AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Mevlüt Can KOÇAK

GAZETE HABERLERİNDE İDEOLOJİ ÇÖZÜMLEMESİ: 24 HAZİRAN 2018 CUMHURBAŞKANI VE MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ ÖRNEĞİ

Gazetecilik Ana Bilim Dalı

Doktora Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Mevlüt Can KOÇAK

GAZETE HABERLERİNDE İDEOLOJİ ÇÖZÜMLEMESİ: 24 HAZİRAN 2018 CUMHURBAŞKANI VE MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ ÖRNEĞİ

Danışman
Doç. Dr. Emel ARIK

Gazetecilik Ana Bilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2020

T.C.

Akdeniz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Mevlüt Can KOÇAK'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Gazetecilik Ana Bilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Emine UÇAR İLBUĞA	(İmza)
Üye (Danışmanı)	: Doç. Dr. Emel ARIK	(İmza)
Üye	: Prof. Dr. Mustafa Şeker	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Aslı Ülker SAYIN	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Enes BAL	(İmza)

Tez Başlığı: Gazete Haberlerinde İdeoloji Çözümlemesi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimi Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 08/05/2020

Mezuniyet Tarihi : 25/06/2020

İmza

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum ‘Gazete Haberlerinde İdeoloji Çözümlemesi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Seçimi Örneği’ adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Mevlüt Can KOÇAK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	**Mevlüt Can KOÇAK**
Öğrenci Numarası	**20175267004**
Enstitü Ana Bilim Dalı	**Gazetecilik**
Programı	**Gazetecilik**
Programın Türü	**( ) Tezli Yüksek Lisans (x) Doktora ( ) Tezsiz Yüksek Lisans**
Danışmanının Unvanı, Adı-Soyadı	**Doç. Dr. Emel ARIK**
Tez Başlığı	**Gazete Haberlerinde İdeoloji Çözümlemesi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimi Örneği**
Turnitin Ödev Numarası	**1342678988 / 1342679533**

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 431 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 14/05/2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 4

alıntılar dahil % 6

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

…… /……/2020

Doç. Dr. Emel ARIK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **i**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
SUMMARY ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
İDEOLOJİ KAVRAMI VE YAKLAŞIMLAR

1.1. İdeoloji Kavramı 6
1.2. Marx ve İdeoloji 12
1.2.1. Marx'ın İdeolojisinde Yanlış Bilinç 14
1.3. Batı Marksizmi ve İdeoloji 17
1.3.1. Lukacs ve İdeoloji: Şeyleşme 21
1.3.2. Gramsci ve İdeoloji: Hegemonya 23
1.3.3. Althusser ve İdeoloji 29
1.3.3.1. Devletin İdeolojik Aygıtları ve Devletin Baskı Aygıtları 33
1.3.3.2. İdeolojinin Tarihi Yoktur 35
1.3.3.3. İdeoloji Bireyleri Özneler Olarak Çağırır 36
1.4. Frankfurt Okulu ve İdeoloji 37
1.4.1. Horkheimer, Adorno ve İdeoloji Kavramı 41
1.4.1.1. Kültür Endüstrisi 43
1.4.2. Marcuse ve Tek Boyutlu Düşünce 50
1.4.3. Habermas ve İdeoloji 53
1.4.3.1. Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü 55
1.4.3.2. İletişimsel Eylem Kuramı 57
1.4.4. Frankfurt Okuluna Yönelik Eleştiriler 59

İKİNCİ BÖLÜM
DİL, SÖYLEM VE HABER

2.1. Dil, Söylem İlişkisi 62
2.1.1. Ferdinand de Saussure: Dil ve Düşünce İlişkisi 64
2.1.2. Claude Levi-Strauss: Yapısalcılık 66
2.1.3. Roland Barthes: Düz Anlam ve Yan Anlam 67
2.1.4. John Fiske: Düzdeğişmece 71
2.1.5. Voloşinov, Dil ve Söylem 73
2.2. İdeoloji ve Söylem 75
2.3. Temsili Haberde Söylem 84
2.4. Kültürel Çalışmalar: Hegemonya Aracı Olarak Haber 90
2.4.1. Kültürel Çalışmalara Yönelik Eleştiriler 106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
24 HAZİRAN 2018 SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE
ULUSAL BASINDA YAYIMLANAN HABERLERİN SÖYLEM ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı 109
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 109
3.3. Araştırmanın Varsayımları 109
3.4. Araştırmanın Sınırlıkları 110
3.5. Araştırmanın Yöntemi 110
3.6. Gazete Haberlerinin Söylem Analizi 112
3.6.1. Hürriyet Gazetesi Sahiplik Yapısı 112
3.6.1.1. Hürriyet Gazetesi Haber Analizleri 113
3.6.2. Sabah Gazetesi Sahiplik Yapısı 152
3.6.2.1. Sabah Gazetesi Haber Analizleri 153
3.6.3. Ortadoğu Gazetesi Sahiplik Yapısı 194
3.6.3.1. Ortadoğu Gazetesi Haber Analizleri 194
3.6.4. Aydınlık Gazetesi Sahiplik Yapısı 229
3.6.4.1. Aydınlık Gazetesi Haber Analizleri 230
3.6.5. Milli Gazete Sahiplik Yapısı 260
3.6.5.1. Milli Gazete Haber Analizleri 260
3.6.6. Birgün Gazetesi Sahiplik Yapısı 286
3.6.6.1. Birgün Gazetesi Haber Analizleri 286
3.6.7. Yeniçağ Gazetesi Sahiplik Yapısı 307
3.6.7.1. Yeniçağ Gazetesi Haber Analizleri 308
3.6.8. Cumhuriyet Gazetesi Sahiplik Yapısı 324
3.6.8.1. Cumhuriyet Gazetesi Haber Analizleri 326
3.6.9. Yeni Akit Gazetesi Sahiplik Yapısı 352
3.6.9.1. Yeni Akit Gazetesi Haber Analizleri 352
3.6.10. Yeni Şafak Gazetesi Sahiplik Yapısı 372
3.6.10.1. Yeni Şafak Gazetesi Haber Analizleri 372
3.6.11. Sözcü Gazetesi Sahiplik Yapısı 387
3.6.11.1. Sözcü Gazetesi Haber Analizleri 387
SONUÇ **410**
KAYNAKÇA **421**
ÖZGEÇMİŞ **430**

KISALTMALAR LİSTESİ

AA	:Anadolu Ajansı
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	:Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKP	:Adalet ve Kalkınma Partisi
BBP	:Büyük Birlik Partisi
BDP	:Barış ve Demokrasi Partisi
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
DBP	:Demokratik Bölgeler Partisi
DEAŞ	:Irak ve Şam İslam Devleti
FETÖ	:Fetullahçı Terör Örgütü
HDP	:Halkların Demokratik Partisi
IMF	:Uluslararası Para Fonu
MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
PKK	:Açılımı "Kürdistan İşçi Partisi" olan terör örgütü
PYD	:Açılımı "Demokratik Birlik Partisi" olan terör örgütü
RTÜK	:Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SP	:Saadet Partisi
STK	:Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	:Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TMSF	:Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TRT	:Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSK	:Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	:Yükseköğretim Kurulu
YPG	:Açılımı "Halk Koruma Birlikleri" olan terör örgütü
YSK	:Yüksek Seçim Kurulu

ÖZET

İdeoloji kavramı tarihsel süreç içindeki dönüşüm ve değişimler paralelinde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Marksist ve Batı Marksist düşünürler de bu kavramı farklı biçimlerde yorumlamışlardır.

Toplumdaki belirleyiciliğine paralel olarak medyanın haber içeriklerinin oluşumunda ideolojinin önemli rolü bulunmaktadır. Medya, temelde tarafsız olması beklenen bir güç olsa da ideoloji ve ekonomiden bağımsız kültürel üretim yapılamayacağı da bilinen bir olgudur. Medya, kitleleri etkileyebilmek adına içeriklerinde ideolojiyi fazlasıyla kullanır. Gazetelerin ideolojileri haberdeki söyleme yansımakta ve toplumun belli bir amaç etrafında manipüle edilmesi amaçlanabilmektedir.

Bu araştırma kapsamında 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimleri öncesi Türkiye'de yayınlanan ve farklı ideolojik görüşlere sahip 11 gazetenin seçimlerle ilgili haberleri analize tabi tutulmuştur. Gazete haberlerinin çözümlenmesinde eleştirel söylem analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, gazetelerin çoğunun haberlerin inşasında yakınlık içinde oldukları ideolojiyle paralel söylemler ürettikleri anlaşılmıştır. Özellikle ideolojik bakımdan uzak olduğu düşünülen siyasi partilerin haberlerinde olumsuz söyleme daha çok başvurulmuştur. Diğer yandan aynı haberin faklı ideolojik görüşe sahip gazetelerde farklı biçimde aktarıldığı bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, Söylem, Medya

SUMMARY

IDEOLOGY ANALYSIS IN NEWSPAPER NEWS: 24 JUNE 2018 PRESIDENT AND DEPUTY GENERAL ELECTION EXAMPLE

The concept of ideology has been defined in different ways with the transformations and changes in the historical process. Marxist and Western Marxist thinkers also interpreted this concept in different ways.

In line with its determinism in the society, ideology plays an important role in the media content. Although the media is basically a force expected to be neutral, it is a known fact that cultural production cannot be made without independent of ideology and economy The media uses ideology extensively in its contents in order to affect the masses. The ideologies of newspapers are reflected this discourse to the news and it can be aimed to manipulate the society around a certain purpose.

In the scope of this research,June 24, 2018 Presidential and General Elections in Turkey and published with different ideological views were subjected to analysis of news related to the selection of the 11 newspapers. Critical discourse analysis was used in the analysis of newspaper news. According to the results of the research, it was understood that most of the newspapers produced discourses parallel to the ideology that they were close to in the construction of the news. Especially in the news of political parties that are thought to be distant from ideological terms, negative discourse was mostly used. On the other hand, it was found that the same news was reported differently in newspapers with different ideological views.

Keywords: Ideology, Discourse, Media

ÖNSÖZ

Bu eserin oluşumunda değerli katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Emel Arık'a; bana inanan, akademik kariyerim boyunca desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Mustafa Şeker ve Prof. Dr. Tülay Şeker'e; bu yolda beni yalnız bırakmayan ve akademik birikiminden fazlasıyla yararlandığım Dr. Öğr. Üyesi Aslı Ülker Sayın'a; manevi desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Ahmet Coşkun'a ve meslektaşım Öğr. Gör. Olgun Küçük'e en içten teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

Bu çalışmanın temel amacı toplumsal hegemonya mücadelesinde gazetelerin ideolojik tutumlarını söylem yoluyla nasıl ortaya koyduklarını incelemektir. Ekonomik belirleyici anlayıştan ziyade söylem ve ideolojinin hegemonik düzenin oluşumundaki etkisi araştırılmıştır.

Eleştirel yaklaşımlar incelendiğinde Klasik Marksizm'den Kültürel Çalışmalara kadar pek çok alanı kapsadığı görülmektedir. Ekonomi politik yaklaşımlar genelde ekonomik indirgemecilik düşüncesi paralelinde açıklanırken, ideoloji ve söylemi ön plana çıkaran yaklaşım ise medyayı toplumsal rızanın kazanılmasındaki bir araç olarak görmektedir.

İdeolojinin medya ile ilişkisi iletişim çalışmalarının bir dalı olan eleştirel yaklaşımların irdelediği önemli bir problemdir. Eleştirel yaklaşım içinde yer alan ekonomi politik savunucuları üretim araçları üzerinde özellikle durarak ve bu araçları ellerinde bulunduranların rıza üretimini sağlama adına medyayı araçsallaştırdıklarını iddia etmektedir (Dursun, 2014: 23).

Ekonomi politik yaklaşımlar çerçevesinde medyanın sahiplik yapısı ve tekelleşme konuları da ele alınmaktadır. Aynı zamanda medyanın yaptığı haberlerin arka planının ortaya konulmasının önemi üzerinde durulmaktadır. Fowler (2007: 20)'e göre medya için ticari ve endüstriyel kurumlarla olan ilişkiler haberin yayınlanmasından tutun içeriğinin nasıl olacağına kadar etki edebilmektedir.

Ekonomi politik yaklaşımcılar haberin oluşumundaki ekonomik belirlemeciliğe özellikle vurgu yaparken haberin dili ve söylemi konusunu ise göz ardı etmişlerdir.

Medya kuruluşları muhabirlerden ve çeşitli haber ajanslarından gelen her haberi belli bir kontrol mekanizmasından geçirerek kendi söylem ve ideolojisiyle dönüştürerek aktarmaktadır (Güngör, 2013: 356).

Medya bir temsiller sistemidir. Gerçekte yaşanan olaylar medyada yazı, ses, resim gibi anlatı araçlarıyla okuyucuya aktarılır. Haberin aktarılmasında dil ve haberin söylemi etkin rol oynamaktadır. Zira temsili haber kullandığı dil ve ürettiği söylem yoluyla temsilin gerçekliğini veya gerçek dışılığını da inşa etmektedir (Erdoğan, 2014: 303).

Medya bazen kullandığı dil ve göstermedikleri, örttükleri yoluyla karanlık bir alan oluşturarak okuyucunun önünü daha işin başında kesmektedir. Öyle ki, belli konular bilinçli olarak görmezden gelmeye tabi tutularak o konuların unutulmasına veya önem derecesinin azaltılmasına yol açılmaktadır. Böylelikle medya dil ve söylem yoluyla belirli ideolojileri ön

plana çıkarırken, istemediği düşünceleri ise en baştan görmezden gelerek unutturma ve itibarsızlaştırma yoluna gitmektedir (Eagleton, 2015: 174).

Haber metinlerinin dil kodlaması ve oluşturduğu söylemler meşru sayılan düşüncelerin topluma benimsetilmesine aracılık etmektedir. Bu meşru düşünceler ise egemen unsurların amaçladıkları düzen ve toplum yapısıyla ilgili düşüncelerdir. Egemen söylem haber metni içine sistematik bir biçimde yerleştirilir. Var olan iktidar yapısı ve egemen söylemin sürdürülebilmesi için bu yola başvurulmaktadır.

Oluşturulmuş, düzenlenmiş ve mücadeleye sahne olan ise, toplum zihninin, eylemlerinin, bilinçleri ve kimliklerinin üzerinde tesiri olan anlamlar ve söylemler zincirini oluşturan bir yapıyı ifade etmektedir. Medya temsilleri oluşturulmak istenen intibanın topluma yansıtılmasında en önemli aracı konumundadır (Dursun, 2014: 23).

İktidar toplum üzerindeki egemenliğini ve kontrolü sağlamak için metinler içine seçilerek yerleştirilmiş bir söylem yapısından yararlanmaktadır. İktidarın söylemi inandırıcı ve ikna edici olduğu düzeyde toplum üzerinde etkinlik oluşturmaktadır.

İdeoloji genellikle toplumsal gerçekliği doğallaştırmaya hizmet etmektedir. İnsan toplum içinde yaşamaya başladığı ilk günden beri doğal hale getirilen bu ideoloji ile beslenmektedir. Bu durum kişinin bu ideolojiyi içselleştirmesine yol açmaktadır. İdeoloji ve söylem kişiye kendi ve öteki hakkındaki yargıların ne olacağını dikte etmekte, bir anlamda kişinin zihnini inşa etmektedir (Eagleton, 2015: 262).

Egemen ideoloji baskın ve yönetici sınıfın çıkarlarının korunması ve sağlamlaştırılası için dil ve söylemden azami oranda faydalanmaktadır. Kişinin devlete, yönetime rızasının ve içinde bulunduğu durumu isyan etmeden benimseyebilmesi için söylemler yoluyla ikna edilmesi gerekmektedir. Medya, yönetici ve avantajlı kesimler dışında kalan toplumsal yığınların sorunlarını daha az sorgulaması ve eleştiriye daha az başvurmaları için gerekeni dili, retoriği ve içinde yer alan söylemi üzerinden gerçekleştirmektedir (Erdoğan, 2014: 239).

Van Dijk ideolojileri sadece bir fikir sitemi olarak değerlendirmez. Dijk'e göre ideoloji temel bir algılama şematiği olup, toplumsal grupların davranış ve tutumlarını yönlendirip, organize etmeye yaramaktadır. Kişiler bir başkasının tahakkümüne gerek duymadan kendi ideolojilerinin bekçiliğini de yapabilmektedir. Birey çoğunlukla bir grubun ideolojisini sorgulamadan benimseme eğilimi göstermekte, bu konuda da bir denetleme mekanizmasına ihtiyaç duymayacak kadar ideolojiyi içselleştirmektedir (Van Dijk ten aktaran Devran, 2010: 18).

Marx'a göre de kapitalist sitemin eseri olan ekonomik yapı insan hayatının her anına sirayet etmekte ve tüm gündelik faaliyetlerini etkilemektedir. Böylelikle geleneksel değerler

ve inançlar kapitalist ekonomi tarafından yutulmaktadır (Thompson, 2008: 76-77). Sistem bunu yaparken de dil ve söylemden yararlanmaktadır. Bu söylemin gücü ne kadar yoğun olursa etkinliği de o derece yüksek olmaktadır.

Marx ideolojinin topluma benimsetilmesini örgütlenmiş bir şiddet olarak görürken, Gramsci ise zorlama kullanmak yerine toplumsal rızanın kazanılması yoluyla ideolojinin benimsetildiğini söylemektedir. Birinde benimsetme zor kullanmaya dayandırılırken, diğerinde kısmen ikna üzerinden toplum razı edilmektedir (Hall vd., 1985: 18).

İdeoloji, söylemi kullanarak karşı düşünceye karşı mevcut bakış açısını inşa eder. Kutuplaşma yaratarak ötekinin olumsuzlanmasına yol açar. Bu amaç belli bir zamana yayılmak suretiyle arzu edilen söylem, dil üzerinden oluşturulur. Medyada zaman zaman korkular üretilerek karşıt düşünceler hakkında olumsuz yargılar yayılır.

Yığınsal iletişim araçları karşısında konumlanan kitleler dilsel bakımdan her türden yönlendirme ve etkiye açıktır. Medya topluma neyi veriyorsa onlarla yetinmek durumunadır. Kitleler medyanın yoğun söylem bombardımanı arasında etkisizleştirilebilir (Mora, 2008: 33).

Marksizm'in katı belirleyici tezinden sıyrılarak izleyiciyi etken konuma alıp, aynı zamanda Marx'ın üzerinde çok durmadığı üst yapı unsurlarını da gözeten Kültürel Çalışmalar 'da haber üretim süreçleriyle yoğun biçimde ilgilenmiştir. Kültürel çalışmalar geniş bir yelpazede faaliyet göstermiştir. Başta popüler medya, televizyon programları, film analizleri ve alt kültürler olmak üzere pek çok alanda çalışmıştır (Lewis, 2004: 37-38).

Kültürel çalışmalar eleştirel yaklaşımı benimsemişler, fakat haber metinleri üzerine daha önce olmadığı kadar eğilmişlerdir. Marx'ın sürekli olarak eleştirildiği konular kültürel çalışmalarda fazlasıyla yer işgal etmiştir. Örneğin, kültür, dil, ideoloji gibi (Hall, 2008: 89).

Kültürel çalışmalarda kültür, dil ve ideoloji gibi kavramların üzerinde fazlaca durulması üstyapıya odaklanıldığını göstermektedir. Böylece haber üretim araştırmalarındaki maddeci yaklaşım anlayışı düşüncesinden sıyrılarak izleyici üzerinde durulmaya başlanmıştır. Kültürel çalışmaların içindeki okuma Marksizm'deki okumadan farklıdır. Yani, ekonomi üstyapılar olan politika ve kültürün temelini oluşturmaz. Kültürel çalışmalardaki iki yaklaşım; özdeksel ile metinsel bütünlük göstermektedir. Altyapı ile üstyapı tarafından meydana getirilen bütünü görmek için "söylem" kavramına başvurulur. Markizimdeki ekonomik indirgemecilikten uzaklaşılarak yeniden okuma gerçekleşir. Kültürel çalışmalarda artık ideoloji "yanlış bilinç" değil, varlığımızın özdeksel koşuludur (Bourse ve Yücel, 2017: 127-128).

Kültürel çalışmalar ekonomik indirgemeci anlayıştan uzak olduğu için yeni kültürler ve alt kültürlere yönelik de araştırma yaparlar. Toplumu sadece kültürün tüketicisi olarak

görmez aynı zamanda kültürel dillerin birer üreticileri olarak ta görürler (Bourse ve Yücel, 2017: 127-128).

Söylem çözümlemesinin uygulanması kültürel çalışmalar içinde geniş yer tutmaktadır. Sinema oyuncularının oynadıkları karakterler ile göstergesel işlevleri arasındaki ilişkilerden tutun, deliliğin ne şekilde ele alındığı ve özellikle Showalter'ın yaptığı çalışmalara dayanılarak bunun nasıl bir "kadın illeti" olarak kurgulandığı dahi çalışmalar da yer almaktadır (Turner, 2016: 43).

Kültürel çalışmaların, kapitalizm tartışmalarına fazlaca yer vermesi onun ekonomi politiği tamamen yok saymadığını göstermektedir. Kültürel çalışmaların eleştirdiği konu daha çok ekonomi politiklerin toplumsal yaşamı analiz ediş biçimleridir (Grossberg, 2008: 132).

Kültürel çalışmalar içerisinde herhangi bir metne çok farklı açılardan yaklaşılabilmektedir. Bu yaklaşımlar göstergebilimsel, türsel ve feminist olabilir. Metinler tüm ideolojik boyutlarıyla ele alınır (Kellner, 2008: 159).

Foucault'a göre söylem, metin çözümlemesi yaparken bakış açısını değiştirir. Söylem sayesinde özne kendine özgü bir gerçeklik yaratır. Metin egemenlik kurma özelliğini yitirdiği gibi, tek yönlü etkisi de zayıflar. Özne dilin karşısında güçlüdür ve kendi dilini de oluşturabilir. (Bourse ve Yücel, 2017: 36-42).

Temel haber yaklaşımlarının gazete haberlerindeki yansımalarını irdeleyen bu çalışmanın sorunu, söylem ve ideolojinin haber metinlerine nasıl yerleştirildiğinin saptanmasıdır. Bu sorun ekseninde araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. Öncelikle ideoloji kavramı geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Ardından haberde söylem ve dilin rolü incelenmiş olup, son bölümde ise örnekleme ait olan gazetelerin 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde yayınladıkları seçim haberlerinin söylem analizi yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmada cevap aranan sorular ise şunlardır:

1. Gazeteler seçimle ilgili haberlerde ideolojik davranmış mıdır?
2. Gazeteler ideolojik yaklaşımlarını habere katmak için ne tür yöntemlere başvurmaktadır.
3. Gazetenin belli bir siyasal görüş ve düşünceye yakın veya uzak olması haberin içeriğine nasıl etki etmektedir?
4. Gazeteler dil ve söylemi ideolojik kurgulama içinde nasıl kullanmaktadır?

Çalışmada seçim süreci boyunca gazetelere yansıyan haberlerin içeriklerinin ideolojik yaklaşım çerçevesinde şekillendiği varsayılmaktadır. Aynı haberin farklı gazetelerde farklı anlamlar oluşturacak biçimde aktarıldığı düşünülmektedir.

Gazetelerin seçim haberlerini gerçeklerden uzaklaştırarak ideolojik nedenlerle yeniden ürettikleri varsayılmaktadır.

Medya toplumsal hegemonya aracı olan iktidara ulaşmak için araç olarak kullanılmaktadır.

Haber metinlerinde hâkim ideolojik yapının yeniden inşası için seçilen sözcüklerden, öncelenen temalara kadar bilinçli bir ayrıştırmaya gidilmektedir.

Gazetelerin sahiplik yapısında meydana gelen değişiklik haberin dili ve söylemini etkilemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM
İDEOLOJİ KAVRAMI VE YAKLAŞIMLAR

1.1. İdeoloji Kavramı

İdeoloji teriminin uzun ve karmaşık bir yoldan gelmiş olması bu kavramın farklı kullanımlarına neden olmuştur. İki yüz yıl önce Avrupa dillerine girmesinden bu yana ideoloji kavramının bugün sergilediği anlam bolluğu, bu uzun tarihsel yolculuğun bir sonucudur. Yani, tarihsel süreçler bir yerde ideoloji kelimesine farklı anlamlar katmıştır (Thompson, 2013: 14). Mannheim'de aynı şeklinde ideoloji kavramının çok anlamlı oluşunu tarihsel anlamlandırma sürecine bağlamaktadır. O bunu bir problem olarak ta görmektedir:

> " Bu problemin çözüme ulaştırılması, ancak tarihsel ve bir olaylar bütünü çerçevesinde analiz edilmesi gereken kavramsal, zaman zaman da bir başka yanının ortaya çıktığı bir mekân arayarak, bu sözde birliğin iç içe girmiş unsurlarını ayıklayan bir analizle mümkün olabilir. Yani sosyolojik anlam analizine başvurularak, tarihsel bağlam çerçevesindeki problemin çözülmesi amaçlanmaktadır"
> (Mannheim, 1995: 83)

Yine Mannheim'e göre ideoloji hem toplumsal hem de psikolojik olarak vardır. İdeoloji sadece görüneni manipüle etmez aynı zamanda da mantıksız, temel unsurlara dayanmayanları da bilinçli hale getirebilir. Ona göre ideoloji egemen sınıfın hizmetindedir. Bu yüzden egemen sınıf toplumsal yaşamda sürekli olarak ideolojiyi kullanır. Sıradan kişi ise farklılıkları algılamakta oldukça zorlanır ve çoğu şeyi düşünmeden kabul etme eğilimi göstermektedir (Freeden, 2003: 12-14).

İdeoloji konusunda kitap yazmış olan Eagleton ise; ideolojinin farklı kavramsal unsurlarla örülmüş bir metin olduğunu söyler. Eagleton, günümüzde ideoloji ile ilgili yapılmış birbirine benzer ve farklı tanımları kitabında şu şekilde sıralamıştır:

> "İdeoloji, bireye belirli bir konum sunan şeydir. Dilsel ve olgusal gerçeklerin karışmasıdır. Eylem amaçlı kanaatler kümesidir. Özdeşlik fikridir. Belli gruplar tarafından güdülenen düşünme şeklidir. Toplumsal olarak zorunlu yanılsamadır. Bir toplumsal gruba veya sınıfa ait olan fikirlerdir. Söylem ve iktidar konjonktürüdür. Siyasal iktidarın düşüncelerini yaymaya yarayan fikirlerdir" (Eagleton, 2015: 17-18)

Yukarıda ideoloji ile ilgili olarak yapılan kısa tanımların yanında başka tanımları da bulunmaktadır:

Bu tanımlamalardan birincisi, ideolojiyi toplumsal yaşamda inanç, fikir ve değerleri meydana getiren, yani bunları üreten maddi süreçler olarak açıklamaktadır. Bu tanım içinde "kültürel" sözcüğüne vurgulama yapılmaktadır. İdeoloji ve kültür birlikte ele alınıp, toplumu bütün olarak anlamlandırması söz konusudur. Bu tanımlamaya göre daha dar olan ikinci tanım ise; ideolojiyi toplumsal açıdan değerli, belirli bir sınıfın ya da grubun içinde bulunduğu durumu veya yaşam deneyimlerini simgeleyen inanç ve fikirler olarak tanımlar. Bu tanım içerisindeki inanç ve fikirler doğru olabileceği kadar, yanlış da anlaşılabilir. İdeolojiyi bir tür kolektif kendini ifade etme biçimi olarak düşünmek, ideolojinin çatışmalı ve ilişkisel yönünü görmemek demektir; bu sebeple ideolojinin, çıkar çatışması söz konusu olduğunda toplumsal grupların çıkarlarını desteklemek ve aynı zamanda meşrulaştırmak için üçüncü bir tanım yapılmasına gerek duyulmaktadır. Grupların çıkarlarının tamamını ideolojik olarak düşünmek doğru değildir. Eğer ortada bir çıkar varsa, söz konusu olan çıkarların, bir siyasi yapının tümüne karşı olmayla veya onu ayakta tutmaya uğraşmasıyla az veya çok ilişkileri olmalıdır. İdeoloji bir yerde kendi menfaatini gözeten toplumsal güçlerin, tüm olarak toplumsal iktidarın yeniden üretilmesinde önemli meseleler uğruna çatıştığı ve çarpıştığı söylemsel alan olarak da düşünülebilir. İdeoloji ile ilgili yapılan dördüncü tanım ise, grup çıkarlarının meşrulaştırılması ve desteklenmesi üzerindeki vurguyu korumaktadır; ama bunun tek bir ayrılan noktası vardır: Onu belli bir egemen toplumsal gücün içinde tutup, bir yerde hapseder. Bu durumda egemen ideolojiler yöneticilerin istek ve beklentilerine uygun olacak şekilde toplumsal birlik sağlanmasına yardımcı olacaktır. İdeolojinin belli bir yönetici grup veya herhangi bir sınıfın çıkarlarını, çarpıtma yoluyla meşrulaştırmaya yardımcı olan inanç ve fikirlerin simgelenmesi durumu da beşinci tanımıdır. Bu son tanım ise ideolojinin aldatıcı veya yanlış inançlar üzerine yapılan tanımdır; fakat burada ideolojinin egemen sınıfın menfaatleri için değil, bir bütün şeklinde toplumun maddi yapısından oluştuğuna inanılır (Eagleton, 2015: 52-54).

İdeoloji denilince insanların akılına genellikle; inançlar, düşünceler, duygular ve temsiller sistemi gelmektedir; fakat ideoloji sadece bunlarla sınırlandırılamaz; aynı zamanda yaşamla ve yaşam pratikleriyle de ilişkilidir. İdeolojiyi belli pratiklerle tanımlayıp daha sonra bunlarla açıklamak doğru değildir. Temsiller sistemi olarak ideolojiler ise kişinin hayat deneyimlerinden ayrı düşünülemez; bu yüzden ideoloji bir yerde bireylerin eylem ve davranışlarını ve zevklerini içermektedir. İdeoloji, insanlara bir takım öğrenilmiş seçenekler sunar, insanların öğrenilmiş seçenekler dışında "ileti özümlemeleri" yapması zordur (Erdoğan, 2014: 237-238). Genellikle egemen sınıftan olmayan bir kişinin bu aydınlanmayı gerçekleştirmesi zordur. Çünkü alt sınıfta yer alan insan kültürel ve bilimsel gelişimini sağlayacak zaman ve imkânlara çoğunlukla sahip olamaz. Bu insan kendisine öğretilmiş

ideolojilerin dışına çıkamayarak, ona sunulan bilinçli ve kısıtlı düşüncelerle hayatını sürdürür. Üretilmiş bir gerçekliği kendi düşüncesiymiş gibi diğer kişilere benimsetmeye dahi gidebilir.

Mannheim (1995: 82-83) ideoloji kavramını iki farklı anlamda kullanır. Bunlardan birincisi "kısmi" ikincisi ise "bütünlükçü" olandır. Eğer, karşı tarafın özel düşüncelerine ve fikirlerine inanmamak gerektiği ima ediliyorsa bu kısmi bir ideolojidir. Bu düşüncenin altında karşı tarafın çıkarına uygun olmayan bir gerçeğin bilerek gizlenmesi vardır. Burada ideoloji kavramının kendini yalancılık kavramından kurtarma çabası görülür.

Kısmi'nin karşısında ise; radikal, "bütünlükçü" bir ideoloji kavramı bulunmaktadır. Herhangi bir dönemin veya tarihsel-toplumsal açıdan somut olarak tanımlanabilen belli bir grubun ve sınıfın sahip oldukları ideolojisinden bahsetmek bu dönemin ya da grubun bütünlükçü bilinç durumunun özellikleri ve niteliği anlamında mümkün duruma gelebilir (Mannheim, 1995: 82-83).

Bu iki farklı ideoloji kavramının ortak özelliği, ideoloji fikirlerinin taşıyıcısıyla, mevcut taşıyıcının durumunun toplumsal mekânla ilişkilendirilmesidir. Bu ortak özelliğinin yanında iki kavram arasında farklılıklar da bulunmaktadır. Örneğin kısmi ideoloji kavramında ortaya konulan iddialarının yalnızca bir bölümünü ideolojik olarak konumlandırılırken; bütünlükçü ideoloji kavramında ise bütün dünya görüşünü sorgulayıp, özneden hareketle anlamlandırmaya çalışılmaktadır. Bir diğer fark ise, kısmı ideoloji kavramı öncelikle menfaat psikolojisinden hareket ederken, buna karşılık bütünlükçü ideoloji kavramı ise daha çok formelleştirilmiş ve olasılıklı nesnel yapısal durumların gün yüzüne çıkarılmasını amaçlayan işlevsellik kavramından hareket etme yolunu tercih etmiştir (Mannheim, 1995: 83-86).

İdeolojinin hem toplumsal hem de psikolojik etkileri vardır. İdeoloji denetim altındaki kişilere kendi düşüncelerini dayatmak için pek çok çevre tarafında kullanılır. Mannheim ideolojiyi, psikolojik özellikleri ile kişilerin kandırılması olarak görür (Freeden, 2011: 22-24).

Raymond Williams ideolojiyi sosyolojik çözümlemeler açısından kaçınılmaz bir terim olarak düşünür. Williams, ideoloji teriminin getirdiği ilk zorluk düzleminin, ideolojinin tanımlama aşamasında başladığına inanır (Williams, 1993: 25). Williams ideolojinin tanımını yaparken onu bir dünya görüşü ya da sınıf bakışı olarak değerlendirir. İdeolojiyi bir yerde kişiden kişiye değişebilen, biçimsel ve eklemlenmiş inançlar ve değerler sistemi olarak tanımlar (Williams'dan akt. Shoemaker ve Reese, 2014: 97).

Başka bir tanıma göre ideoloji, dünyayı ve kendinizi algılama biçimimizi yöneten bir kavramdır. Shoemaker ve Stephen' e göre "Biz ideoloji sayesinde dünyayı görürüz ve algılarız. Birey eylemlerini gerçekleştirirken onu ideolojiye uydurur" der (Shoemaker ve Stephen'den akt. Becker, 2014: 97). Bu tanım kişinin edilgen konumlandığı çoğu ideoloji

tanımıyla benzerlik göstermektedir. Kişi eylemlerinde ve düşüncesinde yönlendirilmiştir. Aktif hissettiği durumlarda bile öğretilmiş ideolojiye benzeşme eğilimi gösterir.

İdeolojinin birbiriyle ilişkili iki anlamı vardır. Bunlardan ilkine göre ideoloji; bireyin düşüncesini çerçeveleyen, onu bilgilendiren, yön veren aynı zamanda yönlendiren fikirlerdir. Bu fikirler içerisinde her şey hakkında bilgi sahibi olmayı, inanmayı, hissetmeyi ve değerlendirmeyle ilgili olan her şeyi içermektedir. İdeolojik düşüncelerinin dağılmaması için kendi içinde tutarlı olması gerekmektedir. Bir yerde ideoloji, bireyin kendisi ve bütün yaşamı hakkında düşünceleri meydana getiren anlayış, biliş ve duygu-hissetme yapısıdır. İkinci anlamda ideoloji ise; birinci anlamda açıklanan yapının incelenmesi bilimidir. İdeoloji "düşünsel olanın" araştırılmasıdır. Örnek vermek gerekirse, Marksist düşüncede ideoloji, şeylerin nasıl olduğu veya yeryüzünün gerçekte nasıl çalıştığı, dünyanın nasıl çalışması gerektiği konusunda görüşler sunar. Egemen ideolojinin en önemli özelliği ideolojik yapıların doğal görünmesidir; bunlar ayrıca tarihsel gelişmenin sunduğu mantıksal bir durum olarak ta görülür (Erdoğan, 2014: 237). İdeoloji aynı zamanda karmaşıktır ve kendi içinde mantıklıdır bu yüzden çözümlenmesi zordur.

İdeoloji üzerine yazan, düşünen bilim insanlarının pek çoğu eleştirel ve radikal düşüncelere sahiptir. Düşünürler genellikle Marksist bir yaklaşım benimsemişlerdir. İdeolojinin araştırmasında özgün varsayımların görgül verilerle sınanmasından çok, genellikle daha soyut kavramlarla kuramlaştırma yoluna gitmişlerdir (Shoemaker ve Stephen, 2014: 97).

Göran Therborn, ideolojinin bazı görevleri olduğunu söylemektedir. Ona göre ideoloji, bireylerin belli bir sistem içinde planlanmış bir dünyada birtakım eylemleri harekete geçirerek bilinçli ve aynı zamanda düşünen aktif kişiler olarak hayatlarını nasıl yaşayacaklarının gün yüzüne çıkarılmasından ve bunların düzenlenmesinden sorumludur. İdeolojinin işleyiş şekline bakıldığında daha çok bireyin öznelliğinin oluşumuyla ilişkilidir. Yani ideoloji bir yerde mevcut evrenin yapısını inceleyerek bireyin bu evren içerisindeki öznelliğinin boyutlarını aramaktadır. Bilinçli bir birey olarak insanın dünyadaki varlığının iki boyutu onu diğerlerinden ayırmaktadır. Bunların birisi "varlık" olurken diğeri ise "dünyadaki'ne" gönderme yapan unsurdur. Özne olmanın içerisinde bireyin cinsiyetinden tutun başka bireylerle olan ilişkisine kadarki süreç ifade edilmektedir. Dünyada olmak ise, içinde yaşanan dünyanın bir üyesi olmak bağlamında dünyanın diğer üyelerine göre belli bir konuma sahip olmak örneğin meslek, yaş ve etnik özelliğe sahip olmak gibidir (Therborn, 1989: 21-28).

İdeoloji terimi ilk olarak 1796 yılında Fransız filozof Destutt de Tracy tarafından ortaya atılmıştır. Bir aristokrat olarak doğmuş olan Tracy daha sonra bu sınıfı terk ederek, devrimci Fransız burjuvasının en önemli sözcülerinden biri olmuştur. Hatta Fransız Devrimi

sırasında asker olarak savaşmış ve terör dönemi boyunca hapsedilmiştir. Tracy'nin ideoloji için "fikir bilimi" kavramını ilk defa hapishanede geçirdiği günlerde ortaya attığı söylenmektedir (Eagleton, 2015: 98).

Tracy bilginlerin kafalarının değiştirilmesinin çok güç olduğunu ve onların kafalarının sabit fikirlerle dolu olduğunu söyler. Tracy'ın gençlere seslendiği kitabı şöyle başlamaktadır:

> " İlk kez bir arkadaşınız, hepinize çok saçma gelecek herhangi bir fikre inatla bağlandığında, onu dikkatle izleyin. Onun, size apaçık görünen nedenleri anlamasının imkânsız olduğu bir ruh hali içinde olduğunu göreceksiniz. Aynı fikirler, onun zihninde daha önceden sizinkinden bambaşka bir düzenle sıralanmıştır. Ve doğrulanmadan önce tartılması gereken pek çok başka fikirle bağlantılıdır. Sizi birilerinden korumak için, bu yazıda sizi eğitmeyi değil; düşündüğünüz, konuştuğunuz ve akıl yürüttüğünüz zaman zihninizde nelerin olup bittiğini göstermek istiyorum fikir sahibi olmak, bu fikirleri dile getirmek ve bunları düzene koymak birbirinden farklı, ancak birbiriyle bağlantılı üç şeydir. En kısa bir tümcede bile bu üç işlem mevcuttur. Bu üçü öyle birbirine karışmıştır. Öyle hızlı gerçekleşir ve bir gün, bir saat, bir an içinde o kadar çok yinelenir ki bunun zihnimizde nasıl gerçekleştiğini anlamak önce bir hayli zor görünür" (Van Dijk'tan akt. Tracy, 2003: 14-16).

Bu alıntıdan da anlaşılacağı gibi Destutt de Tracy için ideoloji aslında "düşünce bilimidir" buna bugünkü adıyla ise bilişsel bilim de diyebiliriz. Tracy, yeni bir fikirle karşılaşıldığında ona saldırmadan anlamaya çalışılmasının daha doğru olacağının önemini vurgulamaktadır.

Destutt de Tracy'e göre; ideoloji, duyguların ve düşüncelerin gün yüzüne çıkışlarının, birleşmelerinin ve oluşturduğu sonuçların sistematik analiziyle ilgilenecek yeni bir bilim projesini tarif etmek için kullanılmaktadır. Bu dönemlerde olumlu bir kavram olarak ortaya atılan ideoloji, Napolyon tarafından yıkıcı bir doktrin olarak tanımlanmıştır. Napolyon Bonaparte 1799'da Mısır'dan döndükten sonra başarılı bir darbe tertip etmiş ve daha sonra on yıl boyunca tam yetkiyle Birinci Konsüllüğün başına geçmiştir. Napolyon yeni bir anayasa oluştururken Destutt de Tracy'in düşüncelerinden yararlanmıştır; fakat De Tracy ve onun arkadaşlarının düşüncelerine çok güvenmemiştir. Çünkü Cumhuriyetçilikle yakın ilişkileri Napolyon'un otokratik ihtiraslarına olası bir tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Napolyon bu sebeple "ideoloji" ile dalga geçmiştir. Napolyon'a göre ideoloji siyasi gücün gerçeklikleriyle bağları kopmuş, soyut, kurgusal bir doktrindir (Thompson, 2013: 42). O, ideolojinin halk için değil halkı idare etmek için üretilen bir araç olduğunu düşünmektedir.

Napolyon'un ideologlara karşı olan olumsuz tutumları ilerleyen yıllarda da artarak devam etmiştir. Kendi kurmaya çalıştığı imparatorluk çökmeye başladığında ise bu olumsuz tutum doruk noktasına ulaşmıştır. Özellikle ideologlar, Napolyon'un yönetimsel

başarısızlıkları karşısında tek sorumlu görülmüştür. Napolyon'un gücü hem ülke içinde hem de ülke dışında zayıfladıkça ideolojiye karşı olan tutumu daha da saldırgan hale gelmiştir. Napolyon dini ve felsefi düşüncelerin her türlüsünü ideolojik olmakla itham etmiştir. Belli bir süre sonra ideolojiyi, muhaliflerini susturmak ve yıkılmakta olan rejimini korumak için bir silaha dönüştürmüştür (Thompson, 2013: 45). Bir yerde Napolyon Bonaparte bu yaptıkları ile ideolojinin negatif anlamda popülerleşmesine önemli katkı sağlamıştır (Bulut, 2011: 185). Napolyon ideolojiyi din kadar güçlü görmekte ve din nasıl toplumsal yaşamı şekillendiriyorsa, ideolojinin de amaçlanan işlevi budur düşüncesini dillendirmektedir. Oysa Napolyon toplumu yalnızca kendi ideolojisi yönünde dizayn etmeyi planlamış ve bunu aksatacak her türden fikri de doğal olarak olumsuzlama yoluna gitmiştir.

1814 yılında Napolyon'un tahttan çekilmesi ve bunun ardından Bourbon hanedanının yeniden başa geçmesiyle Destutt de Tracy siyasi nüfuzu olan bir konuma geri getirildi; fakat bu zamana kadar ideoloji Napolyon'un elinde büyük zarar gördü. Başlangıçta seçkin bir bilim olarak görülen ideoloji daha sonra Cumhuriyetçilikle olan ilişkisi nedeniyle felsefi iddialarına gölge düşürmüştür. Kuşkusuz bunda en önemli etken ideoloji teriminin siyasi arenaya girmesi ve kuşatma altındaki Napolyon tarafından filozoflara gerisin geri püskürtüldüğü için, terimin anlamı ve göndergelerinin değişmeye başlamasıdır (Thompson, 2013: 45).

Bauman (2015: 22) göre ise; "ideoloji" hâkimiyet fikri ve iktidar fikrinden ayrılamaz. İdeoloji her zaman birilerin çıkarınadır. İdeoloji insanların günlük hayat tarzlarına dâhil edilmektedir. İnsanların ilgisini toplumsal hayatı ilgilendiren önemli konulardan daha farklı alanlara çekerek, onların baskıcı siyasi iktidarlar karşısında boyun eğmesini sağlar. Böylece baskıcı siyasi iktidarlar içinde sömürülen insanlar, ideoloji sayesinde iktidarlar için tehdit unsuru olmaktan çıkar. İdeoloji, egemen sınıfların birtakım maddi menfaatlerini doğrudan dile getiren ve aynı zamanda onun yönetim anlayışını desteklemeye yarayan birtakım fikirler anlamına gelmektedir. İdeoloji, içinde sınıf mücadelesinin olduğu ve büyük bir ihtimalle, siyasi taraftan devrimci güçlerin çeşitli doğru bilincini de kapsayan kavramsal formların bütününü içine alabilecek bir kavramdır. Meta fetişizmi sebebiyle, gerçek insani ilişkiler şeyler arasındaki çeşitli gizemli ilişkiler gibi görünür ve bunun sonucunda birtakım ideolojik sonuçlar ortaya çıkabilir. İlk olarak, toplumsal yaşamın işleyiş tarzları gizlenir; emeğin bir takım toplumsal karakteri görmezden gelinir; toplum, bu meta düşüncesi ile bölünür, toplumu bir bütün olarak görmek basit olmaktan çıkar ve böylece kapitalist yapıyı bir bütün olarak görünmeye son vererek, kendini siyasi eleştirilerle çok daha az yıpratılabilir.

İdeoloji genel olarak bakıldığında sınıfsal bir meseledir. İnsanları fiziki şiddet uygulamadan boyunduruk altında tutma yöntemidir. Kişilere fiziki şiddet ve ceza uygulamak

kısa vadede çözümsel olsa dahi, uzun vadede toplumsal kalkışma ve isyanlara yol açabilmektedir. Son derece yıkıcı olan bu durumun ortaya çıkmaması için egemen sınıf ideolojinin yumuşak gücünden faydalanmaktadır. Kişiyi korkutarak değil benimseterek, inandırarak düzenin sadık elemanı haline getirmektedir.

İdeoloji ile ilgili pek çok tanım olduğu gibi birçok yaklaşım da bulunmaktadır. İdeoloji konusunda düşünürler nasıl bir ortak tanım ortaya koyamadıysa, yine aynı şeklide ideolojiyi tek bir yaklaşım üzerinden açıklamamışlardır (Van Dijk, 2003: 16).

1.2. Marx ve İdeoloji

İdeoloji kavramının tarihinde Marx'ın yazıları önemli bir yere sahiptir; fakat Marx'ın ideoloji kavramını hangi biçimde kullandığı ve hangi şekilde ele aldığı net değildir (Thompson, 2013: 47-48). O ideoloji kavramını çeşitli şekillerde kullanmış hatta bunların bazıları birbiriyle çelişmiştir. Çeşitli yorumcular bunları seçici bir şekilde çekip almışlardır. Marx'ın savlarındaki farklılıklar kendinden sonraki Marksist teoride uzun süre tartışılmıştır (Barrett, 2004: 11-14). Eagleton'a göre de Marx'ın değinmiş olduğu ideoloji farklı anlamlara gelebilmektedir (Eagleton'dan akt. Dursun, 2014: 28).

Marx ve Engels ideolojiyi maddeci dünya anlayışı üzerinden açıklamaktadır. Bu iki düşünür gerçeğin akıl ya da zekâdan bağımsız olduğu zaman var olacağını düşünmektedir (Durand, 2015: 91). Günümüz toplumunda yaşayan bireyin aklı ya da zekâsı saf değildir. Marksist anlayışa göre akıl ve zekâ yetileri egemen güçler tarafından maniple edilmiştir.

Marx'ın belki de ideoloji kuramına en önemli katkısı, onu düşünce oluşumuyla ilgili olan çekişmeleri ve bilinci bireyin psikolojisi üzerindeki tartışmalarından, çeşitli toplumsal gelişim dinamiklerine kaydırması olmuştur (Dant'tan akt. Sancar, 2014: 11). Marx, toplumsal bilinci pek çok düşünürden farklı belirlemiştir. Ona göre insan kendi düşüncelerinin, kendi tasarımlarının üreticisidir, fakat insan belli gerçeklere koşullandırılmaktadır (Marx ve Engels' tan akt. Sancar, 2014: 12). Yani, Marksizm'in materyalist anlayışına göre bireyler kendi hayatının dışındaki birtakım maddi unsurlar ile oluşturulmuştur ve ne yaptığını bilmeyen bilinçsiz kimselerdir. Bir yerde maddi etkenler bireyin iradesi ve bilincine yapışan unsurlardır (Şeriati, 2018: 102).

Marx'a göre ideoloji devletin ideolojisidir. Devletin kendisi aslında ideolojik bir güçtür (Zizek, 2013: 35). Marx ve Engels'e göre ideoloji gerçeğin asıl veya çarpıtılmış halidir, ahlâktan tutun dine, metafiziğe kadar tüm ideolojiler insan beyninin şekillendirilmiş halidir (Marx ve Engels'den akt. Erdoğan, 2014: 237). Ona göre ahlak ta ideoloji gibi insanı

sınırlandıran, toplumsal işleyişteki sınıfsal konumunu ve gücünü belirleyen ve tehdit ederek kalıba sokan bir araçtır.

Marx'ın ideolojiyi bu şekilde konumlandırmasında kuşkusuz ideolojinin tarihsel sürecindeki gelişiminden haberdar olmasının etkisi vardır. Marx, geçmişteki Fransız ideologların bu alanda yapmış olduğu çalışmalardan ve yine Napolyon'un bunlara yönelik eleştirilerinden haberdardı. Özellikle 1844-1845 yıllarında Paris'te sürgün hayatı yaşarken Destutt de Tracy'nin ideoloji üzerine yazdıklarını okumuş, hatta bunlardan alıntılar da yapmıştır. Tıpkı Napolyon gibi Marx ve Engels'de ideoloji terimine olumsuz bir anlam yüklemiştir (Thompson, 2013: 48).

Destutt de Tracy ve arkadaşları tarafından ideoloji kavramının "fikirler bilimi" olarak tanınmasının istenmesine rağmen kavramın içeriği zamanla anlam sapması yaşadı ve küçümseyici bir kavram durumuna geldi. Marx ve Engels'a göre ideoloji, Destutt de Tracy'ın yüklediği anlamdan çok daha farklıydı; bu iki düşünüre göre ideoloji bir toplumun veya bir grubun karakteristik yapısını araştırmak söz konusu olduğunda kendisi çözümlemenin nesnesi durumuna gelen şey olduğunu ifade etmişlerdir. Marx aslında bu yüzden 19. yüzyıl başında çeşitli Alman felsefecilerin düşüncelerini göstermek için Alman ideolojisini incelemiştir (Durand, 2015: 92).

Marx'ın ideoloji ile ilgili tanımlarına bakıldığında genellikle eleştirel bir tutuma sahip olduğu görülmektedir. Marx ister din eleştirisinde, ister meta fetişizmi teorisinden veya kapitalizmdeki şeyleşme biçimlerinden söz etsin, kesin olarak eleştirel bir anlayışa sahiptir (Barrett, 2004: 54-55).

Marx'ın düşünce anlayışında ideoloji terimi çok daha dardır. Marx ideolojinin sürekli olarak egemen güçler tarafından kullanılan bir kavram olduğunu belirtir. Toplumda kim egemense onun düşüncesinin toplumun egemen düşüncesi olacağından söz eder.

Marx, bireyin varlığının onun bilincini belirlediği düşüncesine karşı çıkar. Bireyin varlığının bir toplumsal yapı tarafından belirlendiğini düşünür. Marx'ın öğretisi içinde özellikle "insan bilinci" önemli bir yere sahiptir (Fromm, 2016: 39). Genellikle çalışan ve aynı zamanda üretken olan insanlar, toplumsal ve siyasal olarak bağlantı halindedir. Hemen her yerde üretim ile toplumsal ve siyasal düzen birbirleriyle bir ilişki içindedir. Siyaset ve toplumsal yapı, insanların yaşamlarından meydana gelir ve onların yaşam süreçlerinin bir sonucudur denebilir. Bireyler kendi iradesinin dışında meydana gelen sınırlamalar, kısıtlamalar karşısında nasıl etkinlik gösterdiğinin veya nasıl davrandıklarının birer uzantısıdır (Fromm, 2016: 40).

Marx ideolojinin "gerçeği maskeleyip doğruyu olduğu gibi yansıtmadığını" söyler. İdeoloji bireyin içinde bulunduğu toplumun değerlerinin dışına çıkmasını engeller. Böylece birey pek çok şeyi sorgulamadan kabul eder (Mardin, 2015). Çünkü birey kendisini etkin, bir yerde özerk sanmaktadır. Bilinç aslında maddi koşullara ihtiyaç duyar. Birey bu ihtiyacının da farkında değildir (Quiniou, 2009: 50). Marx, gerçeklik ile ideoloji arasında bir karşıtlık ortaya koymaktadır. Yani hem Marks hem de Engels, ideolojiyi zorunlu olarak çarpıtılmış ve yetersiz bir dünya görüşü olarak görmektedir. İdeoloji gerçek olandan kopartılmıştır (Barrett, 2004: 15-16).

İdeoloji bir bakıma yanlış yansımanın ya da yanlış bilmenin kuramıdır. İdeoloji insana veya herhangi bir gruba kendini dayatır. Çünkü ideoloji sayesinde bir sınıfın başka bir sınıf tarafından sömürülmesi kolaylaşır. Egemen sınıf, yani başka bir deyişle maddi gücü elinde bulunduranların hükmü toplum geneli üzerinde de etkin olacaktır. Kapitalist yapı içerisinde nasıl ücret ilişkisinde adaletsizlik varsa, aynı şekilde Marksist anlayış içerisindeki ideologların düşüncelerinin dağılımda da adaletsizlik görülür. Ekonomik olarak güçlü olan kesimin ideologları diğer ideologların üzerinde hâkimiyet kuracaktır (Durand, 2015: 93). Bu düşünceye göre aydın olmak tek başına ideolojiyi yaymaya yetmemektedir. Önemli olan hâkim ideolojinin aydını olmaktır.

1.2.1. Marx'ın İdeolojisinde Yanlış Bilinç

Marx ideolojiyi egemen sınıfın yaydığını düşünmektedir. Sınıf çatışmasının sona ermesi durumunda, yani komünizmin gelmesi ile birlikte ideolojinin yanlış bilinç oluşturmasının da sona ereceğini düşünür. O, ideolojiyi tanımlarken sürekli olarak egemenlik ilişkileri üzerinden konumlandırır (Durand, 2015: 95-96). Buradan da anlaşılacağı üzere Marx hatalı olduğunu düşündüğü ideolojiyi kapitalizme mal etmekte, komünizmin hâkim olması durumunda yanlış ideolojinin de kendiliğinden ortadan kalkacağını düşünmektedir. Ona göre kapitalizmi kötü yapan ideolojisidir.

Marx'a göre ideoloji bilim dışında insanın oluşturduğu bütün fikirleri içine almaktadır. Din, ahlak, gibi unsurları da ideolojinin dışında düşünmek zordur (Quiniou, 2009: 50).

Marksistler, ideolojik çelişkilerle gerçekteki çelişkilerin aynı olup olmadığından söz ederler. Kapitalist toplumlarda ideoloji doğal sonuçları maskeler, saptırır ya da bastırır, böylece birey gerçekliğin nesnelliğini göremez (Eagleton, 2015: 181).

Marx ve ideoloji kavramları birlikte kullanıldığı zaman pek çok kimsenin aklına "yanlış bilinç" kavramı gelir; fakat Eagleton bu kavramının Marx'a ait olmadığından, Friedrich Engels'e ait olduğundan bahsetmektedir. Engels'in 1893'te Franz Mehring'e

yazdığı mektupta ideolojiden yanlış bilinç olarak söz ettiğini ifade eden açıklamalarda bulunmaktadır (Eagleton, 2015: 126).

Yanlış bilinç; içerisinde popüler olan fakat yanıltıcı düşüncelerin statükoyu meşru hale getirmek ve işçilerin mevcut sosyal-ekonomik durumlarını saklamak amacıyla yöneten sınıf tarafından kitlelere aşılanmasıdır (Van Dijk, 2003: 16). Yanlış bilinç kuramı, hakikatte kapitalizmin oluşturduğu karmaşıklıkları saklayan ve onları görünmez hale getirerek bireylerin bilincinde maddi olarak bir takım egemen güçlerin menfaatleriyle uyumlu bir yaşam bilgisi oluşturan bilinç türü şeklinde yorumlanmaya başlanmıştır (Sancar, 2014: 28). İşçi sınıfı, toplumsal yaşamdaki başarısızlığını kendine mal ederek kapitalist sistemin arızasını kapatma yoluna gitmektedir.

Marx ve Engel göre ideoloji düşünme eylemini sözde gerçekleştirmektedir. Kişi bir yerde düşünür ama o düşünme olayını yanlış bilinçle yapar. Düşünce sürecini harekete geçiren güçler meçhuldür, eğer bu süreç meçhul olmasaydı zaten ideolojik bir süreç olmazdı. Onun çalışması sadece düşünce gereçleriyle olur; sorgulamadan bu gereçleri düşünce ürünü olarak kabullenir ve bunların düşünceden bağımsız olup olmadığına bakmaz, araştırma gereği duymaz. Buradaki mücadele direkt olarak bilimle ideoloji, doğru bilinçle yanlış bilinç arasındadır (Therborn, 1989: 13).

Marx ve Engels'e göre egemen sınıfın düşünceleri tarihin her döneminde egemen fikir olmuştur. Toplumda maddi gücü elinde bulunduran sınıflar, aynı zamanda toplumun baskın entelektüel güçlerini oluşturmuştur. Maddi üretime hâkim olan yapı bir yerde zihinsel üretimi de kontrol etmiştir. Marx burada egemen sınıfın çıkarları ile bu egemen sınıfın fikirleri arasında bir ilişki kurar. Yani egemen sınıfın birtakım çıkarlarına hizmet eden düşünceler, egemen sınıfın yapısal avantajları sebebiyle o toplumun egemen düşünceleri haline gelmektedir. Kendi nesnel çıkarlarının farkında olan egemen sınıfın, düşüncelerini egemen düşünceler haline getirmesi çok daha kolaydır. Marksizim içerisinde ideoloji kavramı genellikle sınıfsal konumlar ve maddi koşullar tarafından belirlenen bir kavram olarak değerlendirilmiştir (Therborn, 1980:9, akt: Sancar, 2014: 15-16).

Marx üstyapı unsurlarının ele alırken bunların mutlak ve aktif olarak şekillendirmesini değil, üstyapı öğelerinin (ideoloji, hukuk, din, medya, sanat, devlet) hangi sınırlar içinde belirlenip çerçeveleneceğini göstermektedir. Ona göre üretim, belirlenmezciliğin yanında süreci sürekli olarak taze tutmaktadır (Erdoğan, 2001: 298-300). Yani, kapitalist sistem ideolojisini kullanarak insana hayal pompalar. İşçi sınıfı bu ideolojik düşünceyle kendisinin gün gelip sınıf atlayacağı düşüncesiyle yaşar.

Marx ideolojiyi anlatmak için "camera obscura" metaforunu kullanmaktadır. Eşyanın görüntüsü bir fotoğraf makinesinin merceğinden geçerek filme baş aşağı nasıl yansıyorsa ideoloji de maddi gerçeğin tersine dönmüş şeklinde yansır (Freeden, 2011: 13). Marx'ın camera obscura metaforu ile tanımladığı tersine dönme, genellikle "yanlış bilinç" olarak yorumlanmaktadır. Bu metafora göre ideoloji maddi koşulların yansıması değil daha çok bu koşulların yanlış bilgisidir. Bu tanım, doğru bilginin kaynağı olan bilim ile yanlış bilimin kaynağı olan ideolojiyi birbirini dışlayıcı kavramlar olarak görmektedir (Sancar, 2014: 13).

Marx ve Engels ideolojinin yönetenlerin elinde bir araç olduğunu ve bunu toplumu denetlemek için kullandığını belirtir. Hatta yönetici sınıfı "tarih üretmek" için dahi bunu kullanır. Bu üretilen tarihin amacı ise yöneticilerin kendi çıkarlarına hizmet etmesidir. Alman ideolojisinden alınan bu pasajda, Marx bir yerde egemen sınıfın düşüncelerini egemen düşünceler olduğunu söyler; ama bunun niçin böyle olduğunu açıklamaya geldiğinde çok basit bir şekilde açıklar: Egemen sınıf ideolojik üretim araçlarını kontrol eder diye açıklama yoluna gider (Freeden, 2011: 14). Marx yukarıdaki paragrafta tarihin de aslında endüstrileştiğinden bahsetmektedir. Tarihi endüstri haline getiren ise egemenlerin çıkarları ve ideolojisidir görüşünü benimsemektedir.

Marx, ideolojinin hiçbir içsel değeri olmayan üstyapının bir parçası olduğunu söyler. Ona göre ideoloji bakıldığında gerçeği gizleyen bir örtüdür. Ondan kurtulmak önemlidir, aksi takdirde gerçek ortaya çıkmayacaktır (Barrett, 2004: 20-21).

Marx'ın ideoloji ile ilgili tanımlamalarını sürdürecek olursak yeni boyutlar kazandığını görürüz. Marx, bir başka bakış açısıyla ideolojiyi gerçekliğin yansıması olarak görür. Ona göre ideoloji, gerçeklik hakkında yanılsama olmayıp, daha çok onun bilinç düzeyindeki bir izi, bir görünümüdür. Mark ve Engels bunu şöyle aktarır:

> "Gerçek, etkin insandan hareket edilir, onların gerçek yaşam sürecinden hareketle bu yaşam sürecinin ideolojik yansı (reflexes) ve yankılarının(echoes) gelişimini ortaya koyabiliriz. Ve hatta insan beyninin hayalleri (phantoms) bile deneysel olarak saptanabilen ve maddi temellere dayanan, insanların maddi yaşam süreçlerinden doğan yüceltmelerdir(sublimates). Bu bakımdan ahlak, din, metafizik ve ideolojinin tüm geri kalan, aynı şekilde bunlara tekabül eden bilinç şekilleri, derhal bütün özerk görünüşünü yitirirler. Bunların tarihi yoktur; tersine maddi üretimlerine özgü olan bu gerçekle birlikte hem düşüncelerini hem de düşüncelerinin ürünlerini değişikliğe uğratan insanların kendileridir. Yaşamı belirleyen bilinç değildir, bilinci belirleyen yaşamdır" (Marx ve Engels, 1974: 47, akt. Sancar, 2014: 14).

İdeolojinin bireyin hakiki yaşam pratiği karşınsa bir refleks, eko veya "fantom" olarak görülmesi yanılsamadan ziyade yansıma anlamını taşır. Maddi koşulların yansıması ideolojik

olgular ile meydana gelir. İdeolojik olgular ile maddi koşullar arasındaki ilişki tek yönlü belirleme ilişkisidir. İdeolojik olan ile gerçek olan karşıtlık oluşturur (Sancar, 2014: 15).

Barrett (2004: 30-32)'e göre Marx'ın ideoloji ile ilgili düşüncesi ve kavramı kendisinden sonraki pek çok yazar ve düşünürü etkilemiştir. Bazı yazarlar "camera obscuro" yı bazıları Gramsci'yi bazıları da meta fetişizmini tercih etmişlerdir. Bu çalışmaların pek çoğu Marx'ın metinsel desteğiyle birlikte çıkmıştır. Marx bir yerde ideolojiyle ilgili geniş bir metaforlar yelpazesi açmıştır. Bu yelpaze tartışma ve anlaşmasız alanı açmıştır.

Kısaca toparlarsak, Marx yanlış bilinç olarak değerlendirdiği ideoloji kuramını ekonomi üzerinden ele almaktadır. Marx, ekonomik gücü elinde bulunduran başat azınlığın kendi düşünce ve fikirlerini çoğunluğa kabul ettirdiğini ifade etmektedir. Marx bir gün toplumun çoğunluğunun yanlış bilinç içinde olduğunu görerek, kendisini baskı yapılarak aşılanan toplumsal düzeni değiştirme çabasına gireceğini belirtmektedir (Fiske, 2017: 304).

1.3. Batı Marksizmi ve İdeoloji

Birinci Dünya Savaşı sonrasında hem teorik hem de siyasi olarak olgunlaşan Batı Marksizmi, II. Dünya Savaşı'nın ardından fikirlerini birleştiren önemli birkaç teorisyen yardımıyla yayılma şansı elde etmiştir. Martin Jay başta olmak üzere bazı düşünürlere göre ise, Batı Marksizm'inin kurulmasında Lukacs ve I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından Antonio Gramsci, Ernst Bloch ve Karl Korsch gibi çeşitli isimlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Başlangıçta Batı Marksizmi Hegelci Marksizim olarak düşünülmüştür. Batı Marksizmi bir hareket noktası veya bir gelenek olmaktan ziyade bireyler ve bireysel araştırmalar üzerinde durmuştur. Batı Marksistlerin bir bütünlük içinde olduğundan söz etmek ise zordur (Therborn, 2011: 108-111).

Marksizm'in pratik hayatta yer alan uygulamalarına bakıldığında sol düşünceyi iki kısma ayırdığı göze çarpmaktadır: Sovyet Marksizmi ve Batı Marksizmi. Özellikle iki dünya savaşı arasındaki dönemde bu iki kutup arasında yaşanan tartışmalar oldukça belirginleşmiştir. Sovyet Marksizm'ine bakıldığında daha çok "alt yapı- üst yapı" kavramını irdeleyen bir yaklaşım benimsedikleri anlaşılmaktadır (Çolak, 2011: 93).

Marksizm, düşünce olarak materyalist bir eğilim gösterir. Ekonomik indirgemecilik Marksizim içinde kendisine fazlasıyla yer bulmaktadır. Diğer yandan, bu yaklaşımda ideoloji, kültür gibi unsurlar genellikle daha az öneme sahiptir. Klasik Marksizm tarihsel süreçteki değişim ve dönüşümlerde ekonominin baş aktör olduğunu savunmaktadır. (Şeriati, 2018: 59). Bu katı ekonomik indirgemecilik anlayışı ise pek çok Batı Marksist'i tarafından eleştiri konusu edilmiştir. Macar Georg Lukacs "Economic and Philosophical Manuscripts" adlı

yapıtında Marksizmi tekrar yorumlayarak kültürel Marksizim için önemli bir çevre sağlamıştır. Bu çevre, özellikle ideolojinin belirlenmesinde altyapı rol oynar gibi yaklaşımlara mesafeli durmuştur. Lukacs bu sebeplerledir ki, Batı Marksizmi içinde önemli bir figür olarak görülmektedir (Smith, 2007: 59-60).

Batı Marksizmi geleneği felsefi açıdan önemli bir zenginlik taşımasına rağmen, bu geleneğin oluşumuna tarihi şartlar da yardım etmiştir: I. Dünya Savaşı'ndan sonra orta ve batı Avrupa'da sosyalizmin yenilgiye uğradığı düşüncesi hâkim olmuştur. Özellikle kitlenin devrimci mücadelesinden ayrılan gelenek, önemli derecede parlak ve incelmiş bir eleştiri kültürü ortaya koymasına rağmen, Klasik Marksizm'de önemli rol oynamış olan devrim stratejisi ve politik ekonomi gibi problemler üzerine fazla durulmamıştır (Anderson, 2016: 14) Batı Marksizm'inin başarısı kendisinden çok Klasik Marksizm'in sahadaki yenilgisine de bağlanabilir. Yani, Klasik Marksizm'in dünya savaşları sürecinde yaşadığı zafiyet Batı Marksizm'ini öne çıkarmıştır.

I. Dünya Savaşı öncesindeki Klasik Marksist anlayışında düşünce ve siyaset birbirinden ayrılmaz bir bütünlük içerisindeydi; fakat Batı Marksizm'inin en önemli özelliği siyasi pratikten yapısal olarak kopmuş olmasıdır. Batı Marksizm'inin siyasi ve ekonomik yapılar üzerine odaklanması zamanla azalmıştır. Özellikle belli bir süre sonra Avrupa Marksizm'inin ağırlık merkezi felsefeye kaymıştır. Bu durum Klasik Marksizm'in temel unsuru olan ekonominin iyice geri planda kalmasına neden olmuştur. Batı Marksist düşünür olarak görülen Lukacs' tan, Althusser'e kadar pek çok kişinin felsefeyi kendilerine temel almaları ise bu süreçte önemli bir rol oynamıştır (Anderson, 2016: 85).

Özellikle Batı Marksizmi öncesindeki Klasik Marksizim içerisinde yer alan bilim, felsefeyi yararsız bir duruma getirmiştir. Bilim sebebiyle felsefe ihmal edilmiştir. Bu yüzden Marx'ın yapıtında ampirik olarak bilgi daha çok ön plana çıkmıştır (Quiniou, 2009: 11-14). Klasik Marksizm'de aklın fazlasıyla öne çıkarıldığı anlayış Batı Marksizm'inde görece gerileyerek akla yüklenen anlamın zayıfladığı görülmektedir.

Avrupa Batı Marksizmi, ekonomi-politiğe önyargı ile bakmıştır. İlerleyen zamanda ise birkaç istisna dışında bu mesafe kapanmak bir yana bu önyargı artarak devam etmiştir (Therborn, 2011: 188).

Marksist düşünce her şeyi sınıf mücadelesi üzerinden okuma eğilimindedir. Özellikle kapitalizmi ele alırken sınıf mücadelesi üzerinden değerlendirmeyi tercih etmiştir. İşçi sınıfının bu mücadelenin merkezinde mutlak olarak kalması lüzumu ve başka unsurlar üzerine eğilmemek gerektiğini vurgulamaktadır (Şeriati, 2018: 59). Bu anlayış onu Batı Marksizm'inden farklı kılmıştır. Özellikle Batı Marksizm'inin üzerinde durduğu birtakım

unsurlar Klasik Marksistler tarafından göz ardı edilmiştir. Mesela, kapitalizmin kültür ve sanat üzerindeki etkileri görmezden gelinmiştir. Marx, toplumsal düzeni bir anlamda ekonomi politiğin eleştirisi çerçevesinde ele almıştır (Beaud, 2016: 164-167). Marx'ın bu düşüncesi Marksist düşünce içinde haber yazımından tutun, toplumsal yaşamın tüm alanlarına kadar sirayet etmiştir. Yani kapitalist bir yapı içerisinde medya kapitalistler tarafından kontrol altındadır.

Klasik Marksizm, toplumu oluşturan sınıflar arasındaki eşitsizlik konusu üzerinde özellikle durmaktadır. Bu yaklaşımın hemen tüm söylemlerinde insanlar arası eşitsizlik konusuna odaklanıldığı göze çarpmaktadır.

Toplumsal yaşamdaki eşitsizlik Marksist anlayışa göre her yerdedir. Tekelci ve kapitalist sınıf gücünü her zaman kullanabilmektedir. Paranın ve iktidarın gücünü ellerinde bulunduranlar, tekniğin ve ilimin gücünü de kontrol altına almışlardır (Şeriati, 2018: 60).

Marks kendi dönemi öncesindeki bütün ahlak felsefesi ve estetiği direk olarak ele almamış, hatta klasik felsefenin bir takım mevcut problemlerine dahi değinmemiştir. Batı Marksizmi ise; Marx öncesindeki düşünce yapısını oluşturmak için çaba harcamıştır, çünkü Marksist felsefenin gelişmesi için, Marx'ın göz ardı ettiği geçmişin yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir (Anderson, 2016: 101).

Klasik Marksist anlayışında ön plana çıkan en önemli unsur hiç şüphesiz Marx'ın materyalist bakış açısıdır. Marx'ın ekonomiyi önceleyen bu anlayışı tarihsel süreç içinde bireyin arka planda kalmasına yol açmıştır. Bu yaklaşım insanın kendi bilincinin yardımıyla dünyayı tanıma konusuna yeterince önem verilmemesine neden olmuştur (Quiniou, 2009: 49). Batı Marksizmi olarak adlandırılan yaklaşımda altyapının üstyapıyı belirlediği, ideolojinin de mevcut ekonomik yapı tarafından şekillendirildiği yönündeki görüş reddedilmiştir. Kapital'deki kaba yapısal Marksizm yerine, daha çok Marx'ın "Ekonomik ve Felsefe El Yazmaları" adlı eserindeki yabancılaşma, yaratıcılık, bilinç ve özgürlük gibi konular öne çıkarılmıştır (Selçuk ve Şeker, 2012: 20).

Batı Marksizm'ine bakıldığında yöntemle ilgili problemlerden mevcut problemlere geçiş yapılırken, yapılan çalışmaların genellikle üstyapılar üzerinde toplandığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, mevcut çalışmaların temel konularını; hukuk veya devlet ten ziyade kültür oluşturmuştur. Batı Marksizmi içindeki kültür dünyasında en çok sanata önem verilmiştir. Örneğin Lukacs'ın çalışmalarında edebiyat önemli bir yer tutmaktadır. Adorno ise edebiyat üzerine üç ciltlik bir denemeye sahiptir (Anderson, 2016: 120-121). Batı Marksizm'inde ekonomik alandan çok kültürel alana yönelindiği anlaşılmaktadır. Böylece

Marksizim yaptığı gibi üretim ilişkileri ile kendini sınırlandırmamış, kültürel alanlara da yönelmiştir. Diğer bir açıdan bakıldığında ise işçi hareketleri ile kendini sınırlandırmamıştır.

Marx'ın siyasal çalışmalarında göze çarpan maddi üretimin öncelemesinin aynı zamanda teorik yazılarında da yer aldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan çalışan insanların günlük yaşamlarındaki problemlerini görmediği sık sık eleştiri konusu olmuştur. Marx içinde yaşanan toplumu kavramak için bireyden yola çıkmamıştır. Hatta önemli bir kesim Marx'ın toplum projesinde bireysel hayatın yeri olmadığını söylemişlerdir. Batı Marksizmi ise bu anlayıştan uzaktır. Hatta Adorno Marksizm'in bu anlayışını eleştirirken Marx'ın toplumu bir makine gibi gördüğünü söyler. Yani Marksizm'de kitleler birer nesne gibi algılanmıştır. Fakat Batı Marksizmi kitleleri nesne olarak konumlandırmamıştır (Quiniou, 2009: 88-93).

Smith (2007: 59) Batı Marksizmi geleneğinin bir takım ortak düşünceler etrafında toplandığını söyler, bu düşünceleri ise şu şekilde ifade etmektedir:

Batı Marksizmi, kültürel açıklamaları Marksçı bir düşüncede anlamlandırma yoluna gider. Burada amaç, kültüre bir takım aktif ve bağımsız roller vererek, kapitalist ekonomik düzenin sürdürülmesi ve toplumsal hayatın düzenlenmesidir. Bu gelenekteki başlıca görüş, Marx'ın sürekli olarak vurguladığı devrime ulaşılamayacağıdır. Bir takım Marksçı kuramcılar, sömürgecilik ve onu belirtmeye yönelik devlet kuramlarını detaylı olarak geliştirirken, buna karşın diğer düşünürler, işçi sınıfı radikalizminin gün yüzüne çıkışının önlemesinde ideolojinin merkeziliğine gönderme yapmaktadır. Geleneğin çalışmalarına bakıldığında kuvvetli biçimde hümanisttik unsur taşıdığı görülmektedir. Marx'ın Economic and Philosophical Manuscripts eserinden yararlanılarak bireyin bilinci, deneyimleri, kolektif birlik, özgürlük, yaratıcılık, yabancılaşma ve öznel mutluluk gibi konulara yoğunlaşma söz konusudur. Bu yönelim, diğer taraftan tarihsel materyalizm "bilimi"ne, birtakım yapısal toplum modellerine ve toplumsal gelişmenim "demir kanunları" imgelerine sahip Das Kapital'den esinlenen daha kaba, aynı zamanda daha yapısal şekilde Marksizm ile çelişki yaşamaktadır.

Batı Marksistlerin Klasik Marksistlerden ayrıldığı bir diğer nokta ise medyanın konumlandırılmasıyla ilgilidir. Batı Marksist anlayışına göre medya ideolojin üretilmesinde ve inşasında önemli rol oynar. Bu Kültürel Çalışmaların düşünce temelini oluşturan önemli savlardan birisidir. İdeoloji, anlam ve metinsellik ön plandadır. Yani bir nevi kültürel çalışmaların konuları ile alakalıdır. Kültürel çalışmalarda insan üzerinden toplum anlamlandırılmaya çalışılır. Burada dil(metin) önemlidir (Bourse ve Yücel, 2017, 31-50).

Batı Marksizm'ine tarihsel süreçte pek çok eleştiri yapılmıştır. Bu eleştirilerinden biri kullandığı dildir. Dilin aşırı zor olması, işçi sınıfı okurları ile ilişkinin kurulmasını özellikle

engellenmiştir. Bu da Batı Marksizm'inin halktan kopuk olmasına neden olmuştur (Anderson, 2016: 92). Diğer yandan bazı düşünürleri böyle bir dil kullanmaya içinde bulunduğu şartlar itmiştir, bu düşünürlerden birisi de Gramsci'dir. 0, hapishane koşulları içerisinde yazılarının belli kontrollerden geçtiğini bildiği için anlaşılması zor ağır bil dil kullanma yoluna gitmiştir.

Philip Smith ise Batı Marksizm'in eskisi kadar güçlü olmadığını söyler. 20. yüzyılın eleştirel düşünürlerin büyük ilgi gösterdiği Batı Marksizmi artık çoğu düşünür için ilk dönemindeki cazibesini yitirmiştir. 1989 yılında Doğu Avrupa'da Komünizmin yıkılması bunda önemli rol oynamıştır (Smith, 2007: 83).

1.3.1. Lukacs ve İdeoloji: Şeyleşme

Lukacs, eleştirel geleneğin içinde yer alan önemli bir isimdir. Bununla birlikte o da çeşitli düşünürler tarafından farklı şekillerde eleştiri konusu yapılmıştır. Yapılan eleştirilerde iki ayrım karşımıza çıkmaktadır, bunlar "Genç" ve "Olgun" Lukacs eleştirileri olarak sınıflandırılabilir. Genç Lukacs çoğunlukla kabul görürken, Olgun Lukacs ise daha çok Sovyet Marksist paradigmaya yakınlaştığı düşünülerek eleştiri konusu yapılmıştır. Yaşamı boyunca teorik alan ile pratik alanı bütün olarak ele almaya çalışan Lukacs, yaşamının belli dönemlerinde Sovyet Marksist düşünceye yaklaşan bir takım eğilimler ortaya koysa da, onun mevcut kuramsal görüşleri bir takım indirgemeci ekonomi-politik düşüncelerin toplamından çok daha fazla anlam ifade etmektedir (Çolak, 2011: 94).

Lukacs'a göre Marx, milletlerin gerçeklerinden ziyade toplumların gerçeklerine daha çok önem veriyordu. Ona göre milletlerin düşünce ve inançlarını ekonomik dürtüler şekillendiriyor bu yüzden de millet kavramı o kadar önem arz etmiyordu. Klasik Marksizm'in pek çok felsefi yanlışlıkları ve gerçek dışılıkları bulunmaktaydı (Lukacs, 1994: 11-12).

Batı Marksizm'in önemli isimlerinden biri olan Lukacs, kendi teorik söylemini meydana getirirken Marksizm öncesi dönemden de yararlanmıştır. O, Tarih ve Sınıf Bilinci adlı kitabında Hegel'i de incelemiştir. Marx öncesi dönemde Hegel'e önemli bir rol veren Lukacs, gelecek düşünürlerin üzerinde de etki yaratmıştır. Bununla birlikte Hegel'den faydalanırken gelecekteki düşünürlerden çok daha ileri gitmiştir (Anderson, 2016: 101-102).

Lenin, döneminin düşünce geleneği olan "ideolojik olan kötüdür" düşüncesinden uzaklaşarak bir ideolojinin iyi ya da kötü olmasını ancak sınıfların kendi çıkarlarıyla ilgili olmasına bağlamış, bu düşüncesi başkaları tarafından da benimsenmiştir. Lukacs' ise işçi sınıfının görüşünün söylendiği gibi az ideolojik olduğu düşüncesinin doğru olmadığını belirterek Lenin'den ayrılmaktadır (Çakmak Kılıçaslan, 2008: 99).

Lukacs, boyunduruk altına giren işçi sınıfının durumunun çoğunlukla, Marx'ın meta fetişizmi ile kapitalist toplumun birtakım toplumsal ve ekonomik örgütlemeleri arasında kaldığını söyler. Meta fetişizmi insanların elinden öznelliğini alıp onları nesneleştirmiştir, kuskusuz bundan işçi sınıfı da etkilenmiştir. Böylelikle insanlar özgür düşünce ve tercihler yapmaktan uzaklaştırılmıştır (Çakmak Kılıçaslan, 2008: 99).

Lukacs'ın Tarih ve Sınıf Bilinci adlı eseri başlangıçta eleştirilere mazur kalsa da daha sonra başta Frankfurt Okulu temsilcileri Horkheimer, Adorno ve Marcuse olmak üzere pek çok düşünürü etkilemiştir (Benhabib, 2005: 235).

Lukacs, Tarih ve Sınıf Bilinci adlı çalışmasında kapitalizmin insanların toplumsal yaşamını nasıl sömürgeleştirdiğinden bahseder. Özellikle meta ilişkilerinin yeryüzünü yoksullaştırdığını ve gerçek anlamından kopardığını düşünür. Lukacs'ın düşünce anlayışına göre pek çok toplumsal ilişki ve insan değeri, nesneleştirici ve yabancılaştırıcı parasal değişim değerini metalaşma olarak görülen sisteme göre tanımlanmaktadır. Lukacs daha çok Marx'ın ücretli emek analizinden faydalanarak çağdaş hayatın sıkıntılı bir resmini ortaya koyar. Lukacs' a göre işçilerin kaderleri genel olarak toplum tipine mahsustur. Zira bu öz-nesneleştirme, bireyin bazı eyleminin meta döngüsü bütün gerçekliğiyle meta bağlantısının insancıllığı dışlayıcı etkinliğini de açığa çıkarır (Lukacs'dan akt. Smith, 2007: 60).

Lukacs'a göre şeyleşme toplumsal dünyanın metalaşması ile ilgilidir. Bir takım nesnel güçler tarafından kontrol edilen ve çoğunlukla yaratıcılık girdilerinden koparılmış dünya, pek çok yanlış algılamalara neden olmaktadır. Bu süreçte kontrol bireyin ötesine geçmiştir. Şeyleşme kavramında birey bir piyasa değerine dönüşmüştür. Meta fetişizmi ve şeyleşme sonucu bireyler kapitalist yapının bütünlüğünü ve kendi üzerlerindeki bir takım etkilerini anlayamaz hale gelmiştir. Bireyin toplumsal yaşamdaki kavrayışları eksik ya da parçalıdır. Bununla birlikte Lukacs Marksizm'in determinist anlayışına karşı duran, bireyin failliğinin önemini ortaya koyan düşünceyi de savunmaktadır (Lukacs'dan akt. Smith, 2007: 61).

Lukacs, ebedi eleştirmen ve aynı zamanda Marksist düşünür olarak ün yapmıştır. Zamanın önemli düşünce akımlarından özellikle Yeni Kantçılık, Simmel ve Max Weber'in düşüncelerinden etkilenen bir toplumsal düşünceye sahiptir. Lukacs'ın düşüncesine göre, siyasal dünya ile düşünce dünyasını birbirinden ayrı olarak düşünmek doğru olmayıp, bu bir problem oluşturmaktadır. Lukacs, bireyin içinde bulunduğu dünyada pasif olmadığını, aynı zamanda onu değiştirebileceğine inanmaktadır. O, bireyin sadece tarihin yorumlayıcısı olmadığını, aynı zamanda tarihin yapıcısı olduğunu söyler (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 267).

Lukacs'a göre gerçeklik düşüncenin doğruluğu için bir kıstastır, ama aslında gerçeklik var olan bir şey değildir, daha çok oluşan bir şeydir, bunun meydana gelmesi için ise

düşüncenin dahli olması gerekmektedir. Düşünce bir taraftan yaratıcı olurken, diğer taraftan ise bilişseldir. Bir toplumda herhangi bir ezilen sınıf veya grup, mevcut kendi gerçek koşullarının farkına varırsa hemen bu şartları dönüştürmeye, değiştirmeye yarar sağlayacak bilinç biçimleri ortaya koymaya başlar. Yani bu sebepledir ki, bilince dair sıradan "yansıtma" modeli işe yaramayacaktır (Eagleton, 2015: 130-132).

Marx'ın ideolojiye yüklediği olumsuz anlama karşı Lukacs ideolojiye olumsuz bakmaz. Marx'ın böyle düşünmesinde aslında en önemli unsur insanın bilincini maddi unsurlara dayaması, bilinci yok saymasıdır. Lukacs ise bilinci Marx'ın yaptığı gibi maddeciliğe indirgemez ve ona pek çok zaman vurgu yapar.

Lukacs gibi Batı Marksist'i pek çok düşünür ideoloji ele alınırken onun özerkliğine ve bağımsızlığına vurgu yapılmaktadır (Abercrombie ve ark, 2013: 229).

Lukacs ideoloji konusunda Hegelci Marksist olarak bilinmektedir. Lukacs'ın özellikle Hegel'den miras aldığı etkin, dinamik, pratik bilinci bireyleri aşırı derecede sıradan indirgeyici bir anlayışa sahiptir. Ona göre, şeylerin bilme biçimi ile onların gerçekte oluş biçimleri arasındaki kopukluk ve eksiklikler bir ayrışım oluşmasına yol açmakta ve onlar hakkındaki yanlış bilincin zihinde şekillenmesine neden olmaktadır (Eagleton, 2015:132).

Lukacs, Marksizm'den "proletaryanın ideoloji ifadesi" diye söz etmektedir. Diğer taraftan Lukacs 2. Enternasyonal'den sonra ideolojinin olumlu anlamını kullanmıştır. O, ideolojiyi, bilimin ve gerçekliğin karşısına yerleştirmemiştir (Eagleton, 2015: 132).

Lukacs'a göre, Marx'ın düşünce anlayışı insanların mevcut inançlarını ve düşüncelerini meydana getiren ana etkenin ekonomik dürtü olduğunu savunmaktadır. Marx bu ekonomik dürtüyü o kadar yüceltmiştir ki, başta milliyetçilik kavramı olmak üzere pek çok kavramı görmemiş veya göz ardı etmiştir (Lukacs, 1995: 11). Özellikle Klasik Marksist düşünce anlayışı içerisinde her milletin kültürel bir prototip olduğu göz ardı edilerek yok sayılmıştır. Bu yok sayılma özellikle Rusya'daki Komünist yandaşları arasında fazlasıyla destek görmüştür (Lukacs, 1994: 68).

Sonuç olarak Lukacs, bilincin ve üstyapının özgüllüğünü ve önemini fazlaca vurgulamıştır. Özellikle determinist bir yaklaşımla ele alınan sınıf indirgemeciligine ise mesafeli durmuştur (Laclau, 1998: 135).

1.3.2. Gramsci ve İdeoloji: Hegemonya

Batı Marksizm'inde ön plana çıkan Lukacs'dan sonra, Gramsci 'de düşünceleri ve yazdıklarıyla adından söz ettiren bir isim olmuştur. Gramsci, Marx'ın göz ardı ettiği kültür ve politikaya özellikle dikkat çekmiştir (Smith, 2007: 61).

Gramsci çalışmalarının çoğunda üst yapıya vurgu yapmıştır. I. Dünya Savaşı'nın ardından İtalya'da faşizmin ön plana çıkması ve zafer elde etmesini, endüstriyel kapitalizmin önde gelen sektörlerinin ve işçi sınıflarının hem de bunlara ek olarak köylü ve kilise kesimi gibi çeşitli toplumsal katmanların desteğini arkalarına almalarının bütünüyle ekonomi üzerinden açıklanamayacağını gözlemlemiştir. Yani Gramsci, faşizmin başarısını daha çok ekonomik ve toplumsal işbirliği üzerinden ve bir yerde farklı toplumsal yapıların desteğini kazanmak zemininde değerlendirmiştir (Valentine, 2013: 90).

Gramsci çalışmalarında, kültür, siyaset ve sosyalist unsurlar arasındaki ilişkilere dikkat çeker. O, egemenliği sadece ekonomik alana indirgememiş, bunun yerine kültür ve siyasal unsurlar üzerinde durmuştur (Smith, 2007: 61- 62). Bir yerde altyapı ve üstyapı diyalektiğini sıradan ve basit nedensellik açısından görmeyip, mantık üzerinden eleştirmiştir. (Bourse ve Yücel, 2017: 88).

Gramsci sıradan bireyleri politik gündemin içine sokmuştur. Bireyleri de toplumsal süreçte politikanın rolünün önemini anlamaya çağırmıştır. Ona göre egemenlerin evreni tek bir evren değildir. Medya yaşanan tüm çalışmaları duyuracaktır. Bu yüzden medyanın çeşitli iletileri tek yönlü olarak değerlendirilemez (Bourse ve Yücel, 2017: 94). Gramsci medyanın yalnızca egemenlerin düşüncesini yansıtmayacağını, aynı zamanda toplumun diğer kesimlerinin de sesi olabileceğini, böyle bir güce sahip olduğunu varsaymaktadır.

Gramsci'nin araştırmalarına bakıldığında ideoloji kavramını olumlu/olumsuz tartışmalarla sınırlı tutmadığı görülmektedir. Marx, ideolojiyi bireyin sınıf mücadelesi bilincine vardığı ve "savaşarak" birtakım çözümler buldukları düşüncesine hapsetmiştir; fakat Gramsci'nin araştırmalarında köklü ve detaylı açıklama ve geliştirmeler görülmektedir. Gramsci ideolojiyi bir mücadele alanı olarak değerlendirip, bu mücadele alanında sosyalist projeye, popüler katkı sağlama ve uzun erimli mücadelede başta ideologlar olmak üzere entelektüellerin rol oynadığı bir mücadele sorunu olarak görmektedir (Barrett, 2004: 45-46).

Gramsci, Marksist anlayış içinde yer alan ekonomik ve politik iktidarı haklı gören ideolojik okumayı reddeder. Hatta biraz daha ileri giderek Marksizim anlayışındaki bilindik okumanın tam tersi düşünür. Ona göre ekonomi yoluyla politik kurumlara muhtaç kalınma zorunluluğu bulunmamaktadır (Bourse ve Yücel, 2017: 90).

Gramsci, Marksçı bir yapı içerisinde çalışarak Marksçılık açısından ideoloji anlayışına büyük değişikler getirmiştir (Freeden, 2011: 32). Lukacs'ın Batı Marksist meslektaşı Antonio Gramsci ideolojiyi daha çok hegemonya üzerinden okuma yoluna gitmiştir. Yani Gramsci'nin yazılarında kilit kavram ideoloji değil, hegemonya olmuştur. Gramsci' ye göre ideoloji kavramı içerisinde zorla dayatma olabilir, fakat hegemonya kavramı içerisinde rıza vardır

(Eagleton, 2015: 154). Onun hegemonya kavramı rıza üzerine inşa edilmiş olup "zor kullanma" yoktur. Rızanın oluşmasında kültürel kurumlar aktif rol oynar. Bu kurumlar sayesinde yığınlar azınlıklara sessizce boyun eğmesini öğrenir. Bu durum, Marksistlerin sık sık vurguladığı kapitalist sistemde yaşanan ekonomik buhran devrimi kaçınılmaz yapar düşüncesini etkisiz kılmaktadır (Anderson, 2016: 125).

Althusser'in ideolojik güçlere nasıl direnileceği konusunu ifade etmede yaşadığı zorluğu Gramsci yaşamaz. Çünkü Gramsci bunu hegemonya kuramı içerisinde yansıtmaktadır. Ona göre toplumsal yapı içerisindeki kültürel önderlik, baskı ve zorlama ile oluşturulmaz daha çok boyun eğme, bireyin kendi rızası ile gerçekleşir. Grupların rıza göstermesinin sebebi ise bu durumun kendi çıkarlarına uygun olacağı inancıdır. Örneğin bir dönem İngiltere'de Margaret Thatcher'i işçi sınıfının kendi menfaatleri için desteklemesi buna bir örnektir. Gramsci'nin rıza üretimi kültürel alana fazlasıyla vurgu yapmaktadır. Kültürel tahakküm menfaatler üzerinden yapılan karmaşık pazarlıklar sonucunda meydana gelmektedir. Yani bunlar yukardan aşağıya dayatılarak ya da eğitim ve dil gibi birtakım ideolojik aygıtlar vasıtasıyla oluşturulmaz (Turner, 2016: 82). Gramsci' ye göre insan kendi zayıflığının çoğu zaman bilincindedir. Güçlüye politik anlamda boyun eğerek, gücün yanında yer alarak aslında fayda sağlamaktadır.

Gramsci'nin "Hapishane Notları" 1971'de yayınlandığında pek çok alanda etkisini göstermiştir. Gramsci bu notlarında Marx'ın sınıf kavramı yerine "tarihsel blok", egemenlik kavramı yerine "hegemonya", sınıf çatışması yerine ise "sosyal ittifak" kavramlarını kullanmıştır. Gramsci'nin hegemonya kavramı; bir sosyal grubun toplum üzerindeki ahlaki, entelektüel önderlik ve kendi oluşturduğu proje etrafında sosyal ittifaklar sistemi kurmasıdır (Erdoğan, 2014: 259-260).

Gramsci'nin hegemonya kavramı daha çok sivil toplum ile ilişkilidir. Kapitalist bir yapı içerisinde hegemonyanın teşkilatlanması sivil toplumdan tutun devletin organlarına kadar uzanır (Dursun, 2014: 37).

Bir egemen sınıf veya grup kendi düşüncesini ve kendi gücünü topluma yaymayı ideolojik araçlarla sağlayabilir. Diğer yandan vergi sistemini desteğine gereksinim duyduğu kesimin yararına olacak biçimde değiştirerek veya nispi olarak refaha ulaşmış ve bundan dolayı siyasi yönden pasif bir işçi tabakası oluşturarak da istediğine ulaşabilir; ya da hegemonya, ekonomik olmaktan ziyade siyasi bir biçim alabilir (Eagleton, 2015: 154). Yani Gramsci 'ye göre hegemonya kişilere özellikle ekonomik olarak destek vererek sağlanabilmektedir.

Gramsci' ye göre liberal-kapitalist devletlerde halkın rızasını kazanmak önemlidir. Fiziksel şiddet ise en son çare olarak görülmektedir. Gramsci, hegemonya kavramının sadece ekonomik indirgemecilik üzerinden okunmasının yanlış olduğunu söyler. Siyaset, devlet ve üstyapılar üzerinden okunması gerektiğini belirtir. Hegemonya üst yapı kurumları yoluyla sağlanır bu kurumlar okullar, kiliseler ve kitle iletişim araçlarıdır (Erdoğan, 2014: 259-260).

Gramsci, ideolojik üstünlük sağlamak için sadece burjuva sınıfının devletin gücünü kullanmasının yetmediğini, bunun yanına farklı kültürel yolları da kullanmasını gerektiğini belirtmektedir (Freeden, 2011: 32-33).

Kapitalist rejimlerde sivil toplum önemli bir güç haline gelmiştir. Egemen düşünce gündelik hayatın her alanına yayılmış, "kültür" ile iç içe geçmiştir. Egemen iktidar, anaokullarından tutun cenaze törenlerine kadar yaşamın her alanına damgasını vurmuştur. Bu iktidarlar maddi olduğu kadar aynı zamanda da manevidir. İktidarların bu maneviyat gücünü de elinde bulundurması bireyi iyice pasif duruma getirmiştir. Belki de bu siyasal kültürün eleştirisiyle ilgili en önemli yorumlardan biri Lenin'in 1918 yılında Moskova'da düzenlenen işçi sendikaları konferansında söylediği sözlerdir (Eagleton, 2015:155):

> "Rus Devrimi'nin bütün zorluğu, ilk adımı atmanın Rus devrimci işçi sınıfı içinde Batı Avrupalı sınıflar için olduğundan çok daha kolay olmuş olmasıdır; fakat bizim için daha zor olanı bunu devam ettirmektedir. Batı Avrupa ülkelerinde bir devrim başlatmak daha güçtür, çünkü oralarda devrimci proletaryanın karşısında, kültürle birlikte gelen daha yüksek düzeyde bir düşünce vardır; işçi sınıfıysa bir kölelik durumundadır"(Lenin'den akt. Eagleton, 2015: 156).

Gramsci, iktidarın gündelik hayatın her alanında müdahil olduğunu söyler. Bunu genellikle rıza ile yapsa da yeri geldiği zaman gücünü de kullanmaktadır. Bu gücü kullanmak için ordu, yargı, polis, hapishane gibi kurumları harekete geçirmektedir. Böylece toplumun iktidarlara boyun eğmesi sağlanmaktadır (Yaylagül, 2013: 111).

Gramsci egemen sınıfların alt sınıflar üzerinde düşünsel içerikleri yasakladıkları zaman değil, bütün farklı düşünceleri kendi ufku içerisine getirdikleri zaman başarılı olacağını söylemektedir. Üstyapı kurumları ne kadar etkin kullanılırsa, hegemonya oluşturmakta o kadar kolay olacaktır. Kitleler kendilerine sunulan ideolojiyi, ideoloji olarak görmediğinden dolayı onun karşısında pasif duruma düşmektedir. Marx'ın köklerini Hegel'den de aldığı düşünülen görüşe göre; devrimin ve komünizmin zamanı geldiğinde kaçınılmaz olduğu düşüncesi Gramsci tarafından kabul görmez (Quiniou, 2009: 23-24). Ona göre devrimin gerçekleşebilmesi için organik aydınların işçi sınıfının yanında yer alması gerekir; çünkü işçi

sınıfı devrim yapabilecek bir bilince sahip değildir. İşçi sınıfının bu bilinci kendi çabalarıyla oluşturması da zordur.

Gramsci' ye göre rıza; egemen sınıfın kendi düşüncelerini kitlelere kabul ettirmesidir. Egemen sınıf okullarda eğitim adı altında öğrencilere kendi düşüncelerini eker. Okuldan çıkan birey kiliseye gittiği zaman yine din öğretisi adı altında kapitalist sistemin eşitsizliklerini kabullenmesi ve boyun eğmesini sağlayacak düşüncelere maruz kalır. Bireyin boş zamanlarını doldurmada önemli rolü olan medya ise; kilise ve okullar gibi topluma egemen düşünceyi yayar, böylece bireyin bu kuşatmanın dışında kalması oldukça zorlaşır. İnsanlar zaman içinde belli toplumsal sorunlarla karşılaşınca, bu sorunlara kendine öğretildiği gibi bakacaktır. Bu öğretilerin dışına çıkanlar ise sapkın kişiler olarak görülecektir. Gramsci' ye göre rıza kavramı bir yerde insanın yeniden inşa edilmesidir. Medya, kiliseler ve eğitim kurumları kendi görüşünü benimsemeyen ve bunları tehlikeye iten bütün olaylara karşıdır. İşçi sınıfı ve onun ideolojik görüşüne yakın olan her türlü unsur egemen yapı için tehdit oluşturmaktadır. Bu durumda Marksizm'e ve sol düşünceye kiliseler, eğitim kurumları ve egemen medya karşıdır. Bu kurumlar ayrıca toplumlara bireyciliği aşılamaktadır; yani her hangi bir başarısızlıkta bireyin kendisi sorumludur, sistemden kaynaklanan bir başarısızlık söz konusu değildir. Örneğin, bir kişinin fakir olması veya işsiz olması onun hatalarından kaynaklanmaktadır (Yaylagül, 2013:111-114).

Gramsci toplumda elit bir azınlık grubun toplumun geri kalan geniş kitleleri üzerinde hâkimiyet kurmasını hegemonya kavramı üzerinden açıklamaktadır. Hegemonya kavramı kültür, siyaset ve ideoloji kavramlarıyla ilişkilidir (Gramsci, 1986: 75).

Gramsci bir bakıma güç kavramını yeniden tanımlayarak ve onun baskıcı olmayan yanına yoğunlaşır (Eagleton, 2013: 293). Diğer yandan, hegemonya kavramını ele alırken sınıf çıkarlarının doğrusal ifadesinden uzak tutmaktadır (Erdoğan, 2014: 260). Gramsci, hegemonya kendisini ne kadar doğallaştırırsa ve görünmez hale getirirse kendisi için o kadar avantaj olacaktır demektedir (Eagleton, 2013: 159). Çünkü hegemonik düşünceler, toplumsal yaşamda mevcut olan eşitsizliği sağlamlaştırırken aynı zamanda eleştirel düşünceyi de ortadan kaldıran baskın kültürel motiflerdir. Bu motifler sayesinde toplumsal yaşamdaki egemen gruplar insanları yönlendirebilir ve etkinliğini arttırır (Smith, 2007: 62).

Gramsci kültürün içeriğini bir kenara bırakarak daha çok kültürün toplumlar üzerindeki rolü ve önemi üzerine odaklanmıştır. Gramsci'nin çalışmalarında dikkat çekici olan bir başka nokta ise, kapitalist ideolojilere saldırmak yerine ideolojik kümelerin ve çeşitli bağlamların konumları, ayrıntıları, tarihsel analizleri ve karşılaştırmalar üzerinde durması olmuştur (Smith, 2007: 62).

Hegemonya, sosyal bir grubun toplumun diğerleri üzerinde ahlaksal ve entelektüel liderlik etrafında sosyal birliktelik kurması becerisidir. Gramsci bu birlikteliği ise "tarihsel blok" olarak adlandırdı. Gramsci tarihsel blok'un hem alt bir sınıfın kendi menfaatlerine uyumlu hale getirmede hem de toplumlar ve sınıflar üzerinde bir toplumsal baskı oluşturulmak istendiği zaman var olacağını belirtir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 268).

Gramsci'nin tarihsel blok kavramı onu indirgemecilikten kurtarmıştır. O, tarihsel blok kavramında ekonomik yapılar ile üst yapıları bir araya toplayarak bunlar arasındaki karşılıklı etkileşimi açıklamak için bu kavramı kullanmıştır. Gramsci' ye göre hegemonya kurulmak isteniyorsa maddi unsurlar, ideoloji ve kurumlar arasında bütünlüğe ihtiyaç vardır. Tarihsel blok, altyapı ile çeşitli ideolojik formlar içerisinde ideolojik/siyasal rekabetin oluşturduğu bilinçliliğin meydana getirdiği somut, özgü bütünlüktür (Sancar, 2014: 37).

Gramsci'nin bireyin ideolojisini bu şekilde ön plana çıkarması kendinden sonraki süreçte pek çok kişiyi etkilemiştir. Bunlardan birisi de Hall olmuştur. Hall ideolojinin bilinçdışı olduğunu söyler (Procter, 2004: 45- 49).

Gramsci ideolojinin inşasında dilin önemine vurgu yapan bir düşünürdür. O dili toplumsal sınıflar ile ilişkilendirmektedir. Gramsci 'ye göre toplumsal hegemonya kendisini dil ile hissettirir. Üstünlük sağlamak isteyen sınıflar düşüncelerini diğer gruplara dil aracılığıyla iletecektir (Ruberto, 2010: 18-19). İnsanları ikna etme yolunda retoriğin önemi büyüktür. Ne söylendiğiyle birlikte nasıl söylendiği de kitlenin rızası için etkili olmaktadır. Gramsci, hegemonyanın inşasında kitlenin rızasının kazanılmasını dilin ve retoriğin etkili kullanımına da bağlamaktadır. Ona göre, yönetenler toplum için gerekli tüm olanakları sağlasa dahi, bunu etkili bir dille anlatamadığı sürece kitlenin rızasını sağlamakta zorlanacaktır. Organik aydınların dili toplumun şekillenmesi bağlamında etkin kullanımları da hegemonik rızanın oluşması sağlayabilir.

Dilin etkili kullanımı pek çok şeyi daha görkemli hale getirebilir. İyi bir retorik halk üzerinde alışılmışın dışında bir hava yaratarak etkili olur. Şiir ve edebiyatın insanlar üzerindeki etkinliği de zaten dilin ustalıkla kullanılmasına bağlıdır. Dil farklı durumlar için farklı biçimlerde kullanılır. İşçi sınıfını harekete geçirmek ya da afyonlaştırmak için kullanılacak dil farklılaşır. Dil yer, zaman ve duruma göre de hegemonik mücadele bağlamında araçsallaştırılabilir.

Sonuç olarak; Batı Marksizmi içinde Gramsci önemli bir isimdir. Gramsci kapitalist ekonomi üzerine yazmaktan ziyade, daha çok Batı Marksizm'in sınıf rekabetinin temel sorunlarını ele alan bir düşünürdür (Anderson, 2016: 119). Gramsci sonrası da pek çok düşünür ona benzer fikirler ortaya atmıştır. Bunlardan birisi de Bourdieu'dur. Ona göre iktidar

toplumsal yaşamı öyle bir inşa etmiştir ki, özne kendisinin tamamıyla doğal bir ortamda olduğunu düşünür ve mevcut durumu sorgulama gereği dahi duymaz. Bourdieu'a göre mevcut yaşam içinde şiddet görünmez duruma gelmiştir. Örneğin, eğitim kurumları ve medya düşüncenin inşa edilmesinde ve egemen ideolojinin topluma ekilmesinde önemli rol oynar (Eagleton, 2015: 209-210). Özellikle medya öyle bir dil kullanır ki, bu dille birlikte hegemonik düşüncenin toplum içinde yerleşmesini sağlar. Metinler için gizlenen anlamların çözümlenmesi çok kolay değildir. Dilin anlamlandırılması ancak eleştirel çözümleme ile gerçekleşebilir.

1.3.3. Althusser ve İdeoloji

Fransız Marksist düşünür Luis Althusser, Marksizm'i bilim olarak görmüştür. Althusser'in çalışmaları daha çok yapısalcı gelenek içinde yer almaktadır. Althusser anti-ekonomist ve anti-hümanisttir (Yaylagül, 2014: 115). O, Marksizm içindeki ideolojinin farklı algılanması sağlamıştır (Bourse ve Yücel, 2017: 110). Althusser, Gramsci'nin yaptığı gibi iktidarın meşrulaştırılmasını ve kuramsallaşmasını eleştirel Marksizm üzerinden anlatmıştır.

Althusser bireyin öznelliğini ve detaylı bir kültürel anlayışı, Marksizm anlayışı içinde birleştirmeyi denemiştir. O, iktidar, toplumsal yapı ve kültür arasındaki karşılıklı ilişkileri kavramsallaştırmada ön plana çıkan bir isimdir (Smith, 2007: 77-78). Bir yerde klasik altyapı sürecinde sınırlı kalmayıp, toplumsal işleyiş ve işlevi yeniden üretim sürecinde ele almıştır. Althusser'e göre yeniden üretim sürecini sağlayan ise üstyapıdır (Althusser, 2005: 111-112)

Üretim sürecinde yaşanan yeniden üretimin içinde gönüllü bir kabullenme vardır. Yani birey yeniden üretime boyun eğmektedir. Yeniden üretimin içinde ise ideolojinin önemi vardır. Marksist düşünce anlayışındaki altyapı üstyapıyı etkiler düşüncesi Althusser'in anlayışında farklılık göstermekte olup, o genellikle toplumsal yaşamda üstyapının etkisini arar (Bourse ve Yücel, 2017: 109).

Althusser'in ideoloji için söylediği maddi bir varlık tezi, onun döneminde büyük bir etki yaratmıştır. Bu görüşü ideolojiyi dönemin çoğu düşünüründen farklı yorumladığı ve ne kadar önem verdiğini göstermektedir (Kazancı, 2002: 57).

Althusser, Marx'ın düşüncelerinin iki döneme ayrıldığını söyler; bunu da epistemolojik kopuş olarak ifade eder. Marx'ın ilk dönem çalışmalarına baktığında öznelci ve hümanisttik olduğunu gözlenmiştir. İkinci dönem çalışmalarında ise bilimsel ve nesnel bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bilimsel ve nesnel yaklaşımı Kapital'de kendisini fazlasıyla gösterir. Althusser, sonraki materyalist düşüncenin daha üstün olduğuna inanır (Smith, 2007: 78-79).

Athusser, Marx'ın temel düşüncesinin aksine ekonominin "son tahlilde" bütün süreci şekillendirdiği düşüncesini reddeder. Ona göre zaten ekonominin tek başına çalışması çok zordur. Ekonomi toplumsal yapılarla iç içedir (Valentine, 2013: 93).

Althusser'e göre üstyapının görevi kapitalizmi sürdürmektir. Bunun için de sürekli olarak kapitalizmin yeniden üretimi gerekmektedir. İdeoloji bunda önemli bir rol oynamaktadır, çünkü ideoloji sayesinde kapitalizmin meşruluğunu sağlanmış olur. İdeoloji, egemen sınıfın sermaye birikimini daha kolay hâle getirir (Smith, 2007: 79).

Fiske, (2017: 302) Althusser'in ideoloji kuramının aslında Marx'ın meşhur yanlış bilinç kuramının geliştirilmiş hali olduğunu söyler. Althusser'in kuramı temel bir noktada Marx'ın yanlış bilinç kavramından ayrılır. Althusser toplumun azınlık bir kesiminin, çoğunluğun üzerinde egemenlik kurmasını baskıcı bir araç olmayan ideolojiye indirgemiştir.

Althusser ideolojiyi yorumlarken onu bir kavramsal çerçeve olarak değerlendirir. Bireyler, içinde yaşadığı maddi unsurları anlamlandırma, yorumlama ve deneyimlendirme yoluna gitmektedir. Çünkü ideolojinin maddi biçimleri metinler, pratikler ve davranışların gözlenebilir olduğu zaman önem kazanır. Althusser'in Marksist anlayışı içerisinde, ideolojiler yalnızca kültür üretmezler, ayrıca benlik oluşumunu sağlarlar (Turner, 2016: 34).

Althusser, Marksizm'in meşhur altyapı/üstyapı kavramına bakışı mevcut olan tarihsel durumlarda kültür, siyaset, din, ideoloji gibi üstyapı kartellerinin altyapıya göre özerkliğe sahip olabileceğini ve sınıfsal ilişkilerde önemli rol oynayabileceğini belirtmektedir; fakat ona göre yine de ekonomi son süreçte belirleyicidir (Swartz, 2011: 62). Onun ideolojiye bakış açısı bir yerde ekonomik indirgemecilikten uzak durmak, ama diğer taraftan da ideolojinin rolünü ekonomik temelli altyapıdan ziyade üst yapısal paradigmanın içinde açıklamak şeklindedir. İdeoloji kavrayışında Ortodoks bir çizgi izlemesi oldukça zorlu bir problemle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Bu zorlu süreçte Althusser ilk başta alt ve üst yapı meselesine "yeniden üretim" olarak yaklaşmıştır. Ona göre ideoloji, üretim koşullarını yeniden üreterek çalışmaktadır. Bunu, insanları sorgulayıp onları mevcut sisteme tabi bireyler olduğunu varsayarak başarmaktadır. Bir yerde bireyler kararlarını özgürce verdiklerini, özgürce seçim yaptıklarını zannetmektedirler (Çeğin ve Arlı, 2004: 177).

Althusser, bireylerin ve grupların zihinlerini kontrol eden düşünceler ve temsiller sistemini ideoloji olarak görmektedir. İdeolojiyi kişinin gerçek durumunun gerçek olmayan ilişkilerini temsil etmesi olarak konumlandırır (Erdoğan, 2014: 321).

Onun teorik mücadelesi Gramsci ile benzerlik taşımaktadır. İkisi de kapitalist yapı içerisinde iktidar ile ideoloji arasında ilişkiyi gün yüzüne çıkarmayı amaçlamaktadır. Yani amaç açık ve gözde görülür baskıya indirgenmeyen bir sistematik süreci egemen ideoloji

anlayışını üzerinden açıklamadır. Althusser için ideoloji, toplumsal yaşamdaki birliği tekrar tekrar üreten ve yayan bir role sahiptir. Siyasi ve ekonomik gücü elinde bulunduranlar yeniden üretilme sürecinde ideolojik iknanın farkındadır (Sancar, 2008: 47).

Althusser'in ideoloji düşüncesi Williams başta olmak üzere bazı kültürel kuramcılar tarafından diğer modellerden üstün olduğu şekilde yorumlanmıştır. Williams bu üstünlüğün daha çok bireysel, "yaşanan" tecrübelerin karmaşıklığına ve önemine vurgu yaparak aktarmasından kaynaklandığını söyler. Diğer yandan bu mantık doğru kabul edilse bile, Althusser bazı noktaları açıklama konusunda birtakım zorluklar yaşamıştır. Örneğin, özerk serüvenlerin ideolojik yapılara ne şekilde ve nasıl itaat ettiği kolayca aktarırken, güçlere nasıl başkaldıracağı ve egemen ideolojilere karşı nasıl karşı konulacağı konusunda çeşitli endişeler yaşanmaktadır (Turner, 2016: 81).

Althusser ideolojiyi bir yapı olarak görmektedir. Bu yapı Lacan ve Freud'cu bilinçaltı düşüncesiyle ilişkilendirilmektedir. İdeolojinin yapı olma özelliğinden dolayı onun içeriği değişebilir; ama onun şekli, biçimi ve bilinçaltı gibi unsurlar daima aynı özelliktedir. Bilinçaltında çalışan ideoloji dil gibi miras alınır. İdeoloji gerçekleştirdiğimiz eylemlerde özgürce karar verdiğimize bizi inandırır. Althusser'in birinci tezine göre, bireylerin gerçek yaşam koşullarında ideoloji düşsel ilişkinin bir temsilidir. İdeoloji çeşitli pratikler vasıtasıyla yaşam koşullarıyla ilişki kurar; bunu yaparken de çelişkiye düşmemeye önem verir ve mevcut problemlere aldatıcı çözümler bulmaya çalışır. Mevcut dünyayı ideoloji kendiliğinden temsil etmez, bunun yerine bireylerin gerçek dünyayla ilişkisini temsil eder. Bir yerde ideoloji gerçek dünyanın hayali temsilciliğini yapmaktadır. İnsanın gerçek dünyayla olan ilişkisi ideolojik temsillerin bir ürünüdür denebilir. Neyin gerçek olduğu önemli değildir insanın kendine anlattığı hikâyeler gerçektir. Althusser'in ortaya koyduğu ikinci tezde ise; materyal varlığa sahip olunan bir ideolojiden bahsedilmektedir. İdeoloji, pratikte veya aygıtta ve öznenin kendisindedir. Birey öznellik içinde meydana gelir. İçinde yaşanılan ideolojide ve ideolojilerde birey öznedir. İdeoloji gerçektir ama hayali ve ideolojiktir (Erdoğan, 2014: 322) İnsan ideolojiyi yaşamakta ama yaşadığının bir ideoloji olduğunun farkına varmamaktadır. Öğretilen şeylerin çoğu aslına ideolojinin kendisidir. Kişi kendinden önceki insanların dil ile aktardığı ideolojileri kültür içinde benimser ve yine dil üzerinde diğerlerine aktarır. Özellikle modern toplumda dilin ve anlamın taşıyıcısı olan medya bu üstünlüğü ile ideolojinin inşası ve devamlılığında önemli rol oynar.

Althusser ideolojilerin gizli olarak işlediğini ve aynı zamanda çeşitli imgeler, yapılar ve pratikler ile varlığını sürdürmekte olduğunu belirtmektedir. İdeoloji bilinçdışıdır. Yani Athusserci anlayışa göre bilinçdışımız da mevcut ideolojiler ile şekillenmektedir (Turner,

2016: 36). Bir eylemi yapmak zorunda hissederiz ama neden yaptığımız sorgulamayız. Örneğin, medya bir ürüne ihtiyacımız olduğu yönünde bir söylem üreterek aslında ihtiyacımız olmayan şeyi, sahte ihtiyacı bize dikte eder.

Althusser, Batı Marksistleri arasında tartışma yaratacak şekilde ideoloji ve bilim arasında ayrım yapılması gerektiğini savunmaktadır. İdeoloji ve bilim arasındaki zıtlık aslında ona göre doğruluk ve yanılgı arasındaki karşıtlıktır. Althusser ideolojinin aslında tam olarak bir tür bilgi olmadığını söylemektedir. Yani bilim ve teknolojinin varlığının farklı düzlemleri olduğunu düşünür; fakat bu düşünceyi ilerleyen yıllarda hata olarak görecektir (Eagleton, 2015: 186-187).

Althusser (1974: 9-10) ideoloji ve bilim arasındaki bu karşıtlık düşüncesini Marx'a bağlamaktadır. O, öz eleştirisini yaparken kendisinin de bu eğilimin etkisi içinde kaldığından bahsetmektedir. Bu yanlış eğilime ise "teorisiz" adını vermiştir. Althusser burjuva ideolojisinin oluşturduğu tehdit karşısında Marksizm savunuculuğunu yapmak istemiştir. Düşünür, olgunluk dönemi öncesinde tarihsel olguyu tüm ideolojik, siyasal ve toplumsal düzlemde vermek yerine onu daha çok sınıflı teorik bir olgu düzeyinde verme yoluna gitmiştir. Düşüncelerini Marx'ın eserlerinde görülen epistemolojik indirgemecilik üzerinden anlatma yolunu denemiştir.

Althusser (1974: 9-10) bu epistemolojik indirgemeciliğin sonuçlarını şöyle açıklar:

> "Bunu yapınca da Markizimle burjuva ideolojisi arasındaki uzlaşmazlığın özel bir durum aldığı bilimle genel anlamda ideolojinin spekülatif karşıtlığı tarzında doğruyu yanlışa karşıtlayarak rastyonalist bir yorumuna sürüklenmiş buldum kendimi indirgeme ve yorumlamadan oluşan bu rastyonalist – spekülatif sahnede sınıfların savaşımı hemen hemen yoktu. Teorizmin bütün sonuçları bu rastyonalist – spekülatif indirgeme ve yorumlamadan kaynaklandığıydı"

Althusser ideolojiyi yalnızca soyut bir düşünce sistemi olarak görmez; fakat ideolojinin çeşitli maddi biçimlerde gerçekleştiği iddiasını ortaya atarak, söylemi maddi biçimin bir çeşidi olarak değerlendirir (Wilson, 2003: 135). O, ayrıca düşünce sürecine; bilimsel, ideolojik, teknik gibi pratik biçimlerin oluşturduğu kavramlar, düşüncelerle ve bilgi parçalarıyla başlamaktadır (Laclau, 1998: 65). Yani, Althusser'e göre söylemin gücü hiçte hafife alınmayacak kadar kuvvetlidir. Maddi güçler yanında söylem de ideoloji için etkili bir araç olabilmektedir.

Althusser'e göre ideoloji sayesinde birey yaşam koşullarıyla bağlantı kurar. İdeoloji bireyin gerçek problemlere sahte çözümler üretmesini sağlar. İdeoloji aslında mevcut dünyanın yani gerçek dünyanın simülasyon ve hayali versiyonudur (Erdoğan, 2014: 322).

Althusser'in ideoloji anlayışına bakıldığında daha çok modern Marksist düşünce içinde konumlandırılabilir. Klasik Marksist düşünce anlayışındaki çarpıtma ve yanlış düşünce yerine, bireyin üretimi için gerekli bir araç olarak görür (Eagleton, 2015: 199). Althusser'in genel olarak ideoloji kuramı, fazlasıyla yapısalcı-işlevselci bir özelliğe sahiptir. Bu anlamda onun ideolojiye bakışı fazlasıyla indirgemeci ve statik algılanmasına neden olmaktadır (Sancar, 2008: 58).

1.3.3.1. Devletin İdeolojik Aygıtları ve Devletin Baskı Aygıtları

Klasik Marksist teoride, devlet aygıtları denildiği zaman; ordu, hükümet, polis, mahkemeler, hapishaneler, yönetim, hükümet ve benzeri kurumlar akla gelmektedir. Althusser bu aygıtları devletin baskı aygıtları olarak görmektedir. Althusser, devletin baskı aygıtlarının tümünün kamu alanında yer aldığını belirtir. Buna karşılık devletin ideolojik aygıtlarının ise büyük bir kısmının özel alanda olduğu saptamıştır; çünkü Althusser'e göre özel kurumlar da aynen devletin ideolojik aygıtları gibi işleyebilirler (Althusser, 2014: 51-52). Devletin ideolojik aygıtları aynı zamanda o devletin ideolojik anayasal parlamenter aygıtının da ayrılmaz bir parçasıdır (Althusser, 1996: 259). Buna karşılık Althusser'e göre devletin baskı aygıtları kamusal alanındır. Medya başta olmak üzere kimi okullar, sendikalar ve hatta partiler bile özeldir (Bourse ve Yücel, 2017: 106-107).

Althusser "devletin ideolojik aygıtları" diyerek ideolojiyi pratik olarak görmektedir. Ona göre ideoloji, örgütlerin birtakım ritüellerinde, ya da toplumsal kurum ve özgül aygıtlarında belirginleşir. Hall, Althusser'in devletin baskı aygıtları içinde konumlandırdığı ordu ve polis gibi aygıtlar ile örgütlenmemiş olarak gördüğü ideolojik devlet aygıtları olan sendikalar, kiliseler ve medya gibi aygıtlar arasında bir ayrım yapmaktadır (Hall, 2010: 371).

Devletin baskı aygıtlarına bakıldığında, polis ve ordu ile sınırlı bir girişime sahipken buna karşılık devletin ideolojik aygıtları ise düşünülenden çok daha ileriye ulaşma imkânına sahiptir; çünkü kitleler bu aygıtlar içinde yaşamaktadır. DİA (Devletin İdeolojik Aygıtları) üretim ilişkilerinin yeniden üretilmesini dizayn etmektedir (Althusser, 2005: 117-122).

Eflatun'da Althusser gibi ideolojinin toplumları kontrol altında tutmakta ne kadar önemli olduğunun yaşadığı dönemde farkındaydı. Eflatun zanaatkârlar ile köleleri baskı altında tutmak için muhafızlara ihtiyaç duyulduğunu kabul etmekteydi; fakat her zanaatkârın ya da kölenin başına bir muhafız konulamayacağının da farkındaydı. Çünkü bu durum zanaatkârların ve kölelerin başında bekleyen muhafızların üretimin sürecinin dışında kalmalarına neden olacaktı. Eflatun bu yüzden bireylere küçük yaştan başlanarak beyinlerinin işlenmesine olanaklı kılacak güzel ve etkili yalanlar söylenmesi gerektiğini düşünüyordu; bu

sayede üretim ilişkileri sürekli hale gelecekti. Eflatun burada bahsettiği üretim ilişkilerinin sürekli hale getirilmesi için güzel yalanlara, yani ideolojiye ihtiyaç olduğunu yıllar önce biliyordu (Althusser, 2014: 110). Eski Yunan'daki düşüncelerde dilin insanların yönlendirilmesinde ne kadar etkili olduğu buradan da anlaşılmaktadır.

Devletin baskı aygıtları tarafından yeniden üretim ile devletin ideolojik aygıtları tarafından yeniden üretim imkânlarını sağlayan üstyapıdır. Althusser "bu nedenle tüm üstyapı bile sınıfın baskı iktidarı ve sınıfın ideolojikleştirme iktidarı şeklinde iki veçhesi altında ele alınan devlet üzerinde gruplaşmış ve merkezîleşmiş olarak görülür" yani Althusser ideolojiyi, devlete indirgenebilecek ve karmaşık farklılıkları kapatan bütünlük içinde, devletin bir ideolojisi olarak görülebilecek bir şeymiş gibi algılar (Althusser, 2005: 112).

Devletin ideolojik aygıtları ile devletin baskı aygıtları arasındaki en önemli fark, devletin baskı aygıtı şiddete öncelik verirken; ideolojik aygıtın ise ideolojiye öncelik vermesidir. Devletin tek bir baskı aygıtı varken, pek çok ideolojik aygıtı bulunmaktadır (Althusser, 2005: 116). İdeolojik araçlar, bir yerde devletin derinlemesine bir şekilde sivil toplum içerisinde kullandığı hukuk ve para gibi aygıtlarla kendisini sınırlandırmasından kurtarmış, farklı etki araçlarıyla gücünü arttırmıştır (Althusser, 2003: 343). Bu durumun farkında olan modern hükümetlerde devletin ideolojisini benimsetmek için dil ve söyleme fazlasıyla yer vermektedir.

Althusser (2014: 52) devletin ideolojik aygıtlarının ideolojiye ağırlık vererek işlemekte olduğunu ifade etmektedir. İkinci süreçte ise baskıyı kullanır. Bu baskı sadece uç durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu da şiddetli bir baskı değildir gizlenmiş, hafifletilmiş, hatta semboliktir. Örneğin Kilise ve Okullarda ceza, ihraç, gibi çeşitli uygulamalarla kitlelere uygulanan yaptırımlardır.

Devletler iktidarlarda kalıcı olmak istiyorsa kendi hegemonyasını uygulamalıdır. Althusser (2014: 53) "Hiçbir sınıf Devletin İdeolojik Aygıtları içinde ve üstünde kendi hegemonyasını uygulamadan, devlet iktidarını kalıcı olarak elinde tutamaz" der.

Egemen sınıfa ait ideoloji insanların mahremlerine müdahil olmaktadır. Bireylerin ahlaki davranışlarından tutun annelik, babalık, siyasi ve dini unsurları egemen ideoloji yeniden üretmekte ve şekillendirmektedir (Althusser, 2005: 122). Bir annenin nasıl olması gerektiğinden, bir genç kızın ne giyeceğine, hangi markayı kullanması gerektiğine, hatta hangi partiye oy verip vermeyeceğine kadar medyanın söylemleri etkili olmaktadır.

Althusser'e göre (2014: 60-61) kapitalist toplumlarda en önemli ideolojik aygıt okuldur. Bir dönem kilisenin yaptığı işi artık okul yapmaya başlamıştır. Günümüzde kilise-aile çiftinin yerini okul-aile çifti almıştır. Okul kapitalist sömürü ilişkilerinin yeniden

üretilmesini sağlamaktadır. Modern toplumda ön plana çıkan bir diğer ideolojik aygıt ise; "haberleşme aygıtları" olmuştur. Radyo, basın, televizyon yoluyla, kitleler günlük olarak milliyetçilik, liberalizm, ahlakçılık söylemleriyle beslenir.

Sonuçta Althusser, devletin ideolojik aygıtlarından bahsederken, sadece devletin ekonomik işlevi ile sınırlı kalmamış bunun yanında ideolojik işlevi de sürece dâhil etmiştir. Devlet böylece mevcut toplumsal düzeni ayakta tutacak ve kapitalist sistemin devamını sağlayacaktır. Aygıtların birleştiği ortak nokta ise ideolojidir. Aslında ideoloji kapitalizmim temel harcı durumundadır (Durand, 2015:127-129).

1.3.3.2. İdeolojinin Tarihi Yoktur

Althusser (2014: 200) ideolojinin "ezeli ve ebedi" olduğunu söyler. Ona göre komünist toplumlarda dahi bir ideoloji vardır. Yani ideolojiler birbirinin yerine geçse bile özne inşa etmeye devam ederler.

İdeolojiler kuramı daha çok toplumsal biçimlenmenin ve sınıf çatışmasının tarihi ile ilgidir. Bu yüzden tarih ve kuram, sınıf çatışmasının değişkeni olarak gün yüzüne çıkan gerçeklikler ve kavramlardır. Althusser, ideoloji ve ideolojilerin aynı olmadığını düşünerek bunlar arasında ayrım yapılması gerektiğini belirtmektedir. Genel nitelikler daha çok bazı dönemlerde birtakım yapıyla eşleşirken, tekil niteliğe sahip olanlar ise tarihsel olarak konumlandırılır. Tıpkı estetik ve ahlakta olduğu gibi ideolojinin tarihi de kendi dışında bir tarihtir (Kazancı, 2002: 60).

Yukarıdaki paragraftan anlaşılacağı gibi Althusser'e göre ideolojinin tarihi yoktur. İdeolojinin öncesi olmadığı gibi sonrası da olmayacaktır. Bu bir yerde Freud'un bilinçdışı kavramıyla benzerlik taşımaktadır (Althusser, 2014: 67). Freudçu bilinçdışında insanlar birbirinden farklı biçimde çeşitli rüyalar görürler, fakat rüya çalışmasının sistemi mekâna ve zamana göre değişikliğe uğramadan sabit olarak kalır. Ne var ki ideolojinin ana araçlarının değişmediğini nerden bilebileceğimizi açığa vurmak çokta basit değildir (Eagleton, 2015: 200). Althusser'e göre ideoloji özneyi topluma bağlı hale getirir. Bir yerde insan toplumsal yaşamda nesne duruma düşürülmektedir. İlk başta ideoloji, toplumda bir kaynaştırma yapıyor gibi görünse de, kaynaşma daha çok tek taraflı gerçekleşmektedir. Kaynaşmanın hangi şartlarda, nasıl olacağını belli kurumlar belirler. Birey ise kendine verilen bu görevi yerine getirir (Anderson, 2016: 130-131).

Marx, ideolojinin diğer biçimlerinde olduğu gibi ahlak ile metafiziğin birbirine benzediğini söyler. Ona göre her ikisinin de tarihi yoktur. Marx ideolojiyi saf yansıma olarak

görmektedir. Çünkü ona göre bütün gerçeklik onun dışındadır. Althusser, Marx'ın bu düşüncesini pozitivist olarak değerlendirir (Althusser, 2014: 66).

Alman ideolojisinde, ideolojinin tarihi yok denilerek ona tamamen olumsuz bir anlam yüklenmiştir. Oysa Althusser'in ortaya koyduğu tez, Marx'ın pozitivist-tarihçi tezinden tamamıyla farklıdır. Althusser " İdeolojilerin kendilerine ait bir tarihleri olduğunu bir yanda da, genelde ideolojinin, negatif anlamda değil, tümüyle pozitif bir anlamda, tarihi olmadığını savunabileceğime inanıyorum" demiştir (Althusser, 2014: 66-67).

1.3.3.3. İdeoloji Bireyleri Özneler Olarak Çağırır

Athusser, devletin işleyişinde ideolojinin ne kadar etkili olduğunu gösteren önemli kişilerden birisidir (Durand, 2015: 96). Düşünür, ideoloji kavramını doğru ve yanlış diyerek indirgemez.

Althusser'e göre ideolojinin en önemli işlevlerinden birisi de bireyleri, özerk ve özgür özneler oldukları noktasında inandırması ve ikna etmesidir. Ona göre, özneler bir taraftan bağımsız bir birey olup diğer tarafından ise yüksek bir otoritenin gücünü kabul eden ve özgürlükten yoksun olan varlıklardır (Çakmak Kılıçaslan, 2008: 100).

Althusser'e göre ideolojiler birtakım somut özneler içerisindedir. İdeolojiler belli özneler yoluyla varlıklarını sürdürmektedirler. Öznelerin tanımlanması burjuva ideolojisinin gelişmesi ve yükselmesiyle, yani daha çok hukuk ideoloji ile ilişkili olduğu düşünülse de, tarihin her döneminde varlığını sürdürmüştür (Althusser, 2014: 121).

İdeoloji içerisinde bireyler, mevcut dünyaya ilişkin önceden meydana getirilmiş birtakım hazır tanımlara ulaşır. Birey kodlanmış tanımları kabul eder. Aslında bakıldığında bu tanımlar pek çok deformasyona da uğramıştır; fakat yine de doğru gibi algılanıp, doğru olarak kabul edilebilmektedir (Durand, 2015: 96).

Althusser'e göre öznenin inşası adlandırma veya ona seslenme yoluyla gerçekleşir. İdeoloji somut bireyleri yine somut özneler olarak çağırmaktadır (Erdoğan, 2014: 322).

Her birey, doğmadan önce zaten bir öznedir. Annesi, babası, kardeşleri birer ideoloji olarak onu beklemektedir. Çocuğun babasının soyadını taşıyacak olması, ona doğmadan önce anne karnında bir isim verilmesi onu bir ideolojinin beklediğinin kanıtıdır. Althusser, her bireyin doğmadan önce özne olmasını, herkesin ulaşabileceği bir gerçek olduğu ve bunun hiç de paradoks olmadığını söyler (Althusser, 2014: 128).

Althusser ideolojinin bireyleri özne olarak çağırdığını söyler, yani ona göre bireyler arasında yer alan özneler devşirilerek bir yerde onları dönüştürerek sisteme dâhil eder. Bu süreçte bireyler birbirini tanımlarken özne şeklinde tanır. Böylece ideoloji sayesinde somut

bireyler öznelere dönüşür. Ona göre özne, söylem ve dilin içinde meydana gelmektedir. Bireyler çeşitli söylemler aracılığıyla dönüştürülür (Durand, 2015: 96). Althusser 'de tıpkı Gramsci gibi bireyin ideolojik inşasında söylem ve dilin önemini vurgulamaktadır. Her iktidar kitleleri kendi isteği doğrultusunda dönüştürebilmek için dilden yararlanır.

Athusser, ideolojinin insan ile var olacağını söyler. İdeolojinin kalabalık yığınlar içerisinde dahi insanları bulup onlara yöneldiğini belirtir. Böylece ideoloji insanların özne olarak yaşamasını sağlar. Eagleton ise, Althusser'in bu kuramında mantıksal bir problemin olduğundan söz etmektedir. Çünkü bir birey mevcut koşullarda özne durumunda değilse, kendisine yönelik özne çağrısına nasıl karşılık verecektir? Eagleton bunun bir problem teşkil ettiğini söyler; fakat yine de kendi varlığından önce özne var olmak mecburiyetindedir. (Eagleton, 2015: 192).

Althusser'in özneler olarak bahsettiği kişiler aslında birer özgür birey değildir. Althusser'in bahsettiği birey daha çok Adorno'nun kültür endüstrisi kavramını anlatırken tarif ettiği pasif bireylerdir. Bu bireyler kapitalist yapı içerisinde sürekli olarak yönlendirilen kitlelerdir. Bunda da kitle iletişim araçlarının büyük rolü vardır.

Althusser'in "ideoloji bireyleri özne olarak çağırır" ifadesi de aynı yukarıda bahsedildiği gibi daha çok dışsal bir otorite tarafından yönlendirilen, onun davranışlarına ve eylemlerine bağlı bireylerdir (Durand, 2015: 97).

Althusser'in ortaya attığı bu düşünce, geçmişten günümüze kadar sürekli olarak tartışılmıştır. Kimi çevreler bu kavramın mekanist olduğu söylerken; bazıları ise öznenin bilincini oluşturduğunu ve Freud'dan ilham alındığı için doğru kabul edilmesi gerektiğini belirttiler. Bununla birlikte ideolojilerin işleyişinin, toplumsal üretimle ilişkili bir takım sorunları cevaplandırması zordur (Durand, 2015: 98).

Althusser aynı zamanda ideolojik özneleri pasif olarak tanımlama çıkmazına girmiştir. Özneleri, direnme ve karşı koyma özelliğinden yoksun olarak konumlandırmıştır. Yine de ideolojiyi kuramsallaştırırken onu bir temsil sistemi olarak nitelemiştir. Althusser kuramsal mirasa sorduğu birtakım sorularla önemli katkılar sağlamıştır. Buna karşılık yaptığı çözümlemeler ile teorik mirasa katkısı ise sınırlı kalmıştır (Sancar, 2008: 58).

1.4. Frankfurt Okulu ve İdeoloji

Kuruluşundan belli bir süre sonra "Frankfurt Okulu" olarak anılacak okulun asıl ismi Frankfurt Toplumsal Araştırma Enstitüsü'dür. Batı Marksizm'in önde gelen okullarından biri olan Frankfurt Okulu 1923 yılında kurulmuş olup 1924 Haziranında resmen çalışmalarına başlamıştır (Slater, 1998: 15). Okul Hegelci Marksizm'in bir parçasıdır.

Frankfurt Okulu Marksizm'den esinlenmiştir. Savaş krizlerine ve Avrupa'daki karşılıklara tepki olarak gelişmiş bir okuldur. Tabanı Marksist olmasına karşın okul Klasik Marksizm'e eleştirel yaklaşmıştır. Marksizm'deki determinizm anlayışına karşı mesafeli durmuştur (Yaylagül, 2014: 95).

Okul; ekonomi, politika ve kültürel unsurları, Marksçı teori anlayışı üzerinden yeniden yorumlamıştır (Benhabib, 2005: 434). Frankfurt Okulu diğer taraftan Avrupa Batı Marksizm'inin yeniden canlanmasında önemli rol oynamıştır (Jay, 2014: 41).

Frankfurt Okulunun "eleştirel teori " olarak tanımlanan düşünce yapısı 1970'lerden bu yana değişik biçimlerde yorumlanmıştır. Okul, entelektüel bir yaklaşıma sahip olup Ortodoks ve indirgemeci Marksizm'den kopuşu temsil etmektedir (Çiğdem, 2008: 38-39). Okulun düşünürlerinin Marx 'tan ayrıldıkları en önemli nokta ise; işçi Sınıfı'nın Marx'taki anlamına çok inanmamalarıdır. Okulun düşünürlerinden Adorno, Horkheimer ve Marcuse artık Marx'ın tarif ettiği "liberal kapitalizmden ayrı bir toplumda yaşandığını düşünmektedir. Onlar da Marx gibi "kapitalizmi üstesinden gelinmesi gereken bir yapı olarak görürler; ama işçi sınıfının bunun aracı olma görevini kaldıramayacağını ileri sürerler. Bununla birlikte ortaya güçlü bir alternatif de koymamışlarıdır. Marcuse dünyada yaşanan kadın hareketlerinden, Adorno ise sanattan bahsederken bunların Markizimdeki 'işçi Sınıfı'nın yerini dolduramayacağını biliyorlardı (Dellaoğlu, 1998: 144).

Frankfurt Okulu'nun kuruluş söyleminde felsefe ön plana çıkmıştır. Bu felsefi içerik daha çok "Eleştirel Teori" ilkelerinden meydana gelmiştir. Sosyal ve tarihsel söylemlerin merkezinde olmak için felsefi düşünmeyi bir yerde okul gerekli kılmıştır (Assoun, 2014: 31).

Frankfurt Okulu'nun düşünürleri aynı zamanda Marksist kuramının çeşitli temel kavramlardaki özsel belirsizlik ve çeşitli güçlükleri meydana çıkarmada sorun yaşadığının farkına varmışlardır (Bottomore, 1987: 21).

Okulun iletişim çalışmaları üzerinde önemli etkileri olmuştur. Özellikle kültürel çalışmalar Frankfurt Okulu'nun meydana getirdiği kuramsal göndermelere zaman zaman karşı gelse de bu okulun meydana getirdiği kuramsal çerçeveden fazlasıyla yararlanmıştır. Okul' un kuramcıları kitle medyasını genellikle yağmacı ve baskıcı olarak görürler. Bu yüzden toplumsal eleştirilerin önemli bir kısmı kitle medyasının eleştirisi üzerinden yapılmaktadır. Toplumsal hayattaki yabancılaşma ve yönlendirmenin baş sorumlusu medya olarak görülmektedir (Bourse ve Yücel, 2017: 192).

Genel olarak okulun düşünürlerine bakıldığında Ortodoksluk ve Marksizm'den kopuş görünse de, okulun düşünürleri arasında ortak bir temelin bulunduğunu söylemek zordur; fakat bu düşünürler arasında ortak temaların hiç olmadığı anlamına da gelmez. Örneğin

okulunun temsilcilerinden Adorno'nun içkin eleştirisi ile Horkheimer 'in ideologiekritik'e yüklediği anlam benzerlik taşır (Çiğdem, 2008: 38-39).

Freud'un tezleri ve psikanalizin kavramları 1930'lı yıllardan sonra Frankfurt Okulu'nun yapmış olduğu çalışmalarına yerleşmeye başlamıştır. Bunlar Enstitü'nün gerçekleştirdiği kuramsal çalışmaların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Örneğin, okulun önemli temsilcilerinden Marcuse'nin öne çıkan eserlerinden Aşk ve Uygarlık bariz bir şekilde Freud'a felsefi açıdan eğilen bir çalışma olarak görülmüş, eserde yer alan "baskı", "gerçeklik ilkesi", "yüceltme", "edim ilkesi" "eros(aşk), "thanatos" (ölüm) gibi çeşitli kavramlar Freud'un bir takım söylem unsurları içinde kalmıştır. Freud'dan sadece Marcuse değil aynı zamanda okulun diğer bir temsilcisi Adorno da etkilenmiştir (Anderson, 2016: 96).

Frankfurt Okulu'nun düşünürlerine bakıldığında benzer düşünceleri farklı kavramlarla açıkladıkları görülmektedir. Örneğin Adorno'nun kültür endüstrisi kavramında, bireyin şekillenmesinde toplumun etkili olduğu düşüncesi hâkimdir. Özellikle kitle iletişim araçlarının bireyleri tüketime yönlendirme sürecinde önemli rol oynadığını savunmaktadır. Bu tüketimler bazen ihtiyaçtan kaynaklanırken, bazen ise medyanın yönlendirmesinden dolayı gerçekleşebilmektedir (Marcuse, 2013: 24).

Frankfurt Okulu'nun önemli düşünürleri Horkheimer, Marcuse, Adorno ve Weber'in yaptığı çalışmalardaki alımlamalar; Lukacs'ın Tarih ve Sınıf Bilinci adlı eserinde Weberci "akılsallaşma" kategorisiyle Marksçı "şeyleştirme" kavramlarını birleştirilmesinden etkilenmiştir (Benhabib, 2005: 35). Okul, aynı zamanda Horkheimer, Adorno ve Walter Benjamin gibi düşünürlerin kitle iletişim çalışmalarında, Karl Kraus, Tönnies ve Bücher'in siyasal ekonomik yaklaşımlar üzerinde yapmış olduğu çalışmalardan ilham almıştır (Erdoğan, 2014:263).

Tom Bottomore (2016: 11) ise; 3 Şubat 1923 yılında Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla kurulan okulun kuruluş sürecinin Felix Weil'in 1920'li yılların hemen başında gerçekleştirdiği çalışmalara kadar uzandığını söyler.

Frankfurt Okulu'nun kuramsal yaklaşımına bakıldığı zaman farklılıklar görülmektedir, hiç kuşkusuz bunun temel nedeni okulun temsilcisi olarak bilinen kişilerin yaklaşımlarındaki bazı farklılıklardır. Marksizm'den tutun Neo-Marksizm'e, Marksist etki ve Habermas' da görüldüğü gibi, Marksizmi reddetmeye kadar uzanan bir süreçtir. Frankfurt Okulu homojen bir yaklaşım açısına sahip değildir (Erdoğan, 2014: 263).

Frankfurt Okulu'nun temsilcilerinde yaşanan bu düşünsel farklılıklar üç nedene bağlanmaktadır. Bunlardan ilki; 1917 yılında gerçekleşen Rus devriminin Avrupa'da yayılma konusunda gerekli etkiyi göstermemesidir. İkincisi ise, başta Almanya olmak üzere pek çok

ülkede faşizmin yükselişe geçmesi ve bu faşizm karşısında zamanın düşünürlerinin savaş sonrasında bile kendilerini baskı altında hissetmeleridir. Üçüncüsü ise, ikinci Dünya savaşı sonrası kapitalist rejimlerin ürettiği ideolojik değişimlerdir (Erdoğan, 2014: 264).

Tom Bottomore Frankfurt Okulunu tarihsel olarak dört ayrı döneme ayırır:

Birinci Dönem: 1923 ile 1933 yılları arasını kapsayan dönemdir. Avusturya Marksçılarıyla iyi ilişkilere sahip olan toplum tarihçisi ve iktisatçı Carl Grünberg'in yönetimi altında olduğu dönemdir. Bu dönemde yapılan çalışmalar ampirik niteliğe sahiptir. Frankfurt Okulu'nun kuruluşunda ne Horkheimer, ne Weil ne de Pollock profesördü. Kurallar gereği, okunun yöneticisinin okuldan bir profesör olması gerekiyordu. Weil bunun üzerine Avusturyalı Marksist tarihçi olan Carl Grünberg'e yönelmiştir. Bu süreçte iki taraf arasında da bir uzlaşma sağlandı. Grünberg, 1923 senesinin sonlarına doğru Frankfurt Üniversitesi Ekonomi ve Toplumsal Bilimler bölümünden bir kürsüyü de üstlenerek bu Enstitü'nün başına geçirilmiştir (Slater, 1998: 16-17).

Grünberg, Marksist bir düşünür olarak bilinmektedir. Onun zamanında Frankfurt Okulu daha çok siyasal iktisadın eleştirisi üzerinde durulmuştur. Marksist yaklaşımlarla sorunları çözümleme yoluna gitmiştir. Enstitü'nün açılış konuşmasında da bizzat bunu belirtmiştir (Wheatland, 2009: 10-13).

İkinci dönem ise; özgün-yeni-Hegelci eleştirel düşüncelerinin Enstitü'nün çalışmalarında rehber olarak kullanıldığı, 1933 yılından başlayarak 1950'li yıllara kadar uzanan dönemdir. Bu dönem aynı zamanda okulun önemli düşünürleri için Kuzey Amerika'daki sürgün dönemidir. Horkheimer 'in 1930 yılında enstitüye müdür olarak atanmasının okulun yönünü de etkilediği düşünülse de, zaten birkaç yıl öncesinde okulunun düşünürlerinin yönlerinin değiştiği görülmüştür. Bu dönemde Frankfurt Okulu'nun çalışmalarına bakıldığında öncelikli olarak iktisat ve tarih yerine felsefe ön plana çıkmaya başlamıştır. Özellikle diğer önemli iki düşünür Adorno ve Marcuse 'de Enstitü 'ye üye olmalarıyla birlikte bu eğilim artarak güçlenmiştir. Bu dönem Frankfurt Okulu'nun aynı zamanda psikanalize de ilgi duymaya başladığı bir dönem olmuştur. Daha sonraki yıllarda da psikanalize ilgi artarak devam etmiştir (Bottomore, 2016: 14).

Frankfurt Okulu'nun üçüncü dönemi ise; bu okulun düşüncelerinin yayılmaya başladığı bir dönemdir. Enstitü Frankfurt'a dönmeden önce, yani 1950'li yıllarda çok sayıda kitap da "eleştirel kuram" ın ilkelerini açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bu kitaplar Alman toplumunun düşüncesini önemli oranda etkilemeyi başarmıştır. 1956 yıllarından sonra yeni solun ortaya çıkmasıyla Frankfurt Okulu'nun etkisi Avrupa'nın büyük bir kısmında ve Birleşik Devletlerde hızlıca yayılmıştır. Frankfurt Okulu aynı zamanda dönemin öğrenci

hareketleri içerisinde düşünsel ve siyasal etki bakımından önemli bir konuma da gelmiş ve öğrenci hareketlerinde etkili olmuştur (Bottomore, 2016: 14).

Tom Bottomore (2016: 14) Frankfurt Okulu'nun dördüncü dönemi olarak 1970'li yılların başını işaret etmektedir. Bu yıllar okulun etkisinin artık azalmaya başladığı ve okulun önde gelen düşünürlerinin hayatlarını teker teker kaybettiği yıllardır. Okulun önemli düşünürlerinden Adorno 1969 yılında, Horkheimer ise 1973 yılında hayatlarını kaybetmişlerdir. Frankfurt Okulu'nun son yılları ile okulun başlangıç yılları kıyaslandığında, Marksçılıktan çok büyük kopuş olduğu görülmektedir. Hatta okul, Marksizim dalları arasında görülmemeye başlanmıştır.

Frankfurt Okulu dönemsel olarak çeşitli sorunlar yaşamasına rağmen okulun çalışmaları pek çok alanda ses getirmiştir. Jay (2014:15) okulun başarısını pek çok sebebe bağlamaktadır. Jay'e göre okulun etiketi altında yapılan çalışmaların çok zengin ve çeşitli olması dünya çapında ses getirmesini sağlamıştır. Okulu başarılı kılan bir başka nokta ise; sadece Avrupa ve Amerika'da değil tüm dünyada, pek çok paydaş tarafından ortaya konan çalışmaların nitelikli olmasıdır. Ayrıca okulun çalışmalarının her birisinin çevirisinin yapılması daha geniş kitleye ulaşılmasını sağlamış ve böylece okulun popülaritesi artmıştır.

Frankfurt Okulu'nun ideolojiye bakış açısı daha çok diyalektik nosyonuna dayanmaktadır. Okul ideoloji kavramını ele alırken onu "katıksız yalan" olarak gören görüşten uzak bir yerde konumlandırmıştır (Slater, 1998: 91).

Frankfurt Okulu ideolojiden kurtulan bireyin özgürleşmesine vurgu yapmıştır. Bu yüzden tahakkümün yanında yer alan ideoloji ve özgürleşme sürecinde rol oynayan ideolojinin eleştirisine çok büyük önem vermiştir (Bottomore, 2016: 31).

I. Dünya Savaşı sonrası önemli bir sosyal teori merkezi konumuna gelmiş olan Frankfurt Okulu'nun önemli temsilcileri Horkheimer, Adorno, Marcuse ve ikinci kuşak temsilcilerinden Habermas'dan oluşmaktadır (Yaylagül, 2014: 97).

1.4.1. Horkheimer, Adorno ve İdeoloji Kavramı

Frankfurt okulunun başına Horkheimer geçmesiyle birlikte okul Marx'ın meşhur altyapı /üstyapı kavramından özellikle üstyapı üzerinde durmaya başlamıştır. Ocak 1931 yılında Horkheimer resmen Enstitü'nün başına atanmasıyla birlikte yaptığı konuşmasında Enstitü'nün yeni bir yola girmekte olduğunu zaten çoktan işaret etmiştir (Bottomore, 2016: 7). Okul özellikle bu dönem de Freud'un derinlik psikolojisinin önemi üzerinde durmasının yanında otorite, aile kavramları üzerinde de yoğunlaşmıştır (Slater, 1998: 32-38).

Horkheimer 1930'lu yıllarda yayınladığı Burjuva Tarih Felsefesinin Kökenleri adlı çalışmasında felsefenin rolüne dikkat çekmiştir. Horkheimer tarih felsefesinin bazı önemli örneklerine göz atarak "pratik değerde" birtakım şeyler öğrenilebileceğini düşünmektedir. Onun amacı, felsefe anlayışını yeniden harekete geçirmek değildi, felsefeyi kullanarak mevcut gerçekliğin zihinsel temsiline ilişkin birçok şeyi ortaya çıkaracağını düşünüyordu. Horkheimer' in psikoloji ve felsefe alanına olan yönelimi onu Grünberg'in çalışmalarından ve Marksizm'inden kopuşu olarak değerlendirilmiştir. Kimi çevreler tarafından yapılan bu değerlendirmelerde, Paul Kluke başı çekmektedir. Enstitü'nün tarihine ilişkin yaptığı çalışmada Horkheimer' in Marksist olmadığını düşüncesine varmıştır (Slater, 1998: 35-37).

Horkheimer, Enstitü'nün bir dergisi olan Zeitschrift für Sozialforschung'de yayınlanan tarih ve psikoloji ile ilgili bir makalesinde birey psikolojisi üzerinde durmuş olup, birey psikolojinin tarihi anlamda önemli olduğunu savunmuştur. Aynı şekilde derginin aynı sayısında Erich Formm ise Freud'un öznenin tarihine ilişkin açıklamalarını, ailenin sınıfsal konumu ve toplumsal sınıfların tarihselliğini kapsayacak şekilde genişleterek Marksizm ve psikanaliz arasında bir bağlantı kurmuştur (Bottomore, 2016: 24-25).

Enstitü'nün gerçek fizyonomisi Horkheimer' in yöneticiliği sırasında ortaya konulan Otorite ve Aile Üzerine İncelemeler adlı çalışmadır. Horkheimer' in maddi ve manevi kültürün farklı alanlar arasındaki ilişkisine yönelik yapmış olduğu çalışmalar Enstitü'nün çalışmalarında da önemli rol oynamıştır (Slater, 1998: 38).

Frankfurt Okulu pozitivizme olumsuz anlam yüklemektedir. Pozitivizmin değer, olgu ve siyaset ikilemine olumlu bakmaz; "olanı," olması gereken bağlamında sorgular (Erdoğan, 2014: 264). Frankfurt Okulu'nun temsilcilerinden Horkheimer' da aynı şekilde pozitivizme eleştirel yaklaşır (Stirk, 1992: 51). Horkheimer, pozitivizm anlayışı ile tüm bilimlerin somutlaştırılmasını eleştirir, ayrıca bilimin tahakküm kurma çabası olduğunu, bunun da doğru olmadığından bahseder (Horkheimer, 2013: 41-42).

Habermas'a göre aydınlanma düşüncesine mesafeli duran Horkheimer diğer taraftan ise Nietzsche'ye yaklaşmıştır. Nietzsche bilimi "çürümüş bir güç istencinin ideolojik tezahür biçimleri" olarak görmekte, aynı zamanda Aklın Diyalektiğini de araçsal aklın ürünü olarak düşünmektedir. Böylece Horkheimer, Kant'ın "pratik akıl" kavramını bir kenara itmiştir. Horkheimer' in aydınlanma ve akla karşı oluşan kuşkusunda muhakkak Batı'da beklenen devrimin bir türlü gerçekleşmemesinin, Rusya'da yaşanan Stalinci gelişmeler ve Almanya'da faşizmin zafere ulaşmasının etkisi vardır (Habermas'tan akt. Timur, 2008: 30-33).

Horkheimer gibi Adorno' da pozitivizme şüphe ile bakmaktadır. Adorno'nun bu eleştirel okulun oluşumuna katkısı Tom Bottomere göre okulun diğer temsilcilerinden çok

daha bulanık ve çok daha muğlak olmuştur. Onun başlıca ilgi alanı müzik, psikanaliz ve estetiktir. Adorno'nun Enstitü ile olan ilişkilerine bakıldığında 1938 yılına kadar bir resmiyet gözükmemektedir. O yıla kadar geliştirdiği felsefi bakış açısı daha çok sonradan "negatif diyalektik" diye ifade edeceği bütün felsefi konumların ve toplumsal kuramların eleştirisi olmuştur. Adorno, Marksçılığa meslektaşları Horkheimer ve Marcuse' ye göre çok daha mesafeli durmuştur. Onun Marksizm'in iktisadi çözümlemelerini ve sınıf kuramlarını yeterince önemsediğini söylemek zordur. Marksist düşüncesinin temel öğelerinin birini oluşturan tarih bilimini yok saymış, tamamen reddetmiştir. Bottomere "Adorno, Lukacs'ın yazılarıyla tanışmasından itibaren Hegelci-Marksçı bir tarih yorumuna dayanan siyasi eylem programını değil, ama Ideologiektritik'in olumsuz düzeyini burjuva sınıf bilincinin eleştirisini alıkoydu" demektedir (Bottomere, 2016: 21-22).

Horkheimer ve Adorno'nun birlikte yazdığı ve Dialectic of Enlightenment adıyla yayınlanan aydınlanmanın diyalektiği kitabında Adorno'nun eleştirel kurama başlıca katkısı bu kitap da ele aldığı kültürün eleştirisi ile olmuştur (Bottomore, 2016: 22).

Kültür eleştirisi için Marx'ın meta fetişizmi çözümlemesi bir model oluştursa da aslında bu paradigma Horkheimer ve Adorno'nun araştırmalarında katı bir revizyona uğramıştır. Meta fetişizminin çözümlenmesinde tarihsel ve toplumsal olanın "doğal" olan gibi şeyleştirilmesi vardı. Kültür eleştiriciliğinin altında ise doğanın faşizm altında vahşileştirilmesi yatmaktadır. Bastırılmış doğanın başkaldırışına boyun eğme, sahte mutluluğa ve umuda dönüştürmek üzere manipüle edilmesi görülür (Benhabib, 2005: 227-228).

Adorno kültürün her şeyi birbirine benzettiğini bunda radyo, filmler ve dergilerin önemli rol oynadığını, bunların her biri sanki kendi içinde söz birliği yapmışçasına birlikte hareket ettiğini böylece toplumun her alanına yayıldığını, siyaseti dahi etkilediğini, demokratik ülkelerden tutun otoriter ülkelere kadar bu durumun yayıldığını söyler. Adorno aynı zamanda bu sistemin bir bütün olarak işlediğinden söz etmektedir. Devasa yapılarla birlikte insanlar sermayenin de boyunduruğu altına girmiştir. Bu yapılarda yaşayan insanlar birer ortak amaçlı grup haline gelmiştir. İnsanlar eğlence ve iş için çeşitli kent merkezlerine çekilmişlerdir (Adorno, 2011: 47-48).

1.4.1.1. Kültür Endüstrisi

Adorno ve Horkheimer kültür endüstrisi ifadesini ilk kez 1947 yılında yayınlanan Aydınlanmanın Diyalektiği kitabında kullanmıştır. İki düşünür müsveddelerinde ilk olarak kitle kültürü kavramını kullanırken daha sonra bunun yerine kültür endüstrisi kavramını kullanmaya başlamışlardır. Onlara göre, kültür endüstrisi kültürden çok farklıdır. Kültür

endüstrisi tanındık, bilindik şeyleri aslında yeni bir nitelikle birleştirmektedir. Her şey kitleler tarafından basit bir şekilde tüketilmeye uygundur ve bu tüketilecek şeyler aslında planlı bir şekilde üretilmektedir. Üretilen şeyler birbirine çok benzer. Kültür endüstrisinde müşterilerin bir yerde tepeden birleştirilmesi vardır. Yüksek kültür üzerinden çeşitli manipülasyonlar yapılarak onun ciddiyetine zarar verilir. Kültür endüstrisi milyonlarca kişi üzerinde bilinçli ve bilinçsizlik düzeyinde spekülasyon yapar. Kültür endüstrisinde müşteri nesne konumdadır (Adorno, 2011: 109-110).

Adorno yükselen faşizmi analiz ederek kültür endüstrisi kavramını ortaya atmıştır. Özellikle Hitler'in radyoyu propaganda amacıyla etkin bir biçimde kullanarak halkın ilgisi kazanmış olması bu düşüncenin yalnızca siyasal alanda değil tüketimle ilgili alanlarda da geçerli olduğunu ortaya koymuştur. Kitle iletişim araçları sayesinde bireyler kitlesel olarak yönlendirilmeye başlanmıştır. Birey düşünceden yoksun şekilde yönlendirilmiştir (Litvak, 1997 : 119-120).

Metalaşan pek çok şey gerçek niteliğini ve bağımsız varlıklar olma özelliğini yitirmeye başlamıştır. Duygular, özlerden uzaklaşmış olup meta tatmininin birer aracı haline gelmişlerdir (Jameson, 2010:253). Adorno 'ya göre metalaşma konusunda dil bir araçtır. Her şeyin ticarete dönüştürülmesinde dil önemli rol oynamaktadır. Dil çeşitli yalanları özdeş haline getirerek topluma aktarmada önemli rol oynar (Adorno ve Horkheimer, 2014: 289-312). Dilin medya üzerinden etkili biçimde kullanılması en sıra dışı durumun dahi sıradanlaşmasına yol açmaktadır. İktidar tarafından alınan ve aslında mantıklı olmayan kararlar dahi dilin etkileyici kullanımı yoluyla insanlara mantıklıymış gibi sunulabilmektedir. Mesela, siyasilerin hedefi olan genç kitle küçük yaşından itibaren kültür endüstrisi içerinde yetiştirilerek, eleştiriden uzak, söylenene itaat eden seçmenlere dönüştürülmektedir.

Düşüncelerin şekillenmesinde iletişimin büyük etkisi vardır. İletişim, doğruluğu yok edebilir. Adorno "gittiğim her film, bütün uyanıklığıma karşın, biraz daha aptallaştırıyor beni, biraz daha kötüleştiriyor" demektedir. Adorno bunu söylerken yüz yüze iletişimden ziyade kitle iletişim araçların etkisini ortaya koymaktadır (Adorno, 2000: 26).

Adorno ve Horkheimer'e göre kitle iletişim araçları, modern toplumların ideolojilerine ve kültürlerine doğrudan etki etmektedir. Yani ideoloji sadece siyasi inanç ve sistemler üzerinden açıklanamaz (Thompson, 2013: 127). İdeolojin şekillenmesinde kitle iletişim araçlarının önemli bir rolü vardır. Kitleler kitle iletişim araçları sayesinde hem ideolojileri oluşturulmakta, hem de endüstrinin bir parçası haline getirilmektedir. Bunu gerçekleştirirken medyanın kullandığı dil de önemlidir.

Adorno ‘ya göre dil, kitlelerin endüstrileşmesinde önemli rol oynar. Özellikle medya içeriğin üretilmesinde dilden fazlasıyla yararlanır. Dil iletişimi ne kadar kusursuz olursa kitlelerin etkilenmesi de o kadar kolay olur. Günlük yaşamın her alanına sirayet etmiş olan medyada, dil önemli bir etkileşim aracıdır (Adorno, 2011: 38-103). Adorno her ne kadar dili iletişimin bir enstrümanı olarak görse de, onun ayrıca bir işaret sisteminden çok daha fazlası olduğunu vurgulamıştır (Plass, 2007: 5-7).

Adorno dili düşünceden ayırmaz (Hohendahl, 1997: 217-219). Siyasi arenada da aynı dil kullanılır, endüstriyel pazarda da. Düşünce metalaşmıştır. Dil metalaşan düşüncenin aktarılmasında önemli rol oynamaktadır.

Adorno bir zamanlar rahiplerin ve büyücülerin birer dil ustası olduğunu belirtir. Dil burjuva toplumda bir araca dönüşmüştür. Bilim ile dili birleştiren burjuva, diğer bireyler üzerinde hâkimiyet kurmuştur. Adorno bu süreç devam ettiği müddetçe bireyin özne olamayacağını vurgular. Ona göre mevcut dilin içerisinde toplumsal yaşamın anlamları yoktur (Horkheimer ve Adorno, 2015: 37-45). Çünkü hegemonik güçler kendi söylemlerini üretirler. Daha sonra üretilmiş bu söylemleri topluma medya araçları üzerinden aşılarlar. Böylelikle bireyin en savunmasız olduğu ev ortamında dahi onu arzuladıkları düşünce içine hapsederler.

Kültür endüstrisine bakıldığında gündelik yaşamdan kaçış vaat ettiği görülmektedir. O, aynı zamanda gündelik yaşamı cennet gibi sunmaktadır. Kültür endüstrisi içinde yaşanan eğlencede birey kendini unutur ve o eğlenceye teslim olur. Bu eğlence sadece sanata karşı olmakla kalmaz, yeri geldiğinde sanatı da över (Adorno, 2011: 75). Kültür endüstrisi amacına ulaşmak için tüm kültürel yaşamsal etkinliklerden faydalanır. Aslında kültürü kullanan bu model sürekli olarak bir takım yenilikler sunmaktadır; fakat bunlar yenilik sayılacak şeyler değildir, hep aynı olan şeylerin kılık değiştirmiş halidir. Tek değişmeyen unsur ise kâr güdüsüdür (Adorno, 2011: 112).

Kültür endüstrisi tüketici ihtiyaçlarıyla birlikte istediğini yapar hale gelmiştir. İnsanlara bir takım gereksinimler icat etmekte, onları yönlendirebilmekte hatta kendi denetimine alabilmektedir. Eğlence ve ticaret birlikte ilerlemektedir; fakat insanlar eğlenirken aynı zamanda heterojenliği ortadan kaldırmakta ve birbirine daha çok benzer hale gelmektedir. Bunun yanında bu eğlence bireyi toplumsal sürecin bütününden soyutlayıp aptallaştırmaktadır. Kültür endüstrisi içindeki eğlencede, bir şey düşünmemek ve acıyı unutturmak vardır. Bunun sebebi ise güçsüzlüktür. Birey, gerçekliğin ona bıraktığı direnişe ilişkin düşünceden kaçış yaşamaktadır(Adorno, 2011: 78-79).

Kültür endüstrisi kâr üzerine inşa edilmiştir. Bir ürün kar getirmiyorsa, işletme o alandan çekilir. Her şirket ve her yatırımcı her çeşit kültürel ürünü üretmeye girişebilir

(Morgan, 2014: 130). Şirketler aynı zamanda itaatkâr çalışanlar ister. Şirketlerin çalışanlarını oluşturan gençler eğitim kurumlarına aslında toplumsal sınıfta yerlerinin iyileşmeyeceğini bile bile gönderilirler. Çünkü burada anadilini patronun arzu ettiği şekilde öğrenerek daha itaatkar, üstüne karşı nasıl konuşacağını bilen bir sekle sokulmaktadır.

Horkheimer ve Adorno popüler kültür ve kitle kültürü kavramlarının içinde bir bireyin olduğunu düşünmektedir; fakat kültür endüstrisi kavramında böyle bir öznenin olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu iki düşünür, kültürel biçimlerin hızlı bir şekilde metalaşmasıyla sonuçlanan ve "kültür endüstrisi" olarak adlandırdıkları süreçle yakından ilgilenmişlerdir. (Erdoğan, 2014: 264).

Kültür endüstrisi içinde birey bir tür varlık olarak hayatını sürdürür. Bu yapı içerisinde her insan başka bir insanın yerine geçebilir. Yani bir birey olarak yeri kesinlikle doldurulur, yeryüzünde yeri doldurulamayan birey yoktur (Adorno, 2011: 80).

Horkheimer ve Adorno modern popüler kültürün oluşturduğu baskıcı özellikler olarak gördüklerini şeyleri söyle özetler (Adorno, 2011: 80):

> " Hafif sanat özerk sanatın gölgesi olmuştur. O, ciddi sanatın toplumsal kötü vicdanıdır…. Gerçek olan bölünmenin kendisidir: En azından, farklı alanların oluşturduğu kültürel olumsuzluğunu ifade eder. Karşıtlık, hiç de hafif sanatı ciddi sanat içinde eriterek ya da tersini gerçekleştirerek uzlaştırılamaz. Ama kültür endüstrisinin yapmaya uğraştığı da budur… Eğitimdeki ayrıcalığın, stok malların satışı aracığıyla yok edilmesi kitlelere daha önceden dışlandıkları alanları açmadığı gibi, verili toplumsal koşullar altında doğrudan eğitimin yozlaşmasına ve barbarca anlamsızlığın ilerlemesine katkıda bulunur"

Gelişmiş kapitalist toplumlarda kitle iletişim aygıtları birer kültür endüstrisi haline gelmiştir. Bakıldığında burada üretilen kültür gerçek olmaktan ziyade şeyleşmiş yapay bir kültürdür (Mutlu, 2008: 24-25). Böylece insan tek taraflı nesneleştirme yoluyla yabancılaştırılmıştır. İnsan bir yerde maddenin tutsağı haline gelmiştir, bu da onu kültür konusunda bütüncül bir görüşten uzaklaştırmaya neden olmuştur (Maigret, 2014: 22-23).

Adorno, kültür endüstrisinin tüm unsurlarının kültür endüstrisinden çok daha önce olduğunu; fakat eskiden kültür endüstrisi sürecinin çok hantal olduğunu, günümüzde ise çok daha aktif bulunduğunu belirtir. Kültür endüstrisi ile sanatın tüketim alanına dönüştürülmesi çok daha hızlı olurken aynı zamanda eğlence de sadece meta haline gelmiştir. Kültür endüstrisi ile birlikte hakikat ortadan kalkarak yalan olan her şey keyifçe üretilmeye başlanmıştır. Bu kavram ile aynı zamanda uzlaşmaz olan iki unsur bir araya getirilmiştir, bunlar sanat ve eğlencedir. Bunu yaparken de oluşturduğu içeriği sürekli olarak yenilemiştir. Böylece insanların dikkatini her zaman üzerinde olmasını amaçlamıştır (Adorno, 2011: 66-68).

Kültür endüstrisi insanlara birtakım şeyleri sürekli olarak vaat etmektedir. Tüketiciler bu vaatler karşında savunmasız olup sürekli olarak aldatılmaktadır. Bu aldatma yapılırken olay örgüsü ile görüntü iyi bir şekilde harmanlanır. Kişi kendine sunulanlar karşında savunmasızdır. Savunmasız olan izleyiciye pek çok vaatte bulunulur, fakat hiçbir vaat yerine getirilmez. Kültür endüstrisinin en önemli yasası ise; bireyleri arzuladıkları şeylere kavuşturmamaktır; fakat birey bunun farkına varamaz o istediğine ulaşmasa bile doyuma ulaşmaktadır (Adorno, 2011: 75).

On dokuzuncu yüzyılın sonu ve yirminci yüzyılın başlarında Amerika'da ve Avrupa'da eğlence endüstrilerinde hızlı gelişmeler yaşanmıştır. Frankfurt Okulu'nun temsilcileri ABD'deki eğlence endüstrisini yakından gözleme şansına sahip olmuşlardır. Eğlence endüstrilerinde yaşanan metalaşma; film, radyo, televizyon, popüler müzik, dergiler ve gazetelerde görülmüştür. Özellikle Adorno Amerikan sinemasının etkisini yakından takip etmiştir (Thompson, 2013: 121).

Adorno teknolojiye çok büyük anlamlar yüklenmesini eleştirerek insanların teknolojinin kendilerine zarar vereceğini bilse bile ondan vazgeçemeyeceğini belirtmektedir. Adorno "Babama kitle kültürünün yalan yanlış olduğunu söyleseydim, ama benim hoşuma gidiyor derdi" diyerek bir yerde insanların kitle kültürü içinde afyonlaştırıldığını ve buna karşı koyamaz duruma geldiğini belirtir (Adorno ve Horkheimer, 2013: 36-37).

Kültür endüstrisi kavramı içerisinde düşüncelerin, davranışların ve ihtiyaçlarının homojenleşmesi ve tek tipleşmesi vardır. İnsanlar artık aynı tarzda giyinmekte, aynı tarzda müzik dinlemekte ve aynı ürünleri tüketmektedir. Bireyin sosyal ve kültürel ilerlemesi artık insanın düşünce ve eylemleri ile mümkün olmamakta, onların üzerinde baskı kuran dev örgütler ve kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 273).

Horkheimer ve Adorno'nun kitle kültürüne ve kitlelere karşı olumsuz yaklaşmasının altında yatan nedenlerden biri de faşist hareketler ve iktidarların kültür endüstrilerini kullanarak kitleleri yönlendirmesidir. Frankfurt Okulu düşünürleri kapitalist toplumlarda ailenin giderek önemini kaybettiğini, kişinin birey olma özelliği üzerinde ailenin etkisinin azaldığını belirtir. Buna karşılık kültür endüstrisinin etkisi artmıştır. Horkheimer ve Adorno kitle iletişim araçlarının baskıcı bir yapıya sahip olduğunu belirtir. Bu araçlar karşısında birey pasif durumunda olup, olaylara eleştirel yaklaşamamaktadır. Kitleler egemen sisteme katılmak zorunda kalmışlardır (Yaylagül, 2014: 100).

Adorno, sistemin yöneticileri tarafından insan cenin halindeyken bir şekilde sisteme dâhil edilmekte olduğunu böylece insanların tek yumurta ikizlerine benzer şekilde dizayn

edildiğini bu tek tipleştirme görevini ise kitle kültürünün üstlendiğini belirtmektedir (Adorno ve Horkheimer, 2013).

Kültür endüstrisinde her şey benzerlik üzerine kurulmuştur. Bu benzerliklerin dışına çıkan birey marjinal olarak görülür. Marjinalliğe düşmek istemeyince de sürekli sömürülür. Kitle iletişim araçları sayesinde sadece insan değil, aynı zamanda doğa da sömürülür. Birey mecbur kalarak bu sömürüye boyun eğer ve sahte mutluluk yaşama yoluna gider (Benhabib, 2005: 228). Birey zaten karşı koysa bile, kitle kültürü onu o denli kuşatmıştır ki başarılı olamayacağını düşünmektedir. Bu durumda kendini yalancı, sahte bir mutluluğa kaptırarak medya ninnileri eşliğinde uykuya dalmaktadır.

Kültür endüstrisi kavramının içerisinde yüksek kültürün sıradan, ucuz bir Amerikan kültürü tarafından istila edileceği düşüncesi vardır. Bu ucuz Amerikan kültürü ortak bir edebi kültür yaratma amacındadır. İstilacı kültür zengin bir sanatsal kültüre zarar verecek güce ulaşmaktadır (Stevenson, 2015: 99).

Adorno ve Horkheimer'e göre modern toplumun mevcut yapısını bu şekilde sürdüğü sürece bütünüyle ussallaşan, şeyleşen ve yönetilen bir dünyaya yol açacağını belirtmektedir. Ussallaşma, metalaşma ve şeyleşme sürecinin önlenmesi neredeyse imkânsız bir gidişata sebep olacak şekilde birbirine geçmiştir (Thompson, 2013:129).

Toplumun ussallaştırılması, siyasi ve yönetimsel tahakküm araçları kullanılmasıyla gerçekleşir. Bu araçlar sayesinde ussallaştırılma toplumsal yaşamın bütün alanlarına sirayet etmektedir. Tahakkümün her yere ulaşması kültür endüstrisi, fabrika, okul ve bürokrasi gibi kurumlarca geliştirilen örgütlenme teknikleri yardımıyla gerçekleşir (Benhabib, 2013:118).

Kültür endüstrisi sayesinde insanlar toplumsal düzen tarafından üretilmiş birer nesneler konumuna gelmiştir. Bu nesneler mevcut toplumsal düzene uyarlanmışlardır.

Nesneler yani tüketiciler, metaların teolojik kapsamı karşısında birer tapınak köleleri haline gelmişlerdir. Bu tapınak köleleri (İnsanlar) Nazizm ve faşizmin retoriği karşısında savunmasızdır; bu yüzden egemen güç yayıcılar tarafından kurnazca kullanılabilmektedir (Thompson, 2013: 123).

Horkheimer ve Adorno 'ya göre medya endüstrileri geniş kitleleri hegemonik olarak kapitalist sistemin yöneticililerine, statükoya bağladığını söylerken aynı zamanda eleştirel ortamın ortadan kalktığını da kabul etmektedirler (Stevenson, 2015: 103).

Adorno, popüler kültürü tehlike olarak görmektedir. Popüler kültür ürünlerinin, yüksek sanat eserleri için tehlike yarattığını düşünmektedir. Yüksek kültür ve seçkin ürünlerin ise sanat açısından önemli olduğunu, bunlar sayesinde eleştirel düşüncenin gelişeceğini düşünmektedir (Yaylagül, 2014: 102).

Adorno, kitle kültürünün ulaşmak istediği noktaya şimdiden ulaştığını belirtmektedir. Kitle kültürü kendisine karşı olan düşünceleri, ideoloji diye aşağılayıp bir kenara itmiştir (Adorno, 2011: 83). Bu etkinliğin gerçekleştirilmesinde söylemin de rolü vardır.

Adorno ve Horkheimer aynı zamanda kültür endüstrisinin aydınlanma karşıtı olduğunu belirtmektedir. Aydınlanmayı ele alırken onun daha çok doğa üzerinde hâkimiyet kurmayı amaçladığını ve bir kitle aldatmacasına, bilince zincire vurulmasının aracına dönüştüğünü söylemektedir (Adorno, 2011:119).

Adorno ve Horkheimer aydınlanmanın diyalektiğinde, faşizmin zaferi, sanayileşmiş toplumlarda kültürel bozulmalar ve vahşet eylemleri üzerinde durur. Bu iki düşünüre göre; "insanlığın neden gerçekten insancık bir duruma geçmek yerine, yeni bir tür barbarlığın bataklığına battığı" sorusunu sorar ve bunun cevabı olarak aydınlanmanın kendi kendini yok etmesini gösterir (Holz, 2014: 26) Aydınlanmanın diyalektiğinde, aydınlanmanın eleştirisi vardır (Benhabib, 2013: 127).

Horkheimer ve Adorno aydınlanmaya karşı değildirler; karşı oldukları aydınlanmanın araçsallaştırılmasıdır. Aydınlanma ile birlikte akıl, kapitalist araçsal denetime bağımlı hale gelmiştir. Teknoloji ve ideoloji insanı pasif konuma getirmiş bunun sonucunda seçkinlerin durumu iyice güçlenmiştir. Kültür endüstrileri kapitalizmle içi içe girmiş olup eğlence üretiminin dağıtımı tekelci yapıların eline geçmiştir. Örneğin, bir sinema veya bir radyo aydınlanma düşüncesini yaymak yerine tekelci yapının egemen düşüncesini yayma işine girişmişlerdir (Yaylagül, 2014: 101). Kapitalist endüstrileşme insan aklını özgürleştirmek yerine onu kontrol altına almıştır. Yani aydınlanma süreci, insanı hapsetme süreci olmuştur. 18. yüzyıl aydınlanmacıları; Rousseau, Voltaire, Diderot ve Kant bunun tam tersini düşünüyorlardı. Bu düşünürlere göre aydınlanma süreci insanı doğadan bağımsız kılacak ve bireye özgürlüğü ve gelişmeyi getirecekti; fakat refah ve gelişme yerine, yoksulluk ve sefillik, ahlaksal gelişme yerine ise şiddet ve hoşgörüsüzlük, insanı özgürleşme yerine ise mahkûmiyet sürecine geçilmiştir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 274-275).

Pozitivist geleneğe sahip olan Lazardfeld ise; Horkheimer ve Adorno'nun bu geleneğe yapmış oldukları saldırıları eleştirmektedir. Hatta Lazardfeld, Adorno'ya bir mektup yazmış olup, bu mektupta Adorno'nun dil fetişizmini bırakmasını ve ampirik yöntemlere saygısızlık yapmaması gerektiğini belirtmiştir (Gitlin, 2008: 47).

Özellikle Horkheimer ve Adorno'nun ölümleri ve öğrenci hareketlerinin zayıflamasıyla birlikte Frankfurt Okulu'na olan ilgi azalmış ve okul zayıflama sürecine girmiştir. Okulun düşünce yapısına bakıldığında Marksizm'le ilişkisi çok yüzeysel olup,

siyasi hareketlerle bağlantısının kalmadığı gözlenmiştir. Okulun, ilerleyen yıllarda Marksizm'le olan ilişkisi belirsiz bir hal almıştır (Bottomore, 2016: 71).

1.4.2. Marcuse ve Tek Boyutlu Düşünce

Marcuse, Frankfurt Okulu'nun en önde gelen temsilcilerinden biridir. Kendisi bir teori insanı olmasının yanında aynı zamanda bir eylem adamıdır. Pek çok öğrenci eylemlerine destek vermesinin yanı sıra 1965-1975 yılları arasında savaş, kültürel çöküş, doğa tahribatı gibi karşı protesto hareketleri içinde de ön plana çıkmıştır. 2. Dünya Savaşı sonrası Almanya'ya dönmemiş Amerika'da yaşamını sürdürmüştür (Holz, 2014: 76).

Marcuse, altyapı ile üstyapı arasında kurulan şematik ilişkiyi Marksizm'in en zayıf noktası olarak görmüştür. Ona göre bu şematik ilişkiye bakıldığında maddi temel tek gerçeklik olarak değerlendirilip, maddi olmayan unsurlar, örneğin bireysel bilinç ve bilinçdışı gibi ve çeşitli politik işlevler görmezden gelmiştir. Bu işlevler geriletici ve özgürleştirici olabilir; fakat bunlar oldukça maddileşen bir güç üzerine inşa edilmiştir. Marcuse bu şartların ideoloji kavramını sıradanlaştırdığını, bireysellik alanını son derece sınırlandırılarak değersizleştirildiğini, bunun sonucu olarak ta duygu ve düşüncelerin önemsizleştirildiğini savunmaktadır (Marcuse'den akt. Dellaloğlu, 1998: 43). Marcuse, ideolojinin bütün toplumsal çelişkileri yönlendirdiğini, bu sayede "totaliter" bir sistem kurduğunu söyler, böylece yanlış düşünceler üzerinde araçsallaştırma yapılmaktadır (Eagleton, 2015: 172).

Marcuse'nin çalışmalarının eleştirel kuramın meydana gelmesine büyük katkısı olmuştur. Eleştirel düşünce Adorno ve Horkheimer 'da olduğu gibi Marcuse' de de önemli ve işlevsel bir etmendir. Marcuse'nin eleştirel düşüncesi barbarlık ve mevcut şartların eleştirisine dayanır (Çiğdem, 2008: 66). Onun düşünceleri ile Enstitü'nün düşünceleri arasında zaman zaman farklılıklar yaşanmıştır. Marcuse ileriki yıllarda Enstitü'nün çalışmalarına ekonomik ve siyasi boyutlarının eksik olduğu eleştirisini dile getirmiştir (Slater, 1998: 175-177).

Genç Hegelci anarşist ruhunun Frankfurt Okulu'nun düşünce yapısında önemli bir yeri bulunmaktadır. İşte bu Hegelci anarşist ruhu en belirgin olarak taşıyan düşünürlerden birisi de Marcuse'dir (Holz, 2014: 76).

Frankfurt Okulu kontrolün üretilmesi ve biçimlenmesi bağlamında teknoloji üzerinde önemle durmuştur. Örneğin Marcuse, teknolojiyi ele alırken bunu teknik aygıttan ziyade "sosyal süreç" olarak görmektedir. Teknolojiyi, egemenlik ve kontrol aracı olarak değerlendirir. Bu araçlar sayesinde insanların egemen düşünceye ve davranış kalıplarına uymayı öğrendiğini söyler (Erdoğan, 2014: 271). Teknoloji ve iletişimin birlikte gelişmesi,

egemen düşüncenin toplumda yayılmasını ve bunun söylemler üzerinden öğretilmesini hızlandırmıştır.

Marcuse, Marksizm'deki alt yapı ile üst yapı ilişkisini problemli olarak görmektedir. Çünkü ona göre maddi gerçeklere olduğundan fazla anlam yüklenmiştir. Maddiliğin dışında olanlar ise göz ardı edilmiştir. Örneğin bireysel bilinç görmezden gelişmiş, bir yerde yok sayılmıştır (Marcuse'den akt. Dellaloğlu, 1998: 142-143).

Marcuse gelişen teknolojinin toplumsal kontrolü azaltmayıp tahakkümü daha da kolaylaştırıcı bir işlev taşıdığını düşünmektedir. Toplumsal yaşamın her alanında etkinliğini artıran teknoloji iktidarın toplumsal egemenlik bağlamında en önemli araçlarından biri haline dönüşmüştür. Marcuse (2010: 14) ye göre teknoloji, kültür başta olmak üzere siyaset ve ekonomin tüm alanlarına müdahil olmuştur. Teknoloji toplumda egemenlik dizgesine dönüşmüştür, bu araçlar sayesinde toplumsal denetim sağlanmaktadır. Böylece bu araçlar politik bir ussallık yaratmaktadır.

Marcuse aile içinde babanın bir zamanlar önemli bir otorite kaynağı olmakla birlikte zaman içinde bu konumu ve gücünü kaybettiğinden bahsetmektedir. Babanın otoritesinin zayıflamasıyla birlikte birey artık aile dışı kaynaklardan oluşturulan imajlar tarafından meydana getirilmektedir. Bu da ailenin toplumsal fonksiyonlarının gittikçe zayıflamasına ve azalmasına neden olmuştur. Bir dönem aile içinde oluşan benlik, yeni dönemde daha okul çağına gelmeden radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarıyla, yani aile dışındaki çeşitli etmenler tarafından meydana getirilmektedir. Bireylerin bilinci bir yerde koordine edilmiş olup, duyguları uyuşum içinde kaynaştırılmıştır (Avcı, 1999: 26-27).

Marcuse, kitle iletişim araçları bizim ne hakkında konuşmamız gerektiğini veya ne hakkında konuşmamamız gerektiğini bize söyler der. Ona göre, bu araçlar bunu yaparken de dili kullanır, çünkü dil düşünceyi engelleme gücüne sahiptir (Marcuse'den akt. Erdoğan ve Alemdar, 2010: 280). Çünkü insan düşüncelerini onaylatmak ister. Bu onaylama bir kişinin söylemi üzerinden olabileceği gibi daha çok ve etkili biçimde medya araçlarının ektiği söylemler yoluyla olur. Bundan dolayı kişi düşüncesinden başka birinin ya da kaynağın dil ve söylemi yüzünde vazgeçebilir.

Marcuse işçi sınıfının devrimci bilince sahip olamayacağını belirtmektedir. Çünkü bu sınıf gelişmiş kapitalist yapı ile bütünleşerek, başta tüketim alanı olmak üzere pek çok alanda değişim yaşamıştır (Marcuse, 1991: 11-12). Endüstriyel toplumlarda üretim ve tüketim alanında yaşanan gelişmeler sürekli olarak yeni ihtiyaçlar doğmasına neden olmuştur (Marcuse, 2007: 259).

Medyanın kullandığı söylemlerle gereksiz ihtiyaçların teşvik edilmesi insanları yüksek oranda tüketim çılgınlığına sokmuştur. Bir dönem Marksizm'de sık sık vurgulanan, yoksullaşmanın kaçınılmaz olarak devrimi getireceği düşüncesi zayıflamaya başlamıştır. Özellikle büyük küresel şirketler böyle bir düşüncenin ortaya çıkmasına engel olmuştur. Kapitalist yapı kitle iletişim araçlarının birtakım özelliklerini kullanarak sistemin politikasını ve pazar yapısını ayarlamış ve sistem için tehlike oluşturacak unsurları hemen bertaraf etme yoluna gitmiştir. Bunun sonucunda işçi sınıfının önemli bir kısmı kültürel ve maddi malların tüketicisi gibi hareket etmeye başlamıştır. İşçi sınıfı hala potansiyel açıdan bir devrimci sınıf olma özelliğini taşısa da oluşturulan ortam bir yerde işçi sınıfının devrimcilik karakterini törpülemiştir (Marcuse, 2013: 24-25).

Kapitalist sistem insanları yanlış bilince yönlendirir ve yanlış fikirleri rasyonelleştirir. Marcuse' ye göre; medya insanların dünya hakkında yanlış fikirler edinmesine neden olur, böylece birey kapitalist sistem karşısında savunmasız duruma düşer (Yaylagül, 2014: 105). Kapitalist yapı içerisinde evrensel bir manipülasyon vardır. Manipülasyon aslında sanayi toplumunun karakteristik bir özelliğidir. Medya tek tek bireylere ulaşıp, bunları farkına varmayacak şekilde etkileyip yönlendirmektedir. Medyanın bu yayılmacı politikasına karşı eleştirel bir tavır sergileyecek insan sayısı ise çok azdır (Holz, 2014:101).

Marcuse gelişmiş kapitalist devletlerde, insan bilincinin bir takım toplum mühendisleri tarafından kontrol altına alındığını belirtir. Bu toplum mühendislerince kitleler sömürülür ve köleleştirilir. Sömürülen ve köleleştirilen işçi sınıfının radikalleşmesinin önüne geçilmiştir. Marksçı kuramcılar köleleştirilen işçi sınıfının böyle bir duruma düşeceğini hiç düşünmemişlerdir. İnsanların doyumları ve ihtiyaçları bu sonucu doğurmuştur. Marcuse' ye göre ise insanlar eğer özgürleşmek istiyorsa bunlardan kurtulmaları gerekmektedir (Marcuse, 2013: 25-26).

Medya önemli bir bilinç üreticisidir. Üretilen bilinci Marcuse "tek boyutlu" bilinç olarak görmektedir. Ona göre bilinç ile toplumsal düzenin nasıl olacağı belirlenmektedir. Özellikle bilinçli manipülasyon teknikleri kullanılarak toplumsal değerlerden tutun politik sistemlere kader her şey değersiz duruma gelmiştir (Hallin, 2010: 304).

Toplum için dil sadece iletişime yarayan sıradan bir araç değildir. Sözcükler gündelik hayatın sürdürülmesinde elbette ki büyük öneme sahiptir. Bununla birlikte şiirsel dilde duygu ve düşünceler estetik bakış açısıyla ortaya konur. Politik yaşamda ise dil kendini yeniden inşa eder. Marcuse dil ve düşünce arasında bir bütünlük ilişkisi kurar. Böylece bireyi dilden ayrı olarak değerlendirmez. Birey dil kullanarak kendine düşman veya dostlar yaratır. Bunu gerçekleştirerek ise egemen sınıfa hizmet eder (Marcuse, 2013: 40-77).

Dilbilimi politik yaşamda toplumun iknası için büyük öneme sahiptir. Politik dilbilimi toplumsal yaşamda egemen sınıfın hizmetinde kullanılan önemli bir kültürel araçtır.

Frankfurt Okulunun düşünce yapısı 1960'lı yılların sonlarına doğru o sırada Amerika'da bulunun okulun düşünürlerinden Marcuse'nin gelişen popülerliği sayesinde Amerikan yeni solu üzerinde önemli oranda etki yapmıştır (Jay, 2014: 41).

1.4.3. Habermas ve İdeoloji

Frankfurt Okulu'nun ikinci kuşağının en kayda değer üyeleri Jürgen Habermas, Albrecht Wellmer ve Alfred Schmidt gibi isimlerdir (Jay, 2014: 26). Diğer yandan bu isimler arasında Adorno'nun da asistanı olan Habermas en dikkat çeken kişi olmuştur (Erdoğan, 2014: 272). Habermas 20. yüzyılın önde gelen, en fazla ses getiren ve tezleri en çok tartışılan sosyolog ve filozoflardan biridir (Timur, 2008: 15). Alman sosyolog Habermas, Marx'ın fikirlerinin çoğunu eskimiş olarak görür ve daha çok Weber'i alternatif fikir kaynağı olarak değerlendirir; fakat bu durum onun tamamen Marx'ın fikirlerinden koptuğu anlamına gelmez, hatta bazı durumlarda Marx'ın yazıları onun için ilham kaynağı da olmuştur (Giddens, 2012: 155).

Habermas'ın, Marx, Weber, Mead, Parsons, Wittgenstein, Austin gibi birbiriyle uzlaşması zor birçok düşünürle ilişki içinde olması ve bu düşünürlerin her birinde kendi kuramına katabileceği bir takım unsurlar bulabilmesi onun özgül bir niteliğe sahip olması ve ün kazanmasına neden olmuştur (Timur, 2008: 16).

Ona göre, modern toplumun en temel özelliği özgürlüğün olmayışıdır. Habermas, Marx'ın toplumu açıklarken bunu sürekli ekonomik indirgemecilik üzerinden yapmasını eleştirir. Marx'ın kapitalist yapı içerisinde insana gereken önemi vermediğini belirtir. Marx, gelişmenin çizgiselliğini ve sürekliliğini öne çıkarır; fakat Habermas'a göre, gelişmeler önceden bilinemez. Modern toplumun eleştirisini yaparken aynı zamanda aklın araçsallaşmasını da eleştirir. Ona göre özgür olmak isteyen insanın önünde bunlar engeldir. (Yaylagül,2014: 106).

Frankfurt Okulu'nun eski kuşak üyeleri genellikle kendi düşünce standartlarını korumuşlardır. Okulun ikinci kuşak temsilcisi olarak görülen Habermas bu anlamda eleştirel teoriden bir sapma yaşamıştır. Bernstein ise bu durumu açıklarken, Habermas'ın entelektüel kariyerine bakıldığında ilk olarak Kant'tan Fichte'ye, Schelling ve Hegel vasıtasıyla Marx'a kadar uzanan süreçte Alman düşüncesini yeniden keşfetme ve kurma girişimiyle işe başladığını söyler. Habermas'ın kendisini daha çok Hegelci – Marksist yapı içerisinde konumlandırdığını, onun Kant'tan Marx'a kadar uzanan Alman düşünce yapısına ek olarak,

Weber, Durkheim ve Parsons'ı kapsayan sosyolojik bir geleneği kendine mal etmeyi amaçladığını belirtir. Ayrıca Habermas'ın Peirce, Dewey ve Mead tarafından temsil edilen Amerikan pragmatizminden derin bir şekilde etkilenmiş olduğunu ve aynı yaklaşımı ele alan sınırlı sayıdaki düşünürden birisi olduğunu söyler (Bernstein, 1983: 178: aktaran: Çiğdem, 208: 17-19).

Frankfurt Okulu'nun ilk düşünürlerinden farklı olarak Habermas'ın ideolojiyi daha çok toplumdaki faillerin inançlarına gönderme yapmak için kullandığı düşünülmektedir. İdeoloji terimini, genellikle daha dar anlamda grubun taşıdığı bütün söylemsel ögeler kümesinin herhangi bir alt kümesine gönderme yapmak için kullanır (Geuss, 2002: 18).

Habermas ideolojiyi ele alırken ona tamamen olumsuz anlam yüklemektedir. Habermas'a göre ideoloji, iktidar sahipleri tarafından sistematik bir şekilde çarpıtılan bir iletişim türüdür ve tahakküm aracı haline getirilmiştir. Bu tahakküm aracı güçlü ilişkisini meşrulaştırmaya hizmet eden bir söylem şeklidir. Aynı zamanda ideolojinin bilgi olmadığını söyler. Onu çıkar gözeten bir kavram olarak ele alır (Eagleton, 2013: 173-178). Diğer yandan Habermas ideolojiyi düzenli olarak bir hegemonyaya ve tahakkümü kalıcı kılan, bunları meşrulaştıran bir dünya resmi olarak görür (Geuss, 2002: 29).

Habermas, klasik Marksizim' deki alt yapı üst yapıyı belirler anlayışının üzerinde fazlaca durulmasını eleştirir. Yani Habermas, ekonomik indirgemeci anlayışa biraz mesafeli durur. Ekonomiyi belirleyici olarak görse de, onu tek belirleyici olarak konumlandırmamıştır. Ekonominin yanında dil içine gizlenmiş kodlamaların açığa çıkarılması gerektiğini vurgular (Devenney, 2004). Kısaca Habermas, dilin düşünülenden çok daha önemli bir yere sahip olduğunu belirtir (Jay, 1984: 508). Habermas ideoloji içinde dil ve söylemi ön plana çıkararak aslında Marksist ekonomik indirgemeciliğe bir alternatif olarak sunmaktadır. Aslında Frankfurt Okulu'nun pek çok üyesi gibi Habermas'ta yapısalcılık içindeki dil ve söylemi önceleyerek sadece maddi belirleyicilikle açıklanmasına karşı çıkmıştır.

Toplumun inşa edilmesinde dilin önemine vurgu yapan Habermas, dil ve iletişimi merkeze almıştır (Thomassen, 2010: 5-7). Toplumsal yapının dil ve kültürle değerlendirilmesi aralarındaki ilişkiyi ortaya koyar. Habermas'a göre toplumsal yaşam dünyası üç yapıdan oluşur: Kişiler, kültür ve toplum. Bu üç unsurdan biri olan kültür ise çevremizi anlamamızı sağlar (Owen, 2002: 45). Dil sayesinde insan, bir kültürü anlayabileceği gibi aynı zamanda bu kültürü şekillendirebilir. Habermas, dilin aynı zamanda dinamik bir yapıya sahip olduğunu da belirtmektedir. Habermas'ın zihninde oluşturduğu toplumsal yaşam içinde dil ve insan arasındaki bağ önem arz eder. Ona göre kültürel etkileşimde dil ana unsur olarak ön plana çıkar. Toplumsal bütünleşme de dil aracılığıyla gerçekleşir.

1.4.3.1. Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü

Habermas'ın ilk önemli çalışmasının Marburg Üniversitesi'ne doçentlik tezi olarak sunduğu ve onu üne kazandıran "Kamusallığın Yapısal Dönüşümü" başlıklı eseri olduğu söylenebilir. Habermas'ın çalışmasına verdiği isim onun temel tezlerini özetlemekteydi. O, çalışmasında bir yandan "kamusal" ya da "kamusal alan" kavramını semantik, toplumsal ve analitik yaklaşımlarla çeşitli biçimlerde sorgulayıp açıklığa kovuşturmaya çalışırken, diğer taraftan Batı Avrupa'da "kamusal alan"ın tarihi evrim içinde zamanla nasıl bir dönüşüme uğradığını kanıtlamaya çalışıyordu (Timur, 2008: 35-36).

Kamusallık ve kamusal alan kavramları bakıldığında, farklı ve çeşitli anlamlar içermektedir. Bir taraftan ortak, herkese açık alanları işaret ederken diğer taraftan devlete ait olan, kamusal /yönetsel görevleri olmayanlara kapalı olan yerlerdir. Yani bakıldığında bu iki kavram birbirine tamamen zıttır (Timur, 2008: 37). Habermas'ın sözünü ettiği kamusal alan ise, çerçevesi devlet ve kanun gibi kısıtlayıcı öğelerle donatılmamış, tolumun farklı kesimlerinin kendilerini ilgilendiren konular hakkında fikirlerini serbestçe beyan ettikleri alanlardır. Öznenin aktif olduğu kamusal alanda, özne önemli rol oynamaktadır.

"Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü" başlıklı çalışmasında Habermas, 18. yüzyılda insanların bir araya gelerek toplumsal problemlerini tartıştığı bir kamusal alanın varlığından söz eder. Özellikle Paris ve Londra'daki salonlar ve kahveler tartışma merkezi olmuştur (Thompson, 2013: 135). Habermas Paris, Londra ve diğer Avrupa şehirlerini kamusal alanın ilk kez gelişmeye başladığı yerler olarak görür (Giddens, 2012: 647).

İnsanların bu yerlerde yaptıkları tartışmalar bizzat onları aktif birey konuma getirmiştir. Böylece siyaset üzerinde etkin duruma gelmişlerdir. Daha sonra matbaanın yaygınlaşması ve basında yaşanan gelişmeler sonucunda, insanlar kendi görüşlerini biraz daha geniş kitlelere iletme imkânlarına erimişlerdir; fakat 19. yüzyılda endüstriyel kapitalizmin egemen üretim biçimi haline gelmesiyle burjuva sınıfı kamusal alanda etkin olmaya başlamıştır. İleriki dönemde medya ve siyasetin kurumsal olarak örgütlenmeye başlamasıyla kamusal alanda dönüşüm yaşanmıştır. Bunun sonucunda, bireyler toplumsal sorunlarda ve siyasette etkin katılımcılar olma durumundan pasif konumuna düşmüşlerdir. Kitle iletişim alanında büyük ticari sermaye grupları ve devletin etkin olmasıyla birlikte içkin olan eleştiriler kısıtlanmıştır (Yaylagül, 2014: 107-108).

Habermas "Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü" başlıklı çalışmasında kamusal alanı eşitçil görmektedir; çünkü burada yüz yüze iletişim vardır. Buna karşılık radyo ve televizyon gibi araçlarda ise iletişim eşitliği yoktur. Bu araçlarda doğrusal ve tek yönlü bir süreç vardır

(Erdoğan, 2014: 281). Habermas medya mesajları karşısında alıcıların tamamen mesajların esiri olduğunu ve medya araçları tarafından manipüle edildiğini belirtir.

Kamusal alanda yaşanan yapısal dönüşüm özellikle siyasal kararlar üzerinde önemli etki yaratmaktadır. Habermas'ın kamusal alanın dönüşümü fikrini ortaya atmasında Kant önemli rol oynamıştır. Habermas'ın sık sık vurguladığı kamusal alanın, demokratik bir alan olduğu düşüncesi aslında Kant'a dayanmaktadır. Yani demokratik bir yapı ancak bireylerin aktif şekilde katılımının sağlandığı kamusal alanda gerçekleşmektedir. Habermas bazı noktalarda Kant'tan ayrılmaktadır. Özellikle Kant'ın kamusal alanı ele alırken bu alanı elitist olarak görmesini eleştirir. Kant'a göre kamusal alan zengin ve eğitimli erkeklerden oluşur (Barrodori, 2008: 80). Kant'ın kamusal alan anlayışı daha çok küreselleşmemiş ve ilhak anlayışa sahip bir yapıdadır. Kant'tan sonra kitle iletişimde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Habermas'a göre kamusal alan niceliksel olarak genişlese de niteliksel olarak zayıf kalmıştır (Barrodori, 2008: 81-82). Kamusal alan sayısal olarak artsa da, bu toplulukların karar süreçlerindeki etkinlikleri azalmıştır.

Habermas'ın ortaya attığı "kamusal alanın yapısal dönüşümü" düşüncesi bazı araştırmacılar tarafından kabul edilmemektedir. Bu araştırmacılardan birisi de Thompson 'dır. Ona göre; "Habermas kitle iletişimin önemini vurgulamakta haklı olsa da, medya kuruluşlarının gelişiminin parçalayıcı sonuçlarına dair sunduğu açıklamaların tek taraflı ve fazlasıyla olumsuz" olduğunu düşünmektedir (Thompson, 2013: 138).

Thompson'a göre izleyiciler, Habermas'ın düşündüğü gibi tamamen manipüle edilen kişiler değildir. İnsanları tümüyle manipüle edilen kişiler olarak görmek onları yok saymak anlamına gelir. Kitle iletişim araçları sayesinde mesajlar ve çeşitli imgeler zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın büyük kitlelere erişir olmuştur. Böylece bu imgeler ve mesajlar çok sayıda insan tarafından algılanabilir duruma gelmiştir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesine demokratikleşme süreci de eşlik etmiş, pek çok ülkede böylece sahip oldukları haklar konusunda farkındalık oluşmuştur. İzleyicilerin eskiye oranla çok daha fazla güce ve enformasyona sahip olması, liderlerin daha kırılgan bir duruma getirilmesine neden olmuştur (Thompson, 2013: 138-139).

Habermas'a yapılan bir başka eleştiri ise; günümüzdeki kahvehanelerde konuşmaların çoğunun aslında egemen sınıfın medyasından süzülerek gelen konular olduğu eleştirisidir. Yani her ne kadar birey kahvede yüz yüze iletişime geçse de, onun yüz yüze konuşacaklarının içeriği egemenin yaydığı bilinç türü içinde gerçekleştirir. Bunlar siyasetten, dine ve alışverişe kadar pek çok alana dağılmıştır (Erdoğan, 2014: 282-283). Yani, kişi kamusal alana kendi benliğiyle değil, medya tarafından inşa edilmiş dil ve söylemler yoluyla katılmaktadır. Kendi

fikriymiş gibi ortaya attığı söylemlerin aslında egemen ideoloji tarafından kendisine öğretilmiş söylemler olduğunun farkında değildir.

Bourdieu, Habermas'dan farklı düşünmektedir. O, kamusal alanı demokratik ve rasyonel bir alan olarak görmez. Tam tersine kamusal alanın belli düşünceleri sessizleştirdiğini, susturduğunu ve önemsizleştirdiğini hatta değersizleştirdiğini söyler. Kamusal alanda kitle görüşlerinin ezildiğini ve buraların "elitler tiyatrosu" olduğunu belirtir (Erdoğan, 2014: 283).

Habermas'a yöneltilen başka bir eleştiri ise, onun burjuva kamusal alanının meydana gelişini kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi ile ilişki kurarak çözümlemesidir. Habermas'ın kapitalizmin gelişmesiyle ilgili düşüncelerinde bir özgünlük bulunduğunu söylemek te zordur (Timur, 2008: 41).

1.4.3.2. İletişimsel Eylem Kuramı

Habermas'ın 1976-1980 yılları arasında kaleme aldığı "İletişimsel Edim Kuramı" onun başyapıtlarından biri sayılmaktadır. Esere bakıldığında felsefe ile toplum bilimleri arasında bir işbirliği oluşturulduğu göze çarpmaktadır. Bu eser yayınlandıktan sonra büyük yankı uyandırmıştır. Özellikle eleştirel teori ile Frankfurt Okulu'nun geleneğindeki felsefe-sosyoloji birlikteliği eserde daha somut hale getirilmiştir. Habermas eserinin sadece teoriden değil, güncel kaygılardan da beslendiğini söylemiştir (Timur, 2008: 145-146).

Habermas iletişimsel eylem kuramı ile yeni bir araştırma alanına yönelmiştir. Bu alan John Searle ve J.L. Austin gündelik dil okulunun birtakım özelliklerine dayanan analitik felsefeden ve sosyal bilimlerden pek çok kaynağı bir araya getiren araştırma çevresinden beslenmektedir (Borradori, 2008: 90).

Sosyolojide ön plana çıkan önemli kavramlardan biri olan iletişimsel eylem kuramında, kapitalist medyanın kamusal alana büyük zarar verdiği düşünülür. Çünkü medya eleştirel düşünceden yoksun pasif kitleler yaratır. Habermas bireyin pasiflikten kurtulması için iletişim eylem sürecinde olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. İnsanların ancak iletişimsel akıl vasıtasıyla ileriye yönelik planlar üretebileceğini düşünür. Kapitalist sermaye karşısında çarpıtılmamış ve çelişkiler içermeyen iletişimin gerekliliğine vurgu yapmıştır (Yaylagül, 2014: 107). Medya içeriğindeki dil söylem kapitalist hâkim söylemin yemlendirmesiyle oluşturulduğu için manipülatiftir. Yönlendirilmemiş bir söylem için, kişinin bu söylemin oluşumunda etkili olması gerekmektedir. Dil ve söylemin çevresel ve hegemonik etkilerden arındırılması gerçeğe ulaşılması için büyük öneme sahiptir.

Habermas İletişimsel Eylem Kuramında iki temel kavramı daha ortaya atar. Bunlar yaşam dünyası ve sistem dünyası kavramlarıdır. Sistem dünyası genellikle kapitalizm ve bürokrasinin egemen olduğu dünyadır. Bu dünya aynı zamanda birtakım kapitalist örgütlenmelerden oluşmaktadır. Diğer taraftan yaşam dünyası ise yüz yüze iletişim, topluluk ve aile bağlılıklarından oluşur. Yaşam dünyasında akılcılıktan ziyade duygular vardır. Habermas'a göre modernite ile birlikte sistem dünyası ön plana çıkmış olup yaşam dünyası ise erozyona uğratmıştır. Ayrıca sistem dünyasında iktidar ve para baskın hale gelmiş bunun sonucunda da gerçek iletişimsel rasyonalite engellenmiştir. Bu durum toplumun her yerine sirayet ederek, ahlak ve değer yargılarının yerini almıştır. Habermas içinde yaşanılan dünyayı, yeniden eski haline getirmek arayışı içindedir (Smith, 2007: 76).

Habermas bürokratik menfaatlerin ve metalaşmanın yaşandığı bir dünyaya karşı koyabilmek için iletişimsel rasyonaliteye ihtiyaç olduğunu söyler. İktidarların ve ideolojilerin yönlendirmelerinden ancak böyle çıkılabileceğinden bahseder. Ayrıca özgür iletişimin önünü tıkayan unsurlarla mücadele edilmesi gerektiği düşüncesini taşımaktadır (Smith, 2007: 76).

Timur (2008: 16-17) "Habermas'ın iletişimsel hareket kuramı için; bir yandan sosyolojik bir edim kuramı ile çok karmaşık bir toplum kuramının çekirdeğini oluşturuyor, öte yandan da biçimsel bir dil pragmatiğine dayanıyor demektedir. Habermas günlük yaşamda dilin kullanımına odaklanarak, ideolojinin dil ve söylem üzerinden inşa edildiğine değinmektedir. Bireyin ancak dili amacına uygun kullanırsa o oranda olumsuz dış etkenlerle başa çıkabileceğini savunmaktadır. Habermas' a göre toplumsal eylemlerde dil daima öne çıkmakta, toplumsal yaşamın inşasında hayati bir rol üstlenmektedir. İnsanlar birbirleriyle hem dil üzerinden iletişim kurar hem de eylemlerine dilin etkisiyle karar verir. Dil ve eylem becerisine sahip olan birey toplumsal yaşamda pek çok etkili söylem üretebilir ve toplumsal yaşamda belirleyici konuma gelir.

Habermas'ın düşüncelerine bakıldığında birtakım konularda Frankfurt Okulu'nun düşünürlerinden ayrıldığı görülmektedir. Onun ilk yazılarında okulun pozitivizm eleştirisine katkıda bulunmuş olmasına rağmen, bilim ve teknolojiye okulun diğer üyeleri gibi tümüyle düşman olmadığı görülmektedir (Bottomore, 2016: 13).

Habermas'ın okulun önemli düşünürlerinden olan Horkheimer ve Adorno'dan kopuşu bu iki düşünürün Amsterdam'da yayınlanan "Aydınlanmanın Diyalektiği" kitabından sonra çok daha açık bir şekilde görülmüştür. Horkheimer ve Adorno'da aydınlanma düşüncesinden uzak Nietzsche ile yakın ilişki içerisinde olan postmodern eğilimler açık bir şekilde görülmektedir. Habermas bu iki düşünürün ön yargılı bakmasını aydınlanma geleneği

sonucunda düşünüldüğü gibi herhangi bir sosyalist devrimin meydana gelmemesinin yarattığı hayal kırıklığı ile yakından ilişkili olmasına bağlamaktadır (Timur, 2008: 30-31).

Frankfurt Okulu'nun üyelerinin felsefe ve sanatı bilimin üstünde konumlandırışı karşısında Habermas böyle bir konumlandırma yoluna gitmemiştir. Bu yüzden bu okulun önemli düşünürlerinden Adorno, Horkheimer ve Marcuse' den büyük ölçüde ayrılmıştır. Habermas ileriki yıllarda bilime kuşkusuz daha çok önem verirken, felsefeye ise daha az anlam yüklemiştir. Felsefenin bütün olarak dünyayla, toplumla, tarihle ilişkisi olamayacağını söylemiştir (Bottomore, 2016:103).

Habermas'ın akla ve akılcılığa yönelik bakışı ve onu sorgulayışı postmodern düşünürlerden de farklıdır. Habermas bir yerde rasyonalizm geleneği içinde "aydınlanmacı" bir düşünürdür (Timur, 2008: 18).

Habermas'ın yaşamının ilerleyen dönemlerindeki düşüncelere bakıldığında Frankfurt Okulu'nun Hegelciliğinden, Yeni - Kantçılığa doğru uzaklaşma yönünde belirgin bir gelişme olduğu görülmektedir (Bottomore, 2016: 103).

1.4.4. Frankfurt Okuluna Yönelik Eleştiriler

Frankfurt Okuluna karşı yapılan eleştirilerin en başında okulun özgün disiplinlerarası araştırmayı destekliyor olmasına rağmen, ilgi alanı çeşitliliğinin aslında sınırlı düzeyde kalmasıdır. Örneğin, Carl Grünberg'in başında olduğu ilk yıllarında okul tarih araştırmaları ile ilgilenmemiştir. Okulun tarih araştırmalarına ilgisiz kalmasında kuşkusuz Adorno ve Horkheimer gibi önemli isimlerinin genel olarak şimdiki zamanının eleştirileri üzerinde durmasının etkisi vardır (Bottomore, 2016: 93).

Frankfurt Okulu kapitalist kültür endüstrisi kavramını konumlandırırken bu kavramı her yeri işgal eden bir süper güç olarak nitelendirmekteydi, bu gücün karşısında direnişin ortadan kalktığını düşünmekteydi; fakat buna karşılık bir çözüm planı ortaya koymamış, genellikle kötümser bir yaklaşım sergilemiştir. İnsanları sürekli olarak pasif görme sorunu 1970'in kültürelcileri ve 1990'ın çoğulcu kültürelcileri tarafından erozyona uğratılmıştır. İngiliz kültürel incelemeciler özellikle Frankfurt Okulu'nun kitle kültürü eleştirisini kendi yaklaşımlarına rakip olarak görmüş, onların düşmanca yaklaşımlarını önemsemeyip görmezden gelmişlerdir. Frankfurt Okulu'nu elitist ve indirgemeci olarak düşünmüşlerdir (Erdoğan, 2014: 283).

Frankfurt Okuluna yapılan başka bir eleştiri ise, toplumsal çözümlemede pek çok konuyu veya kavramı karşılaştırmalı ve tarihsel süreç içerisinde inceleme yapmadan etkilenmeye aşırı biçimde eğilimli olmasıdır. Bu durum, 1950'lerde "kültür endüstrisi"

kavramı üzerine veya Marcuse'nin, 1960'ların çeşitli toplumsal hareketler-gençler ve etnik azınlıklar arasındaki ve 3. Dünya'daki tarihsel yeni "devrimci öznesi"nin öğelerini teşkil etmektedir, düşüncesinin desteklenmesinde açık bir şekilde görülmektedir. Bu eğilim, okulun düşünürlerinin işçi sınıfı hareketleri ve aynı zamanda partilerinin araştırılmasına ya da işçi sınıfının ileri kapitalizmdeki durumunu kıyaslamaya yönelik herhangi bir araştırma yapmaksızın, Marksçılığın genel bir düşüncesi olan kapitalist toplumda devrimci güç olarak işçi sınıfının düşüncesini kesin bir şekilde kabul etmemeleri de aynı derecede açıktır. Frankfurt Okulu bir anlamda, Marx'ın tarih kuramını yeniden ele almak için hiçbir çaba harcamamış, adeta onu görmezden gelmiştir (Bottomere, 2016: 95).

Frankfurt Okuluna yönelik bir diğer eleştiri ise; okulun kapitalist yapının gerçeklerini eleştirmesine rağmen bunun nasıl değiştirilebileceği ile ilgili çözümler sunmamış olmasıdır. Sonuçta okul her şeyi olduğu gibi bırakmıştır (Erdoğan, 2014: 283-284). Frankfurt Okulu adeta bir eleştiri odağı gibi hareket edip, çözümün ya da iyileştirmenin nasıl olacağı konusunu göz ardı etmiştir.

Okulun, ideoloji üzerine odaklanırken ekonomik belirlenmezcilik konusunda mesafeli durmasından dolayı Marksistler tarafından elitizme ve Hegel'ci idealizme kaymakla suçlandığı görülmüştür (Yaylagül, 2014: 105-106).

Frankfurt Okulu düşünürlerinin iktisadi çözümlemeyi de önemli ölçüde göz ardı ettikleri görülmektedir. Okulun en önemli iktisatçıları siyasetinin sorunlarını inceleyen Horkheimer ve onun yakın arkadaşı olan Friedrich Pollock'dır. Frankfurt Okulu kapitalist ekonominin gelişiminin kuramsal ve tarihsel çözümlemesine çok yüzeysel olarak ilgi göstermiştir (Bottomore, 2016: 97).

Bakıldığında, Frankfurt Okulunun bütünlüklü bir ekonomik teorisi bulunmamaktadır. Horkheimer ve Adorno'nun çalışmalarında ise ekonomik manipülasyonunun önceliği pek görülmemektedir. Açıkçası, Frankfurt Okulunun en ileri düzeyde kavram ve kategorilerine dahi bakılsa yetkin nitelikte bir ekonomi teorisinden bahsetmek kolay olmayacaktır (Slater, 1998: 169-170).

Frankfurt Okulunun bir üyesi gibi görünen fakat kesin anlamda böyle bir konuma sahip olmayan Alfred Sohn-Rether ekonomik teori eksikliğine bağlı olarak, okulun Stalinist Rusya'sından uzaklığının sonucu herhangi bir komünist politik kavramı veya işçi sınıfının praksisini biçimlendirmede başarısız kalmasıyla neticelendiğini belirtmektedir. Aslında bakıldığında okul bu anlamda sınıf savaşımının siyasal praksisine mesafeli durmuştur (Slater, 1998: 167-171). Okul sadece işçi sınıfı üzerinden toplumsal hayatı inşa etmeye çalışmamakta, Marksistlerin yaptığı gibi sürekli sınıf çatışmasına yoğunlaşmamaktadır.

İktisadi çözümlemenin ve tarihsel araştırmaların görmezden gelinmesi okulun ve uzantısı yeni-eleştirel kuramı Marksçılıktan koparmasına neden olmuştur; fakat Klasik Marksçılık diye adlandırılan bu ideolojiden en net kopuş, sınıf tartışmalarında oraya çıkmıştır. Sınıf kavramı Marx'ın toplum kuramında temel nokta özelliğini taşımaktadır. Ossowsi'nin söylediği gibi sınıf kavramı Marx'ın bütün öğretisinin ve ondan çıkardığı siyasi programın simgesidir. Bazı yazarlar işçi sınıfının yok sayıldığı bir Marksçılık ve daha genel olarak Batı Marksçılığı diye betimlenen Frankfurt Okulu öğretisini I. Dünya Savaşı sonrası faşizme karşı yapılan mücadelenin başarısız olması sonucu "felsefece derin düşünce" diye görmüşlerdir. İşçi sınıfının zayıflayıp çökmesi yeni-eleştirel kuramda da devam etmiştir. Nitekim Frankfurt Okulunun ikinci kuşak temsilcileri arasında gösterilen Habermas, Theory and Pratice'de işçi sınıfının davranışını proletaryaya benzetmiş, nüfus kitlesi üretim sürecinde işçi sınıfının rolü önemliyken, günümüzde bu denli etkili olmadığını ifade etmiştir. Habermas, işçi sınıfının devrimci sınıf bilincinden yoksun olduğunu söylemektedir. Marx bugün yaşıyor olsaydı bu düşüncesinden umudunu kesmek zorunda kalacaktı demektedir (Bottomore, 2016: 99).

Eric Maigret (2014: 91) başta Adorno olmak üzere Frankfurt Okulu düşünürlerinin medyanın üretimlerini stereotiplermiş gibi tek parçadan oluşan, izleyiciler üzerindeki etkilerini birleştirilmiş gibi düşündüklerini; bununla birlikte Adorno radyo dizilerinin ya da filmlerin benzerlik düzeylerinin ancak belirli bir düzeyde olabileceğinden bahsettiğini, bunun da üretimlerin endüstriyel olmadığı anlamına geldiğini belirtmektedir. İnsanların kazanç arayışı, mevcut talebe yanıt verme istediği gibi durumlar tektipleşmelere neden olabilir. Bununla birlikte iyi bir roman dizisi üretilmesi bu tektipleşmeyi kıracak, böylece kültürel içeriklerin tektipleşmesine engel olacaktır. Yapımcılar, reklam verenler, yazarlar yani bir yerde görsel- işitsel sürecin tüm öznelerinin menfaatleri aynı değildir. Bu kimselerin hepsinin burjuvazinin çıkarlarıyla özdeşdiği düşüncesi bir yerde komplo teorisidir. Endüstri terimi ele alırken bunun tüm alanları harfi harfine ele geçirdiğini düşünmek yanlış olacaktır.

Frankfurt Okuluna yapılan başka bir eleştiri ise okulun bilim ve teknolojiyi sürekli olarak ötekileştirmesi ve düşmanca tavır takınmasıydı. Okul felsefeye, bilim ve teknolojiden daha fazla anlam yüklüyor, felsefe ve sanat ile gerçeğe ve mutluluğa ulaşılacağını düşünüyordu (Bottomore, 2016: 103).

Frankfurt Okulu'nun yaklaşımında ekonomik üretim ve üretim ilişkilerinde zayıflık gözlenebilir; fakat bu düşünceler üzerinden okulun tüm değerlerini bir kalemde silmek de doğru değildir (Erdoğan, 2014: 284).

İKİNCİ BÖLÜM
DİL, SÖYLEM VE HABER

2.1. Dil, Söylem İlişkisi

Dil, insanlık tarihiyle yaşıttır. Yaşamının her anında insanla birliktedir. Dil bilinç kadar eskidir (Salamini, 2014). Dil üretkendir. Çok sayıda cümle üretir. Dil sayesinde cümleler sınırsız duruma gelmiştir. Dille birlikte her bir konu üzerinden yeni konular üretilebilmiştir. Bu sayede sembol bir anlamdan, çok daha fazla anlamlar üretebilir hale gelmiştir (Reagan, 2002: 9-10).

İnsan dil ile anlam bulur. Kişiler kendini bu yolla ifade ederler. Olumlu düşünceler için olduğu kadar eleştiri ve olumsuz düşünceleri ifade etmek için de dilden yararlanılır. Bazen dil içindeki zıtlıklar anlamı daha etkili hale getirmektedir (Davies, 2013: 21).

Dil ile insan arasında çok sıkı bir ilişki vardır. İnsanların düşüncelerini aktarmada dil önemli bir araçtır (Kaplan, 1983: 219). Dili sadece düşünceleri aktarmaya yarayan bir iletişim aracı olarak görmek te doğru değildir. Dil aynı zamanda toplumları yönlendirme ve dizayn etme gücüne de sahiptir. Dil sayesinde toplumların düşünceleri kontrol edilebilir. Dilin sınırsız kelime hazinesine sahip olması onu güçlü kılmaktadır (Karakaya, 2007: 76).

Bireyi birey yapan en önemli araçlardan birisi de dildir. İnsanın toplumsal bir yaşam kurabilmesinde dilin önemini göz ardı edilemez. Dil iletişim ve anlamlar süreçlerinden bağımsız değildir, aksine sürekli bir etkileşim halindedir. Dil, anlamlandırma pratiğidir. Dünyanın anlaşılabilir olması dilin var olmasına bağlıdır. İnsan dil sayesinde hem kendini hem de yaşadığı dünyayı oluşturmaktadır. Aynı zamanda dil sayesinde içinde yaşadığı dünyayı yeniden üretip ve onu anlamlandırmaktadır (Çoban, 2003: 246-249). Horkheimer ve Adorno dil için bir şeyin hem kendisi hem de kendisinden başka bir şey olduğunu söyler (Horkheimer ve Adorno, 1995: 32). İnsan demek dil demektir, dil demek toplum demektir. Bu yüzden bütün sosyal olaylar aslında lengüistik olaylardır (Levi-Strauss, 2013: 16). İnsanın kendini ifade edebileceği en güçlü araç dil aracıdır. Bilinçsizce söylenen bir söz büyük bir çatışmayı tetikleyebileceği gibi, bilinçli bir ifade yoluyla olumlu çalışmaların önü açılabilir.

Ludwing Wittgenstein dili bir oyuna benzetir ve bu oyunun temel kuralları olduğunu söyler. Bir dili kullanmak bir yerde dilin kurallarını öğrenmek demektir. Kuralların bazı noktalarda serbestlik tanırken, bazı noktalarda kısıtlanmakta olduğundan bahseder. Bu savdan yola çıkarak pek çok düşünür ideolojinin, söylemin bir dil oyunu olduğu görüşünde birleşmişlerdir (Freeden, 2011: 62-63).

Wittgenstein söylem kategorilerinin her birinin kuralları ve özellikleri olduğunu söyler. Nasıl satranç oyununda her taşın özelliklerini ve uygun yer değişimi gösteren bir takım kurallar varsa bunda da bir takım kurallar bulunur (Lyotard, 2014: 25).

Eagleton dil yetisine sahip olan varlıkların dil yetisine sahip olmayan varlıklara göre toplumsal yaşamda daha avantajlı konumda olacağını söyler. Aynı zamanda dilin tehlikeli bir araç olduğunu da vurgular. Dil yetisine sahip olan varlık çok hızlı gelişir. Bu gelişme ise onu diğer canlılardan daha tehlikeli yapar. Eagleton dilin aynı zamanda toplumsal yaşamı kötüleştirdiğinden bahsetmektedir (Eagleton, 2011).

Dilbilimiyle özellikle ilgilenen Marksist düşünürlerden biri de Gramsci'dir. O dili yaşayan, canlı bir varlık gibi tarif eder. İnsan yaşamında politika olmazsa olmazdır ve politik dil insan yaşamının her anını kuşatmıştır (Buey, 2014: 142-144). Gramsci dilbilim ile Marksizmi birleştirmiştir. Ona göre toplumsal hegemonyanın oluşturulmasında dil önemli bir yere sahiptir (Ives, 2004: 20-24).

Dil sayesinde bireyin iç dünyası çözümlenebilir (Lukacs, 1978, 64). İnsan duygu ve düşüncesini dil ile dışarıya aktarmakta ve bu da kişinin anlam çözümlemesinin yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Her düşünce eyleminin başlangıç biçimi ya da her eleştirinin ilk teması dildir. Onun sayesinde söylemin sonsuz hareketi kurulmaktadır; yani dil anlam oluşturmada ve düzenlemede önemli bir göreve sahiptir (Foucault, 2001: 82). İnsanı diğer canlılardan ayıran en büyük özelliği olan düşünce gücü dil sayesinde tezahür etmektedir. Kişinin ifadelerindeki kalite onun aynı zamanda iyi düşündüğünün de göstergesi ve diğer canlılardan ayrılan noktasıdır.

Yapısalcılara göre; dilin yapısının kendi gerçeğini üretme gibi bir özelliği vardır. İnsanların düşünmesinde dil önemli bir unsurdur. Gerçek ise; anlam verme ve işaretler verme pratiklerinden meydana gelen gelenekler tarafından inşa edilmektedir. Bu da bir yerde "gerçeğin sosyal inşası" olarak görülür. Bir metnin veya bir kültürün okunmasında yapısalcılığın rolü vardır. Yapısalcılık sayesinde her şeyi metinsel olarak görme şansınız olur. Dilsel yapı anlam vermenin tam merkezindedir. Bireyin kendisi anlamı üretmez, onun yerine yapı üretir. Kişinin kimliği aslında dilsel sistemin bir ürünüdür (Erdoğan, 2014: 315-316). Kültürün en önemli unsurlarından biri dildir. Kültürün tanınıp analiz edilebilmesi ise dilin yapısının bilinmesiyle mümkün olabilir. Medya manipülasyonuna maruz kalınmaması için onun dil yapısının iyi çözümlenmesi gerekir.

2.1.1. Ferdinand de Saussure: Dil ve Düşünce İlişkisi

Saussure göre dil sözden bağımsızdır ve dili sözden ayrı olarak incelemek daha doğru olacaktır. Ona göre dil somut niteliktedir. Bu durum onun analizini kolaylaştır. Dilin göstergeler dizgesi olduğunu belirtmektedir. Ona göre dilin anlamların oluşumları üzerinde büyük etkisi vardır (Saussure, 1998, 44-46).

Saussure dilin kavram ve düşünceleri ifade etmeye yarayan seslerden meydana geldiğini belirtir. Diğer taraftan bireylerin düşüncelerini aktarmasını sağlayan göstergeler sistemi olduğunu söyler. Göstergeler de, gösteren ve gösterilenden meydana gelir. Gösteren işaret ve seslerken, gösterilen dediğimiz ise düşünce ve kavramlardır (Saussure 'den akt. Yaylagül, 2014: 120).

Dil "şeyleri" belirgin hale getirir. Dil içerisinde bulunan sesler, düşünceleri ortaya koymayı sağlar. Düşünceler bu yüzden tek başına bir anlam ifade etmez. Dil kavramların ortaya çıkmasını da sağlamaktadır. Dil bir bakıma kavramsallaşma görevini yerine getirmektedir. Saussure göre dil, düşünce ve kavramlar üzerinde bu türden bir görev üstenmiştir. Ses esnek olup durağanlıktan uzaktır. Belli bir noktada sınırlandırılmamıştır. Yani ses tözü, keskin çizgilerle ayrıştırmamıştır. Bütün düşünceler tek bir kalıp içerisinde verilemez (Saussure, 1998, 167-168).

Dil, ses ve düşünceler arasında etkileşim sağlar. Diğer taraftan ise bu ikisi arasında kendi birimini meydana getirir. Saussure dil ve düşünce ilişkisini kâğıt üzerinden anlatır. Ona göre eğer kâğıdın ön tarafı ses olacaksa arka tarafı da düşünce olur. Yani kâğıdın bir yüzü kesildiği zaman diğer yüzü de kesilecektir. Bu durum dille de aynıdır. Ses düşünceden ayrılmadığı gibi düşüncede sesten ayrılamaz. Ayrılma durumu ancak soyutlama ile mümkün olabilir. Bu da salt ruhbilim üzerinden açıklama mecburiyetini meydana getirmektedir (Saussure, 1998, 168-169).

Makul düşünceye göre dilin temel bir işlevi vardır. Bu işlev, nesnelere isim vermektir. Maddi dünya içinde nesne ortaya çıktıktan sonra, bu çıkan nesne isimlendirilir, böylece kelime dolaşıma girer. Saussure ise olayı farklı şekilde ele almaktadır. Saussure göre, dil bir mekanizmadır. Bu mekanizma 'bir nesneyi "meydana getirenin ne olduğuna karar verir. Dil mevcut olarak düzenlenmiş ve tutarlı bir doğruyu adlandırmaz. Dilin rolü çok karmaşık ve güçlüdür. Dilin görevi, doğruyu oluşturmak ve kurmaktır. Saussure' ye göre kelimenin taşıdığı anlam ile kelime arasında doğallık yoktur. Hatta bunlar kimi zaman keyfidir. Örneğin "ağaç" kelimesi, bizim ağaç kelimesi üzerinde hemfikir olduğumuzdan dolayı öyledir. Aynı kavram birbirinden tamamen farklı olan dillerde farklı kelimeler ile anlatılabilir. Bu da

kavramın anlamının o olmamasını destelemektedir. Yani bir bakıma dil üzerindeki belirlemeler aslında bir uzlaşmanın sonucudur (Turner, 2016: 23-24).

Saussure toplumsal yaşamı inceleyen bir bilimin doğuşundan söz eder. Bu bilim ise; göstergelerden bahsetmektedir. Göstergebilim, bireylere göstergelerin nasıl meydana geldiğini ve göstergeleri yönlendiren yasaları öğretir. Ayrıca göstergebilim, var olan dilin yapısal formunu, bütün anlamlandırma sistemine uyarlayacak bir düzenektir. Aynı zamanda, bu mutlak kesinlik iddiası ve ilmi değer oluşturan çözümleme yöntemidir. Kültürel çalışmalar içerisinde göstergebilim önemli bir yere sahiptir. Dil yapısı içerisinde gösterge en küçük birim olarak görülür. Gösterge sadece ekrandaki bir görüntü değildir bunun yanında ses, bir kelime veya bir kıyafet olabilir (Turner, 2016: 27).

Saussure çalışmalarında çoğunlukla dilsel sistem üzerinde durmuştur. Üzerinde durduğu ikinci konu ise; dilsel sistemin göndermede bulunduğu hakikatle ne şekilde ilişkilendirildiği konusudur; fakat dilsel sistemin okurla veya onun sosyal-kültürel durumuyla nasıl bir ilişki içinde olduğu üzerinde hemen hemen hiç durmamıştır. Saussure, aynı cümlenin birbirinden farklı olan kişiler üzerinde farklı anlamlar taşıyabileceği üzerine çok az eğilmiştir. Kendisi aslında yazar/okur ve metin ilişkisi içerisinde bir müzakere olabileceğini tasavvur etmemiştir. Genellikle metini ön plana çıkarmıştır; ama metinde yer alan göstergelerin kullanıcıların kişisel ve kültürel deneyimleriyle olan etkileşim biçimiyle ise çok fazla ilgilenmemiştir (Fiske, 2017: 181).

Saussure anlam ile kelime arasındaki ilişkinin bir inşa sürecinde meydana geldiğini söylerken, aynı zamanda dilin hem toplumsal hem de kültürel boyutları üzerinde düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dil doğallıktan daha çok kültüreldir. Bu sebeple ki dilden meydana gelen anlamlar da kültüreldir. Saussure dilin anlam üretmesi üzerinde fazlasıyla ilgilidir. Bu anlayışına göre dil anlamları sabitlememektedir. Dil, ilişkiler içerisindedir, bu ilişki sürecinde benzerlik ve farklılık ayrımları yapar ve çeşitli kategoriler meydana getirir (Turner, 2016: 25).

Saussureci düşünce anlayışına göre, yaşadığımız dünya çeşitli başkalıkları sayesinde fark edilip okunabilen gösterenlere ayrılmış vaziyettedir ve gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki veya bağ bütünüyle uzlaşımsaldır. Saussure'den yayılmış kültürel kuramının ilerleyişinde olağan bir hakikat yerine, toplumsal olarak erişilmiş bir birlik olarak anlaşılmaya başlandığında gün yüzüne çıkacaktır (Wayne, 2015: 196-197).

Saussure'ün dil yaklaşımına bakıldığında imalar ön plandadır. Çünkü insan algıları sayesinde dünyayı yorumlar. Özellikle toplumsal ilişkilerde dil önemli bir belirleyici ve tanımlayıcıdır. Gerçeklik kültür içerisindeki dil mekanizması ile ortaya çıkmaktadır. Bu da

gerçekliği göreceli hale getirmektedir. Kültürel farklılıklar birbirinden farklı dünyalar ve farklı dil sistemleri yaratır (Tumer, 2016: 24-25).

Saussure'ün yaklaşımında kültür ve dil dolaysız olarak karşılıklı etkileşim içinde de bulunmaktadır (Turner, 2016: 26).

Saussure'ün dil üzerine söylediklerine bakıldığında, onun geleneksel Marksizim anlatışındaki maddeci, yani altyapının belirlemeci gücünü görmezden geldiği görülmektedir (Turner, 2016: 33).

Sonuç olarak Saussure'ün dil ve dilbilimi alanına büyük etkisi olduğu söylenebilir. O dilin biçimine vurgu yaparak onu ön plana çıkmıştır. Özellikle yapısal ilişkileri konumlandırırken dizgeleri ön planda tutmuştur. Yapısal ilişkileri ele alırken karşıtlığı kullanmıştır. Bu karşıtlıklar gösteren-gösterilen, dil-söz şeklinde olmuştur. Dili kendi iç dinamikliği üzerinden ele alma yoluna gitmiştir (Bircan, 2015: 62).

2.1.2. Claude Levi-Strauss: Yapısalcılık

Yapısalcılık alanında önemli bir isim olan Levi-Strauss bu yaklaşımı kültür alanına uyarlamıştır. Marksizm'den ve Freudçu düşünceden etkilenip çalışmalarında kültürün yapısal analizini uygulamıştır. Ona göre "yapı" toplumun bir yapısı değil; düşüncelerin, bireyin aklının kalıplarının yapısıdır (Yaylagül, 2014: 121).

Yapısalcı anlayış içinde birey her ne kadar sosyal yapı içerisinde olsa da fark etmediği ve hatta haberdar dahi olmadığı yapılara göre konuşur ve bu mantıkla düşüncelerini ortaya koyar. Bireyin eylemleri de bu şekilde gerçekleşir. Yapı bir şekilde burada ortaya çıkar ve bireyin öznelliğini kısıtlar. Yani aktif özne burada aktifliğinden uzaklaşır. Levi-Strauss burada Freudçu anlayışı belirler, her iki düşünüre göre bilinçdışı sosyal hayatın merkezindedir. Bu bilinçdışı yapı bütün zihinlerde aynı mantıkla çalışmaktadır. Yani ilkel toplumlarda nasıl çalışıyorsa uygar toplumlarda da aynı şekildedir (Levi-Strauss, 2013: 11-12).

Sosyal yaşamın içerisinde bir anlam bulunmaktadır. Eğer birey göstergelere sessiz kalıyorsa bunun temel nedeni sistemsel bilgiden haberdar olmayışıdır. Kültürel yapılar incelendiğinde altındaki derinleşmiş temellerin ortaya çıkacağını belirtir. Bireyin oluşturduğu, kafasında inşa ettiği kültür sentaks olandır. Birey bu sentaksı kavramaya başlarsa ritüeller, mitler ve ekonomik değiş tokuşları kavrayıp analiz edebilir. Kültür bu yüzden toplumsal hayatın iletişim kodudur. Kültürler bir yerde göstergelerdir. Toplumsal yaşamdaki pek çok olay aslında linguistik olaylardır. Sosyal olaylar bu yüzden göstergelerdir. Levi- Strauss kültürel unsurları birer gösterge unsuru olarak inceler (Levi-Strauss, 2013: 15).

Levi-Strauss (2013: 24)'a göre mit dilsel olandır. O, mitin yapısıyla ilgilenirken, mitin hikâyesi üzerinde çok uğraşmaz. Levi-Strauss mitin içerisinde yer değiştirme, tersyüz etme ve zıtlık olduğunu belirtir. Mitler içerisinde aynı zamanda kuşaklar arası bir iletişim vardır. Bu süreç içinde tekrar olması da kaçınılmazdır.

Levi-Strauss (2013: 24-26) kültürü anlamak için gelenek, görenek, mit ve ritüellerin yapısal analizini yapmıştır. Mitler, mantık modeli sunmaktadır. Levi-Strauss, mitin hikâyesinden ziyade yapısına yönelir, bunun sebebi mitin bir cümleden daha çok tek bir gösterge olmasıdır. Anlaşılması gereken şey mitin felsefe veya sezgisi yahut ontolojik içeriğinde söylemek istediği şey değil, daha çok mitlerin tanzimi ve düzeni, yani bir yerde mitin yapısıdır.

Kültür yeryüzü ile ilişkilidir. Kültür içerisinde bireysel ilişki ne kadar sınırlı olursa kültürün çeşitliğini, zenginliğini ve anlamını kavramak o kadar zorlaşacaktır. Tersi olur ise toplumun bilinci ortaya çıkar. Yani kültür ve dildeki yapılar aynıdır denilebilir (Levi-Strauss, 1987, 37-45).

Levi-Strauss, dilbilim sistemini kültüre uyarlama yoluna giderek kültürel sistemlerin yapısını ortaya koymak için çalışır. Nasıl dilde bir yapı varsa kültürün de altında yatan bir yapı vardır. Bu yapı toplumun kolektif bilincinin açığa çıkarılmasına imkân sağlar (Yaylagül, 2014: 122). Levi-Strauss (2013: 16) kültürel unsurları göstergeler olarak okumaktadır.

Levi- Strauss'un çalışmaların en güçlü tarafı kültürel özerkliktir. Onun yapısalcı yaklaşımlarında, kültürel düzenin kendiliğinden devam eden ve kendiliğinden destekleyen otonomiye vurgu vardır. O ayrıca kültürü tamamıyla anlamamız için birtakım kişisel tercümelerin ve anlamların görünürlüğünün ardını gözlemlemeye ihtiyacımız olduğunu belirtir (Smith, 2007: 146-147).

Levi- Strauss'un yaklaşımı pek çok kimse tarafından eleştirilmiştir. Kimi düşünürlere göre, Levi-Strauss'un ilginç bir şekilde çalışmalarında iktidar hakkındaki görüşler yer almaz. Diğer bir eleştiri ise kültürün var olması için insan müdahalesine gerek olmadığı düşüncesidir. Yani, ona göre kültürün kendine has sistemli bir mantığı vardır (Smith, 2007:147-148).

2.1.3. Roland Barthes: Düz Anlam ve Yan Anlam

Roland Barthes yapısalcı kültür anlayışı konusunda çalışma yapmıştır. Saussure'den farklı olarak müzakereli ve etkileşimci anlam düşüncesinin çözümlenebileceği bir model ortaya koymuştur. Bu modelin kuram merkezinde düz anlam ve yan anlam yer almaktadır. Düz anlam kelimenin birinci anlamı, yani gerçek anlamını ifade etmektedir. Buna bir yerde Saussure'ün üzerinde çalıştığı düzey diyebiliriz. Yan anlam içerisinde kişinin heyecanları,

kültürel değerleri ve duyguları vardır. Yani bu unsurlar bir araya gelerek bir etkileşimi betimler. Yan anlam ideolojik ve özneldir. İdeolojinin aktarılmasında yan anlamlar üst dil olarak işlev görürler. Yan anlam görüntüsel bir boyuta sahip olabilir; fakat o aslında bir kültüre özgüdür (Fiske, 2017:181-182). Kişilerarası iletişim ve kitle iletişimde genellikler yan anlamlar daha tesirli olmaktadır. Haber dilinde, ima, metafor, benzetme ve ironi gibi yan anlamı veren bir söylem dilinden söz edilebilir. En kuvvetli tesirler cümlenin düz anlamı ile değil, yan anlamı ile sağlanabilir.

Barthes (1979, 88-89) "yan anlamlar" dizgesinin uzun süre dizgeli olarak incelenmediğini belirtmektedir. Ona göre gelecek yan anlamlar üzerine kurulacaktır. Çünkü insan dili sürekli olarak yan anlamları geliştirme çabası içerisindedir. Bunu yaparken bazen üstü örtülü bazen ise alenen yapmaktadır. Yan anlamlar inşası daha çok düz anlamlar üzerinden gerçekleşmektedir. Roland Barthes sürekli olarak "yan anlamlar" üzerinde dursa da; ona göre yan anlamlar düz anlamlar üzerinde tamamıyla hâkimiyet kuramaz. Eğer yan anlamlar, düz anlamların üstünü bütünüyle örtseydi söylem diye bir şey kalmazdı. Yani düz anlam tamamıyla ortadan kalkmamaktadır.

Barthes göstergelerin ikinci düzeyde işleyişine ilişkin ortaya koyduğu üç yoldan ikincisinin mit vasıtasıyla olduğunu belirtir. O, miti tanımlarken onun bir kültürün, gerçekliğin ya da doğanın görünümlerini açıklamasını ya da anlamlandırmasını sağlayan bir öykü olduğunu ifade etmektedir. Mit, bir şeyler üzerinde düşünme, o düşündüklerini kavramlaştırma veya anlamın kültürel bir yoludur. Barthes'a göre mit birbirleriyle ilişkili kavramlar zinciridir. Bakıldığında yan anlam eğer gösterenin ikinci düzeyde anlamı ise, mit de gösterilenin ikinci düzeydeki anlamı olacaktır. Barthes mitlerin temel işlevinin tarihi doğallaştırmak olduğunu belirtir. Yani, mitler tarihsel bir dönemde egemen olmayı başaran toplumsal sınıfın ürünüdür. Mitlerin yaydıkları anlamların içerisinde bir tarih vardır. Mitler kendi kökenlerini gizemleştirir ya da gizlerler. Örneğin, kadınların bir çocuğa bakıp büyütme işini karşı cinsiyetten daha iyi yaptıkları ve bu nedenden dolayı onların doğal mekânlarının kamusal alan yerine ev olduğunu, buna karşılık erkeğin ekmek parası kazanması rolüne sahip olması düşüncesi bir mittir. Mitlerin belki de en önemli özelliği doğanın bir parçasıymış gibi sunulmasıdır. Bu sayede tarihsel köklerini ortaya çıkarmaz ve bu anlamları evrenselleştirir, bunu yaparken de aynı zamanda bunun adil görünmesini sağlar. Böylece eşit düzeyde hem kadınların hem erkeklerin çıkarlarına hizmet eder, görünmelerini sağlar ve siyasal etkilerini gizler (Fiske, 2017: 184- 187) Yani mit güçlünün söylem düzeyindeki silahıdır. Güçlünün dediği mitleştirme yoluyla yumuşak güç modeliyle toplumun çıkarıymış gibi gösterilir. Üretilen mit o kadar doğallaştırılır ki, onun aslında kurmaca olduğu kolay kolay anlaşılamaz.

Çünkü birey, o mitin hâkim olduğu toplum içinde büyüyerek, hayatını o söylemler temelinde inşa etmiştir.

Mitler kapitalizmin burjuva erkeğine hizmet etmek amacıyla üretilmiştir. 19. yüzyılın sanayileşmesinin meydana getirdiği koşulları anlamlı hale getirebilmek için mitlere başvurulmuştur. Bu dönemin toplumuna bakıldığında çalışan kesimin, kırsal yerleri terk ederek şehirlere göç etmek zorunda kaldığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak şehirlerde yer sıkıntını yaşanmaması için buraları daha çok insanın ikamet edebileceği biçimde tasarlanmak durumunda kalınmıştır. Geleneksel köy anlayışı içerisinde yer alan geniş aile ve topluluk anlayışı yerine karı-koca ve çocuklardan oluşan çekirdek aile mitleri yaratılmıştır. Fabrikada çalışan kadınlar köylerinde olduğu gibi çocuklarını yanlarında getirememiş, bu çalışma koşulları sonucunda kadınların çalışmak yerine evde çocuklarına bakma zorunluluğu doğmuş; buna karşın erkek işte çalışmaya ve para kazanmaya başlamıştır. Böylece birbiriyle ilişkili erkeklik, dişilik ve aile mitlerini meydana getiren kavramlar çoğaltılmıştır; fakat bu çoğaltılma rastlantısal değildir. Buradaki mitler orta sınıf erkeğin çıkarına hizmet etmektedir. Bu sisteme göre kadın çocuğa bakıp büyütme aynı zamanda evcillik görevini üstlenirken, erkek ise güçlü olma, hakkını arama ve kamusallık hakkına sahip olma görevini üstlenmiştir. Dolayısıyla erkek toplumda kamusal alanı aşırı derecede işgal eder duruma gelmiştir. Mitler bu süreçte yaşananları etkili biçimde doğallaştırabilmektedir. Nasıl kadının evcilliği doğallaştırılıyorsa, aynı şekilde mevcut iktidar da doğallaştırılmaktadır (Fiske, 2017:186-188).

Kapitalist yapı kendi mitlerini yaratmıştır. Bunu yaparken de dili kullanmaktadır. Bu kapitalist yapı içerisindeki mitler toplumun egemen yapısını doğallaştırır ve ardından bunu meşru bir duruma getirir. Toplumdaki egemen değerlerin topluma aktarılmasında mitler önemli rol oynamaktadır. Mitler statükoya hizmet eder, yani statükocu düşünceleri koruma yoluna gider. Böylece eleştirel akıl da çalışmamaya başlar (Yaylagül, 2014:123). Mitler aslında insanların düşünmesini ve sorgulamasını olumsuz etkileyebilecek bir güce sahiptir. Çünkü mitler yıllar içinde toplumda kök salmış ve yerleşmiştir. Yerleşik düşüncelere muhalefet ise çoğunlukla hoşgörüyle karşılanmaz.

Barthes'ın mitleştirmeyle ilgili diğer bir örnek çözümlemesi ise, "Romanlar ve Çocuklar" adlı denemesidir. Barthes bu çalışmasında Elle dergisinde kadın yazarları bir arada gösteren bir fotoğrafı incelemiştir. Bu kadın yazarların bir arada çekildikleri fotoğraflarının altında Jacqueline Lenoir (iki kız, bir roman); Nicole Dutreil (iki oğlan, dört roman) ve Marina Grey(bir oğlan, bir roman) şeklinde yazılan roman ve çocuk sayıları birlikte verilmiştir. Barthes'a göre bu fotoğraf çocuğu olan kadınların da yazar olabileceği, yazar

olmak için annelik görevinden feragat etmeye gerek olmadığını ifade etmektedir. Bu dergide "kadının hiç canını sıkmaması gerektiğini, erkeklerin yaratıcılık koşullarına onların da erişebileceği bu fotoğrafla anlatılmıştır. Aynı zamanda erkeğin de kaygılanmaması gerektiğini, böyle oldu diye kadının üzerindeki hâkimiyetinin ortadan kalkmayacağı, çünkü o hâlâ doğurucu olma özelliği taşıdığını fotoğraf üzerinden anlatarak hem kadını hem de erkeği idare etmeye çalışmıştır. Fotoğrafa bakıldığında üç unsur dikkat çekmektedir bunlar; kadınlar, onların romanları ve çocuklardır. Burada bir biçimde erkeksiz bir kadın hayatı da oluşturulmuştur. Bu fotoğrafta erkekler nerede diye sorulduğunda, Barthes'a göre erkekler hiçbir yerde ve her yerdedir. Barthes, bu fotoğrafın her ne kadar erkeksiz olsa da yine erkeğin bakışıyla oluştuğunu söylemektedir. Sonuçta Barthes derginin bu fotoğrafında kadınlara "sizin yazmanızdan biz erkekler gurur duyarız ama çocuk yapmayı da unutmayın, çünkü bu sizin aslı göreviniz" diye seslendiğini ifade etmektedir (Barthes 'den akt. Çam, 2015: 300-301). Barthes'ın bu söylemi aslında medyada da kendisini göstermektedir. Siyasal iktidarlar onun sözünü ettiği hikayedeki erkek gibidir: Hiçbir yerde ve her yerdedir. Yani siyasal iktidarlar görünmeden de düşüncelerini topluma empoze edebilir. Bir söylemin, politikanın topluma kabul ettirilmesi için illa güç kullanılması gerekmemektedir. İktidar medya üzerinden söylemi kullanarak toplumun düşünce dünyasına sızar ve yerleşir.

Fransız düşünür Barthes'ın "Günümüzde Mit" başlıklı makalesi mit ve yan anlam konusunda en fazla zikredilen örneklerden birini oluşturmaktadır. Barthes bu makalede Paris Match dergisinde çıkan bir kapak fotoğrafını analiz etmiştir. Fotoğrafta Fransız bayrağını sallayan bir genç asker görülmektedir. Barthes bu fotoğrafın düz anlamında "bir sömürge Fransız askeri selam veriyor" şeklinde bir anlamın olduğunu belirtir. Bu kapak fotoğrafının ideolojinin işlediği yan anlamları da olduğunu ifade eder. Barthes'a göre bu fotoğraf; Fransa'nın büyük bir imparatorluk olduğu, ister renkli, ister renksiz tüm evlatlarının bayrağın altında toplandığı ve bu imparatorluğa hizmet ettiğini, Fransa'yı siyahi insanları sömürmekle suçlayanlara bu fotoğrafın en iyi yanıt olduğu yönünde yan anlamlar taşıdığını belirtmektedir (Barthes'dan akt. Çam, 2015: 302-303).

Barthes anlamlandırmanın üçüncü yolunun simge olduğunu belirtmiştir. Nesne, kullanım ve uzlaşım yoluyla diğer bir nesnenin yerini alabiliyorsa simge durumuna gelmektedir. Mesela Rolls-Royce varsıllık sembolü olarak bilinmektedir. Bir oyun içinde Rolls'unu satmak durumunda kalan bir kişiyi temsil eden sahne, o kişinin kariyerindeki başarısızlığın ve maddi gücünün bitişinin bir göstergesi olabilmektedir. Barthes'ın simgelere ilişkin düşüncelerine bakıldığı zaman, yan anlam ve mitlere oranla daha az sistemli biçimde

geliştiği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenden dolayı simgelerle ilgili tespitleri daha az doyurucudur (Fiske, 2017: 190).

Roland Barthes popüler kültürün üzerinde önemle durmuş olup, özellikle popüler kültürün ideolojik yönünü ön plana çıkarmaya çalışmıştır. 1970'li yıllarda ise medya içeriklerini meydana getiren haber ve reklam olmak üzere her türlü popüler kültürün incelemeleri yapmıştır. Bunlar bir bakıma İngiliz Kültürel İncelemeleri için de önemli bir unsur olmuştur. Kültür ve ideolojinin birlikte dilbilimsel olarak analiz edilmesini sağlamıştır (Yaylagül, 2014: 123).

2.1.4. John Fiske: Düzdeğişmece

Fiske, Saussure'cü dilbilimi geleneğini bütünüyle terk ederek yaygın olarak tercih edilen iki kavrama yönelmiştir, bu kavramlar eğretileme ve düzdeğişmecedir. Eğretileme ya da metafor denilen olay, bilinmeyen bir şeyin bilinen bir şey açısından ifade edilmesidir. Soyut unsurların zihinde somutlaştırılmasıdır. Örneğin, bir yelkenlinin suyu yarıp gittiğini söylersek, bir eğretileme yapıyoruz demektir. Yani bir yerde saban demirinin hareketinin bir geminin baş tarafının hareketinin yerine geçecek biçimde kullanılmasıdır. Bilinmeyenlerin "anlamını" bilinenlerin "araçları" aracılığıyla ortaya koymaktadır. Eğretileme benzerlik ve farklılığı eş anlamlı olarak kullanmaktadır. Bu sayede eğretileme paradigmasal olarak çalışmaktadır. Aracın ve anlamın benzer paradigmaya yerleştirilebilmeleri için yeterli düzeyde benzerliğe sahip olması zorunludur. Bununla birlikte gerekli kıyaslamayı yapabilmek için de yeterli farklılık olması gerekmektedir. Bunlar paradigma içinde ayırt edici özellikleri olan birimlerdir (Fiske, 2017: 193-194).

İkinci eğretileme örneği ise, paranın zamanın bir eğretilemesi olarak kullanılmasıdır. Vakitten "tasarruf sağlama", zamanı "boşa harcama" ya da projeye "yatırım yapma" gibi zamanı paraymış gibi kullanma düşüncelerdir. Aslında bakıldığında zaman ve para birbirinden bağımsız şeylerdir. Örneğin, bu kişi diğer insanlardan daha fazla zaman biriktirdi dersek saçmalamış oluruz. Yine, bu kişi biraz daha zaman elde etmek istiyor dersek te aynı şeyi yapmış oluruz. Parayı vaktin bir eğretilemesi biçiminde kullanmak "Protestan iş ahlakı" dediğimiz toplumsal değerlere bir örnektir (Fiske, 2017: 194).

Düzdeğişmece aynı düzlemde yer alan anlamları birbirleriyle bağlantı kurdurarak işler. Düzdeğişmece 'de çağrışım yoluyla "parça"'nın bütününü temsil etmesi sağlamaktadır. Eğretilemede ise iki farklı şey arasında özdeşlik kurulur (Erdoğan, 2014:304).

Televizyonda yer alan cinayet dizileri aslında kentsel mekânların düzdeğişmeceleridir. Bu, haberlerde fotoğraflanan sokak kendisini temsil etmekten ziyade, belirli bir yapıdaki kent

yaşamını- kenar mahallelerdeki sefaleti veya şehir merkezindeki yaşanan karmaşıklığı anlatan bir düzdeğişmecedir. Aslında bakıldığında düzdeğişmecede tercih çok önemlidir, çünkü mevcut gerçekliğin bilinmeyen yüzünü, geri kalanını bu tercihten yola çıkarak inşa etmeye fırsat verir. Fiske The Editors (Editörler) adında bir televizyon programından örnek verir. Bu televizyon programında grev gözcülerinin meydana getirdiği hatta ilişkin iki çekimi yansıtırlar. İlk görüntüde düzenli bir grup insan fabrikanın dışında bekler ve bu grevin gözcülerinden iki kişi bir kamyon sürücüsü ile görünür; ikinci görüntüde ise grev yapanlar şiddet kullanarak polisle çatışır. Bu iki çekimde aynı güne ait ve aynı grev konusudur. O gece haberlere bakıldığında ikinci görüntü gösterilir. Böylece gerçeğe olumsuz bir anlam yüklenmiştir. Bir yerde düzdeğişmecenin seçimi olayla ilgili inşa edeceği fotoğrafın geri kalanını belirleyecektir. Bu fotoğrafı gören işçi sendikaları ise haberde verilen düzdeğişmecelerin televizyon izleyicisini tek taraflı inşa ettiğinden yakınmaktadır (Fiske, 2017: 195-196). Örneğin uzun saatler boyunca yasama faaliyeti için mecliste mesai harcayan milletvekillerinin küçücük bir mola esnasındaki uykulu görüntüsü kurguda dakikalarca kullanılarak o vekil veya partisinin ülke sorunlarıyla ilgilenmek yerine uyumayı tercih ettiği yönünde bir söylem inşasına yol açmaktadır.

Barthes'da Fiske gibi benzer bir durumdan söz etmektedir. O, gazete fotoğraflarında bir mesaj olduğunu belirtir. Bu mesajlar kanallar vasıtasıyla taşınmaktadır. Fotoğrafları bir gerçeklik olarak düşünmemek gerekir. Her fotoğraf bir mesaj taşır (Barthes, 1997: 15-16).

Fiske (2017: 196). düzdeğişmeceler için pek çok diğer içerimlerde de bulunmuştur. Onu gerçekliğin oldukça etkili aktarıcıları olarak da tanımlamaktadır. Temsil ettiği şeyin parçası olduğunu söyler. Düzdeğişmecelerde oldukça keyfi bir seçim söz konusudur. Seçimin keyfiliği çoğunlukla gizleme yoluna gidilir veya bunlar görmezden gelinir, düzdeğişmece sıradan bir belirtisel gösterge gibi görünür, bu yüzden sorgulanmasına gerek kalmaz ve gerçek bir statüye sahip olur. Fiske haber filmlerin çoğunu düzdeğişmeceler olarak görmektedir ve keyfi seçimler olduğunu belirtmektedir.

Fiske ve Hartley haber ile ilgili yayınlarda mitlerin nasıl işlediği üzerinde durmuştur. Bu yayınlarda mitlerin düzdeğişmeceli olarak işlediğini belirtmektedir; çünkü herhangi bir gösterge miti oluşturan kavramlar zincirinin geri kalanını kurması için kişiyi uyarır. Bu aynen bir düzdeğişmecenin bir parçası olduğu, bütünü inşa etmemiz için bizi uyarması gibidir. Bunun her ikisi de güçlü iletişim tarzlarıdır, bunun sebebi bunların basit bir şekilde farkına varılamaması ya da saklı belirtisel göstergeler olmasıdır. Bunlar genellikle, doğal bir belirtisel göstergenin "doğruluk etmeni'ninden yararlanırlar ve onun belirtsel doğasını saklayarak üzerinde inşa edilirler. Göstergenin seçimindeki keyfilik gizlemede de kullanılır. Örneğin bir

grevle ilgili diğer göstergeler başka mitleri de harekete geçirebilir; bunlar başka düzdeğişmecelerden farklı olarak gerçeklik fotoğrafları sunacaktır. Göstergebilimsel çözümlemenin temel görevi burada açığa çıkmaktadır; işlevi, gizlemeyi açığa çıkarmasıdır. Bu düzdeğişmeceler, mitler ve belirtisel göstergeler aynı şekilde işler bunun sebebi ise; göstergeler ve göstergelerin göndergelerinin aynı düzlemde olmasıdır. Bir anlamda bitişik sınırda çalışırlar. Diğer eğretilemelerde olduğu gibi açık bir şekilde keyfilik vardır (Fiske ve Hartley'den akt: Fiske, 2017: 197-198).

Diğer taraftan Jakobson hem düzdeğişmece hem de eğretileme iletilerin göndergesel görevini yerine getirdiği temel yolları belirlediğini düşünür. Onun eğretilemenin egemen olduğu söylemlerle düzdeğişmecenin egemen olduğu söylemlere gitmesi dilbilimden gösteregebilime geçişin ilk adımlarıdır (Jakobson'dan akt. Barthes, 1979: 53-54).

2.1.5. Voloşinov, Dil ve Söylem

Voloşinov da söylem analizinin doğuşuna öncülük etmiştir. Özellikle Marksizm ve dil felsefesi üzerine çalışmıştır. Voloşinov çalışmalarının önemli bir kısmını daha çok toplumsal iktidarın dilin içine yerleştirilmesinin dil bilgisel, sözdizimsel, sözlüksel yapılardaki izlerinin nasıl izleneceğini araştırmaya ayırmıştır (Eagleton, 2015: 258).

Voloşinov sözcüklerin göstergeler olduğunu söyler. Ona göre sözcükler toplumsal yaşamda gerçekleşen değişimleri kaydeder. Dil yaşanılan dünyanın kendisidir. Her ideolojik yapı içerisinde bu durum gerçekleşir. Yani toplum ile göstergeler arasında bir etkileşim vardır. Voloşinov bir yerde bu düşüncesiyle dil, göstergeler ve ideolojiye üçlüsüne vurgu yapmaktadır (Voloşinov, 2001: 39). Dilin olduğu her yerde bir etkileşim vardır. Ses dahi sosyal etkileşimin bir ürünüdür. Dil, içinde var olduğu toplumla bütünlük kazanan olgudur. Bu yüzden kendi kendine var olmaz (Madran, 2012: 40).

Dilde yer alan sözcükler tarafsız değildir. Her sözcük farklı dünya görüşlerinin biçimleridir. Aynı zamanda farklı ideolojik görüşlerin aktarımıdır. Sözcükler nesnel ve içi boş değildir. Kişinin dünya görüşünden tutun sahip olduğu mesleğe kadar pek çok unsur sözcüğün içini doldurmaktadır. Öznesi olmayan hiçbir sözcük yoktur. Her sözcük bir özne tarafından temsil edilmektedir. Her aktarım sözcüğe yeni bir anlam katar (Madran, 2012: 42). Voloşinov bu düşünceler üzerinden Klasik Marksist anlayışı içindeki ideolojinin temelinde dilin önemine vurgu yapar. Bu düşüncesi onun Marksist düşünceye yapılan pek çok dil eleştirisine bir cevap niteliğindedir. Voloşinov'a göre dil, Marksist anlayışı indirgemeci yapmak için kullanılan bir araçtır (Alparslan, 2019: 35).

Anlam barındıran her şeyin içerisinde ideoloji vardır. İdeolojinin her şeye sirayet etme gibi bir özelliği vardır. İdeoloji aynı zamanda göstergeler ile hayat bulmaktadır. Göstergeler analiz edilirse bunların içinden ideolojiler çıkacaktır. Diğer yandan gösterge felsefesi içerisinde dil felsefesi vardır (Voloşinov, 2001: 251).

Dilin belirlenmesinde ideoloji önemli rol oynar. Bunun yanında ideoloji; bilinç, zihin ve düşünceleri biçimlendirir. Bu biçimlendirme üretim araçlarından tutun günlük tüketilen ürünlere kadar uzanmaktadır. Örneğin Sovyetler Birliği'nin orak simgesi ve çekiç'inde olduğu gibi sıradan bir alet ideolojik bir gösterge olabilir (Voloşinov, 2001: 48).

İdeolojiler içerlerinde sözcükler taşırlar. Sözcükler insan hayatında etkindir. Siyasi ilişkilerden tutun ideolojik olarak yaşanan değiş tokuşlara kadar günlük hayatın dolaşımı içerisinde sürekli olarak hareket ederler. İdeolojik şeyler de sözcükler üzerine etki etmektedir. Toplumsal değişimlerden belki en çok etkilenen sözcüklerledir. Sözcükler de aynı zamanda toplumsal değişimleri kaydederler. Hatta sözcükler bu kaydı anlık olarak yapmaktadırlar (Voloşinov, 2001: 61).

Toplumsal ilişkiler ve dilsel göstergeler sonuçlarında ideolojik göstergeler ortaya çıkmaktadır. İletişim bir yerde maddi temeller olmak üzere pek çok alan üzerine sirayet edebilmektedir. Gerçekleşen iletişim içerisinde sözlerin anlam kazanması için önce bu sözlerin bireyler arasında anlam kazanması gerekir, ancak anlam kazanırsa etkinliği ortaya çıkabilir. Voloşinov göstergelerin ideolojiler ile bağlantısına vurgu yapmaktadır. Ona göre dil ve ideoloji bir bütünlük içerisindedir. İdeoloji dış dünyanın bireye sunduklarıdır. Onu dış dünyadan kopuk olarak görmek doğru olmayacaktır (Voloşinov, 2001: 60-66).

Voloşhinov, nerede bir gösterge varsa aynı zamanda orada bir ideolojide vardır düşüncesini benimsemiştir. Ona göre ideolojik olanların içinde yaşanılan gerçeğin bir parçası bulunmaktadır, ayrıca göstergeler sisteminin ona verdiği bir "artı değerde" bulunur ve bu kendi dışında bir gerçekliğe de gönderme yapmaktadır. Voloşinov gösterge olmaksızın ideolojinin de olmayacağını belirtir. Gerçekliğin oluşturulmasında birey göstergesel ve dilsel yapılardan yararlanır, göstergeler bütün dünyayı anlamlandırma sürecinde insanların kullandığı ana alandır. Dünyayı anlamlandırırken göstergeler sistemine ihtiyaç duyulur, bu göstergelerin maddi çıkış yeri ise içinde yaşanan dünyadır. Gösterilen aslında maddi dünyanın içindedir fakat kavramsallaşması ve gösteren ile birlikte dilsel alan içinde belirtilmesi ile birlikte çözümlenip, kavranabilmesi de ihtimal haline gelir. Bu durum maddi olanın dilsel olana bağlı olduğunu ortaya koymaz, tersine dilsel olan maddi olana bağımlıdır ve bütün düşüncelerin olanaklılığı maddi dünyada yatar. Dil ve düşünce dolayımı sayesinde dünya anlamlandırılıp biçimlendirilir, ideolojik düşüncelere baktığımız zaman bunların her biri

gerçekliğin bir yansımasıdır, aynı zamanda bu gerçekliğin maddi bir parçasıdır (Voloşhinov'dan akt. Çoban, 2003: 252). Yani, göstergelerin anlam bulabilmesi dil sayesinde gerçekleşmektedir. Gösterge ancak dil ile tamamlanmaktadır.

Voloşhinov, göstergeler ile zaman arasında karşılıklı etkileşim olduğunu söyler. Yani göstergeler, toplumsal yaşamda zamanla şekillenir. Gösteren ile gösterilen arasındaki etkileşimde ise keyfilik yoktur. Voloşhinov dilin sürekli olarak değiştiğini ve dönüştüğünü düşünür. Dilin bu özelliğini ise toplumsal sisteme benzetir. Bu yüzden toplumsal yapı ve dil birbirinden bağımsız değildir. Gösteren ve gösterilen arasındaki bağ insanın toplumsal ilişkileri ve yaşam pratikleri üzerinden şekillenir. Pek çok sözcük ve sesler genellikle çeşitli ideolojik nedenlerle anlamlandırılır. İdeolojik yönelimlerin altında yaşama ilişkin birtakım pratikler, yaşanmışlıklar ve ilişkiler mevcuttur. Voloşhinov, diyalektik anlayışı ve tarihsel materyalist anlayış üzerinden dilbilimini açıklar. Böyle bir anlayışın oluşmasında Marksist düşüncenin etkisi vardır. Ona göre dil anlam üretmede önemli bir araçtır, dili toplumsal yaşamın merkezine konumlandırır (Güngör, 2013: 207-208). Voloşhinov anlam üretiminin tesadüfe dayalı değil, anlık olmasa bile göstergelerin bellekte oluşturduğu etkinin zaman içinde analize tabi tutulmasıyla oluştuğunu belirtir. Bu anlamda göstergeler alımlandığını anda olmasa da zaman içinde anlamlandırma sürecine etki etmektedir.

Voloşhinov gibi Mikhail Mikhailovich Bakhtin de Marksist anlayıştan etkilenmiştir. Bakhtin dilbilimini genellikle diyalektik anlayış üzerinden değerlendirir. Bakhtin dili bir etkileşim olayı olarak görmektedir. Ona göre, sözce sadece söyleyen ile kısıtlanamaz çünkü söyleyenle dinleyen arasında bir etkileşim vardır. Bu düşünce Baudrillard'ın izleyicinin, medyanın hipergerçeklik anlayışının devamlı olarak yeniden üretiminde etkili olduğu düşüncesi ile ilişkilendirilebilir. Bakhtin'in Baudrillard'dan ayrıldığı nokta bu yaşanan etkileşimi karşılıklı ilişki olarak görmesidir (Güngör, 2013: 210-211). Bakhtin, kişinin medya iletileri karşısında pasif değil, aktif durumda olduğundan ve iletişimim iki yönlü gerçekleşen bir olgu olduğundan bahsetmektedir. Bu yönüyle medyanın katı belirleyiciliğine de karşı çıkmaktadır.

2.2. İdeoloji ve Söylem

İdeoloji çalışmalarında dilin yeri yadsınamaz. Söylem analizinde dil çalışmaları önem arz etmektedir. Toplumsal yaşam ve bireylerin eylemlerinde etkin bir rolde olan ideolojiler dil yapılarının içine gizlenerek sunulmakta ve orada vücut bulmaktadır. İdeolojiler metinleri oluşturan dil üzerinden topluma benimsetilmektedir (Thompson, 1985: 73-74).

Yalnızca metin içindeki ideoloji değil aynı zamanda metni alımlayan okuyucunun ideolojisi de metnin anlamlandırılmasına etki etmektedir. Okuyucuların düşünce yapısı da metnin okunması üzerinde önemlidir (Runions, 2001: 37). Medyanın yaydığı ideolojinin okur zihninde de anlamlandırılması gerekmektedir. Metnin sadece üretilmesi üzerinden ideoloji açıklanamaz, bunun ikinci ayağını okurun ideolojisi oluşturmaktadır.

İdeolojiyi aktaran söylem bütün düşünsel üretim sürecini ele alır. Söylem, ideolojik, kültürel alanların dışında politik ve ekonomik alanlarla da ilişkilidir. O, aynı zamanda bütün alanların kendilerini, çeşitli biçimlerde anlamlandırdıkları ve yeniden anlamlandırdıkları toplumsalla ilişkilendirdikleri alandır. Söylem sadece dilsel bileşenleri içine almaz, bunun yanında tüm ifade etme biçimlerini içine alır. Bu yüzden görsel, göstergesel ve davranışsal da olabilir. Söylem ve eylem birbirinden bağımsız olmayıp birbiriyle ilintilidirler. Bireyin hayatındaki bütün pratikler etkileşimsel olarak bir aradadır, bu yüzden bireyin yaşamı içerisindeki pratikler, eylemsel ve söylemsel olanlar farklı bağlamlarda bitişir, bütünleşir veya kesişir. İdeolojik olan bağlamlara bakıldığında ise burada da söylemler arasında bir rekabet yaşanır, bu rekabetin maddi yansımaları da olmaktadır, fakat bu rekabetin somutlaşması tam olarak eylem analında görülmektedir (Çoban, 2003: 245).

Bireyin ikna edilmesinde ideolojik söylem önem arz etmektedir. Özneyi kendi tarafına çekmek için ideolojik söylemlerin ikna edici dil kullanması gerekmektedir. Bu ikna edici dil sürekli eylem içinde olup, örgütlenmeye de etki etmektedir. İdeolojik söylemden etkilenen özne yeni bir bilinç durumuna geçer, bu süreçten itibaren ideolojik değişimlerin yaşanması mümkün hale gelir. Bilinç bir devinim içerisindedir ve çok sık olmasa da altüst oluşlar yaşar, bu süreç ise ideolojik değişiklikler yaşandığı andır (Çoban, 2003: 256). Kişide hedeflenen bu ideolojik değişiklik ise dil ve söylemin gücüyle başarılabilir. Tek başına ideolojinin varlığı çok anlam ifade etmezken, söylemle etkin biçimde aktarılabilirse başarı sağlanabilir. İdeoloji bir bakıma söylem üzerinde kodlanmaktadır.

Eagleton'da aynı şekilde (2009: 61) "dilsel olan, her zaman aslında siyasal-dilseldir" demektedir. Eagleton, dilin fiziksel ve maddi olarak bir gerçekliği olduğunu belirterek bu sayede onun maddi üretim güçlerinin bir parçası olduğunu, bu durumun toplumsal, siyasal ve ideolojik düzeyde oluştuğunu belirtmektedir.

Edebiyat eleştirmeni Paul de Man ideolojilerin kökeninde, dilin sahte doğallaştırmalar olduğunu söylemektedir. Christopher Norris ise dilin, doğal nesneler ve süreçler dünyası ile benzer şeyleri paylaşan bir şey haline gelebileceğini ve bu sayede sözcükler ile duyumsal sezgiler arasında yaşanan ontolojik uçurumun aşılabileceğini aktarır (Eagleton, 2015: 262-263).

Gramsci dilde gömülü birtakım ideolojik yalanlar olduğunu söyler. Ona göre dil ve ideoloji toplumsal yapıyla ilişkilidir. Birey ancak kendini tanırsa dil içerisine konumlandırılmış ideolojilerin farkına varır (Holborow, 2015: 127-130). Gramsci, kişinin varlığını oluşturan ideolojinin dil üzerinden geldiğinin farkında olmadığını söylemektedir. Kişi dil ile kendisine dayatılmış ideolojilerin farkına varabilmesi için öncelikle kendi benliğini tanımalıdır. Gramsci aynı zamanda medyanın bir mücadele alanı olduğunu söylemektedir. Medyada mücadele, ideolojiler etrafında yürütülmektedir. Kişinin kendi benliği ve ideolojisinin farkına varması, medyadaki bu mücadelenin de farkına varmasını sağlar. Kişi kendini konumlandırdığı ideolojiye göre medyadaki ideolojiye yanlı yahut muhalif bir tavır sergileyebilecektir.

Fiske'nin araştırmalarına bakıldığı zaman ideolojik çözümlemeye yönelik birtakım çalışmaları bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalarında Althusser ve Gramsci'den yararlanmıştır. Fiske Althusser'den pratik olarak edindiği ideolojiyi kavramını, Gramsci'nin hegemonya kavramıyla birleştirmiştir. O, ideolojik çözümlenenin, ilk olarak gösterenlerin ve anlamların çözümlenmesi ile başlaması gerektiğini söyler. İdeolojik çözümleme beş aşamada değerlendirilebilir (Fiske'den akt. Dursun, 2014: 88-90):

- Bunların ilki "yer değiştirme" dir. Yer değiştirmede bir problem veya sorun ideolojik olarak bastırıldığında, bu konuya yönelik ilgilerin sadece toplumsal açıdan kabul görebilen birtakım konular olması gerekmektedir. Örneğin, bir televizyon haberinde bazı devlet üniversitelerinin özelleştirilmesi sonucu bu üniversitede çalışanların işsiz kalacağı korkusu, aksine işten çıkarmaların olmayacağı hatta bu özel üniversitelerin yeni iş olanakları oluşturacağı düşüncesi öne çıkarılıp, olumsuz içerik olumlu içerikle yer değiştirilmesi sağlanmasıdır.

- İdeolojik çözümlemede yararlanılan ikinci bir terim ise "içine katma, dâhil etmedir. Fiske'nin düşünce anlayışına göre bu terim, baskın sınıfların diğer ezilen sınıfların karşı koyma unsurlarını ellerinden alarak, onların mevcut statükoya boyun eğmesini sağlamaktır. Buna örnek vermek gerekirse, popüler kültürün ideolojisi içine hippiliğin eklenmesidir.

- İdeolojik çözümlemenin içinde ön plana çıkan başka terimler ise anlamlı yokluklar ve maskelemedir. Örneğin, devlet üniversitelerinin özel üniversitelere dönüştürülmesinin bir problem olarak görülmesine rağmen çözüm olarak sunulmasıdır. Veya çeşitli özelleştirmelere kamu açıklarının neden olarak belirtilmesi; fakat aslında uluslararası ekonomik ilişkilerin bir zorlaması olduğunun saklaması gösterilebilir.

- Son ideolojik çözümleme ise "metalaştırma" dır. Fiske, ideolojik sürecin metaları doğallaştırdığını böylece herhangi bir problem ve sorunla karşılaşıldığında çözümlerin

metaların terimleri içinde akıl yürütülerek gerçekleştirildiğini söyler. Yani var olan düzen kabul edilip doğallaştırılır, böylece toplumsal sistemin içindeki problemlere nasıl çözümler bulunacağı arayışına girişilmez. Kişi kendini bu sisteme entegre eder.

Özellikle egemen medya metaların doğallaştırılması sıklıkla kullanır. Medya problemi gösterir, çözümüne ise kendi ideolojisi paralelinde öneriler sunar.

Pek çok dilbilimcinin söylem yapıları arasındaki ilişkileri netleştirmede çok önemli katkılar yapmasına rağmen en önemli katkıyı belki de Teun A. Van Dijk yapmıştır (Alvesson ve Karreman'dan akt. Şimşek, 2015: 182).

Van Dijk'e göre söylemin denetlenmesi ve söylemin üretilmesi toplumsal denetim üzerinde önemli rol oynamaktadır. Söylem zihinsel denetim oluşturmada etkindir. Söylem sayesinde egemen düşünceler meşrulaşır ve toplum içinde yayılır (Van Dijk, 2005: 315). Haber metinleri içine bu egemen söylem sıklıkla yerleştirilir. Toplumun kontrolü ve mevcut yapının sürdürülebilmesi için egemen düşünce söylem üzerinden inşa edilir. Aslında haber sadece bir haber değildir, haberin arka planında gömülü bir söylem yer almaktadır.

Söylem, ideolojilerin yeniden üretiminde önemlidir. O, aynı zamanda günlük ifadelerde de vazgeçilmez bir role sahiptir. Söylem hayatın her yerindedir bu sayede dominasyonların yerinden şekillenmesinde söylem etkindir (Van Dijk, 2003: 13). Söylem ne kadar doğal biçimde metnin içine yerleştirilirse o derece etkili olur. Aslında amaç aynıdır fakat bu direkt olarak değil, sanki doğal akışı içinde aktarılıyormuş hissi oluşturur.

Van Dijk'in habere bakış açısı daha çok söylem üzerindedir. Söylem ve metin sözcüklerini genellikle dönüşümlü olarak kullanır. Haber söylemi aslında toplumda mevcut olan egemen söylemin bir unsurudur (Van Dijk'dan akt. İnal, 2004: 97). Söylem her yere sirayet etmiştir. Yalnızca haber metinlerinde olan bir unsur değildir, sanatta, edebiyatta, mimaride, ders kitabında dahi söylem vardır. Çünkü hâkim yapı hiçbir alanı boş bırakmaz, boş bırakılan alanların karşıt ideolojiler tarafından kapılması tehlikesi vardır.

İktidarın toplum üzerinde hâkimiyet kurmasında konuşma ve metinler önemli bir rol oynamaktadır. Söylem iktidarlar tarafından kullanılan ikna edici bir silahtır. Alıcı kitlelerin zihinleri bu söylem silahı kullanılarak arzu edilen zihinsel tasarım gerçekleştirilir. Söylem silahının gizlenmesi iktidarın gizlenmesinde önemli rol oynar. Diyaloglar ve çeşitli resmi metin ve konuşma biçimlerine başvurabilmekte ve büyük kitlelere ulaşılabilmektedir. Bu sayede güçlülerin söylemi, söylem üzerinde baskın duruma gelebilmektedir (Van Dijk, 2005: 306-307). Herkes söylem üretebilir fakat herkesin bunu yayacak gücü yoktur. Bu yüzden ancak hâkim gücün söylemi geniş etkinlik alanına sahip olabilir. Hâkim ideolojinin söylemi ne kadar tarafsız izlenimi oluşturabilirse o derece etkinliğini artırabilir. Hâkim ideoloji

tarafından seçilen sözcükler veya söz öbekleri söylemin gücüne etki edebilmektedir. Hatta görsel medyadaki ses tonu, vurgu; yazılı medyada ilk sayfada kullanılan fotoğraflar bile söylemin gücünü artırmaya hizmet etmektedir.

Söylem toplumsal hayattan soyutlanamaz. Toplumsal denetimin uygulanmasındaki önemli koşullarından birisi de söylemin üretimi ve denetiminin sağlanmasıdır. Söylem, güç ve iktidar arasında bir ilişki vardır. İktidar sadece söylem yoluyla görünmez, bunun yanında söylemin arkasında toplumsal bir güç olarak ta durur. Özellikle söylem ve iktidar arasındaki etkileşim düşünülenden çok daha fazladır (Van Dijk, 2005: 319-320). Söylem iktidarın gücüyle de doğru orantılıdır. İktidar topluma hâkimse, kitle iletişim araçlarına hâkimse, organik aydınları kendi isteği doğrultusunda kullanabiliyorsa ancak o zaman söylemleri toplumda karşılık bulabilir.

Van Dijk'a göre (2005: 325) bireyler kendi zihinlerini yaratmak ve yön vermek için çok çeşitli söylemler ve bunlardan türetilen enformasyondan yararlanır. Yüksek örgütlenme düzeyine sahip tutumları ve ideolojileri görmezden gelsek bile, tutum oluşumunun karmaşıklığı ve aynı zamanda metinleri işleme tabi tutma, çeşitli kamusal inançların ve çeşitli kanaatlerin çabuk ve dolaysız dönüşümlerine izin vermez Van Dijk söylemin birey üzerindeki etkisine vurgu yapsa da, toplumdaki diğer dinamiklerin de görmezden gelinemeyeceğini söyler. Birey söylemleri yalnız kendi benliğine danışarak içselleştirmez, etkilendiği, esinlendiği mekanizmalar içselleştirmede rol oynar.

Hem televizyonda hem de yazılı basında söylem önemlidir. Akademik ve popüler düşüncenin tersine yazılı basında yer alan haberlerin bellekte tutulması televizyon haberleriyle kıyaslandığında çok daha kolaydır. Bu durum ise, yazılı basının haberlerinin ikna edici tesirinin artmasına neden olmaktadır (Robinson& Levy'den akt. Dijk, 2005: 349). Görmek, okuma kadar kalıcı bir eylem değildir. İnsan okuduğuna daha kolay adapte olur. Yazılı olan bu söylemin toplumun diğer kesimlerine de aktarılması yoluyla söylem dolaşıma girmektedir.

Van Dijk, söylemlerin haber metinlerine nasıl yerleştirildiğiyle ilgilenmesinin yanında aynı zamanda toplumsal yaşamdaki farklı ırkların haber metinlerinde temsil edilmeyişi üzerine de eğilmiştir. Van Dijk, basının haberlerinde azınlıkları olumsuz olarak konumlandırdığını belirtir (İnal, 2004: 74). Haberin oluşturulması ve sunulmasında ideoloji önemli etkenlerden biridir. Aynı zamanda bu durum haberin aktarılmasında da baskın rol oynamaktadır. İdeoloji haber süreçlerinin neredeyse tamamında kendini göstermektedir (Arık ve Akgün, 2018: 210). Toplumsal yaşam içinde iktidarca muteber bulunan kesimler ile bulunmayan kesimlerin medyadaki temsili farklılık göstermektedir. Örneğin, Amerika'da

olumlayıcı haberler daha çok beyaz ırk üzerinden verilirken, olumsuz haberler ise genellikle siyahiler üzerinden verilmektedir. Bu aynı zamanda toplumsal sınıfların iktidar hiyerarşisi içindeki yerini de ortaya koymakta, medya yoluyla sınıfsal farklılık inşa edilmektedir. Diğer yandan haber üzerinden üretilen söylemlerde görme ya da gizleme yöntemine başvurulabilmektedir. Medya ideolojisine yakın bulduğu kişi veya politikacılara geniş yer ayırırken, diğer kesimlere ise bunun tam aksi bir politika güdebilmektedir. Yani medyanın bir siyasi parti ve görüşe yer verip vermemesi dahi bir söylem oluşturur.

Van Dijk'ın en çok vurgu yaptığı nokta ise; medyanın yaptığı haberler karşısında eleştirel bir yaklaşımın seçilmesi gerektiğidir. Çünkü medyanın bize ulaştırdığı haberler genellikle güç ve iktidar ilişkisi üzerinden üretilmiştir. Medya toplumsal olayları yansıtma görevini yerine getirmemektedir. Yani dördüncü bir kuvvet olmak yerine daha çok siyasal ideolojilerin baskısını meşrulaştırmaktadır (İnal, 2004: 75). Bu meşrulaştırmada ise söylem önemli rol oynamaktadır.

Foucault'nun söylem analizine katkısı hem ampirik hem de teorik çalışmalarla olmuştur. Foucault eleştirmek, yorum yapmak ve olaylar arasında bir ilişki kurmak amacıyla adeta söylemi bir araç haline getirmiştir. Foucault söylemi ele alırken onu kültür ve tarihsel süreçten uzaklaştırmaz. Söylemin idrak edildiği koşulların çözümlemesinin önemine vurgu yapar. Foucault bir yerde söylemi özneler üstü olarak görmektedir. Söylemi inşa eden şartlar üzerine yoğunlaşır. Bilgilin Arkelojisi'nde düşünür, söylem ile dilin bölgesi arasında ilişkiyi ortaya koyar (Jorgensen ve Phillips, 2004: 12-18).

Foucault söylem ile iktidarı birlikte ele almaktadır. İktidar olunması ve sürdürülmesinde söylem önemli rol onmaktadır. Ona göre her iktidar kendi söylemini ve aynı zamanda bilgiyi de üretmektedir. Yani iktidar ve bilgiyi birlikte ele almaktadır. Bilgi üretilmesi ve dağıtılmasını iktidardan ayrı olarak düşünülemez. Ona göre iktidarların baskı mekanizmaları toplumların her alanlarına sirayet etmiştir (Williams, 1999: 94-97).

Foucault (1987: 24-32). söylem vasıtasıyla insanlar üzerine baskı oluşturduğunu söyler. Bu sadece somut yasaklar üzerinden gerçekleştirilmez toplumsal yaşamdan kovuşlar ile de yapılabilmektedir. Öznenin olduğu her yerde iktidarın söylemleri vardır. Benliğin inşasında iktidarın önemli bir rolü bulunmaktadır. Benliğe ulaşmak için iktidar her yere girer. Oluşturduğu taraflı dil ile özneyi kontrol altında tutmaya çalışır.

Foucault (1987: 49-52) ayrıca iktidarın dil ve düşüncelerin oyunlarına başvurduğunu belirtir. Böylece fiziki cezalara çok gerek kalmaz. Toplumlar söylemler üzerinden kontrol edilebilir. Yani modern devlet anlayışı içinde söylem önemlidir.

Foucault, Marksist iktidar anlayışının ekonomik işlevselliğe dayandığını söyleyerek; iktidarın bir meta olarak modellendirilmesini eleştirmektedir. O, iki soruya cevap aramaktadır "iktidar bir meta olarak mı modellendirilmelidir; sahip olunan bir sözleşme yoluyla, ya da zorla devredilebilen, dolaşıma giren bir şey midir? Yoksa iktidar daima ekonominin hizmetinde midir ve ekonomik ilişkilerin yeniden üretilmesi, muhafaza edilmesi ya da sağlamlaştırılmasıyla mı yükümlüdür?" Foucault'un bu sorulara verdiği yanıtlar pek olumlu değildir; çünkü ona göre 17. yüzyıl sonlarından itibaren Batıya hâkim olan yeni bir iktidar biçimi ile bu soruların açıklanmayacağını düşünmektedir. O, artık iktidarın ne yasalara indirgenebileceğini ne de ekonomik bir alt yapıya indirgenebileceği düşünmemektedir (Foucault, 2005: 22-23). Onun bu düşüncesi aslında Marksist düşünceyle arasına mesafe koyduğunu göstermektedir. Foucault söylem ve iktidar arasında bir bağlantı kurmaktadır. Ekonomi politik düşünürlerin ortaya koyduğu yasa ve meta belirleyiciliği yerine, yapısalcılığı öncelemektedir.

Foucault farklı dönemlerde Marksist düşünceye olan minnettarlığını belirtmiş olsa da, yeri geldiği zaman çalışmalarını Marksist düşünceden uzak tutmuştur. Diğer taraftan, Foucault'a göre söylem kavramının aşama kaydetmesinde Marksizm ve ideoloji kavramlarının rolü de bulunmaktadır (Mills, 2003: 114). Foucault, söylemi ortaya koyarken, Marksizm'in eleştirel unsurlarından, ideoloji içindeki mitlerden yararlanmış, böylece materyalist düşünceden bir kopuş yaşamıştır.

Foucault'nun söylem ile ilgili yaptığı araştırmaların büyük bir kısmı ideoloji terimiyle tartışmaya ve diyaloğa açıktır. Yani söylem terimine bakıldığında ideolojiyle bir diyalog içerisinde ve aynı zamanda ideolojinin tanımına tepki verecek bir şekilde oluşturmuştur (Mills, 2003: 115). Foucault söylem için ideolojinin önemini inkâr etmemekle birlikte her şeyin temeline de ideolojiyi almamıştır.

Çoğu yazar "söylem" kavramını merkezli bir söz dağarcığı olarak kullanır; fakat söylem sözcüğü ideolojiye, sınıfa ve toplumsal oluşuma tercih edilmesi sebebiyle ilgili orijinal ve genel teori içinde Foucault'un eserlerinde bulunur (Barrett, 2004: 175-176). O ideoloji yerine söylem kavramını kullanmaktadır (Eagleton, 2015: 25-26). Ona göre söylem gizli baskı üretir. Bu baskıda dilin rolü önemlidir. Böylece iktidar kendi oluşturduğu kimliğe bireyleri ekler. Güç, söylem iş birlikteliği vardır (Foucault, 1999: 33-50). İktidarın söylemindeki güç aynı zamanda kendi gücünün de göstergesidir. Söylemler ne kadar güçlü ve tesirliyse iktidarın gücü de o denli artmaktadır.

Kültürel çalışmalar içerisinde söylem kuramının uygulanmasında Foucault'un büyük etkisi bulunmaktadır. Foucault pek çok çalışmasında metinler ile tarihler arasında yaşanan

ilişkileri ortaya koymaya çalışmıştır. Foucault, ideolojilerin tekrar tekrar inşasına odaklanmak yerine, bu söylemlerin iktidarların çalışmalarını nasıl yönettiğini araştırmıştır. Foucault, mevcut iktidarların kimlerin menfaatlerine hizmet ettiğinden ziyade bu iktidarların nasıl çalıştıkları üzerine yoğunlaşmıştır. Onun iktidara bakış açısı Marksizm içindeki iktidara bakış açısından büyük bir ölçüde farklılık göstermektedir. Bu farklılıklarından biri de sınıfsal süreçte görülür. Ona göre iktidarların amacı mutlak sınıf cemaat egemenliğini müessese etmesi değildir. Özellikle çağdaş kültürel incelemelerde iktidar bağlantıları incelenmesinde, Foucault'un önemli katkısı olmuştur. Söylem inancı konusunda Foucault çok tutarlı olmasa da, uygulamıştır. Kültürel incelemeler tarafından ise bu yaklaşım sahiplenilmiştir. Metin ve oluşumlar sayesinde kavramın uygulama alanı genişlemiştir (Turner, 2016: 44).

İdeoloji ve söylem kavramları arasında farklar bulunmaktadır. Foucault üç sebepten dolayı ideoloji terimini kullanmadığını belirtmektedir. "Birincisi, birisi istesin ya da istemesin her zaman gerçeklik gibi bir şeyle sanal karşıtlık içerisindedir. İkinci rahatsızlık, özne gibi bir şeye gönderme yapması. Üçüncüsü, ideoloji onun için altyapı, ekonomik veya maddi belirleyen olarak işlev görmek zorunda olan bir şeye ilişkin ikincil bir konumda bulunur" (Foucault'dan akt. Mills, 2003: 115-116).

Foucault'nun (2005: 23-24) kuramında söylem önemli bir yere sahiptir. Ona göre iktidar en mahrem sözlerimizden tutun en küçük hareketlerimize bile sızmıştır. İktidarın fikri her yerdedir. O, siyasi mücadele alanının sadece devlet ve aygıtları ile sınırlı olmadığını belirtir. İktidar görmezden gelemez, ideolojisini, söylemini tüm topluma yaymak ister. Onun için, bilinen alanlar dışında küçük büyük her yaşam aşanında kendisini gösterir.

Foucault (2005: 124-130) iktidarın olmadığını söyler fakat demek istediği iktidarı belli bir noktaya yerleştirip, gücün oradan yayıldığı düşüncesinin olmadığıdır Ona göre iktidar güç baskısı yapmak yerine üretici olmayı tercih eder. Bu iktidar söylemin dışında değildir, hatta iktidar söylem boyunca işler. Bunun nedeni söylemin kendisinin iktidar ilişkilerinde stratejik bir araç olmasıdır. Söylem iktidar mekanizması içinde de işleyen bir unsurdur.

Foucault'un bu düşünceleri Marksist kuramcılarla çelişmektedir. Marksist kuramcılara bakıldığında devletin önemini vurgulama eğilimindedirler. Foucault ise iktidarı zihninde konumlandırırken bunu büyük bir devletin elinde sahiplik olarak görmez, farklı bir iktidar modeli olarak düşünür. O, güç ilişkilerinin devletin mevcut sınırlarını aştığını söyler. Foucault'un anlayışında devletin iktidar anlayışı yukarıdan aşağıya doğru inmez, yani bir şeyi zorla benimsetme yoktur. Devlet standart efendi-köle anlayışına dayanmaz. Ona göre iktidar toplum içinde bir dolaşım halindedir, hatta bu dolaşım düşünülenden çok daha fazladır, toplum içine yayılmıştır. Bunu da devletin kurumlarının çevresinde üretilen ağlar aracılığıyla

gerçekleştirmekte olduğunu söyler (Mills, 2003:121-122). Devlet toplumsal kontrolü eline bir sopa alıp gerçekleştirmemektedir. Zaten bundan dolayıdır ki söylem sopadan daha etkili olarak öne çıkmaktadır. Devlet fiziksel şiddetin başaramayacağı pek çok şeyi söylem ile kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir.

Foucault'a göre söylem ile iktidar arasında bir bağ vardır. Söylem iktidar ile ilişkilidir ve ondan ayrılamaz. Foucault iktidarların söylemlerle yaşam alanına girdiğini, insanları aldattığını ve insanların bedeni ve zihnini terbiye ettiğini belirtir. Foucault, söylemin sadece konuşulanlarla değil konuşulmayanlar ile de yapılabileceğini belirtir. Söylem sayesinde pek çok betimleme ve tanımlama yapılabilmektedir (Foucault, 1987: 22-25). Söylem ile bilginin uyum içinde olması onun etkisini de arttıracaktır (Foucault, 2001: 142). Söylem genel öğretilere uygun, mantıklı inşa edilirse, insan üzerindeki etkisi de hızlı ve kalıcı olmaktadır.

Foucault'a göre söylemin içinde bir denetleme vardır. Ona göre insanların söyledikleri aslında onların kendi düşüncesi değildir. Söylemin üretiminde yasaklama ve dışlama önemli rol oynar. Bunlar göz önünde bulundurularak söylemler oluşturur. Bireylerin her düşüncesini açıklama hakkı yoktur. Yani her isteyen istediği şeyi konuşamaz. Konuşmaya başlanmadan önce yasaklar hemen akla gelir. Söylem denetlenmesi sadece yasaklar üzerinden yapılmaz. Akıllı-deli ayrımı yaratılarak ta söylem denetlenebilir. Yani doğru-yanlış karşıtlığı oluşturulup dışlanma tehdidi üzerinden de söylem yaratılabilir. Bu durum söylemin sınırsız olmasını ve söyleme herkesin ulaşmasını engellemiştir. Foucault her ne kadar söylemi içsel bir sabitleme olarak görse de ondan "yorum" olarak ta bahsetmiştir. Yani bir metinden ilk okunduğunda çıkarılan anlam ile ikinci okunduğunda çıkarılan anlan farklılık gösterebilir. Söylem içerisinde gizli ve sayısız anlamlar olsa da, son tahlilde söylem içerisinde telaffuz edilenler kabul görür (Foucault, 1987, akt. Sancar: 2014: 118-120). Söylem de de aslında hiyerarşik bir dizilim mevcuttur, son söylenenler önceden söylenenleri güncelleme, unutturma eğilimi içindedir.

Foucault söylemler ile toplumsal ve ekonomik yapılar arasında sıradan bir ilişki olduğunu düşünmez. Bazı Marksist düşünürler gibi ekonomik altyapının neyin düşünülüp söylenebileceğini karar verdiğine inanmaz. Foucault daha çok eşitlik terimlerinin hiçbirinin diğerlerinden baskın olmadığı, karmaşık bir etkileşim olarak toplumsal yapılar, ekonomi ile söylemler arasındaki ilişkiler üzerinde durur. Bir yerde birincil olarak ekonomik ilişkileri görmez fakat bir dizi iktidar ilişkileri arasındaki bir çeşit iktidar ilişkisi olduğunu düşünür. Ayrıca o, iktidar ilişkilerinin pek çok Marksist düşünürü gibi ekonomik ilişkilerle yakın bağlantılı olmadığını görmekle uğraşır (Mills, 2003: 119). Foucault, toplumsal kontrol içinde ekonomi yerine dil ve söylemi ikame etmiştir.

Foucault, öznelerin meydana geliş sürecinde; dilin, söylemin ve metinlerin önemine dikkat çekmiştir. Bazı Marksist kuramcılar dili basit bir araç olarak görmüşlerdir; fakat Foucault söylem kuramı içerisinde dilin mücadelelerin anlatıldığı bir yer olduğunu belirtir. Foucault bu yüzden dile yüklediği anlamla bazı Marksist düşünürlerden tamamen ayrılmaktadır. Ona göre söylem bir mücadele alanıdır (Faoucault'tan akt. Mills, 2003: 126).

Foucault gibi dil ve söylem üzerinde özellikle duran Fairclough 'da eleştirel söylem çözümlemesi içinde önemli bir isimdir. Onun " Güç" adlı çalışması eleştirel söylem çözümlemesinin temel taşlarından biridir. Fairclough'un çalışmalarının genellikle söylem çözümlemesi için bir metodoloji oluşturduğu görülür (Blommaert'dan akt. Devran, 2010: 62).

Eleştirel söylem çözümlemesi ile medya metinlerindeki ideolojik ve örtük mesajlar ortaya konulmasına çalışılmaktadır. Çözümlemede dilbilimselliğin ötesine de geçilir. Bu da çok disiplinliği yaratmaktadır. Bu anlayışa göre yeri gelir bir yazılı metin üzerinde çalışılır, yeri gelir görsel ve konuşma metni üzerinde (Doğan, 2014: 317).

Fairclough (2003: 158-159) dilin ideolojinin maddi bir biçimi olduğunu ve dilin ideoloji tarafından kuşatıldığını söyler. Söylem yapılar tarafından meydana getirilir ancak aynı zamanda yapıların biçimlenmesine, yeniden üretilmesine ve dönüştürülmesine de katkı sağlar. Bu mevcut yapılar direkt olarak söylemsel/ideolojik bir doğaya sahiptir.

Fairclough dil ve ideolojiyi birlikte görme eğilimindedir. Söylem hem üretildiği yapıya bağlıdır hem de o yapıya tesir etmektedir.

2.3. Temsili Haberde Söylem

Geleneksel medya, toplum içerisine sirayet etmiş söylemleri denetler. Hâkim medya üzerinden güçlü söylemler üretir. Medyanın söylemi de bir anlamda bir oyunu barındırmaktadır. Kişiler medyadan olumsuz etkilenmemek için oyunun kurallarını bilmelidir. Çünkü medya bize kendi ideoloji ve söylemini sunar ama bu söylem daha çok kişilerin kandırılmasına hizmet eder. Dil oyununun farkında olan kişi ise medyanın bu etkisini minimum seviyeye indirebilir.

Gazeteler, televizyonlar vb. medya araçları başta reklamlar olmak üzer pek çok alanda anlamlı ses ve görüntüleri kullanır. Bu durum da dil ve söz olgularının ortaya çıkarılmasını zaruri hale getirmiştir (Barthes,1979: 88-89).

Haberin en temel unsurlarından biri de dildir. Her haber aynı zamanda bir söylemi barındırır. Dil, söylem içerisinde kendine yer bulur (Fowler, 2007: 8-9).

Söylemde insanların günlük hayatlarına sirayet etmiş bilgi önemlidir. Bu bilgi aynı şekilde aktarılmak yerine formüle edilmektedir. Bilgiler içerisinden sadece verilmek istenen

alınır. Diğer bilgiler görmezden gelinir. Bu nedenle aktarılan ifadelerin doğruluğu veya yanlışlığı farklı durumlar ile ilgilidir (Stubbs, 1983: 30).

Toplumsal yapı genellikle medya araçları ile anlamlandırılır. Bu anlam üretiminde dil, kültür ve ideoloji önemli rol oynar. İnsanlar her ne kadar kendilerine özgü farklı okumalar yapsalar da haber metinleri içinde yer alan öykülü anlatımlar, insanların çevre ile bağlantı kurmasında önemli rol oynar (İnal, 1997: 139).

Shannon'a göre iletişim evreni içinde üretilen haber nötrdür. Yani metnin içeriğinde bir anlam yoktur. Baudrillard ise iletişim içerisinde anlamın sonradan ortaya çıkacağını belirtir (Baudrillard, 2011: 117).

Baudrillard kodların, işaretlerin sömürü üzerinden inşa edildiğini söyler. Ona göre medya sürekli olarak sahte öykülemeler yaratır. Toplumu pasifleştirerek toplumun yöneticilerin karşısında pasif duruma düştüğünü belirtir (Erdoğan, 2014: 338).

Dil, ekonomi ve politika üzerinde de belirleyici bir unsur haline gelmiştir. Politik arenada bir ikna etme yöntemi olarak kullanılan dil, haber metinleri içerisine fazlaca yer bulmaktadır (Baudrillard, 2011: 128-134).

İktidara gelmek veya kamuoyunu yönlendirmek için haberde söylem önemlidir. Medya söylemi bir araç haline getirmiştir. Haberin seçiminden tutun, sunuluş biçimine kadar söylem önemli rol oynamaktadır. Haberde yanıltmaca ve yönlendirme daha çok söylem ile gerçekleşir. Gerçekle alakası olmayan haberler bile iyi bir söylem üzerinden inşa edilmesi durumunda inandırıcı olacaktır. Haberde kullanılan dil ve söylem bireylerin duygu ve düşüncelerine etki edebilmektedir. Dil ve söylem ne kadar profesyonelce olursa etki oranı o kadar artacaktır (Girgin, 2014:110). Bu düşünceye göre medya profesyonellerinin eğitim ve donanımı güçlü bir söylem oluşumunda öne çıkan unsurdur. Dikkatlice ve özenle hazırlanan bir söylem ancak kitle üzerinde beklenen etkiyi oluşturabilir. Yani bu medya çalışanları haber metinlerinde oluşturdukları düz ve yan anlamlar yoluyla toplumu etki altına alabilirler.

Düz ve olumlu cümle yapıları kişi üzerinde sıradan bir etki oluştururken, devrik ve zıtlık barındıran cümleler insanın zihnini daha fazla meşgul eder. Bu türden metinler kişinin söylemlere odaklanıp onlar hakkında konuşmasına yol açmaktadır. Medya bile, dikkat çektiği için sıradan değil olağanüstü temalara öncelik verme eğilimindedir. Bu temaların ise zıtlıklar ekseninde oluşturulması tesadüf değildir.

Dilsel unsurlar metinler üzerinde de birbirinden tamamıyla farklı anlamlar oluşturabilir. Bu durum, dilbilimsel etkinliklerde görülebileceği gibi dilsel olmayan etkinliklerde de görülebilir. Düz anlamlar ve yan anlamlar bir araya geldikleri zaman yapı içerisinde karmaşıklık yaratabilir. Söylem çözümlemesi ile metin durumundaki söylemin dil

bilgisel özellikleri ortaya çıkarılıp, çözümleme niteliksel olarak gerçekleştirilebilir (Aziz, 2010:137). Söylem çözümlemesinde düz ve yan anlamların çözümlenmesi etkili sonuç vermektedir. Çünkü mesajlar sözcük ve cümlelerdeki düz ve yan anlamlar yoluyla aktarılmaktadır.

Söylem çözümlemesinde metin içerisine yerleştirilmiş mesajların anlamlarını tespit etmek amacıyla simgebilimsel, anlambilimsel, sözdizimsel, görüntülü, yazılı ve sözlü mesajların çözümlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Söylem çözümlemesinde sözcüklerin ve tümcelerin ardışık şekilde dizilmesi bir anlam teşkil etmektedir. Yani haber metininde anlatılmak istenen durum önceki tümce veya tümcelerim birbirleriyle olan ilişkilerinin ortaya çıkarılmasıyla mümkün olabilir (Aziz, 2010: 138). Genel olarak metinler ve özelde haber metinlerinde, söylenen kendinden önce ve sonra söylenenle tam olarak anlam bulmaktadır. Yani metin içinden tek bir cümleyi çekip alarak tümündeki söylemin ortaya çıkarılması pek mümkün olmayacaktır.

Van Dijk'in (1988: 30-34) söylem çözümlemesi yöntemi makro ve mikro olmak üzere iki kısma ayrılır. Makro yapı kısmında gazete haberinin çözümlemesi tematik ve şematik olmak üzere iki şekilde yapılır. Belki de diğer söylem çözümlemesi türlerine göre tematik çözümleme haber söyleminde çok daha fazla rol oynar. Bu çözümlemede haberin konusu ve teması bütünlemesine incelenerek haber metninde ne anlatılmak isteniyorsa o ortaya konulmaya çalışılır. Yine, haber metninde yer alan başlık, alt başlık, üst başlık, spot bu çözümleme altında incelenir. Makro yapı içerisinde yer alan şematik çözümleme ise durum ve yorum bölümlerinden meydana gelir.

Mikro yapıda ise haber metnindeki cümle yapıları ve bu cümlelerin birbirleriyle bağlantıları ele alınmaktadır. Yine haberde aynı konuların birbirinden farklı şekillerde metin içinde nasıl ele alındığı ile ilgilenir. Bu sebeple lexical, haberin retoriği ve sentaktik incelenir (Devran, 2010: 65). Sentaks, sözcülerin vurgusu ve anlamı üzerine eğilir. Haber metinlerinde bir anlatıcı vardır. Bu anlatıcının dili, genellikle dilin sentaksı içinde şekillenir. Haberde gramer yapıları önemlidir. Seçilen sözcüklerin yanı sıra, cümlenin aktif veya pasif kullanılması, yine cümlenin uzun ve kısa olması önemlidir. Haberde sözcük seçimleri medya organının ideolojik durumunu ortaya koyabilir. Haber metininde "özgürlük savaşçısı" ifadesi ile "terörist" ifadesi aynı anlamı sağlamaz. Bir gazetenin terörist olarak konumlandığı kişi ve gruplar başka bir gazete için bir özgürlük savaşçısı olarak nitelendirebilir. Yine haberde "Polis siyahi genci öldürdü" başlığı ile "Siyasi genç etkisiz hale getirildi" başlığı aynı değildir. İkinci ifadede polisin eylemi edilgen bir sentaks ile aktarılmıştır. Haberde kimin öldürdüğü açık bir şekilde belirtilmemiştir (İnal, 1997: 118-125). Ya da "göstericiler

tutuklandı" denilerek tutuklama işlemini yapan kişi tamamıyla saklanarak haber örtülü hale getirilebilir (Van Dijk, 2003: 69).

Haberde editörün veya muhabirin bir olayı aktarırken kullandığı dil, haberin yanlı olup olmadığı hakkında da ipuçları verebilmektedir. Haber metninde "açıkladı", "belirtti", "ifade etti", "vurguladı" gibi kelimelerin kullanılması açıklama yapan kişinin açıklamalarının olumlandığı şeklinde yorumlanabilir. "İddia etti", "ortaya attı", "ileri sürdü" fiillerinin kullanılması ise editörün veya muhabirin yapılan açıklamalara mesafeli durduğunu gösterir (Şeker, 2003: 104). Yani, her sözcüğün söylemsel bir anlamı vardır. Bir haber metninde, özellikle fiillerde seçilen sözcüklerin rastlantısal olduğunu düşünmek fazla iyi niyetli bir bakış açısıdır. Tam tersine, kullanılan veya kullanılmayan sözcükler bilinçli bir seçimin sonucudur. Söylemin amacı kişiyi ikna etmektir. Bu bakımdan retorik ikna sürecinde yer alan önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Erasmus dil retoriğinde kimilerinin kendi nutkuyla birleştirerek söyleme anlam kattığını belirtir. Retoriğin içinde olumlamayı ön plana çıkarırken diğerine karşı kışkırtma yapar demektedir. Yeri gelir ciddi konular havadan sudan şeyler gibi aktarılır. Yani insanlar burada sınırsız özgürlüğe sahiptir (Erasmus, 2009: 33).

Retoriğin altında kanıtlarla inandırıcılık anlayışı vardır. Bu inandırılış anlayışının örtük olması onu çok daha etkili hele getirmektedir (Aristoteles, 2015: 19-20). Haberde yazılı ve görsel metinler üzerinden retorik oluşturulabilir. Retorik oluşturmada sayısal verilerden, karşılaştırmalardan, uzman kişilerin görüşlerinden yararlanılabilir. Yine kafiye, ritim, mecazi söylemler üzerinden de okuyucu ikna edilebilir (Devran, 2010: 42-43). Mesela haberde çok sayıda sayısal veriye yer verilerek okuyucu haberin doğruluğu noktasında ikna edilebilir. Zira çok az okuyucu bu sayısal verileri test etme yoluna gider, genellikle bu verilere inanma eğilimi gösterir. Ayrıca haberde uzman kişilerin görüşlerinden yararlanmak ta önemli bir ikna argümanıdır. Kişiler uzman görüşlerine inanma eğilimi gösterir, daha doğru olduğunu düşünür. Bunların dışında karşılaştırma metodu da retoriğin en iyi yardımcılarından biridir. Örneğin, Ak Parti'ye yakın medyanın ülkenin içinde bulunduğu durumu 90'lı yıllardaki durumla kıyaslaması okurun ikna edilmesi için kullanılabilir. Karşılaştırmanın basit olması da bu habere olan inanırlığı olumlu etkileyebilir.

Haber metni içerisinde kullanılan dilin incelenmesi durumunda haberde egemen söylemin nasıl üretildiği görülecektir. Haber dili belirli kodların yanında profesyonel değerler de taşımaktadır. Medya bu kodlardan yararlanarak haber metni içerisine egemen söylemi yerleştirir. İnsanların günlük yaşamında kullandığı dille haber metni oluşturulur. Bu dil farklı ideolojilerde farklı şeklinde kullanılır. Bu görsel medya üzerinden yapabildiği gibi, yazılı

medya üzerinden de gerçekleştirilebilir. Genellikle her medya kuruluşu ürettiği haberde kendine özgü bir dil kullanır. Böylece hem kendi izleyici ve okuyucu kitlesine ulaşmış olur hem de kendi kitlesini yaratır. Kitleyi etkilemede medya yeri gelir kendi söylemini haberin başlığı ve ara başlıklarına yerleştir, yeri gelir bunu yazı karakterleri ve fotoğraflar vasıtasıyla yapar. Yani haberlerde egemen söylem kodları egemen normlar vasıtasıyla oluşturulmaktadır (Bulut ve Yaylagül, 2004: 124). Özellikle haber içerisindeki dil tarafsız olmayıp ideolojilerin tahakkümü altında şekillendirilmiştir. Dil üzerinden egemen düşünceler topluma empoze edilebilir. Demokrasinin hâkim olduğu toplumlarda dil devletin önemli bir ideolojik aygıtı haline gelmekte ve kontrolü için kullanılmaktadır. Dilin gücünü bilen iktidarlar onun aracılığıyla kendi gerçekliğini üretmektedir.

Haber metninde vurgulanmak istenen sözcükler kalın yapılarak, büyüteçle büyütülerek veya sözcüklerin altı çizilerek dikkat çekilmeye çalışılabilir. Yazılı medya kendi ideolojisine yakın siyasi parti ve temsilcileri ile kendi ideolojine uzak siyasi parti ve temsilcilerini haber metni içerisinde farklı farklı kodlayarak ön plana çıkarabilir veya tam dersine gizleyebilir (Devran, 2010: 36). Genellikle ideolojik gazeteler kendi ideolojisinden olmayan siyasi parti ve onların temsilcilerine neredeyse hiç yer ayırmazken, kendi ideolojisine yakın aktörlere ise gereğinden fazla yer ayırmaktadır.

Van Dijk, habere eleştirel dilbilişsel olarak yaklaşır. Özellikle güç ve iktidar ilişkilerinin inşa edilmesinde medyanın etkisine vurgu yapar. Farklı ideolojiye sahip medya organları oluşturdukları haberler ile kendi söylemlerini üretir ve bunları medya ürerinden topluma yayarlar. Medya aynı zaman da egemen söylemi doğallaştırmaya da hizmet etmektedir (İnal, 1997: 74). Medyada sıklıkla işlenen temalar kanıksanmaya başlar. İlk gösterimde çok tepki çeken temalar dahi, tekrar edildikçe bu rahatsızlık kaybolmaya başlayabilir.

Haber içerisinde yer alan işaretler masum değildir. Özellikle metin içerisinde yer alan kelimeler bir çıkarı temsil edebilmektedir. Söylemin bütünlüğü içinde "sözcük" anlam kazanır. Yani siyasal dönüşüm içerisinde birtakım sözcüklerin anlamları farklılık gösterebilir, yeni anlamlar kazanabilir. Örneğin, Türkiye'de birbirine ideolojik olarak zıt olan farklı güç sahipleri arasında "laik" kelimesi farklı anlam ve vurgular taşır. Sözcük süreçte artık bir anlam mücadelesine dönüşmüştür (İnal, 1997:123).

Voloşinov dil ve ideolojiyi bütünleştirir. Ona göre her dil ideolojiktir. Dil vasıtasıyla iktidar ilişkisi yeniden inşa edilir. Medyada egemen söylem üretilirken dilin çok vurgulu olmasından yararlanılır. Dil aracılığı ile iktidar ilişkileri yeniden şekillendirilir. Voloşinov'un bu anlayışına göre topluma egemen ideoloji ekilmesi için dil bir araçtır. Voloşinov'un dil

üzerine söylemleri ve bu alanda yapmış olduğu araştırmalar, medya metinleri üzerine yapılan çalışmaları da etkilemiştir. Toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olan medya metinlerinde kullanılan; dil, söylem, semiyotik ve semantik durumlar incelenerek medyanın yanlılığı ortaya konulabilir (Çakmak Kılıçaslan, 2008: 128-130).

Haber metni çeşitli temaların önem sırasına göre sınıflandırılmasından meydana gelir. Önemlilik arz eden temalara öncelik verilirken, detaylar ise daha sonra aktarılır. Her haber metni içerisinde her tema aynı etkiyi yaratmaz ve bazı temalar ön plana çıkabilir. Bunun sebebi ise Van Dijk'a göre gazete okuyucusunun bilişsel yapı üzerinde yapmış olduğu etkidir (İnal, 1997: 155-156). Örneğin seçim dönemlerinde okur bu türden haberlere meylettiği için medya da haberlerinde bu temaya ağırlık vermektedir.

Haberde nesnelliğin sağlanması her zaman mümkün değildir. Yani kişinin ideolojik yapısı bir şekilde onun kullandığı dile de yansımaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde pek çok haber yanlılık üzerine inşa edilmektedir. Haber metninde sözcük seçiminden tutun, kullanılan ifadelere kadar yanlılık görülebilmektedir. Cümleler ana anlamlardan oluşacağı gibi bazen yan anlamlardan da oluşabilir. En ideolojik görünmeyen haber dahi içinde bir ideoloji barındırmaktadır (Çakmak Kılıçaslan, 2008: 139-140). Bu durum yazılı basına özgü bir problem değildir.

Habercilikte yazım formatları farklılık gösterse de, haber metninde yer alan gazetecilik ideolojileri aynıdır. Gazete yeri gelir oluşturmak istediği söylemi bir haber fotoğraf üzerinden oluşturur, yeri gelir bir siyasetçinin açıklamalarını haberin başlığına ve ara başlıklarına taşıyarak bunu yapar (İnal, 1996: 98).

Haberde egemen söylemi sürdürmek için farklı görüşler haber metni içerisine yerleştirilir. Böylece farklı görüşlere yer verildiği vurgulanmaya çalışır. Amaç bu farklı görüşleri egemen söylem içerisinde eritmektir. Okuyucu veya izleyici haber metni içerisinde farklı görüşlere yer verildiğini görmesi durumunda habere karşı yaklaşımı değişecektir (İnal, 1996: 100). Okur bu durumda gazetenin tarafsız habercilik yaptığına inanabilir.

Haberin söylem çözümlemesi yapılırken, iktidar/güç ilişkilerinin göz ardı edilmemesi gerekir. Söylem çözümlemesi altında haber içerisindeki metinsel bağlamlar ön plana çıkarılabilir. Bu çözümleme yapılırken pozitif yöntembilim olarak değerlendirilen nesnellik anlayışını sağlamak pek mümkün değildir. Çünkü söylemde görünenden yola çıkılarak görünmeyen ortaya konulmaktadır (İnal, 1996: 134). Yani bu analiz yöntemi niceliksel değildir. Kişilerin değer yargıları, olaya bakışı, ideolojisi farklı sonuçlar oluşmasına yol açabilmektedir.

2.4. Kültürel Çalışmalar: Hegemonya Aracı Olarak Haber

Kültür kelimesi Latince cultura kelimesinden türeyen bir kavramdır. Bu kelime erken modern dönemde pek çok Avrupa dilinde kendine yer edinmiştir. İlk kullanımına bakıldığında cultura toprağın işlenmesi ya da ekin ve hayvan gibi şeylerin bakımı anlamındaki özgün anlamını korumuştur. 16. yüzyıl başlarından itibaren ise bu anlamı çiftçilik alanından beşeri gelişim sürecine, toprağın ekilmesinden zihnin işlenmesine doğru genişlemiştir. Bağımsız kültür isminin kullanımının 18.yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başına kadar herhangi bir yaygınlık kazanmadığı görülmektedir. Bu bağımsız isim ilk olarak Fransızca ve İngilizcede ortaya çıkmış ve 18.yüzyıl sonlarında Fransızca kelime Almancaya dâhil edilerek ilk başta Cultur, bunun ardından Kultur olarak yazılmıştır. 19. yüzyılda ise "kültür" kelimesi "uygarlık" kelimesiyle eşanlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Latince civilis kelimesinden türeyen bu kelime halka dair veya onlara ait anlamında "uygarlık" ilk olarak 18. yüzyıl sonlarında İngilizce ve Fransızcada beşeri gelişimin yenilikçi bir sürecine yönelerek barbarlıktan uzaklaşmak anlamındaki hareketi tarif etmek için kullanılmıştır (Thompson, 2013: 149-150).

Aslında kültür Thompson'un da yukarıda değindiği gibi, doğal olandan ziyade, müdahale edilerek oluşturulandır. İnsan tarım toplumunu benimsemeye başladıktan sonra hayatında rastlantısal olmayan, yani yönlendirilen, müdahale edilebilen, bir kalıba bir şekle sokulan uğraş alanlarına önem vermek zorunda kaldı. Çünkü toprağa bağlı üretim sistemi belli bir yöntemi de gerekli kılıyordu. İşlerin düzgün yürütülebilmesi kurallara uyum sağlama gereğini de beraberinde getirdi.

David Swartz kültürün insanlar arasında etkileşim ve iletişim unsuru olduğunu belirtir; fakat kültürü aynı zamanda bir tahakküm kaynağı olarak ta görür. Kültür bilim, din, sanat, hatta dili de içine alarak tüm simgesel sistemler ve gerçeklik anlayışını şekillendirerek bireyler arasında sadece iletişimin temelini oluşturmakla kalmaz bunun yanında toplumsal hiyerarşilerin tesisine de katkıda bulunur. Kültürün içinde; gelenekler, değerler, inançlar ve dil vardır (Swartz, 2011: 11) . Bu öğelerin en önemlilerinden birisi dildir. Kültür için, her yerdedir diyebiliriz (Eroğul, 2018: 41).

Kültürün kökleri ile ilgili olarak Marx'ın The German Ideology'de benzer şeylerden söz ederek insanın "çifte ilişkisi" dediği ilişkilerde yatmakta olduğunu söyler. Kültür insanların diğer insanlar ve doğayla olan ilişkisini kapsamaktadır. Marx, bireylerin doğaya müdahale ederek, kendi maddi varlık koşullarını yeniden üreterek çeşitli araç ve gereçlerle doğayı kullandıklarını düşünür. Diğer yandan bireyin gelişim tarihinde erken bir dönemden başlayarak emek vasıtasıyla yapılan doğaya mücadele toplumsal düzeyde örgütlenir. İnsanlar, maddi ihtiyaçları için daha iyi bir şekilde iş birliği içine girer. Bu ilişki başlangıçta basit,

sıradan aletlerin kolektif kullanımı, yüzeysel bir işbölümü ve malların mübadelesi aracılığıyla oluşur. Toplumsal işbirliğin ve insanlık tarihinin başlangıcı da budur. Bu şekilde bireyin mevcut doğayla ilişkisi toplumsal olarak dolayımlanmış hale gelir. Doğanın insan ihtiyaçlarına göre dizayn edilmesi ancak bir insanın diğer insanlarla girmiş olduğu toplumsal örgütlenmeye büründüğü biçimler yoluyla oluşabilir. İnsanların bu süreçte yaşadıkları toplumsal biçimler ne kadar karmaşık ve genişlemiş olursa olsun, varlıkları maddi yeniden üretim koşulları içerisinde olmaktadır. Marx, bu sürecin temelinde maddeci bir anlayış bulmaktadır; aynı zamanda maddeci ya da idealist olmayan kültür tanımını da temeli olması gerekir demektedir (Marx'tan akt. Hall, 2005: 191-192). Toplumsal sömürü ve tahakkümün temelinde üretim ve yeniden üretimin ortaya çıkardığı birikimin kontrolü önemli rol oynamaktadır. Tahakküm birikim ve varlık üzerinden kurulmaktadır.

Marx ve Engels kültür kelimesini dinamik ve gelişmiş bir tarzda kullanmaktadır. Onu bir üretici güç olarak görmektedir. Bir insanın kültürü insanın tabiat üzerine egemen olma ve tabiatı kendi isteği doğrultusunda çeşitli iç farklılıklara uğratma kapasitesinin sonucu olarak görülür (Hall, 2005: 195).

19. yüzyılın hemen başlarında ortaya çıkan ve genellikle Alman düşünürler tarafından gündeme getirilen kültür kavramı "klasik kavranış" diye de tarif edilmektedir. Bu klasik kavranış, birtakım beşeri yetilerinin gelişmesi ve bu bunların aynı zamanda ilerlemesi sürecidir; çeşitli sanat ve bilim eserlerinin benimsenmesi sonucu bu süreç kolaylaşarak modern çağın gelişmesi niteliğiyle de ilişkilendirilmiştir (Thompson, 2013: 151).

İnsan kendinden önce var olan bir kültür içerisinde doğmaktadır. Kültür onu şekillendirmeye başlamaktadır. Öldüğünde ise bu kültür devam etmektedir; fakat aynı şekilde devam etmemektedir, eğer böyle olmuş olsaydı kültür hep aynı kalır hiçbir zaman değişmezdi. İnsan bir kültür içinde büyürken aynı zamanda o kültür üzerinde düşünür onu geliştirir ve değiştirme yoluna gider. Kültür öğrenilmektedir, o biyolojik bir miras değildir. Kültür sayesinde insan kendini ve toplumu materyal ve zihinsel olarak üretmektedir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 350-351). İnsan doğduğunda hazır bir kültürle dünyaya gelmez, bir kültürün içine doğar bu kültürden beslenerek, kendini inşa eder. İnsan kültür konusunda tamamen pasif değildir. Az da olsa içine doğduğu kültüre bir şeyler ekleyebilir.

Kültürel çalışmalar Marksizm'in eleştirel yönünü kullanmıştır. Klasik Marksist anlayışının ekonomik indirgemeci yaklaşımına mesafeli durarak kültür meselesini göz ardı etmemişlerdir. Bu da "kültürü" ekonomik yapının basit bir ürünü olduğu düşüncesinden kurtarmıştır. Bununla birlikte çalışmalarda kültür, ekonomik ilişkilerin hepsini belirler ve tamamıyla kendi başına bağımsız bir özellik taşır görüşü de yoktur. Yani kültürel çalışmalar

bir taraftan kültüre değer verirken, diğer taraftan da ekonomik determinist anlayışa şüphe ile bakmıştır (Turner, 2016: 33-34).

Kültürel çalışmaların meydana getirdiği en temel kurumsal tutum kültürel ürünleri ve kurumları "metin" olarak okumasıdır. Kültürü birtakım amaçlar doğrultusunda anlamak ve açıklamak için kültürel incelemeler yapılmaktadır. Bu incelemelerin temelini kültür ile ilgili olan her şey oluşturmuştur. Bir yerde kültürel ürünler üzerine eğilmekte ve bunları açıklamaktadır. Bu incelemeler ve sonrasındaki açıklamalar daha çok metin, anlam ve anlamlandırma üzerinedir. Kültürel incelemeleri Barthes'ın meşhur sözü üzerinden değerlendirebiliriz "yazarın ölümü" ve "okuyucunun doğumu" yani kültürel inceleme aktif alımlama çalışmalarıdır. Genellikle kültürel çalışmalar metinsel yaklaşımlarını medya üzerinden gerçekleştirmiştir (Erdoğan, 2014: 346-347).

Barthes gibi Jacques Rousseau da özgür iradeyi ön plana çıkaran bir isimdir. Düşünceleri daha çok birey odakladır. Yani merkeze bireyi almaktadır. Bireyin bir takım menfaatler ve çıkarlarından dolayı özgürlüğünden vazgeçebileceğini vurgular (Rousseau, 2016: 5). Aynı şekilde Durkheim'de bireyi merkeze alan açıklamalar yapmıştır. Durkheim, özgür insanın istediği zaman rızayı ortadan kaldırabileceğini vurgulamaktadır (Durkheim, 2006: 270-271). Adam Smith'de bireyciliği ve özgür iradeyi ön plana çıkarmıştır (Smith, 1999). John Locke, insanın "hüküm verme özgürlüğü" olduğunu söyler. Ona göre her insan eylemlerinde aktiftir (Woolhouse, 2011: 59-62).

Diğer yandan Kant aklın öznelliğine vurgu yapmaktadır. Bireyin aklını kamusal olandan etkilenerek kullandığını söyler. Ona göre akıl toplumdaki genel meseleleri algılar ve onlara göre hareket etmede yönlendirici olur (Zizek, 2014, 25-26).

Aktif alımlama çalışmaları denildiği zamanda izleyiciyi "etkin" olarak konumlandıran, "kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı" nı da anmak gerekmektedir. Bu yaklaşım izleyici sorunsalını alışılagelen yaklaşımdan farklı olarak konumlandırmıştır (Mutlu, 1999: 99). Mcquail ve Windahl (2010: 183) kullanım ve doyumlar yaklaşımdan kültürel çalışmaların başlıca farklılıklarını şöyle sıralar "mesaja daha merkezi bir konum verme; toplumsal sistemi göz önüne almama, etnografik, yorumlayıcı ve niteliksek yöntemi tercih etme, herhangi bir nedensel akıl yürütmenin olmaması"

1970'lı yıllara bakıldığında özellikle iletişim alanında kuramsal gelişmelerin yaşanmaya başlandığı yıllardır. Bu dönemde dilbilimi ve göstergebilimin yanında Althusserci "Marksizm"den ve Levi-Strauss'un antropolojsinden "yapısalcılığın", Leavis'lerin ve onları takip eden Hoggart ve Williams'ın kültürelci edebiyat eleştirileri'nin bir başka taraftan Clifford Geertz gibi antrologların çalışmalardaki "simgeselciliğin" bu alana sızmasıyla

birlikte medyada izleyici konusu da yeniden formüle edilmeye başlanmıştır (Mutlu, 1999: 99). Medyanın mesajlarını anlamlandırmak ve irdelemek adına pek çok düşünürün yeni yaklaşımlar ortaya koyduğu görülmektedir.

Kültürel çalışmalar içerisinde önemli bir yeri olan Williams, hiçbir zaman "kültür"ün alanının güçlenerek siyasetin yerine geçeceği ve tek başına yegâne bir alan olacağını ileri sürmemiştir. Toplumsal yapı içerisinde kültürün rolünü de göz ardı etmemiş, bu da onun Klasik Marksist düşünceye mesafeli durmasına neden olmuştur (Gilbert, 2013: 270).

İngiliz kültürel çalışmalara bakıldığında disiplinlerarası bir girişim olarak kurulduğu görülür. Elit kültürü destekleyip, popüler kültürü görmezden gelen akademik kuramlara karşı mesafeli durmuştur (Kellner, 2008: 149). Böylece işçi sınıfının ve popüler kültürün, elit ve egemen kültür karşısında yeniden değer kazanmasına önayak olmuştur.

Kültürel çalışmaların geçmişine bakıldığında hiçbir zaman Marksizm'le çok iyi bir teorik uyum içinde olmadığı anlaşılmaktadır. İlk baştan itibaren teorik ve politik açından yetersizliklerin yanında Marksizm'in göz ardı edilmesi söz konusudur. Özellikle Marx'ın üzerinde durmadığı ideoloji, kültür, dil ve simgesel bazı konular Kültürel Çalışmalar içinde daha ayrıcalıklı konular olarak ele alınmıştır. Sürekli olarak ileri sürülen Marksizm ve Kültürel Çalışmaların iç içe geçtiği, hatta direk olarak yakınlık kurduğu düşüncesi Hall'a göre yanlıştır (Hall, 2008: 89-91).

Kültürel Çalışmalar, altyapı-üstyapı kavramını indirgemeciliğe sebep olduğundan dolayı reddederek, sınıf kategorisi yerine farklı kavramları ortaya atar. Marksist anlatışında kültür, sosyo-ekonomik çıkarlara hizmet eder. Hizmet edilen grup ise yönetici sınıftır (Wayne, 2015:158).

Hall'un böyle bir düşünceye sahip olmasının sebebi kuşkusuz Marksizim içindeki Materyalist anlayıştır. Marksizm'e göre toplumsal biçimlenimlerde maddecilik önemli rol oynamaktadır. Buna karşılık kültürel çalışmalarda politika ile kültür arasında yaşanan ilişkisel süreçlerin çözümlemesi üzerine durulmaktadır (Valentine, 2013: 87-88).

R.Hoggart ve R.Williams İngiliz Kültürel İncelemeleri geleneğinin önde gelen isimlerindendir. Bu iki düşünürün çalışmaları Yeni Sol ve Batı Marksizm'ine dayanmaktadır. Yani bu anlayış Marksizm'in ekonomik indirgemecilik anlayışından uzaktır (Yaylagül, 2014: 126). Kültürel Çalışmalar içinde yer alan düşünürlerin çoğu Marks'ın ekonomik indirgemecilik anlayışına mesafeli yaklaşır. Bu düşünürler toplumu Marksın gördüğü gibi görmemekte, her şeyi fabrika ve işçi üzerinden yorumlayan düşünceye sıcak bakmamaktadır.

F.R. Leavis'in 1920'lerdeki çalışması bu iki düşünür; Hoggart ve Williams'ın edebiyat çalışmaları içinde yapmış olduğu kitle iletişim çalışmalarına etki etmiştir. Bu çalışma

içerisinde endüstriyel kapitalizmin gelişimi vardır, bu endüstriyel kapitalizmin sinema gibi hem seçkin hem de popüler düzeydeki kültürel formları ve aşındırıcı etkileri üzerinde durmuşlardır. Yani, İngiliz medya çalışmaları ilk baştan itibaren kapitalizm eleştirisi üzerine inşa edilmiş ve kitle iletişimi İngiliz toplumsal ve kültürel etkileşiminin özgül ve somut tarihsel gelişimlerin bir parçası olarak düşünülmüştür (Garnham, 2008: 69-70).

Hardt'a göre kültürel incelemeler başta Marksizm olmak üzere Frankfurt Okulu ve göstergebilim yaklaşımların etkisinde şekillenmiştir. Marks ağırlıklı kültürel incelemeler, genellikle bireyin kapitalist yapı içerisindeki mevcut durumu, yani gerçek koşullar üzerinde durmuştur. Toplumsal yapı içerisinde medyanın fonksiyonu ve iletişimin kültürel süreçlerinin siyasal sonuçları üzerine eğilmiştir (Hardt'den akt. Erdoğan, 2014: 347).

Kültürel çalışmalar Frankfurt Okulu'nun yaklaşımlarından etkilense de bazı noktalarda ayrılmaktadır.

Hoggart çağdaş işçi sınıfının yaratıcı ve yapmacık olmayan yönleri üzerinde durmuştur. O ayrıca popüler kitap, gazete ve dergi gibi çeşitli kitlesel yayınların etkisini araştırma konusu yapmıştır. Hoggart'ın çalışmalarına bakıldığında hem Frankfurt Okulu'nun yazarları ile hem de sağ kanat seçkinci edebiyat eleştirmenleri ile aynı şekilde, popüler kitle kültürü ürünlerine olumsuz yaklaşmıştır. Hoggart, kültürel çalışmalarda kültür ve ideoloji konusunu kavramak için popüler kültür ürünlerinin incelenmesi gerektiğini söylemiştir. Örneğin, işçi sınıfının kültürü anlaşılmak isteniyorsa, onların kültürüne yön veren popüler kitle kültürü ürünlerinin incelenmesi gerektiğini belirtmiştir (Yaylagül, 2014: 128).

İngiliz Kültürel Çalışmalar içeresinde yer alan çeşitli isimler, medya çözümlemelerinde ideoloji kavramını önemli bir yere koymuştur. Hatta bir dönem ideoloji medya analizlerinin zorunlu bir unsuru haline gelmiştir (İrvan, 2014: 77-82).

Özellikle Hall yaptığı pek çok çalışmada ideoloji ve medya arasındaki ilişkiye gönderme yapmıştır. "İdeoloji ve İletişim Kuramı" isimli çalışmasında, iletişim çalışmalarında yaşanan birtakım başat paradigmanın neden bunalım yaşadığı ve iletişimin neden bir disiplin olarak değerlendirilmemesi gerektiğini aktarmıştır. Ona göre, kitle medyasının en baştaki vazifelerinin biri de ideolojik işlevlerdir. Bu ideolojik işlevler, anlamın toplumsal inşasında önemli rol oynar. Araştırmalarda ideolojik unsurlardan kaçınmak bu yüzden pek mümkün olmamaktadır (İrvan, 2014: 77-82). İdeoloji çoğu zaman popüler kültür üzerinden de yayılmaktadır.

Hall'a göre medyanın sunduğu mesajlar içerisinde çeşitli ideolojiler bulunmaktadır. Bu ideolojilerin tesiri ile medya kendisini gizleyerek mesajların kendiliğinden sunulan "gerçekliğin" tabii unsurlarıymış gibi gösterme arayışına girer. Hall bu durumu "gerçeklik

etkisi" olarak tanımlar. Gerçeklik etkisinde ilk olarak doğallaştırma vardır. Doğallaştırma söylem ya da olayın doğa vasıtasıyla meşru hale getirilmesidir. Böylece söylem ya da olay sorun olmaktan uzaklaşır. Diğer unsur ise, benzer göstergelerin birbirinden farklı yorumlar yaratabileceği, bu sayede doğallık etkisine ulaşılabileceği ve meydana getirilmiş düşünceler ile dilin çok anlamlılığının ortaya çıkarılacağıdır. Üçüncü unsur ise, geçmişte negatif görünen kavramın doğrusunun, toplumsal rekabetin sonucu olması gerektiği düşüncesidir. Bu durumda ideolojik çabalar ile maddi sonuçlar arasında bir ilişki olabilir (Hall'den akt. Turner, 2016: 243-245). Hall'e göre insanlar benzer unsurlar içinden seçim yapmaya zorlanmakta bunun için de medyadan yararlanmaktadır. Medya bu bağlamda ideolojiyi kullanır. Bir unsur günlük hayatın gerçekliğine yaklaştığı oranda inandırıcı olacaktır.

Hall, dil ve ideoloji kavramlarının aynı şeyler olmadığını söyler. Özellikle uyarıda bulunarak ideoloji kavramının dil içerisinde unutulmaması gerektiğini belirtir. İdeolojiler dil vasıtasıyla ekilmektedir. Hall, kavramlar üzerinden yapılan rekabet sınıf mücadelesi üzerinde yapılırsa bu durumunda indirgeme durumuna düşüleceğini belirtmektedir. Kültürel Çalışmalar nasıl ekonomik indirgemeciliğe mesafeli durmuş ise ideoloji ve söylemi de sınıf ilişkisi üzerinden işleme konusunda çok gönüllü değildir. Hall aynı zamanda ideolojik tahakkümün sınıf tahakkümüne indirgenemeyeceğini belirtir (Turner, 2016: 245-246). Yani yalnızca toplumsal sınıflar üzerinden ideolojiye yön verilemeyeceğini belirtir.

Hall diğer yandan kültürel çalışmalar ve Marksizm'in geçmişine bakıldığı zaman mükemmel bir teorik uyumu hiçbir zaman yakalayamadığını belirtmektedir; çünkü Hall, kendi çalışmalarının ayrıcalıklı konuları olan kültür, ideoloji, simgeler ve dil gibi unsurlardan Marx'ın söz etmediğini ve büyük oranda ihmal ettiğini söylemektedir (Hall, 2008: 89).

Marx'ın aksine Hall, sadece ekonomi ve üretim üzerinden hegemonya oluşturulamayacağını, bunun yanında üstyapıların da hegemonya oluşturmada önemli bir role sahip olduğunu belirtmektedir. Medya kültürel olmasının yanında, aynı zamanda ideolojik bir kurum olarak da değerlendirilebilir. Hall, dil ile anlam arasında ilişki kurar, ona göre anlam simgeleştirme ve dil vasıtasıyla meydana gelmektedir (Dedeoğlu, 2014: 29-31).

Hall'in mesafeli durduğu bir başka konu ise Althusserci anlayış içinde yer alan ideolojinin işlevselliğidir. Hall'a göre ideolojin üretimi Althusser'in dediği gibi "otomatik yeniden üretim" şeklinde gerçekleşmemektedir. İdeoloji daha çok kendine has bir yapı içerisinde kurumsallaşarak meydana gelmektedir. Hall, ideolojinin sınıfsal toplumsal bireyleri meydana getirdiğini, diğer taraftan pratikte çeşitli deneyimleri oluşturduğunu söyler. Hall ideoloji kavramını değerlendirirken Marksist düşüncenin sınıf baskısı saklamaya yönelik olan yanlış bilinç kavramıyla özdeşleştirildiğini söyler. Yani Marksist anlayışa göre egemen sınıfın

düşünceleri topluma aktarılır. Bu düşünceler de egemen sınıfın mevcut varlığını sürdürmesine yöneliktir (Bourse ve Yücel, 2017: 113-115). Marksist düşüncedeki bu anlayış haberin yazımının göz ardı edilmesine neden olabilmektedir. Çünkü ekonomik indirgemecilik anlayışına göre haber üreten kesim ekonomik gücü elinde bulunduran kimselerdir, bu nedenle haberin değerlendirmesine ihtiyaç yoktur. Baştan belirlemeci bu yaklaşım haber metinlerindeki söylem ve ideolojinin anlaşılmasına gerek bırakmamaktadır.

Raymond Williams'ın araştırmaları, İngiliz Marksizmi içinde önemli kültürel eleştiri kaynaklarından biridir. Yazıları sadece kitle iletişim üzerine değil bunun yanında edebiyat, kültür eleştirisi ile siyaset teorisine kadar uzanmaktadır. Özellikle savaş sonrası sol düşüncede ortaya çıkan büyük çaplı değişimde önemli rol oynayanlardan birisidir. Williams, bakıldığında Marksizm'le yakın bağlantısı olmasına rağmen, altyapı ve üstyapı metaforuna kuşkuyla yaklaşmaktadır. Marksizm'in indirgemeciliğinden uzak anlayışı, İngiliz Solundaki pek çok kişi gibi Williams'ında Gramsci'ye yönelmesine neden olmuştur (Stevenson, 2015: 28-37).

Williams'ın kültür üzerinde yaptığı çalışmalara bakıldığında daha çok romantik geleneğe eleştirel biçimde yaklaşarak, kültürü potansiyel olarak hem içkin hem de eleştirel açıdan koruduğunu kanıtlamayı amaçladığı görülmektedir (Stevenson, 2015: 29).

Hall (2008: 89). kültürel çalışmaların tamamen Marksizmi yok saymadığını; belirli bir mesafede de olsa onunla ilişki içinde olduğunu söylemektedir (Valentine, 2013: 87). Marksizm ve Kültürel Çalışmalar arasında teorik uyum sorunu hep olmuştur. Özellikle bu sorunlar kimi zaman Marx'ın kültür, dil, simgeler, gibi bazı meseleleri görmezden gelmesiydi, hâlbuki bu meseleler kültürel çalışmaların ayrıcalıklı kısmını oluşturmaktaydı.

Kültürel çalışmalar sadece kültür alanında yapılan çalışmalarla kendini sınırlandırmamıştır, bunun yanında iktidar, insanlar arasında yaşanan ilişkilerin karmaşıklıkları ve toplumsal yaşamda yaşanan pek çok çelişkilere de vurgu yapılmıştır (Hall ve Birchall, 2013: 9).

Gramsci, Althusser, Frankfurt Okulunun üyeleri ile Lukacs gibi Batı Marksistlerin kültürel çalışmaları, okulun pek çok çalışanına dayanak olmuştur. Çalışanlar tahakküm, ideoloji ve hegemonyanın önemi üzerinde de durmuşlardır (Yaylagül, 2014: 128).

Lukacs (1978: 64) ayrıca sözcüklerin belli kalıplar içerisinde hapsedilemeyeceğini belirtir. Sözcüklerin donuk olmadığını söyler. Sözcüklerin değişik anlamlarla dönüşmesi insanlarında diğer canlılara göre kısa süre içerisinde olmaktadır.

Hoggart ve Williams; " işçi sınıfının kültürünü anlamak istiyorsak onların kültürlerine yön veren popüler kültürün ürünlerini incelemek gerek" düşüncesinden yola çıkarak

araştırmalar yapmışlardır. Özellikle Hoggart, işçi sınıfının kültürlerini incelemeye başlamasıyla kültürel incelemelere önemli bir farklılık getirmiştir. Williams ve Hoggart aynı zamanda işçi sınıfının yapmış olduğu mücadeleyi ve kültürünü kavramaya yönelik, kapitalist egemen kültürü ve kültür endüstrilerinin amaçlarını bulmak ve açıklamak için çaba göstermiştir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 355-356).

Başka bir açıdan bakıldığında kültürel çalışmalar egemen veya elit kültür pratiklerinin çözümlemesinden, popüler kültür pratiklerinin çözümlemesine geçiş üzerine inşa edilmiştir. İki neden bu süreçte etkendir, bunlardan ilki, işçi sınıfının cabasına anlam yükleyerek onların egemen sınıf karşısında kendi değerlerinin ve seslerinin önemli olduğu izlenimi verip yardımcı olmayı amaçlamasıdır. Popüler kültüre dönüşte ikinci neden ise; daha çok farklı politik sorunlar ve farklı bir tanımından türemiştir. Kültürel çalışmalara bakıldığında seçkinciliğe önyargı ile bakmasına rağmen, Frankfurt Okulu'nun kaygılarını paylaştığı anlaşılmaktadır. Sorun, devrimci düşüncenin ispatının zorluğuydu ve kültürel çalışmaların istediği, bu ilerici ve savaşçı olan karşı harekete destek olacak bağımsız, özgürleştirici projelerin fazlalaşması, bireyleri eyleme geçiren ya da geçirmeyen çeşitli mekanizmaları analiz etmekteydi (Garnham, 2008:123).

Alımlama analizinin ilk örneklerine bakıldığında Hall ön plana çıkmaktadır. Hall'in çalışmalarında eleştirel kuramının farklı varyasyonları görülmektedir (Mcquail ve Windahl, 2010: 183).

Hall, Birmingham Kültürel Çalışmalar Merkezi Kurucu üyesi olmasının yanında Thatcherizm üzerine yazdığı pek çok yazıyla ismini duyurmuştur. Çok genç yaşlarda Williams gibi İngiliz solunun yeniden doğuşunda göze çarpan isimlerden birisi olmuştur. Yazılarına bakıldığında ideoloji, kültür ve kimlik üzerine olduğu görülür. Hall'ın kitle iletişim araştırmalarına yaptığı en önemli katkı ise onun ideolojik olarak kodlanmış metinlerin, izleyiciler tarafından nasıl kodaçımı yapıldığı üzerinedir. Hall ideolojik olarak kodlanmış metinler üzerine önemle yoğunlaşmış, hatta kimi düşünürlere göre Glasgow grubu ile karşılaştırıldığında, daha ileri düzeyde bir analiz sistemi oluşturmuştur; fakat Hall'ın ideoloji üzerine fazlaca yoğunlaşması kitle iletişim araçlarının mülkiyet yapılarını ve onların denetimi gibi konuları göz ardı etmesine neden olmuştur. (Stevenson, 2015: 66). Hall, üst yapıya önem vereyim derken altyapının unsuru olan ekonominin medya üzerindeki belirleyici gücünü göz ardı etmek durumunda kalmıştır.

Kültürel Çalışmacıların siyasal ideoloji üzerine yapmış olduğu çalışmalara bakıldığında habere fazlaca önem verdikleri görülmektedir. Özellikle Policing The Crisis (Kriz Yönetmek), Birmingham Kültürel Çalışmaları Merkezi'nin kurucularının meydana

getirdiği metinler arasında en dikkat çekici ve en etkileyici olanlardan biridir. Hall ve arkadaşları bu çalışmada siyasi ideolojilerin yeniden nasıl haber ürettiğini ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışmada basının sokak soygunlarıyla ilgili haberleri nasıl yansıttıkları incelemişlerdir. Basın yoluyla yansıtılan haberlerde ahlaki panik, savaşın ardından yaşanan konsensüs politikasının çöküşü ve otoriter bir devletin güçlenmesi arasında etkin bir bağlantı kurmaya çalışan çelişkili bir yorumsamacılığı içerir. Hall ve arkadaşları yaptıkları incelemede 1970'lerin başındaki şiddet suçlarına basının aşırı tepki verdiği sonucuna varmışlardır. Basında özellikle sapkın siyahlara karşı polis seferberliği arttırılmıştır. Bunun sonucu olarak sapkın suçluların mahkemelerde boy gösterirken basınında ilgisinin artması için ortam hazırlanmıştır (Stevenson, 2015: 67-68).

Hall, 1940 ve 1950'lerin Amerikan medya çalışmalarını "etkiler" okulu olarak tanımlamaktadır. Bu türden çalışmanın amacı, kitle iletişim araçlarının bireyin bir takım davranışı üzerindeki ölçülebilir etkisini ortaya koyarak medyanın görece zararsız olduğu, aynı zamanda çoğulcu bir toplumun norm ve değerlerini pekiştirdiğiydi. İdeolojinin yeniden keşfiyle medya çalışmalarında iktidar kavramı tekrardan kendisini gösterdi ve gerçekliğin inşasına daha eleştirel bir şekilde bakılabilir duruma geldi. Yapısalcılık, ideolojiye dönüşte en önemli teorik ve düşünsel kaynak olmuştur. Özellikle Althusser ideoloji üzerine yazdıklarıyla kültürel çalışmaların İngiltere'deki baskın biçimini önemli derecede şekillendirmede aktif bir rol oynamıştır. Althusser'in bireyin benliğinin ideolojik söylemler vasıtasıyla biçimlendiği vurgusu, Hall'a biçimlendirici bir etki yapmıştır (Stevenson, 2015: 69-70).

Hall'ın başlangıçtaki yazılarına bakıldığında düşüncelerinde Saussure'ün büyük etkisi olduğu görülmektedir. Yapısalcı bir yaklaşım içerisinde bir mesajı anlamlandırırken onu hâkim anlamlandırma üzerinden konumlandırmıştır. Bu düşünceye göre bir metin, bir televizyon programı karşısında birey sınırlı bir okuma yapmaktadır. İzleyici eğer anlamlandırma yapacaksa sınırlı anlamlar arasından bunu yapar. Bu düşüncenin altında edilgen bir konumlandırma vardır. İlerleyen yıllarda ise Hall'in bu düşüncesi değişmeye başlayacaktır. Hall, daha sonraki yıllarda ise; ister bir televizyon programı olsun, ister bir film veya roman herhangi bir medya metini, belli bir değiş tokuş süreci sonunda meydana geldiğini dillendirmektedir. Bu değiş tokuş sürecinin kodlama ve kodaçımın oluşturduğu unsurlar olduğunu söylemiştir (Mutlu, 1999: 99-100).

Hall'a göre (2003: 309) herhangi bir metin, herkes tarafından aynı okunacak diye bir kural bulunmaz, metin aynı olsa bile farklı şekillerde de okunabileceğini söyler. Bir yerde Hall, ortaya attığı kodlama ve kodaçımı kuramıyla kitlenin pasiften ziyade aktif olarak sürece

dahil olduğunu anlatmak ister. Hall'un bu düşüncesi iletişimin doğrusal ve tek yönlü olduğu düşüncesini tartışmaya açmaktadır.

Hall toplumun çeşitli gruplardan meydana geldiğini belirtip, izler kitlenin de birbirinden farklı olduğunu, bunların tek bir kitle olarak değerlendirilmemesi gerektiğini söylemektedir. Kodlanan metin üç şekilde okunabilmektedir. Bunlar hakim/hegemonik okuma, müzakereli/tartışmacı okuma ve son olarak muhalif okuma (Kellner, 2008:162-163):

-Hâkim okumada sorgulamadan kabul etme vardır. Örneğin bir gazetede, ekonomik krizden dolayı yaş sınırı olmaksızın bedelli askerlik çıkarılması gerektiği, bunun ülkenin ekonomisine katkı sağlayacağı yönündeki haberi okuyan bir kişi tarafından destek görüyorsa kodlama ve kodaçımı arasında bir bütünlük sağlanmış olur. Bir yerde kodaçımı, kodlayanın istediği gibi yapılmış olup sorgulamadan haberi kabullenme yoluna gitmiştir.

-Tartışmalı okumada ise, okuyucu veya izleyici kısmen etkindir. Kodaçımı tamamen kodlandığı biçimde yapılmaz. Örneğin, ekonomik krizden dolayı yaş sınırı olmaksızın herkesi kapsayacak habere kısmen katılabilir. Okuyucu ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizden dolayı bedelli askerliği destekleyebilir, fakat bunda belli bir yaş sınırı olması gerektiğini, bedelli askerlikten 25 yaş ve üstü kişilerin yararlanması gerektiğini düşünebilir.

-Muhalif / karşıt okumada ise, kodlanan metnin kodaçımı tamamen kodlanış şeklinin tersi yönünde olabilir. Örneğin, haberi okuyan ve izleyen bir kişi bedelli askerlik çıkarılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, parası olanın askerlik yapmadığı, parası olmayanın ise askerlik yaptığını düşünerek haberi, herkesin askerlik yapması gerektiği düşüncesi yönünde okuyarak "karşıt okuma" gerçekleştirmiş olur.

Yukarıdaki paragraftan da anlaşıldığı gibi özellikle karşıt okuma ve muhalif okumada izleyici medyanın sundukları karşısında tamamen pasif durumda değildir. Medyanın sunduklarına kısmen veya bazen tam karşıtı yönünde okuma geliştirebilmektedir.

Kültürel çalışmalarda bireyin medya karşısında özne olarak konumlandırılması Marksist yaklaşımdan ayrıldığını göstermektedir. Özellikle izleyicilerin birbirinden bağımsız olarak metinleri farklı şekillerde yorumlaması, farklı anlamlarda metin okumaları sağlamaktadır. Böylece tek taraflı olan yanlı anlayış yerine, medya kültürüne eleştirel olarak bakılabilir duruma gelmiştir (Kellner, 2008:162-163).

Ekonomi politiğe bakıldığında Marksizm'in indirgemeci yaklaşımının tuzağına düştüğü anlaşılmaktadır. Kültürel çalışmalar ise böyle bir indirgemecilik tuzağına düşmemiş, hatta Marksizm'in görmezden geldiği pek çok kavram ana tartışma unsuru olmuştur.

Barthes'ın ortaya attığı okurcul/yazarsıl metin kavramından etkilenen Fiske televizyondaki metinlerin yazarsıl metinler olduğunu ileri sürmektedir. Televizyon metinleri

bir kez okunup tüketilen metinlerden ziyade tekrar okumaların gerçekleştirildiği bir ortamdır (İnan, 1997: 57).

Fiske, televizyon metinlerini çok anlamlı olarak görmektedir. Bu çok anlamlılık ise; ironik ifadeler, metaforlar, şakalar, abartmalar ve metin içinde kurulan zıtlıklar kullanılarak oluşturulur. Birey öznelliği nedeniyle bunlardan birini öne çıkararak okuma/çözümleme yapar. Metinlerin hangi anlamının öne çıkacağı ise muğlaktır, bunlar garantilenemez (İnan, 1997: 161). Baudrillard ise, Fiske'nin aksine izleyicinin düşünsel olmadığını ileri sürer. Yani kitle iletişim araçlarının sunduğu metinler karşısında izleyici sorgulayıcı değil, pasif durumdadır. İzleyici bir bakıma düşünce yetisinden yoksundur (Stevenson, 2015: 281).

Umberto Eco, popüler kültür ürünlerinden yüksek kültür ürünlerini "açık", popüler ürünleri de "kapalı" metinler olarak değerlendirirken, Fiske ise Eco'nun söylediğinin tam tersini düşünerek "açık metinler" görüşünü ortaya atar. Fiske, metinlerin izlerküme mensupları tarafından kendi kapasiteleri içinde istedikleri gibi eğdikleri, büktükleri ve yoğurduklarını belirtir (Mutlu, 1999: 117). Fiske'nin bu düşüncesi Marksist düşüncenin ifade ettiği izleyicinin pasif olduğu teziyle tezat oluşturmakta; izleyicinin sıradanlaştırıldığı, pasifize edildiği, medya metninden uzaklaştırıldığı edilgen tutum aksine izleyiciyi medya metnini anlamlandırmada merkeze konumlandırmaktadır.

David Morley (1992: 84)'de yine izleyici araştırmaları ile ön plana çıkan başka bir isimdir. Morley 1980 yılında yaptığı araştırmayı, Nationwide isimli program üzerinden gerçekleştirmiştir. Morley'in araştırması farklı kültürel geçmişe sahip gruplardan oluşan izleyicilerin izledikleri bir şey hakkında nasıl farklı tepkiler verdiğini göstermeyi amaçlamıştır.

Kültürel çalışmalar daha çok televizyon izleyicisine yönelmiştir. Yani bir yerde Morley'in bu araştırması sadece farklı kültürel okumaları tespit etmekle kalmamış, aynı zamanda alan araştırması vasıtasıyla birtakım TV programlarını takip eden öznelerin kültürel unsurlarının okumaları üzerinde ne kadar etkin olduğunu da ortaya koymuştur. Morley bu çalışmasında aslında çok anlamlılığı ortaya koymaya çalışmıştır (Bourse ve Yücel, 2017: 57).

Morley ve arkadaşları Nationwide isimli programın iki bölümünü farklı toplumsal gruplardan gelen insanlara izletti. Bu gruplar arasında banka yöneticilerinden tutun, sendikacılara ve yükseköğretim gören siyah öğrencilere kadar geniş bir yelpaze vardı. Toplumun farklı kesimlerinden gelen bu kişilerin programda işlenen konuya tepkilerinin birbirinden farklı olduğu görüldü. Morley, Hall'un yaptığı gibi bunları üç kısma ayırdı: Hâkim, tartışmalı ve karşıt olmak üzere. Morley aynı zamanda bu araştırmada Hall'un ortaya attığı kodlama/ kodaçımlama modeline ait birtakım problemleri tespit etme imkânına da

erişmiştir. Bu çalışmasında Morley muhalif okumanın sadece toplumun alt toplumsal grubuna veya çalışan gruba has bir durum olmadığını sonucuna ulaştı. Özellikle toplumsal yaşamdaki birtakım hâkim değerleri benimsemiş gruplar da, sağ merkezli olan siyasal bir olayda muhalif okuma gerçekleştirince, Morley sınıftan ziyade kurumsal ve söylemsel konumların anlam oluşturduğunu tespit etti. Sonuçta izlerkümelerinin çeşitli kategorilere ayrılması toplumsal yapıyı fazlasıyla basitleştirildiğini gösterdi (Mutlu, 1999:102-103).

Kültürel çalışmalar içerisine yer alan Morley, diğer önemli bir isim olan Hall'un kodlama-kodaçımı modeline yönelik çeşitli eleştirilerin bilincindeydi. Bu yüzden farklı değerlendirmelerin ve okumaların televizyon izleyicisinin sınıfsal durumundan kaynaklana bileceğinin de farkındaydı. Ayrıca Morley, televizyon mesajları karşısında izler kitlenin sınıfsal durumlarının yanında, konumlarının da etkili olabileceğini yakından inceliyordu. Önceden var olan mevcut kültürel durumlar bireyin okumasını çerçeveleyebiliyordu. Bununla birlikte bu izler kitlenin televizyon karşısında edilgen olduğu anlamına gelmemekteydi. Sadece izler kitlenin okuma konumları üzerinde kısmen de olsa toplumsal belirlemeciliğin etkisi olduğunu ortaya koymaktaydı (Morley'den akt. Turner, 2016: 158-159).

David Morley'in yaptığı diğer bir çalışma da "Family Television" adlı çalışmadır. Bu araştırma derinlemesine görüşme ve gözlem tekniğinden yararlanılarak doğal ortamda yani ev ortamında yapılmıştır. Thatcherism'in politikalarının en yoğun şekilde yaşandığı dönemde Morley, Londra'da yaşayan 18 adet işçi sınıfı, orta sınıf ve işsiz ailelerin televizyon izleme pratikleri üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın başlıca bulgularına bakıldığında, erkekler ve kadınlar arasındaki toplumsal statü ve ekonomik düzey gibi birtakım mevcut değişkenler fark etmeksizin, tüm evlerde yaşanan tutarlılıktır. Erkekler televizyonu dikkatli bir şekilde izlerken kadınlar ise televizyon izlerken konuşmakta ve aynı zamanda ev işleriyle ilgilenmektedir. Morley'in araştırması şunu göstermektedir: Aile ortamında televizyon izlemede cinsiyet rolleri belirleyicidir (Morley'den akt. Mutlu, 1999: 108-113).

David Morley araştırmalarını sadece televizyon ile sınırlandırmamış, teknolojileri de içine alan araştırmalar da yapmıştır. Kullanımlar ve tercihler üzerinden bir aile içerisindeki her bireyin kimliksel durumları üzerinde birtakım analizler gerçekleştirmiştir (Bourse ve Yücel, 2017: 61).

Aile ortamında televizyon izlenirken genellikle erkeklerin seçimleri ve beğenileri dikkate alınmaktaydı. Erkekler çoğunlukla gerçekçi programların yanında spor programları, haber programlarını ya da belgeselleri izlemeyi tercih ediyordu. Erkekler aynı zamanda hareketli temaları tercih etmekteydiler. Kadınlar ise daha çok pembe dizileri, aile damalarını ve aşk öykülerini izliyorlardı. Aile ortamında erkekler ayrıca neyin nasıl izleneceğine de karar

veren kişilerdir. Erkekler için ev işten geldikten sonra dinlenme mekânıdır. Erkekler ev ortamında dikkatli bir şekilde televizyon izlemektedir. Kadınlar için ise ev erkeklerin tersine çalışma ortamıdır. Kadınlar bu yüzden ev işleri ile televizyon izlemeyi uyumlu hale getiriyorlar. Kadınlar ev işleri yüzünden erkeklere oranla televizyonu daha dalgın biçimde izlemektedir. Çalışmada ortaya çıkan diğer bir sonuca göre ise, erkekler televizyon izlerken kadınlar ile çocukların çıkardığı seslerden rahatsızlıkta duyuyorlardı (Fiske, 2017: 277-278).

Kadınların televizyon izlemesine evde bulunan diğer aile bireylerinin varlığı etki etmektedir. Bu yüzden kadınlar video kayıt cihazları kullanarak izlemek istediği programları kaydedip, bu programları sabahın erken vakti ya da herkesin uyuduğu geç bir saat de dikkatli bir şekilde izleyebiliyorlardı (Fiske, 2017: 278).

1980'lı yıllarda dünyanın pek çok ülkesinde gösterime giren ve bu ülkelerin çoğunda ilgi ile karşılaşan Dallas dizisi de etki araştırmalarına konu olmuştur. Dizinin izleyici tarafından nasıl alımlandığını ortaya koymak amacıyla Liebes ve Katz bir araştırma gerçekleştirir. Bu iki araştırmacı eleştirel anlayışını üç ayrı sınıfta ele alınmıştır. Bunlar semantik, sentaks ve pragmatik'dir. Araştırmacılar dizilerin bazı bölümlerini seçerek bunları farklı etnik gruptan izleyicilere izletirler. Bu izleyiciler Rus, Arap, Amerikan ve Japon Yahudilerinden meydana gelmektedir. Yapılan bu araştırma sonucunda, farklı etnik kökene sahip izleyicilerin etnik yapılarına göre çeşitli alımlamalar gerçekleştirdiği görülmüştür. Örneğin Ruslar ve Araplar semantiğe (ileti), yani dizinin vermek istediklerine ideolojik düşünceye, içeriğe yönelmişlerdir. Amerikan Yahudileri ise daha çok biçim üzeri odaklanmışlardır. Onlar, oyunculuğa dikkat etmişlerdir. Japon kökenli Yahudiler ise, diziye eleştirel bakış açısı ile bakmışlar, hatta Dallas dizisini fazla beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırma şunu göstermektedir; izleyicinin etnik, dilsel ve dinsel unsurları onların izleme edinimlerine etki edebilmektedir (Liebes ve Katz'den akt. Güngör, 2013:129).

Araştırmalarda genel olarak bakıldığında alımlamayı kuramsallaştırma görülmektedir. Alımlamanın kuramsallaştırılmasında Rus dilbilimci Mikhail Bakhtine'nin önemli etkisi vardır. Bakhtine, söyleşimsellik kuramlarının önemli dayanak noktası olmuştur. İletişimin etkileşimselliğinde söyleşimsellik önemli bir role sahiptir. Bakhtine, her söylemin diğerini dikkate alınarak oluşturulduğunu söyler. Bu durum ötekinin dil seviyesini ön planda tutma zorunluluğu getirmektedir. Diğer bir zorunluluk ise, konuşmacının çevresine verdiği yanıt ve itirazlardır (Bourse ve Yücel, 2017: 57-58). Bu durumlar bir şekilde ötekinin de söylemde rol oynamasını sağlamış ve etkenlik ortaya çıkmıştır.

Yukarıda yapılan araştırmaların pek çoğu gerçek izleyicilerinin özgün yanlarına ait bilgiler vermiştir; fakat izlerküme araştırmaların sınırlı sayıda küçük ölçekli gruplar üzerinde yapılması sonuçlar üzerinden genellemeler yapılmasını engellemiştir (Mutlu, 2005:158).

Fiske, medya karşısında izleyicinin aktif olduğunu söyleyerek, çağdaş iletişimi çok anlamlı olarak görür. Yani, medya izleyicileri aktif olarak medya imajlarından kendine özgü birtakım anlamlar çıkarır. Fiske'ye göre izleyiciler egemen kültür karşısında savunmasız değildirler. Egemen kültüre karşı direnebilirler, hatta karşı koyabilirler. Bu durumda izleyici de gönderen kadar etkindir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 420). Öte yandan Schiller, Fiske'nin sunduğu bu aktif ve direnen izleyici fikrini eleştirerek, hiçbir varlığın kendi başına gerçek güce sahip olamayacağını belirtir (Erdoğan, 2014: 380).

Fiske'nin sık sık vurguladığı televizyon karşısında izleyicinin özgür olduğu düşüncesi, egemen kodların, kodaçımlarının her zaman kodlandığı biçiminde olmayabileceğini hatta bunun tam tersi şeklinde de kodaçımı yapılabileceğini gösterir. Bu düşünce anlayışı bir yerde Marks'ın kültürü alıp ekonomik yapı içerisine hapsettiği, onu ekonomiye indirgediği anlayışı yok saymasını sağlar (Erdoğan, 2001: 280-281).

Fiske'nin yaklaşımlarının bazı noktaları eleştirilse de onun çalışmalarında öne çıkan en önemli nokta; izleyicilerin eylemleri ve davranışları daha çok kendileri tarafından belirlediğini görüşü üzerine odaklanmasıdır (Mutlu, 2005: 164).

Kültürel çalışmalar 1980'li yılların başından itibaren metin eleştirilerini ve metinlerin çözümlerini araştırmalarının merkezine almıştır. Çalışmaların yöntemlerinin odak noktasını beşeri bilimlerden sağlamakta olup, büyük bir kısmını metinsellik oluşturmuştur (Kellner, 2008: 148). 1990'lardan itibaren ise Kültürel Çalışmalar birbirinden farklı alanları içine almaya başlamıştır. Hall'a göre pek çok değişik pratikler ilerleyen süreçte kültürel çalışmalar içerisine kendine yer edinmiştir (Bourse ve Yücel, 2017: 63).

Kültürel çalışmalar geleneğinde alımlanan içeriğin anlamına ulaşma vardır. Jensen ve Rosengren yaklaşımın temelini şu şekilde nitelendirmektedir: "Kültürel çalışmalarda toplumsal olarak konumlanan bir söylem olarak anlaşılan kültürel süreç ve iletişim kavramından ve edebi geleneğin analiz ve yayım yöntemlerinden yola çıkarak alımlama analizinin alımlama süreçlerini anlamak üzere izleyici söylemlerini ve kitle iletişim araçları söylemlerini karşılaştırmalı olarak okumayı amaçlar denilebilir"(Jensen ve Rosengren'den akt. Mcquail ve Windahl, 2010: 182). Metot olarak ise etnografik, yorumlayıcı ve niteliksel yöntem metotları kullanılmıştır (Mcquail ve Windahl, 2010: 183).

Kültürel çalışmaların tarihine bakıldığında iki temel gelişme olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, ideoloji sorunudur; ideoloji sorununun çeşitli metin çözümlemelerindeki

gelişmeler ile birlikte çok karmaşık bir duruma gelmesidir. Özellikle durum, niyet ve yorum, doğru ve yanlış gibi çeşitli kavramları sorunsallaştırmıştır. İkincisi, belki de can alıcı noktası ise tahakküm ve bağımlılık gibi kavramların sadece sınıfa gönderme yapmayarak, ırk ve cinsiyeti de içine alacak şekilde genişletilmesidir. Düşmanı artık sadece kapitalizm olarak değerlendirmemek gerektiği ortaya çıkmıştır (Garnham, 2008: 117).

Yukarıdaki söylemlere rağmen kültürel çalışmalar içinde ideoloji çok tartışılan kavramlardan biri olma özelliğini hala sürdürmektedir. Bazı düşünürlere göre İngiliz Kültürel Çalışmaları ideoloji çalışması olarak değerlendirilmektedir. Bunun sebebi ise, kültürün ideoloji ile asimile edilebiliyor olmasıdır. Bir başka düşünür gurubu ise, ideolojinin işlevsel olduğunu düşünmektedir. Onlara göre çeşitli siyasal rekabetleri saklamak için ideoloji gerçeği yanlış olarak temsil etmekte ve çeşitli siyasal rekabetleri saklamaktadır. İdeoloji mücadelesi kültürel çalışmaların içinde yaşanmaktadır (Turner, 2016: 236).

Jacques Derrida, yapısalcılık sonrası sürecin önemli bir ismi olmuştur. Derrida anlamların "özgürce oynaşması"nı metin karşısında bireyin özgürlüğü olarak görmektedir. Yani anlam çeşitliliğine vurgu yapmaktadır (Mutlu, 1999: 141). Postyapısalcı yaklaşım içerisinde Derrida bir yerde özneyi aktif olarak konumlandırmaktadır.

Bireyin biçimlendirmesinde dil önemli rol oynamaktadır (Derrida, 2014: 257). Derrida'a göre metinler çoklu yorumlardır. Yani bize farklı şekillerde yorumlama imkânı sağlar. Metin ve dil incelendiğinde bunların doğal aktarımlar olmadığı görülecektir. Dil içerisinde pek çok farklı anlamlar vardır (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 303). Derrida metinlerin metin dışında da okunabileceğini vurgular. Göstergelerin sınırlandırılmayacağından bahsetmektedir (Derrida, 2009:17).

Foucault, iktidarların öznelerin davranışlarına ve yaşam biçimlerine etki ettiğini söyler. Diğer taraftan bireylerin aynı zamanda birer etkin özneler olduğunu belirtir. Etkin öznenin göstergesi ise gösteri yapma, protesto etme ve karşı çıkma gibi eylemlerdir. Özneler bu eylemleri daha çok toplumsal yaşam içinde hayatı daha yaşanır hale getirmek için yapar. Foucault'a göre bu direnişler makro direnişten daha çok mikro bir direnişlerdir. Bu düşünce Marksizim içindeki ekonomik determinist yaklaşımın tam karşısında yer alır (Bourse ve Yücel, 2017: 119- 120).

Foucault dil ve söylemi siyasi oluşumun bir parçası olarak görür. Foucalt' metinsellik yerine söylemsellik vardır der. Derrida ise dilin çoklu anlamalar ürettiğini söylerken aynı zamanda metin çözümlemelerine vurgu yapar. Ona göre bir metinde anlam sınırsızdır. Okuyucunun her biri metinde yazarın aktarmak istediklerinden çok farklı anlamlar ve farklı

fikirler çıkarabilir. Yani Derrida'ya göre, dilde anlam bakımından bir sınırlama yoktur (Smith, 2007: 175-180).

Derrida, gösterenin direkt olarak gösterilene bağlı olmadığını ve aralarında benzerlik olamayacağını belirtir. Yani sözcük, şey veya düşünce tek olamaz. Gösterge aslında bir ayrışmadır. Bir yarısı orda olurken, diğer yarası orda değildir (Sancar, 2014:164). Derrida'ya göre diğer yarıyı belirleyen ise alımlayanın tutumu ve anlayışıdır.

Yine Derrida'ya göre, anlamlar sabit ve nihai değildir. Anlam, açık ve değişkendir. Her bir birey kendine ait birtakım düşünce ve fikirlerini çok değişken ve çok çeşitli olarak kullanacaktır. O, anlamların sürekli olarak çoğalacağını düşünmektedir (Smith, 2007: 180).

Philip Smith' göre (Smith, 2007: 180) bu durum bir yerde egemen yazar fikrine karşı meydan okumadır. Bu yüzden Derrida'nın yapmış olduğu çalışmalar da postyapısal olarak yorumlanabilir.

Postyapısalcılar özellikle mevcut dilsel ve siyasal terimlerin evrenselliğini ve yapıların değişmezliklerini sürekli olarak sorgulamışlardır. Postyapısalcıların yöntemleri ise yapıçözümüdür. Dilin gerçekliğini temsil eden çeşitli varsayımları bölerler, parçalarlar ve onları tekrar birleştirirler (Freeden, 2011: 150).

Derrida denildiği zaman akla onun ünlü yapıbozumu (deconstruction) fikri gelir. Derrida'nın geliştirdiği bu okuma, kendini mutlak olarak gören metinlerin karşıtlıklarını gösterir. Böylece bu okuyuş eleştirel bir bakış açısı kazandırmaktadır. (Smith, 2007: 180-181). Derrida'ya göre dil masum bir araç değildir (Derrida, 1994: 33). Özellikle iktidarların oluşturduğu metinlerin ardında bir şeyler saklı biçimde durmaktadır (Hall, 2013: 59) Dil ve metinler iktidarın kurulmasında ve sürdürülmesinde de önemli rol oynar (Derrida, 1994: 33). Derrida dile yoğun olarak anlam yüklemekle birlikte aynı zamanda okuyucuyu da yok saymamakta, hatta Alımlamanın olmazsa olmazı durumuna getirmektedir.

Lacan, dilbilimi üzerine çalışan diğer önemli düşünürlerden birisidir. Lacan, Derrida'nın yapıbozumu kavramı ile Freud'un kuramlarını birleştirmiştir. Özellikle Freud'un bilinçaltı kavramı onun için önem arz etmektedir. Ona göre, insanın bilinçaltı dil gibi oluşmuştur. Bu yüzden öznenin bilinçaltının ortaya çıkmasında dil önemli rol oynar. Yani dil bilinçaltıyla ilişki içerisindedir. Lacan'a göre dilin doğası ataerkildir, yani tarafsız değildir. Lacan'ın bilinçaltı anlayışında kültüre ve dile önemli bir rol biçilmektedir. Ona göre benlik zamandan bağımsız düşünülemez, yani zaman ile birlikte üretilir (Smith, 2007: 280-282).

Saussure'ün yapısal dilbilimini kendine mal eden Lacan, bilinçdışını bir gösterge sistemi olarak görür ve bir dil gibi oluştuğunu ileri sürer. O, bilinçdışının kültür tarafından üretildiğini iddia eder (Turner, 2016: 37).

Lacan'ın kuramı ile Althusser'in kuramı birbirine çok benzemektedir. Nasıl Althusserci düşüncede öznenin oluşumda aile, okul, kilise ve medya önemli rol oynar ise, öznenin oluşumunda da dilin ve söylemin önemli rolü vardır. Aynı şeklinde Lacan'da da özne, dil ve söylem ile oluşmaktadır. Althusser bir yerde bu kuramını Lacan'dan ödünç almıştır. Her ikisi de kültür ve dilin, bireyin öznelliğinin kurulmasında rol oynadığını belirtir. Althusser, Lacan'ın teorisi bağlamında Freud ile arasında bağ oluştursa da, Freud'un üzerinde fazlasıyla durduğu cinsiyeti- arzu meselelerini göz ardı etmesi ve daha çok siyaset ve bürokrasi üzerinde durması, Freud ile arasında bir mesafe oluşmasına neden olmuştur (Smith, 2007: 282-283). Diğer taraftan Lacan gibi özenin inşasında örtükte olsa babının rolü olduğunu vurgulaması onunla yakınlaşmasını sağlamıştır.

Lacan'ın dili ataerkillik üzerinden açıklaması feminist çalışmaları önemli ölçüde etkilemiştir. Lacan'a göre kadın, ataerkil dil yapısı yüzünden dilin dışında kalmıştır. Onun teorisine göre erkek söylem içinde kendine yer bulurken, erkeğin tersine kadın bu söylem dışında kalmıştır (Smith, 2007: 284).

Fransa'da yapısalcılık alanında ön plana çıkan diğer bir isim ise Bourdieu olmuştur. Bourdieu, güç/iktidar ilişkileri ile ideoloji, dil sorunları üzerine eğilmiştir. Dilin yapısal boyutu üzerinde duran bir isimdir. Ona göre, dilin anlam boyutu önem arz eder. Dilin toplumsal yaşamda bir statü edindirdiğini belirtir. Yani toplumsal yaşamda konuşma sıradan bir eylem olmayıp statü sağlayacak kadar önemli bir unsurdur (Smith, 2007: 186-196). Bourdieu dili insan bedeninin maddi bir unsurundan çok, mental bir aracı gibi görme eğilimindedir. İyi konuşma, hitabet yeteneği kişinin toplumsal rolünde belirleyici olmaktadır.

Bourdieu'a göre dil sembolik bir güçtür. Ona göre dilin içinde iktisadi bir yapı bulunmaktadır. Bu bağlamda üst sınıftan bir kişinin çocuğu Fransızcayı alt sınıftan bir Fransız'ın çocuğuna göre daha iyi konuşacaktır. Böylece toplumsal yaşamda kendine avantaj sağlayacaktır (Bourse ve Yücel, 2017: 96).

2.4.1. Kültürel Çalışmalara Yönelik Eleştiriler

Kültürel çalışmacılar, kendilerini daha çok ekonomik/sosyal bir çerçevenin içine hapsederek ve diyalektik materyalist kuramsal çerçeve dışında tutmuşlardır. Garnham'a göre kültürel incelemeleri, siyasal ekonomik yaklaşımcılar tarihsiz, öznel ve yararsız çabalar olarak nitelendirirken özellikle Marksizm ve siyasal ekonomi köklerini reddetmişlerdir. Garnham'a göre kültürel çalışmaların çok fazla metinlerden ve karşıt okumalardan geçerek kapitalizme karşıtlık oluşturması saçmalıktır; çünkü bireyler metinlerle yaşamaz ve bu metinler ile karın doyurmazlar (Erdoğan, 2014: 357). Toplumsal yaşamda dilin önemi yadsınamaz, bununla

birlikte dilin bu denli öncelenmesi de insanın maddi özelliklerini çok arka plana atmaktadır. Dil ve kültür insan hayatının sürdürülmesinde maddi gereksinimler kadar etkili değildir.

Kültürel incelemelerde hâkim anlayış, kapitalizmin önemli bir aracı olan kültürü yererken aynı zamanda onu öven ve mitleştiren bir tavır takınmasıdır. Hatta kapitalizmin kültüre biçtiği elbiseyi meşru göstermeye çalışmaktadır. Kültür küresel anlamda incelenirken endüstriyel ve siyasal analizler yapılmamaktadır. Analiz daha çok yeni medya ortamındaki teknoloji üzerinde durmakta, yıllardan beri süregelen medyanın etkinliğini ölçmeye odaklanmaktadır. Bu yönüyle de etki araştırmalarının yeni medya üzerinde sürdürülme çabası olarak görülmektedir (Erdoğan 2014: 357-358).

Garnham, kültürel çalışmaları boş zaman, tüketim ve hayatın gündelik pratiklerine çok fazla önem vermekle, buna karşılık çalışma, üretim ve kurumlara yeterince önem vermemekle eleştirmektedir (Grossberg, 2008: 134).

Kültürel çalışmaların genel olarak olmasa da pek çok soruşturma ve eylem alanlarını veya birtakım disiplinleri küçümseyerek, bunlara tepeden bakan bir duruş sergilediğinden dolayı eleştirildiği görülmektedir (Zylinska, 2013: 122).

Kültürel çalışmalara yapılan diğer bir eleştiri ise, kültürel üretim kurumlarını görmezden geldiği, popüler kültüre sürekli anlam yüklediği ve muhalefet yapmaktan uzak durduğudur. Kültürel çalışmalar ekonomiye o kadar önem vermediği onu görmezden geldiği ve çağdaş dünyanın baskı yapıları üzerinde pek durmadığı konusunda eleştirilere de hedef olmaktadır (Grossberg, 2008: 131-132). Kültürel çalışmalar sürekli olarak kültürle ilgilenerek, kültür içinde önemli yer teşkil eden ekonomiye fazla yönelmemesi, altyapının gereğince ele alınmasına mani olmuştur.

Kültürel çalışmalar içerisinde Etnografik araştırmaların yaygınlık kazanmasında kuşkusuz "gündelik yaşam" kavramının fazlasıyla ilgi görmesinin etkisi olmuştur. Kültürel çalışmalar içerisinde araştırmaların çoğunda "gündelik kültür" ve "gündelik yaşam" konusunda kuramsallaştırma zayıf kalmıştır. Kültürel çalışmalar içerisindeki etnografik araştırmalarda özellikle söylemsel açıdan bir muğlaklık bulunmaktadır (Mutlu, 2005: 160).

Kültürel çalışmalar içerisinde yapılan araştırmalara bakıldığında, aslında bunların çoğunun kullanımlar ve doyumlar gibi araştırma geleneklerinin içinde çok önceleri yapılmış olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda medya izleyiciye ne yapar sorusundan ziyade, izleyici medya ile ne yapar sorusuna cevap aramıştır.

Kültürel çalışmalara yapılan bir diğer eleştiri ise aktif izleyici kavramının üzerinde fazlaca durarak ekran karşısında izleyicinin konumunu abartmış olmasıdır; fakat kültürel ve toplumsal iktidarın nasıl kurulduğu ve sürdürüldüğü üzerinde üzerine fazlaca da eğilmemiştir

(Mutlu, 2005: 161). Kültürel çalışmalar gündelik yaşamda insan- medya, insan-kültür ilişkilerine fazlaca yer vermekle birlikte bu ilişkilerin temelinde yatan etmenleri irdeleme yoluna gitmemiştir.

Stevenson'a (2015: 66)'göre, Hall ideoloji üzerine gereğinden fazla eğilmiştir. Hall'ün bu ideolojik indirgemeciliği onun kitle iletişim araçları üzerinde yaşanan mülkiyetçilik ve denetlemecilik unsurlarını göz ardı etmesine neden olmuştur.

Hall, genellikle modern medya kültürünü araştırırken, izleyicinin yorumu ile söylemin inşası arasındaki bütünlüğü aramaya çalışmış, söylemle fazlasıyla ilgilenmiştir. Bununla birlikte burada ekonominin ve devletin kültür üzerine nasıl etki ettiği ile ilgili bir çalışma yapmamıştır.

Kültürel Çalışmalar ekonomi politiği reddetmemiş, hatta kapitalizm tartışmalarını merkezinde tutmuştur. Onlar daha çok ekonomi politiklerin, uygulama biçimini reddetmiştir. Bunun nedeni ise, yeniden indirgemeci modellere düşme endişesidir (Grossberg, 2008: 132).

Kültürel çalışmalar çeşitli alan ve disiplin yöntemleri ile bağlantı kurarken takındığı rastgele ve umursamaz tavır nedeniyle eleştirilere ve suçlamalara maruz kalmıştır. Onun yeterince bilgi sahibi olmadan başka disiplinlere müdahil olduğu ve onlara zarar verdiği düşünülmektedir (Turner, 2016: 316).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
24 HAZİRAN 2018 SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE ULUSAL BASINDA YAYIMLANAN HABERLERİN SÖYLEM ANALİZİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışma, kuramsal ve uygulama olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kuramsal çerçevede, haber üretim araştırmaları, ideoloji, dil ve söylem ele alınacaktır. İkinci bölümde ise; 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Genel Seçimler öncesinde seçimlerle ilgili haberlerin ulusal basında ne şekilde yer aldığı, siyasi partilerle ilgili haberlerin gazetelerin haber metinlerine nasıl yansıtıldığı, farklı siyasi ve ideolojik görüşleri temsil ettikleri varsayılan gazetelerin bu seçimlere hangi perspektiften baktığı, seçimleri nasıl bir çerçeveye oturttukları incelenecektir. Ayrıca çalışmada, haber söyleminin kurulmasında ulusal basının nasıl bir dil kullandığı, makro ve mikro düzeyde çözümlenmeler ile ortaya konulacaktır. Buna ek olarak seçimler ile ilgili haberlerde; haber, gerçeklik ve ideoloji kavramlarının farklı ideolojik görüşe sahip basında nasıl bir karşılık bulduğu saptanmaya çalışılacaktır

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Türkiye'de yayınlanan ulusal gazetelerden oluşmaktadır. Örneklem olarak ise; hegemonya mücadelesini ortaya koyacağı düşüncesinden hareketle, 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Genel Seçimlere katılan; AK Parti, CHP, MHP, HDP, İyi Parti, İşçi Partisi ve Saadet Partisi'ne yakınlığı veya karşıtlığı ile bilinen gazeteler seçilmiştir.

AK Parti'ye yakın duran Sabah, Yeni Şafak, Yeni Akit; CHP'ye yakın konumlanan Cumhuriyet, Sözcü, Birgün; MHP' ile bağlantılı Ortadoğu; İYİ Parti'ye yakın Yeniçağ; İşçi Partisi'ne yakın duran Aydınlık; Saadet Partisi'ne yakınlığıyla bilinen Milli Gazete; yine HDP'ye yakın duran Cumhuriyet ve Birgün gazeteleri ile merkezi bir eğilim gösterse de, sahiplik yapısındaki değişimden sonra AK Parti'ye yakın duran Hürriyet gazetesi bu araştırmanın örneklem gazeteleri olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Milletvekili seçimi öncesinde gazetelerde yer alan haberlerin ideolojik gerekçelerle biçimlendiği varsayılmaktadır. Yani, gazeteler haberleri destek verdikleri ideolojinin sınırları içinde oluşturma yoluna gitmektedir.

Aynı gün içinde gelişen bir haber farklı gazetelerde farklı biçimlerde verilebilmektedir. Her gazete habere kendi çerçevesinden yaklaşıp, ona göre aktarmaktadır.

Araştırma sürecinde yer alan gazeteler, seçim sürecindeki haberleri gerçeklikten soyutlayarak ideolojik sebepler nedeniyle yeniden üretme yoluna gitmektedir.

Medya ve özelde gazeteler, iktidarın elde edilmesi, var olan iktidarın sürdürülmesi ve hegemonik yapının devamlılığı amacıyla yoğun biçimde kullanılmaktadır.

Haber içerisinde tercih edilen veya edilmeyen sözcükler, öncelenen veya ötelenen temalar bilinçli bir tercih sonucudur. Rasgele bir seçim söz konusu değildir.

Gazetelerin sahiplik yapılarındaki değişimler haberlerin dil ve söyleminde değişime yol açmaktadır.

3.4. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu çalışma, 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Genel Seçimler ile sınırlandırılmıştır. Çalışma 24 Haziran seçimlerinin iki hafta öncesinden başlayarak, sürece dâhil edilen gazetelerde yer alan, söylem açısından değerli haberlerle sınırlı tutulmuştur. 24 Haziran seçimleri sonrası yaşanan gelişmeler ise araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı ve Genel Seçimlerle ilgili haberlerin çözümlenmesinde eleştirel söylem analizi yönteminden yararlanılmıştır. Sosyal bilimler ve insani bilimler içerisinde söylem çözümlemesi bir çalışma alanıdır. Söylem çözümlemesi; kendi sosyal, kültürel ve politik bağlamlarında metin ve konuşmalarda sistematik bir şekilde çalışmaktadır. Söylem analizi iletişim çalışmaları bağlamında düşünüldüğünde çeşitli haber medyası ve onların mesajlarını anlamlandırabilmek amacıyla içeriklerdeki söylemin ortaya konulması için içeriği oluşturan şeylerin ayrıntılı olarak irdelenmesi gerekmektedir.

Söylem dilbilimsel olan ve dilsel olmayan etkinliklerin bir araya gelerek oluşturdukları sınıflandırma ve anlamlandırma dizgisidir. Dilsel söylemde yer alan düz anlamlar, yan anlamlar farklı anlamları ile karmaşık bir yapı oluştururlar. Tümcelerin, tümceciklerin, sözcüklerin farklı anlamlarda kullanılıp kullanılmadığı söylem analizi yöntemi ile ortaya konulabilir. Söylem analizi bir bakıma ideolojik bir yaklaşım göstermektedir (Aziz, 2010: 137-140). Toplumsal denetimin sağlanmasını için söylem büyük öneme sahiptir. Söylem tutumların, inançların kontrol altına alınmasında ve bunların belirlenmesinde önemlidir (Dijk, 2005: 315-318).

Söylem ortak görüş olmadığı gibi yazarın kuramına da bağlı değildir. Metin mana oluşumunda tek başına egemen değildir. Van Dijk'in haber söylem çözümlemesi yöntemi

içerisinde; metnin içeriği, retoriği, anlatısını ve semantiği vardır. Yöntem, makro ve mikro yapının çözümlemesi şeklinde oluşturulmuştur. Mikro yapı bağlamında sözcükler, metnin sesleri, cümle yapılarını ve anlamlar ele alınmaktadır. Makro yapı çözümlemesi içerisinde ise; metnin teması, konusu ve tematik yapısı gibi söylemin genel boyutları ele alınmaktadır. Yani, metin bölümleri ve paragrafların söylemleri üzerine odaklanılmaktadır. Tematik yapıya bakıldığında genellikle metin içerisinde yer alan sebep-sonuç ilişkisine ve metnin en başından en altındaki konulara kadar söz edilen hususlara değinilmektedir. Makro düzey çözümlemesinde ise metnin içindeki paragraflar birer cümle şekilde ifade edilmekte ve bu mevcut cümleler birkaç cümleye ve son olarak ta tek bir cümleye indirgenerek bu mesajdaki metnin ne ifade etmek istediği ortaya konulmaktadır (Devran, 2010: 64-65).

Kitle iletişim araçlarında yer alan bir takım mesajların - örneğin bu bir haber mesajı olabilir- daha makro seviyede algılanması gerekir. Burada, şüphesiz söylemden faydalanacak amaçlar doğrultusunda, söylemden makro düzeyde çıkarımlar yapmak zorunda kalınabilir. Böylece söylemde yer alan sözcük, tümce ve tümceciklerin geniş düzeyde nasıl önermeler içerdiği ortaya çıkarılmaya çalışılır. Mikro yapının çözümlemesinde haber metinin etken veya edilgen oluşunu da inceler. Örneğin "Polis 6 göstericiyi öldürdü" haber başlığı ile "6 gösterici öldürüldü" haber başlığı aynı şeyler değildir. Ayrıca mikro yapı çözümlemesinde haber metininin uzunluğu, kısalığı, sözcüklerin düz ve yan anlamları da ideolojik bakımından analiz edilir (Aziz, 2010: 137-141).

Sözcük bağlamında analiz yapılırken, sözcüklerin düz ve yan anlamlarının ne olduğu vurgulanıp aynı zamanda seçilen sözcüklerin tercihleri üzerinde de durulmaktadır. Örneğin, bir gazete habere konu olan kişilere "terörist" derken, farklı ideolojik görüşteki başka bir gazete "gerilla" sözcüğünü kullanabilmektedir. Ayrıca cümlelerin sade mi yoksa karmaşık cümlelerden mi oluştuğu üzerinde de durulmaktadır (Devran, 2010: 65-66).

Haber metinlerinde yer alan söylemlerinin çözümlenmesinde sözcüksel boyutlar da önemlidir. Haber yazılırken belli sözcüklerin isteyerek tercih edilmesi yazarının ideolojisinin ne olduğunu ortaya koyabilmektedir, "dindar" yerine "dinci" gibi sözcüklerin tercih edilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Devran, 2010: 66). Ayrıca haberde konuşturulan ve konuşturulmayanlar, açıklamaların resmi ve gayri resmi ağızdan yapılıp yapılmadığı söylemin inşasında önemli rol oynamaktadır. Haber metinlerindeki taraf tutma konuşturulan ve konuşturulmayan üzerinden gerçekleşebilmektedir. Haber metinlerinde olması gereken dengelilik unsuru gözetilmediği zaman gazetenin ideolojisinden dolayı kesimlerden biri için lehte veya aleyhte dengesizlik oluşturulabilmektedir.

Sosyal düzenin mikro seviyesinde dil kullanımı, sözlü etkileşim, söylem ve iletişim vardır. Toplumsal güç dengesi, toplum üzerindeki hegemonya ve egemenlik, toplumsal katmanlar arasındaki eşitsizlik gibi kavramlar makro söylem analizi kavramlarıdır. Eleştirel söylem analizi bir yönüyle makro ve mikro düzeyler arasındaki boşluğu tamamlayan teorik bir köprü olarak düşünülebilir.

Bu araştırmadaki söylem çözümlemesinde genellikle Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yönteminden yararlanılmıştır. Yani, çalışmada yapılan eleştirel söylem çözümlemesi daha çok dil ve söylem üzerine odaklanmıştır.

3.6. Gazete Haberlerinin Söylem Analizi

3.6.1. Hürriyet Gazetesi Sahiplik Yapısı

Türkiye'de modern gazeteciliğin ilk örneklerinden birini Hürriyet gazetesi vermiştir. Gazete, yayın hayatına başladığı 1948 yılından bu yana sürekli olarak kendini geliştirmiştir. Özellikle bir dönem teknolojik alanda yaptığı yatırımlar ile diğer gazetelere karşı önemli bir avantaj elde etmiştir. Modern baskı tekniklerini kullanan gazete, aynı zamanda kendi kurduğu dağıtım örgütüyle rakip gazetelere karşı önemli bir üstünlük sağlamıştır. Gazete yayın hayatının başlarında bol resimli sayfaları ve baskı kalitesiyle dikkatleri üzerine toplamıştır. Hürriyet gazetesinin ünlülerin yaşamları ve polis-adliye vakalarına sayfalarında fazlaca yer vermesi, okuyucuların dikkatini çekmesini sağlamıştır (Adaklı, 2006: 120-121).

Hürriyet gazetesinin kurucusu Sedat Simavi'dir. Simavi basın hayatına çeşitli mizah dergilerinin yayın haklarını satın alarak girmiş, fakat asıl yükselişi Hürriyet gazetesi ile gerçekleşmiştir. Hürriyet gazetesi, gazetelerin taraflı olduğu bir dönemde tarafsızlık ilkesi ile yola çıkmıştır. Yayın hayatının ilk yıllarında batacak diye birtakım söylentiler ortaya atılsa da, Hürriyet kısa sürede önemli tirajlara ulaşmıştır. Başlangıçta tirajı 30 bin olan gazete 1951 yılında 100 bin tiraja ulaşmıştır. Bu satış rakamı ilerleyen yıllarda yarım milyonu bulacak ve gazete önemli gelirler elde edecektir. Hürriyet gazetesinin kısa sürede tirajının önemli rakamlara ulaşmasında Simavi'nin Amerika'dan getirttiği modern baskı makinelerinin etkisi olduğu kadar, gazetenin okuyucuların kolayca anlayabileceği bir dilde yazılmasının da rolü vardır. Yine Hürriyet gazetesinin Londra Olimpiyatlarını yerinde takip etmek üzere foto muhabiri göndermesi de gazeteye büyük prestij sağlamıştır (Topuz, 1973: 175).

1953 yılında Sedat Simavi'nin ölümünün ardından gazetenin başına oğulları Erol ve Haldun Simavi geçmiştir. Hürriyet gazetesi bu iki kardeşin yönetiminde de büyümesini sürdürmüştür. İlerleyen yıllarda iki kardeş arasında anlaşmazlık çıkınca Haldun Simavi Hürriyet gazetesinden ayrılıp Günaydın gazetesini çıkarmaya başlamıştır. 1971 yılında Erol

Simavi Hürriyet gazetesinin tek sahibi duruma gelmiş olsa da, ilerleyen yıllarda gazetenin hisselerinin bir kısmını İktisat Bankası'nın sahibi Erol Aksoy'a devretmiştir (Adaklı, 2006: 123). Erol Simavi'nin Hürriyet gazetesinden geriye kalan hisseleri ise 1994 yılına gelindiğinde Aydın Doğan tarafından satın alınmıştır. 1979 yılında Milliyet gazetesini Karacan ailesinden satın alan Doğan, Hürriyet gazetesini de satın alarak yazılı medyada önemli bir isim haline gelmiştir. Doğan grubu ilerleyen yıllarda özel televizyon yayıncılığına da girmiştir (Sözeri ve Güney, 2011: 47). Bu grubun bünyesinde uzun süre Türk basınının amiral gemiliğini yürüten gazete, 2018 yılında Aydın Doğan tarafından iktidara yakınlığı ile bilinen Demirören grubuna satılmıştır.

3.6.1.1. Hürriyet Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde Erdoğan'ın Ankara mitingini konu alan bir habere yer verilmiştir. Haberin içeriğinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın CHP ve Muharrem İnce'ye yönelik eleştirilerinin yer aldığı görülmektedir. Başlık tematik bakımdan ele alındığında, metaforik anlam içeren bir cümle olduğu göze çarpmaktadır. Erdoğan'ın "Bunlara Bir Osmanlı Tokadı Gerekmez Mi" cümlesi başlığı oluşturmaktadır. Başlık tırnak içinde verilmeyerek Erdoğan lehine bir yanlılık oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Mitingin yapıldığı stadyumun görüntüsü Erdoğan'ın görüntüsü ile birlikte verilmiş, fotoğrafın üzerinde ise Erdoğan'ın Yeni İstanbul Havaalanına 22 Haziran 2018 tarihinde iniş yapacağı bilgisi yer almıştır.

Haberin spotunda Erdoğan'ın İnce ve Kılıçdaroğlu'yla ilgili terör eleştirişine yer verilerek, başlıkta kullanılan 'Osmanlı Tokadı Gerekmez Mi' cümlesinin de tekrarlandığı görülmektedir. Başlıkta ve spotta tekrarlanan bu benzetmenin tema olarak öne çıkarıldığı göze çarpmaktadır.

Haberin gövdesi Erdoğan'ın Ankara mitinginden alıntılarla oluşturulmuştur. Alt başlıklardaki temaların ise 15 Temmuz, Cumhur İttifakı ve CHP eleştirisi konularından oluştuğu anlaşılmaktadır. Erdoğan'ın 15 Temmuz gecesi İstanbul Bağdat Caddesi'nde tankları alkışlayanlarla ilgili sözlerinden oluşan alt başlığın ise yanıltıcı olarak kullanıldığı görülmektedir. "Tankları Alkışlıyordu" alt başlığının altında yer alan metin, alkışlayanın Kılıçdaroğlu olduğu gibi bir anlam oluşmasına yol açmaktadır. Oysa Erdoğan, Kılıçdaroğlu'nun 15 Temmuz gecesi Atatürk Havalimanı'ndan tankların yanından geçerek çıktığını ifade etmektedir. Bu yönüyle haberdeki alt başlık ve haber metni arasında uyumsuzluk bulunduğu görülmektedir.

Haberin devamında Erdoğan'ın Cumhur İttifakı'nın bozulmadan sürdürülmesi yönündeki sözleri ve CHP'ye yönelik eleştirel ifadelerine yer verilmiştir.

Hürriyet gazetesinde aynı gün yayınlanan başka bir haberin öznesi ise CHP ve Millet İttifakı Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'dir. İnce'nin Sakarya mitingi, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve Muharrem İnce arasındaki seçim rekabeti ekseninde kurgulanarak yansıtılmıştır.

Haberde, Erdoğan'ın Sakarya mitinginde dile getirdiği, kendi dönemlerinde tüm hanelerde buzdolabı bulunduğu ve bu durumun da bir gelişmişlik unsuru olduğu düşüncesine karşın İnce'nin dile getirdiği eleştirilere yer verilmiştir. 'Erdoğan Buzdolabını Boşalttı' sözleri başlıkta yer almış ve tırnak içinde aktarılmıştır. Haberin spotunda ise İnce tarafından yine bu konuyla ilgili yapılan eleştiriler yer almıştır. Muharrem İnce, buzdolabının bir gelişmişlik göstergesi sayılamayacağını zira 40 yıl önce de buzdolabının evlerde bulunan bir eşya olduğunu söyleyerek Erdoğan'ın sözlerine yanıt vermektedir. Hatta İnce burada yer alan sözlerinde bir adım daha ileri giderek Erdoğan'ın buzdolabının içini boşalttığını da iddia etmektedir. Gerek haberin başlığı, gerekse spotta yer alan sözler tırnak içinde verilerek haberin makro yapısı içerisinde şematik anlamda bu sözlerin İnce'ye ait açıklamalar olduğunun gazete tarafından altı çizilmektedir.

Haberin gövdesi de yine İnce'nin Sakarya mitinginde yaptığı açıklamalar paralelinde şekillendirilmiştir. Bu bakımdan haberin şematik anlamda bir açıklama türü olduğu anlaşılmaktadır. İlk paragrafta işlenen konunun ise FETÖ tartışması olduğu görülmektedir. İnce, Erdoğan'ın Erdal İnönü için FETÖ'cü dediğini hatta "Gelsin Konuşalım" şeklinde bir ifadede bulunduğunu, oysa Erdal İnönü'nün çoktan öldüğünü ama gerekirse onun yerine kendisinin bu konuyu Cumhurbaşkanı'yla tartışmaya hazır olduğunu ifade etmektedir. İnce'nin açıklamalarındaki hâkim söylem iktidarın FETÖ ile mücadeleyi sulandırmış olduğu düşüncesidir. Bunun delili olarak da hayatta bile olmayan Erdal İnönü'nün FETÖ'cü olmakla itham edilmesi gösterilmektedir. Hürriyet gazetesi ise İnce'nin açıklamalarını tırak içinde vermekte ve haberde yoruma yer vermemektedir. Gazete bu anlamda bağımsız kalmaya ve sadece iki tarafın açıklamalarını vermeye dikkat etmektedir. Gazetenin İnce'nin açıklamalarından İnönü ile ilgili sözlerini alt başlığa taşıdığı görülmektedir. "Adam Öldü, Öldü" şeklindeki çarpıcı başlığın kullanıldığı ve tırnak içinde de verilmediği göze çarpmaktadır. İnce sözlerinin devamında Erdoğan'ın kendilerini FETÖ ile ilişkilendirmeye çalışmasını eleştirmektedir. Bu konuda son derece kararlı ve net bir itiraz dillendirdiği göze çarpmaktadır.

Haberin devamında yer alan metinde İnce, Erdoğan'ı eleştirirken buzdolabını medeniyet göstergesi olarak sunmasına gönderme yapmakta, AK Parti iktidara geldiği dönemde kızakları köpeklerin çekmediğini dillendirmekte, böylece esprili bir üslupla Erdoğan'ı eleştirmektedir. İnce buzdolabın zaten yeni bir şey olmadığını anlatmaya çalışmış ve Erdoğan'ın bu tezini çürütme yoluna gitmiştir. Hatta İnce, 40 yıl önce de bizim evde buzdolabı vardı, fakat Erdoğan dolabın içini boşalttı ifadesini kullanmaktadır.

Haberin son bölümü İnce'nin AK Parti iktidarını sayısal veriler eşliğinde eleştirdiği bir pasajdan oluşmaktadır. İnce, 15 yılda 865 milyar dolarlık vergi toplandığını, üstüne 60 milyar dolarlık özelleştirme yapıldığını buna rağmen 30-40 milyar dolarlık işin ancak yapıldığını ve 323 milyar dolar da borçlanıldığını söylemektedir. "Bunlar Zavallı" alt başlığının kullanıldığı bu bölümde İnce, hükümetin başarısız olduğu tezini ekonomik veriler yoluyla ispat etmeye çalışmaktadır. İnce'nin retoriği güçlendirmek için bu yola başvurduğu görülmektedir.

Haber tematik ve şematik anlamda ele alındığında, alt başlıkların tırnak içinde verilmemesi dışında gazetenin haberin anlamına ve etkinliğine tesir edecek bir tutumu olmadığı görülmektedir. Haberde her iki tarafın da savları ve bu savlara karşı cevaplara yer verilmekte ve dengeli bir tutum sergilediği görülmektedir.

24 Haziran 2018 seçimlerinin önemli aktörlerinden biri olan İyi Parti ve genel başkanı Meral Akşener ile ilgili haberlerin gazete sayfasına yansıdığı görülmektedir. 10 Haziran 2018 tarihli Hürriyet, Meral Akşener'in Trabzon mitingini haberleştirip başlığa da bölgenin önemli bir ekonomik girdisi olan fındıkla ilgili sözlerini taşımıştır. "Karadeniz'e Fındık Sözü". Akşener'in bu sözleri mitingin Trabzon'da yapılmasından dolayı önem ifade etmektedir. Ayrıca haberin gövdesinden de anlaşılacağı üzere bu başlıkta aynı zamanda iktidara yönelik bir eleştiri de bulunmaktadır. Başlığın alt anlamı, fındık fiyatlarının yetersiz olduğu söylemini barındırmaktadır. Bu bağlamda başlıktan, Trabzon ve Karadeniz fındık üreticilerinin fındık fiyatı konusunda şikâyetçi oldukları söylemi da çıkartılabilir.

Haberi tematik olarak ele aldığımızda gövdesindeki konuların Akşener'in fındık taban fiyatına getirdiği eşleştiler, iktidar ve özellikle Erdoğan'a yönelttiği israf söylemlerinden oluştuğu görülmektedir. Haberin gövdesi Akşener'in fındık fiyatları ile ilgili açıklamasıyla başlamakta ve seçimleri İyi Parti'nin kazanması halinde fındık taban fiyatını 15 lira yapacakları yönündeki vaatlerine yer verilmektedir. Haberin devamında Akşener'in miting alanındaki genç bir kıza cebinde ne kadar para var diye seslendiği ve kızın da 2 lira diye cevap verdiği yazmaktadır. "Ceren'in Cebinde 2 TL" gibi dramatik bir cümle kurgusuyla bu cevabın alt başlık olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bu alt başlık, vatandaşın cebinde parası olmadığı söyleminin bir anlamda Akşener tarafından da altının çizilmesi manasına

gelmektedir. Böylece gazetenin Akşener tarafından örnek verme yoluyla dile getirilen vatandaşın cebinde para yok söylemini kuvvetlendirdiği düşünülebilir. Akşener, yaptığı açıklamalarda halkın cebinde para olmadığına vurgu yaparken, tezat olarak bakan çocuklarının ise para çokluğundan dolayı bunları sayarken parmaklarının su toplayabileceğini dillendirdiği görülmektedir. Akşener özellikle parmakların su toplaması deyimiyle halkta olmayan paranın belli bir kesimde fazlasıyla bulunduğu söylemini inşa etmektedir. Haberi oluşturan açıklamaların devamında Akşener 24 Haziran seçimlerinin bir dönemeç olduğuna vurgu yapmakta, vatandaşın yapacağı seçimle ya Erdoğan'ın iktidarının daha da güçleneceği bir sistemi, ya da vatandaşın itibarının yükseleceği sistemi seçmiş olacağını belirtmektedir. Akşener sözlerinin devamımda Erdoğan'ı eleştirerek özellikle israf vurgusu üzerinden açıklamalarına devam etmektedir. Erdoğan'ı 450 odalık saray yapıp insanları işsiz bırakmakla suçlamaktadır. Akşener, Erdoğan'ın saray inşa ettiği yerde eski Cumhurbaşkanı Özal'ın üç oda bir salon binada ikamet ettiğini de söyleyerek, kıyaslama yoluyla eleştirisinin haklılığını ortaya koymaya çalışmaktadır.

Haberin son bölümünde Akşener'in tarıma yönelik eleştirilerinin yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda çiftçinin perişan edildiğini söyleyen Akşener sözü fındığa getirerek, hükümetin bu ürünle ilgili politikasını da eleştirmektedir. Fındık alım şirketinin yabancılara satıldığını, hatta onlardan da FETÖ'cülerin aldığını iddia Akşener, fiyatın en az 15 lira olması gerektiğini belirtmektedir. Akşener'in fiyat konusundaki bu düşüncesi '15 Lira olacak' cümlesiyle alt başlığa taşınmıştır.

Haberde genel olarak Akşener'in açıklamalarına yer verildiği ve yanlılık unsurlarına rastlamadığı görülmektedir. Bununla birlikte başlık ve alt başlıklarda ise Akşener'in düşüncelerini olumlayan bir hava oluşturulduğu düşünülebilir.

11 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Erdoğan'ın Denizli ve Kocaeli mitinglerinden derlenen bir habere yer vermiştir. Haberin başlığına taşınan temanın ise Erdoğan tarafından dile getirilen, CHP'nin kendi içinde liderlik tartışması yaşadığı ve İnce'nin, Kılıçdaroğlu'nun her seçimde yenildiğinden dolayı partinin liderliğini bırakması gerektiği yolundaki eleştirisine dayandırıldığı görülmektedir. Erdoğan, İnce'nin düşüncesini kendisine referans yaparak seçimde kaybetmesi halinde istifa edip etmeyeceğini sormakta ve bu soru haberin başlığını şekillendirmektedir. 'Bay Muharrem İstifa Edecek Misin?' cümlesinden oluşan başlık tırnak içinde verilmemiş ve Erdoğan'ın İnce'yi hedef alan bu sözleri aynen kullanılmıştır. Haberin spotundaki söylemin CHP içinde yaşandığı düşünülen liderlik çekişmesi olduğu Erdoğan'ın sözlerinden anlaşılmaktadır. Erdoğan, kendi partisi içinde yenilenin çekilmesini savunan İnce'nin, seçimde yenilmesi halinde istifa edip

edemeyeceğini gündeme taşmaktadır. Erdoğan böylelikle İnce'nin tutarsız davrandığı düşüncesini de ispat etmeye de çalışmaktadır.

Tematik incelemede haberin gövdesinde Erdoğan'ın sözlerinden oluşan belli başlı tema ve söylemler ise şunlardadır: Erdoğan, öncelikle AK Parti'nin ülke için yoğun mücadele verdiğine değinmiş bu bağlamda terörle de çok mücadele ettiklerini söylemiştir. Cumhurbaşkanı, CHP yönetiminin ise bu noktada kendilerinden çok farklı bir pozisyonda durduğunu belirtmiştir. Bu düşüncesini savunmak için de, HDP'nin tutuklu lideri Demirtaş'ı ziyaret etmelerini teröre verdikleri destek manasında zikretmiştir.

"Daha Çırak Bile Değil" alt başlığı altında Erdoğan'ın CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye yönelik siyaseten yeterli deneyime sahip olmadığı söylemini barındıran açıklamaların yer aldığı görülmektedir. Erdoğan daha kendi içinde liderlik konusunda sorunları olan bir partinin, Cumhurbaşkanı adayının ne derece yetkin olduğunu tartışmaya açmaktadır.

"Bir Küçük Kılıçdaroğlu" alt başlığında ise Erdoğan, İnce'nin aslında kendi isteğiyle aday olmadığı, Kılıçdaroğlu tarafından seçimi kazanamayacağı bilinerek karşısına aday olarak çıkarıldığını savunmaktadır. Erdoğan CHP'yi isminde halk olan fakat icraatlarının tümü halka karşı bir parti olmakla suçlamaktadır. Erdoğan'ın bu sözleriyle muhafazakâr kesimde geçmişten bu yana dillendirilen CHP'nin halkın değerlerine yabancı olduğu düşüncesinin yeniden üretildiği görülmektedir.

Erdoğan'ın haberin bundan sonraki bölümünde yer alan açıklamalarından, CHP'nin İyi Parti'ye 15 milletvekili transferi yapıp, İyi Parti'nin seçimlere katılmasının önünü açmasından çok rahatsız olduğu anlaşılmaktadır. Erdoğan, milletin CHP'ye ana muhalefet görevi verdiğini fakat bu partinin bunu görmezden gelerek diğer partilere vekil desteğinde bulunduğunu belirtmektedir. Böylece CHP'yi asli görevinden sapmakla suçlamaktadır. Erdoğan sağa sola vekil gönderesiniz diye mi halk size oy verdi anlamındaki sözleriyle eleştirisini keskin bir şekilde ortaya koymaktadır. Erdoğan, CHP'nin bu tavrını eleştirirken, diğer yandan seçim sürecinin başından beri dillendirdiği seçimlerin beka meselesi olduğu söyleminde de vurgu yapmaktadır. Bir diğer argüman olan AK Parti'nin yapım ekibi muhalefetin ise yıkım ekibi olduğu düşüncesine de haberin bu bölümünde Erdoğan'ın sözlerine dayalı olarak yer verildiği görülmektedir. Erdoğan'ın seçimin bir beka meselesi olduğu söylemi ayrıca gazete tarafından da alt başlığa taşınarak öne çıkarılmıştır. Buradaki alt başlıkta ise "Mesele İstiklal Meselesi" cümlesinin kullanıldığı görülmektedir.

Haberin son bölümünün Erdoğan'ın Demirtaş'la ilgili düşüncelerinden oluştuğu görülmektedir. Erdoğan burada Demirtaş'ın serbest bırakılması noktasındaki düşüncelere

kesin biçimde karşı olduğunu, Demirtaş'ın televizyonda seçim konuşması yapabilmesi ve partisinin de ayrıca seçim çalışmaları yürütebilmesinin bile bu şartlarda olmaması gerektiğini dile getirmektedir. Erdoğan böylelikle tutuklu olan bir kimsenin aday olmasının dahi büyük şans olduğu söylemini üretmektedir. Bu bölüm için kullanılan alt başlıkta da bu paralelde bir cümleye yer verildiği görülmektedir: " Bu Bile Ona Fazla."

Yukarıdaki haber şematik olarak incelendiğinde Cumhurbaşkanının demeçlerinden oluşan açıklama içeren bir haber olduğu görülmektedir.

Hürriyet Gazetesi'nin 11 Haziran 2018 tarihli nüshasında Cumhur İttifakı'nın AK Parti'den sonra en önemli ortağı olan MHP lideri Devlet Bahçeli ile ilgili habere de yer verdiği görülmektedir. Seçim çalışmaları için İzmir'de bulunan MHP lideri Devlet Bahçeli'nin açıklamaları gazetede yer almıştır.

Haberin makro incelemesinde Bahçeli'nin habere konu olan açıklamalarında başlıca dört temayı ele aldığı görülmektedir. Bu temalardan ilki, FETÖ konusunda olup; Bahçeli'nin bu konuda, yeni bir kalkışma ihtimalinde çok sert biçimde karşılık verileceğini söylediği belirtilmektedir. Bahçeli'nin dile getirdiği ikinci tema ise, seçmenlerin oy kullanma noktasında duyarlı olmaları ve mutlaka sandığa gitmeleri düşüncesidir. Bahçeli, açıklamalarının başka bir bölümde de konu olarak Millet İttifakı'nı ele almakta ve yoğun biçimde eleştirmektedir. Devlet Bahçeli'nin açıklamalarındaki son temanın ise TSK tarafından yapılacak olası bir Kandil operasyonu konusundaki açıklamalar olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen bu dört temadan başlığa taşınanın ise FETÖ konusuyla ilgili olduğu görülmektedir. Yani, Hürriyet gazetesi Bahçeli'nin kedine has üslubuyla yaptığı "Alayını Cehennemin Dibine Kadar Kovalarız" açıklamasına haberin başlığında yer verip bu konuyu ön plana çıkarmıştır. Haberin mikro incelemesinde Bahçeli'nin kullandığı cümlenin ise son derece çarpıcı olduğu, özellikle seçilen "Alayını" ve "Cehennemin dibi" gibi sözcükler yoluyla metne dramatik ve tehditkâr bir hava katıldığı gözlenmektedir. Diğer yandan Bahçeli'nin bu ifadesi tırnak içine alınmamış ve dikkat çekecek şekilde sarı renkte verilmiştir. Gazete bu yolla Bahçeli'nin sözünün daha da vurgulanmasını sağlamış, şematik bakımdan yanlılık oluşmasına yol açmıştır.

Haberin devamında Bahçeli'nin seçimlerde oy kullanmanın öneminde dair açıklamalarına yer verilmiştir. Bahçeliye göre her vatandaş sandığa giderek oyunu kullanmalı ve seçim sonrası ortaya çıkabilecek meşruiyet tartışmaları noktasında sorun yaşanmaması için hassasiyet göstermelidir. Bu açıklamalar aynı zamanda Bahçeli'nin bu seçime ayrı bir önem atfettiğinin de işaretidir.

Bahçeli açıklamalarının devamında, Millet İttifakı'na çatmakta ve ittifakı hezeyan içinde olmakla suçlamaktadır. Bahçelinin bu noktadaki en büyük iddiası ise Millet İttifakı'nın dolaylı da olsa teröre destek ve cesaret verdiği söylemidir. MHP lideri bunun kanıtı olarak ta Erdoğan'ın da mitinglerde dile getirdiği, BDP lideri Demirtaş'ın cezaevinde ziyaret edilmesini kanıt olarak sunma yoluna gitmektedir.

Haberin son kısmının "Bir Gece Ansızın Kandil" alt başlığıyla devam ettiği görülmektedir. Bu başlık altında Bahçeli'nin Kandil'e ve dolayısıyla terör örgütü PKK'ya operasyon yapılmasını kuvvetli biçimde arzuladığı ve bunu Kandil'in tepesine Türk bayrağı dikilmesi yönündeki ifadeleriyle çarpıcı bir biçimde dile getirdiği görülmektedir.

MHP'den ayrılarak İyi Parti'yi kuran Meral Akşener'in seçimlerden sonra Erdoğan'a destek vereceği yönündeki iddialara verdiği yanıtı içeren11 Haziran 2018 tarihli bir haber gazeteye yansımıştır. Bu haberin başlığı Akşener'in bu konudaki düşüncesini ortaya koymaktadır "Erdoğan'la İttifak Benim Açımdan Mümkün Değil".

Akşener gazetecilerin bu konudaki sorularına verdiği yanıtta, 7 Haziran seçimleri sonrası dolaylı olarak iktidar tarafından kendisine güçlü başkan yardımcılığı teklifi yapıldığını, ancak bunu reddettiğini beyan ederek 24 Haziran seçimlerinden sonra da böyle bir düşüncesinin olmadığını açık biçimde ifade etmiştir. Akşener'in açıklamalarından böyle bir düşüncesi olsa daha önce yapılan teklifi değerlendireceği, dolayısıyla bu şekilde bir düşünce taşımadığının delili olarak kendisine yapılan teklifi öne sürdüğü görülmektedir.

Akşener'in Cumhur İttifakı'yla ilgili düşüncelerini soran gazetecilere verdiği cevabın özetinin de haberin alt başlığında verildiği görülmektedir. "Cumhur İttifakı Zoraki Evlilik" ifadesini taşıyan bu alt başlık, bu konuda Akşener'in düşüncelerini özetlemektedir. Akşener, Erdoğan'ın bu ittifaktaki amacının MHP'nin oyları olduğunu ve Bahçeli'nin de Erdoğan'ı destekleme sebebinin 24 Haziran seçimleri sonrası mecliste yer alma isteğinden kaynaklandığını söylemektedir. Akşener ittifakın zoraki bir birliktelik olduğunu ima etmektedir. Seçimden sonra Cumhur İttifakı'nın devamının da büyük bir olasılık olarak görülmediğini dile getirmektedir.

Akşener, 7 Haziran seçimlerinden sonra AKP milletvekili Metin Külünk tarafından kendisine güçlü başkan yardımcılığı görevinin bizzat evine gelinerek yapıldığını ve bu teklifi kabul etmediğini de gazetecilere beyan etmiştir. Akşener'in bu açıklamalarının Hürriyet gazetesi tarafından tırnak içine alınmadan alt başlığa taşındığı görülmektedir. "Metin Külünk Evime Geldi" ifadesi Akşener'in kendisine iktidar partisi tarafından yapılan teklifin ispatı olarak haberde yer almaktadır.

Haberin son bölümünde ise Akşener'in İzmir'in ilçeleri ve Manisa'da yaptığı konuşmadan alıntı yapıldığı görülmektedir. Akşener burada hükümete vergi, özelleştirme ve alınan borçlarla oluşan 2,5 trilyonluk bütçeyi ne yaptığını sormakta ve iktidara gelmesi halinde bunun hesabını soracağını belirtmektedir.

Hürriyet gazetesi 24 Haziran 2018 seçim süreci boyunca sıklıkla dillendirilen ve özellikle AKP ve MHP tarafından kuvvetli biçimde desteklendiği anlaşılan, Irak'ın kuzeyinde yer alan Kandil kampına yönelik askeri operasyonu haberleştirilmiştir.

Gazetede PKK terör örgütünün Kuzey Irak üstlenmesi olan Kandil'e yönelik operasyona geniş yer ayırılmış, ayrıca operasyon bilgisi de Erdoğan'ın ağzından verilmiştir. Haberde "Operasyon başladı" cümlesi başlıkta kullanılmıştır. Haberin üst başlığında ise dikkat çekici kırmızı bir renk kullanılmış ve burada "Cumhurbaşkanı'ndan Kandil Açıklaması" ifadesi yer almıştır. Erdoğan'ın bu açıklamayı Niğde ve Bursa mitinginde yaptığı haberin spotundan anlaşılmaktadır. Spotta Erdoğan, daha önce Kandil'e operasyon yapılacağından söz ettiğini hatırlatarak, 20 uçağın Kandil'de yer alan 14 hedefi bombalayıp geri döndüğü bilgisini vermiş ve operasyonun bununla da sınırlı kalmayıp terörün kökü kazınana kadar devam edeceğini de ifade etmiştir. Haberin başlığının tırnak içinde verilmemesi ve üst başlığın kırmızı renkle verilmesi gazetenin haberi hem sahiplenip hem de önemsediğini gösteren detaylardır.

Haberin gövdesi ise Erdoğan'ın çeşitli konularla ilgili yaptığı açıklamalardan oluşmaktadır. Erdoğan öncelikle terörle mücadele konusuna değinerek terörün kökünün kazınacağı mesajını vermiştir. Bu bağlamda terörle mücadeleye destek olmadığını düşündüğü CHP'yi eleştiren Erdoğan, İnce ve Kılıçdaroğlu'nun ise HDP'ye destek verme yoluyla örtülü de olsa terörle mücadelede zafiyet oluşturup, kendilerine destek vermediklerini söylemektedir.

Erdoğan yaptığı açıklamalarda bu zamana kadar yurt içi ve dışında terörle kararlılıkla mücadele edildiğini ve gelinen noktada da terör bataklığı olarak adlandırdığı Kandil'e operasyon yapmak suretiyle sivrisinekleri değil bataklığı kuruttukları mesajını kamuoyuna vermeye çalışmaktadır. Erdoğan Kandil'e yönelik yapılan operasyonun sonuç alınıncaya kadar devam edeceğini de sözlerine eklemektedir.

Haberin devamı Erdoğan'dan alıntılanan "Dalga Geçmeye Benzemez" alt başlığı altında Erdoğan'ın Muharrem İnce'ye yönelik eleştirilerinden oluşmaktadır. Erdoğan, Kandil operasyonunu kastederek bu işler mikrofonu eline alıp konuşmaya benzemez deyip; İnce ile kendini kıyaslamakta ve İnce'nin yaptığının kendi yaptıkları karşınındı ancak dalga geçmek olarak isimlendirilebileceğini söylemektedir. Erdoğan'ın böyle davranarak en büyük rakibini seçmenin gözünde küçük göstermeye çalıştığı düşünülebilir.

Haberin devamında Erdoğan, Bay Muharrem olarak isimlendirdiği Cumhurbaşkanı adayı İnce'ye yönelik eleştirilerini sürdürmektedir. "Varlığım Moralinizi Bozuyor" alt başlığı bu anlamda Erdoğan tarafından Millet İttifakı üyeleri için kullanılmış bir ifadeden alınmıştır. Erdoğan üç benzemez olarak adlandırdığı Millet İttifakı üyelerini bu şekilde uyumsuz olarak nitelemekte, ayrıca bu ittifakı yıkım ekibi olarak adlandırmaktadır. Erdoğan üç benzemez ve yıkım ekibi olarak adlandırdığı bu ittifakın karşısındaki Cumhur ittifakını ise yapım ekibi olarak nitelemektedir. Erdoğan, Muharrem İnce'yi ise daha yoğun biçimde eleştirmekte ve İnce'nin, Metin Temel Paşa ile ilgili sözlerini de örnek vererek terörle mücadelede önemli yararlık göstermiş bir komutana dahi tahammül edemediğini ve kendi vardığının da İnce için rahatsızlık sebebi olduğunu söylemektedir.

Erdoğan açıklamalarının devamında önemli bir seçim vaadi olarak dillendirdiği kıraathanelerle yer vermiş ve kıraathanelerin 24 saat açık kalacak merkezler olduğunu söylemiştir. Erdoğan'ın bu açıklamasının da alt başlıkta yer bulduğu görülmektedir. Haberin şematik incelemesinde Erdoğan'ın açıklamaları paralelindeki oluşturulduğu görülmektedir. Gazete haberde yoruma yer vermemiş, yalnızca Erdoğan'ın açıklamalarından bazı bölümleri başlıklara almak yoluyla bu ifadelerin önem derecesini artırdığı görülmüştür.

12 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde seçim süreci boyunca özellikle Erdoğan ve Yıldırım tarafından sıklıkla güdeme getirilen ve Selahattin Demirtaş'ın 6-7 Ekim olaylarında talimat vererek 53 kişinin ölümüne neden olduğu yönündeki iddialarına karşın Selahattin Demirtaş için verilmiş bir cevap hakkı gibi durmaktadır. Haberin başlığı da daha önce Erdoğan ve Binali Yıldırım tarafından sıklıkla dile getirilen Kobani olaylarıyla ilgilidir. Hürriyet gazetesi başlıkta "Erdoğan'a Kobani Resti" ifadesini kullanmış ve haberin altında Selahattin Demirtaş'ın resmine yer vermiştir.

Haberin gövdesinde Selahattin Demirtaş'ın, Kobani olayları sırasında halkı sokağa çağırıp 53 kişinin ölümüne yol açtığı şeklindeki iddialara sosyal medya üzerinden cevap verdiği anlaşılmaktadır. Demirtaş, Erdoğan'a yönelttiği ifadelerde eğer Cumhurbaşkanının iddia ettiği gibi 53 kişinin ölümüyle ilgili kışkırtıcı bir açıklamada bulunmuşsa ve bu konuda bir kanıt sunularsa Cumhurbaşkanlığı adaylığından, hem de Erdoğan lehine çekileceğini belirtmektedir. Demirtaş sözlerinin devamında, Kobani olaylarında yaşanan ölümlerin kendi açıklamalarından değil, bizzat 7 Ekim tarihinde Erdoğan'ın "Kobani düştü düşecek" açıklamasından sonra gerçekleştiğini ifade etmiş, ayrıca da ne kendisi ne de başka bir HDP'li hakkında bu konuyla ilgili açılmış bir dava olmadığını belirtmiştir. Demirtaş ayrıca, olaylar sırasında ölen kişi sayısının da Erdoğan'ın söylediği gibi 53 değil, 43 olduğunu da belirtmiştir.

Haber metninin devamında Demirtaş'ın sözlerinden alıntılanan "Görüşmelerimiz Devam Etmiştir" alt başlığına yer verildiği görüşmüştür. Demirtaş, Kobani olaylarından sonra Erdoğan'la Çözüm Süreci bağlamında 5 ay daha görüşme yaptıklarını ve Erdoğan'ın bugün terörist ilan ettiği kendileriyle görüşmeyi sürdürdüğünü de sözlerine eklemiştir. Demirtaş açıklamalarının sonunda ise, Erdoğan'a çağrı yaparak ya cezaevine gelip kendisiyle tartışmasını yahut kendisinin cezaevinden çıkarılarsa meydanlardan bu suçlamaya cevap vereceğini söylemiştir.

Hürriyet gazetesinde daha önce yer alan Erdoğan ve Binali Yıldırım ile ilgili bazı haberlerde Demirtaş'ın Kobani olayları bağlamında suçlandığı açıklamaların yapıldığı görülmüştür. Bu sebepten, Demirtaş'ın bu açıklamasının gazetede yer bulması, haberin farklı tarafları arasında dengenin sağlanmaması ve cevap hakkı verilmesi bağlamında önem arz etmektedir.

12 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu 'nu konu edinen haberin başlığında da yine Erdoğan haberinde olduğu gibi Kandil operasyonunun yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte Erdoğan haberindeki, operasyonun başladığı bilgisini veren haberin aksine bu haberde operasyonun faydası konusuna değinildiği görülmektedir. Kılıçdaroğlu'nun cümlelerine dayandırılan haberin "Önemli Olan Kandil'i Almak Değil Terörü Çözmek" biçimindeki başlığının Kandil operasyonuna yönelik eleştirel bir söylem taşıdığı görülmektedir. Haberin spotunda ise Kılıçdaroğlu, 16 yılda terörün bitirilemediği eleştirisini hükümete yönelterek, Kandil'i bombalarsınız örgüt üyeleri başka bir yere kaçar bundan dolayı bombalamak çözüm değildir, çözüm terörü tamamen bitirecek adımların atılmasıdır mesajını vermektedir. Ayrıca Kılıçdaroğlu'nun bu düşüncesini Kanal D televizyonunda Hakan Çelik ve Hande Fırat'ın sorularını cevaplarken de ifade ettiği haberin spotundan anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinin Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarıyla oluşturulduğu görülmektedir. Bu bakımdan haberin şematik anlamda açıklama türü olduğu anlaşılmaktadır. CHP lideri, iktidarın terörü 16 senedir bitiremediğini fakat seçim döneminde çıkan bu türden haberlerin ise gerçeği çok yansıtmadığını, Kandil'de terör örgütünden kimler olup olmadığının da bilinmediğini, bundan dolayı da yapılan operasyonların ne kadar etkili olduğunun da şüpheli olduğu düşüncesini savunmaktadır. Kılıçdaroğlu terörle mücadele etmenin en meşru hak olduğunu, fakat örgütle aynı zamanda müzakere edenin de yine AKP hükümeti olduğunu, bundan dolayı da eylem ve söylemlerde çelişki bulunduğunu ifade etmektedir.

Aynı gün Hürriyet gazetesinde yayınlanan Erdoğan haberinde Kandil operasyonu Erdoğan'ın dilinden enine boyuna aktarılırken, diğer yandan ana muhalefet lideriyle ilgili aynı

konuda bir haber yapılmış olması olayın farklı taraflarının düşüncelerinin yansıtılması açısından medya etiği bağlamında önem arz etmektedir.

13 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi iktidar ve muhalefetin miting haberlerine yer vermeye devam etmiştir. Erdoğan'ın Eskişehir mitingini "Tamamına Yakını HDP'li" başlığıyla veren Hürriyet, kalın punto ve dikkat çekecek şekilde sarı renk kullanmaktadır. Erdoğan İnce'nin Diyarbakır mitingini eleştirmekte ve katılanların tamamına yakınının HDP'li olduğunu iddia etmektedir. Erdoğan'ın bu iddiası gazete tarafından dikkat çekici bir biçimde başlığa taşınmakta ve tırnak içinde verilmemektedir. Üst başlıkta ise "İnce'nin Diyarbakır mitingine eleştiri" şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Haberin spotunda Erdoğan'ın bu konuyla ilgili açıklamaları tırnak içinde sunularak objektif bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir. Mitinge katılanların neredeyse tamamının HDP'li olduğu ve mitingde Türk bayrağı açılmadığı şeklindeki düşüncenin Erdoğan'ın iddiası olduğu gazetenin haberi yazım şeklinden de ortaya çıkmaktadır.

Haberin gövdesinin ise Erdoğan'ın mitingdeki açıklamaları paralelinde şekil aldığı görülmektedir. "Bol Bol Geyik Yapıyor" alt başlığı altında Erdoğan, kendilerinin icraat yapmakla, muhalefetin ise yalnızca yapılan icraatları eleştirmekle yetindiğini dile getirmektedir. Erdoğan'dan alıntılanan alt başlığın tırnak içinde verilmeyişi ise gazetenin bu düşünceye en azından muhalif durmadığını göstermektedir.

"Seni Ziyaret Edecek Hali Yok" alt başlığında Erdoğan, ünlü Amerikalı yatırımcı Alon Musk'un otomobil üretimi noktasında kendisiyle görüştüğüne değinerek, seninle görüşecek hali yoktu herhalde diyerek İnce'yi önemsizleştirmeye çalışmakta, kendisini de bir o kadar önemli konuma yükseltmektedir. Alt başlığa taşınan ve tırnak içinde verilmeyen bu düşünce de gazetenin bu görüşü Erdoğan'ın sözleri üzerinden yaydığını göstermektedir. Haberin devamında Erdoğan, millet kıraathanelerini eleştiren muhalefete yüklenerek "Asıl kek bunlara denir" demektedir. Erdoğan'ın bu sözü Millet kıraathanelerinde ücretsiz verilecek keki dillerine doladığını düşündüğü muhalefete cevap niteliği taşımaktadır. Bu ifadeler de gazete tarafından tırnak içine alınmadan alt başlığa taşınmıştır. Bakıldığında, özellikle CHP ve Muharrem İnce'nin alaya alındığı bir başlığın gazetede yer aldığı göze çarpmaktadır.

Erdoğan sözlerinin devamında İnce'nin Edirne Cezaevi'nde Demirtaş'a yaptığı ziyareti eleştiri konusu yapmakta, İnce'yi terörle mücadele konusunda zafiyet göstermekle suçlamaktadır. Erdoğan'ın bu konuşmasında da diğer konuşmalarında olduğu gibi CHP'yi, HDP ve terör örgütüyle ilintili gösterme söylemini sürdürdüğü göze çarpmaktadır. Gazetenin ise bu söylem konusunda Erdoğan'ın sözlerine yer vermekle birlikte söylemi sahiplenici bir üslup taşımaktan çok Erdoğan'ın düşüncelerini kamuoyuna aktaran bir medya rolünü

benimsediği anlaşılmaktadır. Erdoğan buradaki açıklamalarında İnce'yi HDP ve PKK konusunda duyarlı, fakat İslam dünyasındaki sorunlar ve özellikle Filistin konusunda duyarsız olmakla suçlamaktadır. Erdoğan'ın bu söyleminin, İnce'nin ideolojik olarak sol düşünceye yakın bir lider olduğu imajını muhafazakâr seçmen zihninde yeniden inşa etmeyi amaçladığı düşünülebilir.

Haberin son bölümünde Erdoğan'ın İnce'yi doğru söylememekle itham ettiği ve İnce üzerinden CHP'yi de suçladığı görülmektedir. Erdoğan, İnce'nin katıldığı bir televizyon programında Milli Savunma Üniversitesi Rektörünü FETÖ'cü olmakla itham ettiğini, fakat Rektörün yayına bağlanmak istemesi üzerini sözlerini değiştirip Dekan dediği, yine onun da yayına bağlanmak istemesi üzerine sunucuya kendisini zorladığını söylediğini belirtmekte ve buna dayanarak İnce'yi doğru konuşmamakla suçlamaktadır. Erdoğan sözlerinin devamında ise seçimi kaybetmesi halinde istifa edeceğini beyan etmesini isteyerek rakibi İnce'ye meydan okumuştur. Bu meydan okuyuş aynı zamanda, Erdoğan'ın kendisine olan güveni ortaya koyan ve seçmenine güçlüyüz mesajını veren bir söylem de ihtiva etmektedir. Erdoğan'ın bu söylemlerinin gazete tarafından sahiplenilmeden aktarıldığı görülmekte, bu şekilde de objektif bir habercilik yöntemi benimsendiği anlaşılmaktadır.

13 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde Muharrem İnce'nin Kayseri mitingini konu edinen bir habere yer verilmiştir. Haberin tematik çözümlemesinde başlığında işlenen konunun ise Diyarbakır mitingini eleştiren Erdoğan'a, İnce tarafından verilen yanıt olduğu görülmektedir. Kayseri mitinginde İnce, ekonomik ve siyasi alandaki farklı konulara değinmekle birlikte başlığa taşınan temanın Diyarbakır mitingine yönelik Erdoğan eleştirisi ve bu eleştiriye İnce'nin verdiği yanıt olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin başlığında İnce'nin Diyarbakır mitingine ilişkin söylediği sözler yer almaktadır. İnce'nin "Diyarbakır'da Ak Partili Kardeşlerim De Vardı" şeklindeki sözlerinin Erdoğan'ın miting alanının HDP'lilerce doldurulduğu şeklindeki iddiasına karşı bir cevap olduğu görülmektedir. Başlığın hemen yanında sarı renkle dikkat çekecek biçimde yazılan " Erdoğan'a Miting Yanıtı" cümlesi de İnce'nin Erdoğan'a cevap verdiğini net bir biçimde okuyucuya yansıtmaktadır. Kayseri mitinginde işlenen konular içinden özelikle bu konunun ön plana çıkarıldığı ise dikkatten kaçmamaktadır.

Haberin şematik analizinde görseli kullanılan miting alanı ve İnce'nin fotoğrafının hemen altında yer alan bir açıklama yazısında İnce'nin mitinge yöresel ağızla "Nörüyosunuz gadasını aldıklarım" cümlesiyle başladığı yazılarak, yerel değerlere önem verdiği düşüncesi oluşturacağı için bilinçli veya bilinçsiz biçimde olumlandığı görülmektedir.

Haberin spotunda da yine başlıkta işlenen temanın sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. İnce Diyarbakır mitinginde HDP'lilerin yer aldığı biçimindeki Erdoğan'ın iddialarına verdiği cevapta, mitingde AK Partililerin de olduğunu ve kimseyi ayırmadığını söylemektedir. Bu yönüyle gazetenin Erdoğan'ın iddialarına karşın İnce'ye kendini ifade etme ve cevap verme noktasında yeterince dengeli davrandığı göze çarpmaktadır.

Haberin gövdesinde İnce'nin açıklamalarından oluşturulan metinde ise daha çok ekonomik konulara yer verildiği görülmektedir. Alt başlıklarda İnce'nin, Erdoğan ile ilgili eleştirilerine yer verildiği anlaşılmaktadır. İnce, ekonomik büyümeyi hormonlu olarak ifade etmekte, Erdoğan'ı ise uluslararası alanda fevri çıkışlar yapan bir "Çakma Kabadayı" olarak nitelemektedir. İnce'nin bu sözlerine alt başlıklarda yer veren gazete ise tırnak içine almayarak bu düşüncelere olumsuz yaklaşmadığının belirtisini vermektedir. "İntikam, Rövanş Yok" "İsraf Ekonomisi" ifadeleri haberin gövdesinde yer alan diğer başlıklardır. İlk alt başlık altında İnce'nin seçimleri kazanma ihtimaline dayalı düşünceleri yer almakta, böylelikle Erdoğan'ın seçimleri kaybedebileceği söylemi inşa edilmeye çalışılmaktadır. İsraf ekonomisi alt başlığının içeriği ise Erdoğan'ın toplumun aksine lüks içinde yaşayan bir lider olduğu imajını çizmeye çalıştığı görülmekte, bu düşünceler İnce'nin açıklamaları üzerinden aktarılmaktadır.

Muharrem İnce'nin açıklamalarına geniş biçime yer verilen bu haberle birlikte gazetede Binali Yıldırım'ın açıklamalarının yer aldığı bir haberde de yer verildiği görülmüştür.

"CHP'nin İki Genel Başkanı Var" başlığıyla verilen bu haber Binali Yıldırım'ın Çankırı ve Kırıkkale mitinglerindeki sözlerini gazete sayfasına taşımaktadır. Yıldırım bu sözleriyle CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin birbiriyle bağdaşmadığını düşündüğü açıklamalarını kamuoyunun dikkatine sunarak, muhalefetin kendi içinde dahi bir fikir birliği sağlayamadığı söylemini yaymayı amaçlamaktadır. Gazetede verilen başlık ise tırnak içine alınmamış ve Yıldırım'ın bu düşüncesine örtülü de olsa destek verildiği düşüncesi oluşturulmuştur. Eğer başlık tırnak içinde verilmiş olsaydı bunun Yıldırım'ın bir iddiası olduğu düşüncesi okuyucuda oluşmuş olacaktı.

Haberin gövdesinde ise başlığa taşınan düşüncenin detaylı olarak okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Binali Yıldırım, FETÖ elebaşının iadesi konusunda, İnce'nin gerekli müracaat yapılmadı iddiasına karşın, Kılıçdaroğlu'nun gerekli müracaat yapıldı şeklinde beyanat verdiğini, dolayısıyla iki lider arasında bu konuda bir düşünce birliği olmadığını söylemektedir. Yıldırım sözlerinin devamında 15 Temmuz gecesine yer vererek o

gece krizi Çankırı'dan yönettiğini aktarmıştır. Böylelikle darbe sırasında Çankırı'da bulunduğunu ve yönetim merkezlerine yakın olmamakla birlikte buradan dahi mücadeleye destek verdiğini paylaşmaktadır. Yıldırım sözlerinin devamında muhalefeti yıkım ekibine benzetmekte, partisinin yaptığı tüm yatırımların muhalefet tarafından hedef alındığını söylemektedir. Böylelikle muhalefeti icraat yapan değil, yalnızca laf ve eleştiri üreten bir kurum olarak tanımlamaktadır. Yıldırım, ülkenin emperyalist güçler tarafından saldırıya maruz kaldığı bu günlerde Yenikapı ruhu ve birlik beraberliğe, tüm partilerin dış güçlere karşı birlikte hareket etmesine ihtiyaç duyulduğunu söylemektedir.

"Millet Sizinle mi Uğraşacak" alt başlığında Binali Yıldırım'ın, FETÖ iadesi konusunda çelişkili açıklama yapan Kılıçdaroğlu ve İnce'yi kastettiği anlaşılmaktadır. Böylelikle iki liderin milleti lüzumsuz işlerle meşgul ettiği söylemini inşa etmektedir. Gazetenin ise bu alt başlığı tırnak içinde vermeyerek Yıldırım'ın bu açıklamasına muhalif bir tavır almadığı ortaya çıkmaktadır.

Yıldırım'ın haberde yer alan diğer söylemlerinin ise, AKP tarafından elde edilen kazanımların muhalefet partisi tarafından görmezden gelinerek, yıkım ekibi gibi çalıştığı söylemidir.

Hürriyet gazetesi 14 Haziran 2018 tarihli nüshasında muhalefet liderlerinden Kemal Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarına yer vermiştir. Haberin ana temasının, bir süredir Cumhurbaşkanı ve CHP üst yönetimi arasında sürdürülen Diyarbakır mitingi polemiği olduğu anlaşılmaktadır. Erdoğan İnce'nin Diyarbakır'da yapmış olduğu mitinge katılanların çoğunluğunun HDP'li olduğunu iddia etmiş ve bu konuda istihbarat kaynaklı bilgi sahibi olduğunu katıldığı mitinglerde dile getirmiştir.

Bu haberde ise Kılıçdaroğlu'nun Cumhurbaşkanına yanıt niteliğindeki açıklamasının başlığa taşındığı görülmektedir. Başlıkta Kılıçdaroğlu'ndan alıntılanan " Nereden Biliyorsun HDP'li Olduğunu" cümlesine yer verilmiştir. Haberin gövdesini oluşturan metin ve başlıktaki düşünce, Kılıçdaroğlu'nun Cumhurbaşkanı tarafından kendisi ve partisinin illegal bir biçimde takip ettirildiği ve bunun için de devletin istihbarat teşkilatından faydalanıldığı düşüncesidir. Kılıçdaroğlu buna karşın, veremeyecekleri bir hesapları olmadığı için takip edilmelerinin de bir anlam taşımadığını ve bunu dert etmedikleri söylemini oluşturmaya çalışmaktadır. İki lider ve parti arasındaki miting polemiğinde gazete ise taraf tutmayan, her iki kesime de eşit mesafede durmaya çalışan bir yayın politikası takip etmektedir. Hem Erdoğan'ın hem de İnce ve Kılıçdaroğlu'nun açıklama ve cevaplarına yeterli biçimde yer vererek haberin tarafları arasındaki denge sağladığı göze çarpmaktadır.

Haberin gövdesinde Kılıçdaroğlu'nun FOX TV söyleşisi ve Genç İmamhatipliler Derneği buluşmasından bazı satır başlarına yer verildiği görülmektedir. Haberin gövde metninde özellikle dikkat çeken ve alt başlığa taşınan açıklamayı Kılıçdaroğlu'nun Genç İmamhatipliler Derneği üyeleriyle sahur buluşmasında ifade ettiği anlaşılmaktadır. Buradaki sohbette Kılıçdaroğlu'nun "İmam Hatipleri Niye Kapatalım" sözünün alt başlık olarak kullanıldığı görülmektedir. Alt başlık ile gündeme gelen konunun ise, Türkiye'nin geçmişinden gelen, laik - dini eğitim tartışmaları bağlamında düşünüldüğünde CHP lideri tarafından böyle bir açıklama yapılması önem arz etmektedir. Kılıçdaroğlu'nun bu sözlerinde mazisi olan bu çatışmacı duruma karşın, özellikle CHP tarafından dile getirilmesi ayrı bir anlam ifade etmektedir. Gazetenin bu düşünceyi başlığa taşıması ise haberde çatışmalı bir konuya yer vererek okur sayısını artırmaya yönelik olduğu düşünülebilir.

Haberin devamında ise Kılıçdaroğlu'nun kendisi ve bazı gazetecilere yönelik açılan tazminat davaları hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. Kılıçdaroğlu, bu davaların kendilerini yıldırmayı amaç edindiğini, fakat davalar yüzünden düşüncelerini ifade etmekten ve siyasal mücadeleden vazgeçmeyeceklerini belirtmiştir. Haberin bütününde gazetenin yaklaşımının ise genel olarak objektif olduğu göze çarpmakla birlikte kamuoyunda sorunlu olarak bilinen bazı konuların, hem başlık hem de alt başlıklarda ön plana çıkarılma gayreti sezilmektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde Meral Akşener'in Sivas ve Tokat mitingindeki açıklamalarının haberleştirildiği görülmektedir. Haberde işlenen temalar Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik beka sorunu cevabı, Millet ittifakının geleceği ile ilgili Akşener'in düşünceleri, ekonomik konulardaki düşünceler ve bedelli askerlik konularından oluşmaktadır.

Haberin başlığına taşınan temanın ise Erdoğan tarafından seçim sürecinde sıklıkla dile getirilen, seçimlerin ülkenin beka meselesi olduğu düşüncesine karşı bir cevap niteliği taşıdığı görülmektedir. "Senin Beka Sorunun Var" cümlesi Akşener'den alıntılanarak başlık için kullanılmış, Erdoğan'a karşı sarf edildiği anlaşılan sözün ise başlığın yanında alt planı kırmızı, dikkat çekici tasarımla verildiği görülmektedir. Bu yönüyle başlık iki lider arasında polemik yaşandığı düşüncesini okuyucuya yansıtmaktadır.

Haberin gövdesindeki Akşener'in açıklamalarından Erdoğan'ı eleştirdiği ve beka sorununun ülke açsından değil, Erdoğan'ın kendi geleceğine yönelik bir sorun olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Seçim sürecinde Cumhur İttifakı ile Millet ittifakı arasında sürdürülen en büyük düşünce çatışmalarının başında "beka sorunu" tartışması gelmektedir. İktidar kanadı, seçimlerin ülke için beka sorunu olacak derecede önem taşıdığını savunurken,

muhalefet kanadı beka sorunu söyleminin üretilmiş bir söylem olduğunu ve gerçeği yansıtmadığını beyan etmektedir. Bu haber özelinde de bu tartışmanı sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Akşener'in açıklamalarının devamında ise, AK Parti'nin terörü bitme noktasından alıp tırmandırdığını söyleyerek milli güvenlik konusunda suçlayıcı bir söylem inşa ettiği göze çarpmaktadır.

Akşener'in konuşmasından habere taşınan ikinci temanın ise, yine seçim sürecinde sıklıkla basın tarafında gündeme getirilen Millet İttifakı'nın sorunlu olduğu ve devamlılığın sağlanıp sağlanmayacağının belirsizliği düşüncesine karşı, Akşener'in cevap niteliği taşıyan açıklamalarından olunmaktadır. Akşener'in açıklamalarında Millet İttifakı'nın seçimin birinci turundan sonra da devam edileceği bilgisi verilmektedir. Böylelikle medyada oluşan bu düşünceye karşı önemli ölçüde etkili olacak ve okuyucuyu bu konudaki şüphelere karşı aydınlatacak bir bilginin haberin içeriğinden sağlandığı görülmektedir.

Akşener'in değindiği ve habere konu olan diğer bir temanın ise seçmenlere yönelik olumlu mesajlar içeren ekonomik vaatler olduğu göze çarpmaktadır. Buradaki açıklamalarında Akşener özellikle kredi kartı borcu olanların borçlarının silineceği vaadinde bulunmaktadır. Ayrıca Akşener, bedelli askerlik konusuna da askeriyenin ihtiyaçları gerçeğini göz önünde bulundurularak olumlu yaklaştığını ifade etmektedir.

Haberin bütününde yer alan ana söylemin Cumhur İttifakı'nın beka sorunu söylemine karşın İyi Parti lideri Akşener'in anti tezlerinin sunulması biçiminde ortaya konulduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesinin ise yine belli bir siyasal görüşten yana tavır almayıp, düşüncelerin ortaya konulması noktasında dengeliliği esas tutma gayretinde olduğu gözlenmektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi, Erdoğan'ın Rize ve Trabzon mitinglerindeki söylemlerini sayfasına taşımıştır. Haberin başlığında kullanılan temanın ise Edirne Cezaevinde tutuklu bulunan HDP'nin Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın adaylığıyla ilgili düşünceleri olduğu görülmektedir. Haberin başlığından anlaşıldığına göre Erdoğan, HDP lideri Demirtaş'ın tutuklu iken aday olmasına karşı çıkmaktadır. " Demirtaş'ın Adaylığı Bence Yanlış Gelişme" cümlesi tırnak içinde verilip, bu fikrin Erdoğan'a ait olduğunun altı çizilmiştir. Başlıkta geçen, Demirtaş'ın adaylığı bölümünün kırmızı renkte verilmesi ise okuyucunun bu konuya dikkatini çekmeyi amaçladığı düşünülebilir.

Haberin spotunda da yine Erdoğan'ın Demirtaş'ın aday olamayacağı yönündeki düşüncelerine yer verilmektedir. Erdoğan, her ne kadar Demirtaş hükümlü olmayıp sadece tutuklu olsa da, asıl olarak neden tutuklandığına bakılması gerektiği düşüncesini vurgulamaktadır. Erdoğan'ın açıklamalarındaki söylemin Cumhurbaşkanlığı adaylığı için

tutuklu olanların dahi aday olmamaları gerektiği söylemini ürettiği, gazetenin ise bu söyleme karşı tarafsız bir pozisyonda durduğu görülmektedir.

Haberin gövdesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarına dayanmakta ve genel olarak yorum katılmadan verilmektedir. Bununla birlikte Cumhurbaşkanı'nın bazı açıklamalarının alt başlıklara taşınması yoluyla üretilen söyleme gazetenin bu başlıkları tırnak içinde vermeyip vurgulayarak örtülü anlamda destek verdiği görülmektedir.

"Yapmadıkları Rezillik Bırakmadılar" alt başlığında Erdoğan, Millet İttifakı'nı eleştirmekte ve bunu yaparken seçtiği rezillik sözcüğüyle Millet İttifakı'na son derece olumsuz gönderme yapmaktadır. Bu cümlenin alt başlıkta yer almış olması da, Erdoğan'ın bu söyleminin belirgin biçimde verilmesine olanak sağlamaktadır. Erdoğan "Bu milletin hizmetkârıyım" cümlesiyle, İnce tarafından kendisine yöneltilen Beyaz Türk eleştirisine de cevap vermekte, bu yakıştırmayı beğenmediğini de milletin hizmetkârıyım cümlesiyle ortaya koymaktadır. Beyaz Türk gibi kibir yüklü bir ifadeye karşı Erdoğan'ın kullandığı hizmetkâr argümanının önemli bir anti tez oluşturduğu düşünülebilir. Erdoğan'ın alt başlığa taşınan " Kek diyorum keklik anlıyorlar" ifadelerinde ise kıraathane vaadini eleştiren CHP'ye yapılan göndermeler yer almaktadır. Erdoğan'ın burada kıraathanenin gerçek anlamının kitap okunan yer olduğunu, bununla birlikte kumarhane gibi algılandığını ifade etmektedir. Erdoğan'ın CHP'ye yönelik olumsuz eleştirileri göze çarpmaktadır. Bu alt başlıkta Erdoğan tarafından ortaya konan eleştirinin, tırnak içinde kullanılmayarak gazete tarafından da en azından olumsuz görülmediği göze çarpmaktadır.

Erdoğan, havaalanı yatırımıyla ilgili muhalefet tarafından yapılan eleştirileri ise "Atla, Eşekle Mi Taşıyacaksınız" cümlesiyle karşılık vermektedir. Erdoğan bu cümlesiyle ülkeye çok sayıda turist geldiğini, bunun günden güne arttığını ifade ederek bu kadar turistin taşınabilmesi için havaalanı yatırımının gerekliliğini bu alt başlıktaki cümleyle anlatmaktadır. Haberin tamamının Erdoğan'ın açıklamalarından oluştuğu, gazetenin alt başlıklar dışında Erdoğan'ın düşüncelerine karşı nötr bir tutum takındığı gözlenmektedir.

15 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde yaşanan ölümlü kavgayı manşetine taşımıştır. Haber "Seçime Kan Bulaştı" gibi son derece çarpıcı bir başlıkla sunulmuş, başlığın hemen yanında kırmızı renkte verilen bilgi cümlesinde yaşanan kavga sonucu 1'i Ak Partili 4 kişinin hayatını kaybettiği bilgisine başlıktan farklı olarak kırmızı renkte yer verilmiştir.

Haberin spotunda verilen bilgiye göre, seçim çalışması için Suruç'ta esnaf ziyaretinde buluna AK Partililerle, PKK terör örgütü sempatizanları arasında çıkan kavga sonucunda 4 kişinin hayatını kaybettiği bilgisine yer verilmiştir. Haberin başlığında yer alan 1'i Ak Partili

ifadesinin ayrıştırıcı ve öne çıkarıcı bir söylem ihtiva ettiği göze çarpmaktadır. Gazetenin AK Partiliyi ön plana çıkarmasında, önemliliğinin etkisi olduğu varsayılabilir. Ölenler içinde AKP'li olana daha fazla önem verildiği kurulan cümleden anlaşılmaktadır. Zira diğer ölenler hakkında herhangi bir aidiyet bilgisine yer verilmemiştir.

Haberin şematik incelemesinde ise olayın esnaf ziyareti sırasındaki tartışmalar sebebiyle yaşandığı bilgisine yer verilmiştir. Gazetenin ilk sayfasında genel olarak değinilen habere, iç sayfada ise ayrıntılı biçimde yer ayrılmıştır. Buna göre, Suruç'a seçim çalışması için giden Şanlıurfa Ak Parti Milletvekili İbrahim Halil Yıldız, aralarında kardeşinin de bulunduğu bir heyetle yaptığı esnaf ziyareti esnasında, DBP'li (Demokratik Bölgeler Partisi) bir grupla tartışma yaşandığı anlaşılmaktadır. Yaşanan tartışmanın silahlı kavgaya dönüşmesiyle de Yıldız'ın kardeşinin de aralarında bulunduğu 4 kişi hayatını kaybederken, 6 kişinin de yaralandığı bilgisine yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde yer alan açıklamalardan olayın, AK Parti heyetine neden buraya geldiniz tepkisinde bulunan DBP'lilerin sözlü tartışmasıyla başlayıp büyüdüğü bilgisine yer verilmiştir. Haberin devamında olayı başlatan kişilerin PKK sempatizanı olduğu bilgisi de aktarılırken, çıkan silahlı çatışmanın ise ancak polisin havaya ateş açmasıyla sonlandırılabildiği belirtilmiştir.

Haberde çok sayıda fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflardan birinde AK Parti milletvekili Yıldız esnaf ziyareti sırasında gösterilirken, diğer fotoğrafların çatışmadan izler taşıyan görseller olduğu görülmektedir. Kullanılan fotoğraflar sokakta yaşanan dehşeti yansıtıcı bir mahiyet taşımakta, çevrede yaşanan arbede sırasında hasar meydana geldiği yansıtılmaktadır. Kullanılan son fotoğrafta ise çevik kuvvet görüntüsüne yer verilmiştir. Polislerin olduğu bu görüntü, olayın büyük çaplı bir çatışma olduğu düşüncesini desteklemektedir. Fotoğrafta hastane önündeki polislerin teyakkuz halindeki görüntüleri kullanılmıştır. Ölüm ve yaralama olayının yüksek olduğu bir çatışma haberinin, hastane ve polis görseliyle desteklenmesinin olayın vahametini ortaya koyan bir anlatım barındırdığı düşünülebilir.

Gazetede 15 Haziran 2018 tarihinde Erdoğan'la ilgili haberin başlığında yer alan konunun, Erdoğan'ın Rize ve Trabzon mitinglerinin işlendiği 14 Haziran tarihli haberiyle aynı olduğu görülmektedir. Bu kez Erdoğan'ın Yalova da yaptığı miting habere konu edilmekle birlikte başlığa taşınan temanın bir önceki günkü haberdeki temayla aynı olduğu anlaşılmaktadır. Erdoğan Rize ve Trabzon mitinglerinde, tutuklu olan Selahattin Demirtaş'ın seçimlere katılmaması gerektiği düşüncesini dillendirirken, 15 Haziran nüshasındaki sözlerinde ise bu konuda bir düzenleme yapılacağının sinyalini vermektedir.

Haberin başlığında Erdoğan'ın Yalova mitinginde söylediklerine dayandırılarak " Tutuklu Olan Aday Olamayacak" cümlesine yer verilmiştir. Başlığın son derece büyük puntolarla verilmesi ve tırnak içine alınmaması gazete tarafından da kabul edilen bir düşünce olabileceği izlenimini yansıtmaktadır. Haberin spotunda ise Erdoğan'ın bu konudaki gerekçesine yer verilmiş, sadece hükümlülerin değil tutukluların da aday olamayacağı yönünde kanun hazırlanacağı bilgisine değinilmiştir. Erdoğan'ın tıpkı hükümlüler gibi tutukluların da aday olamaması için öne sürdüğü gerekçenin ise "Burası yolgeçen hanı mı?" cümlesiyle verildiği anlaşılmaktadır. Erdoğan'ın bu cümlesiyle oluşturduğu söylem, milletvekilliğinin ciddi bir iş olduğu, bundan dolayı da yalnızca hükümlü olanların değil tutuklu olanların da bu haktan yaralanamayacakları söylemidir.

Haberin gövdesinin ilk paragrafında Erdoğan'ın dile getirdiği temaların, 6-7 Ekim olayları sırasında halkı provoke etmekle suçladığı Demirtaş ve onu hapishanede ziyaret etmek suretiyle destek verdiğini iddia ettiği Muharrem İnce eleştirileri olduğu görülmektedir. Bu temayla paralel biçimde yine Kılıçdaroğlu ve İnce'yi ulusalcı olmamakla eleştiren bir Erdoğan söyleminin satır aralarında yer bulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Erdoğan, Kılıçdaroğlu'nun Hakkâri'de yaptığı mitingde olduğu gibi İnce'nin de Diyarbakır'da düzenlediği mitingde Türk bayrağı olmadığı eleştirisini getirmektedir. Erdoğan böylelikle Muhalefet partisi ve liderlerini yeterince milliyetçi olmamak ve HDP yandaşlığıyla suçlamaktadır. Erdoğan'ın bu söyleminin ise alt başlığa "Türk bayrağı olmadan miting" cümlesiyle taşındığı görülmektedir.

Erdoğan Yalova mitingindeki sözlerinin devamında İnce'yi, pek çok olumsuz olayın fitilini ateşleyen bir aktör olarak düşündüğü Demirtaş'a destek vermekle suçlamaktadır. Erdoğan, Kılıçdaroğlu'nun yapmış olduğu adalet yürüyüşünü de eleştirmekte ve bu eleştiri gazete tarafından alt başlıkta yer bulmaktadır. Erdoğan "Böyle adalet olur mu" sözleriyle hem CHP liderini hem de tutuklu olan HDP liderini hedefe koymaktadır.

Haberin bundan sonraki kısmında Erdoğan'ın Yalova ile ilgili sözlerine yer verilmiştir. Erdoğan buradaki açıklamalarda Yalova'ya yaptıkları yatırımları ifade etmek için sayısal veriler kullanmakta, böylelikle retoriksel olarak inandırıcılığı artırmayı hedeflemektedir. Diğer yandan Erdoğan en önemli rakibi olan İnce ile kendisini karşılaştırma yaparak seçmene iki aday arasında kıyas yapma olasılığını sunmaktadır. Erdoğan'ın bu sözlerinin, haberin alt başlığında "Yalova'ya 11.5 Katrilyon" ifadesiyle yer bulduğu görülmekte, buradaki sayısal veri ise başlığın ciddiyetini ve inanırlığını olumlu şekilde etkilemektedir.

15 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Binali Yıldırım'ın İstanbul'un bazı ilçelerinde yapmış olduğu mitingleri haber yapmıştır. Tematik incelemede haberde Yıldırım'a dayandırılan iki önemli temanın ön plana taşındığı anlaşılmaktadır. Bu temalardan ilkinin FETÖ konusu olduğu görülmekte, ikinci temanın ise muhalefet tarafından seçim sürecinde dillendirilen israf iddialarına karşı geliştirilmiş bir söylem olduğu göze çarpmaktadır.

Haberin üst başlığında Yıldırım'ın FETÖ ile ilgili eleştirilerine yer verilmiştir. Yıldırım burada, ABD'deki cemaat mensuplarını eleştirerek, Amerikan bayrağını öptüklerini söylemekte, oysa bu kişilerin halkın dini ve milli duygularını sömüren insanlar olduğunu beyan etmektedir. Yıldırım bu kişilerin Amerikan bayrağını öpmelerini ise aslında milli ve dini bir düşünce yapısına sahip olmadıklarını ispat etmek için kullanmaktadır. Yıldırım'ın milleti dinle imanla aldatanların şeklinde bir ifadeye yer verip, bunun üst başlık olarak kullanılması bu konuda toplumda bir hassasiyet oluştuğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Haberin başlığında ise Binali Yıldırım'ın "En pahalısı olmayan hizmettir" sözleri kullanılmıştır. Yıldırım burada AK Parti'li belediyelerin israf ettiği yönündeki düşünceyi göğüslemeye çalışarak, hizmet olmayan yerde zaten israf olmayacağı, çünkü yapılan bir işte olmadığı düşüncesini yaymaya çalışılmaktadır.

Haberin gövdesi de gene Yıldırım'ın sözlerinden oluşmaktadır. Yıldırım'ın burada işlediği temaların başında 15 Temmuz vurgusu yer almakta ve bunun sağalabilmesinin ise sistem değişikliği yoluyla olacağı düşüncesini savunma yoluna gitmektedir. Aynı gazetede yer alan Erdoğan, İnce ve Kılıçdaroğlu haberlerinin aksine bu habere son derece kısıtlı yer ayrılarak dengeli bir yer dağılım yapılmadığı ve Yıldırım aleyhine bir dengesizlik oluşturulduğu gözden kaçmamaktadır. Bu durum ise Binali Yıldırım'ın diğer aktörlere göre haber değerinin daha az olmasıyla açıklanabilir.

16 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Bayram namazı sonrası ve İstanbul Sultangazi mitingindeki açıklamalarından derlenen bir habere yer verilmiştir. Habere makro anlamda bakıldığında başlığına taşınan temanın ise bedelli askerlik olduğu görülmektedir. "Bedelli Açıklaması: Gündemimizde Var" ifadesiyle oluşturulan haberin başlığı Erdoğan'ın açıklamalarıyla şekillenmektedir. Haberin spotu da yine doğal olarak Erdoğan'ın açıklamalarından meydana gelmektedir. Erdoğan'ın spota taşınan açıklamalarında iki tema işlenmiştir. Bu temalardan ilki, başlıkta da yer alan bedelli askerlik konusu, diğeri de Kandil'e yapılan operasyonlardır.

Haberin gövdesine Erdoğan'ın açıklamalarıyla taşınan ilk konunun Suriye ve çatışmaların yoğunlaştığı İdlib bölgesiyle ilgili olduğu görülmektedir. Erdoğan burada yaptığı açıklamalarda, İdbib'deki terör gruplarıyla mücadelede Rusya'nın çabalarından bahsetmekte ve o bölgede barış tesis edilebilmesi için gayret edildiğini söylemektedir. Gazete Erdoğan'ın açıklamalarını "İdlib'de Barış Zemini" ifadesiyle başlığa taşımakta ve Erdoğan'ın düşüncelerini destekleyici bir yaklaşım göstermektedir.

Haberin devamında Erdoğan'ın bedelli askerlik konusunda yaptığı açıklamalara yer verilmektedir. Erdoğan'ın açıklamalarındaki temel söylemlerin, bedelli askerlik konusunun çerçevesinin çizilmesi ve bu konuda askeri yetkililerin düşüncelerinin büyük öneme sahip olduğudur. Erdoğan açıklamalarında ayrıca, Türk ordusunun profesyonelleşmeye başladığını da sözlerine eklemektedir. Erdoğan'ın bu açıklamalarının alt başlığa "Genelkurmay'la Konuşulacak" cümlesiyle taşındığı ve bu noktadaki hâkim düşüncenin bedelli askerlik konusunda karar verme sürecinde hükümetle birlikte askerlerin ağırlığı olduğu söylemidir.

Erdoğan'ın açıklamalarından alınan bir diğer temanın ise terörle mücadele konusundaki düşünceleri ve CHP'nin bu anlamda iktidara destek vermediği, hatta neredeyse taban tabana zıt bir konumda yer aldığını ifade eden görüşüdür. Erdoğan bu görüşünü desteklemek için ise, Edirne'de cezaevinde bulunan HDP lideri Demirtaş'ın İnce tarafından ziyaret edilmesini ileri sürmektedir. Haberin bu bölümünde alt başlık olarak tercih edilen sözünün "Başka aday bulunamıyor mu?" şeklindeki cümleyle Erdoğan, Demirtaş'ın aday olmasını eleştirmekte, başlıkta işlenen söylemin Erdoğan'ın bu sözü üzerinden daha önce de sıklıkla dile getirdiği, tutuklu olanların da aday olmaması yönündeki açıklamalarından oluştuğu görülmektedir.

Erdoğan'ın açıklamalarının devamında Türk–Kürt ayrımı yapılmadığı söyleminin işlediği anlaşılmaktadır. Erdoğan, bu noktada da yine Selahattin Demirtaş'ı suçlamakta ve 53 vatandaşın ölümünden sorumlu tuttuğunu bir kez daha deklere etmektedir. Bu bölümdeki alt başlığın da bu söylem üzerinden işlendiği görülmektedir. "Türk – Kürt Ayrımı Yok" şeklinde oluşturulan başlığın, aynı söylemi destekleyici bir anlam oluşturduğu görülmektedir.

Haberin tamamına şematik olarak bakıldığında açıklama türü bir haber olduğu görülmekte, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemlerinin haberin içeriğini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Gazetenin ise tarafgir bir tutum takınmayıp, yalnızca Erdoğan'ın sözlerini alt başlıklarda yinelemek suretiyle, altını çizme dışında etik olarak sorun teşkil etmeyecek bir yaklaşım benimsediği anlaşılmaktadır.

16 Haziran 2018 tarihinde Hürriyet gazetesi iç sayfasında Binali Yıldırım'la ilgili bir habere yer vermiştir. Haberin başlığına taşınan sözün Yıldırım'ın Refahiye ilçesindeki halka

hitabından alıntılandığı anlaşılmaktadır. "Şimdiden Tarihe Geçtim" sözleri haberin başlığını oluşturmaktadır. Bu haberde iki ayrı konunun işlendiği görülmektedir. Birinci bölümde, Yıldırım'ın doğup büyüdüğü Erzincan-Refahiye deki bayramlaşma programına yer ayrılırken, ikinci bölümünde ise Tunceli Seyit Rıza Meydanı'nda yaptığı konuşmadan alıntılama yapılmaktadır. İkinci bölümde yer alan başlıkta ise Yıldırım'ın "Tunceli'ye İnce İçin Soru Bıraktı" cümlesine yer verilmiştir.

Haberin ilk bölümünün detayında Binali Yıldırım'ın doğup büyüdüğü köyünde geçirdiği Ramazan bayramının ilk günü konu edilmektedir. Haberden anlaşıldığına göre, Yıldırım bayram namazını köyünde hemşerileriyle birlikte eda edip, mezarlık ziyaretinde bulunmuştur. Devamındaki yazıda ise Refahiye ilçe merkezinde toplanan insanlara hitap ettiği bilgisi yer almaktadır. Binali Yıldırım buradaki açıklamalarında 2 yıl Başbakanlık, 10 yıl da Bakanlık yaptığını ve Refahiyeli bir hemşerileri olarak bundan gurur duyduğunu ifade etmiştir. Haberin devamında ayrıca Yıldırım'ın, Youtube internet sitesinde bir canlı yayına katılıp bazı soruları cevaplandırdığına değinilmiştir. Yıldırım burada gelen bir soru üzerine, ABD ile Münbiç konusunda anlaşmaya varıldığını, fakat ABD'nin bu anlamda yükümlülüklerini yerine gerdirmediğini ifade etmektedir. Yıldırım bununla birlikte ABD güçlü ülke ne yapalım demediklerini de ifade ederek ülkenin hakkını sonuna kadar arayacakları mesajını vermektedir.

Haberin ikinci kısmı ise Yıldırım'ın Tunceli'de yaptığı konuşmaya ayrılmıştır. Başbakan Yıldırım'ın buradaki konuşmasında sıklıkla dile getirilen terör örgütünün en büyük zararı yine bölgede yaşayan Kürtlere verdiği yolundaki hâkim söylemi yeniden ürettiği görülmektedir. Yıldırım terör yüzünden bölgeye yatırım yapılmadığını söylemekte, hatta terörün etkisinin azalmasıyla birlikte Tunceli'de tekstil sanayinin geliştiğini ve yapılan yatırımlar neticesinde bölgedeki insanların da iş imkânına kavuştuğunun özellikle altını çizmektedir. Yıldırım'ın konuşmamaları arasında önemli yere sahip diğer bir söylemini ise, Dersim Olaylarına ayırdığı ve Tunceli'de yaşayan halka karşı böyle bir söylemin ortaya atmasının ise seçim süreci dolayısıyla kabul edilebilir bir tavır olduğu anlaşılmaktadır. Yıldırım'ın bu konuyla ilgili sözlerinin en önemlisi ise, bir daha Dersimler yaşanmasına izin vermeyecekleri şeklindeki beyanıdır. Bu söylem, aynı zamanda geçmişte Dersim'de yapılanların yanlışlığı konusunun devletin yetkili bir kişisi ağzından itiraf edilmesi şeklinde de algılanabilir.

Haberin devamında işlenen konunun ise, Yıldırım tarafından yapılan CHP ve Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce eleştirisi olduğu görülmektedir. Yıldırım burada halka seslenerek İnce ve partisinin Tunceli için yaptığı bir yatırım olup olmadığını sormakta ve

kendi partisinin yaptığı yatırımlarla karşılaştırma yoluna giderek İnce ve partisinin hiçbir yatırımı olmadığını dillendirmektedir. Yıldırım'ın buradaki söylemindeki amacın İnce'ye neden oy verilmeyeceğinin açıklaması olarak okunabilir. Haberin başlığına da Yıldırım'ın bu söylemi taşınmış ve "Tunceli'ye İnce için soru bıraktı" şeklindeki bir cümleden oluşturulmuştur.

16 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin parti genel merkezindeki bayramlaşma sırasında yaptığı açıklamaları konu edinen bir habere yer verilmiştir. Devlet Bahçeli'nin fotoğrafının altına konumlandırılan haberin başlığı yine Bahçeli'nin açıklamalarından oluşmaktadır. "MHP'liler Oylarını Erdoğan'a Kullanacak" cümlesi seçimlerde Erdoğan'ı kayıtsız ve şartsız desteklediğinin göstergesi gibi durmaktadır.

Seçim süreci boyunca Bahçeli'nin basına yansıyan tüm demeçlerinin yine bu yönde olduğu, Cumhur İttifakı ve Erdoğan'ın en büyük destekçisi pozisyonu göze çarpmaktadır. Daha önce Erdoğan'ı çeşitli vesilelerle ciddi anlamda eleştiren Bahçeli'nin 24 Haziran seçimleri sürecinde bu denli Erdoğan destekçisi olması da bir o kadar dikkat çekmiştir. Bahçeli'nin bunu açıklarken ise, ülkenin 15 Temmuz sonrası yaşadığı süreç ve Erdoğan tarafından da sıklıkla dile getirilen beka sorunu ile ilgili tespitleri paylaştığı görülmektedir.

Haberin gövdesinde Bahçeli; 24 Haziran seçimlerine katılımın yoğun olacağını söyleyerek bu seçimin diğerlerine göre ayrı bir önem taşıdığına vurgu yapmaktadır. Bahçeli, açıklamalarında ayrıca 24 Haziran seçimlerinde parti taraftarlarının Erdoğan'a destek vereceklerinin de altını çizmektedir. Bahçeli'nin açıklamaları yoluyla haber metninde yer alan diğer bir konunun ise partisinin bilinçli olarak olduğundan daha az oy alacak gibi gösterilmesini düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır. Bahçeli bazı anket şirketlerinin anket sonuçlarını manipüle ederek halkı yanıltmayı amaç edindiklerini dile getirmektedir.

Haberin devamında ise Bahçeli'nin, Cumhur İttifakı konusundaki sözleri, seçimlerde Erdoğan'ı destekleyecekleri, Cumhur İttifakı'nın sağlam olduğu düşüncesinin verilmesi ve de bu söylemin sürdürülmesi şeklinde göze çarpmaktadır.

17 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin İstanbul Beykoz, Üsküdar, Sancaktepe ve Pendik ilçelerindeki mitinglerinden derlenen bir habere yer ayırmıştır. Haberin başlığında İnce'nin şu ifadelerine yer verildiği görülmektedir: " Ben Seçildiğimde Erdoğan'da Mutlu Olacak". Başlık tırnak içinde verilmiş ve bu anlamda başlıktaki yargının İnce'nin düşünceleri olduğu da gazete tarafından teyit edilmiş olmaktadır. Haberin spotunda, İnce'nin seçim çalışmalarına İstanbul'un ilçelerinde devam ettiği belirtilirken, seçilmesi halinde Erdoğan'ın dahi mutlu olacağını iddia ettiğine değinilmiştir.

Haberin gövdesinde "Ben Kep Diyorum O Kek Anlıyor ve Alacaklılar Kapıda Bekliyor'" şeklinde iki alt başlığa yer verilmiştir. Alt başlıkların İnce'ni açıklamalarına dayandırılarak oluşturulduğu; fakat tırnak içinde de verilmediği görülmektedir. İnce'nin açıklamalarında kek konusuna gönderme yapmasında seçim dönemi boyuna Erdoğan ve CHP arasında yaşanan kıraathane tartışmalarının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Daha önce seçim süreci boyunca basını yansıyan pek çok haberde, Erdoğan'ın bu konuyu işlediği görülmüştür. İnce ise açıklamalarında, seçimi kazanması durumunda Erdoğan'ın da bundan karlı çıkacağını belirtmektedir. Diğer yandan İnce'nin açıklamalarında teknoloji ve çağdaşlık vurgusu yapıldığı göze çarpmaktadır. Hatta İnce, kullanılan telefonların da yakın zamanda tarih olacağı ve insanın uzaya seyahat edeceği yönünde bilgiler aktarmakta ve tıbbın da çok daha ileri gideceğine değinmektedir. İnce böylelikle, bilimsel gelişmelere önem verdiğini ve geleceğe yatırım yapmanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır. İnce, Erdoğan'ı eleştirerek de kendisinin kepten bahsettiğini oysa Erdoğan'ın bunu kek diye anladığını ifade etmekte ve bu örnekten de yola çıkarak, yaşlandığını düşündüğü Erdoğan'ın ülkeyi yönetmemesi gerektiğini söylemektedir. İnce ayrıca Kıraathaneleri de eleştirerek, bunları da mı yandaşlarına verecek, hadi diyelim öğlede kek yedin akşam ne yiyeceksin ifadelerini kullanmaktadır.

İnce'nin haberin devamındaki diğer bir düşüncenin ise Erdoğan'ın gitmesi durumunda ülkenin batacağı söylemine karşı üretilen başka bir söylem olduğu görülmektedir. İnce, Atatürk, İnönü gidince bile ülkeye bir şey olmadı dolaysıyla sen gidince niye olsun söylemini seslendirmektedir. Muharrem İnce ülkenin taze kana ihtiyacı olduğunu Erdoğan'ın gitmesiyle bunun sağlanacağını, ayrıca yüksek oranda borca batmış bir ülkenin batmasını alacaklıların zaten istemeyeceklerini, bundan dolayı da ülke batacak söyleminin geçersiz bir söylem olduğunu belirtmektedir.

17 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi İyi Parti genel başkanı Meral Akşener'in Karabük mitingini ele alan bir habere yer vermiştir. Şematik olarak haberin, Akşener'in açıklamalarıyla şekillendiği görülmektedir. Akşener'in açıklamalarından habere taşınan temaların ise, işsizlikle mücadele, Suriye politikası ve Erdoğan eleştirisinden oluştuğu görülmektedir. Başlığa taşınan temanın ise Suriyeli göçmenler meselesi olduğu anlaşılmaktadır. Haberin başlığında Akşener'in "Ülkelerine Dönen Suriyelilerle Halep'te İftar Yapacağım" açıklamasının yer aldığı görülmektedir. Ülkelerine dönen Suriyelilerle bölümünün ise kırmızı renkte ve çarpıcı olarak verildiği ve bu anlamda gazetenin Suriyelilerin ülkelerine dönmesi temasına ayrı bir ağırlık verdiği anlaşılmaktadır. Bu durum Suriyeli göçmenler konusunda kamuoyunda oluşan rahatsızlığın bir yansıması olarak yorumlanabilir.

Haberin spotunda, Akşener'in Suriye politikasıyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Burada dikkat çekici olan ise, Akşener'in, Erdoğan'ın daha önce Suriye savaşıyla ilgili yapmış olduğu bir açıklamaya cevap verir nitelikte beyanda bulunmuş olmasıdır. Akşener, Erdoğan'ın Şam'da Cuma Namazı kılacağız şeklinde açıklaması olduğunu, bunun gerçekleşmediğini, fakat kendisi iktidara gelirse değiştireceği Suriye politikası sonucunda Şam'da namaz olmasa da Halep'te ülkelerine dönmüş Suriyelilerle iftar edeceğini söylemektedir. Böylelikle aslında, Erdoğan'ın Suriye politikasının başarısız olduğuna da vurgu yapmaktadır.

Haberin gövdesinin Akşener'in Karabük meydanında yapmış olduğu açıklamalardan oluştuğu görülmektedir. Akşener, öncelikli olarak ülkenin en önemli sorunlarından birinin genç işsizlik olduğuna değinmekte ve yüzde 11'lik genç işsizlik oranının çok yüksek olduğunu söylemektedir. Akşener, 24 Haziran seçimlerinde iktidar oldukları takdirde geliştirdikleri projeler sayesinde kısa surede işsizliği yüzde 5 civarına düşüreceklerini iddia etmekte ve gençlere iş bulmanın devletin görevi olduğunu söyleyerek, eğer iş bulamıyorsa da 500 lira destek vererek gençleri ailelerinin eline bakmaktan kurtaracaklarını söylemektedir.
Akşener işsizlik sonunu konusundaki çözümüne dayanak olarak ise "Türkiye'nin Kaynağı Çok" ifadesine yer vermekte ve bu ifade gazete tarafından alt başlık olarak kullanılmaktadır. Akşener, Suriyelilere 15 milyar lira harcandığından yola çıkarak ülkenin kaynak sorunu olmadığını söylemekte, akabinde de değiştirecekleri Suriyeli göçmenler politikası sayesinde de bu kaynakları işsizlik için kullanabileceklerini belirtmektedir.

Haberin devamında Akşener'in retoriksel benzetme yoluna gittiği görülmektedir. Buna göre Akşener, ülkenin yönetimi bu yorgun şoföre bırakılmış benzetmesini yaparak, böyle bir şoförle yola devam edilemeyeceği mesajını vermektedir.

17 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde Devlet Bahçeli'nin partisinin İstanbul il teşkilatıyla yapmış olduğu bayramlaşma törenindeki açıklamaların yer aldığı bir haber yer bulunmaktır. Haberin ana temasının anket şirketlerince partisinin oyu yüzde 5-6 gösterilen Devlet Bahçeli'nin bu durum karşısındaki sert tepkisi olduğu görülmektedir.

"MHP Anketle Kundaklanamaz" ifadesini taşıyan haberin başlığının Bahçeli'nin sözlerinden oluştuğu anlaşılmakta ve gazetenin bu başlığı tırnak içinde kullandığı görülmektedir. Bahçeli'nin açıklamasında kundaklanamaz sözcüğünü seçmesi ise ifadelerin mikro incelemesinde anket şirketlerine duyduğu kızgınlığın bir yansıması olarak göze çarpmaktadır.

Haberin gövdesinde Bahçeli'nin anket şirketlerine olan tepkisini ağır bir dille ifade ettiği ve durmasınlar yüzde 5-6 ya düştüğümüzü şerefsizce iddia etsinler türünden ifadeler

kullandığı görülmektedir. Bahçeli, partililere hitaben bu tür açıklamaları yapanların asla dikkate alınmaması gerekliğini belirmekte ve bu iddialarda bulunanların 24 Haziran'da şok olacaklarını söylemektedir. Bahçeli, ayrıca konuşmasının devamımda Cumhur İttifakı'na desteklerinin süreceğini de özellikle vurgulamaktadır.

18 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinin Erdoğan'ın İstanbul Yenikapı'da yapmış olduğu mitinge oldukça geniş yer ayırdığı görülmektedir. Erdoğan'la birlikte Yenikapı miting alanının büyük bir fotoğrafının yer aldığı haberin başlığı ve spotunun ise, Erdoğan'ın CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye yönelik eleştirilerinden oluştuğu görülmektedir.

Başlıkta " Muharrem İnce'ye Sert Tepki, Yatırımlara Kör Müsün" ifadesi yer almaktadır. Başlığın, Muharrem İnce'ye Sert Tepki bölümünün devamından farklı olarak kırmızı renkte verilmesi ise dikkatlerin üzerine çekilmesi amaçlanmıştır. Başlık tırnak içine verilmemiş, böylelikle sözün Erdoğan'a ait olduğu anlaşılsa dahi gazete tarafından benimsenmiş bir düşünce gibi algılanma ihtimali oluşmuştur. Erdoğan'ın başlıkta yer alan ifadelerinde geçen Kör müsün? ibaresi İnce'ye yönelik söyleminin en vurucu kısmını oluşturmakta ve rakibini İstanbul için yapılan yatırımları görmezden gelmekle suçlamaktadır. Haberin spotunda da başlıktaki tema paralelinde ifadelere yer verilmiş, Erdoğan'ın Yenikapı mitinginde İnce'ye yüklenerek İstanbul'da kendisi ve daha sonra gelen AKP belediyeleri zamanında pek çok yatırım yapıldığı ifade ettiği belirtilmiştir.

Haberin gövdesinde Erdoğan'ın miting alanından yaptığı açıklamaların bölümler halinde yer aldığı ve farklı konularla ilgili düşüncelerinin alt başlıklar yoluyla da okuyucuya sunulduğu görülmektedir. Erdoğan konuşmasında İstanbul'un Adalar ilçesindeki fayton sorununa değinerek bu sorunun en kısa zamanda hallolacağı ve kötü muameleye maruz kalan fayton atlarının boyunduruktan kurtarılacağının mesajını vermiştir.

"Batıya Gerekli Dersi Vereceğiz" alt başlığı altında, Erdoğan'ın 24 Haziran seçimlerinde Batı'nın kendisinin gitmesini beklediğini ifade ederek bu isteğin aksine seçmenin sandıklara sahip çıkmasını talep etmekte ve 24 Haziran seçimlerinde oylarını kullanmaya özen göstererek, Batı'nın isteği istikametinde bir sonuç çıkmaması için destek vermesi gerektiğini söylemektedir. Erdoğan Batı'nın istediği Türkiye'nin lehine olamaz, öyleyse vatandaşın yapması gereken Batı'nın düşüncesinin aksine bir yönelim göstermektir söylemini inşa etmektedir.

Erdoğan sözlerinin devamında İnce'yi din konusunda takiye yapmakla suçlamaktadır. "Camide Tek Bir Resmin Var Mıydı" şeklindeki Erdoğan'ın sorusunun alt başlık olarak sayfada yer bulduğu görülmektedir. Erdoğan burada yine İnce'yi eleştirerek seçimden önceki zamanların aksine camilerde poz vermeye ve görünmeye çalıştığını, oysa dini eğitimle ilgili

yapılan düzenlemenin İnce'nin partisi tarafından iptal için Anayasa Mahkemesi'ne gönderildiğini hatırlatmakta ve İnce'yi seçim döneminde dindarlara yaranmak için farklı davranmakla suçlamaktadır.

Erdoğan meydandan seslendiği İnce'ye, "Haddini Bil" sözleriyle yüklenmekte ve bu söz haberin alt başlıkları arasında yer almaktadır. Bu başlık altında Erdoğan, İstanbul'da belediyecilik anlamında yaptıkları olumlu işlerden bahsetmekte ve İnce'yi bu iyi şeyleri görmemekle, neredeyse kör gibi davranmakla suçlamaktadır. Erdoğan sözlerinin devamımda Muharrem İnce'yi "Ustana Sor" ifadesiyle eleştirmekte ve İstanbul'u devraldıklarında susuzluk ve çöp gibi olumsuzluklar bulunduğunu, bunların sebebinin ise o sırada belediye yönetiminde olan Muharrem İnce'nin partisi olduğunu, dolayısıyla neler yaptıklarını en iyi onların bildiğini söylemektedir.

Erdoğan açıklamalarında İstanbul Rami semtinde bulunan eski kışla binasının 7 milyon ciltlik bir kütüphaneye dönüştürüleceğini söylemekte, bunu da İstanbul için yapacaklarından bir örnek olarak vermektedir. "Kışlaya Kütüphane" alt başlığının kullanıldığı bu bölümde Erdoğan, İstanbul'daki kültür sanat yatırımları noktasındaki gelişmelere dikkat çekmektedir. Erdoğan, Yassı Ada için yapılan projeyle ilgili olarak yine Muharrem İnce'ye seslenip "Senin havsalan alır mı" cümlesini kurmakta ve bu cümlesi alt başlıkta yer bulmaktadır. Erdoğan Yassı Ada konusunda da Yine CHP'yi eleştirmekte ve Adnan Menderes'in idamıyla ilgili olarak İnce'nin partisinin suçlu olduğuna da konuşmasında vurgu yapmaktadır.

Haberin Erdoğan'ın açıklamalarının yansıtıldığı, açıklama türünde bir haber olduğu görülmekte, Erdoğan'ın açıklamaları dışında gazetenin yorum yaparak habere katılmadığı göze çarpmaktadır. Gazetenin haberdeki söylemlere katılımının ise yalnızca başlık ve alt başlıklarda yapılan vurgu yoluyla olduğu görülmektedir.

18 Haziran 2018 'de Hürriyet gazetesinde Erdoğan'ın Yenikapı mitingi haberinin hemen altında Başbakan Binali Yıldırım'ın ondan önce halka hitap ettiğini yazan bir habere yer verilmiştir. Haberin içeriğinde Yıldırım'ın hâkim söyleminin muhalefet partilerinin gerçek bir vaatleri olmadığı, sadece iktidar partisinin yaptıklarını eleştirmekten öteye gitmedikleri düşüncesidir. Haberin başlığında Yıldırım'ın sözlerinden alıntılanan ve tırnak içinde verilen "Bunların İşi Gücü Engel Olmak" ifadesinin yer aldığı görülmektedir.

Haberin gövdesi, Yıldırım'ın muhalefet için yaptığı eleştirilerden oluşmaktadır. Yıldırım, muhalefeti yıkım ekibine benzetmekte ve AK Parti'nin yaptığı ne varsa yıkmayı vadettiklerini söylemektedir. Yıldırım, muhalefetin hayırlı bir söylemi olmadığını yıkacağız, yaptırmayacağız dan başka bir şey söylemediklerini ifade etmektedir. Yıldırım konuşmasının

devamında yol, köprü, hastane, okul gibi alt yapı yaptırımlarının partisi tarafından tamamlandığı için bu konularda bir yatırım sözü veremeyen muhalefetin ancak yapılanları eleştirmekle yetindiklerini söylemektedir. Yıldırım, Nuri Demirağ tarafından Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulan uçak fabrikasının da yine aynı düşünceye sahip siyasiler tarafından kapatıldığını dile getirerek muhalefetin yıkım ekibi olduğu tezini örnekle destekleme yoluna gitmektedir.

Yıldırım'ın "Geçmiş Yılları Hatırlayın" ifadesinin haberin tek alt başlığı olduğu görülmektedir. Yıldırım bu başlık altında geçmiş ile AK Parti dönemi arasında bir kıyaslama yapmakta, muhalefeti ortada bir eseri dahi olmamakla eleştirmektedir.

19 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi, Erdoğan'ın Samsun ve Ordu'da yaptığı mitingleri ele almıştır. Haber tematik olarak parlamenter sistemin son bulmasına yönelik söylemler ve CHP adayı Muharrem İnce'nin eleştirilmesinden oluşmaktadır. Şematik olarak ise açıklama haberi olduğu görülmekte, Erdoğan'ın açıklamalarından oluşturulmaktadır. Haberin başlığına Erdoğan'ın şu sözü taşınmış ve tırnak içinde verilmemiştir. "24 Haziran Tabuta Çakılacak Son Çivi". Haberin başlığında parlamenter sistemin bu seçimle birlikte geri dönüşü olmayacak biçimde terk edileceği düşüncesine mecaz yoluyla yer verilmekte ve gazete tarafından da alıntı olduğu belirtilmeyerek bu düşünceye dolaylı olarak destek sağlanmaktadır. Erdoğan'ın kullandığı "Tabut" sözcüğü ise, olumsuz bir çağrışım yaparak eski yönetim sisteminin daha da kötü gösterilmesine yol açmaktadır.

Haberin spotunda ise, Erdoğan'ın seçimler ve demokrasi konusundaki görüşlerine yer verilmiştir. Erdoğan'ın sözlerinde ise, darbeci ve demokrasi dışı iktidar hırsı taşıyanlara karşı da bu seçimin yok edici darbeyi vuracak bir işlevi olabileceği vurgulanmış, halkın kendilerine oy vermek yoluyla darbeye zemin hazırlayan eski yönetim tarzından da kurtulacağı mesajı verilmiştir.

Haberin gövdesinde yer alan alt başlık ve metinlerin Erdoğan'ın açıklamalarından alıntılandığı ve temel olarak Erdoğan'ın üç söyleme yer verdiği görülmektedir. Bunlardan birincisinin Muharrem İnce'nin Edirne Cezaevi'nde bulunan BDP lideri Demirtaş'ı ziyaretine atıf yaparak oy devşirme uğruna yaptığı siyasi hataya vurgu yapılmaktadır. Bu durum haberin gövdesinde "Üç Beş Oy Uğruna" alt başlığıyla verilmektedir. Erdoğan'ın ikinci önemli söyleminin ise kendisinin artık yorulduğuna beyan eden Muharrem İnce'ye yönelik cevabından oluşmakta ve bu cevap yoluyla hâlâ dinç olduğu mesajını vermeye çalışmaktadır. Erdoğan'ın sarf ettiği "Ben Antrenmanlıyım" cümlesi alt başlık olarak kullanılmış ve bu düşüncenin pekiştirilmesine gazete tarafından da olumlama yoluyla destek verildiği gözlenmiştir. Erdoğan'ın haberin son bölümünü oluşturan, başlık ve spotta da değinilen ana

söyleminin ise eski sistemin darbelere zemin hazırlayan, demokrasi düşmanlarına fırsat veren bir sistem olduğu söylemidir. Erdoğan seçimlerdeki başarıyı tabuta çakılacak son bir çivi, dolayısıyla eski sitemin tarihe karışması olarak ifade etmekte, seçim başarısını darbe yanlısı ve demokrasi düşmanı odaklara verilecek en iyi cevap olarak nitelemektedir. Erdoğan'ın bu açıklamalarının başlıkta ve spotta vurgulu biçimde dile getirilmesi mikro anlamda ele alındığında bu ifadelerin tırnak içine de verilmeyerek, gazete tarafından dolaylı olarak olumlandığı görülmektedir.

19 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Meral Akşener'in Niğde, Aksaray ve Nevşehir'de yaptığı mitinge değinen habere yer vermiştir. Haberin başlığı ve spotunda yer alan konu ile haber içeriğinde yer alan konular arasından daha az değinilen, kadınlara ve çiftçilere yönelik sigorta yardımının diğer temalar içinde başlığa ve manşete taşındığı, haberin dengeliliği yönünden problem oluşturduğu görülmektedir. Haberin başlığındaki " Kadınlara 5 yıllık sigorta Sözü" cümlesi Akşener'den alıntılanıp, tırnak içine alınmadan verilmiştir. Haberin spotu da yine kadınlara yönelik 5 yıllık sigorta primi yardımı ve atanamayan öğretmenlerin sorunlarının çözüleceğine yönelik mesajlardan oluşmaktadır.

Haberin gövdesinin Akşener'in açıklamalarından beslendiği anlaşılmaktadır. Akşener'in özellikle işlediği temaların ise, bürokratlar tarafından kendisinin HDP ile aynı çizgide gösterilme çabalarına yönelik eleştirileri ile AKP hükümetinin giderek değişim yaşayacağı yönündeki açıklamalardan oluşmaktadır. Haberin gövdesinde kullanılan " Hadi Oradan Hadsiz" alt başlığı tırnak içinde verilirken, "Bu Devran Dönecek" alt başlığı tırnak içinde verilmeyerek şematik anlamda bir tutarsızlık oluşturulduğu görülmektedir. "Hadi Oradan Hadsiz" alt başlığı içinde Akşener'in üst düzey bürokratlara ve AKP hükümetinin uygulamalarına yönelik eleştirilerinin yer aldığı görülmektedir. Akşener'in hadsiz olarak nitelediği açıklamaları, kendisinin gayrı mili olarak gösterilme çabasına karşın bir savunma olarak dile getirildiği anlaşılmaktadır. Akşener, haberin devamında yine kendisine yönelik olduğunu düşündüğü ayrımcılığa eleştiri getirmekte devranın bu şekilde gitmeyeceğini belirterek iktidar değişimini işaret etmekte, bürokratların ise iktidarın değil devletin adamı olması gerektiğini belirtmektedir.

Haberde ayrıca TİKA'nın harcamalarının Akşener tarafından yoğun biçimde eleştirildiği ve bunun sayfa düzeninde ayrı bir kutucuk açılarak verildiği görülmektedir. "TİKA Dünyaya Ulufe Dağıtıyor" şeklindeki ifadenin bu bölüm için başlık seçildiği ve Akşener'in düşüncelerini yansıtan bu ifadenin tırnak içinde verilmeyerek gazete tarafından da bu düşünceye muhalefet eden bir tavır takınılmadığı anlaşılmaktadır.

19 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Devlet Bahçeli'nin özel bir TV kanalında yaptığı açıklamalara sayfasında yer vermiştir. Haberin temasının Bahçeli'nin daha önce Erdoğan hakkında söylemiş olduğu olumsuz düşüncelerden oluştuğu görülmektedir. Haberin başlığında Bahçeli'nin sözlerinden alıntılama yapılarak "Geçmişte ne Söylediysem Arkasındayım" cümlesine yer verilmiştir. Haber metninde, Bahçeli'ye yöneltilen farklı konularla ilgili içerikler yer alırken, başlığın da popüler ve gündemde yer alan bir konu olduğu için ön plana taşınmış olduğu düşünülebilir.

Haberin gövdesi gündemle ilgili Bahçeli'nin sorulara verdiği cevaplardan oluşmaktadır. Bahçeli'nin açıklamalarından İktidar tarafından yapılan icraatları desteklediği anlaşılmaktadır. Münbiç operasyonunu olumlayan Bahçeli, bu konuda iktidarı desteklediğini özellikle dile getirmektedir. Haberin gövdesinde ön plana taşınan konu başlıklarının Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı olumlayan ifadeler içerdiği gözden kaçmamaktadır.

Haberin içeriğindeki en önemli tema ise Bahçeli'nin geçmişte Erdoğan'ı eleştiren sözleriyle ilgili düşüncelerinden oluşmaktadır. Buna göre, Bahçeli sözlerinin arkasında durduğunu, fakat düşüncelerindeki değişimin ise 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili olduğunu dile getirmektedir. Bu durumda Bahçeli'nin düşüncelerindeki bu değişimin temelinde yatan etkenin 15 Temmuz 'da ortaya çıkan mili birlik ve beraberlik konseptiyle açıklanabileceği anlaşılmaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Erdoğan'ın Van ve Adana mitingini sayfasına taşımıştır. Haberin başlığına taşınan temanın PKK terör örgütüyle mücadele olduğu görülmektedir. Haberin başlığı Erdoğan'ın "Kandil'i Yıktık Yıkıyoruz" cümlesinden oluşmaktadır. Başlık tırnak içinde verilerek Erdoğan'ın bu yargısına karşı tarafsız bir tavır sergilendiği görülmektedir.

Haberin iç sayfada yer alan devamında ise başlığa taşınan temanın farklılık gösterdiği, ilk sayfada kullanılan başlık ile iç sayfadaki başlığın tematik olarak uyumsuzluk oluşturduğu görülmektedir. İç sayfada başlığa taşınan temanın Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi olduğu ve bu kez başlığın tırnak içinde verilmediği göze çarpmaktadır. Gazetenin iç sayfasında ise ilk sayfadaki başlığın aksine " Devran Değişti Hükümet Sistemini Değiştiriyoruz" başlığına yer verilmiştir. Haberin spotu ise, Erdoğan'ın HDP'ye yönelik eleştirilerinden oluşmaktadır. Eleştirilerin içeriği Açılım Sürecinden meydana gelmekte, Erdoğan HDP'yi bu süreçte samimiyetsizlikle suçlamaktadır. Haberin gövdesi ise ilk sayfadaki başlıkla paralellik oluşturacak bir yapı arz etmektedir. Kullanılan alt başlıkların neredeyse tamamının PKK ve HDP'yi hedef aldığı görülmektedir.

Haberin gövdesinde alt başlıklara taşınan Erdoğan'ın sözlerinin ise oldukça çarpıcı kelime ve cümlelerden oluştuğu görülmektedir. Genel olarak başlıklarda devletin çözüm süreci için elinden geleni yaptığı, HDP ve terör örgütünün ise bu süreci sabote ettiği düşüncesinin verilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. "Kan Siyaseti Yaptılar" alt başlığı altında Erdoğan'ın HDP ve PKK'yı kan emici vampirlere benzettiği görülmektedir. Erdoğan'ın sözlerinin devamında ise, devletin ideolojik yaklaşımına paralel olarak, Türk ve Kürt arasında bir ayrım olmayacağı söyleminin yeniden üretildiği anlaşılmaktadır. Erdoğan "Devlet Zulmünü Kaldırdık" sözleriyle, belki geçmişte böyle bir olumsuzluk olduğunu kabul etmekle birlikte kendilerinin bu durumu düzeltildiği düşüncesini yaymaya çalışmaktadır. "Kantonculuk Oynayanlar" alt başlığı altında Güneydoğuda PKK ile mücadele ve yaşanan meskûn mahal çatışmalarına atıf yapıldığı gözlenmektedir.

Haberin tamamındaki hâkim söylemin, Örgüt ve HDP'nin barış konusunda samimiyetsiz olduğu, devletin bu konudaki olumlu yaklaşımını zafiyet gibi algıladıkları düşüncesi göze çarpmaktadır. Diğer yandan devletin Kürt halkı ile değil yalnızca terör örgütüyle sorunu olduğu vurgusunun özellikle yapıldığı gözlenmektedir.

20 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Antalya ve Hatay mitinginden satır başlarına yer verilmiştir. Haberin ilk sayfadaki başlığına taşınan İnce'nin, " Ak Parti'li Bakan'da Atayacağım" cümlesinin ilginç bir söylem barındırdığı görülmektedir. Cümle ile ortaya konan anlamın, İnce'nin bütünleştirici bir siyasi anlayışa ve liyakat ilkelerine önem verdiği düşüncesini barındırdığı anlaşılmaktadır. Haberin iç sayfada yer alan bölümünde ise ilk sayfadaki spotta verilen " İlk Yüz Gün Vaatleri" cümlesinin tercih edildiği görülmektedir.

Haberin gövdesi ise; İnce'nin seçilmesi halinde ilk yüz gün içinde yapacağı vaatleri sıraladığı ve her kesime eşit mesafeli ve dengeli yaklaşacağı görüşünü pekiştirdiği bir içerikten oluşmaktadır. Haberin hemen gerişinde yer alan ve İnce'ye ait olan sözlerin bu yönde bir anlam oluşturduğu göze çarpmaktadır. İnce, ayrımcılık yapmayacağını, devletin parasını israf etmeyeceğini, hakkını, haddini ve halkı bilen bir Cumhurbaşkanı olacağını ifade etmektedir. Muharrem İnce bu sözleriyle ayrımcılık yapmayan, adaletli bir başkan profili çizmektedir. Haberin gövdesindeki temaların ise başlıktan ve birbirinden bağımsız oldukları anlaşılmaktadır. Alt başlıklarda işlenen konuların Merkez Bankası'nın bağımsızlığı, İletişim özgürlüğü ve bu bağlamda kimsenin telefonunun dinlenmemesi, kimseden zorla bağış alınmaması olduğu görülmektedir. Bu alt başlıklardaki temalar ekonomik ve kişisel özerkliği, insan haklarına saygıyı ve angaryayı çağrıştıran bağış uygulamalarına karşı olunduğu düşüncesini yaymaktadır. İnce'nin haberin paragrafları içinde hemen her konuda Erdoğan'ı

eleştirdiği ve Erdoğan'ın yeniden seçilmesi halinde var olan olumsuzlukların artarak devam edeceği düşüncesini özellikle vurgulanmaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in hükümeti ve özellikle de Binali Yıldırım'ı hedef alan açıklamalarına yer verilmiştir. Makro olarak bakıldığında genel olarak üç temanın işlendiği, bunlardan ilkinin Meral Akşener'in FETÖ ile ilintili olduğu iddiası ve bu iddiaya karşın Akşener'in savunması olduğu görülmektedir. İkinci temanın, Akşener tarafından dile getirilen TİKA ile ilgili yolsuzluk iddialarından oluştuğu, son temanın ise AFAD ile ilgili yolsuzluk düşüncelerinden beslendiği anlaşılmaktadır.

Haberin başlığında tırnak içinde Akşener'in şu sözlerine yer verilmiştir. "Bana Talimat Verecek Kişi Daha Doğmadı". Akşener'in bu cümle ile FETÖ terör örgütünden talimat aldığı doğrultusundaki iddiaları reddeden ve yalanlayan bir açıklama yaptığı anlaşılmaktadır.

Haberin gövde metninde, Akşener'in Bolu'da halka hitap ettiği ve yukarıda belirtilen üç tema hakkında açıklamalarda bulunduğu görülmektedir. " Dokunulmazlığım Yok" ve " Çıkacak Ortaya" alt başlıklarının, Akşener'in açıklamalarından alıntılanarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Akşener'in ifadelerindeki hâkim söylem ise Başbakan Binali Yıldırım'ın açıklamalarının gerçeği yansıtmadığı düşüncesidir. Akşener, TİKA konusunda yaptığı açıklamaları, arı kovanına çomak sokmak olarak değerlendirerek bu mecrada bir yolsuzluk olduğu düşüncesine vurgu yapmaktadır. Akşener, FETÖ talimatıyla TİKA'yı kapatacağı iddiasının Yıldırım ve AKP hükümeti tarafından dillendirildiği, fakat kendisinin dokunulmazlığı bulunmadığı için istenildiğinde dava açılabileceğini ifade ederek, bunu yapmayıp eleştirenleri "Şerefsiz" davranmakla suçlamaktadır. Akşener FETÖ ile bağlantılı olduğu iddiaları konusunda hükümeti yalancılıkla suçlamakta ve kendisinin kimseden talimat almayacağı düşüncesine son derece etkili biçimde vurgu yapmaktadır.

Akşener'in haber metninin devamında ise TİKA çalışmalarını eleştirdiği ve buraya harcanan parayla Türk halkı için çok daha faydalı yatırımlar yapılabileceği söylemini ürettiği gözlenmektedir. Akşener'in bu açıklamalarındaki hâkim düşünce TİKA'nın bir israf organizasyonu olduğu görüşüdür. Haberin son bölümümde ise tıpkı TİKA gibi AFAD kurumunun da yolsuzluk ve şaibeye karıştırıldığı düşüncelerine Akşener'in sözlerinde yer verilmiştir.

Haberin tümündeki hâkim söylemin İyi Parti lideri Akşener'in haksız yere suçlanıp yaftaladığı, TİKA, AFAD gibi devlet kurumlarının kendi alanları dışında israf ve yolsuzluk

yapılan mecralar olarak çalıştığı iddiasıdır. Bu iddia haberde Akşener'in açıklamaları çevresinde oluşturulmaktadır.

21 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi, Erdoğan'ın Şanlıurfa ve Mardin mitinglerini ele almıştır. Haberde işlenen önemli temaların; terörle mücadele ve Erdoğan'ın HDP ve CHP' ye yönelik eleştirilerinden oluştuğu görülmektedir. Haberin başlığına taşınan temanın ise terörle mücadele konusunda Erdoğan'ın söylemleri olduğu görülmektedir. "Kandil'de Lider Takımını Hallettik" başlığı, Erdoğan'ın sözlerinden alıntılanmış ve tırnak içinde verilmemiştir. Bu durum gazetenin Erdoğan'ın açıklamalarına örtük biçimde destek verdiğinin göstergesi sayılabilir. Haberin spotunda ise Erdoğan'ın Kandil'deki terör örgütü mevzilerine yapılan hava harekâtları konusunda verdiği ayrıntılı bilgi kullanılmıştır. Erdoğan ifadelerinde Kandil'e hava harekâtları düzenlendiğini ve bu harekâtlardan birinde PKK komuta kademesinde yer alan teröristlerin etkisiz hale getirildiğini ifade etmektedir.

Haberin gövde kısmımda verilen ilk alt başlığın konusu TSK tarafından yürütülen sınır ötesi operasyonlardan oluşmaktadır. Erdoğan bu operasyonlar sonucunda Türkiye'ye yerleşmiş Suriyeli sığınmacıların geriye dönmeye başladığını söylemektedir. Erdoğan'ın Mardin ve Urfa gibi sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu bölgede bu türden mesajlar veriyor olması seçmene yönelik bir propaganda olarak algılanabilir. Erdoğan'ın üretmek istediği söylemin, TSK'nın yaptığı operasyonalar sonucunda Suriyeli mültecilerin kendi topraklarına döneceği, dolayısıyla Türkiye içinde Suriyeli göçmenler konusunda yaşanan şikâyet ve rahatsızlıkların azalacağı yönünde olduğu düşünülebilir. Erdoğan'ın bu söylemini Suriyeli sığınmacılara karşı toplumda gittikçe artan şikayetlere karşı bir argüman olarak sunduğu varsayılabilir.

Haberin devamında yer alan "Onlara talimat hangi dağ başından gelecek" alt başlığında Erdoğan'ın terör örgütünü kastederek, Kandil operasyonları sonrası burada barınma imkânı kalmayan örgütün yerleştiği başka mekânlar üzerinden HDP'ye talimat vermeye devam edeceği, dolayısıyla HDP'nin terör örgütünden talimat alan bir parti olduğu söylemini oluşturmayı hedeflenmiştir.

Haberin bir sonraki alt başlığının ise CHP adayı Muharrem İnce'yi hedef aldığı görülmektedir. "Araba İki Ayda Su Kaynattı" alt başlığında Erdoğan'ın İnce konusunda mizahi ve hafife alan bir dil kullandığı görülmektedir. Ayrıca haber metninin devamında da yine İnce'yi hedef alan eleştirel ifadeler kullanmaktadır. Erdoğan İnce'ye dershane bile yönetemezken nasıl olup ta ülkeyi yöneteceğini sormakta, iki ayda su kaynattı ifadesiyle İnce'nin vizyonu olmayan bir aday olduğu düşüncesini yaymaya çalışmaktadır. Hürriyet

gazetesinin başlık ve alt başlıklara taşıdığı temalar ve başlıkları tırnak içinde vermeyerek Erdoğan'ın eleştirileri karşısında olumlayıcı bir tavır takındığı söylenebilir.

21 Haziran 2018 günkü Hürriyet nüshasının, Erdoğan'ın Kandil operasyonunu gündeme taşıyan haberle beraber, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin de Kandil operasyonuyla ilgili sözlerinin başlıkta yer bulduğu bir habere de yer verdiği görülmüştür. Haberin Başlığında, İnce'nin "Kandil Operasyonu Seçime Dönük" şeklindeki ifadesine yer verilmiştir. Spotta ise, Muharrem İnce'nin İstanbul'da medya temsilcileriyle bir araya gelerek gündemle ilgili açıklamalarda bulunduğu bilgisi yer almaktadır.

Haberin gövdesi İnce'nin Kandil Operasyonuyla ilgili açıklama ve düşünceleriyle başlamaktadır. "Mümkün Değil" alt başlığının kullanıldığı bu ilk bölümde İnce, Kandil'e havadan yapılan bir operasyonun başarılı olmayacağını teknik veriler ve bölgede görev yapmış emekli bir generalin düşüncelerine yer vererek ispatlama yoluna gitmektedir. İnce retoriği güçlendirmek için hem sayısal veriler kullanmakta hem de uzman kişi açıklamalarından örmek vermektedir. İnce, Kandil'e başarılı bir operasyon için ya İran'la anlaşıp doğudan ya da güneyden kara yoluyla harekât yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

"Apolet Polemiği" alt başlığı altında İnce, Afrin operasyonunu da yürüten Metin Temel için söylediği apoletlerini sökerim açıklamasının ise arkasında olduğunu, bir askerin AKP Genel Başkanı olarak açıklama yapan Erdoğan'ı alkışlamasının doğru olmadığını söylemiş ve apoletlerini sökerim ifadesinin ise emekli ederim anlamına geldiğini belirtmiştir. İnce, Metin Temel'in başarılı bir subay olmasının, yaptığının doğru olduğu anlamını getirmeyeceğini de savunmaktadır.

İnce "Seçimden sonra AB" alt başlığı altında siyasal olarak ülkenin batı ve AB ekseninde olması gerektiğini ifade ederek, AB için olmasa dahi atılması gereken önemli adımlar olduğunu ifade etmiştir. İnce, bu açıklamasıyla Avrasya Cephesi ve Rusya'ya yeşil ışık yakan hükümetin aksine, Batı ile ilişkilerin daha da güçlendirilmesinden yana olduğunu ifade etmektedir.

İnce, sözlerinin devamımda kendisinin aday olmasıyla birlikte iktidar kanadında bir telaş ve panik havası yaşandığını belirterek, iktidarın tüm projelerini bozdum söylemi oluşturmaya çalışmaktadır. Haberin son bölümünde ise Muharrem İnce'nin KHK yoluyla görevden alınanlarla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. İnce, dava açılmış ise sonuçları beklenmeli, haklarında dava açılmayanların ise göreve iade edilmeli düşüncesini dillendirmektedir.

22 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi, İyi Parti genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in Erzurum mitingi sonrası gazetecilere yaptığı açıklamaları ve İstanbul

Fatih mitinginde söylediklerini ele alan bir habere yer vermiştir. Haberin başlığının Akşener'in seçimlerin 2. Tura kalma ihtimaliyle ilgili düşüncelerinden oluşturulduğu anlaşılmaktadır. "İkinci Turda Bu İşi Alacağız" ifadesinin Akşener'e ait olduğu ve tırnak içinde verildiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde Akşener'in Cumhurbaşkanlığı seçimi ve Erdoğan'la ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Meral Akşener'in söylemlerinden yola çıkılarak oluşturulan alt başlılıkların ise şunlar olduğu görülmektedir. "Sessiz kitle İyi Partili" "Vatandaştan Koptu" "Tarımı Mezara Gömdünüz" şeklindeki alt başlıkların Akşener'in açıklamalarından türetildiği ve tırnak içinde verilmediği gözlenmektedir.

Akşener, gazetecilerce sorulan soru üzerine, partisinin bir iddiası olmasa zaten seçim için bu denli çaba sarf etmeyeceğini, bundan dolayı da seçimlerin ikinci tura kalacağına inandıkları için seçim meydanlarında çalışmalarını sürdürdüklerini beyan etmiştir. Akşener ayrıca kendisinin sürekli olarak Fetullah Gülen cemaatiyle ilintili tutulması nedeniyle partisine destekleyen kitlenin de kendilerini gizlemek zorunda kaldıklarını, böylelikle İyi Parti'nin oy potansiyelinin aslında görünenden çok daha büyük olduğu söylemini inşa etmeye çalışmaktadır. Akşener sözlerinin devamında Erdoğan'ın birinci turda seçilemeyeceğini iddia ederek seçimlerin ikinci tura kalacağını ve böyle bir durumda da mevcut çalışma performanslarıyla başarılı olacaklarına inandığını dile getirmektedir. Meral Akşener ayrıca kadın seçmenden yoğun ilgi gördüklerinin de altını çizmeyi ihmal etmemektir.

Akşener, Erdoğan tarafından dile getirilen Millet kıraathaneleri ve Millet bahçeleriyle ilgili soru sorulması üzerine ise Erdoğan'ın halktan kopuk yaşadığını ve halkı artık maraba gibi gördüğünü söylemiştir. Akşener, Erdoğan'ın Millet bahçeleri için kıraathane lafını kullanmasının bunların kahvehane gibi algılanmasında rol oynadığını ve bu sebepten yanlış yorumlandığını dile getirmektedir. Erdoğan'ın 1153 odalı sarayda yaşamasını ise halktan kopmasının delili olarak sunmaktadır. Akşener ayrıca Erdoğan'ın kendisini büyük görme hastalığına tutulduğunu ve bundan ötürü de doktora görünmesi gerektiği gibi çarpıcı bir açıklamada bulunmaktadır.

İyi Parti liderinin İstanbul Fatih mitingdeki konuşmalarından iki temanın haberde yer aldığı görülmektedir. Bu temalardan ilkinin sandık güvenliğiyle ilgili olduğu ve Akşener'in sandıkların korunması gerektiği yönünde açıklamalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Akşener tarafından gündeme taşınan ikinci konunun ise, tarımda yaşanan sıkıntılar ve yüksek fiyatlar konusu olduğu, haber içeriğinden Akşener'in bu durumu eleştiri malzemesi yaptığı anlaşılmaktadır.

22 Haziran 2018 Tarihli Hürriyet gazetesi Tutuklu HDP genel başkanı Selahattin Demirtaş'ın Twitter üzerinden yapmış olduğu e-mitinge yer vermektedir. Haberin üzerinde yer alan Selahattin Demirtaş karikatürü üzerine kırmızı renkle "Demirtaş'tan Cezaevinde E-Miting" şeklinde bir yazıya yer verilmiştir. Bu şekilde, belki de çok fazla örneği olmayan bir miting şeklinin okuyucunun dikkatine sunulduğu görülmektedir. Haberin başlığı ise Demirtaş'ın sözlerinden alıntılanarak "Demokrasinin İlkelerinde Birleşebiliriz" şeklinde oluşturulmuştur.

Haberin gövdesinde Demirtaş'ın Twitter üzerinden yaptığı açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Demirtaş'ın konuşmalarında hemen her konudan bahsetmekle birlikte, ağırlıklı olarak seçim ve demokrasi gibi konulara değindiği anlaşılmaktadır. Selahattin Demirtaş yapılan mitingin yöntem olarak farklılığına vurgu yaparak, mitingin bu şekliyle tarihe geçtiğini de söylemektedir. Demirtaş'ın bu ifadelerinin "Tarihe Geçiyoruz" alt başlığıyla haberde yer aldığı görülmektedir. Demirtaş sözlerinin devamında ise 3 gün sonra yapılacak seçimin ayrı bir önemi olduğuna vurgu yaparak, bu seçimde ya bir kişinin seçileceği ya da çoğunluğun isteğinin olacağını ifade ederek, seçimim Erdoğan ve diğerleri arasında geçeceği mesajını vermektedir. Demirtaş için Erdoğan'ın tercih edilmesi diktatörlüğün, seçilmemesi ise demokrasinin tercih edildiği anlamına gelmektedir.

Demirtaş sözlerinin devamında tek adam düşüncesini eleştirmektedir. Demirtaş, her türlü şiddete son verilerek hukuk devleti standartlarının sağlanması gerektiğin de altını çizmektedir. Demirtaş'ın kadın cinayetlerinin nedeninin politik olduğu yönündeki düşüncesinin haberde alt başlık olarak yer bulduğu görülmektedir. "Kadın Cinayetleri Politiktir" alt başlığı Demirtaş'ın söz ettiği demokratikleşme ve hukuk devleti gibi söylemler içinden ön plana çıkarılan bir söylem olarak dikkat çekmektedir.

Demirtaş'ın açıklamalarının son bölümünün ise daha çok ekonomik konuları kapsadığı görülmektedir. Atama bekleyen öğretmenler konusuna değinmekte, kadın ve çocuk istismarının önüne geçilmesinin önemini vurgulamaktadır. Diğer yandan asgari ücretin ise 3 bin lira olması gerektiğini söylemekte ve bu düşüncesinin altı gazete tarafından alt başlığa taşınma yoluyla çizilmektedir.

22 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesinde yer alan haber Devlet Bahçeli'nin Adana'da yaptığı mitingine yer vermiştir. Bahçeli mitingde MHP ve Türk düşmanlarının partilerine karşı komplo içinde olduğu, millet ve devlet düşmanlarının iş başında olarak seçim sürecinde partilerine karşı operasyon yaptığı şeklindeki düşünceleri seslendirmektedir. MHP lideri Bahçeli seçimlerde başarısız olacağına inanan Milet İttifakı üyelerinin seçimlerin ikinci

tura kalacağı şeklindeki söylemini seslendirmelerini ise 24 Haziran seçimlerinde başarısız olacaklarının bir ispatı olarak sunmaktadır.

Haberde, Bahçeli'nin fotoğrafıyla birlikte "İkinci Tur Çıkışı" yazısının fotoğrafın altında belirgin bir biçimde sarı renkli olarak yer aldığı görülmektedir. Bahçeli'nin bu çıkışının son günlerde muhalefet tarafından dilendirilen, seçimlerin ikinci tura kalacağı öngörüsüne karşı cevap niteliği taşıdığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Gazetenin önceki iki gün boyunca CHP ve İyi parti tarafından dillendirilen bu iddiaları gündeme taşıdıktan sonra, Cumhur İttifakı cephesinden böyle bir habere yer verilmesi, haberde yer alan konu hakkında tarafların farklı görüşlerine yer vermeyi gerektiren dengelilik ilkesine göre hareket ettiği görülmektedir. Haberin başlığı ise Bahçelinin açıklamalarından yola çıkılarak tırnak içinde olmak kaydıyla "Çaresizlik İspatı" şeklinde verilmiştir.

Bahçeli haberin gövdesini oluşturan açıklamalarında bu seçimlerin diğerinden farklı olduğuna özellikle vurgu yapmakta, seçimleri neredeyse bir ölüm kalım savaşı olarak tanımlamaktadır. "Bu seçim başka" alt başlığının bu bölmede kullanılmak süretiyle vurgulandığı görülmektedir.

Devlet Bahçeli açıklamalarıyla, seçimlerin milletin geleceği için büyük önem taşıdığını ve muhalefetin zaten seçimleri kazanamayacağını bilmenin ezikliğiyle 2. tur söylemine yöneldiğini belirtmektedir.

23 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Cumhurbaşkanı adayı Tayyip Erdoğan'ın İstanbul'un bazı ilçelerinde yaptığı mitinglerdeki sözlerinin yer aldığı bir habere yer vermiştir. Haberde Erdoğan, terör örgütü mensuplarına seslenmekte, ayrıca İstanbul'da yapmış oldukları ulaşım yatırımlarından bahsedip, özellikle CHP'yi geçmişten örnekler vererek eleştirmektedir. Erdoğan'ın miting görüntüsünün yer aldığı haberin üst kısmında terör örgütüne yönelik sert eleştirilerine yer verildiği görülmektedir. "Sıkıysa Gelin Şehir Merkezine" başlığının kullanıldığı bu bölümde Erdoğan'ın terör örgütü PKK'ya seslenerek, dağdan talimat vermek veya tehdit etmekle bu işin olmayacağı, şehir merkezlerine gelinemeyeceği, çünkü merkezlerin artık yapılan mücadele sayesinde terör örgütünün vesayetinden kurtarıldığı söylemini inşa etmektedir. Erdoğan ayrıca Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde Ak Parti milletvekili ile birlikte 5 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırının da PKK tarafından düzenlendiğini belirterek, saldırıyı yapan kişinin cezaevinde bulunduğu ve bu saldırıda payı olan herkese de gereken cezanın verileceğini etkili bir ifadeyle ortaya koymaktadır.

Haberin üst başlığında "Sen İşine Gelenden Geç" ifadesiyle, Yavuz Sultan Selim Köprüsü konusunda eleştiride bulunan CHP cumhurbaşkanı adayına karşılık verildiği; "Sen işine gelenden geç" ifadesinin farklı ve çarpıcı bir tasarımla ve kırmızı üzerine beyaz şekilde

göze gelecek biçimde tasarlandığı görülmektedir. Haberin başlığında ise "O pahalı olandan Geçme" cümlesi kulanılmış, bu şekilde Erdoğan'ın yaptığı açıklamalar içinden özellikle köprü polemiğinin ön palana taşındığı anlaşılmıştır. Haberin spotunda Erdoğan'ın Yavuz Sultan Selim Köprüsünün pahalı olduğunu eleştirenleri hedef alan açıklamalarına yer verilmiştir. Erdoğan açıklamalarında, pahalı bulunuyorsa uygun olan diğer köprülerin kullanılabileceğini, parası olanların ise Yavuz Sultan Selim Köprüsünü kullanabileceğini belirtmiştir. Böylelikle Erdoğan, muhalefetin köprü ücretinin pahalı olduğu yönündeki eleştirisine yanıt vermektedir.

"Tekme Tokat Mı Gireceksin" alt başlığı altında Erdoğan, İnce'yi hedef almakta ve dershane işlettiği döneme ait bir videoya gönderme yapmak yoluyla İnce'nin üslubunu eleştirmektedir. Erdoğan Kartal'da seslendiği halka ise hâlen CHP yönetiminde olan ilçeyi seçimlerle geri almaları gerektiği mesajını da vermektedir.

Erdoğan köprü tartışmasıyla ilgili gazetenin de alt başlığa "Parası olan geçer" şeklinde taşıdığı açıklamada 3. köprüye karşı çıkanlar olduğunu belirterek bu çevrelerin geçmişte Demirel ve Özal tarafından yapılan köprülere de karşı çıktıklarını söyleyip, aslında eleştirenlerin aynı zihniyette insanlar olduğunu söylemiştir. Erdoğan bu sistemin köprünün yapılması için tercih edilen bir sistem olduğunu, yap- işlet- devret modeliyle 15 yıl sonra köprünün devletin malı olacağını, bu süreçte ise parası olanların bu köprüyü kullanabileceklerini ifade etmektedir.

Haberin devamında Erdoğan, İnce'nin sosyal medyada yer alan ses kayıtları konusunu gündeme getirerek; böyle bir kimsenin Cumhurbaşkanı adayı olmaması gerektiği söylemini inşa etmektedir. "CHP Yolsuzluk Demektir" alt başlığının kullanıldığı diğer bir bölümde ise Erdoğan özellikle İstanbul Maltepe belediyesindeki üst düzey bir çalışanın tutukluluğunu eski İSKİ skandalıyla birlikte vererek, CHP'nin geçmişte olduğu gibi günümüzde de yolsuzluk yapan bir parti olduğu söylemini ispat etmeye çalışmaktadır.

23 Haziran 2018 tarihli Hürriyet gazetesi Başbakan Binali Yıldırım'ın İzmir'deki seçim çalışmalarından bir kesit sunmaktadır. Yıldırım'ın sözlerine dayandırılan haberin başlığının ise tırnak içine alınmadan verildiği görülmektedir. Başlıkta "Türkiye Demek İnsanlık Demektir" ifadesi kullanılmıştır.

Haberin gövdesinde ise Binali Yıldırım'ın seçim çalışmaları kapsamında İzmir'de bulunduğu, burada öncelikle kadın girişimcilerle bir araya geldikten sonra Menderes ilçesine giderek Cumhur İttifakı seçim koordinasyon merkezini ziyaret ettiği bilgisine yer verilmektedir. Merkezdekilerin Yıldırım'ı Rabia ve bozkurt işaretleriyle uğurladıkları yönündeki bilginin de haberin içinde verildiği gözlenmektedir. Böylelikle Cumhur İttifakı'nın

uyumlu şekilde, birlik-beraberlik içinde seçime hazırlandıkları söyleminin gazete tarafından inşa edildiği gözlerden kaçmamaktadır. Yıldırım'ın daha sonra Menderes belediyesini ziyareti ve imar barışından yararlanan vatandaşlarla sohbet ettiği bilgisi haberde yer almaktadır. Yıldırım yaptığı açıklamalarda, İzmir'deki binaların çoğunun kaçak olduğu bilgisini vererek imar barışının önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.

"Yörük Şölenine Katıldı" alt başlığı çerçevesine Yıldırım'ın Menderes ilçesinde yörük kıyafeti giyerek at üstünde halkı selamladığı bilgisinin verildiği görülmektedir. Haberde paylaşılan fotoğrafın da bu konuyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Yıldırım burada yaptığı konuşmada ise Türk ulusunun Orta Asya'dan göç ettiği günden beri adaletin temsilcisi ve insanlık için çalışan bir ulus olduğu mesajını vermektedir.

23 Haziran 2018 günü Hürriyet'te Erdoğan'ın Yavuz Sultan Selim Köprüsü için söylediği parası olan geçsin ifadelerinin yer aldığı haberle birlikte; bu söyleme cevap niteliği taşıyan Muharrem İnce haberinin de yer aldığı görülmektedir. Böylelikle Hürriyet gazetesinde haberin farklı kesimlerinin düşüncelerine yer verilmesi yoluyla tarafsızlık ve dengelilik ilkelerinin dikkate alındığı anlaşılmaktadır.

İnce'nin haberinde "Parası Olan Yaşasın Derse Şaşırmayın" başlığı kullanılarak, Erdoğan'ın söylemine zıt bir söylemin bu haber üzerinden geliştirildiği ve düşünceler arasında okuyucuya fikir jimnastiği yapma şansı verildiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde, İnce'nin köprü polemiğiyle ilgili açıklamalarının yer aldığı bölüme yer verilmektedir. "Kamyoncu Nasıl Geçecek" alt başlığının yer aldığı haberde İnce, 'Erdoğan'ı eleştirerek ben milletvekiliyim benim param var geçebilirim fakat benim derdim kamyoncunun geçip geçemeyeceği 114 gidiş 114 lira dönüş olmak üzere bu maliyetin esnaf tarafından nasıl karşılanacağının düşüncesidir söylemini inşa etmektedir.

24 Haziran 2018 tarihinde yayınlanan Hürriyet gazetesi seçime sürmanşetten yer vermiştir. "Türkiye'nin çifte seçimi" başlığının kullanıldığı haberde aynı anda hem Milletvekili hem de Cumhurbaşkanlığı seçiminin bir arada yapılacağı bir seçim olduğu belirtilmiştir. Başlığın hemen altında ise, kırmızı bir kutu üstüne "Meclis ve başkanlık için sandığa" ibaresinin yer aldığı görülmekte, burada da iki seçim vurgusuyla birlikte seçmenlerin sandığa gitmelerini teşvik edici bir söylemin inşa edildiği görülmektedir.

Haberin spotunda ülkenin seçim tarihinde hem Cumhurbaşkanının hem de meclis üyelerinin belirleneceği ilk seçim olmasının altı bir kez daha çizilerek oy verme işleminin hangi saatler arasında yapılacağı bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca ilk kez bu seçimlerde seyyar sandık uygulamasına gidildiği ve seçimlerle ilgili siber önlemler alındığı da alt başlıklar halinde okuyucuya verilmiştir.

Haberin iç sayfadaki devamında 56.342.363 kişinin bu seçimlerde oy kullanacağı belirtilmiştir. Haberin devamında ise seçim yasaklarının neler olduğu belirtilmiş, ayrıca yurt dışı oyların sonuçlarının da geldiği bilgisine yer verilmiştir.

3.6.2. Sabah Gazetesi Sahiplik Yapısı

Uzun yıllar gazeteci kökenli bir aile tarafında yönetilen Sabah Grubu bu özelliğini bir ayrıcalık olarak kullanmıştır. Dinç Bilgin'in ailesinin Türkiye'deki gazetecilik serüveni Yeni Asır gazetesi ile başlamıştır. Dinç Bilgin'in babası Şevket Bilgin, Türk-Yunan nüfus mübadelesi döneminde ailesi ile birlikte Selanik'ten İzmir'e göç etmiştir. 6 Eylül 1924 yılında itibaren Yeni Asır gazetesi Türkiye'de yayınlanmaya başlamıştır. 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası gazetenin Demokrat Parti ile yakın ilişkisi Bilgin ailesinin birtakım baskılarla karşılaşmasına neden olmuştur. Darbe sonrasında İngiltere'de aldığı eğitimi yarıda kesen Dinç Bilgin ülkesinde dönmüş ve daha sonra Yeni Asır gazetesinin idari işlerini yürütmeye başlamıştır. Dinç Bilgin ilerleyen yıllarda bir gazete daha çıkarma uğraşına girmiştir. Birtakım iş adamları ve Yapı Kredi Bankası'ndan aldığı kredi ile 22 Nisan 1985 yılında Sabah gazetesi yayınlamaya başlamıştır (Adaklı, 2006:164-166).

İlerleyen dönemde Sabah gazetesinin genel yayın yönetmenliğine daha önce Tan gazetesine önemli tirajlar kazandıran Rahmi Turan getirilmiştir. Gazete ayrıca Zafer Mutlu başta olmak üzere Günaydın gazetesinde çalışan pek çok gazeteciyi de bünyesine katmıştır. Sabah gazetesi sayfalarında bol resimlere, çarpıcı haberlere ve büyük başlıklara yer vererek çok kısa sürede dikkatleri üzerine toplamıştır (Toruk, 2008: 120).

2000'li yıllara gelindiğinde ise, Sabah Grubu pek çok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Gruba önemli miktarda finansman sağlayan Etibank'a devlet el koymuş ve Dinç Bilgin cezaevine girmiştir. Bu süreçte Sabah Grubu'nun hisselerinin önemli bir kısmını Turgay Ciner devralmıştır. Etibank sorunu yüzünden Dinç Bilgin sahibi olduğu basın imparatorluğunu Turgay Ciner ile Mehmet Emin Karamehmet'e devretmek zorunda kalmıştır. Diğer yandan ilerleyen süreçte Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Dinç Bilgin'in sahip olduğu şirketlerin satışı konusunda birtakım sorunlar tespit etmiştir. TMSF 1 Nisan 2007 tarihinde, başta Sabah gazetesi olmak üzere Ciner'e devredilen medya şirketlerinin satışını durdurmuştur. Bunun nedeni olarak ise daha önce Turgay Ciner ile Dinç Bilgin arasında gizli bir anlaşma yapıldığı iddiası gösterilmiştir (Adaklı, 2006: 171).

Sabah ve ATV daha sonra TMSF tarafından devralınmıştır. TMSF'nin 5 Aralık 2007 tarihinde yaptığı ihaleye tek teklifi veren Ahmet Çalık'ın Turkuvaz Grubu, Sabah-ATV medya gurubunun yeni sahibi olmuştur. Satıştan sonra Grup, hisselerinin yüzde 25'ini ise

Katar merkezli bir şirkete devrettiğini açıklamıştır (Toruk, 2008: 145-146). 2013 yılına gelindiğinde Çalık Holding, Turkuvaz şirketinin hisselerini Zirve Holdinge satmıştır. Ömer Faruk Kalyoncunun sahibi olduğu Zirve Holding aynı zamanda Kalyon İnşaat'ında sahibidir.

3.6.2.1. Sabah Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinin manşetinde Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın Ankara mitinginde söylediği sözlere yer verilmiştir. "Bunlara Kalsa Ülkeyi Satarlar" başlığı tırnak içine alınmadan kullanılmış, Erdoğan'ın bu sözündeki yargı gazete tarafından da sahiplenilmiştir. Haberin alt başlığında ise, yine Erdoğan'ın sözlerinden alıntılama yapılmış ve yine tırnak içine alınmadan verilmiştir: "Dev Projeleri Dinamitleyecek Misiniz?"

Başlığın hemen altında Erdoğan'ın Ankara mitinginde değindiği temel konular spotlar halinde yer almıştır. Erdoğan, başkanlığın tecrübe ve ustalık gerektirdiğini, kendisinde ise bu meziyetlerin bulunduğunu dile getirmektedir. Erdoğan, muhalefeti ise ülkeyi geriye götürmekle suçlamaktadır. Ülkeyi 40'lı 70'li yıllara geri döndüreceğini iddia ettiği muhalefeti çağa ayak uydurmaktan yoksun göstermeye çalışmaktadır. Erdoğan partisinin 16 yıl içinde çok sayıda proje gerçekleştirdiği, muhalefetin ise yapılanları yıkmaktan başka bir projesi olmadığını savunmakta, misyon ve vizyon bakımından yetersiz göstermeye çalışmaktadır.

Haber mikro olarak analiz edildiğinde ana sayfada verilen kısmında Erdoğan'ın bir portre fotoğrafı ile birlikte miting alanını gösteren görsel kullanıldığı gözlenmektedir. Görselin üzerine elinde pankart olan iki genç kız resmi kolajlanmıştır. Kızlardan birinin başının açık, diğerini ise kapalı olduğu görülmektedir. Görselin AK Parti'nin muhafazakâr bir parti olmakla birlikte liberal kesimleri de kucaklayıcı bir siyaset güttüğü düşüncesi oluşturulmaya hizmet ettiği söylenebilir. Diğer yandan başı açık kızın elinde taşıdığı pankartta dini literatüre gönderme yapıldığı gözlerden kaçmamaktadır. Bu yolla verilmek istenen mesajın ise başı açık veya kapalı olsa da ülke insanının her kesiminin manevi değerlere özünde bağlı olduğu düşünülebilir. Fotoğraf yoluyla retoriğin güçlendirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Gazetenin iç sayfasında habere ayrıntılı biçimde yer verildiği görülmektedir. İç sayfadaki haberin başlığında Erdoğan'a atfen "Bunlar Bu Ülkeyi De Satar" başlığı kullanılmıştır. Böylelikle ilk sayfadaki başlıkta oluşturulan anlamın iç sayfada da devam ettirildiği gözlenmektedir. İç sayfada yer alan fotoğrafta ise Erdoğan'ın Rabia işareti yaptığı bir fotoğrafı yer almıştır.

Haberin devamı Erdoğan'ın mitingdeki açıklamaları paralelinde oluşturulmuştur. Erdoğan'ın açıklamalarında 15 Temmuz darbe girişimine değinerek darbe gecesi mücadele edenlerle Bağdat Caddesinde darbeyi alkışlayanları mukayese ettiği ve muhalefetle tankları alkışlayanları aynı kefeye koyduğu görülmektedir.

Aynı gün Sabah gazetesinde yer alan başka bir haberde Başbakan Binali Yıldırım'ın bir televizyon programımda yapmış olduğu açıklamalar yer almıştır. Gündemde yer alan hemen her konudaki soruya cevap veren Yıldırım'ın, OHAL ve af konusundaki görüşleri ise haberin başlığına taşınmıştır. Yıldırım'ın açıklama yaptığı onca konu içinden OHAL ve af konusunun başlığa taşınması, gazetenin bu konularla ilgili halka mesaj verme arzusunu da ortaya koyar niteliktedir.

Haberin başlığı Yıldırım'ın açıklamalarından oluşturulmuş, tırnak içinde verilmeyerek aynı düşüncenin benimsendiği iması yapılmıştır: "Af Yok OHAL Kalkıyor". Haberin spotunda ise başlıkta yer alan cümlenin genişletilerek verildiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde ağırlıklı olarak işlenen konu MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli tarafından dile getirilen af düşüncesidir. Haberde MHP'nin af söylemine karşın muhalif bir bakış açısının savunulmuş olduğu bariz biçimde göze çarpmaktadır. Yıldırım, OHAL konusunun seçimden sonra çözüleceği mesajını açık bir biçimde ifade ederken, af konusuna AKP'nin olumsuz yaklaştığını, bunun da kamuoyunun düşüncesiyle örtüşen bir düşünce olduğu mesajını vermeye çalışmaktadır. Yıldırım bu konudan ötürü MHP ve AK Parti arasında münferit tartışmalar yaşanmakla birlikte temelde Cumhur İttifakını etkileyecek boyutta bir sorun olmadığı mesajını da açıklaması içinde vermeye çalışmaktadır.

Haberin diğer bölümlerinde Yıldırım'ın gündemdeki farklı konularla ilgili sorulara verdiği cevapların spot biçiminde yer aldığı görülmektedir. Binali Yıldırım, milli güvenlikle ilgili sorulara ülkenin güvenliği için ne gerekiyorsa onun yapılacağı, Fırat'ın doğusu veya batısı için de bu kuralın geçerli olduğu cevabını vermiştir. Yıldırım, ekonomik sıkıntıların dış kaynaklı olduğunu ve bu durumun zamanla düzeleceğini belirtmiştir. Başbakan kurdaki dalgalanmanın da geçici olduğunu ve zaman içinde dengeye oturacağını ifade etmiştir. Emeklilerin bayram ikramiyelerinin kesinti olmadan ödeneceğini ve kesinti yapılacağı iddialarının gerçeği yansıtmadığını söylemiştir. Başbakan Binali Yıldırım'ın ekonomik konulardaki söyleminin muhalefetin düşüncesi aksine olumlu olduğu, sıkıntı yaşanan bazı alanlardaki problemlerin ise dış kaynaklı ve geçici sorunlar olduğu düşüncesine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Yıldırım gündemi meşgul eden bedelli askerlik ve terörle mücadele gibi konulardaki sorulara da cevap vermiş ve bunlar da haberin içeriğinde yer almıştır. Yıldırım, bedelli

askerlik için kalıcı bir model üretileceğini, terörle mücadele içinse Suriye'de uygulanan modelin ana model olarak benimsenebileceğini ifade etmiştir.

10 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Cumhur İttifakı karşıtlarıyla ilgili Bursa'da yaptığı açıklamaları da okura taşımıştır. Haberin ilk sayfada verilen kısmında "Saat Ayarlı Alçaklar" gibi son derece sert üsluba sahip bir başlığa yer verilmiştir. Bu şekilde Cumhur İttifakı karşıtları Alçak gibi son derce olumsuz bir sıfatla nitelendirilmiş, aynı zamanda da saat ayarlı bir bomba kadar tehlikeli oldukları benzetmesi yapılmıştır. Verilen haber mikro anlamda değerlendirildiğinde sentaktik yapı içinde sözcük seçimlerinin tema oluşumunda belirleyici unsur olduğu görülmektedir. Alçaklar, saatli bomba gibi sözcükler ön plana taşınmaktadır.

Haber iç sayfada başka bir başlık ile çıkmış, başlıkla birlikte ayrıca bir spota da yer verilmiştir. Buradaki başlıkta "Zalime Karşı Cumhur İttifakı" cümlesi tercih edilmiş, başlık tırnak içinde verilmeyerek ifade ettiği düşüncenin gazete tarafından da benimsendiği anlaşılmıştır. Başlıkta seçilen Zalim sözcüğü ise son derece olumsuz bir anlamı ifade etmekte, Cumhur İttifakına karşı çıkanları acımasızca eleştirmektedir. Haberin spotunda ise Bahçeli'nin bu söylemleri seçim çalışmaları kapsamında gittiği Bursa'da dile getirdiği bilgisine yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde "İttifakla Birlikte Hareket Ediyoruz" alt başlığı kullanılarak, son zamanlarda gündeme gelen AK Parti, MHP arasında ittifak konusunda çatlaklar olduğu izleniminin silinmesine yönelik bir çaba olduğu sezilmektedir. Diğer yandan Bahçeli'nin 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana ortaya koyduğu AK Parti ile ittifak içinde hareket etme düşüncesinin bu haber üzerinden kuvvetli bir biçimde teyit edildiği de gözlenmektedir.

Bahçeli, Bursa'daki konuşmalarında Cumhur İttifakı karşıtlarını Zalim, Terörist, Hain olmakla suçlayarak ağır bir biçimde eleştirmektedir. Diğer yandan gazete bu açıklamaları tırnak içinde vererek Bahçeli'ye ait olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Haberin son kısmı Bahçeli'nin Cumhur ittifakına karşı olanlarla ilgili söylediği sözlerle tamamlanmaktadır. Bahçeli, kim Cumhur İttifakı'nın başarısızlığı için çalışırsa ülkenin mahvına hizmet etmektedir açıklamalarına yer vermiştir.

Devlet Bahçeli'nin açıklamalarından Cumhur İttifakı'nın ülke için ne kadar önemli olduğu, ittifaka karşı çıkanların ise ülke çıkarları için çalışmayan kişiler olduğu düşüncesinin yeniden üretildiği gözlenmektedir.

11 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Denizli ve Kocaeli mitinglerindeki açıklamalarının yer aldığı habere sürmanşetten yer vermiştir. "Milletim Sizi Sandığa Gömecek" başlığını taşıyan haberin spotunda ise, seçimin Türkiye'nin bağımsızlık ve

geleceğini belirleyecek olduğuna vurgusu yapılmıştır. Haberin başlığında kullanılan ifade tırnak içinde verilmemiş, dolaysıyla Erdoğan'ın rakiplerinin seçimde büyük bir yenilgiyle karşı karşıya kalacakları düşüncesi verilmeye çalışılmıştır. Haberin spotu mikro yönden analiz edildiğinde, İstiklal ve İstikbal sözcüklerinin tercih edilmesi, AK Parti'nin seçim sürecinin başından beri dillendirdiği beka meselesi söyleminin yeniden üretilmesini düşündürebilir.

Başlığın hemen altında yer alan iki kısa bölümden birinde seçmenin günlük siyasal beklenti ve yaklaşımlarla değil, ülkenin geleceğini düşünerek oy kullanması gerektiği düşüncesi ifade edilmiştir. İkinci bölümde ise halkın oy kullanırken iktidar partisinin yaptığı bunca icraatı düşünmesi gerektiği söylemi dillendirilmiştir. Muhalefet ise, belli bir projeye sahip olmayan, yalnızca yıkmak için çalışan oluşumlar olarak gösterilmeye çalışılmıştır.

Erdoğan'ın açıklamalarının yer aldığı haber, Sabah gazetesinin iç sayfasında geniş biçimde yer bulmuştur. Haber Erdoğan'ın her iki şehirde yaptığı konuşmalarından oluşturulmuştur.

Haberin gövdesinde ilk olarak "Hangi Yüzle Karşıma Çıkıyor" alt başlığına yer verilmiştir. Bu alt başlık Erdoğan'ın ülkesi için pek çok şeyi göze aldığı, ülkenin güvenliği için adımlar attığı, bunun karşısında Muharrem İnce ve partisinin ise ülkeyi tehdit eden terör örgütlerinin uzantılarıyla görüşmeye devam ettikleri, bundan dolayı da Erdoğan'ın karşısına çıkmaya bile hakları olmadığı düşüncesi dillendirilmiştir.

Haberin devamındaki Erdoğan'ın açıklamalarında, Muharrem İnce'yi eleştirmeye devam ettiği ve seçimi kazanamazsa istifa edip etmeyeceğini sorarak rakibine adeta meydan okuduğu görülmektedir. Haberin bu kısmında "Adam Gibi Adam Olacaksın" alt başlığı kullanılarak Erdoğan'ın Muharrem İnce'nin kişiliğini tartışmalı bir konu gibi göstermeye çalıştığı görülmektedir.

Erdoğan önemli bir seçim yatırımı olarak dile getirdiği Millet bahçesi projesinin Denizli'de de gerçekleştirileceğini, yıkılan eski stadın yerine Millet bahçesi yapılacağını, burada kıraathane açılacağını sözlerine eklemiştir. Erdoğan kıraathane projesinin CHP tarafından yanlış algılandığını, kıraathanenin okuma salonu olduğunu, oysa İnce ve Kılıçdaroğlu tarafından oyun salonu gibi gösterilmeye çalışıldığı eleştirisinde bulunmuştur.

Erdoğan'ın haberde yer alan açıklamalarına göre kendisinin hırsız diye itham edildiğini, fakat Man Adası davasından tazminat kazandığını dolayısıyla haksız yere suçlandığını söylediği anlaşılmıştır.

Haberin devamında Erdoğan'ın milli güvenlik meselelerine odaklandığı görülmektedir. Afrin'e girilmesinin bir zorunluluk olduğu, bu yapılmazsa ülkenin millî bütünlüğünün zarar göreceğini, muhalefetin ise bu operasyonu eleştirdiğini söylemiştir.

Erdoğan konuşmalarında 24 Haziran seçiminin ülkenin bekasıyla yakından ilgili olduğuna özellikle vurgu yapmıştır. Erdoğan'dan alıntılanan son sözlerde ise CHP'nin sadece yıkma odaklı olduğu, yapıcı bir siyaset benimsemediğini dillendirmiş, seçmenin rehavete kapılmadan sandıklara sahip çıkması gerektiği belirtilmiştir. Erdoğan, tatil dönemine denk gelen seçim konusunda, seçmenin tatilini erteleyip seçime katılım göstermesi gerektiğini düşüncesini sözlerine eklemiştir.

Erdoğan'ın Denizli ve Aydın mitingi haberlerinin yayınlandığı gün gazetede Başbakan yardımcısı Bekir Bozdağ ile yapılan ve konusu 24 Haziran seçimleri olan bir söyleşiye yer verilmiştir. Haber gazetenin ilk sayfasında küçük bir şekilde yer almış, Bozdağ'a atfedilen sözlerle "Seçim İkinci Tura Kalmaz" başlığıyla verilmiştir. Başlığın tırnak içinde verilmemiş olmasından gazetenin temennisinin de bu yönde olduğu düşüncesine ulaşılabilmektedir.

Pazartesi Yüzleşmesi isimli söyleşi köşesindeki yayında seçimin birinci turda biteceği, muhalefetin yapıcı olmak yerine yapılanları eleştirmeye odaklandığı gibi düşüncelere yer verilmektedir. Söyleşide oluşturulan söylem ve bakış açsının cevaplardan çok sorular yoluyla inşa edildiği göze çarpmaktadır. Soruların tarzı ve içeriği yayın organının konulara bakış açısını da ortaya koyar niteliktedir.

Bozdağ, seçim sonuçlarıyla ilgili beklentisinin sorulması üzerine siyasi tecrübesini referans göstererek AK Parti'nin seçimi birinci turda kazanacağı savını ortaya atmıştır. Haberin devamında "Sanki Yıkım Ekibi" alt başlığına yer verilmiş, muhalefet yıkım sözcüğü ile ilişkilendirilerek olumsuzlama yoluna gidilmiştir. Oy aranı konusundaki tahmini sorulunca Bozdağ, sonucun referandumdaki sonuçlarla paralellik göstereceği ve Cumhur İttifakı'nın evet oyu verenlere yakın oranda oy olacağını belirtmiştir. Referandumda hayır oyu verenlerin bu seçimde Cumhur İttifakı lehine oy verip vermeyecekleri sorusuna ise, az da olsa bir geçiş genlik olacağı yönünde cevap vermiştir. Muharrem İnce'nin seçim çalışmalarına hızlı bir giriş yaptığı fakat son zamanlarda bazı gafları nedeniyle "Muharrem İnce hızlı bir giriş yaptı ama son günlerde yalanları ve gafları ile anılmaya başlandı" sorusu ise Sabah gazetesinin İnce'ye bakış açısı noktasında ipucu barındırmaktadır. İnce'nin yalanlarla anılıyor şeklinde bir sözcük kurgusu içinde verilmesi gazetenin bu lidere bakış açısının olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu soruya karşın Bozdağ ise CHP adayı İnce'nin dersine iyi çalışmadığını, FETÖ ile ilgili hatalı bilgilere sahip olduğunu, hükümetin eğitimle ilgili yapmış olduğu faaliyetlerden haberi olmadığını belirtmiştir. Bozdağ, İnce'nin AK Parti tarafından gerçekleştirilen veya planlanan pek çok projeye de karşı çıkarak engellemek için çaba sarf edeceğini de dillendirdiğini sözlerine eklemiştir.

Saadet Partisi'nin Millet İttifakı içinde yer alması Bozdağ'a atfedilen "Hesabını sandıkta Sorarlar" alt başlığıyla yer alarak gazetenin Saadet Partisi'nin bu konudaki tutumuna iyi yaklaşmadığına delalet etmektedir. Bozdağ, Saadet Partisi'nin tutumundan kendisinin değil partinin tabanının hayal kırıklığı duygusuna kapıldığını ve dolayısıyla bunun sonuçlarının sandığa yansıyacağını iddia etmiştir.

Gazetenin tarafgir tutumu Selahattin Demirtaş sorusunda da ortaya çıkmaktadır. "Selahattin Demirtaş üzerinden bir mağduriyet edebiyatı yürütülüyor, muhalefet adayları da koroya katıldı" biçiminde sorulan soruda, gerçekte bir mağduriyet olmadığı düşüncesi verilmeye çalışılmaktadır. Bozdağ'ın bu soruya cevabı ise bunun bir projeye hizmet ettiğini ve amacının da Kürt kökenli vatandaşların AK Parti'ye oy vermesinin önünün kesilmesi olduğunu belirtmiştir. Bozdağ'ın cevabının satır aralarında ise tutuklu bir kimsenin aday olmasının doğru olmadığı düşüncesini dillendirdiği göze çarpmaktadır.

2018 yılının Mayıs ve Haziran ayları boyunca gündemde olan Kandil terör kampına yönelik operasyonla ilgili soruda da gazetenin bakış açısının ortaya çıktığı gözlenmektedir. "Kandil operasyonu seçim öncesi muhalefet tarafından polemik konusu edilmeye çalışılıyor" biçiminde hazırlanan soruda özellikle polemik sözcüğünün seçilmiş olması gazetenin muhalefetin yaklaşımını yersiz gördüğünün ispatı niteliğindendir. Bozdağ, bu soruya seçim süreci var diye terörle mücadelede zafiyet oluşturulamayacağını ve PKK ile yapılan mücadelede sürekli CHP' den itiraz gelmesine bir anlam veremediği şeklinde cevap vermiştir.

Söyleşide seçimlerde hile olup olmayacağı ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde sandıkların belli yerlere kurulmasıyla ilgili sorular da yer almıştır. Bozdağ, seçimlerde hile yapılacak demenin seçimden yenik çıkacak muhalefet için sonuçlara bir kılıf bulma telaşı olarak algıladığını belirtmiştir. Bekir Bozdağ, Güneydoğuda seçimle ilgili tedbirlerin ise PKK'nın baskı ve manipülasyonlarına karşı bir önlem olarak değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Bu söyleşi haber, özelikle sorulardaki sentaks yapısı ve sözcük seçimi nedeniyle yanlılık oluşturmaktadır. Yayın organının muhalif partilere olumsuz bakışı cümle kurgusu ve kelime seçimleri üzerinden bariz şeklide kendini göstermektedir. Haberin teması 24 Haziran seçimleri olmakla birlikte, şematik olarak açıklamadan çok yorum içeren bir hüviyete bürünmüştür.

11 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Muharrem İnce'nin konu edildiği bir habere de yer vermiştir. Millet İttifakı adayı Muharrem İnce haberde iftiracı sıfatıyla nitelendirilmiştir. Habere gazetenin ana sayfasında küçük bir yer verilmiş, 13. sayfada ise daha detaylı biçimde aktarılmıştır.

İlk sayfada yer alan haber "İnce'nin İftiraları Canlı Yayında Yalanlandı" başlığıyla verilmiş, bu ifadeyle birlikte İnce'yi olumsuzlayan bir anlatım tarzı benimsenmiştir. İnce'nin iftira ettiği iddiasına karşın yalanlama ifadesi kullanılarak olumsuz yargının daha da pekiştirildiği anlaşılmaktadır. İlk sayfadaki haber metninde Muharrem İnce'nin Milli Savunma Üniversitesi Rektörü'nün FETÖ'cü çıktığını iddia ettiği, Rektör'ün canlı yayına bağlanmak istemesinden sonra ifadesini dekan diye değiştirdiği, fakat bu iddianın da asılsız çıktığı yazılmıştır.

İç sayfada detaylı biçimde yayınlanan haberin başlığında bu kez "Canlı Yayında İnce'ye Yalanlama" cümlesi tercih edilmiştir. Yalanlama sözcüğü İnce aleyhine bir anlam oluşmasına yol açarken, canlı yayında ifadesi ise verilmek istenen olumsuzluğun daha da abartılmasını sağlamaktadır. İnce yalanlanmış, üstelik bu canlı yayında olmuştur, dolaysıyla bu yalanlamanın tartışılacak bir tarafı da kalmamıştır düşüncesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Haberin spotunda ise ilk sayfada kullanılan ifadelerin aynen yer aldığı görülmektedir.

Haberin gövdesinde yer alan ifadelerin yoruma dayalı, yanlı habercilik örneği olduğu anlaşılmaktadır. Gazetenin iddiasına göre, seçim meydanlarını yalan rüzgârına çevirmiş olan CHP, bu yalanlara bir yenisini daha eklemiştir. Bu tarz bir yaklaşım gazetenin CHP aleyhtarı bir yayın politikasına sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Gazete İnce'nin, Milli Savunma Üniversitesi Rektörü hakkındaki FETÖ'cü iddialarının; Rektörün canlı yayına bağlanmak istemesiyle yalanlandığını yazmaktadır. Haberin devamı " İki Kere Yalanlandı" alt başlığıyla verilmiş, İnce'nin Rektör değil Dekan açıklamasının da gerçek çıkmadığı dile getirilmiştir. Haberin devamında ise İnce'nin Millet İttifak'ında çatlak oluşturabilecek nitelikte açıklamaları olduğu ve Akşener'le arasının iyi olmadığı söylemine de yer verilmiştir.

12 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Niğde ve Bursa mitinginde yaptığı açıklamaları manşetine taşımıştır. "Kandil'deki Terör Bataklığını Kurutacağız" başlığıyla çıkan haberin spotunda ise Erdoğan'ın Kandil operasyonunun başladığı, bölgenin ülke ve millet için tehdit kaynağı olmaktan çıkarılacağı yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın miting alanıyla birlikte fotoğrafının kullanıldığı haberde ayrıca, 15 Temmuz Şehidi Ömer Halisdemir'in kabir ziyaretinden de bir kare kullanılmıştır. Ziyaret fotoğrafının yanında Erdoğan'ın Halisdemir'in kabrini ziyaret ettiği bilgisi kutu içinde yer almıştır.

Ana sayfada haberin iki önemli unsuru sapot biçiminde verilmiştir. İlk iki spotta Kandil'e yapılan operasyon ele alınırken, 3. spotta ise CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem

İnce ile ilgili eleştirilere yer verilmiştir. Haberin detaylı hali ise gazetenin 16. sayfasında yer almıştır.

Haber iç sayfada yine terör bataklığının kurutulacağını ifade eden bir başlıkla verilmiştir. Üst başlıkta ise Erdoğan'ın kararlılığı vurgulanmış, terör hedefleriyle ilgili operasyonun amacının örgütün Kandil üstlenmesini tamamen yok etmek olduğunun altı çizilmiştir.

Erdoğan'ın miting konuşmalarından muhalefeti eleştirdiği bölümlerle haberin gövdesinin başladığı görülmektedir. "Sizinle Bu Ülke Yönetilmez, Ne Kemal Ne Muharrem" alt başlıkları altında Erdoğan'ın eleştirilerine yer verilmiştir. Erdoğan, hem Kılıçdaroğlu hem de İnce'nin Afrin'e yapılan operasyona karşı çıktıklarını, bundan dolayı da ülkeyi yönetemeyeceklerini iddia etmiştir. Haberin devamında Erdoğan'ın Ömer Halisdemir ile ilgili sözlerine yer verilmiş, Halisdemir'in hainlerle mücadele ettiği, oysa CHP yöneticilerinin terörle mücadele konusunda bir açıklama dahi yapmadıkları eleştirisi yöneltilmiştir. Burada CHP'nin darbeciler ve hainlere karşı mücadele etmediği söylemi ön plana çıkmaktadır.

Haberin ilerleyen bölümlerinde Erdoğan'ın Kandil operasyonu ile ilgili açıklamaları yer almaktadır. Erdoğan, 20 uçak tarafından Kandil bölgesinin vurulduğunu, tıpkı Kuzey Suriye'de yapıldığı gibi bu bölgenin de temizlenerek güvenli hale getirileceğini belirtmiştir.

Haberin diğer alt başlıklarının ise muhalefetle ilgili olduğu görülmektedir. "Diktatör Kesildi" alt başlığıyla Erdoğan İnce'yi eleştirmekte ve Afrin operasyonunu yapan paşayla ilgili sözlerine tepki göstererek; Paşaya bunu yapan halka kim bilir neler yapmaz ifadesini kullanmaktadır. Muhalefeti gözü dönmüş olmakla suçlayan Erdoğan, vatan yansa ateşinde ısınacaklar diyerek eleştirinin dozunu iyice artırmaktadır.

Haberin son bölümü de yine Erdoğan'ın İnceye yönelik eleştirilerinden oluşmaktadır. Hem Kılıçdaroğlu hem de İnce'yi doğru söylememekle suçlayan Erdoğan, konuşmasının bir bölümünde İnce için "Çakma Kılıçdaroğlu" benzetmesine de yer vermiştir. Erdoğan ayrıca konuşmasının bazı bölümlerinde Bay Kemal ve Bay Muharrem gibi ön isimler kullanmaktadır. Böyle ön isimlerin kullanımı ise muhalefet liderlerini ciddiye almadığını göstermekte, kayda değer kişiler olmadığı düşüncesini yaymaya çalışmaktadır. Afrin'e yapılan operasyonlarla birlikte Muharrem İnce'yi de efkar basıyor ifadelerini kullanan Erdoğan, İnce'nin terör örgütüyle arasına mesafe koymadığını ima etmeye çalışmaktadır.

İnce ve Kılıçdaroğlu'na çolpa, yani sakat yakıştırması yapan Erdoğan yine ikisini de yalan söylemekle suçlamaktadır. Erdoğan, yalancı oldukları iddiasını da Man Adası davasıyla ilişkilendirip 197 Bin Lira tazminat ödemeye mahkûm olduklarına dayandırmaktadır. Böylelikle kanıt gösterme yoluyla düşüncesinin inandırıcılığını artırmaya çalışmakta,

retoriksel bir metot kullanmaktadır. Diğer yandan kişilere alaycı lakaplar takılması ve bu sözcüklerin haber metninde yer alması yanlılığı bozan bir unsur olarak haberin hakkaniyetini olumsuz etkilemektedir.

Gazete aynı gün Binali Yıldırım'ın Uşak mitingini de sayfasına taşımıştır. mitinginden satır başlarını gazetede yer bulmuştur.

Makro incelemede haberin teması ele alındığında, ilk sayfada yer alan bölümünde, Muharrem İnce'nin tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ı ziyareti ana konu olarak başlıkta yer bulmuştur. Bu duruma işaret etmek üzere de "CHP Teröre Destek Verenden Medet Umuyor" başlığı tercih edilmiştir. Haberde, Başbakan Yıldırım'ın yaptığı tünel açılışıyla ilgili bir fotoğrafa yer verilirken, fotoğrafın üzerinde de Yıldırım'ın İnce'yi eleştiren açıklamaları yer almaktadır. Bu açıklamalarda Yıldırım, İnce'yi koşa koşa Edirne'ye gidip Demirtaş'ı ziyaret etmekle suçlamaktadır. Yıldırım'ın açıklamalarında yer alan koşa koşa ikilemesi İnce'nin bu konudaki arzusuna vurgu yapan bir anlam oluşturmaktadır. İlk sayfada yer alan haber metni Yıldırım'ın açıklamalarından oluşmaktadır. Yıldırım, Atatürk'ün partisini terör örgütüne dolaylı olarak destek olmakla suçlayarak, bunun CHP'ye yakışmadığını ifade etmektedir.

Haberin yukarıda yer alan bölümünün mikro analizinde sentaktik çözümleme yapıldığında özellikle seçilen sözcükler yoluyla büyük oranda olumsuzlama oluşturulduğu göze çarpmaktadır.

Habere geniş biçimde gazetenin iç sayfasında yer verilmiştir. İlk sayfadaki başlıkla verilen haberin gövdesi Binali Yıldırım'ın muhalefetle ilgili eleştirileriyle başlamaktadır. Muhalifleri Kandil'in içerideki sponsorları olarak niteleyen Yıldırım, onların tek derdinin ise her ne olursa olsun Erdoğan gitsin düşüncesi olduğunu paylaşmaktadır. Muhalefetin eleştirdikleri konular bakımından söz birliği içinde olduğunu belirten Yıldırım, iktidar tarafından gerçekleştirilen tüm proje ve yatırımların hedef alındığını ve iktidara gelmeleri durumunda AKP tarafından inşa edilen tüm tesisleri kapatmayı hedef edindiklerini belirtmektedir. "Sözbirliği Yapmışlar" alt başlığı altında verilen Yıldırım'ın bu düşünceleri Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın savunulması şekline bürünmektedir. Yıldırım tüm muhalefeti dış güçlerle birlikte hareket ederek Erdoğan'ın iktidardan edilmesi misyonuna hizmet etmekle suçlamaktadır. Emperyalist güçler, FETÖ, Kandil ve içerdeki destekçileri olarak belirlediği muhalif cephenin yapılan icraatların eleştirisinden çok Erdoğan'ın iktidardan edilmesi için söz ve işbirliği yapmış gruplar olarak tanımlamaktadır.

Yıldırım, muhalefeti Külliye binasını yıktırmak, yapılan yolları kapatmak, Kanal İstanbul gibi projeleri engellemeyi amaçlamakla suçlayarak, dar ufuklu oldukları eleştirisini

yöneltmektedir. “Sen İstediğin Kadar Söyle” alt başlığı altında ise Yıldırım’ın Kılıçdaroğlu’na yönelik eleştirilerine yer verilmektedir. Yıldırım, büyüme rakamlarının yüksek çıktığını belirterek Kılıçdaroğlu’nun ülkeyi güvensiz bir yer gibi göstermeye çalıştığını, bununla birlikte ülkeye gelen turist sayısında da artış kaydedildiğini; dolaysıyla bunun, Kılıçdaroğlu’nun sözlerinin bir etkisi olmadığının ispatı olduğunu belirtmektedir.

Haberin son bölümü İnce’nin cezaevi ziyaretinin eleştirisine ve emeklilere verilen bayram ikramiyesine ayrıldığı görülmektedir. Binali Yıldırım, Atatürk’ün partisine mensup bir kimsenin terör örgütüyle bağlantılı olarak nitelediği Demirtaş’ı ziyaret etmesini doğru bulmadığını ve Atatürk’ün partisine yakıştıramadığını belirtmektedir. Bununla ilgili değerlendirmeyi de CHP seçmeninin takdirine bıraktığını ifade etmektedir. Haber, Yıldırım’ın emekli ve bayram ikramiyeleriyle ilgili açıklamalarıyla sonlanmaktadır. Binali Yıldırım, 500, 750, gibi rakamlar söylendiğini bunların gerçek olmadığını ve emekliye 1000 TL ödeme yapılacağını açıklamaktadır.

Sabah gazetesinde 12 Haziran 2018 tarihinde yayınlanan başka bir haber “İncenin Mitinginde HDP Bayrakları Açıldı” başlığını taşımaktadır. Haberin spotunda ise Muharrem İnce’nin Diyarbakır mitinginde açılan HDP bayraklarının gizli ittifakı açık bir biçimde ortaya koyduğu söylemine yer verilmiştir. Haberin şematik çözümlemesinde gazetede kullanılan fotoğrafta miting alanındaki HDP bayrağı göze çarpmakta, bu durum başlıkta ve spotta yer alan iddianın ispatı niteliğini taşımaktadır. Diğer yandan fotoğraf üzerine yerleştirilen küçük bir karede ise Muharrem İnce’nin eşi Demirtaş’ın eşiyle birlikte görülmekte, fotoğrafın yanında da İnce’nin eşinin Selahattin Demirtaş’ın eşini ziyaret ettiği bilgisi yer almaktadır. Böylelikle HDP bayraklı fotoğraf ve eş fotoğrafları üzerinden CHP-HDP gizli bir ittifak içinde söylemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Haberin gövdesi CHP ve HDP arasındaki gizli ittifakın Diyarbakır mitingiyle beraber su yüzüne çıktığı yorumuyla başlamaktadır. Miting alanında açılan HDP bayrağına ise bazı CHP’lilerin dahi tepki gösterdiği de belirtilmektedir. CHP içinde dahi bu durumun rahatsızlık yarattığı düşüncesi üzerine yoğunlaşılmaktadır.

Diyarbakır mitinginin, CHP mitinginden çok bir HDP mitingine dönüştüğü, haberin devamında işlenen tema olarak göze çarpmaktadır. Mitingin cezaevinde bulunan HDP Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş için atılan sloganlar sebebiyle sık sık kesintiye uğradığı “Seloya Özgürlük” şeklindeki sloganların mitingi adeta bir HDP mitingine dönüştürdüğü düşüncesine yer verilmektedir. Meydanı dolduran HDP’li seçmeni, CHP ve HDP arasında dirsek teması olduğu fikrinin ispatı olarak sunan gazete, Muharrem İnce’yi de

90'lı yıllarda Kürt sorunuyla ilgili açıklamalar yapan politikacılara benzeterek popülist olmakla suçlamaktadır.

Haberin devamında CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun 2011 yılında Hakkâri'de yaptığı mitinge atıf yapılarak o mitingde de Türk bayrağı olmadığı, bundan dolayı da eleştirilere hedef olduğu bilgisine yer verilmektedir. Diyarbakır mitinginde açılan HDP bayrağı ve 2011 yılındaki mitingde Türk bayrağının yer almamasının nedeni olarak CHP'nin izlediği politika gösterilmeye çalışılmış ve parti milli olmamakla suçlanmıştır.

Haberin son kısmında ise cezaevinde tutuklu olarak bulunan Demirtaş'ın neden orada bulunduğuyla ilgili bilgi verilmiştir. Gazete, Demirtaş'ın Kobani olayları sırasında halkı kışkırtıp sokağa dökerek 53 kişinin ölümüne yol açmakla suçlandığı için cezaevine bulunduğu bilgisini de okuyucularla paylaşmaktadır. Yapılan bu açıklamayla birlikte Demirtaş ve eşine verilen desteğin yersiz olduğu fikrinin altının doldurulmaya çalışıldığı görülmektedir.

CHP'nin Diyarbakır'da yaptığı miting 13 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinde yer alan Erdoğan haberinde de işlenmiştir. Gazete, Erdoğan'ın Eskişehir mitingini manşetine taşımıştır. Haberin tematik incelemesinde ana konunun CHP Diyarbakır mitingi ve mitingde yer alan HDP bayrakları olduğu görülmektedir. Cumhurbaşkanının "CHP'nin Mitingine Katılanların Tamamı HDP'li" sözleri başlıkta kullanılıp, tırnak içine alınmamıştır. Bu yaklaşımın Sabah gazetesinin CHP Diyarbakır mitingiyle ilgili diğer haberlerindeki yaklaşımıyla paralellik gösterdiği ve CHP mitinginin gizli HDP mitingi olduğu söyleminin sürdürüldüğü görülmektedir.

Haberin spotunda ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, CHP Diyarbakır mitingiyle ilgili düşünceleri, AK Parti'nin projelerine karşın muhalefetin geyik muhabbeti yaptığı şeklindeki sözlerine yer verilmiştir. Erdoğan Diyarbakır mitingiyle ilgili istihbarattan bilgi aldığını ve mitinge katılanların tamamının HDP'li olduğunu söylemiştir. Ayrıca spotta, Erdoğan'ın 148 projeleri olduğu fakat muhalefetin bunların içinden kıraathane projesi ve çayın yanında verilecek keke taktığını, oysa asıl kekin muhalefet olduğunu ifade eden sözleri yer almıştır. Erdoğan'ın projeler konusunda sayı vermiş olmasının konuşmanın retoriksel yönünü güçlendirmeyi amaçladığı düşünülebilir.

Haberin iç sayfada yer alan bölümünde ise Erdoğan'ın "Biz İcraat Yapıyoruz Bunlar Geyik Muhabbeti" şeklindeki sözleri başlık için kullanılmış ve yine iç sayfada olduğu gibi tırnak içinde verilmemiştir. Haberin üst başlığında ise Erdoğan'ın Eskişehir'de coşkulu bir kalabalığa hitap ettiği, muhalefete yüklendiği ve ayrıca Twitter hesabından da yerli otomobilin 2021 yılında yollarda olacağı bilgisini paylaştığına yer verilmiştir. Buradaki spotta

ise yine Erdoğan'ın icraatlarla ilgili verdiği rakam ve Millet Kıraathaneleriyle ilgili muhalefetin kek eleştiresine yönelik cevabına yer verilmiştir.

Haberin gövdesi de yine Erdoğan'ın sözlerinden oluşturulmuştur. Erdoğan, kendilerinin proje ve icraat partisi olduklarını, muhalefetin ise proje üretmeden sadece AKP'yi eleştirmeyi yeğlediğini beyan etmiştir. Erdoğan, Geyik Muhabbeti yapmakla eleştirdiği muhalefetin tarzını hafife almıştır. Muhalefet partilerinin çok sayıda projeleri içinden bula bula millet kıraathaneleri projesine eleştiri getirdiklerini ve burada verilecek olan keki ise polemik malzemesi haline getirdiklerini ifade ederek, asıl kekin ise muhalefetin kendisi olduğunu belirtilmiştir. Sabah Gazetesi de Erdoğan'ın bu sözünü alt başlık olarak kullanıp " Asıl Kek Onların Kendisi" ifadesine yer vermiştir.

"Rektöre İftira Attılar" alt başlığı altında Muharrem İnce'nin katıldığı televizyon programında Milli Savunma Üniversitesi Rektörünü haksız yere FETÖ'cü olmakla suçladığı dile getirilmiştir. İnce'nin, programın devamında Rektör değil Dekandı demesi ve Dekanın da yayına bağlanmak istemesi üzerine sunucunun kendisini çok sıkıştırdığını söylemesi konusunda açıklamalarda bulunan Erdoğan, açıklamasında bunların hayatı yalan ifadesini kullanarak İnce üzerinden tüm CHP'yi suçlamaktadır.

Haberin devamında Erdoğan'ın CHP'nin Diyarbakır mitingini sert bir üslupla eleştirdiği görülmektedir. Meydanda Türk bayrağı olmadığını fakat başka bayraklar bulunduğunu belirten Erdoğan, CHP'yi kastederek kimle oturup kalktıklarına kimle beraber olduklarına dikkat etmedikleri ifadesini kullanmıştır. Erdoğan sözlerinin devamında CHP'ye yüklenmeye devam ederek, bunlar kayış attılar benzetmesini sözlerinin arasına yerleştirmiştir. Erdoğan, ayrıca CHP'lilerin yalan ve iftiraya başvurup sonra da hiçbir şey olmamış gibi davrandıklarını dile getirmiştir.

Haberin son bölümünde yine İnce'ye yüklenen Erdoğan, Muharrem İnce'nin Afrin operasyonu komutanı Metin Temel Paşa'nın apoletlerini sökeceği konusundaki söylemini eleştirip, kendisinin Afrin operasyonu komutanının değil FETÖ'cülerin apoletlerini söktüğünü ifade etmiştir.

Sabah gazetesinde aynı gün Muharrem İnceyi eleştiren bir haber yer almıştır. "Muharrem'in 'İnce Yalanı' Bay Kemal'den Döndü" başlığıyla verilen haberde olumsuz sözcük seçimi ve metafora yer verildiği görülmektedir. Metafor için Muharrem İnce'nin soyadı kullanılarak, haberin dikkat çekmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Diğer yandan CHP lideri Kılıçdaroğlu'ndan Bay Kemal olarak bahsedilmesi de gazetenin olumsuz bakış açısını yansıtmaktadır. Haberin ilk sayfada yer alan giriş kısmında Muharrem İnce'nin Gülen'in iade

işlemleri usulüne uygun yapılmadı şeklindeki açıklamasının bizzat CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu tarafından yalanlandığı bilgisine yer verilmiştir.

Bu haberin detaylı hali gazetenin iç sayfasında yer almış, burada İnce ve Kılıçdarğolu'nun birlikte çekilen fotoğrafına yer verilmiştir. Başlık olarak ise "Genel Başkanı Onu Yalanladı" ifadesine yer verilmiştir. Muharrem İnce'nin sözünün, partisinin genel başkanınca dahi yalanlanması, hakkında oluşacak negatif düşünce için önemli etkiye sahip olacaktır. Haberin spotunda ise Gülen'in iade dosyalarının usulüne uygun yapılmadığı şeklindeki İnce'nin iddiasının CHP Genel Başkanı tarafından doğrulanmadığı şeklindeki ifadeye yer verilmiştir. Kılıçdaroğlu, bu dosyalara göre ABD'nin Gülen'i bize iade etmesi gerekir demektedir. Böylelikle, yapılan bu haber İnce'nin itibarının sarsılmasına yol açabilecek mahiyettedir. Muharrem İnce, sözleri genel başkanı tarafından dahi kabul görmeyen Cumhurbaşkanı adayı olarak yansıtılmaya çalışılmaktadır.

Haberin gövdesinde yine aynı konuya değinilerek, İnce'nin seçim meydanlarında Gülen'in iade dosyalarının usulüne uygun hazırlanmadığı için iade edilmediği iddiasını dile getirdiği, bununla birlikte CHP Genel Başkanı'nın dosyaların iade için yeterli olduğu noktasındaki görüşüne yer verilmiştir. Kılıçdaroğlu'nun konuyla ilgili hazırlanan raporun kendisine ve İnce'ye verildiğini, sonucu etkilemeyecek mahiyette küçük usul hataları olmakla birlikte iade dosyasının Fetullah Gülen'in iadesi için yeterli olduğunu söylediği dile getirilmiştir.

Haberin son bölümünde "İnce'yi Yalanladı" alt başlığına yer verilerek, Muharrem İnce için oluşturulan olumsuz söylemin sürdürüldüğü görülmüştür. Ayrıca Adalet Bakanı Abdülhamit Gül'ün de konuyla ilgili görüşüne başvurularak İnce hakkındaki yargının tanık gösterilerek kuvvetlendirilmesi yoluna gidildiği görülmüştür. Adalet Bakanı Gül, İnce'nin kendi genel başkanı tarafından da yalanlandığını, ayrıca dosyada da bir eksiklik ve usulsüzlük bulunmadığını ifade etmiştir.

Muharrem İnce'nin Fetullah Gülen'le ilgili söylediği iade dosyaları usulüne uygun hazırlanmadı iddiası 13 Haziran 2018 tarihinde Başbakan Binali Yıldırım'ın da gündeminde yer almıştır. Binali Yıldırım'ın konuyla ilgili sözleri ilgili haberin başlığına taşınmış ve tırnak içinde verilmemiştir: "Millet Sizinle Mi Uğraşacak". Binali Yıldırım, habere konu olan ifadelerinde İnce için, birisi dosyalar usulüne uygun hazırlanmamış diyor genel başkanı ise onu yalanlıyor, millet sizinle mi uğraşacak ifadelerini kullanarak İnce ve Kılıçdaroğlu'nun ülke gündemini gereksiz yere meşgul ettiğini ima etmiştir.

Haberin iç sayfada verilen devamında da başlıkla aynı cümlelerin kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, Çankırı'da halka hitap eden Yıldırım, FETÖ iade dosyaları konusu sebebiyle İnce ve Kılıçdaroğlu'na eleştiriler yöneltmiştir.

Haberin gövdesi 24 Haziran seçimleri kapsamında Başbakan Binali Yıldırım'ın Çankırı ve Kırıkkale de vatandaşlara hitap ettiği bilgisiyle başlamıştır. Yıldırım, ülkenin güçlenmesi sebebiyle son zamanlarda dış güçlerin saldırılarına maruz kaldığı düşüncesini dile getirmiştir. Yıldırım, terörle mücadelenin sonuna kadar devam edeceğini, muhalefetin ise düşünceleri sebebiyle sadece yıkım ekibi olduğunu ifade etmiştir. "Hayalleri Bile Yaptıklarımıza Ulaşamıyor" alt başlığı altında muhalefeti eleştiren Yıldırım, pek çok büyük projenin partisi tarafından gerçekleştirildiğini, fakat ne yapılırsa yapılsın, muhalefetin yalnızca eleştirmekten başka bir niyeti olmadığını söylemiştir.

Haberin devamında yer alan "İstikrar kalıcı Olacak" alt başlığıyla beraber Yıldırım'ın 24 Haziran seçimlerinden sonra ülkedeki istikrarın kalıcı hale geleceği yönündeki düşüncelerine yer verilmektedir. Yıldırım ayrıca, Çankırı için yaptıkları yatırımları da burada dile getirmiştir. Binali Yıldırım, Muharrem İnce için ise "Yalan Fabrikası Kurmuş" ifadesini kullanmaktadır. Böylelikle İnce'nin birden çok sayıda yalana kaynaklık ettiği düşüncesini dile getirmektedir. Sabah gazetesi de Yıldırım'ın bu düşüncesini alt başlık olarak kullanarak benimseyici bir tavır takınmaktadır.

14 Haziran 2018 günü yayınlanan Sabah gazetesi Cumhurbaşkanı adaylarının ülkenin farklı illerinde yapmış oldukları mitinglere yer vermeye devam etmiştir. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Trabzon ve Rize şehrindeki konuşmaları ve yaptığı bazı açılışları habere konu edip manşetten vermiştir. Bu haber tematik bakımdan incelendiğinde; içeriğinde pek çok tema bulunmakla birlikte, başlığa taşınan temanın Ovit Dağı tüneli açılışı olduğu görülmektedir. Tünelin Osmanlı döneminde tasarlanan bir yapı olduğu fakat hayata geçirilmesinin ise Erdoğan dönemine nasip olduğu vurgusu başlık üzerinden verilmektedir. "Abdülhamit Hayal Etti, Erdoğan Tamamladı." Başlığının kullanıldığı haber Osmanlı ve Padişah Abdülhamit'e yaptığı gönderme bakımından AK Parti açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Bilindiği üzere AK Parti ana akım siyasetin aksine son dönemlerde Yeni Osmanlıcılık olarak adlandırılan bir akımın temsilcisi olarak ta anılmaktaydı, bu bakımdan yapılan bu gönderme ayrı bir anlam ifade etmektedir.

Haber, Erdoğan'ın projeye başladıklarında bazılarınca hayal gibi düşünüldüğünü fakat projeyi yapıp tamamladıkları yönündeki açıklamalarıyla devam etmektedir: Erdoğan'ın bu sözleri partisinin hayal olarak görülen şeyleri dahi başaracak güçte olduğunu ortaya koymaya

yöneliktir. Erdoğan, bu tünelin sıradan bir tünel olmadığını Avrupa ile Asya arasında Kafkaslar üzerinden stratejik geçiş özelliği olduğunu sözlerine eklemiştir.

Haberin alt başlıklarında ise Erdoğan'ın sözlerinden Alınan "Bol Keseden Atmadık Yaptık" "Bazıları Hazmedemiyor" cümlelerine yer verilmiştir. Başlıklarda verilen mesajların, AKP hükümetinin icraat hükümeti olduğu, projeleri hayata geçirdiği ve bundan dolayı da bazı kesimler tarafından kıskanıldığı düşüncesini içerdiği görülmektedir. Erdoğan, Ovit Geçidi tünelinin 1880 yılından beri düşünülen bir proje olduğu, tünelin inşa hikâyesiyle ülkenin kalkınma hikâyesinin aynı olduğu, bazıları gibi bol keseden atılmayıp projeler yapıldığı mesajını vermektedir. Türkiye'nin son çeyrekteki büyüme oranını örnek göstererek bunun bazı kesimler tarafından hazmedilemediği, cebimize giren bir şey mi var gibi tepkilerle karşılaştıklarını, fakat ceplerine giren şeyin Ovit Tüneli olduğuna sözlerinde yer vermiştir.

Haberin mikro analizinde; görsel olarak kolaj yöntemiyle hazırlanmış bir fotoğrafın kullanıldığı görülmektedir. Fotoğrafın arka planında miting alanı, ön tarafta ise Erdoğan'ın Ovit Tüneli içindeki resmi ve tünelle ilgili istatistiki bilgilerin yer aldığı bir şekil yer almaktadır. Haberde kullanılan görsel ile haber içeriğinin uyumlu olduğu gözlenmektedir. Diğer yandan kullanılan bu fotoğrafla haberde öne sürülen retoriğin de güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Aynı gün gazetede yer alan başka bir miting haberinin zamanın Başbakanı Binali Yıldırım ile ilgili olduğu görülmektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Başbakan Binali Yıldırım'ın Bayburt, Gümüşhane ve Erzurum mitinglerine yer vererek açıklamalarının yer aldığı bir haberi sayfasına taşımıştır. Şematik olarak incelendiğinde haberin türünün açıklama olduğu görülmektedir. "Yıkmak İstedikleri Türkiye'nin Geleceği" başlığı, Yıldırım'ın sözlerinden alıntılanarak başlığa taşınmış ve muhalefet partilerine yönelik yaptığı bu eleştiri gazete tarafından da sahiplenilmiştir. Haberin spotu da yine Yıldırım'ın, AK Parti iktidarını yıkmak istediklerini söylediği muhalefete karşı kullandığı argümanları içermekte ve AK Parti'yi yıkamayacakları, çünkü AKP demenin millet demek olduğu görüşleriyle oluşturulmaktadır.

Haberin gövdesinde ise Binali Yıldırım'ın 24 Haziran seçim sürecinden bu yana AKP kurmayları tarafından dile getirilen söylemler paralelinde açıklamalar yaptığı görülmektedir. Bu söylemlerin başında, muhalefetin çözüm veya proje önerisinde bulunmayıp sadece AKP'nin yaptıklarını eleştirmekle yetindikleri, partilerinin yaptıklarını yıkmayı vadettikleri ve bundan dolayı da yıkım ekibi oldukları düşüncesinin bu haberin içeriğinde de yeniden işlendiği görülmektedir.

Seçim sürecinde sıklıkla haberi yapılan Kandil operasyonunun Yıldırım tarafından da miting meydanlarından halka anlatılmakta, Suriye'nin Kuzeyinden sonra şimdi de sıranın Kandil'de olduğu mesajı topluma verilmeye çalışılmaktadır. Diğer yandan CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin, Demirtaş ziyaretinden dolayı Yıldırım tarafından da hedef alındığı ve bu konu üzerinden milliyetçi bir söylem geliştirildiği göze çarpmaktadır. Yine, İnce'nin Afrin operasyonu komutanı İsmail Metin Temel'le alakalı yaşanan apolet sökme polemiğine Yıldırım tarafından da değinildiği ve Metin Temel'e sahip çıkıldığı görülmektedir.

Erdoğan tarafından iki günden bu yana çıkan haberlerde gündeme getirilen büyüme rakamlarının Yıldırım tarafından da yine önemli bir referans olarak kullanıldığı ve muhalefetin ülke battı serzenişine karşı anti tez olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin gelişmesini istemeyen çevrelerce diz çöktürülmeye çalışıldığı, bunun sebebinin de ülkenin hızla ilerlemesi olduğu düşüncesi Yıldırım tarafından da ele alınan konulardan birini oluşturmaktadır. Gazetede analiz edilen ve iktidar kanadıyla ilgili pek çok seçim haberinde de buna benzer yaklaşımlar olduğu gözlenmektedir.

Yıldırım, muhalefeti gericilikle suçlamak için "Kara Trene Geri Mi Döneceksiniz" ifadesini kullanmakta, bu eleştiriyi yaparken de kendi iktidarlarında yapılan hızlı tren projelerine dikkat çekmeyi amaçlamakta, karşılaştırma yapmaktadır. Binali Yıldırım, böylece partisinin yenilikçi projelerin mimarı olduğu düşüncesini yaymaya çalışmaktadır. Haberin son kısmında ise, Başkanlık siteminden muhalefetin itirazlarına rağmen geri dönüş olmayacağı "Eski Çamlar Bardak Odu" ifadesiyle birlikte pekiştirilerek verilmeye çalışılmaktadır. Yine bu haberde de sentaktik yapı üzerinden seçilen sözcükler yoluyla olumlama ve olumsuzlamaya başvurulduğu anlaşılmaktadır. İktidar kanadı eleştirilmezken, muhalefet kanadı yoğun biçimde eleştirilmektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi nüshasında CHP Cumhurbaşkanı adayının eleştirildiği, ağırlıklı olarak yoruma dayalı, yanlı bir habere de yer verilmiştir. Haberin makro unsurlarından olan tematik incelemesine göre, konusunu Muharrem İnce'nin HDP'nin tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'a destek verdiği iddiası içermektedir.

Haberin başlığında "Atatürk Büstünü Yıkanları Şimdi Övüyor" ifadesine yer verilmiş, böylelikle Muharrem İnce'nin Demirtaş konusunda tutarsız davrandığı ispat edilmeye çalışılmıştır. İnce'nin 2014 yılında katıldığı televizyon programında 6-7 Eylül Kobani olayları sırasında halkı sokağa çağırıp 51 kişinin ölümüne eden olmaktan dolayı Demirtaş'ı suçladığı, bugünse cezaevinde ziyaret ederek 180 derecelik bir dönüş yaşadığı düşüncesine yer verilmektedir.

Haberde İnce'nin daha önce sarf ettiği, bazı olaylar esnasında Atatürk büstlerine saldıranları kınayan açıklamalarına da yer verilerek CHP'nin en hassas olduğu konuların başında gelen Atatürkçülük üzerinden İnce'nin eleştirisi yapılmaktadır. Gazete, Kobani olayları sırasında hem Demirtaş'ı hem de yeterli tepki göstermediği için partisi CHP'yi suçlayan Muharrem İnce'nin, şimdi Demirtaş'ı hem cezaevinde ziyaret ettiği, hem de övgüler düzdüğü yazılmaktadır. Böylelikle İnce'nin tutarsız ve güvenilmez bir aday olduğu söylemi yayılmaya çalışılmaktadır.

15 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Tayyip Erdoğan'ın Yalova mitingini "100 Yılın Seçimi" başlığıyla okura ulaştırmıştır. Gazete, Erdoğan'ın mitingdeki sözlerini tırnak içine almadan kullanmış ve düşüncesine olumlu yaklaşmıştır.

Erdoğan, önemini belirtmek amacıyla seçimin asrın seçimi olduğunu ve 2023 hedeflerine giden yolda muhakkak başarıyla geçilmesi gereken bir aşama olduğunu vurgulamıştır. Tayyip Erdoğan Asrın seçimi sloganıyla seçimin önemine vurgu yaparken, 2023 tarihini kullanarak AK Parti tarafından sıklıkla dillendirilen Cumhuriyetin 100. yılı söylemine de gönderme yapmaktadır.

Haberin ilk sayfada yer alan kısmında Erdoğan'ın iki temel söylemi ortaya attığı görülmektedir. Bunlardan birincisi, en önemli rakibi olan Muharrem İnce'nin memleketi Yalova'ya bir hayrının dokunmadığı, yapılan tüm yatırımların kendileri tarafından yapıldığı söylemidir. Erdoğan, ikinci söylemini ise HDP ve Selahattin Demirtaş üzerinden kurmaktadır. Cumhurbaşkanı, Demirtaş'ın tutuklu iken aday olmasından rahatsız olduğunu dile getirmekte ve seçimden sonra gereken yasal düzenlemenin yapılarak tutukluların aday olmaması için gerekenin yapılacağı mesajını vermektedir. Erdoğan, ayrıca İnce'yi de Demirtaş'ı ziyaret etmesinden dolayı da yoğun biçimde eleştirmektedir.

Gazetenin iç sayfasında yer alan haberin devamında yine Erdoğan'ın seçimlerin önemine yaptığı vurgunun haberin başlığına taşındığı ve "Bu Seçim Bir Asra Damgasını Vuracak" başlığıyla çıktığı görülmektedir. İlk sayfada ve iç sayfada başlıkta ısrarla asrın seçimi olduğuna vurgu yapılmasının altında seçmene verilen mesaj yatmaktadır. Söylenenler yoluyla seçmene denilen şudur: Bu seçim diğer hiçbir seçime benzemeyecek kadar önemlidir. İşte bu nedenle sandığa gitmemezlik etmeyin, oyunuz her zamankinden daha değerlidir.

Haberin gövdesinde Erdoğan'ın Yalova mitinginde dile getirdiği konulara başlıklar halinde yer verildiği görülmektedir. Erdoğan'ın Yalova Meydanında coşkulu bir kalabalığa hitap ettiği yazılarak AK Parti ve Erdoğan lehine olumlama yapılmıştır. Cumhurbaşkanının Yalovalıları Atatürk'ün gözdesi şehir sözleriyle selamlaması da yazının devamında

verilmiştir. Erdoğan'ın en önemli rakibinin şehrinde onun argümanlarını içeren açıklamalarda bulunması ise sol seçmene yönelik bir mesaj olarak algılanabilir.

Haberin devamı Erdoğan'ın miting için toplanan kalabalığa yaptığı konuşmadan alıntılarla devam etmiştir. Erdoğan, 24 Haziran seçimleriyle birlikte ülke demokrasisinin çağ atlayacağını, 2023 hedefleri doğrultusunda ilerleyeceğini ve ülkeyi en gelişmiş 10 ekonomi arasına sokmak için çalışacaklarını söylemiştir. Sözlerinin devamında Yalova için yaptıkları yatırımlardan söz eden Erdoğan, Üniversiteyi kendilerinin kurduklarını, 51 Trilyonluk yatırım yaptıklarını söyleyerek tüm bunları Bay Öğretmen yapmadı sözleriyle rakibi Muharrem İnce ile kendisini kıyaslamakta, İnce için olumsuzluk ve başarısızlık belirten ifadeler kullanmaktadır.

Erdoğan konuşmasının devamında CHP lideri Kılıçdaroğlu'nu da suçlayarak, Yalova'ya 400 yataklı hastane planladıklarını oysa Bay Kemal'in kendilerini engellileri sahipsiz bırakmakla suçlayarak yalan söylediğini dile getirmiştir. Erdoğan, partisinin vaatleriyle ilgili sayısal verilere yer vererek inandırıcılığı da artırmaya çalışmaktadır. Rakiplerine "Yalanı Bırakın" cümlesiyle seslenen Erdoğan, yaptıkları diğer projeleri de anlatmaya devam etmiştir. Osman Gazi Köprüsünü örnek olarak veren Erdoğan, 3. Köprüyü de kendilerinin yaptıklarını ve muhalefetin topluma herhangi bir vaadinin bulunmadığını da sözlerine eklemiştir.

Erdoğan yaptığı diğer açıklamalarda AKP tarafından planlanan ve yürütülen çeşitli projelerden örnekler vermiş, Demirtaş'ın adaylığı konusundaki olumsuz düşüncesini bu konuşmasında da sürdürmüştür. FETÖ ile ilgili ABD'den usulüne uygun talepte bulunulduğunu ve bu konuyla ilgili muhalefet cephesinde yer alan iddiaların ise gerçeği yansıtmadığını söyleyerek Muharrem İnce'ye yönelik eleştirilerine devam etmiştir.

15 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi nüshasında dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın İstanbul'un ilçelerinde yaptığı seçim konuşmalarının yer aldığı bir haber bulunmaktadır. Binali Yıldırım Çekmeköy, Ümraniye ve Sultanbeyli'de halka seslenerek gündemdeki konularla ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Yıldırım'ın konuşmalarından öne çıkartılan ve başlığa taşınan konunun ise FETÖ ile ilgili olduğu görülmektedir. Binali yıldırım ABD'de yaşayan cemaat mensuplarını işaret ederek "FETÖ'cüler Şimdi ABD Bayrağı Öpüyor" ifadesini kullanmıştır. Bu ifade Gazete tarafından haberin başlığı olarak belirlenmiştir. Yıldırım'ın ABD bayrağı öpüyorlar ifadesinin milli ve manevi duyguları yüksek seçmeni hedeflediği düşünülebilir. Miting yapılan ilçelerin nispeten Anadolu'dan göçle gelen geleneksel değerleri benimsemiş kitleler olduğu düşünüldüğünde, bu söylemin seçmenin ilgisini kazanmaya yönelik bir strateji olduğu anlaşılabilir.

Yıldırım'ın "Kilise 'De Toplanıp Dua Ediyorlar" cümlesi, dindar seçmen üzerinde etki oluşturabilecek bir söylemi de içinde barındırmaktadır. Kilisede dua ediliyor ifadesi AKP'nin İslam hassasiyetini ortaya koyması bakımından dindar kitle üzerinde etkili olabilecek bir söylem oluşmasını sağlayabilmektedir. Örgüt üyelerinin yıllar boyunca bağışları Müslümanlardan topladıkları fakat bu bağışlarla milletin üzerine mermi yağdırdıkları açıklaması ile Binali Yıldırım'ın konuşmasındaki temel düşüncenin hükümetin FETÖ ile mücadelesi üzerine odakladığı anlaşılmaktadır

Seçime sayılı günler kalmasıyla birlikte gazetede de siyasi parti temsilcilerinin özellikle mitinglerine yer verilmeye devam edildiği gözlenmektedir. 16 Haziran 2018 tarihindeki Sabah gazetesi Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Sultangazi'de yaptığı mitingdeki sözlerini manşetten vermiştir. Erdoğan'ın konuşmalarından öne çıkarılan konunun Suruç'ta öldürülen AKP ilçe Başkanı'nın ağabeyiyle ilgili olduğu görülmektedir. Erdoğan, bu olay üzerinden terörle mücadele ve HDP hakkındaki görüşlerini bir kez daha yineleme imkânı bulmuştur.

Erdoğan tarafından Sultangazi mitinginde söylenen "Son Teröriste Kadar Bu İşin Peşindeyiz" cümlesi haberin başlığı olarak kullanılmış, büyük puntolarla ve tırnak içine alınmadan verilmiştir. Özellikle son terörist ifadesi Erdoğan'ın açıklamasındaki kararlılık vurgusunu bariz biçimde ortaya koymaktadır. Suruç'taki saldırıya tepki gösteren Erdoğan'ın HDP/PKK'yı kastederek barış düşünceleri olmadığı, bunu sadece dillendirdikleri fakat uygulamada ise tam tersini yaptıkları şeklindeki düşüncesini ifade ettiği görülmüştür. Erdoğan bu sözleriyle de özelikle HDP'ye güvenmediğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Erdoğan, kendilerinin barış için çözüm sürecini başlattıklarını, fakat karşı tarafın süreci sabote etiğini " Çözüm Sürecinde De Aynısını Yaptılar" cümlesiyle ortaya koymaktadır. Erdoğan'ın söylemi devletin Kürt sorunu için gerekli fedakârlığı yaptığı, fakat gerek PKK gerekse HDP'nin gerçekte bir barış düşüncesine sahip olmadıkları şeklinde bir anlam içermektedir.

Haberin spotlarında Erdoğan'ın açıklamalarına dayandırılarak bazı temaların öne çıkarıldığı görülmektedir. "HDP/PKK öldürdü" başlığı Suruç'ta öldürülen AKP'linin failleri hakkında Cumhurbaşkanının düşüncelerini yansıtmaktadır. Erdoğan, açıklamalarında HDP ve PKK'yı tüm barış süreçlerini sabote etmekle suçlayarak güvenilmez olduklarına vurgu yapmaktadır. Ayrıca Erdoğan tarafından üretilen diğer bir söylemin ise PKK ve HDP'nin amacının barış değil kargaşa olduğu söylemidir. Bu söyleme göre devlet ne kadar iyi niyet gösterirse göstersin karşılık bulamayacaktır.

Erdoğan terör örgütüyle yapılan mücadelenin ara verilmeden ve sonuna kadar devam ettirileceği mesajını "Üzerine gideceğiz" cümlesiyle vermektedir. Terör örgütüyle gerek

kırsalda gerekse şehirde etkili biçimde mücadele edileceğini "Ne Gabar'da ne Tendürek'te ne bu tür yerlerde bırakacağız" cümlesiyle açık biçimde ortaya koymaktadır. Erdoğan, bu açıklamalarıyla terörle mücadelenin kararlılıkla ve her yerde devam ettirileceği mesajını topluma aktarmaktadır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan terörle kararlı biçimde mücadele ettiklerini, terör örgütünün karargâhı olarak bilinen Kandil bölgesinin bombalandığını örnek vererek ortaya koymaktadır. Erdoğan, bu konuda daha etkili adımlar atılacağına da sözleri arasında yer vermektedir. Ayrıca kendilerinin terörle yoğun biçimde mücadele ettiği bu süreçte Muharrem İnce ve Kemal Kılıçdaroğlu cephesinden bu anlamda bir söz veya eylem bulunmadığının da özellikle altını çizmektedir. Erdoğan, bu eleştiresiyle terörle mücadelenin sadece AKP tarafından yürütüldüğü ve en büyük muhalefet partisinin ise böyle bir derdi olmadığı söylemini yaymaya çalışmaktadır.

Başbakan Binali Yıldırım'ın Tunceli Mitingi "Bir daha Dersim olmayacak" başlığıyla birlikte 16 Haziran 2018 tarihinde Sabah gazetesinde yer almıştır. Başlıkta yer alan Dersim'den kastedilen ise, 1937 yılında Tunceli'de yaşanan olaylara gönderme yapıldığı ve burada bir daha devletle halk karşı karşıya gelmeyeceği mesajı verilmeye çalışıldığıdır. Haberin spotu yine Yıldırım'ın barışa atıf yapan sözleriyle inşa edilmiş, Alevi-Sünni, Türk-Kürt gibi sorunlu konular işlenerek, bunların bir daha kavga nedeni edilmeyeceği bir ortam oluşturulduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu türden ayrılıkların artık çatışma sebebi olmayacağının söylenmesi ise bu alanlarda geçmişte bir sorun yaşandığının fakat yaşanmamasının temenni edildiğinin de göstergesidir. Başbakan Yıldırım, bu sorunlu alanların farkında olmakla birlikte kendi temennisi de olan barış ortamını işaret etmektedir.

Haberin gövde metninde işlenen söylemin ise Devletin Tunceli halkıyla bir sorunu olmadığı, bu halkı farklılıklarıyla birlikte benimsediği, terör örgütleri ve dış mihrakların ise devlet ile halk arasına nifak tohumu ektiği şeklindedir. Binali Yıldırım, insanların ırkı ve inancının doğuştan kazanılan özellikleri olduğu, bunların ayrışma sebebi değil toplumun zenginliği olduğu söylemini sözleriyle oluşturmaya çalışmaktadır.

Yıldırım, Tunceli'nin 2000'li yıllarda gelişmemiş bir şehir olduğunu fakat AKP döneminde şehrin çehresinin değiştiğini "Cenevre'ye mi geldik" sözleriyle ifade etmiştir. Böylelikle diğer şehirlerden hiçbir ayrım yapılmaksızın hükümetleri döneminde Tunceli'ye önemli yatırımlar yapıldığının mesajını da vermiştir. Yıldırım, Tunceli'yi gelişmiş bir Avrupa şehri olan Cenevre'ye benzetmek suretiyle, hem hükümetinin başarısını teyit etmiş hem de beğeni ve övgü içeren bir ifade kullanmak yoluyla şehirdeki insanlarının gönlünü almayı hedeflemiştir.

Yıldırım, konuşmasının önemli bir bölümünü Dersim olaylarına ayırarak halkın acısına ortak olma yolunu seçmiş, bir yandan da geçmişte yapılanlarda hata payı olduğunu da devletin temsilcisi olarak kabullendiğini göstermiştir. Konuşmasında sık sık Alevi –Sünni, Türk-Kürt gibi kavramlara yer vermesi bu kavramlar etrafında bir sorun olduğunun da göstergesi mahiyetindedir. Yıldırım'ın söylemlerinden ortaya çıkan sonuç; zaman içinde farklılıklardan doğan sorunlar yaşandığı, devletin bunun farkında olduğu, yeniden olmaması içinse iradesini ortaya koyacağı biçimindedir.

Yıldırım'ın konuşmalarından alıntılanan haberin kalan kısmındaki hâkim söylemin ise devletin halkla hiçbir sorunu olmadığı, yaşanan problemlerin kaynağının terör örgütleri ve ülkenin gelişmesini istemeyen dış güçler olduğudur. Binali Yıldırım'ın konuşmasında verdiği mesaj farklılıklarla birlikte ülkede yaşayan herkesin hamurunun temelde bir olduğu, birlik ve beraberliği bozmaya çalışan mihrakların oyununa gelinememesi gerektiği yönündedir.

Sabah gazetesi seçim süreci boyunca Cumhur İttifakı ve AKP'yi güçlü biçimde destekleyen MHP lideri Devlet Bahçeli ile ilgili haberleri de zaman zaman sayfasına taşımıştır. 16 Haziran 2018 tarihli nüshasında MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Bayramlaşma sonrası yaptığı açıklamalara yer vermiş, 24 Haziran'ın yükselişin dönüm noktası olacağı yönündeki açıklamalarını haber başlığında kullanmıştır.

Habere göre Devlet Bahçeli bayram münasebetiyle partisinin kurucusu merhum Alparslan Türkeş'in mezarını ziyaret ettiği, daha sonra da parti merkezine gelerek partililerle bayramlaştığı anlaşılmaktadır. Devlet bahçeli burada gazetecilerin sorularına cevap vererek gündemdeki konularla ilgili düşüncelerini ortaya koymuştur.

Haberin başlığında Bahçeli'nin 24 Haziran seçimlerinin ülke için yükseliş başlangıcı olacağı şeklindeki düşüncesine yer verilmiştir. Haberin spotu ise, MHP liderinin seçim süreci ile ilgili düşüncelerini özetlemektedir. Bahçeli bu seçimin diğer seçimlere göre farklı olduğuna vurgu yapmakta, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini savunmakta, seçimin ülkenin bekası ve geleceği için hayati önem taşıdığını ifade etmektedir.

Haberin gövdesinde ise, Bahçeli'nin 24 Haziran seçimleriyle ilgili düşünceleri ayrıntılı biçimde verilmiştir. Bahçeli, Cumhur ittifakı adayı Erdoğan'ın seçimi ilk turda kazanacağını beyan etmektedir. Bu konudaki tutumunun seçim süreci boyunca kararlı bir biçimde sürdürdüğü ve Erdoğan'a kayıtsız ve şartsız desteklediği bu haberin içeriğinden de anlaşılmaktadır. Bahçeli, partisinin terörle mücadele noktasındaki düşüncesini bu haber özelinde de sürdürerek Kandil'e operasyon yapılmasını desteklediğini ve Tük bayrağının oraya dikilmesi gerektiğini belirtmektedir. Cumhurbaşkanı'nın, HDP'nin tutuklu lideri Demirtaş'ın aday olmaması gerektiği yönündeki açıklamalarına da destek veren Bahçeli, bu

nokta da hem partisinin genel tutumunu yansıtmakta, hem de Erdoğan'a verdiği desteği sürdürmektedir.

Bahçeli sözlerinin sonunda bu seçimin farklılığına vurgu yaparak Cumhur İttifakının ana söylemini benimsemekte ve seçim sonuçlarının bir beka meselesi olduğu görüşünü paylaşmaktadır.

Seçim süreci boyunca Erdoğan haberlerine geniş yer ayıran Sabah gazetesi 17 Haziran 2018 günü Erdoğan'ın mitinglerinden derlenen bir haberi okuyucuyla buluşturmuştur. Erdoğan'ın Antalya'da yaptığı konuşma habere konu edilmiştir. Haberde öne çıkan temanın 16 Haziran tarihindeki Erdoğan, Yıldırım haberlerinde olduğu gibi PKK tarafından gerçekleştirilen Suruç saldırısından oluşturulduğu görülmektedir.

Erdoğan, Suruç saldırganlarını kastederek "Bunlar Kandan Beslenen Vampirler" ifadesini kullanmış, bu ifade aynı zamanda haberin başlığını da oluşturmuştur. Diğer yandan başlığın büyük puntoda, kırmızı renkte ve tırnak içine alınmadan verilmesi hem gazete tarafından sahiplenildiğini hem de çarpıcı bir biçimde dizayn edilip dikkat çekmeyi amaçladığını ortaya koymaktadır.

Başlığın hemen yanında verilen bilgide ise, Erdoğan'ın Antalya mitingini kalabalık ve coşkulu bir topluluğa karşı yaptığı bilgisi verilerek Erdoğan ve AKP lehine bir olumlama oluşturulmaktadır. Haberin spotunda ise Erdoğan'ın Suruç saldırısına gösterdiği tepkiye yer verilmiştir. Erdoğan, burada yer alan ifadelerinde terör örgütünün daha önce çocuklarının gözü önünde insanları öldürecek kadar gözü dönmüş kimselerden oluştuğu ve son saldırının da bu gözü dönmüşlüğün bir yansıması olduğu yönündeki düşüncesini beyan etmiştir.

Haberin iç sayfada verilen kısmındaki spotta da Erdoğan'ın HDP'ye yüklendiği görülmektedir. Erdoğan, bu seçimin "Arkalarındaki kiralık katil ordusuna dayanarak siyaseti kirletenlerinde" sonu olma gibi bir özelliği bulunduğunu dile getirmiştir.

Haberin gövdesi Erdoğan'ın Antalya mitinginde yapmış olduğu açıklamalarla şekillenmiştir. Erdoğan muhalefetin siyaset tarzını "Takoz siyaset" benzetmesiyle tanımlamakta, yapıcı olmayıp, yalnızca eleştiri odaklı ve engellemeye yönelik olmakla suçlamaktadır. Erdoğan, Antalya Konyaaltı sahil projesine CHP tarafından karşı çıkıldığını şimdi de aynı partinin Kanal İstanbul projesini engellemeye çalıştığını fakat Konyaaltı projesini tamamladıkları gibi Kanal İstanbul projesini de tamamlayacaklarını ifade etmiştir.

Erdoğan konuşmaları arasında daha önce Kılıçdaroğlu için kullandığı "Bay" ön ismini Muharrem İnce için de kullanmaktadır. Kullanılan bu ön isim ise İnce'yi olduğundan daha düşük bir statüde göstermeye hizmet etmektedir.

Haberin devamında Erdoğan muhalefeti turizm konusunda vizyonsuzluk ve bilgisizlikle suçlamakta, 40 bin olarak düşündükleri yatak sayısının 1,5 milyonu geçtiğini söyleyerek bunu ispat etme yoluna gitmektedir. Böylelikle rakamsal veriler kullanmak yoluyla konuşmasının retoriğini güçlendirme yoluna gitmektedir.

Erdoğan, yurtdışında oy kullanan Türk vatandaşları için gerekli girişimlerde bulunduğunu ve rahatça oy kullanmaları için o ülkelerdeki muhataplarıyla görüşmeler yaptığını meydanda bulunanlara aktarmaktadır. Erdoğan, meydanda toplananlara seslenerek, bu seçimin önemini anlatmaya çalışmakta; yapılacak seçimlerin telafisi olmayacağı söylemiyle kitleye seçimin önemini ifade etmektedir.

Haberin makro çözümlemesinde devamının Suruç saldırısı ve HDP üzerine kurulu olduğu görülmektedir. Erdoğan Suruç saldırısını yapanların hangi sivil toplum kuruluşu altında bunu gerçekleştirmiş olmalarının bir önemi olamadığını, temelde cesaret ve emir aldıkları yerin terör örgütü olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Sözlerinin devamımda HDP adayı Demirtaş'ı sert biçimde eleştiren Erdoğan, Demirtaş'ı terör örgütünün desteğini almakla suçlamaktadır. Diğer yandan Demirtaş'ın Kobani olayları sırasında yaptığı açıklamalarla 53 insanın ölümünde de rolü olduğunu ima etmektedir. Erdoğan Demirtaş'tan bahsederken "Selo" lakabını kullanarak mevcut statüsü aleyhinde bir olumuz bir yargı oluşmasına da yol açmaktadır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Suruç ve HDP ile ilgili açıklamalarıyla birlikte gazete aynı gün dönemin başbakanı Binali Yıldırım'ın Tokat ve Sivas mitingini ilk sayfasına taşıyıp, haberin başlığında "Yakımcıya Osmanlı Tokadı" ibaresine yer vermiştir. Binali Yıldırım, Sivas'ta yaptığı konuşmasında yıkımcı olarak nitelediği muhalefet partilerinin seçmen tarafından Osmanlı tokadı ile cezalandırılıp yenilgiye uğratılmasını istemektedir.

Haberin spotunda Sivas ve Tokat'ta halka hitap eden Yıldırım'ın muhalefeti yoğun biçimde eleştirdiğine yer verilmiştir. Yıldırım, atıp tuttuğunu ifade ettiği muhalefet için Erzincan yöresine ait bir benzetme kullanarak "Cıbılın kabadayısı" olarak nitelemekte ve yıkımdan başka bir misyonu olmadığını düşündüğü, muhalefete seçmen tarafından gereken dersin verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Binali Yıldırım bunun için de "Osmanlı Tokadı" ifadesini kullanarak toplumun, ortak geçmişine atıfta bulunmaktadır. Yıldırım mitleştirme yapmak yoluyla konuşmasının retoriğini güçlendirmeye çalışmaktadır.

Haberin iç sayfada yer alan kısmının tematik çözümlemesinde ise başlığa taşınan temanın ekonomi ağırlıklı olduğu görülmektedir. Muhalefetin ekonomi kötü gidiyor eleştirilerine de bir cevap olan başlık Yıldırım'dan alıntılanarak "Ekonomimiz Sağlam Akıl Hocalarınız Sakat" şeklinde oluşturulmuştur. Haberin alt başlığında ise ekonominin iyi gittiği,

muhalefetin ise yanlış yönlendirenler yüzünden boşuna sevindiği düşüncesi yine Binali Yıldırım'ın sözleriyle verilmiştir.

Haberin gövdesinde Yıldırım'ın iki kentte de coşkulu bir kalabalığa seslendiği bilgisine yer verilerek AKP ve Binali yıldırım lehine bir hava oluşturulduğu göze çarpmaktadır. Diğer yandan bu türden yorum içeren cümlelerde olumlama yapılması gazetenin iktidar partisi lehine bir yanlılık barındırdığına işaret etmektedir. Yıldırım, konuşmasında yıkım ekibi olarak adlandırdığı muhalefeti eleştirerek ay içinde iki bayram yaşanacağını, bunları birincisinin Ramazan Bayramı olduğunu, ikincisinin ise 24 Haziran bayramı olacağını söyleyerek seçimden başarıyla çıkacaklarına olan inancını ortaya koymaktadır.

Yıldırım, konuşmasının devamında partisinin 16 yılda olağanüstü başarılara imza attığını, yapılamaz denileni yaptığını, aşılanmaz denileni aştığını ifade etmekte; Ferhat olup dağları deldiklerini söyleyerek düşüncesini benimsetmek için mitolojik ögelerden faydalanma yoluna da gitmektedir. Yıldırım sözlerinin devamında muhalefet adaylarını eleştirmekte, basiretsiz ve toplumun dertlerinden bihaber adaylar oldukları düşüncesini dillendirmektedir. Yıldırım, muhalefet adayları için "Cahile Laf yetmez, çalıda gül bitmez" gibi benzetmeli ifadeler ve atasözleri kullanarak adayların yetersiz olduğu yönündeki düşüncesini kuvvetlendirmeye çalışmakta, retoriksel ikna yöntemlerine başvurmaktadır.

Haberin devamımda yer alan Yıldırım'ın sözlerinde ise, muhalefetin ekonominin kötü olduğu yönünde iddiaları olduğu, fakat kötü olanın ekonomi değil onların akıl hocaları ve haber kaynakları olduğunu, keza ekonominin durumunun iyi olduğunu ifade etmektedir. Yıldırım bu düşüncesini ispat edebilmek için rakamsal verilerden yararlanmakta, büyüme rakamlarını düşüncesinin ispatı olarak sunmaktadır. Muhalefetin AKP'yi beton ekonomisi yürütmekle suçlaması iddialarına da Yıldırım İHA'lar beton mu, Atak Beton'mu sorusuyla cevap vermektedir. Silah sanayi ve teknoloji alanında yapılan yatırımları örnek vererek iktidarın yalnızca inşaat sektörünü öncelemediğini ispat etmeye çalışmaktadır.

Binali Yıldırım, milletin AKP'nin çalışılmalarını beğendiği için 16 yıldır partilerini birinci yaptığını ve muhalefetin proje ve çözüm üretmeden, sadece eleştiriye dayalı modeli benimsediğini açıklamaktadır.

17 Haziran 2018 günkü nüshasında Sabah gazetesi, Devlet Bahçeli'nin seçimle ilgili sözlerinin başlığa taşıdığı bir habere yer vermiştir. "24 Haziranda Tarih Yazmaya Talibiz" başlığıyla çıkan haber, Devlet Bahçeli'nin İstanbul'da düzenlenen bayramlaşma törenindeki açıklamalarına dayandırılmaktadır.

Bahçeli, haber metninde partililerin coşku ve heyecanlarından memnun olduğunu dile getirmekte, dava arkadaşlarıyla övündüğünü söylemekte ve İstanbul'un 24 Haziran seçimleri için kutlu bir sefere çıktığını söylemektedir. Bahçelinin sözlerinin parti teşkilatını teşvik edici ve moral verici bir kimliğe sahip olduğu görülmektedir. Yapılacak seçimlere daha da şevkle çalışmaları için teşkilatını teşvik etmektedir.

Bahçeli, haberin devamında Cumhur İttifakı'nın başarılı olmaması için pusuda bekleyenler bulunduğunu, bunların Türk ve Türkiye hasımları kimseler olduğunu belirtmekte milliyetçi bir söylem kullanarak parti teşkilatın başarı için ayaklandırmaya çalışmaktadır.

Bahçeli konuşmasının satır aralarında partisinin oyunun 5-6 puan düşmüş gibi gösterilmeye çalışıldığını, fakat bunlara aldırış edilmeden hedefe varmak için çalışılması gerektiğini söylemiştir. Bahçeli'nin bu iddiayı dillendirenleri "şerefsiz" olarak nitelemesi söylentilerden kendisinin de rahatsız olduğunu ve parti tabanının bundan olumsuz etkilenmemesi için söylentilere kulak asmamaları yönünde motive edilmeleri gerektiğine inandığı anlaşılmaktadır. 24 Haziran'da bunlara hezimet yaşatmazsak bu can bu bedene haram olsun ifadelerini kullanan Bahçeli'nin, teşkilata verdiği mesaj partisi için canı pahasına mücadele eden bir lidere sahip olduklarıdır.

Haberin son kısmında Bahçeli, Millet İttifakı adayı İnce'yi eleştirerek freni patlamış bir araca benzetmektedir.

18 Haziran 2018 günü yayınlanan Sabah gazetesinin ilk sayfasında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İstanbul Yenikapı'da yaptığı mitinge yer verilmiştir. Haberin başlığı Erdoğan'ın konuşmalarından alıntılanarak "Halka Hizmet Bizim İşimiz" şeklinde oluşturulmuştur. Üst başlıkta Yenikapı Meydanı'nı dolduran milyonlarca coşku dolu kalabalıktan bahsedilerek, insanların Erdoğan'ı kucakladığı bilgisine yer verilmiştir. Kalabalıktan milyonlarca olarak söz edilmesi ve kucakladı sözcüğünün seçilmiş olması Erdoğan ve AKP lehine bir anlam oluşmasına yardımcı olmaktadır. Haberin spotu ise, Erdoğan'ın CHP aleyhine söylemiş olduğu sözlerden meydana gelmektedir. Erdoğan, CHP'yi çöplük, pislik, susuzluk, kirli hava gibi olumsuz sözcüklerle nitelemektedir. Bu nitelemelerin haber içeriğinde bulunması ise CHP hakkında olumsuz yargı oluşmasına yol açmaktadır. Haber mikro anlamda ele alındığında haber metninde Erdoğan'ın CHP ile ilgili kullandığı olumsuz sözcüklerin ön plana çıkarıldığı gözlenmektedir.

Haberde, fonda partililerce hınca hınç doldurulmuş Yenikapı Meydanı, ön tarafta ise Erdoğan'ın resmi ve farklı giyim tarzına sahip partili kadınlardan oluşan bir kolaj kullanılmıştır. Kolaj için kullanılan fotoğraflarda yalnızca kadınların bulunması dikkat çekicidir. Görselin altında Erdoğan'ın konuşmalarından alınan özet paragraflar yer

almaktadır. Erdoğan "Bu işlerden anlamazsın" diyerek Muharrem İnce'yi işaret etmekte, İstanbul Belediye Başkanı olduğu 1994 yılını örnek göstererek CHP ve AK Parti arasında kıyaslama yapmaktadır. Erdoğan, CHP'yi İstanbul'da çöp dağları oluşturan parti olarak nitelemektedir. Cumhurbaşkanı, hizmet partisi olduklarını doğalgaz üzerinden verdiği örnekle ispat etmeye çalışmakta, iktidara geldiklerinde 6 olan doğalgazlı il sayısını 78'e çıkardıklarını söyleyerek bu savını ispatlama yoluna gitmektedir. Sayısal veri kullanımının inandırıcılık bakımından önemli olduğu düşünüldüğünde, Erdoğan'ın iller hakkında verdiği sayısal bilgilerin konuşmasının retoriğini güçlendirmek için olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Rakibi Muharrem İnce'ye yüklenen Erdoğan, yaptığımız hizmetler karşısında kör müsün diye sormaktadır. Erdoğan, Batı'nın kendisinin gitmesini istediğini, bunun bile tek başına haklılığının bir göstergesi olduğunu dile getirmektedir.

Erdoğan'ın fotoğrafının altına yerleştirilen "En baba Miting" ifadesi günün tarihindeki babalar gününe gönderme yapmaktadır. Bu ifade altında Erdoğan'ın Yenikapı mitinginin yağmura rağmen çok büyük ilgi gördüğü vurgulanmış, insanların tüm olumsuzluklara rağmen Erdoğan'ın yanında olduğu mesajı verilmeye çalışılmıştır. "Ay yıldızlı coşku bir an bile dinmedi" cümlesi ise milliyetçi bir söylem oluşturmaktadır. Erdoğan'ın sahneden babalar gününü kutlayıp, en baba mitingimizi burada yapıyoruz cümlesini kurması ise, İstanbul'a verdiği önemi ifade etmektedir.

Gazetenin iç sayfasında "Hizmet Bizim İşimiz" başlığıyla yer alan haberin spotunda Erdoğan, yine CHP ile partisini kıyaslayıp, ana muhalefet hakkında olumsuz tanımlamalarda bulunmaktadır. Başlık ve Erdoğan'ın sözlerinden ortaya çıkan söylem, hizmetin AK Parti'nin işi, CHP'nin ise çöp, susuzluk gibi olumsuzluklara akılda yer eden bir parti olduğudur.

Haberin gövdesinde Erdoğan'ın Yenikapı meydanında yaptığı konuşmalara yer verilmiştir. Erdoğan, seçim için kararını vermiş olan İstanbul'un 24 Haziran'da kükreyeceğini ifade ederek, seçimin ezici bir çoğunlukla kazanılacağı mesajını vermektedir.

"Bizde laf Değil İcraat Var" alt başlığı altında Erdoğan'ın İstanbul üzerinden CHP'ye yüklendiği ifadeler yer almaktadır. Erdoğan, İstanbul'un eski ve yeni durumu hakkında kıyaslama yaparak CHP'yi eleştirmekte susuzluk, çöp, doğalgaz gibi hizmet alanları üzerinden partisinin büyük başarı sağladığını ifade etmektedir. Geçmiş yönetimin örnek gösterilmesinin altında iktidara gelirlerse yine aynı sorunlar yaşanır söylemi yatmaktadır. Erdoğan konuşmasının devamında yolsuzluklardan bahsettiğini söylediği İnce'ye yüklenerek "Haddini bil" ifadesini kullanmakta, yolsuzluk iddialarını çürütmek için Marmaray, Avrasya Tüneli, Yavuz Sultan Selim köprüsü gibi yatırımları kanıt olarak sunmaktadır. Muhalefetin yolsuzluk iddialarının gerçek olmadığı, büyük yatırımlar yapıldığı söylemi ile ispat edilmeye

çalışılmaktadır. Erdoğan, hizmetin partisinin işi olduğunu belirterek yine geçmiş dönemlerle kendi dönemini kıyaslayarak maaşını bile ödeyemeyen bir ülke devraldıklarını ifade etmektedir. Erdoğan'ın konuşmasının hemen tamamında düşüncelerini ispat etmek için kıyaslama yoluna gittiği görülmektedir.

Haberin devamında Erdoğan'ın İstanbul'da yapacakları çeşitli yatırımlardan söz ettiği görülmektedir. Erdoğan, özellikle kütüphane ve müze yatırımlarını ön plana çıkarmaktadır. Cumhurbaşkanı son dönemde israf olarak nitelendirilen Külliye binasının ise büyük devlet olmanın bir gereği olarak savunmakta, bu konuda Putin'in kendisine söylediği sözleri de ispat olarak kullanmaktadır. Çok büyük olmakla eleştirilen İstanbul havalimanı yatırımına da, muhalefetin daha önce yapılan Sabiha Gökçen Havalimanına da karşı çıktığını, fakat daha sonra ihtiyacı karşılayamadığını söyleyerek cevap vermektedir. Erdoğan, genel olarak eleştirilen ve israf olarak nitelenen yatırımları büyük devlet olmanın gereği olarak açıklamaktadır.

Haberin son bölümünde İstanbul Adalar'da gündeme gelen fayton atları hakkında Erdoğan'ın düşüncelerine yer verildiği görülmektedir. Erdoğan bu konudaki sıkıntının bilindiğini ve gereken adımın atılacağını söylemiştir. Erdoğan, bu sözleriyle seçmene hayvan hakları noktasında da hassas olduğu mesajını vermektedir.

Gazete aynı gün Başbakan Binali Yıldırım'ın 24 Haziran seçim çalışmalarını ele alan bir habere yer vermiştir. "PKK'yı Ağzına Almayanlar Ülke Yönetmeye Talip" başlığıyla çıkan haberdeki hâkim söylemin muhalefet cephesinin terörle arasına mesafe koyamadığı iddiasıdır.

Binali Yıldırım "24 Haziran Milat olacak" sözleriyle seçim sürecinin başından beri AKP tarafından dillendirilen ve önemli bir sistem değişikliğinin de kapsını aralayacak olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne vurgu yapmaktadır. 24 Haziran seçimleri AKP tarafından yeni sistemin oturması bakımından önemli görülmektedir. Bu açıdan Binali Yıldırım'ın seçimlerin milat olacağı düşüncesi AKP'nin düşünce ve söyleminin yansımasıdır.

Yıldırım, haberin devamında daha önceki açıklamalarında da dile getirdiği gibi muhalefeti yıkım ekibi olmakla suçlamaktadır. Muhalefetin hiçbir projesi olmadan sadece AKP'nin yaptıklarını eleştirmekle yetindiğini söylemektedir. Yıldırım, muhalefet için "Bunların ülkede hiçbir dikili ağacı yok" benzetmesini kullanmakta, böylece düşüncesinin inandırıcılığını artırmaya çalışmaktadır. Yine, retoriğin inandırıcı olması için "Ayinesi İştir kişinin lafa bakılmaz" atasözünü konuşmasının içine yerleştirdiği görülmektedir.

Binali Yıldırım, İstanbul ve hizmet denilince akla partisi ve Recep Tayyip Erdoğan geldiğini söyleyerek halkın tercihinin partisinden yana olmasının gerekçesini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Yıldırım, PKK, DEAŞ, FETÖ gibi terör örgütlerini açıkça eleştirmediklerini iddia ettiği muhalefet partilerinin terörle aralarına mesafe koymadıkları için ülke yönetiminde söz sahibi olmaması gerektiklerini düşünmektedir.

İstanbul mitinginde halka hitap eden Yıldırım, İstanbul'un kilit rolündeki şehir olduğunu İstanbul'dan başarılı çıkılması halinde tüm Türkiye'deki seçimlerden başarıyla çıkılacağı düşüncesini ifade etmektedir. Yıldırım seçim sonuçlarının kendi partisi lehine sonuçlanmasının da çağdaş medeniyet seviyesine çıkma yolunda önemli bir aşama olduğunu da sözlerine eklemektedir.

19 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi, Almanya'da yaşayan gurbetçi Yusuf Ünsal'ın 24 Haziran seçimlerinde AKP ve Erdoğan lehine yaptığı gönüllü çalışmalara manşetten yer vermiştir. "Seferberliğin Adı Erdoğan" başlığıyla verilen haberde "Erdoğan" sözcüğü farklı bir renk kullanılarak ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Diğer yandan "Seferberlik" sözcüğü de Ünsal'ın Erdoğan için yaptığı çalışmaya bir ölüm kalım mücadelesi havası katmaktadır.

Gazetenin verdiği bilgiye göre, Almanya'da yaşayan ve daha önce PKK gösterilerine tepki gösterdiği için polis tarafından darp edilen bir gurbetçi olan Yusuf Ünsal seçim sürecinde Erdoğan'ı destekleyen ve seçmenleri gönüllü olarak sandığa taşıyan bir kişi olarak ön plana çıkmaktadır.

Haberde Ünsal'ın, Almanya'da yaşayan bir Türk esnaf olduğu, Erdoğan'ı desteklemek için ailesiyle birlikte fedakâr bir şekilde çalıştığı, yaşadığı bölgede bulunan Türkleri sandıklara taşıyarak zorlu bir çalışma yürüttüğüne değiniliyor. Ünsal'ın bu çalışmayı demokrasinin gereği olan oy hakkının kullanılması amacıyla değil Erdoğan'ı desteklemek amacıyla yapıyor olması ise haberin en önemli temasını oluşturuyor. Haber üzerinden üretilmek istenen söylem, Erdoğan'ın bu ölüm kalım mücadelesinde desteklenmesi gerektiği düşüncesi olarak veriliyor. Bu da Yusuf Ünsal isimli gurbetçi örneği üzerinden okuyucuya iletilmeye çalışılıyor. Bu haberde yer alan hikâyeyle, benzer düşünceler içinde olan AKP seçmeninin teşvik edilmesi amaçlanıyor olabilir.

Haberde kullanılan görselde Ünsal'ın güncel fotoğrafıyla birlikte Alman polisi tarafından darp edilişini gösteren bir fotoğrafa da yer verilmiştir. Böylelikle Ünsal'ın ülkesinin çıkarlarını düşünen milliyetçi, vatansever bir kişi olduğu düşüncesi yayılmaya çalışılmıştır. Ünsal'ın rol model olabilmesi için ise çizilen bu imajın etkili olması beklenmektedir.

Sabah gazetesi Cumhurbaşkanı adayı ve AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan'ın mitinglerine yer vermeyi sürdürmüştür. Erdoğan'ın Samsun mitingindeki sözler ilk ve iç sayfada detaylı olarak ele alınmıştır. Haberin ilk sayfada verilen kısmında Erdoğan'ın söylediği " Eski Türkiye'ye Son Çiviyi çakın" cümlesi haberin başlığına taşınmıştır. Cümle tırnak içinde verilmediğinden Erdoğan'ın düşüncesinin gazete tarafından da benimsendiği anlaşılmaktadır. Başlıkla Erdoğan'ın vermek istediği mesajın Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemine geçişin zaruriyeti düşüncesi olduğu görülmekte, mevcut sitemin eskimiş olması da bunun nedeni olarak gösterilmektedir. Erdoğan'a göre mevcut yapı ülkenin ihtiyaçlarına cevap veremeyip günün şartlarına uygun olmadığı için Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle değiştirilmelidir.

Haberin spotunda Erdoğan'ın parti gözetmeden tüm seçmenlere çağrı yaptığı ve AKP'nin önemli bir seçim argümanı olan beka meselesine üstüne basarak değindiği görülmektedir. AKP'nin seçim kampanyasının başından beri dile getirdiği seçimlerin bir beka sorunu olduğu söyleminin haberde Erdoğan'ın Samsun'daki sözleri üzerinden sürdürüldüğü dikkat çekmektedir.

Haberin iç sayfada yer alan bölümünde ise beka meselesi söyleminin devam ettirildiği görülmektedir. İç sayfadaki başlıkta "Bu milletimizin Beka mücadelesi" başlığının kullanılması bunu açıkça ortaya koymaktadır. Haberin üst başlığında Erdoğan muhalefet partilerine seslendi ayrıntısına yer verilmektedir. Böylelikle Erdoğan'ın Millet İttifakı içinde yer alan partilerin seçmenine mesaj verdiği anlaşılmaktadır. Haberin spotunda yer alan ifadelerde Erdoğan'ın Afrin konusunu gündeme getirdiği ve CHP seçmenine seçimlerin ülkenin beka meselesi olduğu, dolayısıyla bu düşünceyle AKP'yi desteklemeleri gerektiği düşüncesini aktarmaya çalışmaktadır.

Haberin gövdesinin Erdoğan'ın seçim ve gündemle ilgili açıklamalarından oluştuğu görülmektedir. "Siyasetimize Yalan Bulaştırmadık" Alt başlığı altında Erdoğan'ın siyaseti dürüst bir şekilde yaptıkları düşüncesine yer verilirken, özellikle Demirtaş'ın Edirne'de CHP'lilerce ziyaret edilmesi üzerinden muhalefeti sıkı biçimde eleştirdiği görülmektedir. Böylelikle Erdoğan, terör örgütleri ve onların destekçisi olarak gördüğü partilerle arasında önemli bir düşünce farkı olduğunun altını çizmiş olmaktadır.

Erdoğan haberin devamında Muharrem İnce'yi eleştirmekte, kendisinin artık yorulduğu söylemine itiraz ederek tam tersine "Antrenmanlı" olduğunu dile getirmekte ve muhalefet tarafından kendisine yöneltilen yoruldu yakıştırmalarına 16 yıl futbol oynaması ve 40 yıldır siyasetin içinde yer almasıyla ikna edici bir yanıt vermeye çalışmaktadır. Erdoğan,

kıraathanelerle ilgili eleştiriler içinse "Cevap Vermeye Değmez" ifadesini kullanmakta ve milletin muhalefetin defterini 5 gün sonra zaten düreceğini söylemektedir.

Erdoğan, Muharrem İnce'nin 48 saat içinde OHAL'i kaldıracağı açıklamasına karşılık, kendilerinin iktidara gelir gelmez yıllarca süren OHAL'i kaldırdığını ve seçimden sonra da 15 Temmuz sonrası getirilen OHAL'in kaldırılacağını ifade etmektedir. Terörle mücadele konusunda muhalefetin yaptığı eleştirilere cevap veren Erdoğan, "Bay Kemal sen bu işi bilmezsin" cümlesiyle bu konuda muhalefeti hafife alan bir üslup benimsemektedir. Erdoğan, muhalefetin ülke sınırları dışında yapılan askeri operasyonlara karşı çıktığına ama hükümetin Afrin ve Cerablus'ta başarı sağladığını belirtmektedir. Erdoğan aynı şeklide Türk askerinin yakın zamanda Münbiç'te de olacağını söyleyerek muhalefeti milli güvenlik konularında yetersiz olmakla eleştirmektedir.

Haberin devamı Erdoğan'ın Muharrem İnce'yi eleştirdiği ifadelerin yer aldığı paragraflardan oluşmaktadır. Erdoğan, İnce'nin daha önce TRT'de bone takan kadın kameraman için soruşturma önergesi vermiş bir kişi olduğunu söyleyerek İnce'nin özgürlükçü tutumunun samimi bir düşünceye dayanmadığı söylemini kanıtlı bir biçimde inşa etmektedir. Diğer yandan Erdoğan, İnce'nin gençliğinde yazdığı ve medyada gündem olan şiir kitabına da değinerek kitabın içeriği konusunda imalı cümleler kullanmaktadır. Böylelikle İnce'nin Türk aile yapısı ve ahlakına uygun bir aday olmadığını yazdığı şiir kitabı üzerinden ispatlamaya çalışmaktadır.

19 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesindeki başka bir haberde Başbakan Binali Yıldırım'ın, İstanbul ve İzmir mitingi konuşmalarında öne çıkan söylemlerin yer aldığı görülmektedir. Yıldırım'ın daha önceki mitinglerde dile getirdiği, muhalefetin yıkım, kendilerininse yapım ekibi oldukları söylemini bu mitinglerde de ısrarla dile getirdiği anlaşılmaktadır. Bu söylemin başlığa da yansıdığı, haberin başlığının "Bunlar Yıkım Ekibi AKP Yapım Ekibi" biçiminde oluşturulduğu görülmektedir. Haberin spotunun da yine aynı söylem üzerine inşa edildiği görülmekte, Binali Yıldırım'ın bu anlamdaki sözlerinin spotta yer aldığı anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinde Binali Yıldırım'ın mitinglerde yaptığı açıklamalara yer verilmiş, belli konulardaki düşüncelerinin ve bu düşüncelerin oluşturduğu söylemlerin ortaya konduğu anlaşılmıştır. Öncelikli olarak Binali Yıldırım'ın AKP'nin gücünü halktan aldığı, dolaysıyla demokrasiye inanan bir yapıya sahip olduğu söylemini ürettiği görülmektedir. Yıldırım bunu "Her zaman yanımızdaydınız, darbelerde yanımızdaydınız, kumpaslarda yanımızdaydınız" cümleleriyle yansıtmaktadır. Vermek istediği mesaj, seçmenin partisi için değerli olduğu ve halktan başka hiçbir çevreden veya kimseden beklenti ve destek içinde olmadıklarıdır. Binali

Yıldırım'ın halkı öven bu ifadelerinde seçim süreci içinde halka hoş görünme stratejisinin de izlerine rastlanmaktadır.

Haberin devamında Yıldırım'ın muhalefeti eleştiren açıklamalarına yer verilmiştir. Bu açıklamalarla ortaya çıkan söylemin ise muhalefet partilerinin AKP'yi eleştirmekten başka bir proje ve hedefleri olmadığıdır. Bu söylem seçim süreci boyunca Binali Yıldırım'ın açıklamalarında sıklıkla ortaya koyduğu düşünceyi de yansıtmaktadır. Binali Yıldırım'ın açıklamalarında ortaya çıkan diğer bir söylemin ise muhalefet ve dış mihrakların ortak hareket ederek tek hedef olarak Erdoğan'ı düşürmeyi amaçladıkları söylemdir. Bu söylem, gazetenin seçim süreci boyunca yaptığı siyasal haberlerde sıklıkla tekrarlanmaktadır.

Binali yıldırım, bu haberde de hemen tüm açıklamalarına paralel olarak Muharrem İnce'yi, Demirtaş'a destek vermekle eleştirmekte, bunu da Demirtaş'ın terör örgütüyle bağlantılı bir isim olduğu savına dayandırmaktadır. Binali Yıldırım'a göre HDP ve Demirtaş'a verilen destek aynı zamanda terör örgütüne de destek verilmesi anlamına gelmektedir. Bu yüzden Muharrem İnce'de dolaylı olarak teröre destek vermekle suçlanmaktadır.

Devrin başbakanı Yıldırım'ın haberde yer alan son açıklamalarında ortaya konan söylem ise, Kürt vatandaşlar ile PKK'nın aynı şey olmadığı, PKK'nın derdinin de aslında Kürt halkı olmayıp tek amacının terör olduğu söylemidir. Bu bağlamda Yıldırım'ın açıklamaları Kürt seçmene karşı sempatik bir yaklaşım örneğidir. Devletin Kürt seçmenle bir derdi olmadığı, terör örgütüyle ülkenin bekası için mücadele ettiği söylemi hâkim söylem olarak işlenmektedir.

20 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinde ilk sayfada yer alan haber Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Van ve Adana mitinglerini ele alırken, haberin başlığı ve mizanpajında ise sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin Erdoğan' a destek verdiği mesajı ön plana çıkarılmıştır. Haber Erdoğan'ın Adana ve Van mitingleri çerçevesinde hazırlanırken, mitinglerle bağlantısı olmayan destek masajlarının haber içinde verilmesi iki ayrı haberin tek bir başlık altında sunulmasına yol açmaktadır. "İstikrarı Korumak İçin Oy Vereceğiz" başlığı Erdoğan'a destek veren kurum ve kuruluşların düşüncesi olarak yer alırken. Diğer bir başlık olan "Teröristlerin Tümünü Bitirmek İçin Geliyoruz" başlığının ise Erdoğan'ın Van mitinginden alındığı görülmektedir. Bu bakımdan iki ayrı haber ilk sayfada birbiri içine geçmiş gibi durmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili başlığın hemen altında, bu kuruluşların 24 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ı destekleyeceğinin anlaşıldığı açıklamalara yer verilmiştir. Hatta, spotta "İstikrar İçin Ak Parti, Güven İçin Erdoğan" cümlesine yer verilerek, haberde yer

verilen sivil toplum kuruluşlarının istikrar ve güven için AKP'yi destekleyecekleri ima edilmiştir. Haberden anlaşıldığına göre, Ankara sanayi Odası, Ankara Ticaret Odası, Memur Sen, Müsiad, ve Hak İş yukarıda belirtilen gerekçelerle 24 Haziran seçimlerinde alenen olmasa da üstü kapalı bir biçimde AKP ve Erdoğan'ı desteklediklerini belirtmişlerdir.

Haberin gazetenin 14. sayfasındaki devamında yine ana sayfadaki başlık paralelinde bir başlığa yer verilmiştir. Erdoğan'ın açıklamalarından alıntılanarak ve tırnak içine alınarak kullanılan başlıkta "Topunuzu Bitirmek İçin Geliyoruz" ifadesi yer almıştır.

Haberin spotunda verilen ve Erdoğan'ın açıklamalarında üretilen söylem CHP ve PKK'nın birlikte hareket ettiği düşüncesidir. Erdoğan bunu "Aynı ekmeği yiyip aynı suyu içiyor, aynı inde koyun koyuna uyuyorlar" sözleriyle belirtmektedir. Erdoğan'ın burada kullandığı sözcükler ise dikkat çekçidir. Erdoğan'ın "İn" sözcüğünü kullanması PKK terör örgütüne yapılan bir gönderme olarak düşünülebilir.

Cumhurbaşkanının konuşmasında sıklıkla aynı argümandan yararlandığı, Kandil'deki terör örgütünün işbirlikçileri olarak düşündüğü kesimleri biraz da milliyetçilik ekseninde eleştirdiği, hatta halkın önüne konulan sandıkta cezalarının kesilmesi gerektiği düşüncesini dillendirdiği anlaşılmaktadır. Seçim çalışmaların sürecinde AKP ve Erdoğan tarafından CHP'nin sıklıkla eleştirildiği konuların başında terör örgütü destekçisi olduğu düşünülen partiyle dirsek temasında olması gelmektedir.

Erdoğan, konuşmalarının devamında yine terör ve iç güvenlik konusunu işlemektedir. Bu bağlamda özellikle HDP'ye yüklenen Erdoğan, Kürtlerin haklarını savunduğunu söyleyenlerin yeri geldiğinde nasıl faşist bir düşünceye büründüğünün görüldüğünü söylemektedir. Erdoğan Van Meydanındaki seçmenlere seslenirken, BDP ve terör örgütünü hedef alarak kan emici vampirler benzetmesini yapmaktadır. Erdoğan'ın Başbakan Binali Yıldırım tarafından da sıklıkla dile getirilen, rakiplerin yıkım, kendilerinin yapım ekibi olduğu söylemini buradaki konuşmada da kullandığı görülmektedir. Erdoğan yıkım ekibi dediği PKK'nın halka verdiği zararları partilerinin düzelttiğini söylemektedir. Erdoğan'ın Van mitinginde ana hedefin terör örgütü PKK olduğu göze çarpmaktadır. Erdoğan Ayrıca "Kürtleri Dışlayan Karşısında Bizleri Bulur" diyerek, Kürt kökenli vatandaşların geçmişte ötekileştirme ve ayrımcılığa maruz kaldığını da ima etmektedir. Bununla birlikte kendilerinin böyle bir şeye müsaade etmeyeceklerini de söyleyerek çağdaş insan haklarını benimseyen bir parti olduklarını da ifade etmektedir. Erdoğan'ın Van konuşmasından yola çıkılarak Kürt kökenli insanların yoğun olarak yaşadığı bir coğrafya da Kürt sorununa değinilmesi bir anlamda hükümet tarafından da en azından geçmiş dönemlerde bölge halkının sıkıntı yaşadığının kabul edilmesi olarak algılanabilir.

Erdoğan CHP'yi eleştirirken, geçmişte önemli bir kutuplaşma alanı olan başörtüsü sorununu gündeme getirmekte, CHP'nin iktidar olması halinde toplumda yine aynı sorunların yaşanacağı söylemine yer vermektedir.

24 Haziran seçim çalışmaları kapsamında İzmir'de halka seslenen Başbakan Binali Yıldırım'ın açıklamalarına 20 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinde geniş yer ayrıldığı görülmektedir. Haberin makro analizinde tematik bakımdan, Ekonomiden, iç güvenliğe, çalışma hayatından, teröre kadar pek çok konuda mesaj veren Yıldırım'ın milli güvenlik ve askeri operasyonlar konusundaki açıklamalarının öne çıkarılıp başlığa taşındığı görülmektedir. "Mümbiç'ten Sonra Yeni Hedef Kobani" başlığı Türkiye'nin Terör örgütlerine karşı yaptığı sınır ötesi operasyonların devamının geleceği mesajını vermektedir.

Haberde Binali Yıldırım'ın halka seslendiği bir fotoğraf kullanılmış, fotoğraf üzerinde yer alan bilgide ise kalabalığın coşkulu olduğu bilgisine yer verilmiştir. Coşkulu sözcüğünün seçilmesi Binali Yıldırım lehine bir anlam oluşmasını sağlamaktadır. Haberin spotunda ise, Terör örgütü PYD/YPG ye yönelik planlanan operasyonlar olduğu bilgisine yer verilmekte, hükümetin terörle mücadele için gereken neyse yaptığı söylemi inşa edilmektedir.

Haberin gövdesi Yıldırım'ın çiftçiler için yapılan mazot yardımından söz etmesiyle başlamakta, hükümetin çiftçiler için gerekli fedakârlığı yaptığı düşüncesi ortaya konulmaktadır. Yıldırım'ın konuşmasının devamını terör ve güvenlik konusuna ayırdığı görülmektedir. Yıldırım, FETÖ, PKK, DEAŞ terör örgütleriyle etkili bir biçimde mücadele ettiklerini belirtmekte, terörün kökünü kazımak adına Irak ve Suriye'nin güneyin de dahi terör örgütlerine operasyonlar yapıldığını dile getirmektedir. Yıldırım'ın açıklamalarında vurgulanan söylem, hükümetin terörle yurt içi ve dışında etkin ve kararlı biçimde mücadele ettiğidir.

Yıldırım sözlerinin devamında PYD/YPG konusunda ABD'yi açıkça suçlamakta, bu örgütlerin palazlanmasının altında yatan nedenin ABD yardımları olduğunu dile getirmektedir. Yıldırım'ın açıklamalarının ABD karşıtı bir söylem barındırdığı görülmektedir. Yıldırım, ABD'nin F35 uçaklarıyla ilgili ambargosunu da eleştirmekte bu bağlamda ise silahta millileşmenin altını özellikle çimektedir.

Binali Yıldırım, diğer şehirlerde yaptığı mitinglerde de özellikle eleştirdiği Selahattin Demirtaş'ı yine kıyasıya eleştirmekte ve Kobani olayları sırasında hayatını kaybeden 53 yurttaşın sorumlusu olarak göstermektedir. Binali Yıldırım'ın hemen her mitingde sürdürdüğü söylemin HDP ve Demirtaş karşıtlığı içerdiği ve terör örgütüyle bağlantılı olmakla suçladığı HDP ve Demirtaş'ın tercih edilmemesi gerektiğini savunduğu gözlenmektedir.

Haberin son bölümünde Binali Yıldırım, çalışanların statüleriyle ilgili kamuoyunda yer alan bir kaygıyla alakalı rahatlatıcı açıklamalar yapmaktadır. Memurların sözleşmeli personel statüsüne geçirileceği söylentilerinin gerçeği yansıtmadığını beyan eden Yıldırım'ın bu konuda teskin edici bir üslubu benimsediği görülmektedir.

Sabah gazetesi Erdoğan ve Yıldırım'la ilgili haberler geniş yer ayırırken Bahçeli ile ilgili haberlere çok daha az yer ayırmakta, bu durum gazetenin haber önceliğini ve sıralamasını açıkça ortaya koymaktadır. Bu uygulama, Bahçeli'nin adeta Cumhur İttifakı kontenjanından yararlanarak gazetede az da olsa yer bulabildiği düşüncesinin oluşmasına yol açmaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinde MHP lideri Devlet Bahçeli'nin konu edildiği bir haber iç sayfada kendine yer bulmuş, haberde MHP lideri Bahçeli'nin seçimle ilgili açıklamalarına değinilmiştir.

Bahçeli'nin Samsun mitingindeki açıklamalarından derlenen haberin gövdesinde verdiği mesaj ve oluşturmaya çalıştığı söylemler ise şöyledir: Bahçeli, Millet İttifakı içinde yer alan partileri FETÖ ve PKK terör örgütleriyle el ele olmakla suçlamakta ve bu partilerin ülkenin çıkarını düşünen milli partiler olmadığı söylemini yaymaya çalışmaktadır. Bahçeli, sözlerini devamında Cumhur ve Millet İttifakını kıyaslamakta ve Millet İttifakı'nı, zillet içinde olan, cumhurun altını oyan, bağımlı ve tutsak bir politika benimseyen siyasal partiler topluluğu olarak görüp, kötülemektedir. MHP lideri, aşağılayıcı yakıştırmalarda bulunduğu bu ittifaktan Türkiye'yi yönetecek bir Cumhurbaşkanı çıkmayacağını iddia etmektedir.

Bahçeli konuşmasının son bölümünde Millet İttifakı'nı emperyalizm işbirlikçisi, Pennsylvania destekçisi olarak sunmakta ve ağır biçimde eleştirmektedir. Bahçeli'nin oluşturmaya çalıştığı ana söylemin ise Millet İttifakı'nın seçimleri kazanmasının 15 Temmuz darbecilerini mutlu edecek bir gelişme olacağı düşüncesidir. Bahçeli, Millet İttifakı ve FETÖ'nün aynı düşünce paralelinde hareket ettiğini ima ederek, darbe girişimine karşı nefret duygusu taşıyan seçmenin duygularına hitap etmeyi amaçladığını düşündürmektedir.

Sabah gazetesi, 21 Haziran 2018 tarihinde Erdoğan'ın Şanlıurfa ve Mardin mitinglerini konu edinen haberine birinci ve iç sayfada detaylı biçimde yer vermiştir. Haberin tamamı ele alındığında Erdoğan'ın gündemde olan ve siyaseti ilgilendiren pek çok konuda açıklamalarda bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte, haberin başlığında öne çıkarılan temanın TSK tarafından yürütülen Kandil Operasyonu olduğu anlaşılmaktadır. Gazete Erdoğan'ın mitingdeki açıklamalarından aldığı başlığını tırnak içine almadan yayınlamıştır. Haberin başlığı "Toplantıdaki Lider Takımını Hallettik" cümlesinden oluşmaktadır. Erdoğan bu sözlerle birlikte Kandil Operasyonunun ne kadar etkili olduğunu ifade etmektedir.

Haberin görselinde, miting alanını dolduran kalabalığın görüntüsü ve Erdoğan'ın kullanıldığı görülmektedir. Erdoğan'ın resminin hemen altında yer alan bilgi yazısında ise Erdoğan'a mitingler sırasında yoğun ilgi olduğu sevgi seli cümlesiyle belirtilmiştir. Seçilen sevgi ve sel sözcüklerinin Erdoğan lehinde olumlayıcı bir yorum içerdiği görülmektedir.

Haberin Spotunda ise Erdoğan'ın terör örgütüne yönelik operasyonlarla ilgili verdiği bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Erdoğan'ın buradaki ifadelerinde HDP için emirleri terör örgütünden alan parti olarak bahsedilmekte ve bu operasyon sonrası Kandil'deki yönetim takımının zaafa uğraması sonrası emirleri başka bir dağ başından almaya devam edecekleri düşüncesi dillendirilmektedir. Erdoğan'ın bu sözlerindeki ana söylemi HDP'nin terör örgütünden talimat alan bir oluşum olduğu düşüncesidir.

İç sayfadaki haberin gövdesi Erdoğan'ın operasyonla ilgili verdiği teknik bilgilerle başlamaktadır. Erdoğan Şanlıurfa'da hitap ettiği partilileri Suriyelilere gösterdikleri misafirperverlik için teşekkür etmekte ve onları "Ensar" gibi davrandıkları için övmektedir. Erdoğan'ın Ensar kelimesi seçiminin İslam tarihinde önemli yeri olan hicret olayına gönderme yapmak yoluyla muhafazakâr seçmen üzerinde retoriğini güçlendirici etki yaptığı düşünülebilir.

Erdoğan sözlerinin devamında TSK tarafından yürütülen sınır ötesi operasyonlara değinerek, terörün kökünün kurutulması için hükümetin her türlü gayreti gösterdiğini seçmene ifade etmektedir. AK Parti Genel Başkanı diğer mitinglerinde de sıklıkla değindiği başörtüsü sorununu yine gündeme getirerek ana muhalefet partisini bu konuda suçlamaktadır. Erdoğan, Bay Kemal ve Bay Muharrem diye hitap ettiği muhalefet liderlerini bu konuda geçmişte farklı, şimdi farklı davranmakla eleştirmektedir. Başörtüsü sorununu çözdüğünü söyleyen Kılıçdaroğlu'nu eleştiren Erdoğan, tam tersine başörtüsü sorununu yaratan parti olarak CHP'yi işaret etmektedir. Erdoğan, 28 Şubat sürecinde gündemi yoğun biçimde meşgul eden ve farklı kesimler tarafından eleştiri konusu olan ikna odalarından söz ederek muhalefet partisini ikna odaları üzerinden eleştirmektedir. Erdoğan'ın başörtüsü konusundaki ana söyleminin sorunun bizzat CHP tarafından oluşturulduğu ve çözümü ise AKP'nin yaptığıdır. Erdoğan bu konudaki tezini kanıtlamak için ise geçmişten çeşitli örnekler vermektedir.

Erdoğan'ın habere taşınan açıklamalarının devamında İmam Hatip Liseleri'yle ilgili eleştirilere yanıt verdiği görülmekte, bu liselerin diğer liselerle aynı olduğu düşüncesini savunmakta, hatta kendisinin de bu liselerden mezun olduğunu ifade temektedir. Böylelikle en yüksek makamdaki birisinin bu liseden mezun olmasını bu liseyle ilgili olumsuz yargılara son vermek için kanıt olarak kullanmaktadır.

21 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi, devrin başbakanı Binali Yıldırım haberine diğer günlerde olduğu gibi yine ilk sayfasında yer vermiştir. Yıldırım'ın İzmir mitingini haberleştiren gazetenin haberde terör konusu ve Kandil operasyonunu ön plana çıkardığı göze çarpmaktadır. Haberin başlığı "Bu alçaklara hayat hakkı yok" cümlesinden oluşmaktadır.

Gazetenin iç sayfasında detaylı olarak verilen haberde, Başbakan Binali Yıldırım'ın İzmir'de yoğun bir program izlediği ve Bornova'da ise halka hitap ettiği bilgisine yer verilmektedir. Haberin spotunda ise Binali Yıldırım'ın terörle mücadele konunda sarf ettiği sözler yer almıştır. Yıldırım'ın açıklamalarındaki söylemlerden AK Parti hükûmetinin en önemli gündem maddesinin terörle mücadele olduğu düşüncesi çıkmaktadır.

Haberin tematik incelemesinde, gövdesini oluşturan Yıldırım'ın açıklamalarımdaki konu başlıkları ve düşüncelerinin ise şunlar olduğu görülmektedir. Yıldırım, AK Parti'nin iktidarda bulunduğu 16 yıl içinde ülkenin kalkınması için çalıştığı mesajını vermekte, özelikle Atatürk'ün belirttiği muasır medeniyet seviyesine çıkmak için çabaladıklarını söyleyerek genel olarak Atatürkçü kimliğe sahip İzmir seçmeninin gönlünü kazanmaya yönelik bir retorik izlediği anlaşılmaktadır. Ülkenin geleceğinin birlik, beraberlik ve huzurun hâkim olduğu günlerde olduğuna işaret eden Binali Yıldırım, sözünü ettiği bu güzel günlerin ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiyle sağlanacağının özellikle altını çizmektedir. 24 Haziran seçimlerinin iktidar kanadı için ana hedefinin sistem değişikliği olduğu düşünüldüğünde, Yıldırım'ın bu açıklamalarının da aynı paralelde olduğu göze çarpmaktadır.

Binali Yıldırım, haberin devamındaki açıklamalarında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı öven ifadelere yer vermektedir. Yıldırım, ayrıca seçimin sonucunun çok önemli olduğuna değinmekte buna sebep olarak ta 15 Temmuz darbe girişimini düzenleyenlerin pusuda beklediği tezini dillendirmektedir.

Genellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan, devrin başbakanı Binali Yıldırım ve MHP lideri Devlet Bahçeli haberlerini önceleyen Sabah gazetesi, 21 Haziran 2018 tarihli nüshasında rutinin dışına çıkarak eski Başbakanlardan ve DYP eski Başkanı Tansu Çiller'in içinde yer aldığı bir habere yer vermiştir. Gazetede Erdoğan'ın Yenikapı Mitinginde AK Parti'ye desteğini açıklayan Tansu Çiller'le yapılan bir söyleşi yer almıştır. Çiller'in açıklamalarından öne çıkarılan konuların ise Erdoğan'a verdiği destek ve Millet İttifakı partilerine yönelik dış bağlantılı oldukları düşüncesi olduğu görülmektedir. Haberin başlığı da yine Millet İttifakı'na yönelik bu yargıyı destekleyici türdendir. Gazete'nin ilk sayfasında çıkan ve Çiller'in fotoğrafıyla birlikte verilen haber başlığında "İpi Dışarda İttifaklar Büyük Tehlike" ifadesi yer almaktadır.

Haberin iç sayfada yer alan bölümünde ise "Türkiye'nin Milli Şuurlu Tecrübeye İhtiyacı Var" açıklamasının başlığa taşındığı görülmekte, Çiller'in bu açıklamayla tarif ettiği kişinin ise Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan olduğu anlaşılmaktadır. Haberin görselinde kullanılan fotoğrafların birinde Çiller tek başına verilirken, ikinci fotoğrafta ise Erdoğan'la tokalaştığı bir poza yer verilmiştir. Böylelikle, kullanılan görsel yoluyla da Çiller'in 24 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ın yanında olduğu mesajı verilmektedir.

Haberin spotunda ise Çiller'in seçimlerle ilgili mesajları satırbaşı olarak yer almıştır. Çiller'in verdiği mesajların AK Parti ve Tayyip Erdoğan yanlısı söylem barındırdığı açıkça görülmektedir. Çiller, sandığa gideceklerin ülkenin siyasal bir boşluğa tahammülü olmadığını düşünmeleri gerektiğini söylemekte, ipleri dışarda olan ittifaklardan söz ederek, Erdoğan dışındaki adayları milli olmamakla suçlamakta, Millet İttifakını 5 Benzemez olarak tanımlayarak uyumlu çalışamayacakları düşüncesini yaymaya çalışmaktadır.

Çiller'in açıklamalarının önemli bir kısmını oluşturan söylemin Erdoğan'ın rakiplerinin bir ya da birkaç dış mihrak tarafından desteklendiği, milli amaçlara hizmet etmedikleri, dolaysıyla seçilmeleri halinde destek adlıkları dış güçlere hizmet edecekleri düşüncesine dayanmaktadır. Çiller bu durumdan dolayı Erdoğan'ın karşısındaki adayların desteklenmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Çiller kendi iktidarı döneminde yaşanan 28 Şubat Postmodern darbesiyle ilgili yorumunda ise, FETÖ'nün bu sürecin destekçisi olduğu düşüncesine yer vermiştir. Çiller, terör örgütleri ve dış güçler tarafından ülkenin bir kıskaç içine alınmaya çalışıldığı belirterek, muhalefet partilerinin dış güçler ve terör örgütleri çıkarlarına çalıştıklarından dolayı milli olarak gördüğü Erdoğan'ın desteklenmesi düşüncesini savunmaktadır.

Sabah gazetesi, siyasal yakınlığı sebebiyle AKP'yi olumlayan Çiller'in açıklamalarına geniş biçimde yer vermekte ve seçmene önemli bir siyasal aktörü örnek göstererek Cumhur İttifakı'nın neden tercih edilmesi noktasında etkilemeye çalışmaktadır. Retorik amaçlı olarak Bakın Çiller bile Erdoğan'ın yanında mesajı verilmektedir.

22 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesi Millet İttifakı Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 15 Temmuz darbe girişimi gecesi nerede olduğunu irdeleyen bir habere yer vermiştir. "Darbe Gecesi Tavla Partisindeymiş" başlığını kullanan gazete, başlıkta yer alan bilgiye kaynak olarak İnce'nin yakınlarını vermekte, objektif verilerden öte, söylenti ve yorumlama yoluyla böyle bir sonuca ulaştığı izlenimi yansıtmaktadır. Başlıkta kullanılan "partisindeymiş" sözcüğü de haberde verilen bilginin söylenti odaklı olduğu izlenimini güçlendirmektedir. Haberin spotunda da İnce'nin darbe gerişimi gecesi Balıkesir'de yazlıkta olduğu ve tavla oynadığının anlaşıldığı yazmaktadır.

Haberde kullanılan fotoğrafta Muharrem İnce'nin kahvehane benzeri bir ortamda gençlerle okey oyunu oynarken çekilmiş bir fotoğrafına yer verilmiştir. Haberin içeriğinde ise kardeşi ile yazıkta tavla oynadıkları bilgisi yer almaktadır. Dolayısıyla haberin fotoğrafının da yanıltıcı bir etkisi bulunmaktadır.

Haberin gövdesinde yer alan bilgilere göre, darbe girişimi gecesi Muharrem İnce'nin nerede olduğunun sır gibi saklandığı, fakat Sabah gazetesinin bu bilgiye ulaştığına yer verilmektedir. "Yazlıkta tavla Partisi, Genel Başkan'da onun gibi" alt başlıklarıyla yayınlanan haberdeki ana söylemin, gerek Kılıçdaroğlu gerekse Muharrem İnce'nin darbe girişiminin olduğu saatlerde rutin hayatlarını bozmadıkları, dolayısıyla da darbenin yanında oldukları söylenemese bile karşında da olmadıkları düşüncesini yaymayı çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu düşünceyi güçlendirmek için CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun da o gece havaalanında bulunan darbeci güçlerin yol açmasıyla Bakırköy'e gidip Belediye Başkanı Bülent Kerimoğlu'na misafir olduğu bilgisine yer verilmektedir. Gazeteye göre, ne Genel başkan ne de Cumhurbaşkanı adayı İnce darbe gerişimi gecesi rutin düzenlerinde bir değişiklik yapmamışlar, hatta halkın sokağa inip direnişe katıldığı saatlerde tavla oynayarak olaya seyirci kalmışlardır.

Haberin devamında aynı gece İyi parti genel başkanı Akşener'in de Boğaziçi Köprüsü'ne çok yakın bir güzergâhta oturmasına karşın misafiriyle evinde çay içtiği bilgisi verilmektedir. Gazete Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı'nın darbecilere karşı mücadele verdiği gece Kılıçdaroğlu, İnce ve Akşener'in dünyevi işler ve keyif peşinde oldukları, istiflerini dahi bozmadıkları söylemini oluşturmaya çalışmaktadır. Bu söylemin yayılmaya çalışılmasının nedeni ise 24 Haziran seçimlerinde Millet İttifakı adayına oy vermeyi düşünen halk kitlesi etkileyerek, darbeye karşı harekete geçmemiş bu partilere oy vermelerinin önüne geçilmesidir.

22 Haziran tarihli bir başka haber, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Adana mitingindeki açıklamalara yer vermektedir. "24 Haziran Yeniden Doğuşun Mimarı" başlığıyla çıkan haberde, Bahçeli'nin bu seçimleri diğer seçimlerle bir olmadığı, neredeyse bir yeniden doğuş seçimi olduğu söylemini inşa ettiği görülmektedir. Haberin başlığı da bu düşünceyi yansıtmaktadır. Diğer yandan gazete başlığı tırnak içinde vermeyerek bu düşünceye katıldığı mesajını vermektedir. Haberin spotunda da Bahçeli'nin aynı düşünce paralelinde söylediği sözlere yer verildiği görülmektedir. Bahçeli, 24 Haziran seçimlerinin başka seçimlere benzemeyecek derecede öneme sahip olduğu söylemini dillendirmektedir.

Haberin gövdesinde Bahçeli'nin mitingde yapmış olduğu açıklamalar başlıklar halinde sunulmuştur. Bahçeli'nin 24 Haziran seçimleriyle ilgili 4 temel argümanının alt başlıklarda

yer aldığı görülmektedir. Bahçeli'nin 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana sürdürmüş olduğu Erdoğan'a desteğini 24 Haziran seçimlerinde de devam ettirdiği görülmektedir. "Terörün Kökünü Kazımak İçin Erdoğan" alt başlığı 24 Haziran seçimlerinin en önemli argümanlarından biri olan terör konusunun bahçeli tarafından da önemsendiği ve çözümü için se Erdoğan'ı işaret ettiğini göstermektedir.

Bahçeli "Bu seçim başka" diyerek gerek MHP seçmenini, gerekse kararsız seçmenleri oy verme konusunda motive etmeyi amaçlamaktadır. Öyle ki, bu seçimde oy kullanmanız hayat- memat meselesi mesajı vermektedir. Bahçeli, muhalefetin 2. tur söylemlerinin aslında 1. turdan ümitleri olmadığını da ortaya koyduğunu iddia etmekte ve muhalefeti Pennsylvania ve dış mihraklara ortak hareket etmekle suçlamaktadır. Böylelikle Bahçeli Millet İttifakı'nın proje ittifakı olduğu ve gizli ajandası olduğu söylemini dile getirmektedir.

Haberin son bölümünde ise Bahçeli'ni Cumhur İttifakı konusundaki görüşlerine yer verilmiştir. Kamuoyunda seçim sürecinde sık sık gündeme gelen Cumhur İttifakı'ndaki çatlaklar düşüncesine de cevap niteliği taşıyan bu açıklamamalara göre, Cumhur İttifakının sağlıklı bir şekilde sürdüğü, hiçbir problem yaşanmadığı mesajı verilmektedir.

22 Haziran 2018 tarihli gazetede Başbakan Binali Yıldırım'la ilgili yer alan haberde Millet İttifakı'na yönelik eleştirilerin konu edildiği görülmektedir. Binali Yıldırım'ın özel bir televizyon kanalında seçimle ilgili sorulara cevap verdiği anlaşılmaktadır. Haberde öne çıkan temanın ise Millet İttifakı'nın HDP ve PKK ile gizili bir ittifak içinde olduğu düşüncesidir. Haberin başlığı "Millet İttifakının Gizli Ortağı HDP/ PKK" şeklinde atılmıştır. Bahçeli, Millet İttifakı'nın gizli ortağının HDP ve PKK olduğunu söyleyerek, bunun delili olarak ta Muharrem İnce'nin Edirne'ye giderek tutuklu HDP başkanı Demirtaş'ı ziyaret etmesini göstermektedir. Seçim süreci boyunca Binali Yıldırım'ın da bu söylemi sık sık dile getirdiği gözlenmiştir. Gerek Erdoğan'ın gerekte Binali Yıldırım haberlerinde en belirgin temalardan birinin terörle mücadele ve Millet ittifakının HDP-PKK ile olan ilişkisi olduğu bariz biçimde göze çarpmaktadır.

Yıldırım'ın Televizyon yayınında yapmış olduğu açıklamaların haberin gövdesinde yer aldığı görülmektedir. Yıldırım, açık ve gizili darbe planlarıyla dize getiremedikleri Türkiye'yi ekonomik müdahalelere dize getirmeye çalışanlar olduğunu belirterek, bu durumun halk tarafından fark edildiği için oynanan oyunların bozulduğunu söylemekte, sorunlarla ilgili dış güçlerin payının yüksek olduğu mesajını vermektedir. Ekonomik durgunluğun sebebini seçim sürecinde bağlayan Yıldırım, ekonomi bozuk olduğu için değil seçim sürecinde bulunulduğu için piyasaların durgun seyrettiğini iddia etmekte, bu durumun seçim sürecinden sonra düzeleceği söylemine yer vermektedir. Yıldırım, seçim tarihi belli

olduktan sonra sırf Erdoğan'ın başarılı olmaması için ekonomiyle ilgili olumsuz söylentiler yayıldığını söylemekte, Türkiye'nin ilerlemesini, gelişmesini istemeyen çevrelerin Erdoğan'ı da başta görmek istemedikleri söylemine başvurmaktadır. Bu düşüncenin AK Parti bürokrasisi ve adayları tarafından seçim sürecinde sıklıkla dile getirilen bir söylem olduğu analiz yapılan haberlerden de anlaşılmaktadır.

Haberin son bölümünde son zamanlarda artış eğilimi gösteren sebze meyve fiyatlarıyla ilgili açıklamalar yapan Yıldırım, bu alanda manipülatif bir durum olduğunu, AKP'nin başarısını istemeyen bazı çevreler tarafından adeta düğmeye basıldığını ifade etmektedir. Haberin genelinde üretilen söylemin ise, Tayyip Erdoğan'ı istemeyen ve çekemeyken çevrelerin ekonomik ve siyasal baskı araçlarını devreye soktukları düşüncesi olduğu görülmektedir. Bu çevrelerin amacının ise, ülkenin kalkınması veya demokrasinin ilerlemesi olmadığı, ne pahasına olursa olsun sadece Erdoğan'ın iktidardan indirilmesi olduğu dile getirilmektedir.

Seçimden önceki son gün olan 23 Haziran 2018 günü Sabah gazetesi İstanbul'un 7 ilçesinde miting yapan Erdoğan'ı manşete taşımıştır. Başlığa taşınan temanın ise 22 Haziran tarihli Sabah gazetesinde yer alan Erdoğan haberinin konusuyla paralellik gösterdiği görülmektedir. Buna göre CHP, HDP'yi, dolaysıyla da PKK'yı desteklemekle suçlanmaktadır. Haberin başlığında "Biz Teröristleri Vuruyoruz CHP Kol Kola Geziyor" ibaresi Erdoğan'a dayandırılarak verilmiştir. Başlıkla yayılmak istenen söylem, CHP'nin terör örgütüyle yakın ilişki içinde olduğu düşüncesidir. Kol kola geziyor ifadesi bu söylemi en belirgin biçimde ortaya koymaktadır.

Haberin spotunda Erdoğan'ın, PKK HDP'yi destekliyor CHP ise onlarla birlikte hareket ediyor anlamındaki açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin görselinde Erdoğan'ın 7 ayrı ilçede yaptığı mitingler saatleri ve küçük görüntüleriyle birlikte sayfaya yansıtılmıştır. Erdoğan'ın bir güne 7 miting sığdırdığı ise özellikle belirtilmiştir. Bu durum Erdoğan ve parti ekibinin son derece planlı / programlı ve yoğun bir biçimde, seçimi en son düzeyde ciddiye alarak çalıştığını gösteren görsel bir zenginlik oluşturmaktadır. İlk sayfada kısa kısa verilen notlarda Erdoğan'ın konuşmasındaki bazı kesitlere yer almıştır. Bu alıntıların Afrin, Cerablus operasyonları ve terörle mücadele konularını kapsadığı görülmektedir. Seçim sürecinde AKP ve Erdoğan'ın en önemli stratejilerinden birinin terörle ciddi şekilde mücadele edildiği ve terörün üzerine kararlılıkla gidileceği düşüncesini halka anlatmak olduğu Sabah gazetesinde yer alan haberlerde ortaya çıkmaktadır. Ekonomi, işsizlik ve diğer konulara değinilmekle birlikte en çok ele aldıkları konunun terör ve milli güvenlik konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin iç sayfada yer alan gövdesinde Erdoğan'ın rakibi İnce'yi ciddi anlamda eleştirdiği görülmektedir. Erdoğan, İnce'yi dershane işlettiği dönemde çalıştırdığı öğretmenlerin sosyal güvenlik primlerini ödememekle suçlamakta, küfürlü konuşmalarını yer aldığı bazı video kayıtlarına da ayrıca gönderme yapmaktadır. Böylelikle rakibinden neden Cumhurbaşkanı olamayacağını örneklerle anlatma yoluna gitmektedir.

Haberin devamında Erdoğan tarafından dile getirilen bazı yatırım ve projeler hakkındaki açıklamalara yer verilmektedir. Erdoğan, Marmaray, Avrasya Tüneli gibi projelerden bahsederek çok önemli çalışmalara imza attıklarına değinmekte, bununla birlikte bu hizmetleri görmek istemeyen nankör bir kitlenin varlığından da söz etmektedir.

23 Haziran 2018 tarihli Sabah gazetesinde "Yıkım İttifakında Parlamenter Sistem krizi" başlığını taşıyan küçük bir habere de yer verilmiştir. Başlıkta Millet İttifakı yerine yıkım ittifakı tabirinin kullanımı gazetenin muhalefete bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır.

Gazetenin iddiasına göre, Saadet Partisi, İyi Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi arasında imzalanan Millet İttifakı Tutum Belgesi'nde parlamenter sisteme dönüşle ilgili bir anlaşma olmadığı belirtilmektedir. Bu durum ise Millet İttifakı'nın temel bir konuda düştüğü anlaşmazlık olarak gösterilmektedir. Millet İttifakı içindeki bu anlaşmazlıkla ilgili seçmene verilmek istene mesaj ise temel konularda daha anlaşma sağlayamamış bir ittifaka oy verilmesinin doğru olmayacağı düşüncesidir. Parlamenter sisteme dönüş konusunda yaşanan problem ise İyi Parti Genel Başkan yardımcısı Artun Çıray tarafından yapılan açıklamaya dayandırılmaktadır. Bu açıklamaya göre, İyi Parti'nin bu konuda en başta belirttiği görüşte olduğu, sorulacak bir soru varsa diğer parti yetkililerine sorulması yönündeki açıklamadır. Bu açıklama, Millet İttifakının bu konuda sorun yaşadığına delil olarak sunulmaktadır.

Cumhur ittifakı parlamenter sistemle devam edilmeyeceğini söylerken, Millet İttifakı ise en önemli vaatleri arasında parlamenter sisteme dönüşü sunduğu için bu haberdeki bilginin Millet İttifakı aleyhinde bir algı oluşturması beklendiği özellikle haberin yazım tarzından da ortaya çıkmaktadır.

24 Haziran 2018 tarihinde çıkan Sabah gazetesi seçimle ilgili haberi doğal olarak manşetten yayınlamıştır. Haber "Güçlü Türkiye İçin Haydi Sandığa" başlığıyla çıkmıştır. Haberin spotunda ise, 24 Haziran seçimlerinin diğer seçimlerden farklı olduğuna vurgu yapmak amacıyla Türkiye için dönüm noktası olduğu ifade edilmiştir. Seçmenin sandığa gidip oyunu kullanmasının gerekliliği yeni bir sistem ve 2023 hedeflerinin gereği olarak sunulmuştur.

Haberin girişinde 56 milyon seçmenin sandığa giderek Cumhurbaşkanı ve Milletvekillerini seçeceği yazılırken, parlamenter sistemden kriz üreten yapı olarak bahsedilmesi Cumhur İttifakı'nın argümanlarının gazete tarafından desteklendiğini ortaya koymaktadır. Erdoğan'ın Rabia işareti yaptığı bir fotoğrafının kullanıldığı haberde Cumhurbaşkanının sandığa sahip çıkılması yönündeki açıklamasının göze çarpacak bir tasarımla büyük puntolarla verildiği de dikkat çekmektedir. Seçmenlerin oy kullanmaları ve sandıklara sahip çıkmaları noktasında bu denli fazla uyarılmalarının sebebi olarak, seçimin sonucuna atfedilen önem gösterilebilir. Zira seçim kampanyasının en başından beri özellikle AKP kurmaylarının bu konulara aşırı hassasiyet gösterdikleri gözlenmiştir.

Haberin iç sayfadaki devamının ilk paragrafında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine özel vurgu yapıldığı ve oldukça olumlu olarak gösterildiği görülmektedir. Gazete, bugüne kadar mecliste vuku bulan sıkıntıları parlamenter sisteme bağlamakta, Cumhurbaşkanlığı sistemini ise tüm sorunların çözümünü sağlayacak bir model olarak sunmaktadır. Güçlü bir Türkiye için Cumhurbaşkanlığı sisteminin uygun bir sistem olduğu ifade edilen haberde, yasama ve yürütmenin birbirinden ayrılacağı, dolayısıyla meclisin yasalara odaklanacağı, Cumhurbaşkanının da yürütmenin başında durarak hızlı karar almasının önünün açılacağı savunulmaktadır. Sabah gazetesinin bu haberde tamamen Cumhur İttifakı'nın düşüncelerine tercümanlık ettiği görülmektedir. Seçimin AK Parti'nin istediği gibi sonuçlanmasıyla oluşacak yeni sistem tüm sorunların ilacı olarak sunulmakta, haber tamamen yanlı biçimde oluşturulmaktadır.

3.6.3. Ortadoğu Gazetesi Sahiplik Yapısı

Günlük olarak yayınlanan, ülkücü kesimin önemli gazetelerinden biri olan Ortadoğu gazetesi Zeki Saraçoğlu tarafından 1972 yılında kurulmuştur. Milliyetçi çizgiye sahip olan gazete haberlerini ağırlıklı olarak Atatürkçülük ve Ülkücülük üzerinden oluşturmaktadır. Gazete aynı zamanda ideolojik olarak MHP'ye yakınlığı ile de bilinmektedir. Bu gazetenin kurulmasında Alparslan Türkeş'in Saraçoğlu'na yönelik telkinlerinin önemli etkisi olduğu belirtilmektedir. Saraçoğlu'nun 20 Ağustos 2006 yılındaki ölümünün ardından gazetenin başına eşi Belkıs Saraçoğlu geçmiştir (www.ortadoğugazetesi.com).

3.6.3.1. Ortadoğu Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu Gazetesi'nin ilk sayfasında yer alan haberin manşeti şu cümlelerle oluşturulmuştur: "MHP Artık Her Yerde" Büyük puntolarla verilen manşetin sol tarafında ise Devlet Bahçeli'nin oldukça büyük ve gösterişli bir fotoğrafına yer verilmiştir. Haberin spotu Bahçeli'ni sözlerinden alıntılanmıştır. Bahçeli, partisinin her yerde olduğunu

dile getirmiş, dilde, işte, kahvede, sohbette, bahçede, şehirde, köyde yani kısaca insanın olduğu her yerde MHP'nin de olduğunu belirtmiştir.

Makro açıdan bakıldığında haberin konusunun, MHP'nin siyasal söylemlerinden oluştuğu görülmektedir. Haberin spotunda kullanılan sözcüklerin ise toplumun tümünü kucaklayıcı bir mesaj vermeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Mümkün olduğunca fazla ve farklı kesimlere hitap eden kelime kullanılarak mesajın hedef kitlesinin geniş tutulmaya çalışıldığı görülmektedir. Sentaktik yapıya bakıldığında, seçilen sözcüklerin tamamı olumlu anlamları ifade etmekte, yer yer mitleştirme yapıldığı da göze çarpmaktadır. Sözcükler seçmenin aidiyet duygularına hitap ederek, duygusal bir bağ oluşturma amacı gütmektedir.

Haberin ana sayfadaki alt başlıklarında verilen mesajlar ise şöyledir:

"MHP Anketlere Sığmaz" alt başlığında Bahçeli'nin, partisinin oy oranını düşük gösteren anketleri eleştirdiği ve MHP'nin anket verileriyle açıklanamayacak bir etkinliği ve gücü olduğuna vurgu yaptığı görülmektedir. Diğer yandan Bahçeli'nin bu yoğun eleştirisi anketlerde çıkan sonuçlardan rahatsız olduğu konusunda kuşku oluşmasına da yol açmaktadır.

"CHP, HDP, İP Böyledir" Alt başlığında ise Bahçeli, PKK/PYD/YPG ve FETÖ'nün proje oluşumlar olduğunu belirttikten sonra bunlara destek verenlerin de dolaylı olarak proje olduğunu belirtmekte, bu sözleriyle de CHP, HDP ve İyi Partiyi hedef almaktadır.

Bahçeli'nin, 24 Haziran seçimlerinden Cumhur İttifakı ve MHP'nin başarıyla çıkacağını, ayrıca partisinin TBMM'de büyük bir çoğunlukla yer alacağını belirttiği düşünceleri "Cumhur İttifakı Kazınacak" alt başlığı altında aktarılmıştır.

"MHP varsa Çare Var" alt başlığında ise Bahçeli, partisinin meclisteki varlığının adalet ve hakkaniyet ölçütlerinin gerçekleşmesine olumlu etkisi olacağını dile getirerek Cumhur İttifakının bu seçimlerden başarıyla çıkacağını da sözlerine eklemektedir.

Haberin devamı gazetenin iç sayfasında tam bir sayfayı kaplayacak biçimde verilmiştir. İlk sayfadaki başlığı ve spotuyla verilen haberin devamında yine anketlerde çıkan oy oranları Bahçeli'nin sözleri alıntılanarak aktarılmıştır. Toplum için çarenin MHP olduğu, MHP'nin milletin partisi olduğu ve "hayasız" olarak nitelendirilen, Türklük ve Türkiye düşmanı olmakla suçlanan odaklarla birlikte hareket etmeyeceğinin altı çizilmiştir. Mikro yapı içinde kullanılan hayasız sözcüğü haberde de ön plana çıkarılarak yanlılık oluşturulmaktadır. Haberin tamamına bakıldığında, MHP'nin siyasal bülteni izlenimi vermektedir. Cumhur İttifakı dışında seçime katılan tüm partilerin bir biçimde olumsuzlanıp suçlandığı bir içerikle karşılaşılmaktadır. Ortadoğu gazetesi ideolojik yakınlığı olan MHP' lehinde yanlılık oluşturmaktadır.

Aynı gün gazetenin 9. sayfasında zamanın Başbakanı Binali Yıldırım'ın özel bir televizyon kanalında yaptığı açıklamaların haberleştirildiği görülmektedir. Haberin temasını ise MHP lideri Devlet Bahçeli'nin daha önce yaptığı "AKP içinde bazı kimseler var bunlar MHP'yi dışlamaya çalışıyorlar" yönündeki ifadelerine Yıldırım'ın cevap niteliğindeki açıklamaları oluşturmaktadır.

Haberin başlığı "MHP'yi Dışlamak Söz Konusu Olamaz" cümlesinden oluşmuştur. Başlığın tırnak içinde verilmemesi ise gazetenin de bu görüşte olduğu düşüncesinin oluşmasına yol açmaktadır. Başlıktaki ifadenin pekiştirmek istediği anlam, Cumhur İttifakı'nın yoluna sorunsuz devam ettiği, asla bunun dışındaki düşüncelere itibar edilmemesi gerektiği yönündedir. Zaten cümlenin sentaksı da böyle bir anlamın oluşmasına yol açmaktadır. "Söz konusu olamaz" sözcükleri ifadeye kesinlik katmaktadır. Ortadoğu gazetesi hem bu düşünceyi temenni etmekte, hem de bundan kuşku duyanları da bir yönüyle teskin etmektedir.

Haberin başlığında kullanılan cümlenin haberin gövdesinde alt başlık olarak da yer aldığı görülmektedir. Retorikte sıklıkla başvurulan tekrarlama yönteminin burada da kullanıldığı göze çarpmaktadır. MHP'yi dışlamanın söz konusu olamayacağı metinde tekrarlanarak özellikle vurgulanmaktadır. Haberin gövdesinde ise Başbakan Binali Yıldırım'ın özel bir televizyonda mülakat verdiği ve özellikle son günlerde gündemi meşgul eden "Cumhur İttifakı içinde sorun yaşanıyor" iddialarına cevap verdiği görülmektedir. Yıldırım, Devlet Bahçeli'nin bazı AKP'lileri uyardığı yönündeki açıklamalarına karşın, Bahçeli ile düşüncelerinin aynı olduğunu, birkaç münferit gelişme dışında aralarında ittifaka zarar verecek bir gelişme yaşanmadığını ve sorunsuz biçimde 24 Haziran seçimlerine beraberce katılacaklarını dile getirmiştir.

11 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesi yine Bahçeli'nin sözlerine manşetten yer vermiştir. "Meydanı Şeytana Bırakmayacağız" şeklinde son derece sert bir ifadenin tırnak içine alınmadan veriliyor olması gazetenin de bu düşünceyi benimsediğini göstermektedir. Başlıkta yer alan "Şeytan" sözcüğü son derece olumsuz anlama sahip bir benzetme olup Cumhur İttifakına karşı olanları nitelemek için kullanılmaktadır.

Haberin mikro analizi içindeki sentaktik yapı incelendiğinde spotunda da MHP lideri Devlet Bahçeli'nin sözlerinin yer aldığı benzetme, kıyaslama ve mecazlarla bezenmiş sözcüklerden oluşan cümlelere yer verildiği görülmektedir. Sözcüklerde mecaz, kıyas, benzetme gibi söz sanatlarına yer verilmesi retoriksel bir ikna olarak algılanabilir. Tüm sözcükler Cumhur İttifakı'nı olumlarken, karşısında konumlananları ise olumsuzlamaya yöneliktir.

Haberin spotu Devlet Bahçeli'nin çarpıcı cümlelerinden oluşmaktadır. " İttifak yerine "itilaf" diyenler, imana dudak büküp ihanete el sallayanlar, Cumhur yerine curcuna, cümbüş; Yükseklik yerine çukurluğu tercih edenler, elbette milli iradenin ne dediğini anlayamazlar." Spottaki sentaks dikkate alındığında olumlu ve olumsuz sözcükler arasında kıyaslama yapıldığı, sözcüklerde mecazlı anlamlara yer verildiği belirgin olarak göze çarpmaktadır. İttifak karşıtlarına, curcuna, çukur, itilaf, ihanet gibi sözcükler yakıştırılırken; Cumhur ittifakı, iman, cumhur, yükseklik gibi hep olumlu anlamları besleyecek kelimelerle nitelendirilmiştir.

Haberin gövdesinde Bahçeli'nin suçlayıcı ifadelerine yer verilmiştir. "Zalimlere, teröristlere, hainlere, küresel saldırı ve komplolara karşı ittifakla hareket ediyoruz" sözleri alıntılanarak, başlıkta ve spotta oluşturulan hain ve kötü ittifak karşıtları söyleminin devam ettirildiği görülmektedir. Metinde sıklıkla tekrar edilen zalimler, hainler, teröristler yakıştırmaları hem ötekileştirme hem de nefret söyleminin haber metni üzerinden yayılmasına yol açabilecek türdendir. Devlet Bahçeli'nin haberin devamında Millet İttifakı adayı Muharrem İnce'nin Kürt politikasını eleştirdiği ve Kürt sorunu noktasında kırmızı çizgisi olmadığından yakınmaktadır. Bahçeli bu konuda kırmızı çizgisi olmayan bir kimsenin ise Cumhurbaşkanı adayı olmaması gerektiğini savunmaktadır. Bahçeli zillet olarak adlandırdığı Cumhur İttifakı karşıtı kesime milletin meydanı bırakmayacağını da sözlerine eklemiştir. Bahçeli'nin habere yansıyan ifadeleri içinde yine rakip politikacıya yönelik hafife alan ve nefret söylemi içeren sözcükler yer aldığı görülmektedir.

Haberin devamına gazete iki sayfa yer ayırmış, 8. ve 9. sayfalar tamamen bu haberle doldurulmuştur. Bir habere gazetede ayrılan yerin az ya da çok olması, gazetenin haberin öznesine olumlu veya olumsuz yaklaştığını gösteren bir nitelik taşımaktadır. Gazetelerde haberlere genellikle ekonomi-politik yakınlık oranında yer ayırma eğilimi bulunmaktadır.

Haberin iç sayfada yer alan konu başlıkları ise şöyledir:

İlk alt başlıkta Bahçeli'nin "Hep Birlikte Büyük Türk Milleti Olduk" sözlerine yer verilmiştir. Bu alt başlık altında Türk Milleti'nin geçmişteki başarısının sırları sıralanarak Cumhur İttifakı'nın köklerinin tarihin derinliklerine dayandığı metaforu üretilmiştir.

"Hainlere karşı İttifak Diyoruz" alt başlığı altında da yine Cumhur İttifakı'nın meşruluğu ve öteki olarak konumlandırılan Millet İttifak'ı hakkındaki olumsuz yargılar Bahçeli'nin açıklamaları üzerinden verilmeye devam edilmiştir. Bahçeli, teröristlere, hainlere ve zalimlere karşı ittifak ediyoruz söyleminde bulunarak Cumhur İttifakı'nın misyonunu da kendi bakış açısından ortaya koymaktadır.

Haberin devamı Bahçeli'nin Muharrem İnce hakkındaki eleştirileriyle şekillenmiştir. Burada da vurgulanan sözcüklerin "kırmızı çizgi, gafil ve zül" olduğu görülmektedir. Cumhur ittifakı dışındaki tüm siyasal rakipler bir bakıma hor görülüp küçümsenmektedir.

Haberin tamamı ele alındığında taraflı, nesnellikten uzak, ötekileştirme, aşağılama ve nefret söylemi yaymaya yönelik politik bir yazı düşüncesi uyandırmaktadır. Ortadoğu gazetesi bu haberi de ideolojik yanlılığın çerçevesinden yansıtmış ve tek taraflı açıklamalarla vermeyi tercih etmiştir.

12 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesi manşetine gene Bahçeli'nin sözlerini taşımıştır: "Çağrımız Huzura ve Mutluluğadır"

Spotta ise Bahçeli'nin sözleri ardı ardına dizilmiştir. Cumhur İttifakı'nın temel seçim argümanı olan beka ve birliğe vurgu yapılmış, huzur, mutluluk, refah, esenlik, kardeşlik ve paylaşımcılık gibi olumlu anlamlar ifade eden sözcüklerle cümle devam ettirilmiş, "Milliyetçi Hareket Varsa Çare Bitmemiştir" sözleriyle sonlandırılmıştır. Spotun içeriği bir propaganda metnini çağrıştırmaktadır. Haberin hemen altında bulunan Bahçeli fotoğrafının bilgi yazısında ise, "24 Haziran, yeni bir doğuş" ibaresi yer almaktadır.

Gazetenin ana sayfasındaki haberde iki alt başlık kullanılmıştır. "Adam Gibi Adam Olmaktan Da Çok Uzaklar" alt başlığı altında Bahçeli'nin Millet İttifakı'yla ilgili yaptığı eleştiriler sıralanmıştır. Bahçeli, Millet İttifakı'nı hezeyan içinde olmakla suçlayarak, FETÖ ve PKK' ya da doğrudan karşı çıkmadıklarını belirtmektedir. Buradaki ikinci alt başlık ta yine Bahçeli'nin sözlerinden alıntılanmıştır. " Dik Duracağız, Diri olacağız" alt başlığın altında Bahçeli'nin Türk-İslam sentezine vurgu yaptığı ve Cumhur İttifakı'nın yoluna sarsılmadan dimdik devam edeceği düşüncesini dile getirdiği görülmektedir.

Haberin devamı gazetenin iç sayfasında geniş bir biçimde yer almıştır. Burada da aynı başlık ve spotun kullanıldığı görülmektedir. Haberin gövdesi Devlet Bahçeli'nin FETÖ ile ilgili açıklamalarıyla başlayıp Cumhur İttifakı vurgusuyla devam etmiştir. Bahçeli son günlerde yeni bir FETÖ kalkışmasından söz edildiğini, böyle bir şeyin olması halinde teşebbüs edenlerden kimsenin sağ kalmayacağını söyleyerek, FETÖ ile mücadelede partisinin ve kendisinin nerede durduğunu açıkça dile getirmiştir.

"Cumhurun İttifak Onuru İhtimam ve İtina İle Korunmalıdır" Alt başlığı altında Cumhur İttifakı'nın fikri altyapısının milletin değerlerinden beslendiğini, aynı zamanda da milletin yegâne kurtuluş reçetesi olduğunun altını çizmiştir. Bahçeli, Millet İttifakı'nı ise eleştiri yağmuruna tutmuştur.

Haberin devamında Cumhur İttifakı'nın Türkiye'nin güvencesi olduğu, Yunanistan'ın haddini bilmesi gerektiği ve MHP'nin önceliğinin vatan ve millet olduğu yönündeki düşünceleri ihtiva eden alt başlıklara yer verilmiştir.

Bahçeli sözlerine Türkiye'nin Güneydoğu sınırında yaşanan sorunlarla devam ederek, TSK'nın PKK/PYD/YPG ile mücadelesinin başarıya ulaşmasının yolunun Cumhur İttifakı'ndan geçtiğini dile getirmiştir. Yazının devamında Devlet Bahçeli'nin Ege ve Kıbrıs'ta Yunanistan ile yaşanan sorunlar ve görüş ayrılıkları konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Bahçeli'nin bu sorunlarla ilgili düşüncelerini milliyetçi bir söylemle dile getirdiği ve Yunanistan'ı kurtuluş savaşı sırasındaki yaşadığı hezimetin başka bir türlüsünü yaşamakla ihtar ettiği görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı sisteminin gerekliliği ve ülkenin beka sorununa vurgu yapılan haberin devamında, MHP'nin ülkenin geleceği için Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini desteklediğine, Bahçeli'nin sözleri alıntılanarak gönderme yapılmıştır.

Ortadoğu daha önceki haberlerinde olduğu gibi yukarıdaki haberinde de Bahçeli'nin kullandığı sözcükleri sentaktik yapı içinde MHP'yi olumlayacak biçimde verme yoluna gitmiştir.

Haberin son bölümünde ise Bahçeli'ye göre 24 Haziran seçimlerinin ülke yönetimi noktasında bir milat olacağı ve seçimden sonra yeni sistemin köklü biçimde toplumda yerleşeceği ifade edilmiş; bu düşünceler yazıya aktarılmıştır. Haber MHP'nin seçim vaatleriyle sonlandırılmıştır. Vaatler arasında bazı suçlulara af getirilmesi, vatandaşların ve esnafsın kredi borçlarında ödeme kolaylığı yapılması, tarımda yaşanan bazı sorunlar ve işsizlikle ilgili çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Ortadoğu gazetesi aynı gün 2. sayfasında MHP'nin Adana mitingini haberleştirmiştir. Haber "Adana'da Bahçeli Heyecanı!" başlığıyla verilmiş, cümlenin sonunda ünlem kullanılarak "heyecan" kelimesine dikkat çekilip, cümleye kattığı anlamın okurun dikkatini çekmesi amaçlanmıştır. Bu sözcük habere ayrıca halkın Bahçeli'ye yoğun ilgisi olduğu ve Adana'ya gelmesinin halk tarafından heyecanlı bir gelişme olarak karşılandığı anlamı da katmaktadır.

Haberin spotunda ise MHP Adana il başkanı Bünyamin Avcı'nın açıklamalarına yer verilmiştir. Bu açıklamaların içeriğine bakıldığında; Avcı tarafından MHP'nin Türk halkının değerlerini benimseyen, duygularına seslenen bir parti olduğu ve bu seçim döneminde de " Güçlü Devlet, Mutlu Millet" sloganını belirlediklerini açıklamıştır. Slogan içinde yer alan "Devlet" sözcüğünün aynı zamanda MHP genel Başkanı'nın ismi olması da önemli bir ayrıntı olarak göze çarpmaktadır.

Haber makro olarak ele alındığında, temasının MHP'nin 21 Haziran tarihinde Adana da düzenleyeceği mitinge odaklandığı anlaşılmaktadır. Şematik olarak bakıldığında ise bir açıklama haberi olduğu görülmektedir.

Haberin gövdesinde üç alt başlığa yer verilmiştir. "Bahçeli 21 Haziran'da Adana'da" Miting Hazırlıkları Devam ediyor" "Bahçeli, Adana'dan Mesaj Verecek" alt başlıklarında başlık ve spotta verilen konunun devam ettirildiği görülmektedir. Haberin gövdesi MHP lideri Bahçeli'nin 21 Haziran tarihinde Adana'da düzenlenecek mitingde halka hitap edeceği bilgisiyle başlamıştır. Bahçeli'nin Adana mitingi öncesi Samsun'da "Çırpınırdı Karadeniz Bakıp Türk'ün Bayrağına" temalı başka bir miting daha düzenleyeceği ve Adana mitingi temasının ise "Büyük Çukurova" olarak belirlendiğinden bahsedilmiştir. Özellikle Samsun mitingi için kullanılan cümlenin milliyetçi söylemleri yansıtan ve ulusal mitlere gönderme yapan bir yapısı olduğu göze çarpmaktadır. Söylemde mitleştirme kullanılması retoriksel bakımdan verilmek istenen masajın güçlendirilmesi ve hedef kitlenin ikna edilmesine hizmet ettiği bilinmektedir.

Haberin devamı MHP Adana il başkanı Avcı'nın miting düzenleme süreci ve hazırlıklarıyla ilgili yaptığı açıklamalarla şekillenmiştir. Bu açıklamaların satır aralarında ise seçmene hitap eden bazı cümleler özellikle dikkat çekmektedir. Avcı'nın, Bahçeli ile ilgili söylediği, "Her politikasında Türkiye ve Türk halkını önceleyen bir düşünceye sahip olduğu" yönündeki sözler seçmen kitlesine yönelik milliyetçi söylem ifadesi olarak görülebilir. Haberin son bölümünde ise, mitingin nerede düzenleneceğine yer verilmiştir. Bununla birlikte beka ve ülkenin geleceği gibi seçim argümanı olan kavramları da haberin son bölümde yer bulmuştur.

12 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinde MHP Gurup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın Manisa'da seçim çalışmaları sırasında yaptığı açıklamalardan derlenen bir habere de yer vermiştir. Haberin konusu ise başlığında verildiği üzere CHP ve İyi Parti'nin HDP'yi meclise taşıma gayreti içinde oldukları iddiasıdır. Haberde üst başlık ve spot kullanılmamış, başlıkta, "CHP ve İP HDP'yi Meclise Taşımaya Çalışıyor" ifadesi yer almıştır. Haber şematik olarak açıklama türünde bir haberdir. Haberin gövdesinde, "CHP, HDP'nin Eş Partisidir" " Çare MHP, Ümit 3 Hilal" alt başlıklarına yer verilmiştir. Tematik olarak başlık ve alt başlıkların uyum içinde olduğu görülmektedir.

Haberin gövdesinde seçim çalışmalarını Manisa'nın Gölmarmara ilçesinde sürdüren Erkan Akçay'ın faaliyet, etkinlik ve açıklamalarına yer verilmiştir. Akçay'ın programına şehitliği ziyaret ederek başladığı, ardından kadın kolları ile toplantı yaptığı ve ilçede bulunan esnafı ziyaret ettiği haberde aktarılan konulardır. Akçay'ın bu temas ve görüşmelerin

ardından akşam Gölmarmara Belediyesi'nin düzenlediği iftar yemeğine katıldığı ve bazı mahallelerde gençler ve diğer vatandaşlarla bir araya gelip, sohbet ettiğine değinilmiştir.

Haberin devamı, Akçay'ın gençlerle bir araya geldiği toplantıda yaptığı açıklamalarla şekillenmiştir. Akçay yaptığı açıklamada, Cumhur İttifakı karşısında yer alanları "Beş Benzemez" benzetmesiyle ifade ederek, aralarında aslında bir düşünce birlikteliği olmadığını ima etmek istemiştir. Cumhur İttifakı karşısında konumlanan bu ittifakın tek amacının ise HDP'yi meclise taşımak olduğunu iddia etmiştir. Akçay'ın bundan sonraki konuşmasının tamamını CHP ve İyi Parti eleştirisine ayırdığı görülmektedir. Akçay'a göre, CHP zaten bu haliyle HDP'nin meclisteki sözcüsü olduğundan, HDP'nin meclise taşınmasına aslında ihtiyaç ta bulunmamaktadır. Akçay'ın söyleminin, MHP'nin 24 Haziran seçim politikası ve Devlete Bahçeli'nin daha önce defalarca vurguladığı ülkenin beka sorunu yaşadığı söylemiyle örtüştüğü ve baka problemini de CHP ve İyi Parti gibi siyasi örgütlerin HDP'yi meclise taşıyarak oluşturduğu düşüncesine dayanmaktadır.

Akçay, haberde CHP eleştirilerini devam ettirerek; CHP'nin mecliste HDP ile hareket ettiği düşüncesine vurgu yapmıştır. Akçay, televizyon programlarına katılan bazı yorumcuların seçimlerde her 5 CHP'liden birinin HDP'ye oy vermesi gerektiği fikrini yaymakta olduklarını iddia etmiştir. Hatta CHP'yi mecliste HDP'nin dublörü ve suflörü olmakla suçlamıştır.

Haberin son kısmında ise CHP ve İyi Parti'nin HDP'nin kuyruğuna takılmış oldukları, bundan dolayı da halkın bu gerçeğin farkına vararak MHP'nin yanında yer alacağı düşüncesine yer verilmiştir.

Haberde yer alan bütün iddialar, MHP Gurup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın açıklamalarına dayandırıldığı için MHP'nin resmi yaklaşımı olarak düşünülebilir. Haberde yalnızca MHP temsilcisinin iddialarına yer verilmiş, haberin diğer taraflarının düşünce ve açıklamalarına bir satır bile yer verilmemiştir. Bu şeklide haberde yer alan taraflardan yalnızca birine yer verilip, diğer tarafların görmezden gelinmesi olması gereken dengelilik ilkesine zarar vermektedir. Bu sorun tek yanlı bir haber metninin ortaya çıkmasına da yol açabilmektedir.

Ortadoğu gazetesi tutuklu HDP genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ı konu edinen bir habere de yer vermiştir. Haberde Demirtaş'ın eleştirilmiş olduğu, içeriğinden anlaşılmaktadır.

13 Haziran 2018 tarihinde çıkan haber Yıldıray Çiçek imzasını taşımaktadır. "PKK'lı Demirtaş, Şehitlerin Masumların Katilidir" başlığıyla yayınlanmıştır. Şematik olarak bakıldığında içeriği ağırlıklı olarak yoruma dayanmaktadır. Haberin başlığında Demirtaş için

kullanılan "katil" ifadesi, yazarın Demirtaş'a yaklaşımını da ortaya koymaktadır. Diğer yandan başlıkta kullanılan "masumlar" ve "şehitler" sözcükleri de haberin retoriğini güçlendirmeye hizmet etmektedir.

Yazının başlangıcında Demirtaş'ın 24 Haziran seçimlerinin en önemli figürlerinden biri gibi gösterildiği ama aslında terör örgütü PKK destekçisi olarak şehitlerin vebalini de üzerinde taşıdığı iddia edilmiştir. Yazıda üzerinde durulan en önemli düşüncelerden birinin de, Demirtaş'ın Millet İttifakı temsilcileri tarafından korunup kollandığıdır. Bu düşüncenin 24 Haziran seçimleri arifesinde MHP kurmayları tarafından sıklıkla telaffuz edilen bir görüş olduğu düşünüldüğünde, Çiçek'in düşüncelerinin de MHP ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. MHP, seçim sürecinde ülkenin en temel sorunu olarak beka sorununu sahiplenmiş ve bu bağlamda PKK/PYD/YPG terör örgütleri ve onların legal uzantısı olarak gördüğü HDP'yi ülke güvenliği için tehdit unsuru olarak kabul etmiştir. Bu söylemin bu köşe yazısı üzerinden de sürdürüldüğü görülmektedir.

Çiçek yazısının devamında "CHP Zaten Demirtaş'ın Kaldığı Cezaevini Türbeye Çevirmişti" sözleriyle ana muhalefet partisini ağır bir dozda eleştirmektedir. CHP'nin Demirtaş destekçisi bir parti olduğunun altını çizen Çiçek, bunun kanıtı olarak CHP adayı Muharrem İnce'nin Diyarbakır mitingini sunmaktadır. Diyarbakır mitinginin adeta bir "Demirtaş'a özgürlük" gösterisine dönüştüğünden yakınarak söz etmektedir.

Haberin devamında Demirtaş'ın cezaevinden Erdoğan'a yazmış olduğu çağrıya yer verilmiştir. Çağrının içeriğinin, 2014 yılındaki Kobani protestosu sırasında yaşanan taşkınlık ve 53 kişinin hayatını kaybetmesinin Demirtaş'ın attığı bir tweet yüzünden gerçekleştiği iddiasıyla ilgili olduğu, yazının devamından anlaşılmaktadır. Yazar, Demirtaş'ın çağrısında 53 kişinin ölmesiyle ilgili ben açıklama yaptıysam ispat edin adaylıktan çekileceğim şeklinde beyanatta bulunduğunu, oysa Kobani protestosu olaylarını kışkırttığını sosyal medya mesajının görüntüsünü paylaşarak ispat etmeye çalışmaktadır. Yazının içeriğinde de Demirtaş'ın fotoğrafı ve Kobani olayları sırasında paylaşmış olduğu ifadeye yer verilmiştir. Yer verilen bu görselde " Kobane'de durum son derece kritiktir, İŞİD saldırılarını ve AKP'nin Kobane'ye ambargo tutumunu protesto etmek üzere haklarımız sokağa çıkmaya ve sokağa çıkmış olanlara destek vermeye çağırıyoruz" ifadesi olduğu görülmektedir. Yazar yazısının devamında yine Demirtaş'ın suçluluğunu ortaya koymaya yönelik geçmiş açıklamalarına yer vermeye devam etmiştir. Güneydoğuda yaşanan hendek ve barikat olayları sırasında da Demirtaş'ın devlet aleyhinde açıklamalar yaptığına değinmiştir: Yazar, Demirtaş'ın bu açıklamalarını, "Büyük temizlik operasyonuymuş, silip süpürme operasyonuymuş. Siz kimsiniz ya kimi nereden süpürüyorsunuz. Bu toprakların ancak kanalizasyonunu

temizlersiniz." ifadeleriyle ortaya koyduğunu açıklamaktadır. Yazar, tüm yazısında Demirtaş için verdiği olumsuz örneklerle, ona yardım ettiğini düşündüğü Millet İttifakı'nı da yanlış yolda olduklarını düşündüğünden dolayı uyarmayı amaçlamaktadır. Yazar'a göre, Demirtaş mevcut yasalar olmazsa "idamlık" bir suçludur ve ona destek olanlar da bu suça ortaklık etmektedir.

Ortadoğu gazetesi aynı gün, Cumhurbaşkanı ve Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Eskişehir mitingine yer ayırmıştır. Erdoğan'ın mitingdeki konuşmasından bir kare fotoğrafın da kullanıldığı haberde "Erdoğan, Yerli Otomobil İçin Tarih Verdi" başlığı kullanılmıştır. Haberin spotunda da ele alınan konunun yerli otomobil üretimi olduğu görülmektedir. Erdoğan'ın spota yansıyan ifadelerinde ise, aracın benzinli veya dizel değil elektrikli olduğu belirtilmektedir.

Haber makro olarak ele alındığında başlıkta verilen temanın haberde yer alan çok sayıda temadan yalnızca biri olduğu görülmektedir. Haberin içeriğinde yer alan temalardan birine daha fazla yer ayrılması ise dengelilik ilkesiyle çelişmektedir. Zaten haberin tamamına bakıldığında, yerli otomobil projesinin Erdoğan'ın değindiği pek çok konudan yalnızca biri olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin mikro analizi yapıldığında, Erdoğan'dan alıntılanan sözlerde, lakap ve mecazlı sözcük kullanımına yer verildiği görülmektedir. Sentaktik yapı içinde lakap ve mecaz içeren cümleler kurmak bazı durumlarda kişiler için alay ve küçümseme ifadesi oluşturabilmektedir. Haberin spotunda ve gövdesinde sıklıkla kullanılan "Bay" ön ismi kişiyi olduğu konuma göre önemsizleştiren bir anlam oluşmasına yol açabilmektedir. "Bay Kemal ve Bay Muharrem" sözcükleri her ne kadar Erdoğan'dan alıntılanmış olsa da, haberin farklı bölümlerinde yeniden kullanılması gazetenin de bu söyleme en azından karşı olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca haberin spotunda Adalet ve Kalkınma Partisi'nin isminin AKP değil de AK Parti olarak kullanılması da Ortadoğu gazetesinin Erdoğan ve partisine olumlu yaklaştığına işaret etmektedir.

Haberin gövdesi Erdoğan'ın Eskişehir konuşmasından alıntılanarak oluşturulmuştur. Erdoğan, konuşmasının başında AKP'nin 16 yıldır hizmet üreten bir parti olduğunu ve tüm kesimlerin yaşam tarzlarının da teminatı olduklarını dile getirmiştir. Farklı kesimlerin yaşam tarzlarının konu edilip bu konuda teminat verilmesi kamuoyunda bu yönde bir tartışma yaşandığının da işareti olarak algılanabilir.

Erdoğan, haberin devamında kendi partisi ile diğer partileri karşılaştırarak, kendilerinin hizmet yaptıklarını, ötekilerin ise geyik yaptığını iddia etmiştir. Erdoğan'ın sözleri içinde geçen "geyik" kelime anlamı itibarıyla zamanı boş konuşmalarla geçirmeyi

ifade etmekle birlikte, muhalefet partilerini hafife alan bir söylem de oluşturmaktadır. Erdoğan, Eskişehir'e 21 katrilyonluk yatırım yapıldığını ve 3. üniversitenin de yakında hizmete başlayacağını sözlerine eklemiştir. Erdoğan'ın konuşmalarında sayısal verilerin haberde sürekli olarak dillendirilmesi, öne sürülen yatırım düşüncesinin ispatı için retoriksel bir kanıt teşkil etmektedir. Konuşmasının sonunda yerli otomobil üretimine de değinen Erdoğan. Yerli otomobilin 2020 – 2021 yılları içinde yollarda yerini alacağını söylemiştir. Yerli otomobil projesini anlatırken muhalefet partisi liderlerine "Bay Kemal, Bay Muharrem" diye seslenerek otomobilin elektrikle çalışacağının da altını özellikle çizmektedir. Haberin AKP ve Erdoğan'ın görüşlerinin aktarıldığı açıklamaya dayalı olduğu görülmektedir. Haberin tamamında ise AKP'yi olumlayan ve muhalefet partilerini eleştiren bir söylemin hâkim olduğu söylenebilir.

14 Haziran 2018 günü Ortadoğu gazetesinin manşetinde Millet İttifakı'nın HDP'ye destek olmakla eleştirildiği bir haber yer almıştır. Haber "5 Benzemezin HDP Telaşı" başlığıyla verilmiştir. "5 benzemez" olarak kastedilen ise Millet İttifakı'nı oluşturan CHP, İP, HDP, SP ve DP'dir. "Benzemez" yakıştırması yapılarak ittifakın uyumsuz olduğuna gönderme yapılmaktadır. Haberin spotunda ise ittifak içindeki iki partinin ön plana taşındığı görülmektedir: "CHP ve İP Bütün Ümitlerini Mehmetçiğimize Kurşun Sıkanların Sözcülerine Bağladı." Görüldüğü gibi haberin başlığında 5 partiden söz edilirken spotta ise yalnızca CHP ve İyi Parti' ye yer verilmiştir.

Haberin ilk sayfadaki devamında MHP Grup Başkan Vekili Erkan Akçay ve MHP Genel Başkan Yardımcısı Celal Adan'ın düşünceleri yer almıştır. Akçay, CHP ve İyi Parti'nin tek düşüncelerinin HDP'nin mecliste yer alması olduğunu iddia ederken, Adan ise 15 Temmuz darbe girişimi sonrası oluşan Cumhur İttifakı'ndan bahsederek, ittifakın yoluna güçlenerek devam edeceğini ifade etmiştir. Adan ayrıca, MHP'nin bazı anketlerde düşük gösterildiğini söyleyerek bunların da seçim sonuçlarıyla yanıldıklarını anlayacaklarını dile getirmiştir.

İç sayfadaki haberin devamında ise, "HDP'nin Barajı Geçmesi İçin CHP Özel Gayret İçinde" başlığına yer verilmiş ve haberin spotunda da MHP Grup Başkan Vekili Erkan Akçay'ın CHP ve İyi Parti'nin HDP'yi meclise taşıma gayreti içinde oldukları yönündeki iddiaları yer almıştır.

Haberin gövdesi Manisa'da MHP adına seçim çalışmalarını yürüten Akçay'ın açıklamalarıyla şekillenmiştir. Akçay, CHP ve İyi Parti'yi "Mehmetçiğe Kurşun Sıkanlar" ile birlikte hareket etmekle suçlamıştır. CHP'nin daha önce İyi Parti 'ye 15 milletvekili verdiğini hatırlatan Akçay, şimdi de buna benzer bir operasyonu HDP'yi meclise sokarak yapmaya

çalıştığını belirtmiştir. Haberin devamında CHP'yi Demirtaş'ın sözleriyle eleştirmeye devam etmiş ve geçmişte "PKK sizi tükürüğüyle boğar, Gelecek yüzyılda sözde Kürdistan kurulur" sözlerini sarf eden bir siyasi ve partisinin CHP tarafından korunup kollandığını ima etmiştir.

Haberin devamında ise "24 Haziran yaklaştıkça CHP ve İyi Parti Şaşkınlığını Gizleyememektedir" alt başlığına yer verilmiştir. Akçay'ın diğer açıklamalarında da HDP konusunda CHP'yi açıkça suçladığı görülmektedir. MHP'nin seçim süreci boyunca kullandığı bir argüman olan PKK/HDP'nin CHP ve İyi Parti tarafından desteklendiği savının bu haber üzerinden yeniden üretildiği görülmektedir. Bu söylem ise, MHP'nin milliyetçi düşünce yapısıyla paralellik göstermektedir. Ortadoğu gazetesi, seçim sürecinde ideolojik yakınlığı olan MHP'nin siyasal düşüncelerini aktarmada taraflı bir yayın organı görüntüsü vermektedir.

Gazete aynı gün, Erdoğan'ın Trabzon mitingini de habere konu etmiştir. "Muhalefete Ağır Eleştiri" başlığıyla çıkan haberde Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Erdoğan'ın mitingde ele aldığı konular ve söylemleri habere aktarılmıştır.

Haberin mikro analizinde başlığı sözcük seçimi olarak ele alındığında, muhalefet sözcüğü ile birlikte kullanılan "Ağır ve Eleştiri" sözcüklerinin olumsuzlayıcı bir anlam oluşturduğu görülmektedir. Başlıktaki ifadenin tırnak içinde verilmediği de düşünüldüğünde, muhalefetin eleştiriyi hak eden icraatları olduğu gazetenin de görüşü olarak yansıtılmaktadır.

Haberin gövdesi, Erdoğan'ın muhalefeti ihanet içinde olmakla suçlayan ve halktan aldıkları oyun sorumluluğuna sahip çıkamayan oluşumlar şeklindeki suçlamalarıyla başlamaktadır. Erdoğan'ın sözleri arasında geçen meze sözcüğünün açıklamalara oldukça olumsuz bir anlam kattığı ve meyhane, alkol gibi insanların tepkisini çekebilecek çağrışımlara yol açabileceği görülmektedir. Erdoğan, Millet İttifakı üyelerini milli olmamakla suçlamaktadır.

"Bunlar Siyaseti Rezil Ettiler" alt başlığı altında Erdoğan'ın muhalefetin halkın karşısına çıkmaya yüzü olamadığını vurguladığı görülmektedir. Bu ifade için seçilen 'rezil' sözcüğü de gene oldukça olumsuz anlamlar ifade etmektedir.

Erdoğan konuşmasının devamında, Trabzon'a 28 katrilyon liralık yatırım yapıldığını ve 41 bin kişilik stadın da şehre kazandırıldığını söylemiştir. Retorikte önemli bir ikna aracı olan sayısal veri kullanımının Erdoğan'ın açıklamalarında yer alması, söylemin inandırıcılığına olumlu etki etmesi beklenen bir olgudur. Erdoğan ayrıca kıraathane vaadine de değinerek, bunun muhalefet tarafından yanlış anlaşıldığını, kıraathanenin okuma evi olduğunu, ama sanki kumarhaneymiş gibi bir algı oluşturulduğundan şikâyet etmektedir.

Haberin son kısmında ise Cumhur İttifakı'nın Cumhurbaşkanı Adayı Erdoğan'ın sözlerinin alt başlık yapıldığı görülmektedir: "Cumhurbaşkanı Adayı Olmanın Şartları Olması

Lazım." Erdoğan'ın bu sözleriyle kastettiği kişi ise HDP'nin tutuklu Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş'tır. Erdoğan konuşmasının bu bölümünde Demirtaş ve destekçileri olarak gördüğü Millet İttifakı'na yüklenerek; tutukluluğuna değil, neden tutuklu olduğuna bakmak gerektiğini ve kendisinin Demirtaş'ın adaylığından rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir.

Haberin genel söylemi, Cumhur İttifakı'nın argümanlarını destekleyici bir yapıdadır. Özellikle CHP ve HDP'nin fazlaca eleştiriye maruz kaldığı görülmektedir.

15 Haziran 2018 günü Ortadoğu gazetesi MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Ramazan bayramı sebebiyle yaptığı açıklamaları sürmanşetten yayınlamıştır. "Kandil'de Türk bayrağı Dalgalanmalı" başlığıyla verilen haberde, Bahçeli'nin Türk bayrağıyla çekilen bir fotoğrafına da yer verilmiştir.

Habere makro açıdan bakıldığında konusunun Türkiye'nin milli güvenlik sorunlarına odaklandığı göze çarpmakta, satır arasında beka vurgusu yapılmaktadır. Haberin spotu Bahçeli'nin açıklamalarından oluşturulmuştur. Spotta işlenen konu PKK, PYD, YPG gibi terör örgütlerinin tamamen çökertilmeden ülkede huzuru temin etmenin mümkün olmadığıdır. Bahçeli'nin açıklamasında bu örgütler İnsanlık suçlusu ve cani olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca bu örgütlerin yok edilmemesi durumunda sadece Türkiye'nin değil diğer ülkelerin de huzura kavuşamayacağının altı çizilmiştir.

Haberin gövdesinde kaynağının bayram mesajı yayınlayan Devlet Bahçeli olduğu belirtilmekte ve bayram mesajında dile getirilen unsurlara yer verilmektedir. Bahçeli, terör kamplarının bulunduğu Kandil temizlenmedikçe ve Türkiye içinde ve sınırlarımız dışında faaliyet gösteren terör grupları imha edilmedikçe bölgeye ve Türkiye'ye huzur gelmeyeceğini belirtmektedir. Haberin devamında Bahçeli'nin açıklamalarının milliyetçilik söyleminden, İslam ümmeti söylemine doğru kaydığı görülmektedir. Bu noktada Filistin topraklarındaki uygulamalarından dolayı İsrail devletini eleştirmekte ve İslam milleti üzerindeki baskıların ortadan kalmadığı bir dünyada huzurun da tesis edilemeyeceği yönündeki düşüncesini dile getirmektedir.

Bahçeli'nin açıklamalarının Türk-İslam sentezinde bir yaklaşımı benimsediği ve ülkenin beka meselesine de vurgu yaptığı haberin ilerleyen bölümlerinden de anlaşılmaktadır. Bahçeli açıklamasında "Ülkemizin yegâne amacı bekamıza yönelmiş ağır husumet ve huşunet (Sertlik, kırıcılık) varlığını kaynağında yok etmek olmalıdır." sözlerine yer vermiştir.

Haberin devamında Bahçeli'nin 24 Haziran seçimleriyle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Bahçeli'nin açıklamalarından Başkanlık Sistemine yönelik eleştirilere sıcak bakmadığı ve sistemden geri dönüşün ise ülkenin menfaatlerine uygun olmayacağını benimsediği anlaşılmaktadır.

Ortadoğu gazetesinin 16 Haziran 2018 günkü nüshasında merhum Alparslan Türkeş'in kabrini ziyaret eden MHP lideri Devlet Bahçeli'nin seçim ve gündemle ilgili sözlerinin yer aldığı habere ilk sayfada yer verilmiştir. Haberin başlığında ise Bahçeli'nin, seçim gündeminde önemli bir yer işgal eden Selahattin Demirtaş'la ilgili sözleri yer almıştır: "Demokrasi'nin ölçüsü Demirtaş'mı." Haberin spotunda ise, 15 Haziran 2018'de yine Bahçeli tarafından dile getirilen, terör örgütü PKK'nın Kuzey Irak'ta yer alan Kandil üssüne Türk bayrağı dikilmesi konusu gündeme getirilmiştir.

Tematik olarak incelendiğinde, haberin başlığı ve spotunda ayrı konuların işlendiği görülmektedir. Bununla birlikte her iki konunun ortak paydasının terör olduğunu da belirtmek gerekmektedir.

Haberin ilk sayfasındaki devamımda, Bahçeli bu kez FETÖ terör örgütünü ele almakta ve ABD'nin FETÖ ile ilintili kişileri Türkiye'ye iade etmesi gerektiğini söylemektedir. Bahçeli sözlerinin devamında Türkiye'deki tüm siyasetçilere seslenerek demokrasinin ölçüsünün Selahattin Demirtaş olmadığını, Demirtaş'ın serbest kalmasının bir demokrasi meselesi olarak görülmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Gazetecilerin af konusundaki düşüncelerini sorması üzerine Bahçeli, af düşüncesine seçim beyannamesinde yer verdiklerini, fakat ellerindeki vekil sayısıyla tek başına bunu başaracak güçlerinin olmadığını söylemiştir. Bahçeli'nin bu ifadeleri af konusunda AKP'den destek alamadıklarını da ortaya koymaktadır.

Haberin devamına gazetenin 8. sayfasında oldukça geniş yer verilmiştir. İç sayfadaki başlık ilk sayfadakiyle aynıdır. Yine her iki spotunda aynı içerikte olduğu görülmektedir. Haberin bu kısmında Bahçeli'nin seçimle ilgili düşüncelerinin de yer aldığı görülmektedir. Bahçeli, Cumhur İttifakı adayı Erdoğan'ın ilk turda seçileceğini belirtmiştir. Yine ABD'de yaşayan FETÖ mensuplarına değinen Bahçeli, ülkenin mahrem bilgilerinin bu kişiler yüzenden tehlike altında olduğu ve ABD'nin iki ülke arasındaki dostluk gereği bu insanları en kısa sürede Türkiye'ye iade etmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bahçeli'nin Kandil operasyonu ile ilgili görüşlerine bu sayfada daha geniş biçimde yer verilmiştir. "Kesin Sonuç Almanın Zamanı Gelmişte Geçiyor" alt başlığının kullanıldığı bu bölümde Bahçeli tarafından Kandil operasyonuyla terör örgütüne yönelik bitirici darbenin vurgulamasının gerektiği dile getirilmiştir.

Haberin tamamının Devlet Bahçeli'nin açıklamalarıyla şekillendiği görülmektedir. Haberde farklı temaların işlendiği, ağırlıklı temaların ise Cumhurbaşkanlığı seçimi ve terör konuları olduğu anlaşılmaktadır. Temalar arasında ağırlığın Demirtaş meselesine verildiği haber içinde bu konuya ayrılan yerden ortaya çıkmaktadır.

Ortadoğu gazetesi aynı gün içinde Devlet Bahçeli haberlerine yer vermeyi sürdürmüştür. Gazetenin 8. sayfasında Devlet Bahçeli'den alıntılanarak "Cumhurbaşkanının Sözlerine Katılıyorum" başlığıyla bir haber yayınlanmıştır. Gazete, başlıkta yer alan ifadeyi tırnak içinde vererek sözlerin kaynağının Devlet Bahçeli olduğunu ortaya koymuştur. Şematik olarak incelendiğinde bu haberin açıklama türünde olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinde, Bahçeli'nin haberin başlığında yer alan açıklamasını, Erdoğan'ın tutuklu kimselerin aday olmaması gerektiği hakkında yaptığı açıklamalarla ilgili fikri sorulunca beyan ettiği anlaşılmaktadır. Bahçeli, soru üzerine verdiği beyanatta Cumhurbaşkanının aday belirleme noktasındaki düşüncesine katıldığını ifade etmekte ve bu noktada toplumun hoşgörülü tutumunun da suiistimal edildiğini düşünmektedir. Bahçeli'nin sözünü ettiği konunun tutuklu Selahattin Demirtaş'ın Cumhurbaşkanı adayı olmasıyla ilgili olduğu haberin devamından da anlaşılmaktadır.

Haberin devamında Bahçeli, HDP'nin PKK terör örgütünün gölgesinden sıyrılarak kendi iradesiyle bir aday belirleme arzusu bulunuyorsa, bunun yolunun halen tutuklu olan Demirtaş'ı aday göstermekten geçmediğini, zira Demirtaş'ın 2014 yılındaki Kobani protestoları sırasında verdiği beyanatla 53 kişinin hayatını kaybetmesine yol açan bir kişi olduğunu dile getirmiştir. Bahçeli, HDP'nin seçimlere katılıp demokrasiye katkı sağlamak istiyorsa Demirtaş dışında başka birini de pekâlâ aday gösterebileceğini; fakat bunu yapmayarak aslında terör örgütüyle bağlantısını da bir manada deşifre ettiğini ima etmektedir.

10 Haziran 2018 tarihinden beri gazetede analiz edilen tüm haberler göz önüne alındığında, Ortadoğu gazetesinin HDP ve ona destek olduğunu düşündüğü Millet İttifakı'nda yer alan partilerle ilgili olumsuz iddialarda bulunduğu görülmektedir. Bu haber de aynı düşüncenin devamı olarak görülebilir. Cumhur İttifakı tarafından seçim mottosu olarak belirlenen ülkenin beka meselesi, Ortadoğu gazetesinin seçimle ilgili hemen tüm haberlerinde tema olarak işlenmektedir. Beka meselesinin en önemli alanları olarak ta PKK, PYD, YPG ve bu örgütlerle organik bağı olduğu düşünülen HDP, haberlerde olumsuz temalar üzerinden eleştirilmektedir.

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde, 11 Haziran 2018'de AKP milletvekili Halil İbrahim Yıldız'ın kardeşinin hayatını kaybettiği olayla ilgili bir haber 16 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinde yer bulmuştur.

Bu haberin konusunu, CHP tarafından olayı araştırmak için görevlendirilen Ankara Milletvekili Levent Gök'ün açıklamaları oluşturmaktadır.

Haber gazetede "CHP'den Suruç'taki Saldırıya İlişkin Sağduyu Çağrısı" başlığıyla yayınlanırken, başlığın "Sağduyu Çağrısı" bölümünün kalın puntolarla verildiği görülmüştür.

Tasarımdaki bu farklılığın sağduyu kelimesi üzerine dikkat çekmeyi hedeflediği ve gazetenin de bu konudaki düşüncesinin tarafların teskin edilmesinden yana olduğu düşüncesini benimsediğini göstermektedir.

Şematik yapısından açıklama türü olduğu anlaşılan haberin gövdesi Suruç'ta meydana gelen saldırıyı araştırmak için bölgeye giden Milletvekili Gök'ün açıklamalarıyla şekillenmektedir. Gök'ün yaptığı açıklamalarla, demokratik bir seçim sürecine gidilen bu günlerde bu türden üzücü olayların yaşanmaması gerektiğini söyleyip, tarafları sağduyuya davet ettiği görülmektedir.

Haberin devamında Levent Gök, demokrasi ve siyaset kavramlarının bir arada düşünülmesi gereken kavramlar olduğu ve demokrasi içinde de şiddete asla yer olmadığı şeklinde açıklamaları dile getirmiştir. Gök, demokrasilerde herkesin düşüncesini serbestçe dile getirme özgürlüğü bulunduğunu fakat şiddetin asla başvurulmaması gereken bir yol olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Gök'ün konuyla ilgili yaptığı açıklamalarda, ülkenin geçmişte şiddetten çok çektiğini, üstelik şiddetin hâlen daha bitmeyip devam eden bir olgu olduğunu, ülkenin şiddetin yol açtığı travmaları tam olarak atlatamadığını belirtmiştir. Gök bundan dolayı şiddetin önlenmesinin tüm siyasilerin görevi olduğunu ifade etmiştir.

Haberin başlığında ve gövdesinde CHP milletvekili Levent Gök'ün açıklamaları üzerinden oluşturulan söylemin, sükûnet ve sağduyu ifadelerinde yer bulduğu anlaşılmaktadır. Sağduyu düşüncesinin Ortadoğu gazetesi tarafından da benimsenen görüş olduğu hem başlıktaki tasarımdan hem de haberin yapısında Gök'ün açıklamalarını olumsuzlayan bir yapıda kurgulanmamasından anlaşılmaktadır.

17 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesi, Devlet Bahçeli'nin Ramazan Bayramı dolayısıyla yaptığı açıklamaların yer aldığı haberi manşetine taşımıştır.

Logonun hemen altında yer alan haberin başlığında büyük puntolarla "Zillet İttifakı Bozguna Uğrayacak" başlığına yer verilmiştir. Haberin spotunda ise Devlet Bahçeli'nin partisinin İstanbul bayramlaşma programının büyük bir coşku ve kucaklaşmaya sahne olduğu belirtilmiş, ayrıca Bahçeli'nin yeni hükümet sistemi içinde kendilerinin de yer alacağı yönündeki açıklamaları yer almıştır.

Haberin başlığının tırnak içinde verilmediği, bundan dolayı da gazetenin görüşünü de yansıttığı anlaşılmaktadır. Başlıkta millet kelimesi yerine kullanılan "Zillet" kelimesi, bahsedilen ittifak hakkındaki olumsuz düşünceyi ortaya koymakta, aşağılama anlamı katmakta ve bu şekilde yanlı davranılıp nesnellik ve dengelilik ilkesi göz ardı edilmektedir.

Başlığın hemen altında bayramlaşma töreninden bir kare fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraf karesinde Devlet Bahçeli parti kurmaylarıyla beraber ön planda yer alırken, arkada ise salonda bulunan partililerin görüntüsü bulunmaktadır. Salonun tavanının Türk bayrağı, MHP bayrağı, Atatürk, Bahçeli ve Türkeş posterleriyle donatıldığı görülmektedir. Devlet Bahçeli'nin solunda Atatürk ve sağında ise Türkeş'in posterleri konumlandırılmıştır. Bu şekilde MHP'nin, Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'ne özden bağlı ve partinin kurucusu Alparslan Türkeş'in mirasına sahip çıkan bir siyasi örgüt olduğu gösterilmektedir.

İlk sayfada yer alan bölümlerden ilkinde Bahçeli'nin ağır biçimde Millet İttifakı Cumhurbaşkanı adayı İnce'ye yüklendiği gözlememektedir. Bahçeli, İnce'nin Beyaz Türk, Zenci Türk açıklamalarıyla bölücülük yaptığını dile getirerek, İnce'yi " hadsiz" ve "seviyesiz" sözcükleriyle suçlamıştır. Bahçeli buradaki sözlerinin devamında "İncelip ahlaken kopan bu şahsa diyorum ki, Türk'ün beyazı-zencisi olmaz, tarih boyunca da olmamıştır. Ya Türk'sündür ya da değilsindir. Ya adamsındır ya da ar damarı çatlak bir bedbaht" sözlerini sarf etmiştir. Bahçeli'nin eleştirilerinin çok ağır olduğu ve konuşma içinde yer alan "incelip" "ahlaken kopan" "ya adamsındır ya değilsindir" gibi sözlerin eleştiri sınırlarını aşan alaycı ve kırıcı bir üsluba sahip olduğu da söylenebilir.

İlk sayfadaki bölümlerden ikincisinde ise, Bahçeli'nin 24 Haziran seçimlerinde partisinin oyunu olduğundan az gösterdiğini düşündüğü çevreleri eleştiren sözleri yer almaktadır. Bahçeli, partisinin oyunu %5 civarında gösterenlerin sonuçlar geldiğinde "Ya şok olacaklarını ya da yok olacaklarını" ifade etmektedir. Bahçeli'nin eleştiriler sırasında " Durmasınlar yüzde 5'e düştüğümüzü şerefsizce ifade etsinler" cümlesine yer verdiği görülmektedir. Bu açıklamalardan Bahçeli'nin, partisinin oyunu düşük gösteren çevrelere karşı son derece öfke dolu olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin gazetenin iç sayfasında aynı başlık ve spotla geniş biçimde verildiği görülmektedir. Burada, Bahçeli'nin MHP için kullandığı övgü dolu cümlelerle habere başlanmış ve "Bayrağımız Bir, Bayramımız Birdir" alt başlığıyla devam edilmiştir. Bayramlaşma programının İstanbul'da yapıldığı ve salonun hıncahınç doldurulduğu da bu kısımda verilmiştir. Bahçeli'nin salondakilere ve ekranlardan izleyen tüm taraftarlarına son derece övgü dolu sözlerle hitap ettiği görülmüştür.

"Ömrümüzü Kısaltmak İçin Fırsat Kollayanlar Var" alt başlığı altında Bahçeli'nin MHP'nin başarısını istemeyen pek çok kesim olduğu, bunla birlikte onların çabalarının boşa giderek partinin başarılı olacağını dile getirdiği yönündeki sözlerine yer verilmiştir.

Bahçelinin konuşmaları arasında yer alan "Derdimiz Türkiye, Dileğimiz Kutludur" sözü başka bir alt başlığa taşınarak vurgulanmıştır. Bahçeli konuşmasının devamında

sözlerini gemileri karadan yürüten Fatih'e, 40 çadırlık bir obadan İmparatorluğa yol alan Osmanlı Devleti'ne getirerek yoğun biçimde mitleştirme yapmıştır. Türk ulusunun geçmiş başarıları ve efsanelerini partisinin gelecek başarısı için esin kaynağı olarak belirlemiş ve bunu kitlesiyle paylaşmıştır.

"Bu Vatan Sahipsiz Değildir, Sahip Olacak Bizleriz" alt başlığıyla devam eden haberde, MHP ile ilgili bir dizi olumlamada bulunulmuş ve toplumsal değerlere milliyetçi bir söylemle vurgu yapılmıştır. Tüm olumsuzlukların çaresi olarak MHP gösterilmiştir.

Son derece milliyetçi ve destansı bir biçimde yazılmış bir söylev metnini kürsüden salondakilere okuyan Bahçeli'nin sözleri, gazetenin iki sayfasını tamamıyla doldurmuştur. Bahçeli'nin okuduğu ve profesyonel bir ekip tarafından yazıldığı anlaşılan metnin aynen gazete sayfasına aktarıldığı görülmektedir.

Haberin devamımda, " HDP, FETÖ'nün Yükselen Yıldızıdır" alt başlığında CHP, HDP ve FETÖ'nün seçimde birlikte hareket ettikleri, Bahçeli tarafından tekrar dile getirilmiştir. CHP'nin umut bağlanamaz bir parti olduğu, İyi Parti'nin ise hayır gelmeyecek bir hareket olduğu bahçelinin sözleri paralelinde verilmiştir.

Haberin son kısmında yine Bahçeli'nin "Al bayrağımız eninde sonunda Kandilin Tepesine Dikilecek" sözlerine yer verilmiştir. Bahçeli sözlerini bitirirken seçim sonucunda Cumhur İttifakı'nın ipi göğüsleyen taraf olacağını beyan etmiştir.

Haber metninden çok, bir söylevi yansıtan içerik MHP'nin adeta manifestosudur. Haberde Bahçeli'nin sözlerinden aktarılan destansı ifadeler ve mitlere gönderme yapan açıklamalarla çok sayıda mecaz içeren sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bahçeli'nin açıklamalarında retorik sanatı sonuna kadar kullanılmış, sözcükler ve cümleler kitleyi etkilemek ve ikna etmek üzere inşa edilmiştir.

17 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinde, MHP Samsun Milletvekili adayı Erhan Usta'nın 24 Haziran seçimleriyle ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Haber "Milliyetçi Hareket Partisi Ülkenin Teminatıdır" başlığıyla yayınlanmıştır.

Haberin gövdesinde yer alan bilgilere göre, Erhan Avcı, Havza ilçesindeki bayramlaşma töreninden sonra Ayvacık Ziraat Odası tarafından düzenlenen bahar şenliği programına katılmış ve burada bazı açıklamalarda bulunmuştur. Avcı açıklamasında partisini 15 Temmuz darbe girişimden önce yeterince tanımayanların bu esnada gösterdikleri tutum sayesinde tanıma imkânı olduğunu söyleyerek, MHP'nin darbe girişimi sırasındaki pozisyonunu ve bu pozisyonun MHP hakkında oluşabilecek tüm olumsuz yargılara set çektiğini ifade etmektedir. Sözlerinin devamında partisinin Türkiye'nin sigortası ve teminatı

olduğunu dile getiren Avcı, MHP'nin kısa vadeli çıkarlar peşinde olmayıp, ülkenin uzun dönemli çıkarlarını gözeten bir parti olduğunu sözlerine eklemiştir.

Haberin son kısmında ise Milletvekili adayı Avcı'nın, meclise güçlü bir biçimde girmeleri durumunda MHP'nin ne türden başarılara imza atacağını ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir. Avcı, toplumun sıkıntılarını hızlı ve kolay bir şekilde çözebilmek için milletin oyuna talip olduklarını da son söz olarak belirtmiştir.

Haberin temasının MHP'nin imajı üzerine kurulduğu ve içeriğin tamamen olumlayıcı sözcük ve cümlelerden oluşturulduğu görülmektedir. Haberin tamamı ele alındığında, gazeteye ideolojik yakınlığı olan partinin siyasal reklamının yapıldığı bir metin intibası vermektedir.

Ortadoğu gazetesinin 18 Haziran 2018 tarihli nüshasında, yeraltı dünyasının ünlü ismi Alaattin Çakıcı'nın açıklamalarına dayandırılan bir haber yer almıştır. "Bahçeli'yi Yolda Bırakmak Türkeş'e İhanettir" başlığıyla verilen haberin üst başlığında ise oldukça ilginç bir cümle yer almaktadır: "Çakıcı'dan Mektup Var"

Haberin konusunu Alaattin Çakıcı'nın Kırıkkale T Tipi Cezaevi'nden yazdığı, Ülkücü olarak adlandırdığı kesime yönelik çağrılarından oluşan mektubun metni oluşturmaktadır. Çakıcı'nın haberin hemen başında özellikle vurgulanan cümlelerinde ise "Devlet Bahçeli'yi Yarı Yolda Bırakmak Türkeş'e İhanettir" sözleri yer almaktadır. Zaten haberin başlığına taşınan da bu cümle olmuştur. MHP'nin kurucusu ve Ülkücü camianın önderi olarak bilinen Türkeş'in isminin zikredilmesinin Cumhur İttifakı dışındaki oluşuma destek verme eğiliminde olan milliyetçi seçmeni etkileme amacı güttüğü düşünülebilir. Gazete de bu cümleyi başlığa taşıyarak aynı amaca hizmet etmektedir.

Haberin gövdesi bütünüyle Alaattin Çakıcı'nın mektupla göndermiş olduğu açıklamalardan oluşmaktadır. Çakıcı mektubunda 1. turda Cumhur İttifakı'nın kazanamaması ve seçimlerin 2. tura kalıp "şer ittifakı" olarak adlandırdığı siyasal partiler tarafından kazanılması halinde, 5000 yıllık Türk tarihinde bir ihanete yol açacağını belirtmektedir. Çakıcı mektubunun devamında, ülkenin son dönemlerde yaptığı askeri operasyonlar yüzünden ekonomik olarak zor duruma düştüğünü ve bu durumun da Cumhur İttifakı'nın elini zayıflattığını iddia etmektedir.

Çakıcı sözlerinin devamında ABD ve AB'nin Türkiye'nin başarısını istemediğini ve bundan dolayı da seçimlerde Millet İttifakı'na destek vereceğini ileri sürmüştür. Çakıcı'nın buradaki ifadelerinde üst akıl, siyonist, gibi sözcükleri kullandığı görülmektedir. Özellikle "Siyonist" kelimesi, Türkiye'de milliyetçi ve sağ düşünceye sahip kimseler için olumlu bir anlam ifade etmemekte, hatta çoğu zaman kötü gidişatın sebebi gibi sunulmaktadır. Bu

bakımdan bu sözcüklerin seçilmiş olmasının sağ seçmen üzerinde etkili olacağı düşüncesine dayandığı düşünülebilir.

Çakıcı, özellikle Meral Akşener'in partisi olan İyi Parti'ye değinerek, ikinci turda CHP adayına destek vermemeleri gerektiğini ısrarla belirtmiş, Bu konu da temelde İyi Partiye oy verenlerin ülkenin bekası söz konusu olduğunda vatan ve milletten yana tavır alacak kimseler olduğuna değinmiştir. Çakıcı, İyi Parti lideri Akşener'e yüklenerek seçimlerin ikinci tura kalması halinde Cumhur ittifakı adayını desteklememesi durumunda ülkeye en büyük kötülüğün yapılacağını savunmuştur. 2. turda Cumhur İttifakı aleyhine bir sonuç çıkması durumunda ise halkın bunun faturasını Akşener'e keseceği düşüncesini dile getirmiştir. Çakıcı'nın bu cümlelerdeki ifadeleri ve haberdeki diğer unsurlar bu yazının özellikle İyi Parti mensuplarını etkilemek için hazırlandığı düşüncesini güçlendirmektedir.

Yazısında ülke içinde ve dışındaki tüm milliyetçilere seslendiğini ifade eden Çakıcı, sözlerine iyi kulak verilmesinin gerekli olduğunu da vurgulamıştır. Bu vurgulama konunun ne kadar önemli olduğuna da işaret etmeyi amaçlamaktadır. Çakıcı, seçimde Bahçeli ve MHP yanında yer almayan ülkücüleri, Alparslan Türkeş'in emanetine sahip çakmamakla itham etmektedir.

Haberin devamında mektuptan alıntılanan ifadelerde, Bahçeli'ye seçimlerde destek vermek gerektiğini bir kez daha ifade eden Çakıcı, bunun aynı zamanda ülkenin bir beka sorunu olduğunu da savunmuştur. "Sayın Bahçeliyi yarı yolda bırakmak cennet mekân Alparslan Türkeş'e ihanettir" cümlesini kuran Çakıcı, seçimlerde Bahçeli'nin arkasında olduğunu ve Alparslan Türkeş'i seven herkesin de bu doğrultuda hareket etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yazısının sonunda Türk milliyetçilerini öven ve kendisinin ömrü boyunca doğru bildiği şeylerin peşinden gittiğini belirten Çakıcı, sözlerini ülkenin geleceği için ettiği dualarla tamamlamaktadır.

Haberde kullanılan mektup iyi bir retorik örneği oluşturmaktadır. Devlet bahçeli ve Cumhur İttifakı'nın neden desteklenmesi gerektiği konusu, Alparslan Türkeş ve milli manevi değerler referans gösterilerek kanıtlanmaya çalışılmıştır. Haberin hedefinde ise İyi Parti ve Meral Akşener olduğu görülmektedir. Bahçeli'yi ve Cumhur İttifakı'nı desteklemesi gerekenler olarak işaret edilen de aslında bu partidir.

"Kırgınlıkları ve Küskünlükleri Geride Bırakmamız Gerekiyor." 18 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinden alınan bu başlık, MHP Genel Başkan Yardımcısı Sefer Aycan'ın Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesindeki bayramlaşma merasimindeki sözlerinden alıntılanmıştır. Haberin spotunda ise Aycan tarafından dile getirilen, her partilinin bu davanın

bir eri olduğu, seçime az bir zaman kala kırgınlık ve küskünlükleri bir yana bırakarak MHP'nin ortak amacı için çalışılması gerektiği yönündeki düşüncelerine yer verilmiştir. Haberin başlığının gazetede tırnak içinde kullanılmaması gazetenin bu düşünceye ortak olduğunun işareti olarak algılanabilir.

Haberin gövdesinin de başlık ve spotta yer alan kırgınlık ve küskünlüklerin bir tarafa konulması düşüncesiyle başladığı dolayısıyla da bu durum, haberde tematik bütünlüğün ve retoriksel tekrara dayalı ikna yöntemi kullanıldığını ortaya koymaktadır. Aycan, 24 Haziran seçimleri için çalışmaların devam ettiğini ve MHP'nin Türk- İslam misyonunun sahiplenicisi olduğunu ifade etmiştir. Haberin devamında bir kez daha kırgınlık ve küskünlüklerin unutulması gerektiğine değinilmiştir. Bu durumun haberde en çok vurgulanan tema olduğu düşünüldüğünde, parti içinde böyle bir sorun olduğu yönünde kuşku oluşmasına yol açabilmektedir. Haberde sıklıkla aynı kavramların kullanılması bu konularda bir sıkıntı olduğunu, fakat her şeye rağmen günün kenetlenme günü olduğu mesajını vermeye çalışmaktadır.

Haberin devamında MHP Afşin İlçe Başkanı Ersal Koç'ta, seçimde aralarına nifak sokmak isteyenler olabileceğini, bununla birlikte bu oyuna gelmeyeceklerini dile getirmiştir.

Haber bir bütün olarak ele alındığında, MHP içinde dargın kesimlerin bulunduğu, diğer yandan bazı kesimlerin de MHP'ye oy verecek kitleyi etkisi altına almaya çalıştığı düşüncelerine yer verildiği anlaşılmaktadır. MHP'nin kendisinden koparak İyi Parti ismiyle kurumsallaşan kesime oy kaptırma endişesi yaşadığı, bunun da haber metinlerine çeşitli aralıklarla yansıdığı görülmektedir. Yine, 18 Haziran tarihli "Bahçeli'yi Yolda Bırakmak Türkeş'e İhanettir" başlıklı haberde bu kaygı açıkça görülmektedir.

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin MHP'li belediye başkanı Hüseyin Sözlü, Ortadoğu gazetesinin 18 Haziran 2018 tarihli nüshasında yayınlanan bir habere konu olmuştur. Haberin başlığında şu ifadelere yer verilmektedir: "Başkan Sözlü Bayram Geleneğini Bozmadı." Başlıkta Sözlü için olumlu olacak bir ifadeye yer verilmiştir. Geleneklere bağlı olması, toplumun gözünde değerli bulunması için sebep teşkil edebilecek bir özelliktir.

Haberin devamından Belediye Başkanı Sözlü'nün bu yılda bozmadığı geleneğin; Bayram namazını Ceyhan ilçesinde bulunan Çokçapınar Köyü'nde kılmasıdır. Haberde yer alan bilgilere göre, başkan Sözlü her bayram köyüne giderek bayram namazını kılmakta, vefat eden akrabalarının mezarlarını ziyaret etmekte ve ailesiyle bayramlaşmaktadır. Gazete bunun altını çizmek için " İlk Durağı Baba Ocağı Oldu" alt başlığını kullanmıştır. Başlıktaki ifadenin son derece olumlu anlamlar barındırdığı görülmektedir. Baba ocağını ziyaret etmesi başkanın ailesine ve büyüklerine saygılı ve hürmetli bir insan olduğunu belirtmektedir. Türk toplumu

ve örfü içinde bunun önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde bu alt başlığın Sözlü ‘nün lehine anlamlar oluşturduğunu söylemek zor olmayacaktır.

Haberin gövdesinde değinilen diğer bir konu da, kendi ailesiyle birlikte eşinin ailesine de değer verdiğini belirten ifadeler olmuştur. Sözlü‘nün bu olumlu hareketi de gazete tarafından alt başlığa taşınmıştır: “Eşinin Ailesini İhmal Etmedi.”

Haberin devamında Sözlü‘nün köyündeki işlerini hallettikten sonra Adana’ya döndüğü, protokolle bayramlaştığı ve Adana Gazeteciler Cemiyetini ziyaret edip bayramlaştığına değinilmiştir. Cemiyete yaptığı ziyaret de yine son derece olumlu ifadelerle alt başlığa taşınmıştır. Buradaki alt başlıkta “35 yıldır Yapılamayanı Yaptı” cümlesi yer almış, başlıkta sayısal veri kullanılması başlığın etkisini artırmış ve ”yapılamayanı yaptı” ifadesi Sözlü lehine son derece olumlu bir anlam oluşmasını beraberinde getirmiştir.

Haberin tamamında kullanılan başlık ve ifadelerin Hüseyin Sözlü lehine olduğu gözden kaçmamaktadır. Haberde, MHP Adana Belediye Başkanı Sözlü için olumlu bir hava estirildiği anlaşılmaktadır.

19 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinin manşetinde yer alan konu sandık güvenliğidir. Sandıklara Dikkat” başlığıyla verilen haberin spotunda daha önce de bahsedildiği şekilde Millet İttifakı’ndan “5 Benzemezler” olarak bahsedilmekte ve bir oldu-bitti ye getirerek seçim sonuçlarını manipüle edebilecekleri iddiasına yer verilmektedir. Haberin ilk sayfadaki fotoğrafında MHP lideri Bahçeli’nin ülkücü selamı veren bir pozu kullanılmıştır.

Haberin ilk sayfada verilen kısmı muhabirin, seçimde umduğu başarıyı bulamayan Millet İttifakı’nın seçimlere dışardan müdahale edebileceğini iddia eden yorumuyla başlamaktadır. Bu bakımdan, varsayımların gerçek gibi sunulması haberin nesnelliğine zarar vermektedir. Haberin devamında, Bahçeli’nin İstanbul’da yaptığı konuşmalara yer verilerek seçimlere muhakkak katılmaları, sandıkları her türlü provokasyona karşı boş bırakmamaları çağrısına yer verilmiştir. Bahçeli’nin yanında, MHP genel sekreteri İsmet Büyükataman’ında aynı doğrultuda beyanat verdiği haberin devamında dile getirilmiştir. Haberin geniş haline ise gazetenin iç sayfasında yer verilmiştir.

İç sayfada yine aynı başlık kullanılırken “Dikkat” sözcüğünün kalın ve büyük yazıldığı görülmüştür. Böyle yapılarak, sandık güvenliğinin önemine vurgu yapılmaya çalışılmıştır. İlk sayfada olduğu gibi Millet İttifakı’ndan “5 benzemez” ifadesiyle bahsedilerek, olumsuz bir anlam yaratılmaya devam edilmiştir. Ayrıca burada yazılanlar herhangi bir kaynağa dayandırılmadan muhabirin kendi düşünce ve yorumunun sonucu olduğundan haberde olması gereken etik ilkelerin de ihlal edildiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde Bahçeli'nin sandık güvenliği ile ilgili sözlerinin yanında, Cumhur İttifakı'nın 24 Haziran seçimlerinden başarıyla çıkacağı yönündeki beyanatlarına da yer verilmiştir. Bahçeli'nin bu açıklamalarının hemen altında ise dikkat çeken bir alt başlık kullanılmıştır: "Sandıkları Asla Boş Bırakmayınız" Başlıkta kullanılan bu kesin ifadeyle sandık güvenliğinin problemli olduğu mesajı da etkin biçimde verilmektedir.

Bahçeli, haberin devamında Cumhurbaşkanı adaylarının Recep Tayyip Erdoğan olduğunu kararlılıkla vurgulamış ve Cumhur İttifakı birlikteliğine bir kere daha kuvvetli biçimde değinmiştir. Sözlerinin devamında ise MHP'den övgüyle söz ederek, Türklüğün kesilmez nefesi oldukları benzetmesini yapmıştır.

Haberin son kısmında ise sandıkların asla boş bırakılmaması gerektiği konusunda seçmenler bir kere daha uyarılmakta, milliyetçilik ve vatanseverlik kavramlarına da göndermeler yapılmaktadır.

Seçim atmosferi içinde Ortadoğu gazetesinin sıklıkla Adana ilini ele alan haberlere yer verdiği görülmüştür. Bunun sebebi olarak, hali hazırdaki Belediye başkanın MHP'li olması ve 24 Haziran seçimlerinin Adana'da yarışmacı ve rekabetçi bir ortamda geçebileceği düşüncesinin gazete ve MHP yönetimi tarafından dikkate alınması olabilir. (Nitekim 31 Mart 2019 Yerel seçimlerinde MHP belediye başkanlığını CHP 'adayına kaybetmiştir) Diğer yandan, MHP lideri Devlet Bahçeli'nin eskiden Adana'nın ilçesi olan Osmaniyeli olması da bu tercihte etkili olabilir.

Yukarıda değinilen bilgiyi destekleyecek biçimde bir gün sonra, yani 19 Haziran 2018 tarihinde yine Adana mahreçli bir habere gazetede yer verilmiştir. Haberin başlığı şu cümleden oluşmaktadır: "Adana Üç Hilal İle Yeni Bir Tarih Yazar" Başlığa taşınan cümlenin ise MHP İl Başkanı Bünyamin Avcı'nın açıklamalarından alıntılandığı anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinde Avcı'nın, Adana şehrinden övgü dolu ifadelerle bahsettiği, Gazi Mustafa Kemal'e Kurtuluş Savaşı ilhamını veren şehir olduğu, üç hilal ile yine şanına yakışır bir seçim sonucuna imza atacağını belirttiği sözlerine yer verilmiştir. Avcı, seçime az bir süre kaldığını ve Türk Milleti'nin 6 gün sonra sandığa yansıttığı tercihle kararını vereceğini belirtmiştir. Avcı ayrıca, 16 Nisan 2017 Referandumunda Türk Milletinin Cumhurbaşkanlığı sisteminden yana tavır koyduğunu da sözlerine eklemiştir.

Haber, "MHP Adana'da Her Zaman Bir Numara" alt başlığıyla devam ettirilmiş, Avcı'nın diğer açıklamalarına yer verilmiştir. MHP için Adana şehrinin Genel Başkan Devlet Bahçeli'nin memleketi sayılması nedeniyle özel bir önemi bulunduğundan vatandaşın tercihini MHP'de yana kullanacağı düşüncesi burada öne çıkarılmak istenen düşüncedir. Türkiye'de geçmiş seçimlerin çoğunda hemşericilik ruhunun etkisiyle liderlere

memleketlerinden genellikle yüksek oy çıkma eğilimi olduğu gözlenmektedir. Nitekim, Bülent Ecevit'in Zonguldak'tan, Süleyman Demirel'in Isparta'dan katıldıkları hemen her seçimde yüksek oy aldıkları bilinmektedir. Bu nedenle Adana'dan MHP'ye yüksek oy çıkması beklenmektedir. Bu düşüncenin haber metinde de etkili bir söyleme dönüştüğü başlıklar ve cümleler yoluyla kendini göstermektedir.

Haberin son kısmında ise Adana'nın 49 yıldır MHP'yi tercih ettiği ve son dönemde yapılan belediyecilik çalışmalarıyla da bu yönelimin artacağının umulduğu düşüncesi İl Başkanı Avcı'nın açıklamalarıyla ortaya konmuştur. Haberde Adana şehrinden büyük övgüyle bahsedilmesi ve her daim MHP'yi desteklediğinin üstüne basa basa verilmesi seçimde bir sürpriz yaşanması ihtimalinden az da olsa çekinildiğini göstermektedir. Gazetede bu denli yer ayrılamasın ise, seçimlerde bu şehirden gelebilecek bir yenilgiye tahammülleri olmadığını da alttan alta ima etmektedir.

Ortadoğu gazetesi 20 Haziran 2018 tarihinde, 19 Haziran günü iki özel televizyon kanalının ortak canlı yayınına çıkan Devlet Bahçeli'nin gündemdeki konulara verdiği cevapları manşetine taşımıştır. Manşette kullanılan ifade ise son derece çarpıcıdır. "Ülkücülük Parayla Alınıp Satılmaz" sözleri başlığı oluşturmaktadır. Devlet Bahçeli'ye ait bu sözler gazete tarafından tırnak içinde verilmemesinden dolayı başlıktaki söylemin benimsendiği sonucu çıkmaktadır. Haberin tümünde yer alan diğer unsurlarla birlikte düşünüldüğünde, bu cevabın MHP'nin Cumhur İttifakı içinde yer almasıyla ilgili kamuoyunda oluşan intibaya karşılık en yetkili ağızdan verilmiş bir cevap niteliği taşımaktadır.

Haberin spotunda da yine aynı konu işlenmiştir. Bahçeli'nin Cumhur İttifakı oluşturulurken bir beklenti içinde olmadıkları, sadece inandıkları değerler ekseninde hareket ettikleri düşüncesi burada yer almıştır. Cumhur İttifakıyla birlikte güçlü bir biçimde mecliste temsil şansını yakalanması durumunda da MHP'nin üzerine düşeni yapacağı, dolayısıyla ittifak düşüncesinin seçim sürecinde değil, uzun soluklu bir ortaklık olarak düşünüldüğü mesajını vermiştir.

Spotun hemen altında "Kürt Kökenli Kardeşlerimizle Sorunumuz Yok" başlığının yer aldığı görülmektedir. Bu başlıkta kullanılan "kardeşlerimiz" sözcüğünün başlığın tümünde verilmek istenen dostluk mesajını tamamlayıcı bir anlam oluşmasına yardım eden bir işlevi bulunmaktadır. Başlığın altında ise, yine Bahçeli'nin açıklamalarına yer verilmiştir. Bahçeli açıklamasında özetle partisinin Kürt kökenli vatandaşlarla bir sorunu olmadığını, kendilerinin yalnızca PKK terör örgütüne karşı olduklarını dile getirmiştir. Böylelikle resmi söylemin en büyük argümanlarından olan "PKK Başka, Kürt Halkı Başka" egemen düşüncesinin Bahçeli tarafından da benimsenen bir argüman olduğu ortaya çıkmaktadır.

Haberin ilk sayfada yer alan bölümünde bazı başlıklarla birbirinden ayrılan değişik konulara cevap verildiği görülmektedir. "Mümbiç'in Arkası Gelmeli" alt başlığı altında Bahçeli'nin, Türkiye'nin Münbiç bölgesinde devriye görevine başlamasını olumlu bulduğu yönünde açıklamalar yaptığı görülmektedir. Buradan yola çıkılarak, MHP'nin hükümetin dış politikasına destek verdiği anlamı çıkarılabilir. "Belli Güce Erersem Çıkartırım" alt başlığında ise MHP'nin seçim sürecinde dile getirdiği bazı mahkûmlarla ilgili af tasarısı hakkında Bahçeli'nin düşüncelerine yer verilmiştir. Bahçeli, mecliste belli bir sayıya ulaşmaları durumunda af konusunu gündeme taşıyacaklarını belirtmiştir. Uzun süreden beri gündemi meşgul eden ve AK Parti tarafından benimsenmeyen af konusunda MHP'nin yaklaşımı da bu şekilde ortaya çıkmıştır.

"Ülkücü Onlara Oy Vermez" başlığının konusu ise Bahçeli'ye sorulan Ülkücüler "Cumhur ittifakına neden oy versin" sorusuna verdiği cevaptan oluşmaktadır. Bahçeli bu cevabında diğer partileri eleştirterek, "İnce'ye Mi Verecek, Partiyi Bölüp Dağıtanlara Mı Verecek, Perinçek'e Mi Verecek" cevabını vermiştir. Bu cevapta özellikle Akşener'in ismini söylemeyip kendisinden "Partiyi bölüp parçalayan" olarak söz etmesi en büyük rahatsızlığı İyi Parti'den duyduğu yönünde intiba uyandırmaktadır.

Manşetin altında diğer başlıklardan ayrı ve kırmızı dikdörtgen içinde " Seçim 1. Turda Bitmeli" başlığıyla verilen bölüm ise rengiyle ve mesajıyla diğer alt başlıklardan bir adım öne çıkmakta, MHP'nin seçimden beklentisini ortaya koymaktadır. Diğer yandan gazetenin bu bölümü ayrı bir renkte dikkat çekici olarak dizayn etmesi dikkatleri bu noktaya çekme çabası olarak anlaşılmaktadır.

Bu haber gazetenin 8 ve 9. sayfasında geniş biçimde işlenmiştir. İlk sayfada kullanılan başlığa burada da yer verilmiş, spotta ise, Bahçeli'nin NTV ve Star TV ortak yayınına katılıp Nazlı Çelik'in sorularına cevap verdiği belirtilmiştir.

Haberin girişinde Türkiye'nin Mümbiç'te devriyeye başlaması konusunda Bahçeli'nin görüşlerine başvurulmuş, Bahçeli'nin bunu hayırlı bir girişim olarak kabul ettiği açıklamalardan anlaşılmıştır. Bahçeli 'Çok hayırlı bir teşebbüstür. Tebrik ediyorum, arkası gelmelidir' demiştir.

Bazı Cumhurbaşkanı adaylarının Kandil'e yapılan operasyonu seçim yatırımı olarak görebileceğini söyleyen Bahçeli, bu düşünceye katılmadığını ve bunu Türkiye'nin beka meselesiyle ilgili bir konu olarak gördüğünü dile getirmiştir. Bahçeli, muhalefet partilerinin tutumlarını eleştirerek "Seçim olsa da olmasa da Kandil'e Bayrak Dikilmelidir" düşüncesini dillendirmiştir.

Erken seçim düşüncesini dillendirdiğinde bundan Erdoğan'ın haberi olmadığını söyleyen Bahçeli, erkek seçim Türkiye için bir ihtiyaç olduğu için dile getirdim ifadelerini kullanmıştır. Kendisine seçim sonrası oluşabilecek yeni bir çözüm sürecinde partisinin rolünün ne olacağının sorulması üzerine, Cumhur ittifakının iki tüzel kişilikten oluştuğunu her birinin de farklı hassasiyetleri olduğunu, geçmişte denenen çözüm süreci çalışmalarının ise hayırlı netice vermemesinden dolayı yeni bir sürece sıcak bakmadıklarını dile getirmiştir. Bu noktada iktidar partisinden farklı bir noktada olduğunun sinyalini vermiştir.

Haberin devamında birinci sayfada verilen "PKK başka Kürt vatandaşlarımız başka" alt başlığının 8. sayfada yeniden kullanıldığı ve aynı düşüncenin dillendirildiği görülmüştür. MHP'nin bu konudaki yaklaşımının resmi söylemle paralel olduğu söylenebilir.

Bahçeli, Cumhurbaşkanlığı Yönetim Modelinin iyi bir model olduğunu savunarak, bunun Cumhuriyet tarihindeki 3. önemli evre olduğunu; birinci evrenin Cumhuriyetin ilanı, ikinci evrenin de çok partili rejime geçiş olduğunu kaydetmiştir. Bu ifadelerden Bahçeli'nin başından beri sahip çıktığı Başkanlık sistemini yine kararlılıkla savunmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Bahçeli seçimlerde Erdoğan dışındaki adaylara şans vermediğini, Erdoğan'ın birinci turda seçilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Tuğrul Türkeş'in seçimlerden sonra Cumhur İttifakı dağılacak açıklaması içinse "O bize Başbuğumuzun emanetidir, istediği açıklamayı yapabilir, bizimle ilişkisi kalmamıştır ve cevap verme gereği duymuyorum" ifadesini kullanmıştır.

Cumhur İttifakı'nın seçimi kazanması durumunda Başkan yardımcısı olup olmayacakları veya en azından bakanlık isteyip istemeyecekleri sorusu karşısında Bahçeli, ne zaman ne söylediyse aynı noktada olduğunu, ittifakın bir rüşvet pazarlığı olmadığını, ülkenin bir zarureti olduğu düşüncelerini yinelemiştir.

Bahçeli, Muharrem İnce'yi eleştirerek apolet sökme konusuna gönderme yapmış, Yalova'da yükselmeyle bu işler olmuyor, git Afrin'de Güneydoğu Anadolu'da mücadele et sözlerini kullanmıştır.

Haberin devamında Cumhurbaşkanlığı sisteminin hakla iyi anlatılması gerektiğini belirten Bahçeli, Karamollaoğlu'nun zoraki aday olduğunu, Akşener'in ise MHP'deyken sahip olduğu üslubunu kaybettiğine değinmiştir.

Haberde gündemdeki konular ve seçimle ilgili hemen her konuya değinilip Bahçeli'nin bu konulardaki görüşüne yer verilmiştir. Bu durum, seçim öncesi geniş perspektifli bir sunum olarak değerlendirilebilir. MHP'nin hemen her konudaki düşüncesi toplumla paylaşılmıştır.

Ortadoğu gazetesinde MHP'den ayrılarak İyi Parti'yi kuran Meral Akşener ve partisi hakkında genellikle haber çıkmamakla birlikte, sınırlı sayıda da olsa İyi Parti haberi yapıldığı görülmekte bu haberlerin ise olumsuzlayıcı anlam içerdiği gözlenmektedir.

"İyi Parti'den 250 Kişi İstifa Etti" başlıklı haber 20 Haziran 2018 tarihinde yayınlanmıştır. Haber makro anlamda ele alındığında konusunun İyi Parti'den istifa eden Manisa'nın Salihli ilçesi Gençlik Kolları başkanı İlyas Çınar ve beraberindeki 250 kişi olduğu anlaşılmaktadır. Haberin başlığında ise kimlerin istifa ettiğine yer verilmeyerek genelleme yapılmıştır. Yanıltıcı haber başlıklarında sıklıkla kullanılan bir yöntem olan genelleme, habercilik etiğiyle bağdaşmayan bir durumdur. Bu tür başlıklar okuyucu tarafından yanlış anlaşılabilmektedir. Okur, İyi Parti Merkez teşkilatından 250 kişinin istifa ettiği izlenimine kapılabilir. Gazetenin bu haberde böyle bir muğlaklık oluşturması İyi Parti'den 250 kişi istifa etti kurgulamasını yapması, ideolojik olarak yakınlığı olan MHP'ye rakip parti olmasından kaynaklanabilir. Başlık bu haliyle, 250 kişinin istifa ettiği İyi Parti'de işlerin iyi gitmediği düşüncesine yol açabilecektir. Gazetenin okuyucunun zihninde böyle bir düşünce oluşturmaya çalıştığı düşünülebilir.

Haberin gövdesinde ise İyi Parti'den istifa etme kararı alan Salihli Gençlik Kolları Başkanı Çınar ve beraberindeki 250 kişinin ilçe meydanında yaptıkları açıklamaya yer verilmiştir. Partisini milliyetçilik ve vatanseverlikten uzak olmakla suçlayan Çınar, teşkilattaki gençlerin dışlandığını, yönetimin de sorunları görmezden geldiğini dile getirmektedir. Kendilerinin aşağılandıklarını, Milletvekili adaylarının halkın değil kişilerin adayı olduklarını, mevcut yönetimle bir başarı sağlanamayacağını düşündükleri için parti ile yolarını ayırma kararı aldıklarını dile getirmiştir.

Haberde ayrıca ilçe meydanında toplanan Çınar ve beraberindekilerin fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin başlığında verilen 250 rakamına karşın, fotoğrafta görünen kişilerin ise en fazla 100 kişi olduğu görülmektedir.

21 Haziran tarihli Ortadoğu gazetesinin manşetinde "Zillet İttifakından Cumhurbaşkanı Çıkmaz" şeklinde bir cümle yer almaktadır. Gazete, ATV yayınına Çıkan Bahçeli'nin sözlerine ve MHP'nin Samsun'da yaptığı mitinge ilk sayfasında ve iç sayfada geniş yer ayırmıştır. Haberin spotuna ise Bahçeli'nin ifadeleri taşınmıştır. "Türkiye 24 Haziran'dan sonra rahat bir nefes alacaktır. Hainler sinecek Türk düşmanları felç geçirecektir" cümleleri, Bahçeli'nin miting konuşmasından alınmıştır.

Haberin temasını televizyon yayını ve mitingde Devlet Bahçeli tarafından yapılan açıklamalar oluşturmaktadır. Başlık ve spotun mikro analizi yapıldığında, bazı sözcükler dikkat çekmektedir. Başlıkta kullanılan "zillet" sözcüğü, Millet İttifakı'nı aşağılayıcı ve

olumsuz anlam oluşturan bir sözcüktür. Haberin başlığının tırnak içinde verilmemiş olması ifadenin gazete tarafından da desteklendiğini ortaya koymaktadır. Spotun ilk cümlesinde seçim sonuçlarının Cumhur İttifakı lehine bitmesi durumunda halkın nefes alacağı, sonuçlar karşısında hainlerin sinip, Türk düşmanlarının felç geçireceği belirtilmiştir. Ötekiler olarak konumlandırılanlar hain olmakla yaftalanıp, inme ve felç geçirme gibi olumsuzlayıcı sözcüklerle birlikte verilmiştir.

Başlığın hemen solunda kırmızı bir dikdörtgen içinde verilen bölümde "Konu, bayrak, vatan ve beka konusudur" başlığı kullanılmıştır. Başlığın altında ise, 24 Haziran seçimlerinin adeta bir var ya da yok olma seçimi olduğu, Türkiye'nin geleceği için büyük bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Haber metninde oluşturulan ise "seçim sadece seçim değil, bir ölüm kalım meselesidir" söylemidir.

Haberde MHP lideri Devlet Bahçeli'nin ülkücü selamı verdiği bir fotoğrafı kullanılmış ve fotoğrafın hemen altında ise Bahçeli'nin "Yapacağız, Mücadele Edeceğiz, Mutlaka Başaracağız" cümlelerine yer verilmiştir. İlk sayfada küçük spotlar halinde verilen haber, geniş biçimde gazetenin 9. sayfasında yer almıştır.

İç sayfadaki haberin gövdesi Bahçeli'nin Samsun mitingi sırasında söylediği sözlerle başlamıştır. Bahçeli konuşmasında CHP, İyi Parti, SP ve HDP'yi eleştirerek PKK ve FETÖ ile birlikte hareket etmekle eleştirmektedir. Konuşmasının devamını milliyetçi söylem ve mitlerle süsleyen Bahçeli, Atatürk'ün Samsun'da yaktığı kurtuluş meşalesini kendilerinin taşıyacaklarını ifade etmiştir.

Bahçeli'nin haberde verilen konuşmasının devamında Türk Milleti'nin zaman zaman aç ve açıkta kaldığı fakat bu topraklarda tutunmak için gerektiğinde canını vermeyi göze aldığı şeklindeki sözlerine yer verilmiştir. Mitingin Samsun'da yapılmasından dolayı konuşmasında sık sık Atatürk ve 19 Mayıs vurgusu yapan Bahçeli'nin ifadelerini coşkulu bir üslupla sürdüğü gözlenmektedir.

Haberin devamında ise ilk sayfa da değinildiği gibi Millet İttifakı'ndan Türkiye'ye Cumhurbaşkanı çıkmayacağı düşüncesine yer verilmiş, ittifaktan "zillet" sözcüğüyle bahsedilmiştir. Bahçeli, Cumhurbaşkanlığı sisteminin gerekliliğini ise 15 Temmuz darbe girişimine bağlayarak ulusal güvenlik için başkanlık sisteminin daha verimli olduğu iddiasında bulunmuştur.

Haber "Kahramanlar Yoksa Dalkavuklar Vardır" alt başlığıyla devam ettirilmiş, bu başlık altında da yine mitlere göndereme yapılarak milliyetçi bir üslup kullanıldığı gözlenmiştir.

Haberin kalan kısmında ise "Türkiye, 24 Haziran'dan Sonra Rahat Bir Nefes Alacaktır" "24 Haziran'da Yeni Bir Türk Zaferine Hep Birlikte Ulaşacağız" alt başlıkları kullanılmıştır.

Ortadoğu gazetesi seçim sürecinde ilk sayfasını ve genellikle içerdeki 2 sayfasını Devlet Bahçeli'nin beyanlarından oluşan yazılara ayırmaktadır. Haber formatı dışında bir söylev veya siyasal iletişim yazısı biçiminde oluşturulan bu yazıların temel amacının MHP taraftarlarına moral vermek, partinin düşünce ve icraatlerini yayma amacı taşıdığı düşünülebilir.

21 Haziran 2018 tarihinde yayınlanan Ortadoğu gazetesinin iç sayfasında yer alan bir haberde, MHP Kahramanmaraş milletvekili adayı Nusret Güloğlu'nun seçim çalışmalarına yer verilmiştir. Haberin başlığı "MHP'li Güloğlu, Zafer Cumhur İttifakınındır" sözleriyle verilmiştir.

Haberin spotunda, yaklaşan 24 Haziran seçimleri sebebiyle Kahramanmaraş MHP milletvekili adayı Güloğlu'nun "Millet İttifakı Milletin Aklı" sloganını kendisine rehber edinerek seçim çalışmalarını sürdürdüğüne yer verilmiştir.

Haberin gövdesine ise yorumla başlandığı, TBMM'nin 15 Temmuz darbe girişimine atıf yapılarak "Gazi Meclis" tanımlaması içinde verildiği görülmektedir. Devamında ise Güloğlu'nun seçimle ilgili açıklamaları yer almıştır. Güloğlu, MHP'ye verilecek oylar sayesinde Mecliste milliyetçi ve vatansever insanların olacağını ve ülkenin ekonomik, sosyal sorunlarının daha iyi çözüleceğini iddia etmiştir. Güloğlu sözlerinin devamında, Devlet Bahçeli'nin güzel bir duruş sergilediğini ve kendilerini seçim çalışmasına dualarla uğurladığını da sözlerine eklemiştir.

Haberin devamının da yine Güloğlu'nun açıklamaları paralelinde geliştiği görülmektedir. Güloğlu'nun iddialarına göre 25 Haziran sabahı Kahramanmaraş'ta Cumhur İttifakı mutlu sona ulaşacak ve halkın iradesi sandığa yansıyacaktır. Sözlerinin arasında yine milletvekili aday sıralamasının bir önemi olmadığını, kendisinin hangi sıradan aday gösterilirse gösterilsin hizmet talip olduğunu belirtmiştir.

Haberin son kısmındaki beyanatlardan ise şu satırbaşları çıkartılabilir:

Türkiye'yi ayağa kaldıracak kutlu siyaset yolu MHP'nin yoludur.

MHP hileli ve haksız hiçbir oluşumun içinde yer almayacaktır.

Ülkenin tarihsel çıkarları doğrultusunda icraatlar yapılacaktır.

Başbuğ Alparslan Türkeş'in yolu MHP'nin yoludur.

MHP lideri Devlet Bahçeli'nin elini mecliste güçlü kılabilmek için tüm Kahramanmaraş adaylarını meclise gönderecek gibi çalışmalıyız.

“Herkes Haddini Bilsin” cümlesi, 22 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesinin manşetinde yer alan haberin başlığıdır. Manşete taşınan bu cümle ise Devlet Bahçeli Tarafından Millet İttifakı Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce için söylenmiştir. Ortadoğu gazetesi bu cümleyi tırnak içinde vermeyip sahiplenme yoluna gitmiştir.

Haberin, seçim süreci boyunca Ortadoğu gazetesinin devamlı yaptığı gibi, yine Devlet Bahçeli’nin sözlerinin manşete taşındığı bir haber olduğunu görmekteyiz. Haberin üst başlığında ise demeçlerin nerede verildiğine değinilmektedir. Buna göre, Bahçeli’nin bu açıklamaları Adana mitinginde yaptığı anlaşılmaktadır. Üst başlıkta ayrıca Bahçeli’nin 22 Haziran akşamı Show TV- Habertürk Televizyon yayınına konuk olacağı bilgisi de verilmektedir. Haberin spotunda Devlet Bahçeli, Afrin’e Türk bayrağının dikileceği ve Afrin operasyonunu yapan komutanın apoletlerini sökeceğini söyleyen İnce için; herkes haddini bilsin insanın dişini sökerler şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Bahçeli’nin İnce’nin apolet söylemine çok sert tepki verdiği ve milliyetçi bir söylemle subaydan yana tavır aldığı gözlenmektedir.

İlk sayfada verilen haberin alt başlıkları altında Bahçeli’nin gündemdeki konularla ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Kandil konusunda hükümeti desteklediğini belirten Bahçeli, daha önceki açıklamaları paralelinde Kandil’e Türk Bayrağı dikilmesi gerektiğini belirtmiştir. Türkiye’nin Mümbiç’te askeri faaliyetler yapmasını da memnuniyetle karşılayan Bahçeli, bu operasyonların seçimle ilişkilendirmesini ise eleştirmektedir. Bahçeli sözlerinin devamında Kürt kökenli vatandaşlarla bir sorunları olmadığını ve kamuoyunda bu durumla ilgili oluşturulmaya çalışılan algının yersiz olduğuna da değinmiştir. Bahçeli’nin en sert tepkiyi ise Afrin Operasyonu komutanı Metin Temel için İnce tarafından sarf edilen apoletlerinin sökülmesine dair sözlere göstererek, adamın dişini sökerler şeklinde tepkisini ortaya koyduğu görülmektedir.

Habere genel olarak bakıldığında, Devlet Bahçeli’nin açıklamalarından oluşturulduğu görülmektedir. Seçim süreci boyunca ilk sayfada yer alan ve MHP’nin temel meselelere bakışını yansıtan haberlerin hemen hemen aynı düşünceleri seslendirdiği görülmektedir. Buna göre MHP, Cumhur İttifakı’nın yılmaz bir savunucusudur. Millet İttifakı’nın üyelerini ihanet içinde görmekte, HDP ve PKK’ya olanak sağlamakla suçlamaktadır. Türkiye’nin sınır ötesi operasyonlarını büyük bir iştiyakla desteklemektedir. Terörle mücadele konusunda son derece kararlı söylemlere sahiptir; fakat Kürtler ile teröristlerin de birbirine karıştırılmaması gerektiğini sürekli dillendirmektedir. MHP, bu seçimin bir ölüm kalım meselesi olduğuna inanmakta ve beka meselesi söylemine sonuna kadar katılmaktadır. Ortadoğu gazetesi de ideolojik yakınlığı sebebiyle haberlerinin hemen tamamında yukarıdaki kriterlere uygun

haberleri sayfasına taşımaktadır. Millet İttifakı'na üye partilerle ilgili seçim haberleri ise yok denecek sayıdadır.

22 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesi Cumhurbaşkanlığı sistemini öven bir habere yer vermiştir. "Türkiye'yi Cumhur İttifakı Yönetecek" başlığıyla sunulan haberin spotunda Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yararlarından bahsedilmiştir. MHP Gurup Başkan Vekili Erkan Akçay'a dayandırılan spotta, yeni sistemle birlikte kuvvetler ayrılığının daha belirgin hale geldiği, yönetimdeki çift başlılığın ortadan kaldırıldığı, güçlü bir hükümet ve güçlü bir meclis yapısının oluşturulduğu iddia edilmiştir.

Haberin gövdesinin de yine Akçay'ın açıklamalarıyla devam ettiği görülmektedir. Akçay yeni sistemin faydalarına değinerek, "Türkiye yeni ve büyük ufuklara daha emin adımlarla ilerleyecek" açıklamasında bulunmuştur. Bu açıklamaları MHP'nin Soma ilçe teşkilatında partililerle yaptığı sohbet toplantısında dile getirmiştir. Akçay Sözlerinin devamında da yine Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nden yana olmaktan mutlu olduklarını ve sistemin ne oldukça yararlı olduğunu dile getirmiştir.

Erkan Akçay, sözlerinin devamında yapılan kara propagandaların aksine Türkiye'nin bu sistem sayesinde önünün açılacağını, ufkunun parlak olduğunu söylemiştir. Akçay, Millet İttifakı içinde yer alan partilerin ise, ülkenin yararını düşünmediklerini sözlerine eklemiştir. MHP'nin önce ülke sonra parti anlayışıyla hareket ettiğini, milleti en çok düşünen partinin kendileri olduğunu belirtmiştir. Akçay, 25 Haziran'dan itibaren partisinin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yerleşmesi için elinden gelen gayreti göstereceğini de üstüne basa basa ortaya koymuştur.

Haberin devamında "Türkiye'nin Önünü Açacak Daha Büyük Hamleler" alt başlığına yer verilmiştir. Burada ise Akçay tarafından seçmenlere MHP'nin Cumhurbaşkanı adayının Tayyip Erdoğan olduğu ve oylarını Erdoğan'a vermeleri gerektiği belirtmiştir. Ayrıca yeni sistemin kök salıp yerleşebilmesi için Cumhur İttifakı'nın meclise 300'ün üstünde bir sayıyla girmesi gerektiğinin de altını çizmiştir.

Haberin son bölümünde Akçay, MHP'nin iktidar olsun veya olmasın mecliste güçlü bir şekilde var olmasının önemine değinmiştir. MHP'nin ülkenin sigortası olduğu ve mecliste yer alarak kararların milli irade doğrultusunda çıkmasında rol aldığına değinmiştir.

Haberdeki hâkim söylemin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin savunulması olduğu anlaşılmaktadır. MHP bu sistemi kuvvetle savunmakta ve ülke geleceği için yegâne çözüm yolu olarak gördüğünü beyan etmektedir.

Ortadoğu gazetesi aynı gün bu kez, MHP Kayseri 1. sıra Milletvekili adayı İsmail Özdemir'in seçim çalışmaları habere konu etmiştir. Gazetenin tırnak içinde vermediği haberin

başlığında şu ifade yer almaktadır :"Türkiye'nin Kaos Ve Kriz Ortamından Çıkmasını İstemiyorlar." Haberin başlığında yine gazetenin diğer siyasi haberlerinde olduğu gibi öteki olarak konumlandırılan Millet İttifakı'na mensup partiler eleştirilmektedir.

Haberin mikro yapısı incelendiğinde; haberde iki fotoğrafa yer verilmiştir. Fotoğraflardan birinde, Özdemir ve seçmenler toplu halde ve ülkücü selamı verirken görüntülenmiş, diğerinde ise Özdemir'in bir vatandaşla tokalaştığı samimi pozu kullanılmıştır. Birinci fotoğrafta sembolik anlatımın gücünden faydalanıldığı, ikinci fotoğrafta ise samimi ve sıcak anlamlarının oluşturulduğu gözlemlenmektedir.

Haberin gövdesi ise Milletvekili Adayı İsmail Özdemir'i olumlayan cümlelerle başlamaktadır. İlk cümlede Özdemir'in seçim çalışmalarını aralıksız sürdürdüğüne değinilmektedir. Seçimin yaklaştığını ve Özdemir'in ise seçim çalışmalarına hiç ara vermeden devam ettiğine ikinci cümlede yeniden değinilmiştir.

Haberin devamında tüm MHP adaylarında olduğu gibi Özdemir'in de bu seçimin diğerlerinden farklı olduğunu, seçimle birlikte Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin de oylanmış olacağını ve MHP'nin bu sistemden yana olduğunu halka izah ettiğine değinilmiştir. Özdemir, Cumhur İttifakının AK Parti, MHP ve BBP tarafından oluşturulan vatanın bağımsızlığı, birlik ve beraberliği için çalışmalar yapan bir ittifak olduğunu öne sürmüştür.

Özdemir konuşmasının devamında Millet İttifakı'nı yoğun bir biçimde eleştirmiştir. CHP ve İyi Parti'nin amacının Selahattin Demirtaş'ı cezaevinden çıkartmak olduğunu iddia eden Özdemir, Muharrem İnce'nin de İsmail Temel Paşa'nın apoletini sökeceğini ifade ettiğini belirterek, kimsenin buna gücünün yetmeyeceğini, bu ordunun milletin ordusu olduğunu söylemiştir.

Konuşmasının devamında Kandil'e yapılan operasyona da değinen Özdemir, HDP'nin bundan rahatsızlık duymasının anlaşılacak bir şey olduğunu, fakat CHP ve Saadet Partisi'nin tepkisine bir anlam verilemeyeceğini sözlerine eklemektir.

Haberin sonunda ise engel olmaya çalışanlar olsa bile ülkenin geleceğinin aydınlık olduğu, bunun da Cumhur İttifakı vesilesiyle gerçekleştirileceği mesajı Özdemir tarafından verilmiştir. Özdemir'in sözleri arasında bulunan, bayrağın göklerden inmemesi, ezanın dinmemesi tabirlerinin retoriksel mitleştirme örnekleri olduğu anlaşılmaktadır. Özdemir, toplumun ortak değer ve efsanelerinde yer alan mitlerle sözlerinin etkinliği ve inandırıcılığını artırmaya çalışmıştır.

"CHP, İP, HDP Aynı Çukura Düşüyor." 23 Haziran günü çıkan Ortadoğu'nun manşetinde böyle yazmaktadır. Gazete manşetine yine Devlet Bahçeli'nin sözlerini taşımış ve yine tırnak içinde vermeyip sahiplenmiştir. Başlıkta geçen "çukur" sözcüğü ise 3 parti için

olumsuz bir anlam oluşmasına yol açmaktadır. Haberin spotunda "Gurur, İnanç ve İddiayla Söylemek İsterim ki 24 Haziran Türk Milleti'nin Yeniden Doğuş ve Dirilişinin Miladıdır" ifadeleri Bahçeli'nin sözlerinden alıntılanarak verilmiştir. Makro incelmeye göre haberin konusunu MHP lideri Bahçelinin seçim ve gündemdeki konularla ilgili yaptığı açıklamalar oluşturmaktadır.

Yine her zamanki gibi, haber başlığının solunda kırmızı bir dikdörtgen içinde bir alt başlıkla birlikte öne çıkarılmak istenen bir konu yer almıştır. Buradaki içerikte ise "Mecliste MHP, Yürütmenin Başında Bahçeli Olmalı" başlığına yer verilmiştir. Bölümün detayında Bahçeli'nin şu beyanatları bulunmaktadır: "Türkiye Afrin'dedir, Mümbiç'tedir Allah'ın izniyle Kandil'e hançer gibi saplanacaktır." Bahçeli bunların gerçekleşmesi için, 24 Haziran seçimlerinde Cumhur İttifakı'nın başarılı olası gerektiğinin ise altını çizmektedir.

Haber iç sayfada "Bunların Mayasında Zillet Var" başlığıyla verilmiştir. Bahçeli, partisi tarafından Adana'da düzenlenen mitingde yaptığı konuşmayla çeşitli mesajlar vermiştir. Ortadoğu gazetesi bu konuşmalara geniş bir biçimde yer vererek medyaya taşımıştır.

Haberin en başında Bahçeli'nin şu sözlerine yer verilerek seçimin bir hayat memat meselesi olduğu düşüncesi yayılmaya çalışılmıştır: "Bu seferki seçimler geleceğin sis perdesini aralayacak ya da zifiri karanlığın hâkim olmasına yol açacaktır." Görüldüğü gibi, bu ifadede gri bir bölge bulunmamaktadır; ya her taraf aydınlık kesilecek, ya da her taraf zifiri karanlık olacaktır.

Adana meydanında hakla seslenen Bahçeli, seçimleri bir savaşa benzeterek Adanalıların bu savaştan başarıyla çıkabilecek cesaret ve yeteneğe sahip olduklarını söylemiştir. Bahçeli sözlerine şöyle devam etmiştir: "Adana ne zaman görev alsa namerde diz çöktürttü, haine aman diletti." Bu sözleriyle Bahçeli rakiplerini siyasal birer parti değil de diz çöktürülmesi gerekenler olarak konumlamaktadır. Bahçeli sözlerine Adanalıların ne kadar kahraman ve gözü pek bir topluluk oldukları yönündeki övgülerle devam etmiştir.

Haberin devamında, bu seferki seçimlerin diğer seçimlere benzemeyecek derecede önemli bir seçim olduğu Bahçeli tarafından vurgulanmış ve gazetede alt başlık olarak bu tema işlenmiştir: "Bu defaki seçimler başkadır." Bu seçimin değerlerinden beka sorunu sebebiyle farklı olduğunun altını çizen Bahçeli, Türk Milletinin hiçbir zaman esaret altında yaşamayı seçmediğini de bu noktada sözlerine eklemiştir. Bahçeli, sözlerinin devamında daha önce de çeşitli vesilelerle dile getirdiği Cumhuriyetin üçüncü evreye girdiği iddiasını yeniden dillendirilmiştir. Buna göre birinci evre, Cumhuriyet'in ilanı, ikinci evre çok partili hayata geçiş ve üçüncü evre de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiştir.

Bahçeli seçim süreci boyunca desteğini sürekli belirtiği Erdoğan için "Cumhurbaşkanı adayımızdır" sözlerini açıklamaları arasında yinelemiştir. Yine, MHP kurmayları tarafından sıklıkla dile getirilen bir iddia olan, CHP ve İyi Parti'nin HDP'yi meclise sokmak istediği iddiasının Bahçeli tarafından bir kez daha gündeme getirildiği görülmüştür.

Haber metninin içeriği Ortadoğu gazetesinde seçimle ilgili daha önce defalarca işlenen belli konuların tekrarı niteliğindedir. MHP politikaları ve görüşleri bu haber üzerinden bir kez daha okuyucu kitlesine ulaştırılmıştır.

23 Haziran 2018 tarihli Ortadoğu gazetesi, MHP Grup Başkan Vekili Erhan Usta'nın Samsun'da yaptığı seçim konuşmasındaki bazı pasajları gazete sayfasına taşımıştır. Haberin başlığına Usta'nın "Ayağındaki prangaların sökülmesi için Türkiye Sistemi Değişmeli" sözlerine yer verilmiştir. Haberin spotunda ise, yine Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne vurgu yapılmıştır: "Yeni bir sistem kuruldu, şimdi bu sistem devreye girecek. Karşımızdakiler diyor ki biz bu sistemi kurdurmayacağız, Türkiye'yi geri geri getireceğiz, buna izin vermemeliyiz." Görüldüğü gibi başlıkta ve spotta vurgulanan ana konu Cumhurbaşkanlığı hükümet modelidir.

Haberin gövdesinde ilk olarak "Cumhur İttifakı Çok Önemli" alt başlığı yer almıştır. Usta, Devlet Bahçeli'nin hiçbir zaman kişisel hırsı peşinde koşan bir politikacı olmadığını, sadece ülkenin menfaatlerini düşünerek hareket ettiğini bu yüzden de Cumhur İttifakı ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin MHP'nin değil ülkenin beka meselesi olduğunu söylemiştir.

Haberin davamı içinde yerleştirilen ikinci alt başlık ise "Türkiye Sistemini Değiştirecek" cümlesi olmuştur. Usta, Cumhur İttifakı'na karşı olanların yeni sistemi de benimsemediklerini bundan dolayı parlamenter sisteme geri dönmek istediklerini fakat ülkenin bu sistemden yeterince yararlanamadığını ifade etmiştir. Usta, parlamenter sistemi Türkiye için yük olarak gördüğünü belirten şu cümleyi zikretmiştir: "Türkiye ayağındaki prangalarından kurtulmak için mutlak surette sistemini değiştirmelidir"

Haberin bundan sonraki bölümünde 15 Temmuz Darbe girişimine değinen Usta, yaşanan tehlikenin hâla devam ettiğini dile getirmiştir. Toplum birlik ve beraberlik içinde olursa bu tehlikenin de zaman içinde bertaraf edileceğini savunmuştur.

Haberin son bölümünde ise "Cumhur İttifakı Seçimden sonra Bitmeyecek" alt başlığına yer verilmiştir. Böylelikle, kamuoyunda dillendirilen ve Tuğrul Türkeş tarafından da gündeme getirilen bu iddianın doğru olmadığının ortaya konulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Ortadoğu gazetesinde aynı gün alışılmışın dışında bir seçim haberine yer verildiği görülmüştür. 23 Haziran 2018 Cumartesi günü yayınlanan bu haberin konusu, kadın sığınma evlerinde ikamet eden seçmenlerin seçimlerde oy kullanıp kullanamayacaklarıyla ilgilidir. Haber "12 Bin Kadın Oy Kullanamayacak" başlığıyla gazete sayfasına yansıtılmıştır. Haberin mikro analizinde; oy pusulasını sandığa atan tırnakları ojeli bir kadın eli görsel kullanılarak haberin konusuyla uyum oluşturduğu görülmüştür.

Haberin gövdesinden anlaşıldığına göre, Türkiye'de 137 sığınma evinde barınan 12 bin kadın 24 Haziran 2018 seçimlerinde güvenliklerinin sağlanamaması sebebiyle oy kullanamayacaktır. Haber, Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü'nün açıklamalarıyla şekillenmektedir.

Güllü, seçim kanununa eklenecek düzenlemeyle haklarından mahrum olan bu kişilerin de oy kullanabileceklerini belirtmiştir. Diğer yandan kadın hakları avukatı Aylin Moralıoğlu, bu kadınların kimliklerini gizlemek zorunda oldukları için oy kullanamadıklarını, fakat kadın sığınma evlerinin adres olarak gösterilmesi halinde ise oy kullanabileceklerini ifade etmiştir.

Haberin devamında gazete şiddet mağduru kadınların oy kullanabilmeleri için Avrupa'da farklı modeller olduğunu, bunlardan birinin de sandıkların aile sığınma evlerinde kurulması olabileceğini ifade etmiştir. Bu düşüncenin ardından yeniden Canan Güllü'nün görüşlerine yer verilmiştir. Güllü, seçimde oy kullanmanın bir vatandaşlık görevi olduğunu, dolayısıyla YSK'nın yapacağı küçük düzenlemeler sayesinde şiddet mağduru kadınların da seçimlerde oy kullanabileceğinin altını çizmiştir.

Şematik olarak bakıldığında haberin yorum ve açıklamaya dayalı olduğu anlaşılmaktadır. Muhabir, uzmanların görüşlerine yer vermekle birlikte satır aralarında kendi düşüncelerini de habere eklemiştir. Bununla birlikte muhabirin düşünceleri ile uzmanların görüşlerinin de paralel gittiği görülmektedir.

24 Haziran Pazar 2018, yani seçim günü Ortadoğu gazetesi şu manşeti kullanmıştır: "İlklerin Seçimi." Haberin spotunda ise Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekilliği için bugün sandığa gidileceğine dikkat çekilmiştir. Haberin fotoğrafında seçim sandığına oy atan bir kadın eli ve seçim pusulası birlikte kullanılmıştır.

Bu seçimlerin ilklerin seçimi olarak gösterilmesinin nedenleri olarak ise ilk kez 1000 imza ile Cumhurbaşkanı adayı gösterilebilen seçim olması, Cumhurbaşkanlığı seçimi ile Milletvekili seçiminin aynı anda gerçekleşmesi ve Türk siyasi hayatında ilk kez resmi ittifakların yapılması gösterilmektedir.

3.6.4. Aydınlık Gazetesi Sahiplik Yapısı

Aydınlık gazetesi, Dr. Şefik Hüsnü Değmer önderliğinde 1 Haziran 1921 yılında yayın hayatına dergi olarak başlamıştır. Aydınlık, yayına başladığı yıllarda oldukça sınırlı olan sol düşüncenin sesi durumuna gelmiştir. Dergide işçi sorunları ve Marksizm üzerine pek çok yazı yayınlanmıştır. Şefik Hüsnü Değmer, Cumhuriyet Halk Fırkasının ekonomik alanda yapmış olduğu programları yer yer eleştirmiştir. Cumhuriyetin ilanının ardından Takrir-i Sükûn Kanunu ile inkılaplara muhalif olanlar susturulmaya çalışılmış, bundan sol düşünce de nasibini almış ve Aydınlık dergisi kapatılmıştır. Değmer ve arkadaşları ise hapis cezası ile cezalandırılmıştır (Tuncay'dan akt. Özdemir ve Şendil, 2015: 329).

Aydınlık dergisi, 1968 yılında Doğu Perinçek ve Vahap Erdoğdu ile yeniden yayın hayatına başlamıştır. Aydınlık, 1970'li yıllarda ise Aydınlık Sosyalist Dergi ve Proleter Devrimci Aydınlık diye ikiye ayrılmıştır. Doğu Perinçek ve arkadaşları Proleter Devrimci Aydınlığı çıkarırken Mihri Belli, Mahir Çayan, Atilla Sarp ve Münir Aktolga, Aydınlık Sosyalist Dergisini çıkarmışlardır. 12 Mart 1971 Muhtırası sonrası her iki dergi de kapatılmıştır (Çalışlar'dan akt. Pekasil, 2007: 226).

Aydınlık dergisi ilerleyen yıllarda pek çok kez açılıp kapatılmıştır. 12 Mart 1971 muhtırası sonucu kapatılan dergi, 19 Kasım 1974 yılında yeniden yayın hayatına başlayacak fakat bu seferde sıkıyönetim tarafından kapatılacaktır. Ekim 1975 tarihinde sıkıyönetimin kalkması üzerine dergi bir kez daha yayınlanmaya başlamıştır (www. aydinlik.com.tr).

1978 yılında günlük gazeteye dönüşen Aydınlık, 12 Eylül 1980 darbesine kadar sürekli olarak yayınlanmıştır. İlk olarak 8 sayfayla çıkan Aydınlık, ilerleyen süreçte sayfa sayısını da arttırmıştır. Askeri darbenin ardından yayını durdurulan gazete 1 Mayıs 1993 tarihinde tekrar günlük olarak yayınlanmaya başlamış fakat 22 Nisan 1994 günü ekonomik sebeplerden dolayı yayın haftalığa çevrilmiştir (www. aydinlik.com.tr).

21 Mart 2008'de Ergenekon Soruşturmasında derginin genel yayın yönetmeni Serhan Bolluk tutuklanmış, Bolluk'un yerine genel yayın yönetmeni Deniz Yıldırım olmuştur (www.aydinlik.com.tr).

Aydınlık, 2010 yılının sonlarına doğru alınan bir kararla tekrar günlük bir gazeteye dönüşmüştür. 1 Mart 2011 tarihinden bu yana günlük bir gazete olarak yayınına devam etmektedir. Aydınlık gazetesinin 16.11.2018 tarihli künyesine bakıldığında gazetenin sahibi Görev Basın ve Yayıncılık Ticaret A.Ş gözükmekte olup, gazetenin genel müdürü ise Gürkan Koç'tur (www. aydinlik.com.tr).

3.6.4.1. Aydınlık Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli nüshasında Aydınlık gazetesi "Astana Sürecini Bozdurmayacağız" manşetiyle logonun hemen altından iri puntolarla, İran'ın Ankara Büyükelçisi Muahammad Ebrahim Taherian Fard'ın sözlerine yer vermiştir. Gazete büyükelçinin sözlerini manşete taşıyarak ve haberin devamındaki yaklaşımıyla bu görüşü benimsediğini ortaya koymaktadır.

Astana süreci, ABD ve NATO'nun oluşturduğu Batı bloğuna karşın Rusya ve Çin'in başını çektiği ekonomik ve siyasal oluşumu ifade etmektedir. Türkiye özellikle son yıllarda güney sınırında meydana gelen gelişmeler ve tehdit oluşturan PKK, YPG, PYD gibi terör örgütleriyle mücadelede istediği desteği bulamamanın da etkisiyle Doğu bloğuna yaklaşmış ve Astana Süreci'ne katılım göstermişti. İran'ın da içinde yer aldığı bu süreç, siyasal ve ekonomik çıkmazlar bakımından Türkiye için alternatif bir koridor olarak düşünülmekteydi.

Aydınlık gazetesi, yayın politikası olarak Batı blokluna muhalif ve Doğu blokunu destekleyen bir çizgiyi benimsemiştir. Bu bakımdan büyükelçinin düşüncelerinin manşete taşınmasında gazetenin yayın politikasıyla örtüşen bir söylem içermesinin etkili olduğu düşünülebilir.

Haberin başlığında "İran Büyükelçisinden Çifte Mesaj" ifadesi çarpıcı bir tasarımla verilerek okuyucunun dikkatini çekme amaçlanmıştır. İzleyicinin dikkatini yoğunlaştırma çabası aynı zamanda bu düşüncenin gazete tarafından da olumlandığı ortaya koymaktadır. Gazete, Büyükelçinin mesajlarından memnuniyet duymakta ve bunun önemini okura da aktarmaya çalışmaktadır.

Haberin spotunda, İran Büyükelçisinin Astana Süreci'nin başarılı bir girişim olduğu ve bu sürecin zarar görmesine ülkesinin müsaade etmeyeceği yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin mikro incelemesi yapıldığına; spot metni büyükelçinin konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafının sağında konumlandırılmıştır. Burada hem sözlerinin hem fotoğrafının dikkat çekici bir şekilde verilmesi, ayrıca İran bayrağının da büyükelçinin fotoğrafının hemen solunda, açıklamalarının yanında yer alması bu düşüncenin İran'ın resmi düşüncesi olduğunu göstermektedir. Haberin bu biçimde sunulması ise manşette ve alt başlıkta verilen düşüncenin gazete tarafından sahiplenildiğini ve bu görüşe önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Haberin devamı "15 Temmuz Vurgusu" ve "Üçüncü Zirve Tahran'da" alt başlıklarıyla sürdürülmüştür. İran'ın Ankara Büyükelçisi Muahammad Ebrahim Taherian Fard verdiği iftar yemeğinde 15 Temmuz darbe girişiminin ne kadar önemli bir olay olduğuna değinmiş ve bölge ülkeleriyle ilişki kurma düşünceleri paralelinde Türkiye ile de iyi ilişkiler kurmak

istediklerini, bu bağlamda Astana Sürecinin yara almadan devamından yana olduklarını ifade etmiştir. Haberin devamından 3. toplantının ise Tahran'da yapılacağı anlaşılmaktadır.

Aydınlık gazetesinin Amerika'nın başını çektiği Batı bloğuna karşın, Doğu bloğundan yana siyasi bir tavır belirlemesinin etkilerini haberde görülmektedir. Haberin makro analizi çerçevesinde söylemi analiz edildiğinde; İran'ın Ankara büyükelçisinin düşüncelerinin olumlanması yoluyla gazete tarafını belli etmektedir. Gazetenin ilintili olduğu Vatan Partisi'nin bu konudaki düşünceleri de haberin manşete taşınmasında ve tasarımında etkili olmuştur. Aydınlık gazetesi, Büyükelçinin düşüncelerini haberi sunuş biçimiyle destekleyip kendi düşüncelerini de bu haber aracılığıyla hükümet ve kamuoyuyla bir bakıma paylaşmıştır.

10 Haziran 2018 tarihli Aydınlık nüshasının 8. sayfasında yer alan haberde Vatan Partisi'nin İstanbul seçim çalışmalarına yer verilerek "En Diri Parti Vatan Partisi" başlığını taşıyan bir haber yer almıştır. Ercan Küçük imzalı haberde, Vatan Partisi'nin İstanbul Milletvekili adaylarının vatandaşlarla bir araya gelip onların sorunlarını dinledikleri ve sorunlar için çözüm önerilerinde bulundukları belirtilmiştir.

Haberin devamında Milletvekili adaylarının isimlerine yer verilerek nereleri ziyaret ettikleri ve hangi konuların ele alındığına değinilmiştir. Heyetin ilk olarak Muharip Gaziler Derneği'ni ziyaret etiği, burada yönetimsel çözümlerini anlattıkları ve heyette yer alan Vatan Partisi İstanbul Milletvekili adayı İlker Yücel'in "Seçimlerde partilerin programlarını konuşmuyoruz, çözümler tartışılmıyor, programlara göre tercih yapılmalı" sözlerine haberde yer verilmiştir. Yücel'in sözleriyle dile getirdiği düşünce, siyasal arenada partilerin bilinirlikleri ve liderleriyle mücadele ettiği, parti politikalarının ve icraatlerinin ise arka planda kaldığı düşüncesini ifade etmektedir. En çok oyu alan 4 parti belli ideolojik yaklaşımları ve liderlerinin karizmatik duruşuyla neredeyse değişmeyen bir oy oranının her seçimde tutturmakta, fakat diğer partilerin seçim vaatleri ve parti programları ise seçmen tarafından çok da dikkate alınmamaktadır. Yücel'in bu düşüncesini paylaşmasının sebebi, yıllardır belli bir oy oranının üzerine çıkamayan Vatan Partisi'nin programı ve vaatlerinin iyi incelendiği takdirde halk tarafından daha çok tercih edilebileceği düşüncesine dayanmaktadır. Aslında, halk partilerin programlarını okumadığı için alternatif partilere oy veriyor düşüncesi dillendirilmiştir. Diğer yandan seçim sürecinde partilerin programlarından çok, günübirlik tartışmaların ve çekişmelerin medyada yer alması da halkın parti seçiminde etkili olmaktadır.

Yücel'in düşüncelerinin hemen ardından Muharip Gaziler Derneği Genel Başkanı Oktay Kaya'nın sözlerine haberde yer verilmiştir. Kaya açıklamasında, üye alımında son derece titiz davrandıklarını, PKK'ya şirin gözükmeye çalışan siyasilere ise kapılarının kapalı olduğunu belirtmiştir. Kaya, açıklamasının devamında ise ülke için bedel ödendiğini,

teröristlere toleranslı davranan basın mensupları ve siyasilerin tavrının kabul edilemez olduğunu söyleyerek, böyle davrananlara haklarını helal etmediklerini sözlerine eklemiştir.

Vatan Partisi'nin ulusalcı çizgisinin yansımaları bu haberde de görülebilmektedir. İlk olarak Muharip Gaziler Derneği'nin ziyaret edilmesi kamuoyuna verilen bir mesaj olarak algılanabilir. Ayrıca habere taşınan açıklamalarda Vatan Partisi'nin PKK'ya ılımlı yaklaştığını düşündüğü siyasi partilerle arasına koyduğu mesafenin haber dilinde üretildiği görülmektedir. Muharip Gaziler Derneği'nin açıklamalarına yer verilerek bu düşüncelerin Vatan Partisi ve Aydınlık gazetesinin de ortak düşüncesi olduğu fikri yayılmaya çalışılmaktadır.

Haberin son bölümünde heyetin bir sonraki durağının Pendik Esnaf ve Sanatkârlar Odası olduğu belirtilmektedir. Oda başkanı Bilal Gündoğdu, Doğu Perinçek'in 100 bin sayısına ulaşabilmesi için imza verdiğini söylemiş ve en diri, sağlam parti olarak Vatan Partisi'ni gördüğünü belirterek, Vatan Partisi'nin 24 Haziran seçimlerinde Millet İttifakı içinde yer almasından yana olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Haberin Pendik bölümünden de anlaşılacağı üzere Aydınlık gazetesinin haberlerinde Vatan Partisi ve onun lideri Doğu Perinçek'e gönderme yapıldığı gözlenmektedir. Pendik Esnaf Ve Sanatkârlar Odası başkanının Doğu Perinçek ve Vatan Partisi yanlısı açıklamaları haberde özellikle verilerek adeta propaganda yapılmaktadır.

Aydınlık gazetesi aynı günkü 9. sayfasında ana muhalefet partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun ekonomi, turizm ve işsizlik konularını içeren ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından kurulacağı söylenen kıraathaneleri eleştirdiği bir habere yer vermiştir.

Haber "Kemal Kılıçdaroğlu'ndan 'Kıraathane' Eleştirisi" başlığıyla sunulmuş, kıraathane yazısı kalın ve tırnak içinde verilmiştir. Haberin mizanpajında ayrıca Kılıçdaroğlu'nun konuşma yaparken çekilmiş bir fotoğrafı da yer almıştır.

Habere göre, CHP lideri Kılıçdaroğlu, partisi tarafından Antalya'da düzenlenen seçim toplantısında konuşarak, turizm ve ekonomiyle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Kılıçdaroğlu bölgedeki otellerin yazın dolu kışın ise boş olmasının ülkenin iyi idare edilememesinden kaynaklandığını belirtmiştir. CHP lideri turistlerin bir ülkeyi tercih etmesinin nedenleri olarak o ülkede can güvenliği, mal güvenliği olup olmaması ve demokrasinin özümsenip özümsenmemesine bağlı olduğunu belirterek, kışın otellerin boş olmasını bu noktalarda yaşanan eksikliklere bağlamaktadır. Kılıçdaroğlu, bu açıklamalarıyla ülkede izlenen yanlış politika nedeniyle demokrasi ve insan hakları zaafı yaşandığını iddia etmiştir. Aydınlık gazetesi de bu haberi Kılıçdaroğlu'nun demeçlerinden yola çıkarak vermek suretiyle buna katıldığını göstermiştir.

Haberin devamında "Fabrika mı Kıraathane mi?" alt başlığı kullanılarak Kılıçdaroğlu'nun ağzından kıraathanelerin gerekliliği sorgulanmıştır. Kılıçdaroğlu bu başlığın altında ülkenin tek adam düzeniyle yönetilmesini eleştirmekte ve 16 yılın sonunda fabrika ve işyeri açılması yerine, işsizler için kıraathane açıldığını dile getirmektedir. Kılıçdaroğlu, hükümetin seçim argümanı olarak dillendirdiği kıraathaneleri eleştirerek, oy verecek seçmene seslenip, kıraathane mi yoksa fabrika mı senin ihtiyacın, oyunu buna göre kullan mesajını iletmektedir.

Haberin makro ve mikro yapısı incelendiğinde; Aydınlık gazetesinin CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun düşüncelerini her konuda olmasa da kendi söylemiyle paralellik oluşturduğu zaman olumlandığı görülmektedir. Aydınlık ve ilintili olduğu Vatan Partisi muhalefetin tek adam yönetimi eleştirisine katılmakta, ayrıca kıraathane vaadini doğru bulmamaktadır. Haberin başlığındaki kıraathane yazısının kalın ve tırnak içinde verilmesi ve haberin gövdesinde "Fabrika mı Kıraathane mi?" ibaresinin başlık olarak kullanılması bu düşüncenin benimsendiğini göstermektedir.

Aydınlık Gazetesi aynı günkü nüshasında, Cumhur İttifakı Cumhurbaşkanı adayı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'la ilgili habere yer vermiştir. Haberin, gazetenin gündem sayfasında yer aldığı ve MHP lideri Devlet Bahçeli'nin bazı tutuklu ve hükümlülerin af edilmesiyle ilgili görüşleri bağlamında Erdoğan'ın muhalif düşüncesinin başlığa taşınmasını içerdiği anlaşılmaktadır.

Şematik olarak bakıldığında haberde başlıkla birlikte, üst başlık ve alt başlığın da olduğu görülmektedir. Tematik olarak, başlıkla birlikte üst başlık ve spotta konu bütünlüğü olduğu görülmektedir. Bununla birlikte haberin devamında ise tematik bakımdan bir konu bütünlüğü olmadığı anlaşılmaktadır.

"Bahçeli'nin Affına Erdoğan: Bu Israr Seçim İstismarı" haberin başlık ve üst başlığını oluşturmaktadır. Haberin spotunda ise MHP lideri Devlet Bahçeli'nin yoğun ısrarına rağmen Tayyip Erdoğan'ın hükümlü affına sıcak bakmadığı düşüncesine yer verilmiştir. Erdoğan gerekçe olarak ta bu mahkûmları affetme yetkisinin kendilerinde olmadığını, kişilere karşı işlenmiş suçlarda müdahil olmanın doğru olmayacağını belirterek MHP'nin kusura bakmaması gerektiğini belirtmiştir

Gazete haberin başlığını tırnak içinde vermemiştir. Ayrıca haberin devamı okunduğunda doğrudan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın böyle bir sözüne rastlanmamıştır. Gazete başlığa taşıdığı düşünceyi benimsemekte ve Erdoğan'ın sözlerini yorumlayarak kendi düşüncesine dayanak oluşturmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, haberin temel değerleri olan

yansızlık ve nesnellik ilkeleri ihlal edilmiş, yorum ve haber birbirine karıştırılmıştır. Başlık üzerinden ele aldığında yorumun haberin önüne geçtiğini görülmektedir.

Başlık mikro olarak incelediğinde, seçilen sözcüklerin Bahçeli'nin savunduğu düşünceye muhalif bir duruş sergilediği göze çarpmaktadır. 'Israr' ve 'istismar' sözcükleri olumsuz bir bakışı yansıtan sözcüklerdir. Gazete bu sözcük seçimiyle beraber af düşüncesine olumlu yaklaşmadığını da ortaya koymaktadır.

Tematik olarak haberin gövdesinin haber başlığı ve spotuyla uyumlu olmadığı görülmektedir. Haberin başlığında af konusu işlenirken, gövdesinde ele alınan konular olan kıraathane ve idam konusu başlıkta yer almamıştır.

Haberin gövdesine tematik olarak bakıldığında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın CHP adayı İnce'nin kıraathane eleştirilerine verdiği cevaplar, MHP lideri Bahçeli'nin af çıkışına karşın ne düşündüğü ve FETÖ'cülerin idam edilmesine karşı görüşünün ne olduğunun yazıldığı görülmektedir. Haber başlığında diğer konuların görmezden gelinip, af konusunun öne çıkarılması haberin tarafsızlığı ve nesnelliğini olumsuz etkilemektedir.

Haberin spotunda Cumhurbaşkanı'nın söylediği söz verilmiş, fakat bu yapılırken sözlerinin bir kısmı görmezden gelinip başından ve ortasından kesilerek alınmıştır. Bu durum haberdeki doğruluk ve gerçeklik ilkesini zedelemektedir.

Haberde kullanılan fotoğraf incelendiğinde, Erdoğan ve Bahçeli'nin yan yana oturduğu görülmektedir. Çerçevede, Bahçeli Erdoğan'ı dinler pozisyonda verilirken, Erdoğan'ın ise direktif verir biçimde parmağını salladığı an seçilmiştir. Fotoğraf seçiminde yanlı davranılarak Erdoğan'ın üstün gösterildiği söylenebilir. Bu durumun haberin retoriğini güçlendirerek Erdoğan'ın, Bahçeli'nin af düşüncesine karşı olduğu savını pekiştirici bir anlam üretmektedir.

11 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin 8. sayfasında Vatan Partisi İzmir Milletvekili adayları Çağdaş Cengiz ve Cem Dikmen'i konu alan ve bir habere yer verilmiştir. "Dikmen Ve Cengiz Milletten Yetki İstiyor" başlığıyla verilen haberin üst başlığı "İki Genç Lider İzmir 1. Sıradan Aday" şeklinde oluşturulmuştur. Haberin spotunda ise iki adayın özellikle genç olduklarının altı çizilmiş, Silivri mahkûmlarına verdikleri destek ve anti Amerikancı kişiliklerine vurgu yapılmıştır. Meral Akkaya imzasıyla verilen haberin gövdesi iki bölüme ayrılmış; birinci bölümde Çağdaş Cengiz'e İkinci bölümde ise Cem Dikmen'e seçimle ilgili farklı sorular yöneltilmiştir.

Haberin temasının gazeteye yakınlığı bilinen Vatan Partisi İzmir adaylarının görüşlerinden oluştuğu düşünüldüğünde, haberde ideolojik bir tarafgirlik içinde olunduğu anlaşılmaktadır. Haberin mikro yapısını ele alındığında olumlu cümle seçimleri göze

çarpmaktadır. Üst başlıkta kullanılan "genç" sözcüğü cümleye olumlu bir hava katmakta ve adayların iyi bir özelliği ön plana çıkarılmaktadır. Haber başlığında iki adayın milletten yetki istediği sözü ise, adayların halkın iradesine ve demokrasiye saygılı kişiler olduğunu vurgulamaktadır.

Haberin 1. bölümü olan Çağdaş Cengiz'le ilgili sayfada, "İzmir'i İyi Biliyorum, Zeybek Oynamaktan Müthiş Zevk Alırım, Silivri 19 Mayıs Ve Çuval" alt başlıkları kullanılmıştır. Alt başlıklar tematik olarak ele alındığında konularının adayın seçim bölgesi olan İzmir'le ilgili siyasal, toplumsal olayları içerdiği görülmektedir. Tematik bakımdan bu bölümün başlık ve spot ile uyumlu olduğu söylenebilir. Muhabir, Cengiz'e Ulusal Kanal yayın yönetmenliğini bırakıp aday olduğunu ikisi arasında bir mukayese yapmasını, Ege Bölgesi'nin kendisi üzerindeki etkisini, Silivri'de barikatlar yıkıldığında orada olup olmadığını, şu anda hangi kitabı okuduğunu, sinemaya en son ne zaman gittiğini ve neden aday olduğunu sormuştur. Sorulara bakıldığında, hemen tamamının adayı zorlamayan, sadece düşüncelerini ortaya koymasını sağlayacak türden olduğu görülmektedir. Muhabir, adaya daha önce katıldığını bildiği Silivri mücadelesini sorarak aslında adayın bu özelliğini bilinçli biçimde ifade etmesine önayak olmaktadır. Bölümün tamamı okunduğunda muhabirin soru seçiminde yanlı davrandığı düşüncesi oluşmaktadır. Muhabir sorulardaki öne çıkan temalar ve sözcük tercihleriyle yanlılığa neden olmaktadır.

Haberin 2. bölümü olan Cem Dikmen'le ilgili kısımda, neden Vatan Partisi adayı olduğu, kendisinin olduğu gibi gençliğin de de umut dolu olup olmadığı, 5. sırada da aday gösterilse kabul edip etmeyeceği soruları sorulmuştur. Bu bölümde "Yalnız Değiliz ve Umutluyuz, 5 Ayda Vekil Koltuğuna Koşuyorlar, 14. Sırada Da Aynı Şevk İle Koşarım" alt başlıkları yer almıştır. Tematik olarak bakıldığında haber başlığı, üst başlık ve spotuyla uyumluluk gözlenmektedir. Mikro açıdan ele alındığında, özellikle alt başlıklarda seçilen sözcüklerin olumluma taşıdığı görülmektedir. "Yalnız değiliz, umutluyuz ve şevk" sözcükleri habere çok büyük oranda olumluluk katmaktadır. Başlıkların bu şekilde kullanılması ise aday lehine bir yanlılığı ortaya koymaktadır.

Haberin tamamı için kullanılan fotoğrafa bakıldığında her iki aday ve muhabirin son derece keyifli biçimde sohbet edip, neredeyse kahkahayla güldükleri bir resmin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan fotoğraf habere olumlu bir hava katmaktadır. Ayrıca haberin gövdesinde Vatan Partisi'nin logosuna yer verilerek, siyasal reklamı andıran bir habercilik yapıldığı düşüncesi oluşmaktadır.

12 Haziran 2018 tarihinde Aydınlık gazetesinin manşetinden verilen haberin başlığı şöyledir: "FETÖ Borsasına Seçim Dopingi"

Büyük puntolarla verilen başlık okuyucunun dikkatini çekecek biçimde dizayn edilmiştir. Haberin manşetten verilmesi zaten gazetenin habere verdiği önemin göstergesidir. Başlıkla birlikte kullanılan hapishane ve üzerinde yer alan para görseli haberin retoriğini güçlendirmeye yöneliktir. Ayrıca başlıkta seçilen "borsa" ve "doping" sözcükleri de sentaktik olarak haberin çarpıcılığını pekiştirmektedir. Bu sözcüklerin seçimi bir bakıma başlığa sansasyonel ve abartılı bir anlam katarak olayın önem derecesine ve etkilerine gönderme yapılmaktadır.

Tematik olarak bakıldığında, haberin başlığı ile alt başlıkları arasında uyum göze çarpmaktadır. Haberin konusu başlıkta, alt başlıkta ve haberin devamında uyumlu bir biçimde aktarılmaktadır. Haberin spotu makro yapı olarak ele aldığında, tematik olarak haberin başlığıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Spotta, para karşılığı tahliye edilen FETÖ'cülerin sayısında özellikle seçimin yaklaştığı dönemde artış olduğu ve bunun hükümetin en yetkili ağızları tarafından dahi dile getirildiği ifade edilip, başlıkta verilen tematik yapıyla paralel bir tema sürdürülmüştür. Spotun devamında ise, bu durumun herkes tarafından bilinmesine karşın bir önlem alınmadığı "Buna karşılık herhangi bir önlem alınmadığı kaydediliyor" cümlesiyle verilmektedir. Spotun "kaydediliyor" şeklinde edilgen bir kelime ile sonlandırılması ise retoriğin güçlendirilmesine hizmet etmektedir.

Haberin devamında "İhbarlar Doğru" ve "Taşeron Kullanıyorlar" alt başlıklarına yer verilmiştir. İhbarların doğru olduğu noktasında AKP, MYK üyesi Şamil Tayyar'ın "Ne yazık ki doğru" şeklindeki sözlerine yer verilerek haberin retoriğine katkı verilmiş, başlıkta verilen düşünce tanık kullanma yoluyla pekiştirilmeye çalışılmıştır. İkinci alt başlık altındaki haber metnine bakıldığında ise, FETÖ'cülerin tahliyesi için taşeron avukatların devreye girdiği yazılarak yine haberin konusunda devamlılığın sürdürüldüğü görülmektedir. Diğer yandan bu iddiayla ilgili bilginin kaynağının belirtilmemesi ise haberin nesnelliğini zedeleyen bir unsur olarak göze çarpmaktadır.

Aydınlık gazetesinin 12 Haziran 2018 tarihli nüshasının ilk sayfasında CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Diyarbakır mitingi haberleştirilmiştir. Haberin başlığı "İncenin Mitinginde 'Selo'ya Özgürlük Talebi" şeklinde atılmış ve haberin spotunda Demirtaş'ın Diyarbakır mitinginde konuştuğu, izleyicilerin bazılarının ise HDP bayrağı açıp, Selahattin Demirtaş için özgürlük istediği belirtilmiştir. Haberin gövdesinde İnce'nin dokunulmazlıklara karşı olduğu, Demirtaş'ı cezaevinde ziyaret ettiği ve Kürt sorununu çözeceğini ifade ettiği açıklamalara yer verilmiştir.

Haber tematik olarak incelediğinde, esas konu olan Diyarbakır mitinginden çok cezaevinde olan HDP lideri Selahattin Demirtaş etrafında döndüğü görülmektedir. Bu

konunun öne çıkarılmasında İnce'nin mitingi sırasında Diyarbakır meydanında toplanan halkın sloganlarıyla; Demirtaş ve genel anlamda Kürt sorunu ile ilgili açıklamaları etkili olmuştur.

Haberin başlığında 'Selo' ismi tırnak içinde verilmiştir. Haberde lakap ve kısaltılmış isim kullanılması hafife almayı veya gazetenin kişiye bakışının olumsuz olduğunu göstermektedir. Kullanılan fotoğrafta ise, CHP bayraklarıyla beraber HDP bayrağının yuvarlak içine alındığı meydan görüntüsü verilmiştir. HDP bayrağının yuvarlak içine alınarak verilmesi, okuyucunun dikkatini bu durum üzerine yoğunlaştırmayı amaçlamaktadır. Gazete görüntünün belirli bir bölümüne dikkat çekerek, okuyucuyu yönlendirmeye çalışmaktadır.

Haberin davamı gazetenin 9. sayfasında yer almaktadır. Haber burada "Sahnede İnce Meydanda HDP" başlığıyla verilmiştir. Haberin spotunda ise, ilk sayfada yer alan spottaki konular tekrar edilmiştir. Diğer yandan "Canlı Yayında Çözüm Süreci" ve "Eşi Demirtaş'ı Ziyaret Etti" alt başlıkları kullanılmıştır. Böylelikle haberin devamında İnce'nin Kürt sorunu ve çözüm süreci ile ilgili açıklamalarına yer verilmiş, İnce'nin eşinin Demirtaş'ın eşini ziyaret ettiğine değinilmiştir.

Haberin tümüne bakıldığında Aydınlık gazetesinin genel politikasına da paralel olarak İnce'nin açıklamalarına muhalif bir duruş sergilediği göze çarpmaktadır.

Aydınlık gazetesi aynı gün 8. sayfasında Vatan Partisi Bolu Milletvekili adayı Mürvet Karataş'ı konu alan bir habere yer vermiştir. "İktidar Bereketimizi Kaçırdı Vatan Partisi Diriltecek" başlığıyla verilen haberin üst başlığında ise "Köroğlu'nun Torunu Mürvet Karataş Milletvekili Adayı" ifadeleri yer almıştır. Haberin başlığına tasarım olarak bakıldığında farklı bir durum göze çarpmaktadır. "İktidar Bereketimizi Kaçırdı" kısmı gri renkte ve silik biçimde verilirken, "Vatan Partisi Diriltecek" kısmı siyah ve belirgin olarak verilmiştir. Böylelikle tasarım yoluyla belli bir kesimin düşüncesi diğerlerinden üstün tutularak yanlılık yapılmıştır. Yayın organının Vatan Partisi ile olan yakınlığı haberde tarafsızlığı tasarım yoluyla olumsuz etkilemiştir. Ayrıca başlıktaki sentaktik yapı içinde yer alan "kaçırdı" sözcüğü iktidar partisini olumsuzlaysan bir anlam içerirken, "diriltecek" sözcüğü ise Vatan Partisi'ni olumlayan bir anlam içermektedir. Haberin üst başlığına bakıldığında, Mürvet Karataş isminin başına olumlu bir sıfat eklenerek "Köroğlu'nun'Torunu" ifadesiyle birlikte adaydan yana tavır takınıldığı gözlenmiştir. Bu şekilde bir sıfat kullanımı, retorikte sıklıkla başvurulan mitleştirme yöntemine de atıf yapıldığını göstermektedir. Bilindiği üzere mitler toplumun geçmişindeki efsanelerinden beslenmekte ve bireylerin ortak paydalarından birini oluşturmaktadır.

Haberin spotunda Milletvekili adayı Mürvet Karataş'ın, Köroğlu'nun ve Kurtuluş Savaşı sırasındaki Kuvvacıların torunları olması sebebiyle bir dizi övgü cümlesiyle takdim edildiği görülmektedir. Bu ifadeler yoluyla haberin şematik yapısı önemli oranda farklılaşmakta, destansı bir hava katılmakta ve haber formatı dışında epik ve hikayeleyici bir anlatım tarzının benimsendiği anlaşılmaktadır. Bu türden bir anlatım yönteminin tercih edilmesiyle okuyucunun etkilenmesi amaçlanmış olabilir.

Haberin tematik yapısına bakıldığında başlık, üst başlık ve spotta tam bir konu bütünlüğü olmadığı görülmekle birlikte, konunun vatan partisi Milletvekili adayı Mürvet Karataş olduğu anlaşılmaktadır. Haberin devamında ise konu olarak Mürvet Karataş'ın neler yapacağından ve projelerinden değil, kişiliğinden ve yaşantısından bahsedildiği görülmektedir.

Haberin devamında alt başlık olarak "Karpuz Gibi Oturup Dizi İzlemem" Çanakkale'nin 100. Yılında Öküzlerini Satmış" "Ekilmeyen Tarlalarımız Ağlıyor" cümleleri kullanılmıştır. Bunlardan sadece "Çanakkale'nin 100. Yılında Öküzlerini Satmış" alt başlığı tırnak içinde verilmeyerek, muhabirin çerçevelemesini yansıtmaktadır. Genel olarak bakıldığında, alt başlıklarla, başlık ve üst başlık arasında konu bütünlüğünde bir sapma olduğu göze çarpmaktadır. Haberin şematik yapısına bakıldığında, Mürvet Karataş'ın açıklamaları ve muhabirin yorumlardan oluştuğu görülmektedir.

Haberde iki ayrı fotoğraf kullanılmıştır. Bu fotoğraflardan birinde Mürvet Karataş ablası ile beraber köy ortamında görüntülenmiştir. Retoriksel olarak halkın içinden biri düşüncesi verilmeye çalışılmıştır. Fotoğraf yazısında kullanılan "Can yoldaşı ablası" ifadesi Karataş'ın aile ilişkilerine önem veren bir Anadolu kadını olduğu düşüncesine vurgu yapmakta ve adaydan yana tavır oluşturmaktadır. Haberde kullanılan ikinci fotoğrafta Mürvet Karataş ablası ve muhabirle birlikte görülmektedir. Fotoğrafta ablasının oklava ile hamur açtığı görülmekte, arka planda ise yakılacak odunlar bulunmaktadır. Çerçevedeki herkesin gülümseyen bir ifadesi vardır. Fotoğrafta herkesin mutlu yansıtılması da yine yanlılık oluşturabilmektedir. Ayrıca seçilen mekân da adayın cefakâr, içimizden biri olduğu imajını oluşturup desteklemeye yöneliktir.

Genel olarak haberin söylemine bakıldığında Vatan Partisi'nin ideolojileri etrafında kurgulanmış yanlı bir haber olduğu görülmektedir. Bu haliyle haberin siyasal reklamcılık barındırdığı düşüncesi oluşturmaktadır.

13 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin 2. sayfasında Murat İnce imzasıyla çıkan haber, bir gün önce Muharrem İnce'nin Diyarbakır'da yaptığı mitinge gönderme yaparak "Demirtaş'ı Ziyaret Etmek PKK/HDP'ye Destektir" başlığıyla yayınlanmıştır.

Haberin spotunda ise bu partiler çok ağır bir dille eleştirilmiştir. Habere yansıyan ifadelerde Güneydoğuda gerçekleştirilen hendek operasyonuna gönderme yapılarak düzen partilerin işbirliği yaparak HDP'yi hendekten çıkarmaya uğraştıkları dile getirilmiştir. Muhabir, Demirtaş'ı ziyaret edenlerin bir yönüyle terör örgütü elebaşını ziyaret etmiş olacaklarını belirterek yoğun biçimde eleştirmektedir. Ayrıca bu davranış içinde olanların gün gelip hesap vereceklerini de sözlerine eklemiştir. Böyle kurgulanan spotta neredeyse bir tehdit havası sezilmekte bu hava da son cümledeki "hesap verecekler" ifadesiyle iyice pekiştirilmektedir.

Haberin şematik yapısına bakıldığında baştan sona bir bildiri havasını yansıtmakta ve Aydınlık Gazetesinin Ulusalcı düşüncesinin yazının başından sonuna kadar ısrarla verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu bildiri havası haberin alt başlıklarına da yansımış durumdadır.

Haberin gövdesinde ise HDP eş başkanı Pervin Buldan'ın Diyarbakır'da okuduğu deklarasyon metni hedef alınmaktadır. Buldan'ın açıklamayı Ankara yerine Diyarbakır'da yapmasının sembolik anlamı olduğu ve HDP'nin Diyarbakır'ı kurulması hayal edilen kukla yapının başkenti olarak gördüğü dile getirilmiştir. Buldan'ın kullandığı "Kürt ve Türk Halkları" cümlesi haberde kıyasıya eleştirilerek, bunun en büyük ayrımcılık emaresi olduğu belirtilmektedir.

Haberin devamında, HDP'nin PKK'nın siyasi kolu olduğu ve HDP ve Demirtaş'ı muhatap alan kişilerin aslında PKK ve Öcalan'ı muhatap almış oldukları düşüncesi paylaşılmıştır. Bu düşünce yine Buldan'ın açıklamalarına dayandırılmış ve şöyle yazılmıştır : "Pervin Buldan sorunu çözecek kişinin Öcalan olduğunu söylerken gerçeği dile getiriyor. Her kim ki bu saatten sonra Selahattin Demirtaş ile görüşür, bilinsin ki o kişi PKK/HDP'yi ve onların kanlı eylemlerinin destekçisi sayılır"

Haberin tamamındaki söylemin PKK/HDP karşıtlığı üzerine kurulduğu görülmektedir. Bununla birlikte PKK/HDP ye destek verdikleri iddia edilen parti ve kişilerin de haber boyunca suçlamalara maruz kaldığı net bir biçimde göze çarpmaktadır.

Aydınlık gazetesi, 24 Haziran seçimlerindeki iki önemli ittifaktan biri olan Cumhur İttifakı ile ilgili habere 13 Haziran 2018 tarihinde 7. sayfasında "Cumhur İttifakında Çatlak Sürüyor" başlığıyla yer vermiştir. Haberin mizanpajında Erdoğan ve Bahçeli'nin tokalaştığı bir fotoğraf verilerek " ittifak " sözcüğünü destekleyici görsel bir öğe kullanılmıştır. Başlıkta kullanılan "çatlak" sözcüğü ise, gazetenin Cumhur İttifakı'na yaklaşımını ortaya koymaktadır. Sentaktik yapıdaki olumsuz sözcük seçiminden, Aydınlık gazetesinin ittifaka bakışının negatif olduğu sonucu çıkarılabilir.

Haberin spotundaki iddiaya göre, Cumhur İttifakı içinde huzursuzluk yaşandığı ve yaşanan bu huzursuzluk sonrası MHP'de morallerin bozuk olduğu belirtilmektedir. AKP'lilerin ise Cumhur İttifakı içinde yer alan MHP'lilerin kaygılarını teskin etmeye çalıştıklarına değinilmiştir. Haber makro açıdan ele alındığında, konusunu MHP'nin af önerisine Erdoğan ve Binali Yıldırım tarafından olumsuz cevap verilmesi oluşturmaktadır. Haberin gövdesinde ise MHP'nin af önerisinin AKP tarafından reddedilmesi seçim ittifakının 24 Haziran'a kadar devam edip etmeyeceğinin belirsizleştiği anlamına gelen cümlelerle verilmiş, fakat bu düşünceye yol açan bir haber kaynağından ise söz edilmemiştir. Haberin kaynağa dayandırılmadan yorumla ve muğlak ifadelerle sunulması haberde olması gereken doğruluk ve kesinlik ilkeleriyle çelişmektedir.

Haberde Cumhur İttifakı içinde zaten var olan sıkıntının seçim meydanlarında ikinci kez ortaya çıktığına yer verilmiş, MHP'nin bazı yerel yöneticilerinin seçim bölgelerindeki AKP'lilerden çok rahatsız olduğu ve AKP'lilerin ittifak içinde olduklarını unutarak bencilce bir tutum içine girdiklerini dillendiren ifadeleriyle devam edilmiştir. Yine burada da bazı adayların MHP'ye oy vermeyin, AKP'ye oy verin şeklinde beyanatta bulundukları belli bir kaynağa dayandırılmadan anonim bir söylem içinde, kulaktan dolma bir bilgi edasıyla sunulmaktadır. Bu durum haberin gerçekliği ve açıklığını olumsuz etkilemektedir. Söylenti ve yorumlar gerçekle birlikte verilmekte, söylentiler ise gerçeğin önüne geçebilmektedir.

Haberin alt başlığı ise "Türkeş: 24 Haziran'da İttifak Bitecek" cümlesinden oluşmaktadır. Haberin tamamındaki dil, buradaki alt başlıkta oluşan anlamla birlikte analiz edildiğinde, muhabirin ittifakın bitmesinden yana bir söylemi haberde oluşturmaya çalıştığı düşüncesi akla gelmektedir. Alt başlığın içeriği ise eski MHP, yeni AKP milletvekili Tuğrul Türkeş'in, Cumhur İttifakı'nın seçim sonrası biteceği yönündeki açıklamalarından oluşmaktadır.

13 Haziran 2018 Aydınlık nüshasının 7. sayfasında Vatan Partisi İstanbul 3. Bölge Milletvekili adaylarının seçim çalışmaları vardır. Habere makro olarak bakıldığında konusunun Avcılar bölgesindeki seçim çalışmaları ve Türkiye Caferileri Lideri Selahattin Özgündüz'ün iftar programına katılım olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin başlığına ise iki ana konudan yalnızca birinin taşındığı görülmektedir. Başlık "İstanbul Adayları Caferiler 'in İftarına Katıldı" şeklinde yazılarak konulardan yalnızca birinin ön plana çıkarılması dikkat çekmektedir. Gazete, Caferilerin İftar programını önceleyerek başlığa taşımıştır. Haberde yer alan unsurlardan birine daha fazla önem verilmesi ise haberin dengeliliğine zarar veren bir durumdur.

Haberin gövdesindeki birinci kısım, adayların Avcılar'da esnaf ziyaretini konu almakta iken; ikinci kısım da Caferilerin iftarına ayrılmıştır. Birinci kısımda "Ekonomi Çok Kötü" alt başlığı kullanılarak muhalif ve eleştirel bir söylem üretildiği görülmektedir. İkinci bölüm ise ilk bölümden kopuk biçimde "İftar Daveti" başlığıyla verilmiştir. Şematik olarak habere bakıldığında gövdedeki konuların birbirinden ayrı ve iki farklı haberin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuş bir haber gibi durduğu, başlıkta öne çekilen konunun ise haberin ancak son kısmında kendini gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda haberde tematik bir kopukluk olduğu da gözlenmektedir.

14 Haziran tarihli Aydınlık gazetesinin 8.sayfasında AKP gençlik kollarındaki görevinden istifa ederek Vatan Partisi'ne katılan üniversite öğrencisi Mehmet Can Özdemir'i konu alan bir haber yayınlanmıştır. "Türkiye'yi Bu Felaketten Vatan Partisi Kurtarır" başlığıyla verilen haberin üst başlığında ise "AKP'den istifa Eden Mehmet Can Özdemir" ibaresine yer verilmiştir. Haberin Spotuna bakıldığında, AKP Gençlik Kollarından istifa edip Vatan Partisi kadrolarına katılan Özdemir'i bu kararı almaya iten nedenin tırnak içinde verildiği görülmüştür. Özdemir'in, AKP'nin yalnızca slogana dayalı bir anlayışı benimsediği bununla birlikte Vatan Partisi'nin ise gerçek anlamda bir icraat partisi olduğu yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir. Spotta yer alan bu ifadelerle siyasi transferin sebebi de açıklanmıştır.

Haber tematik olarak incelediğinde konusunun AK Parti gençlik kolları üyesi Mehmet Can Özdemir'in Vatan Partisinde siyaset yapmaya karar vermesi ve bunun altında yatan nedenler olduğu anlaşılmaktadır. Haberin üst başlığında adayın AKP'den istifa ettiği verilerek, iktidar partisinin artık tercih edilmeyen ve terk edilen bir siyasal oluşum olduğu düşüncesi oluşturulmaktadır. Bu üst başlık iktidar partisi aleyhinde bir söylem oluşmasına yol açarken, başlıkta ise Vatan Partisi lehine bir söylem oluşturulmakta, AKP'nin sebep olduğu felaket ortamından ülkeyi ancak Vatan Partisi'nin çıkarabileceği Mehmet Can Özdemir'in düşünceleri kanıt gösterilerek verilmiştir.

Haberin spotunda ve gövdesinde Mehmet Can Özdemir'in Karabük Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi eğitimine devam ettiği yazılmıştır. Bu bilginin verilmiş olması olumluma yaparak, Özdemir için artı teşkil edecek bir özelliğin ön palana çıkarıldığını görülmüştür.

Haberin gövdesinde "Dini Siyasete Alet Ettirmem" ve "AKP Slogancı Bir Gençlik İstiyor" şeklinde iki alt başlık kullanılmıştır. Haberin bu bölümünde adayın AKP'den istifasının nedenleri adayın açıklamalarıyla verilmektedir. Özdemir, dini değerlere sahip bir insan olmakla birlikte Atatürk'ün fikirlerinin hayatında ne denli önemli olduğunu ifade

etmekte ve AKP'den kopuşunun en önemli sebebinin partinin Atatürk hakkındaki düşünceleri olduğunu belirtmektedir.

Haberde kullanılan fotoğrafa bakıldığında, Muhabir ve Özdemir'in son derece mutlu yüz ifadeleriyle gülümsedikleri bir resim paylaşılmıştır. Fotoğraf kullanımında da gazete tarafından Özdemir'e olumlu yaklaşıldığı anlaşılmaktadır. Haberde Aydınlık gazetesinin siyasi yanlılığının yansımaları ve Vatan Partisi lehine bir kurgulamanın etkisi görülebilmektedir.

Gazetede aynı gün, HDP Eş Başkanı Sezai Temelli'nin Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci tura kalması halinde HDP'nin muhalefet partileriyle hangi koşullarda ortak hareket edebileceğini belirten açıklamaları haberleştirmiştir. Haber, 14 Haziran 2019 tarihli Aydınlık gazetesinin 7. sayfasında yer almıştır.

"Eşit Yurttaşlıkta Konsensüs Sağlandı" başlığıyla verilen haberin spotunda ise, seçimlerin ikinci tura kalması halinde HDP'nin Erdoğan'ın karşısında yer alan adayı destekleyeceği bilgisine yer verilmiştir. HDP Eş Başkanı Temelli'nin bu ittifak içinse eşit yurttaşlık ve ana dilde eğitim gibi konularda ittifak içinde olmayı düşündükleri partilerle anlaşma sağladıkları bilgisi de spotta yer almıştır.

Haberin makro yapısına bakıldığında, tematik bakımdan haberin konusunu HDP'nin seçimlerin ikinci tura kalması halinde muhalefet partileriyle hangi koşullar dâhilinde uzlaşabileceği oluşturmaktadır. Haberde Temelli'nin açıklamalarında geçen 'Eşit Yurttaşlık' talebinin başlığa taşınıp diğer taleplere oranla ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Haberde yer alan unsurlardan birinin diğerlerinden daha çok ön plana çıkarılması, dengelilik ilkesinin ihlaline yol açabilmektedir.

Haberin gövdesinin de yine Temelli'nin açıklamalarıyla şekillendiği görülmektedir. Bu bakımdan şematik olarak bu haberin bir açıklama haber olduğu söylenebilir. Haberin gövdesindeki 'Yerel Demokrasi' ve 'Protokole İhtiyaç Var' alt başlıkları da yine Sezai Temelli'nin sözleri olarak tırnak içinde verilmiştir. Bu şekilde yapılarak bu düşüncelerin Aydınlık gazetesinin değil Temelli'nin düşünceleri olduğunun altı çizilmiştir.

Temelli'nin haber boyunca yazıya aktarılan açıklamalarında, HDP'nin her zaman savunduğu yerelleşme, ana dilde eğitim ve inanç konuları gibi merkezi yönetimle arasındaki sorunlu konuları gündeme taşıdığı, HDP-Kürt seçmeni paralelinde bir ayrımcılık siyasetinin kalıntılarının söz sentaksına yerleştirildiği göze çarpmaktadır. Haberin yazımında ise Temelli'nin görüşlerini destekleyici veya eleştirel bir hava sezilmemektedir. "Yerelleşme" gibi sözcüklerin başlığa taşınması ise Aydınlık gazetesinin ülke bütünlüğü konusunda hassas düşünce yapısına sahip okuyucusuna bir mesajı olarak algılanabilir.

15 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin ilk sayfasında Vatan Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in, CHP Grup Başkan Vekili Özgür Özel'e yönelik iddialarının yer aldığı bir habere yer verilmiş, haberin devamı ise gazetenin 9. sayfasında aktarılmıştır.

Haberde, Özel'in vesikalık bir fotoğrafının yanına konumlandırılan " Video Kayıtları Özel'i Yalanladı" başlığı kullanılmıştır. Haberin Spot bölümünde ise Özgür Özel'in; Muharrem İnce'nin Cumhurbaşkanı seçilmesi durumunda Selahattin Demirtaş'ın başkan yardımcısı yapılacağını söylendiği iddiasına yer verilmiştir. Haberin ilk sayfadaki devamında ise bu iddianın bir televizyon kanalında Doğu Perinçek tarafından dile getirildiği, Özel'in iddiayı yalanladığı, fakat çıktığı TV programındaki video kayıtlarının da Özel'i yalanladığı yazılmaktadır.

Yukarıdaki haberin başlığındaki sentaktik dizilim içinden "Yalanladı" cümlesinin seçilmiş olması, gazetenin Özel'e yaklaşımın olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Haberin devamında CHP'nin HDP ile gizli ortaklık içinde olduğu iddiasını dile getirilmiş, Özgür Özel'in bunu yalanladığı fakat video kayıtlarına göre ise Özel'in Cumhurbaşkanlığı seçiminin 2. tura kalması halinde HDP, Saadet Partisi ve İyi Parti genel başkanlarına başkan yardımcılığı teklif edileceğini söylediği Doğu Perinçek'e dayandırılarak yazılmıştır.

Haberin devamı, gazetenin 9. sayfasında "Özel Kendini Tekzip Etti" başlığıyla verilmiştir. Buradaki spotta da, ilk sayfadaki spotun içeriğinin tekrar edildiği görülmektedir. Haberin gövdesi ilk sayfadaki iddiaların tekrarından oluşmaktadır. Ayrıca haberin devamında " Erdoğan'ın Takipçileri" alt başlığına yer verilmiş. Bu alt başlıkta Doğu Perinçek üzerinden muhalefet partilerinin iktidar partisinin kötü takipçileri olduğu görüşüne yer verilmiştir. Haberde ayrıca iktidarın hatalı icraatları olduğu Perinçek tarafından dillendirilmekte ve çözümün adresi olarak Vatan Partisi gösterilmektedir.

Habere şematik olarak bakıldığında bir açıklama haberi olduğunu görülmektedir. Haber mikro olarak analiz edildiğinde ise, Vatan Partisi ve Doğu Perinçek üzerinden yanlılık oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Haberin neredeyse tamamında Perinçek'in iddialarına yer verilerek dengelilik ve nesnellik unsurları da göz ardı edildiği gözlenmektedir.

Aydınlık gazetesi aynı gün ilk sayfasında MHP Ordu Milletvekili adayı Cemal Enginyurt'un açıklamalarının yer aldığı bir haber yayımlanmıştır. Haberin başlığı ve spotu ilk sayfada verilirken devamı ise gazetenin iç sayfasında yer almıştır.

Haberin Üst başlığında "MHP'li Adaydan AKP'li Vekillerle:" ibaresi kullanılmış ve Enginyurt'un "Köye Muhtar Olamazsınız" sözleri başlığa taşınmıştır. Cemal Enginyurt'un nötr bir yakın plan fotoğrafının kullanıldığı haberin spotunda, AKP vekil adayları için

Erdoğan'ın ismiyle seçim kazanan ve Erdoğan'ı da korumaktan aciz kimseler oldukları düşüncesi Enginyurt üzerinden aktarılmıştır.

Haber tematik olarak ele alındığında konusunu, AKP-MHP ve Cumhur İttifakı'nın oluşturduğu görülmektedir. Haberin başlığındaki ifadenin tırnak içinde verilmemesi Aydınlık gazetesinin Enginyurt'un savını desteklediğini ortaya koymaktadır. Başlığın söylemi, AKP'li vekillerin Erdoğan olmadan bir hiç oldukları çıkarımına hizmet etmektedir. Haberin spotundaki ifadelerde ise Cumhur İttifakı içinde huzursuzluk olduğu ve AKP ve MHP'li adaylar arasında sürtüşme yaşandığı bilgisine yer verilmektedir. Bu ifadeler retoriksel olarak Cumhur İttifakı içinde çatışma olduğu düşüncesini kuvvetlendirmeye hizmet etmekte ve okuyucuyu bu anlamda ikna etmeye çalışmaktadır.

Haberin devamında; "MHP Adayı AKP adaylarına Çattı" üst başlığı ve "Köyüne Muhtar olamazlar" başlığıyla verildiği görülmektedir. İlk sayfada oluşturulmaya çalışılan, ittifak paydaşları arasında sorun yaşandığı söyleminin burada da sürdürüldüğü görülmektedir. Üst başlıkta kullanılan "Çattı" sözcüğü negatif bir anlam oluşumuna yol açmaktadır. Başlığın yine ilk sayfadaki gibi verilip "muhtar" kelimesinin yinelenmesi, retoriksel bir pekiştirme yapıldığını ortaya koymaktadır.

Haberin gövdesinde MHP'nin Ünye ve Fatsa'da düzenlediği iftar programında açıklamalar yapan milletvekili adayı Cemal Enginyurt'un konuşmasından pasajlar sunulmuştur. Enginyurt'un açıklamalarının söylemine bakıldığında, temanın Erdoğan olmadan adayların bir hiç olduğu düşüncesi üzerine kurulduğu görülmektedir. Diğer yandan Enginyurt CHP başkan vekili Özgür Özel için "Tipitip" benzetmesini kullanıp, Özel'in Cumhurbaşkanına hakaret ettiğini, buna karşılık AKP vekillerinin sessiz kaldığını ifade etmektedir. Kendisinin ise 300 AKP'li vekile bedel olarak, onların yerinde olsa tek başına dahi Özel'e gereken cevabı vereceğini söylemiştir. Enginyurt'un bu açıklamalarının, AKP'li vekillerin yeterince etkili olmadıkları düşüncesini yaymaya yönelik bir söylem barındırdığı görülmektedir.

Bu haberin hemen altında ise, Enginyurt'un polisler arasında elleri önden kelepçeli bir fotoğrafına yer verilerek "Korumaları Tokatlamıştı" başlığının kullanıldığı bilgilendirici kısa bir haber yer almıştır. Bu haberin içeriğini ise Enginyurt'un Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde MHP'li aday ve görevli polislere yönelen şiddeti belirtilip, sonrasında aldığı cezaya yer verilmiştir. Böyle yapılarak, Enginyurt'un şiddet eğilimli bir kişi olduğu düşüncesi başka bir olay kanıt olarak sunulup verilmeye çalışılmıştır.

Aydınlık gazetesinin Gündem sayfasında 15 Haziran 2018 tarihinde "İbadi'den Kandil Yorumu: Seçim Propagandası" başlığını taşıyan bir diplomasi haberi yer almıştır. Haberin

makro analizi yapıldığında, konusunun Türkiye'nin Kandil'e operasyon yapma düşüncesiyle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Irak Devlet Başkanı İbadi ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun açıklamaları haberin gövdesinde işlenmiştir. Şematik olarak bakıldığında haberde üst başlık ve spota yer verilmediği görülmektedir. Haberin gövdesinde ise, Çavuşoğlu'nun açıklamalarının olduğu bölümde "Irak Seçimlerini İşaret Etmişti" ifadesiyle verilen bir alt başlık bulunmaktadır.

Haberin mikro analizinde, özellikle başlıkta kullanılan "propaganda" kelimesinin habere eleştirel ve kuşkulu bir hava kattığı görülmektedir. Irak Başbakanı Haydar İbadi'nin açıklamalarının özeti, Türkiye'nin her seçim döneminde Kandil'e operasyonu gündeme taşıdığı ve bunun amacının ise seçime yönelik olduğu biçimindedir. Diğer yandan İbadi Türk hükümetiyle bu konuda varılmış bir antlaşmanın olmadığını ve Kandil bölgesindeki güvenlik sorununun uzun zamandır var olan bir durum olduğunu ifade etmiştir. Çavuşoğlu'nun açıklamalarından ise Kandil'e yönelik bir operasyon fikrinin Türk hükümetince arzu edilen ve Irak hükümeti tarafından da anlayışla karşılanması gereken bir durum olduğuna vurgu yapılmıştır.

Haber bütün olarak ele alındığında ise, Irak hükümetiyle aslında varılmış bir mutabakat olmadığı ve İbadi'nin de ifade ettiği gibi bunun bir seçim yatırımı olduğu düşüncesi hâkim söylemi oluşturmaktadır. Haberin çerçevelemesine bakıldığında AKP hükümeti gerçek olmayan vaatler üzerinden eleştirildiği ve bunun için de İbadi'nin açıklamaları dayanak olarak sunulmaktadır.

16 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin 6. sayfasında Vatan Partisi Zonguldak Milletvekilli adaylarının madencileri ziyareti haberleştirilmiştir. Bol fotoğrafın kullanıldığı haberin başlığı "Madencinin Bareti Çankaya'ya Çıkacak" ifadeleriyle oluşturulmuştur. Haberin alt başlığında ise Milletvekili adaylarının Zonguldak'ta madencileri ziyaret ederek "Türkiye'yi Madencilerin Baretiyle Yönetecekleri" sözünü verdikleri, buna karşılık madencilerin de Vatan Partisi'ni seçimde destekleyeceklerini dillendirdiklerine yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde "Zonguldak'ta Sözümüz Üretmek" ve "Oyumuz işçi Dostu Perinçek'e" ifadelerinin yer aldığı iki alt başlık kullanılmıştır. Başlık ve spotta üretilen işçi dostu parti ve işçi dostu partiyi tercih eden seçmen söyleminin haberin gövdesinde de sürdürüldüğü görülmektedir.

Haberin gövdesi tematik olarak ele alındığında, Vatan Partisi propagandası yapıldığı alenen göze çarpmaktadır. Aydınlık gazetesi ideolojik yakınlık sebebiyle tüm ifadelerinde Doğu Perinçek ve partisini destekleyici cümlelere yer vermiştir. Seçim tarihinin iyice

yaklaştığı böyle bir zamanda yapılan bu haberin seçmenleri hedef aldığı açıkça görülmektedir. Diğer yandan haberin metninde kullanılan dilin taraflı olup, nesnellikten uzak bir kurguya sahip olduğu da göze çarpmaktadır.

Bu haberle aynı gün Aydınlık gazetesinin gündem sayfasında yer alan başka bir haber "Antepli'nin Tercihi PERİNÇEK Olacak" başlığını taşımaktadır. Başlıkta Perinçek isminin tamamen büyük harflerden oluşması ise yanlılık oluşturmaktadır.

Haber makro anlamda ele alındığında tematik olarak Vatan Partisi adaylarının Gaziantep ilindeki seçim çalışmalarından oluştuğu görülmektedir. Haberde Gaziantep şehir merkezindeki pazar ve çarşıyı gezen Vatan Partisi Milletvekili adaylarının halk tarafından ilgiyle karşılandıkları bilgisine yer verilmiş, vekil adaylarıyla sohbet eden vatandaşların Doğu Perinçek'i olumlayan açıklamalarda bulundukları görülmüştür. Spotta yer alan ifadelerde Perinçek'in Ermeni soykırımı iddiası ile ilgili mücadelesinden dolayı vatandaşlar tarafından takdir edildiğine değinilmiştir.

Haberin gövdesinde Vatan Partisi Gaziantep Milletvekili adayları Mehmet Bedri Gültekin, Mehmet Lütfi Günnur Ünverdi ve Tülay İyiekici, Oğuzeli'nde esnaf ziyareti sırasında oldukça olumlu tepkiler aldıklarına değinilmiştir. Muhabir bu düşüncesini "Adaylar yurttaşların büyük ilgisi ve sevgisiyle karşılaştı" cümlesiyle açıkça ortaya koymakta ve habere kendi yorumunu da katmaktadır. Diğer yandan halkın diğer partilerin Selahattin Demirtaş'ı serbest bırakma düşüncesine tepkili oldukları ve buna karşı çıkan Vatan Partisi'ne oy vereceklerini söyledikleri yazılmıştır.

Haberin devamında iki alt başlık kullanılmıştır. "Bu Memlekete Siz Lazımsınız" alt başlığında berberde tıraş olan bir vatandaşın Vatan Partisi'nin ülke için ne kadar gerekli olduğunu belirten sözlerine yer verilmiştir. Diğer alt başlık ise, Doğu Perinçek'in sözde Ermeni soykırımı ile ilgili yakın zamanda Lozan'da söylediklerinden yola çıkan bir vatandaşın sırf bu tepkisinden dolayı Perinçek'e oy verilmesi gerektiğiyle ilgili düşüncesini özetlemektedir. "Lozan'a Gitmesi Oy İçin Yeter" alt başlığı Perinçek'in bu hareketine dikkat çekmek için kullanılmıştır. Haberin tamamına bakıldığında seçime yönelik bir propaganda olduğu anlaşılmakta ve haberde muhabirin sübjektif değerlendirmeleri de göze çarpmaktadır.

17 Haziran 2018 tarihli Aydınlık nüshasında yer alan haberde, tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş ve diğer tutuklu HDP'lilerin konu edildiği bir haber yer almıştır. Haber "Tutuklu HDP'liler Neyle Suçlanıyor" başlığıyla verilirken, üst başlık, spot ve alt başlığa yer verilmediği görülmüştür. Haberin gövdesinde ise Demirtaş ve diğer tutukluların neyle suçlandıkları tek tek ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Mikro olarak incelediğimizde haberin başlığında kullanılan "suçlanıyor" sözcüğünün olumuz / eleştirel bir söylem ürettiği görülmektedir. Haberin gövdesinin ilk paragrafında Demirtaş'ın tutukluluğundan ötürü seçim çalışması yapamamasının İyi parti, CHP ve Saadet Partisi tarafından adeta dert edinildiğine değinilirken, haberin devamında hem Selahattin Demirtaş hem de diğer HDP'lilerin suçları sıralanarak bu üç partinin düşüncesinin doğru olmadığı savı ispatlanmaya çalışılmıştır. Adı geçen üç parti liderinin Demirtaş'ın serbest kalması için adeta "Seferber" olduğu dile getirilirken, seçilen bu sözcüğünün habere ironik bir anlam kattığı görülmektedir. Haberin devamında ise, Demirtaş ve diğer tutuklu vekillere yönelik suçlamaların oldukça "ağır" olduğu söylenmiştir. Muhabir habere kendi yorumunu da katarak nesnellik ve doğruluk ilkesini zedelemektedir. Diğer yandan sentaktik yapı içinden seçilen "ağır" sözcüğü de haberin tamamında verilmek istenen Demirtaş ve arkadaşlarının boş yere yasaklanmadığı söylemine dayanak olacak biçimde seçilmiştir.

Haberin kalan kısmında Demirtaş ve diğer HDP'lilerin suç listelerine yer verilmiş, CHP, İYİ Parti ve Saadet Partisi'ni savunduğunun aksine bu kişilerin verilen cezayı hak ettikleri düşüncesi, sunulan kanıtlar ve veriler aracılığıyla ispatlanmaya çalışılmıştır. Veriler ve rakamlar kullanmak, metinde retoriği güçlendirmek için sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Haberde ayrıca Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ ve Faysal Sarıyıldız'ın fotoğrafları kullanılmıştır. Seçilen fotoğraflarda ise bir olumsuzlama emaresine rastlanmamıştır.

Aynı gün, gazetesinin iç sayfasında yer alan bir haberde İslamcı derneklerin seçimde AKP'yi destekleyecekleri yönündeki beyanat haberleştirilmiştir. Haber "Demokrasiye İnanmıyoruz Ama Oyumuz Erdoğan'a" başlığını taşımakta, haberde alt ve üst başlık bulunmamaktadır. Tematik olarak bakıldığında İslamcı derneklerin neden AKP'ye destek verdiklerini açıklayan bir metin, şematik olarak bakıldığında ise açıklama türü bir haber olduğunu görmekteyiz. Haberde kullanılan fotoğrafın içeriğine bakıldığında sarıklı ve sakallı erkeklerden oluşan toplu bir fotoğraf kullanıldığı, bununla haberin başlığı ve konusunda verilmek istenen mesajın retoriğini güçlendirici bir amaç taşındığı görülmektedir.

Haberin gövde metninde ise 10 İslamcı Selefi derneğin mevcut seçenekler içinde daha iyisi olmadığı için demokrasiye inanmadıkları halde Erdoğan ve AKP'yi destekleme kararı aldıkları belirtilmektedir. Demokrasiye inanmadıkları halde neden AKP'yi desteklediklerini ise 16 yılda elde edilen kazanımların kaybedilmemesi, geçmişte dine karşı yapılanların tekrar edilmemesi gibi sebeplere bağlamışlardır. Dernekler mevcut duruma ve demokrasi yönetimine inanmadıkları halde kendileri için en iyi olduğunu düşündükleri AKP'yi destekleme kararı aldıklarını belirtmektedir.

18 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesi manşetten yayınladığı haberde, Dersim konusu üzerinden PKK, HDP, CHP ve AKP'nin birleştiklerini ele almıştır. Haberin Manşeti " Atatürk'e Karşı Birleştiler" başlığıyla yayınlanmıştır. Haberin spotunda "PKK, HDP ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'ndan sonra, Başbakan Binali Yıldırım da Atatürk'ün talimatıyla bastırılan Dersim isyanına sahip çıktı." Sözlerine yer verilmiştir.

Haber gazetenin iç sayfasında "AKP – CHP – HDP/PKK Dersimde Birleşti" başlığıyla verilmiştir. Buradaki spotta HDP/PKK'nın genel yaklaşımıyla beraber Kılıçdaroğlu'nun "Dersimli Kemal" çıkışından sonra Binali Yıldırım'ın devletin Dersim'le yüzleşmesi gerektiğini ifade eden açıklamasına yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde ise AKP'nin izlediği Dersim politikası üzerinden CHP'yi Atatürk'e karşı etki altına alarak HDP/CHP ve AKP'nin bu politika üzerinden Atatürk'e karşı ortak bir muhalefet ürettikleri söylemi işlenmektedir. Haberin genel söylemine bakıldığında Dersim konusu üzerinden 3 partinin ortak hareket etmesi gazete tarafından Atatürk karşıtı bir birleşim olarak görülmekte ve bu durum eleştirilmektedir.

Aydınlık gazetesinde aynı gün AKP'nin seçime yönelik tarım vaatlerinin konu edildiği görülmektedir. "AKP'nin Seçim Vaatleri" başlığıyla verilen haberde "İklimi, Toprağı Hakkında Bilgimiz Yok" "16 Yıldır Neredeydiniz" "Yüzde 22'den Yüzde 9'a Nasıl Düştü" alt başlıklarına yer verilmiştir. Haberin başlığı, AKP'nin seçim vaatleri olmakla birlikte, gövdesinde ise tüm vaatlere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşıldığı ve vaatlerin akılcı ve tutarlı olmadığı aktarılmıştır. Bu bakımdan haberin başlığındaki beklentinin haberin gövdesinde karşılanmadığı, başlığıyla içeriğin uyumsuz olduğu bir haber ortaya çıkmaktadır. Şematik olarak bakıldığında haberin yoruma dayalı olduğu görülmekte bu bakımdan da sübjektif değerlendirmelere yer verilen nesnellik ilkesiyle çelişen bir haber içeriği yer almaktadır.

Haberin hemen girişinde kullanılan ifadelerde AKP projeleri alaya alınarak 16 yıldır gerçekleştirilemeyen bu projelerin bu seçim döneminde de yeniden gündeme geldiğine değiniliyor. Muhabirin bu türden ifadeleri AKP'nin projelerine olumsuz yaklaştığını ve yanlı davrandığını ortaya koymaktadır.

"İklimi Ve Toprağı Hakkında Bilgimiz Yok" alt başlığında ise, Türkiye'nin Sudan'da kiraladığı arazide tarım yapması fikri, o bölgenin toprak yapısı ve iklimi hakkındaki bilgisizlikten dolayı verimli olmayacağı düşüncesiyle eleştirilmektedir.

Suriye sınırı boyunca mayınlı arazinin temizlenerek tarıma açılması vaadi ise "16 yıldır Neredeydiniz" alt başlığıyla eleştirilmiştir. Haberin devamında ise, Türkiye'nin tarımsal üretim ve ihracatının sürekli azaldığı, buna karşılık ithalatının ise arttığına değinilerek, AKP'nin tarım politikasının yanlışlığı sayısal veriler yardımıyla ispat edilmeye çalışılmıştır.

Haberin tamamına bakıldığında, muhabir tarafından eleştirel bir dil kullanıldığı, başlığın konuyla paralellik göstermeyecek biçimde tarım politikasının eleştirildiği bir yazı kaleme alındığı görülmektedir. Aydınlık gazetesi, tarım politikaları üzerinden AKP'ye yönelik bir dizi eleştiriyi sayfasına taşımıştır.

Yine 18 Haziran 2018'de gazetenin 9. sayfasında yer alan haberin AKP tarafından düzenlenen Büyük İstanbul Mitingini ele aldığı görülmektedir. Haberin başlığı "Tansu Çiller AKP'nin Yenikapı Mitinginde" ifadesiyle verilmiştir. Haberin gövdesinde ise, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın gündemle ilgili yaptığı bazı açıklamalar verilirmiş ve mitinge katılan eski Başbakan Tansu Çiller' de haberde işlenmiştir. Haberin içeriğinde Tansu Çiller'e ayrılan yerin az olmakla birlikte, diğer temaların aksine manşete taşınması haber temaları arasında dengeliliği olumsuz etkileyen bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Haberin girişinde Çiller'e aktif siyasete girecek misiniz? sorusu yöneltilmiş, çiller ise " Ben bugün sadece milli şuur için buradayım" cevabını vermiş ve spekülasyon yapılmasının bir anlamda önüne geçmeye çalışmıştır.

Haberin devamında ise Erdoğan'ın gündemdeki konuları kapsayan değerlendirmelerine yer verilmiştir. Haberde 2 fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflardan ilkinde Tayyip Erdoğan, Tansu Çiller ve Emine Erdoğan birlikte yer almakta, her üçünün de yüz ifadesinde memnuniyet duygusu okunmaktadır. Diğer fotoğraf ise miting alanını topluca göstermektedir.

19 Haziran 2019 tarihli Aydınlık gazetesinin 9. sayfasında yer alan haber HDP Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın TRT ekranlarından yaptığı seçim konuşmasını sayfasına taşımıştır.

"Seyit Rızayla Başladı, Şeyh Sait'le Bitirdi" şeklinde bir başlığa yer verilen haberin spotunda Demirtaş'ın "HDP- PKK" adayı olduğuna vurgu yapılarak terör örgütüyle bağlantılı olduğu düşüncesi verilmeye çalışılmıştır. Spotun devamında Demirtaş'ın Seyit Rıza ve Şeyh Sait'i anmak yoluyla toplumdan oy istediğine, bununla birlikte Türkiye'nin kurucu lideri Atatürk'ün adını bir kez dahi olsa ağzına almadığına değinilmiştir. Muhabir spotta Demirtaş'ın sözleriyle birlikte Atamızın adını dahi ağzına almadı cümlesi kullanılarak kıyaslama yapmış ve habere kendi yorumunu katarak Demirtaş'ın aslında ülke düşmanlarıyla aynı safta yer aldığını ve Atatürk karşıtı bir düşünce yapısına sahip olduğunu ima etmeye çalışmıştır. Bu yolla egemen düşüncenin yeniden inşasına hizmet etmiştir. Haberin başlığı da gene, Demirtaş hakkında aynı düşüncenin oluşmasına hizmet etmektedir.

Haberin tematik yapısına bakıldığında, Demirtaş'ın seçim konuşmasını konu aldığı görülse de, öne çıkarılan temanın Cumhuriyet karşıtı, Atatürk Devrimi'ne isyan etmiş

kişilerin savunucusu ve fikirdaşı olduğu üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Gazetenin ideolojik yaklaşımıyla paralellik gösteren hassas konuların ön plana çekildiği görülmektedir. Haber unsurları arasındaki denge, politik yaklaşım sebebiyle bozulmuştur.

Haberin gövdesinde Demirtaş'ın Şeyh Said ve Seyit Rıza hakkındaki övücü sözlerine değinilmiş bu yapılırken de eleştirel bir dil kullanılmıştır. Muhabir adı geçen bu iki şahsın Türkiye Cumhuriyeti'ne başkaldırmış, isyankâr insanlar olduğunu haberde özellikle vurgulamıştır. Haberin devamında, Demirtaş'ın Erdoğan hakkında dile getirdiği tek adam düşüncelerine yer verilmiştir. Bu kısımda "Eğer Erdoğan'ı Seçerseniz" alt başlığı Demirtaş'tan alıntılanmış ve Erdoğan'la ilgili düşünceleri haberin son kısmında verilmiştir. Demirtaş, Erdoğan'ın seçilmesi durumunda ülkenin tek adam rejimiyle baskıcı bir ülkeye dönüşeceğini iddia etmiştir.

Haberde iki fotoğraf kullanılmış, birinci fotoğrafta Demirtaş'ın TRT konuşması verilmiş, ikinci fotoğrafta ise CHP Tunceli İl Başkanlığınca yapılan Seyit Rıza anma töreninden alınan bir kare kullanılmıştır. Bu fotoğrafta CHP amblemi görülmekte ve fotoğraf yazısında da CHP İl Başkanlığının Cumhuriyet Düşmanı Seyit Rıza için anma düzenlediği olumsuzlanarak verilmektedir. Haberin içinde CHP'nin bu fotoğrafına yer verilmesi, HDP ve CHP'nin Cumhuriyet düşmanlarıyla birlikte hareket ettiklerini ispatlamaya yönelik retoriksel bir çabadır.

Gazetede aynı gün CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Gaziantep ve Osmaniye mitingleri habere konu olmuştur. Haber her iki şehirde yapılan konuşmalarla şekillenirken öne çekilen konunun İnce'nin ABD yanlılığı ve Rusya ve Çin'e mesafeli yaklaşımı olduğu göze çarpmaktadır. "İnce'nin Hedefinde Rusya Var" üst başlığıyla verilen haberin başlığında "Bizi Kuşatıyor!" ifadesine yer verilmiştir. Özellikle üst başlıktaki sözcük seçiminin Aydınlık gazetesinin İnce'nin düşüncesine katılmadığını göstermektedir. "Hedefinde" sözcüğü İnce'nin Rusya karşıtı söylemini en iyi şekilde ortaya koymaktadır.

Haberin gövdesinde İnce, Erdoğan'ın Putin'in etkisinde kaldığı ve Beştepe'de yapılan sarayın bile Putin'in düşüncesi olduğunu dile getirmiştir. İnce için kullanılan "Rusya'yı ağır bir dille eleştirdi" cümlesi, Rusya karşıtlığı düşüncesini pekiştirici bir söylem oluşturmaktadır.

Haberin devamında yer alan "Çin'den Sonra Rusya'ya Geldi" alt başlığı, Muharrem İnce'nin Avrasya karşıtlığının altını çizmekte ve her iki ülkeye de mesafeli yaklaştığını ortaya koymaktadır. Muhabir bunun nedenini haberin son kısmında açıklamakta ve İnce'nin Osmaniye mitingi sırasında "Amerika ile Müttefik olacağız…" sözlerini habere taşıyarak ABD yanlısı bir politikacı olduğuna vurgu yapmaktadır.

Haberin tamamı ele alındığında hâkim söylemin, İnce'nin Amerikan yanlısı ve Rusya /Çin karşıtı bir politikacı olduğu düşüncesinin pekiştirilmesi çabasını yansıttığı görülmektedir. Muhabir habere zaman zaman kendi yorumlarını da katarak nesnelliği ve tarafsızlığı zedeleyen bir tutum içine girmiştir. Gazetenin ideolojik yapısının haberin inşasında etkili olduğu söylenebilir.

Aydınlık gazetesi seçim sürecinde bazı partiler tarafından gündeme taşınan "Dersim Çıkışını" manşetine taşımıştır. 19 Haziran 2018 tarihinde yayınlanan haber, Vatan Partisi Milletvekili adayı Hasan Korkmazcan ile yapılan röportajdan oluşmaktadır. Korkmazcan'ın sözleri haberin başlığına taşınarak "Dersim Çıkışının Hedefi: Atatürk, İnönü, Bayar" ifadelerini içeren bir başlığa yer verilmiştir. Başlıktaki sözlerin Korkmazcan'a ait olmasına rağmen gazete tarafından tırnak içinde verilmemesi gazetenin başlıktaki düşünceyi sahiplendiğine işaret etmektedir.

Haberin spotunda "Dersim Devlet Eliyle Yapıldı" "Dersim arşivleri açılsın" gibi söylemlerin özellikle seçim sürecinde arttığını ve bu söylemlerin hedefinin Cumhuriyeti kuran Atatürk, İnönü ve Bayar' olduğu bir kez daha Korkmazcan'ın sözlerine dayandırılarak verilmiştir. Retorikte inandırıcılığın pekiştirilmesi için aynı sözcüklerin tekrarı sıkça başvurulan bir yöntemdir. Buradaki başlık ve spotta aynı isimlerin ve düşüncenin tekrar edilmesi retoriksel bir ikna çabası olarak görülebilir.

Haberin şematik yapısına bakıldığında Vatan Partisi İstanbul 3. Bölge Milletvekili adayı Hasan Korkmazcan'la yapılan röportajdan oluşmuş açıklamaya dayalı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Düşünceler daha çok Korkmazcan'ın söylemleri üzerinden yansıtılmıştır.

Haberde kullanılan fotoğraf ise tematik bakımdan dikkat çekicidir. Manşetin hemen altında Atatürk, İsmet İnönü ve Celal Bayar'ın yer aldığı siyah beyaz bir fotoğraf kullanılmıştır. Gazete böylelikle, başlıkla ve spotta kullandığı "Atatürk, İnönü, Bayar" üçlemesinin görsel üzerinden yeniden üretimini sağlamakta ve düşüncenin daha da pekişmesine olanak tanımaktadır.

Aydınlık gazetesi CHP, AKP ve HDP'nin Dersim'le ilgili söylemleri konusunda duyduğu rahatsızlığı 18 ve 19 Haziran 2018 tarihli nüshalarında defalarca işleyerek bu konudaki hassasiyetine vurgu yapmayı sürdürmüştür.

20 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin 9. sayfasında İyi Parti Cumhurbaşkanı Adayı Meral Akşener'i konu alan bir habere yer vermiştir.

Haber makro açıdan değerlendirildiğinde Akşener'in, Ekşi Sözlük internet sitesinde üyelerin sorularına verdiği cevapların haberin konusunu oluşturduğu görülmektedir. Sitede

pek çok sorunun sorulmuş olmasıyla birlikte, Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili soruların haberin içeriğine taşındığı görülmektedir. Seçim süreci de göz önüne alındığında muhabirin bu konuları habere taşıması gayet normal görülmektedir.

Akşener'in konuşma yapan bir fotoğrafının da kullanıldığı haber "Akşener, O İsimlere Yardımcılık Önerecek" başlığıyla verilmiştir. Haberin gövdesinde ise Akşener, Ekşi Sözlük internet sitesinde Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanacağını ve bu durumda da Temel Karamollaoğlu ve Muharrem İnce'ye başkan yardımcılığı görevini teklif edeceğini ifade etmektedir.

Diğer yandan, sitedeki katılımcıların İnce'nin ikinci tura kalması durumunda kendisine destek verip vermeyeceğinin sorulması üzerine de Akşener, "Bu soruya cevap vermekten yoruldu, Evet" cevabını vermiştir. Başka bir soruda da Erdoğan ile yarışmanın nasıl bir duygu olduğu sorulmuş bunu da "Harika" şekilde cevaplamıştır.

Haberde Muharrem İnce'nin seçilmesi halinde destek verecek misiniz sorusunun yer alması Akşener'in seçilme şansının az olduğu düşüncesinin muhabir tarafından da benimsenmiş bir düşünce olduğuna işaret etmektedir. Muhabir, katılımcıların İnce ve Erdoğan'la ilgili sorularını habere taşıyarak seçimin favorisinin Akşener değil İnce veya Erdoğan olduğu düşüncesini paylaştığını göstermektedir.

Gazetede aynı gün İngiliz Times gazetesine dayandırılan bir Tayyip Erdoğan haberine yer verilmiştir. Haberde "Erdoğan'a destek İlk Kez Azalıyor" başlığı tırnak içinde kullanılmıştır. Bu şekilde başlıkta yer alan düşüncenin İngiliz Times gazetesine ait bir düşünce olduğu da belirtilmektedir.

Haberin makro yapısına bakıldığında temanın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın azalan popülaritesi ve buna bağlı olarak zayıflayan halk desteğini iddiasını ele aldığı görülmektedir. Bu bağlamda haberin gövdesinde yer alan ifadeler oldukça dikkat çekicidir.

Haberin ilk paragrafında Erdoğan'ın popülaritesi ve kendisine duyulan güvenin ilk kez bu kadar düşük bir seviyeye geldiği öne sürülmüştür. Yapılacak seçim sonucunda oluşacak başkanlık sisteminin ise sakıncalarına yer verilmiştir. Bu düşünce "(Yeni sistem) cumhurbaşkanına devasa bir güç veriyor, başbakanlık görevini kaldırıyor ve meclisin etkisini azaltıyor" cümleleriyle açıkça ortaya konulmuştur.

Haberin devamında ise, seçime katılan tüm muhalefet partilerinin yeni sitemi büyük bir felaket olarak gördükleri ve seçimi kazanmaları halinde parlamenter sistemi güçlendirecekleri vaadinde bulunduklarını yazmaktadır.

Times gazetesi Türkiye'de seçimle ilgili yapılan bir anketin sonuçlarını paylaşarak Erdoğan'a desteğin en düşük düzeyde olduğunu iddia etmektedir. Bu desteğin %48'lere kadar

inmesi ise yine ankette ortaya çıkan bazı bulgulara dayandırılmıştır. Ankete göre, Türk parasının değer kaybetmesi ve Suriyeli mülteciler konusunda Türk halkının şikâyetlerinin dikkate alınmaması desteğin azalmasındaki en büyük etkenler olarak gösterilmektedir.

Haber bir bütün içinde ele alındığında, İngiliz Times gazetesinin Erdoğan'la ilgili negatif düşüncelerinin Aydınlık gazetesi tarafından da az veya çok destek gördüğü ortaya çıkmaktadır. Aydınlık gazetesi Erdoğan'a muhalif duruşunu dış kaynaklı bir gazetenin tezlerini de kaynak göstererek yansıtmaktadır. Erdoğan'la ilgili muhalif düşüncelerin doğruluğunu belirtmek için sürü mantığı kullanılmış, Türkiye'deki tüm muhalefetle birlikte yabancı basının da Erdoğan'ın yanlış yolda olduğunu paylaştığı fikri benimsetilmeye çalışılmıştır. Haberde kullanılan anket verileri de öne sürülen düşüncenin ispatlanmasına yönelik retoriksel bir ikna yöntemidir.

21 Haziran 2018 tarihinde seçim ittifakları içinde olan milliyetçi parti tabanlarının ittifaklar içinde eriyip zarar görme korkusu taşıdıkları Aydınlık gazetesinin 9. sayfasında geniş yer bulmuştur. "MHP ve İyi Partinin Tabanı Huzursuz" üst başlığıyla yayınlanan haberin başlığında ise şu ifadelere yer verilmiştir: "İttifak İçinde Erimekten Korkuyorlar." Haberin spotunda "Cumhur İttifakı'ndaki MHP'nin seçmeni ile Millet İttifakı'ndaki İyi Parti'nin tabanında rahatsızlık yaşandığı öğrenildi. Milliyetçi-ülkücülerin, ittifak kurdukları büyük partilerin içinde erime kaygısı taşıdıkları belirtildi" ifadeleri yer almıştır.

Makro olarak bakıldığında haberin temasının, iki milliyetçi partide olduğu iddia edilen huzursuzluk ve ittifak içinde erime korkusu olduğu görülmektedir. Başlık ve üst başlıktaki sözcük seçimleri de bu karamsar düşünceyi pekiştirmektedir. "Huzursuz" ve "Korkuyorlar" sözcükleri muhabirin ortaya koymaya çalıştığı kötümser havayı pekiştirmekte ve retoriksel olarak okuyucuyu iknaya zorlamaktadır. Haberin spotundaki öğrenildi ve belirtildi sözcükleri ise haberin belli bir kaynağa dayandırılmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Haberin gövdesinde "İyi Parti Açılımdan Rahatsız" ve "Yeni Arayışlar Başlayacak" alt başlıklarının yer aldığı, daha çok muhabirin kişisel düşüncelerine dayalı, nesnellikle örtüşmeyen uzun bir metnin bulunduğu görülmektedir. Haberde, Cumhur ve Millet ittifaklarıyla hareket eden milliyetçi partilerin bu ortaklıktan umduklarını bulamadıkları ve tabanlarının bu durumdan rahatsız olduğu söylemi inşa edilmeye çalışılmıştır. Herhangi bir kaynağa dayandırılmayan bu iddialar belirtildi, huzursuzluk yarattı, sert tepki gösterildi gibi anonim, belirsiz bir temele oturtulmaktadır.

Haberde MHP'lilerin AKP'nin gölgesinde kalınacağı ve İyi Partililerin ise Muharrem İnce'nin 2. tura kalma olasılığını Akşener'e göre daha yüksek gördüklerinden dolayı verdikleri desteğin anlamsız olduğunu düşündükleri yine yorum üzerinden dile getirilmiştir.

Diğer yandan İyi Partililerin mensup oldukları ittifak içinde HDP/Açılım gibi konular nedeniyle ayrıca bir rahatsızlık duydukları iddia edilmektedir.

Haber, gerek Cumhur İttifakı, gerekse Millet İttifakı içinde yer alan ülkücülerin mevcut durumdan çokta hoşnut olmadıkları ve seçim sonucu ortaya çıkacak başarısız bir tablo sonucunda tabanlar arasında önemli geçirgenlikler olabileceği yönündeki iddialarıyla devam ettirilmiştir.

Haberin başlıkları, spotu ve gövdesinde vurgulanan temanın aynı olduğu ve bunun da muhabirin sübjektif yargılarına dayandığı açıkça görülmektedir. Haberde açıklamaya yer verilmeyip, yalnızca iddia ve yorumlara dayandırılması objektifliğine zarar vermektedir. Söylenti ve varsayımlar kesin bilgi gibi sunulmaya çalışılmıştır. Haberde açıklık ve kesinlik bulunmamakta, muhabirin ideolojik yanlılığının haberin kurgulanmasında büyük rol aldığı göze çarpmaktadır. Muhabir kendisinin veya gazetesinin bakış açısıyla haberi çerçevelemekte ve belli bir bakış açısından yanlı olarak aktarmaktadır.

Vatan Partisi'nin İzmir Bornova'da yapacağı miting, 21 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesi nüshasında gündem sayfasında yer bulmuştur. Haberin genç adaylar vurgusu üzerine inşa edildiği görülmektedir. "Genç Adaylardan İzmirlilere Çağrı" üst başlığıyla verilen haberin başlığında ise şu ifadeler yer almıştır: "Buyurun Mitingimize Gelin."

Haberin başlığında ve gövdesinde sıklıkla vurgu yapılan genç ve kadın adaylara Vatan Partisi'nde yer verilmesi konusunun Aydınlık nüshalarındaki diğer seçim haberlerinde de sıklıkla vurgulanan bir olgu olduğu dikkat çekmektedir. Vatan Partisi, diğer partilere oranla Milletvekili adayları içinde kadın ve gençlere pozitif ayrımcılık yaptığını sıklıkla gündeme getirmektedir. Örneğin, daha önce çalışma kapsamında analiz edilen İzmirli genç adaylar ve Zonguldak'taki kadın aday bunun ispatı durumundadır.

"Vatan Varsa Hürriyet Olur" alt başlığının yer aldığı haberin gövdesinde Vatan Partisi'nin 22 Haziran günü Bornova'da yapacağı mitingin hazırlıklarına bir gün önceden başlandığı, "Öncü kadınlar ve Öncü Gençler gün boyu meydanlarda standlar açarak bildiri dağıttı" sözleriyle verilmiştir. Başlıkta olduğu gibi öne çıkarılan temanın kadın ve gençlik olduğu burada da göze çarpmaktadır. Toplumun nispeten zayıf kesimi olan kadınların Vatan Partisi için öncelikli olduğu imajı verilmeye çalışılmakta ve gençlik ve yenileşme argümanı politikada seçmen için yeni bir yol olarak ortaya konmaya çalışılmaktadır. Zaten haberin devamında da Vatan partisi İzmir Milletvekili adayı 19 yaşındaki Eda Yücel'in Türkiye'nin en genç adayı olduğu açıklanıp, görüşlerine yer verilmektedir. Eda Yücel, Vatan Partisi'ni tercih etme nedenini, partinin adayları içinde çok sayıda kadın ve gence yer verilmesi olarak açıklamaktadır.

Yücel, Vatan Partisi'nin politik tercihlerini benimsediğini ve Amerikan karşıtı tutumunun ise aday olmasında çok önemli yere sahip olduğunu belirtmiştir. Amerika ile bir savaş içinde bulunulduğunu ve bu süreçte Vatan Partisi saflarında olmanın mücadeleye destek olmak için büyük öneme sahip olduğunu da vurgulamıştır.

Haberin tamamı ele alındığında İzmir mitingi ve aday üzerinden Vatan Partisi politikaların haberleştirildiği, ideolojik bir metin olduğu görülmektedir. Özellikle Amerikan karşıtlığı tezi Vatan Partisi tarafından bayraktarlığı yapılan bir düşüncedir ve bu düşünceye haberde önemli oranda yer verildiği görülmektedir. Yine, 24 Haziran seçimleri için Vatan Partisi tarafından seçim stratejisi olarak kadınların ve genç adayların ön plana çıkarıldığı bu haberde de kendini göstermektedir. Politik bir haber olduğu için ideolojik yakınlığı bulunan partinin söylemleriyle paralel bir söyleme sahip olduğunu söylemek zor değildir.

21 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinin 11. sayfasında Millet İttifakı adayı Muharrem İnce'nin eleştirildiği bir habere yer verilmiştir. Şematik olarak bakıldığında açıklama türü bir haber olduğu görülmekte ve tematik anlamda Gazete'nin Avrasya yanlısı / Amerikan karşıtı düşüncesini kanıt gösterme yoluyla ispat etmeye çalıştığı görülmektedir.

Haber "İnce'ye Akademik Makalelerle Yanıt" başlığını taşımakta ve makalelerle verilmek istenen düşüncenin aslında gazetenin de düşüncesi olduğu haberin gövdesindeki ifadelerle anlaşılmaktadır. Haberin gövdesinde Muharrem İnce'nin Batı ve Amerika yanlısı tutumu eleştirilmekte ve İnce'ye yanıtın akademik bir dergiden geldiği yazılmaktadır. Haberde Teori dergisi yazı kurulu sekreteri Cemil Gözel'in İnce'ye Türkiye, Rusya ve Çin ilişkilerinin önemi ve Amerikan sisteminin çöküşü konulu makaleler gönderildiği yönündeki açıklamalarına yer verilmiş ve Gözel'in konuyla ilgili görüşleri aktarılmıştır. Gözel, en büyük ABD savunucusu AKP'nin bile son zamanlarda Avrasya'ya yöneldiğini, İnce'nin ise halen Asya karşıtı politikalar üretiyor olmasının kendisine başarı sağlamayacağı dile getirmiştir.

Haberin devamında Gözel'in ifadeleriyle birlikte Muharrem İnce uyarılmaktadır. Haber, Gözel'in "Türkiye'nin aydınları olarak Muharrem İnce'yi bu vahim hatadan dönmesi için uyarıyoruz" sözleriyle sonlanmıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, Aydınlık gazetesi bilimsel çevrelerin düşüncelerini kendi düşüncesine dayanak olarak kullanabilmektedir. Gazete, böylelikle ABD karşıtı söylemi haber üzerinden yeniden üretme yoluna gitmektedir.

22 Haziran 2018 tarihinde Aydınlık gazetesinin ilk sayfasından verilen haberde seçim sonrası muhtemel koalisyon seçeneği masaya yatırılmıştır. "Erdoğan'dan Koalisyon Sinyali" başlığını taşıyan haberin spotunda ise, Erdoğan'ın kendi sözleriyle eleştirildiği görülmektedir. Erdoğan'ın geçmişte koalisyonları eleştirdiği ve bu türden yönetimlerin oluşmaması için

anayasa değişikliğine dahi gittiğini, bununla birlikte seçimlerde yeterli oya ulaşamaması halinde koalisyona yeşil ışık yaktığı düşüncesine yer verilmiştir. Haberin spotuna bu düşünceleri taşıyan gazete, Erdoğan'ın ikircikli bir tutum içinde olduğuna dikkat çekmektedir.

Haberin devamı ve ayrıntılarına gazetenin iç sayfasında yer verilmiştir. İç sayfada yer alan başlıkta ise "Koalisyona Razı" ifadesiyle birlikte Erdoğan'ın düşünceli ve ciddi bir fotoğrafına yer verilmiştir. Haberin gövdesinde ise, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın özel bir radyodaki programa katılarak gündem ve seçimle ilgili soruları yanıtladığına değinilmiştir.

Erdoğan'ın kendisine yöneltilen "ittifaklarla koalisyonlar arasındaki fark ne sizce?" sorusunu yanıtlarken seçim sonrası gerekli çoğunluğun sağlanamaması durumunda koalisyonun gündeme gelebileceği şeklindeki açıklaması gazete tarafından koalisyona yeşil ışık yaktığı biçiminde yorumlanmıştır.

Gazete bu açıklamaların CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu tarafından eleştirildiğini, koalisyon olmasın diye rejimi değiştirmeye çalışanların geldikleri noktada koalisyondan medet umar duruma geldikleri yönündeki düşünceleriyle haberde aktarmıştır.

Haberin devamında ise koalisyon olasılığı hakkında farklı görüşten siyasetçilerin Aydınlık Gazetesi'ne açıklamalarda bulundukları yazılmıştır. Vatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Nusret Senem, iktidar koalisyona karşı olduğunu her defasında dile getirmiş olsa dahi, gelinen noktada vatandaşın partileri uzlaşmaya, ortak yönetime mecbur edebildiği anlamındaki sözleriyle düşüncesini açıklamıştır. CHP eski Milletvekili Hakkı Süha Okay ise iktidarın ortağı MHP ile yeterli çoğunluğa ulaşamayacağını anladığı için, seçimlerde yüksek oy alacak bir partiyle koalisyon yapmayı planladığı yönündeki düşüncesini belirtmiştir. Eski Milletvekili Özcan Yeniçeri ise, 16 senelik iktidarı süresince AKP'ye karşı halkta önemli anlamda tepki biriktiğini, bu durumun bizzat Erdoğan tarafından da bilinmesinden dolayı koalisyon seçeneklerine karşı kapıyı açık bırakan söylemlere yöneldiği açıklamasını yapmıştır.

Haberin gövdesinde kullanılan "Kaybı Kabul Etti" "Koalisyon Olabilir" "Koalisyonun Alt Yapısını Oluşturuyor" alt başlıkları da gazetenin Cumhur İttifakı'nın seçimlerde gerekli çoğunluğu yakalayamaması isteğini paylaştığına delil teşkil etmektedir. Sürekli muhalif partilerin görüşlerine yer verilerek haberde olması gereken dengenin de bozulduğu göze çarpmaktadır.

23 Haziran 2018 tarihinde çıkan Aydınlık gazetesinin manşetinde Cumhur ve Millet ittifaklarına alternatif olarak Vatan Partisi gösterilmiş ve haber "İki Çıkmaz Bir Çözüm" başlığıyla yayınlanmıştır. Haberde kullanılan neredeyse yarım sayfalık görselde ise, Cumhur ve Millet İttifakı liderleri ve Doğu Perinçek'in fotoğraflarına yer verilmiştir. Perinçek'in

fotoğrafı diğer tüm adayların kapladığı kadar alan kaplamakta ve onlardan ayrık olarak verilmektedir. Perinçek fotoğrafta gülümseyen bir pozla verilirken, diğer adayların ise sinirli ve çatışmacı yüz ifadeleri kullanılmıştır. Haberde, kullanılan görsel yoluyla yanlılık yapılmış ve Perinçek dışındaki adaylar için olumsuz bir düşünce yaratılmaya çalışılmıştır.

Haberin spotunda seçime 6 aday gireceği, fakat temelde iki farklı düşüncenin yarışacağına değinilmiştir. Bir tarafta Batı ve Atlantik Paktı yanlısı 5 lider, diğer tarafta ise Avrasya düşüncesini benimsemiş Doğu Perinçek'in yer aldığı belirtilmiştir. Spot yazısında Kullanılan "Vatan" sözcüğü diğer sözcüklerden farklı olarak kırmızı renkte verilmiş bu yolla dikkat çekmesi ve metaforik bir anlam oluşturması sağlanmıştır.

Haberin gövdesinde, seçim zarfı atılırken görüntülenmiş bir oy sandığı görseliyle birlikte "Tutarsızlıkta İstikrar" "AKP'den Rol Çalıyorlar" "Avrasya'nın Programı" alt başlıkları kullanılmıştır. İlk alt başlıkta eleştiriler AKP ve Cumhur İttifakı'na yöneltilerek yaklaşan ekonomik kriz öncesi hiçbir çözümlerinin olmadığı iddia edilmiştir. AKP'den rol çalmakla suçlanan siyasi ittifak ise, Millet İttifakı'dır. Bu ittifak, HDP/ PKK'yı meclise sokmak ve FETÖ'cüleri dışarı çıkarma düşüncesinde olmakla suçlanmaktadır. Son alt başlıkta ise, her iki ittifakın da Türkiye'yi, NATO ve Batı'ya muhtaç edeceği bunların karşısındaki tek iyi alternatifin ise Avrasyacı Vatan Partisi olduğu dile getirilmiştir.

Haberin başlığında, görselinde ve metninde açıkça Vatan Partisi tarafgirliği yapıldığı göze çarpmaktadır. Böylelikle gazete, ideolojik yakınlığı olan siyasi partiyi açıkça destekleyen bir habere imza atmıştır.

"AKP'li İşçilerin ikinci tercihi Doğu Perinçek" başlığıyla 23 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesi nüshasında çıkan haber, İstanbul Tuzla'da güneş enerjisi sistemleri üreten bir fabrikanın maaşlarını alamayıp işyerini terk etmeyen işçilerine seçime katılacak liderlerle ilgili sorulan soruları konu edinmektedir.

Haberde bazı işçilere, siyasi liderlerle ilgili düşünceleri sorulup verdikleri cevaplar habere aktarılmıştır. İşçilerin yalnızca isim ve yaşlarına yer verilen haberde soy isimlerinin kullanılmaması bir yandan etik bir kaygı olarak düşünülebilirken, diğer yandan haberdeki doğruluk ilkesine dolaylı olarak zarar vermektedir. Zira isim ve yaşları verilen kişilerin kimliklerinin tespit edilmesi çok da zor görünmemektedir.

Haberin bütünü ele alındığında, tüm liderlerle ilgili iyi veya kötü eleştiriler bulunurken Perinçek hakkında olumsuz bir fikir beyan edilmemesi içeriğe kuşkuyla yaklaşılmasına ve yanlılık emaresi olarak algılanabilmektedir.

Haberin gövdesi, işçilerin AKP adayı Erdoğan ve CHP adayı İnce hakkında olumsuz görüşlerinin yer aldığı düşüncelerle başlarken, devamında Doğu Perinçek hakkında ise olumlu

cevaplarına yer verilmektedir. Bir işçi, Meral Akşener'in FETÖ'cü olabileceğinden şüphelenildiğini söylerken, Temel Karamollaoğlu' da Madımak faciasının sorumlusu olarak görülmektedir. Habere işçilerin düşünceleri olarak yansıtılan bu sözlerin, hem Akşener hem de Mollaoğlu özelinde somut gerekçelere dayanmayan, söylentilerin yeniden üretilmesine olanak sağladığı görülmektedir. Akşener'in FETÖ'cü, Mollaoğlu'nun ise Madımak müsebbibi olduğu yakıştırmaları haberdeki taraflara eşit mesafeden yaklaşılması ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Haberin devamında işçilerin adaylar hakkındaki görüşlerine detaylı olarak yer verilmiştir. 40 yaşındaki Serkan isimli işçi, Erdoğan'ı "Başkan", Akşener' i FETÖ şüphelisi olarak tanımlarken, İnce'yi tanımadığını, Demirtaş deyince aklına PKK geldiğini ve Doğu Perinçek için ise "Erdoğan'dan sonra gördüğüm en iyisi" demektedir.

Haberin devamında başka işçilerinde aynı konudaki görüşlerine yer verilmiştir. Değişik liderler hakkında olumlu ve olumsuz beyanatları olan işçilerin Perinçek'le ilgili sorularda ya olumlu cevap verdikleri ya da tarafsız kaldıkları gözlenmektedir.

Çok sayıda işçinin görüşünün alındığı böyle bir haberde yalnızca Perinçek hakkında olumsuz beyanat verilmemiş olması haberin inandırıcılığını ve gerçekliğini etkilemektedir. Haberde üretilmek istenen söylemin ise, Erdoğan'ın işçiler tarafından nispeten sevildiği, ikinci sırada en çok sevilen liderin ise Perinçek olduğudur.

23 Haziran 2018 tarihli Aydınlık gazetesinde yer alan "Millet İttifakında Seçim Çatlağı" başlıklı haber, Millet İttifakı Tutum Belgesi'yle ilgili olarak İyi Parti Genel Sekreteri Aytun Çıray'ın açıklamalarını haberleştirmiştir.

Habere makro olarak bakıldığında temasının Millet İttifakı Tutum Belgesi'nde yer almayan Parlamenter Yaklaşım düşüncesinin ittifakta bir anlaşmazlık yarattığı fikrinden oluştuğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili Aytun Çıray'ın görüşlerine yer verilmiş ve şematik olarak bir açıklama haberi oluşturulmuştur.

Çıray bu anlamda soru sorulması gerekenin İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener değil konunun diğer muhatapları olduğu ifadelerini kullanarak bu durumum kendilerinin istediği bir durum olmadığını ve ortaya çıkan bu sonucun ittifakın diğer üyelerinin baskısıyla oluştuğunu ima etmiştir. Çıray'ın bu açıklamaları Aydınlık Gazetesi tarafından ise ittifak çatlağı olarak değerlendirilmiştir.

Gazete 24 Haziran 2018 günü manşetini Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimine ayırmıştır. "Fırtınalı Döneme Kaptan Seçimi" başlığıyla verilen haberin spotunda bu fırtınaların neler olduğu tek tek açıklanmıştır. Ekonomi, dış tehditler, PKK, ABD ve İsrail'in teröre desteği, İran'a ambargo konuları en büyük sıkıntılar olarak dile getirilmiştir.

Spotta verilen tüm bu konuların ayrıntılarına ise haberin gövdesinde tek tek değinilmiştir.

Ekonomik anlamda ülkenin iflasın eşiğine geldiği ve borcunu ödeyemez halde olduğuna değinilmiştir. Borç dilenen bir ülke olmaktan acilen kurtulmak gerektiği belirtilmiştir.

Dış tehditler bağlamında ABD, İsrail ve Güney Kıbrıs'ın Akdeniz'deki düşmanca faaliyetlerine değinilmiştir. Akdeniz'de Türkiye'nin gözünün içine baka baka petrol ve doğalgaz çalındığı, adaların da işgal edildiği iddiası dile getirilmiştir. Türkiye'nin Güney sınırındaki tehlikeye değinilerek, İran sınırına kadar geniş bir coğrafyada terör örgütüne destek verildiği ve 20 den fazla üs kurularak buralara ABD tarafından askeri malzeme yerleştirildiği ifade edilmiştir.

ABD'nin İran ambargosunun Türkiye'nin enerji teminine vurulan en büyük darbelerden biri olacağı görüşüne yer verilirken, ABD'nin asıl amacının ise Astana sürecine zarar vermek olduğuna özellikle değinilmiştir.

"PKK Meclise Girsin Çabası" alt başlığı altında, Türk ordusundan büyük darbe yiyen terör örgütünün birileri tarafından ısrarla meclise taşınmaya çalışıldığına değinilmektedir.

Haberde kullanılan fotoğrafın seçimler için klasik bir görsel halini alan, zarf atılan oy sandığı olduğu görülse de, fotoğraf altı metni yoluyla büyük bir yanlılık yapıldığı gözlerden kaçmamaktadır. Bu fotoğraf yazısında "Güneş Doğudan Doğar" başlığı kullanılarak, Vatan Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Doğu Perinçek lehine yanlılık oluşturulmuştur. Bu yanlılık için mecazdan yararlanılmıştır.

Aydınlık Gazetesi, 24 Haziran 2018 tarihli haberlerinden birinde Amerika'da bulunan uluslararası haber ve analiz kuruluşu International Policy Digest'in seçim analizine yer vermiştir. "Seçimi Avrasyacılık Kazanacak" başlığıyla verilen haberin altında ise Vatan Partisi Cumhurbaşkanı adayı Doğu Perinçek'in büyük bir fotoğrafına yer verilmiştir.

Haberin spotunda, adı geçen analiz kuruluşunun yapılacak seçimin sonuçlarından bağımsız olarak Avrasya düşüncesinin kazanacağını ve bu fikrin Türkiye'de Doğu Perinçek önderliğiyle ortaya çıktığını dile getirdiği yazılmıştır.

Analiz, 24 Haziran seçimlerinin çekişmeye sahne olacağı ve seçim sonuçlarının partilerden bağımsız olarak Türkiye'nin Doğu - Batı eksenindeki konumunu belirleyeceği düşünceleriyle devam ettirilmiştir. Analiz kuruluşuna dayandırılan bilgilerde Perinçek'in Amerikan emperyalizmine karşı çıkan en önemli figür olduğu ve seçilemese bile seçimin yarattığı sonuçlar itibariyle kazanan olacağı görüşüne yer verilmiştir. Perinçek'in Avrasyacılık düşüncesinin Erdoğan'ı da etkisi altına aldığı söylenen makalede, Rus Uçağı

krizinin çözümünde Perinçek'in çok önemli bir rol üstlendiğine de değinilmiştir. Perinçek ve ekibinin Rusya ve Çin ile yakınlığının Türkiye'nin bazı sorunlarının çözümünde kolaylık sağladığı da düşünce kuruluşunun iddiaları arasında yer almıştır.

Haberin alt başlıklarından birinde "Avrasyacılık Fikri Kemalizm'e Dayanıyor" sözlerine yer verilmiştir. Kullanılan diğer alt başlıkta ise "Perinçek`in Gelecek Zaferi: Suriye" ifadesi yer almaktadır. Doğu Perinçek'in seçimi kazanamasa bile Avrasyacılık vizyonu sebebiyle Türkiye'nin geleceğinde söz sahibi olduğu söylemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Görüldüğü üzere, bu haberde yabancı bir analiz kurumunun raporu gazetenin ilintili olduğu siyasi partiyle ilgili olduğu için gazeteye taşınmıştır. Yayın kuruluşları kendileri için olumlu olacak haberlere yer ayırma komsunda son derece cömert davranırken, olumsuz olacak haberleri ise görmememe eğilimine girebilmektedir. Aydınlık gazetesi, Doğu Perinçek hakkında olumlayıcı ifadelerin kullanıldığı bu rapora sayfasında geniş yer ayırmıştır.

3.6.5. Milli Gazete Sahiplik Yapısı

Milli Gazete, Milli Görüş hareketinin yazılı basın ayağıdır. Gazete, 12 Ocak 1973 yılında İstanbul merkezli olarak yayın hayatına başlamıştır. Kuruluş aşamasında kendine ait bir matbaası olmadığı için gazetenin baskısı belli bir süre diğer gazetelerin tesislerinde gerçekleştirilmiştir. Milli Gazete, 1978 yılında kendi baskı tesisinde basılmaya başlanmıştır. (www.milligazete.com.tr).

Gazete yayın hayatının ilk döneminde Avrupa Birliği'ne karşı bir tutum benimsemiş, ilerleyen süreçte ise bu düşüncesinde bir yumuşama meydana gelmiştir. Özellikle Refahyol Hükümeti (1996) döneminde bu düşüncesinde büyük oranda vazgeçmiştir.

Gazete genellikle gündemde yer alan olaylar ve ekonomi ağırlıklı haberler yapmaktadır. Spor haberlerine az da olsa yer ayıran gazete magazin haberlerine ise yer vermektedir. Milli Gazete diğer gazetelerden farklı olarak aile hayatının önemini vurgulayan haberlere daha çok yer ayırmaktadır.

Milli Gazete, hükümete yönelik eleştirel bir dil kullanmaktadır. 24 Haziran 2018 seçimleri öncesinde yayınlanan haberlerin büyük çoğunluğu ise Saadet Partisi ile ilgilidir.

Gazetenin internet sitesinde yer alan 31.10. 2019 tarihli künyesine göre, Ömer Yüksel Özerk gazetenin sahibi ve genel müdürü olarak gözükmektedir. Gazetenin genel yayın yönetmeliğini ise Mustafa Kurdaş yapmaktadır (milligazete.com.tr).

3.6.5.1. Milli Gazete Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete nüshasında Saadet Partisi Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Gaziantep mitingini içeren bir habere yer verilmiştir. Haberin

başlığında Karamollaoğlu'nun "Gerilim Oluşturmak İstiyorlar" şeklindeki cümlesi yer almıştır. Karamollaoğlu'nun bu açıklaması, iktidarın seçim sürecinde gerilimli bir ortam yaratma arzusu içinde olduğu söylemini barındırmaktadır. Haberin spotunda, Gaziantep'in Milli Mücadele dönemindeki katkısına yer verilmiş, 24 Haziran seçiminde Saadet Partisi'nin zafer yaşayacağı açıklamasına değinilmiştir. Spotta ayrıca, Saadet Partisi tarafından şehirde görkemli bir tören düzenlendiği bilgisinin yer aldığı görülmüştür. Seçim zaferi ve Görkemli tören ifadelerinin tercih edilmesi muhabirin yanlı ve Saadet Partisi'ni olumlayan bir söylem oluşturduğu düşüncesine yol açmaktadır.

Haberin gövde kısmında muhabirin ifadelerindeki sentaktik yapı incelendiğinde mütemadiyen olumlayıcı sözcüklerin seçildiği gözlenmektedir. Karamollaoğlu ve Gaziantep şehrini olumlayan yorumlara devam ettiği anlaşılmaktadır. Muhabir, Gaziantep şehrinden "Medeniyetlerin beşiği" olarak söz etmekte, Saadet Partisi'nin yurdun 4 yanında mitingler düzenlediğine değinmekte, Karamollaoğlu'nun ise seçim turunu aralıksız sürdürdüğü bilgisine yer vermektedir. Haberde, Saadet Partisi'nin ülkenin tamamını kapsayan sıkı bir seçim çalışması yürüttüğü olumlamasına yer verilmektedir. Muhabir ayrıca Karamollaoğlu'nun katıldığı programlar için "İştirak etti" şeklindeki Arapça kelimeyi tercih etmektedir. Bu tercihin ise gazetenin muhafazakâr kimliğiyle ilgili olduğu düşünülebilir. Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu hakkında da seçim çalışmalarına büyük önem atfettiği ve aralık vermeden seçmenlerle buluştuğu kaydedilmektedir. Bu ifadeler ise, Karamollaoğlu için okuyucu üzerinde olumlu etki oluşturabilecek türdendir.

Haberin gövdesinde, Karamollaoğlu'ndan övgüyle söz eden ifadelerin hemen ardından Saadet Partisi Gaziantep Milletvekili adayı Ahmet Faruk Ünsal'ın konuşmalarına yer verilmiş, peşinden de Karamollaoğlu'nun açıklamaları yer almıştır. Ünsal'ın açıklamalarının " Ünsal: Sorunları Çıkartıp Şimdide Çözün Bizi Diyorlar" ve "Bankalar Çiftçi Yerine Medya Patronlarını Destekliyor" alt başlıklarıyla aktarıldığı ve açıklamalar dışında herhangi bir yoruma yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte, alt başlıklar tırnak içinde verilmeyerek, içerikte yer alan mesajı olumluma yoluna gidildiği de söylenebilir.

Haberin devamında ise Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun açıklamalarının yer aldığı görülmektedir. Rabia'dan Genel Başkana Karanfil" alt başlığının kullanıldığı bölümde "Rabia" isimli kız çocuğunun Karamollaoğlu'na karanfil hediye ettiği bilgisine yer verilmiştir. Bu bilginin haberde yer alması Karamollaoğlu'nu sempatik bir kişilik olarak sunma düşüncesine hizmet edebilir. Muhabir bu bölümde de Karamollaoğlu'nun yoğun çalışmalarda bulunduğu ifadelerine yer vererek olumlu ifadelerini sürdürmektedir.

"Gerilim Ortamı Oluşturmak İstiyorlar" alt başlığı altında, Karamollaoğlu'nun seçim sürecinin hükümet tarafından aşırı şekilde gerilime sürüklendiği yönündeki düşüncesinin aktarıldığı görülmektedir. Diğer yandan Karamollaoğlu'nun bu açıklamasının haberin başlığına taşınan ve diğer temalara karşın öne çıkarılan tema olduğu gözlenmektedir.

Haberin devamının yine Karamollaoğlu'nun açıklamaları paralelinde şekillendiği görülmektedir. "Sandıktan Çıkan Oran İktidarı Şoke Edecek" alt başlığında, Karamollaoğlu'nun partisinin oy oranının anket şirketlerin gösterdiğinden çok daha fazla olduğu söylemini inşa etmeye çalışıldığı görülmektedir. "Hastaneleri Şifahane Yapacağız" alt başlığında ise Karamollaoğlu'nun ücretli sağlık sitemini eleştirdiği görülmektedir.

Gazete aynı gün başka bir Saadet Partisi haberine daha yer ayırmıştır. Bu haberde, Saadet Partisi'nin 24 Haziran seçimlerinde CHP ile birlikte Millet İttifakı içinde yer alması konu edilmiştir. Milli Gazete, CHP ile seçim ittifakı içinde olmayı savunmak amacıyla AKP kurucusu bir siyasetçinin açıklamalarını referans olarak kullanmıştır. Saadet Partisi'nin tezinin doğruluğunu ortaya koymak için eski Refah Partili ve AK Parti kurucusu Bülent Arınç'ın açıklamalarını dayanak olarak kullanılmıştır. Arınç'ın AKP'li ve eski Milli Selamet Partili olmasının önemi vurgulanmaktadır. Gazetenin oluşturmak istediği söylemin, böyle ittifakların Necmettin Erbakan döneminde dahi yapıldığı, dolayısıyla bunun tuhaf karşılaması için bir sebep bulunmadığı düşüncesi olduğu söylenebilir.

Haberin başlığı "Erbakan Hoca 74'te Yapmıştı" ifadesinden oluşturulmuş olup, bu açıklamayı yapanın da Bülent Arınç olduğu anlaşılmaktadır. Başlık tırnak içinde verilmemiş ve Saadet Partisi'nin CHP ile ittifak yapmasının bir sakıncası olmadığı düşüncesi bir kez daha inşa edilmiştir. Burada, Erbakan'ın bile karşı çıkmadığı bir durumu başkalarının eleştirmesinin hiçbir mantığı olmadığı söylemi yer almaktadır.

Haberin spotunda Bülent Arınç'ın katıldığı bir televizyon programında soru gelmesi üzerine, Saadet Partisi ve CHP'nin seçim ittifakı yapmasının yadırganacak bir şey olmadığını söylediği, 1974 yılında Necmettin Erbakan'ın da böyle bir ittifak içinde yer aldığını belirttiği ifade edilmektedir. Yukarıda da aktarıldığı üzere Milli Gazete, Saadet Partisi'nin seçimle ilgili tercihinde bir problem olmadığı tezini ispatlamak için AKP'li bir siyasinin açıklamalarını dayanak olarak kullanmıştır.

Haberin gövdesinde AK Parti kurucularından ve TBMM eski başkanı Bülent Arınç'ın katıldığı televizyon programında Saadet Partisi ve CHP ittifakı konusunda gelen soruya 74 yılında Necmettin Erbakan'ın da CHP ile koalisyon kurduğunu söyleyerek, bunda yadırganacak bir durum olmadığını ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin, devamında da hemen hemen aynı cümlelerden oluşan açıklamaya 2 kez daha yer verdiği

anlaşılmaktadır. Böyle yapılarak, seçmende Saadet Partisi'nin bu ortaklığının etik bir problem oluşturmadığı düşüncesinin benimsetilmesin hedeflendiği düşünülebilir. Zira retoriğin güçlendirilmesi için aynı cümle ve yargıların tekrarlanması sıklıkla kullanılan bir ikna yönetimidir.

Haberde Arınç'ın katıldığı televizyon programından alıntılanmış bir fotoğrafına yer verilmiş, fotoğrafın altında da Arınç'a ait olan "Kızacak, Gücenecek, kabahat bulacak bir tarafı yok" cümlesi kullanılmıştır. Böylelikle, kamuoyunda Saadet Partisi ve CHP arasındaki ortaklığa yönelik eleştirilerin tanınan bir kişinin görüşleri kanıt gösterilerek haklı olmadığı ispat edilmeye çalışılmıştır.

10 Haziran 2018 tarihli başka bir haberde ise, gazetenin manşetini patates ve soğan zamlarına ayırarak bunun üzerinden hükümeti eleştirme yoluna gittiği görülmektedir. Haberin başlığında "Patates ve Soğan Benzinle Yarışıyor" ifadesine yer verilmiştir. Habere şematik olarak bakıldığında, patates ve soğan ibaresi başlığın diğer bölümünden farklı olarak belirgin biçimde kırmızı renkte verildiği görülmüştür. Haberin üst başlığında ise son derece kinayeli bir üslupla bu iki ürününde meydana gelen fiyat artışının irdelendiği görülmektedir. Gazete, yakıt ve döviz fiyatlarındaki artışın anlaşılabilecek bir durum olmakla birlikte soğan ve patates gibi yerli ürünlerdeki fiyat artışının anlaşılamaz bir durum olduğundan söz etmektedir. Diğer yandan hükümetin her olumsuzluğun nedenini dış güçlere bağladığı söyleminin de yeniden üretildiği, fakat bununla birlikte patates ve soğan gibi ürünlerin fiyat artışının ise dış güçler söylemiyle açıklanmayacağı alaycı bir üslupla sunulmaktadır. AK Parti hükümetinin Milli Gazete'nin manşetinden mizahi bir tarzla eleştirildiği görülmektedir.

Haberin spotunda 1-2 hafta öncesine kadar manavlarda 1,5 - 2 liraya satılan patates ve soğanın fiyatının 4 liraya yükseldiği bilgisine yer verilmiştir. Haberde, patates ve soğan görselleri oldukça büyük şekilde verilerek altlarında da 4 lira ibaresi yer almıştır. Böylece iki üründe meydana gelen yüksek fiyat artışının görsel malzeme üzerinden yoğun biçimde vurgulanması sağlanmıştır. Haberde ayrıca büyük bir manav görselinin kullanıldığı ve burada patates ve soğanın ön planda olduğu görülmektedir. Görsel üzerinde yer alan metin bilgisinde de patates ve soğan fiyatlarının bir haftada 2 kez artığı bilgisi yer almaktadır.

Haberin gövdesinde patates ve soğan fiyatlarındaki artışın akaryakıt fiyatlarıyla ilgili bir durum olduğu, ismi açıklanmayan bir vatandaşla yapılan röportaja dayandırılmaktadır. "Mazotu 6 Liraya Alırsan Patatesi De 4 Liraya Alırsın" alt başlığının kullanıldığı, bu başlığın da ismi açıklanmayan bir vatandaşa dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Haberde, vatandaşların fiyatların yükselmesinden rahatsız oldukları, fiyat yükselmesinin sebebi olarak da benzin fiyatlarının artmasını gösterdikleri anlaşılmaktadır. Haberde kaynağın belirtilmeyip anonim

olarak ifade edilmesi pahalılık söylemini güçlendirmeye yönelik bir algı olarak düşünülebilir. Bu şekilde kaynak verilmeden kullanılan röportajların ise haberin güvenirliğini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Haberde ayrıca fiyat artışının insanları isyan ettirdiği bilgisine yer verilmiş, ama yine anonim kişiler kaynak gösterilmiştir. Haberin bu şekilde işlenmesi, toplumun pahalılıktan aşırı biçimde şikâyetçi olduğu söylemini inşa etmektedir.

11 Haziran 2018 tarihinde çıkan Milli Gazete'nin Saadet liderinin Bursa mitingini manşetten verdiği görülmektedir. Haberin ilk sayfadaki bölümünde "Toplumun Her Kademesini Kucaklayacağız" başlığı kullanılmış, başlığın Karamollaoğlu'nun sözlerine dayandırıldığı görülmüştür. Kucaklayacağız sözcüğünün diğer sözcüklerden farklı olarak kırmızı renkte verilerek vurgulanmaya çalışıldığı ve seçmene mesaj verildiği görülmektedir. Karamollaoğlu'nun halka hitap ederken çekilmiş fotoğrafının kullanıldığı ve fotoğrafın üzerinde "Türkiye'ye Bilge Başkan" logosuna yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu logonun Saadet Partisince seçim boyunca kullanan bir sloganı içerdiği düşünüldüğünde, gazetenin açık açık yanlılık yaptığı göze çarpmaktadır. Milli Gazete'nin Saadet Partisi'ne ideolojik yakınlığı bu örnekte de olduğu gibi haberlerde yanlılık oluşturabilmektedir.

Haberin spotunda, Karamollaoğlu'nun Bursa'da coşkulu bir kalabalığa seslendiği ve ekonomiden dış politikaya, sağlıktan, eğitime kadar geniş bir yelpazede açıklamalar yaptığı bilgisi verilmiştir. Kalabalığın coşkulu olduğu ve Karamollaoğlu'nun her konuda açıklama yaptığı şeklindeki ifadelerin ise habere yanlı bir anlatım kattığı görülmektedir. Diğer yandan, spotta Karamollaoğlu'nun seçim döneminde sıklıkla ifade ettiği, hükümet tarafından kutuplaştırıcı bir siyaset izlendiği söylemini bu mitingde de dile getirdiği bilgisine yer verilmiştir.

Haberin gazetenin ilk sayfasında yer alan bu bölümünde Karamollaoğlu'nun işsizlik ve faizle ilgili açıklamalarına da yer verilmiştir. Karamollaoğlu, iktidarın halka 16 yılda 700 milyar dolar faiz ödettiği şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Haberin devamına gazetenin 17. sayfasında geniş biçimde yer verilmiştir. Burada da yine gazetenin manşetinde yer alan başlığın yer aldığı görülmektedir. Burada iki temanın haberin içinden alınarak başlığın üstüne taşınması dikkat çekmektedir. Bu temalardan ilkinin Karamollaoğlu tarafından eleştirilen bölge hastaneleri yatırımları olduğu görülmektedir. Karamollaoğlu hastane yatırımlarını rant kapısı olmakla eleştirerek, özellikle verilen garantili hasta sayısının altını çizmektedir. Başlığın üzerine taşınan ikinci temanın ise, ilk sayfada da yer alan faiz konusuyla ilgili olduğu görülmektedir.

Haberin gövdesi Karamollaoğlu'nun Bursa Stadyumumda toplanan seçmenlere yönelik açıklamalarından oluşmaktadır. Haberde statta binlerce kişinin olduğu ve bunların

bilge başkan seninleyiz şeklinde slogan attıkları bilgisi verilerek Saadet Partisi ve Karamollaoğlu lehine yanlılık oluşturan bir içerik oluşturulduğu görülmektedir. Karamollaoğlu, Bursa'nın zamanında yeşil şehir olarak adlandırıldığını, fakat günümüzde ise ranta kurban edildiğini söylemekte; geçmişte kendisinin de belediye başkanlığı yaptığından örnek vererek mevcut yönetimi eleştirmektedir.

Haberin devamında Karamollaoğlu'nun AKP'lilerin seçimde kendi partilerine oy verecekleri yönündeki iddiaları ve seçimlerde yoğun bir kutuplaşma yaşandığı yönündeki sözlerine yer verilmiştir.

Milli Gazete'de 24 Haziran seçim sürecinde Saadet Partisi'yle ilgili olmayan siyasi haberlerin de zaman zaman yer bulduğu olmuştur. Bu bağlamda 11 Haziran 2018'de CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Adana'daki seçim çalışmalarını konu edinen bir habere yer verilmiştir. Haberde "YÖK'ü Kaldıracağız" cümlesinin başlık olarak kullanıldığı ve YÖK sözcüğünün dikkat çekecek biçimde sarı renkte verildiği görülmektedir. Açıklamayı yapanın Kılıçdaroğlu olduğu haberin içeriğinden anlaşılmakla birlikte, başlığın gazetenin de temennisi olduğu YÖK'ün sarı renkte verilmesi ve ifadenin tırnak içinde kullanılmasından anlaşılabilmektedir.

Haberde, Kılıçdaroğlu'nun konuşma yaptığı bir fotoğrafa yer verilmiş ve haberin gövdesinde de yine YÖK'le ilgili kısımların sarı renkle vurgulandığı gözlenmiştir. Haberde yer alan bilgiye göre, Kılıçdaroğlu Adana'da Çiftçi ve Sulama Birlikleri Esnaf ve Birlik Odalarını ziyaret etmiş açıklamalarda bulunmuştur. Haberde şematik olarak dikkat çeken unsur ise, çiftçi ve esnafla yapılan toplantılardaki açıklamalara yer verilmeyerek, YÖK ile ilgili düşüncelerine yer verilmesidir.

Gazete Saadet Partisi'yle seçim ittifakı içinde olan CHP'nin liderine az da olsa yer vermiş, fakat seçim gündemiyle çok ta ilgisi olmayan YÖK ile ilgili açıklamaları öne çıkararak esas konulardaki açıklamaları görmezden gelmeyi yeğlemiştir. Böylelikle, temelde ideolojik olarak farklı düşünceye sahip partiye, ittifak içinde dahi olsa yeterince yer ayrılmadığı ve söylemlerinin güncel konulardan seçilmediği dikkat çekmektedir.

12 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete ilk sayfasının neredeyse tamamını emeklilere verilen bayram ikramiyesiyle ilgili habere ayırmıştır. Haber tematik bakımdan incelendiğinde, hükümetin yoğun şekilde eleştirildiği ve vaat edilenle gerçekleşenin aynı olmadığı söyleminin işlendiği görülmektedir.

Haberin mikro incelemesinde; başlık büyük puntolarla "İlk Vaat Yattı" şekline oluşturulmuş, yattı sözcüğü hem kırmızı renkte verilerek okuyucunun dikkatini çekmesi amaçlanmış, hem de tasarım olarak yatay biçimde oluşturularak anlamın şekil üzerinden de

pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Haberin üst başlığında ise sözü edilen konu hakkında daha detaylı bilgi verildiği, mizahi ve eleştirel bir dil kullanıldığı görülmektedir. Gazete, her emekliye 1000 lira verileceğinin vaat edildiğini, oysa ölen emeklinin eşine 750, çocuğa ise 500 lira ödeme yapıldığını yazmakta "Emekliler arasında dahi adaleti sağlayamadılar" ifadesine yer vermektedir. Adaleti sözcüğü ise ayrı renkte verilerek hem AK Parti'nin isminde yar alan Adalet kelimesine vurgu yapılmış, hem de dahi eki ile yalnızca bu alanda değil hemen her alanda adaletsiz uygulamalar yapılmakta olduğu söylemi inşa edilmiştir.

Haberin spotunda ise başlıkta yer alan ifade genişletilmiş ve emeklilerin aldatıldığı söylemi sayısal veriler yoluyla kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır. Spotta yer alan ifadelerde en önemli seçim vaadinin daha mürekkebi kurumadan foyasının ortaya çıktığı yazılmış, Cumhurbaşkanı ve Başbakan tarafından açıklanan, tüm emeklilere 1000 lira ikramiye verileceği sözüne uyulmadığı iddia edilmiştir. Haber kurgusunda yer alan sentaktik yapı ele alındığına, foyasının ortaya çıktığı ibaresi gazetenin olumsuz sözcük seçimi ve dolaylı anlatım yoluyla hükümet karşıtı bir söyleme sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Spotun devamında ise ölen eşten maaş alanlara 750 lira, kız çocuklarına ise 500 lira ödeme yapıldığı, dolayısıyla söylenenle yapılan icraatın uyumsuz olduğu düşüncesine yer verilmiştir. Spotun sağında ve solunda ise 750 ve 500 liralık banka dekontları kullanılmış, böylece haberdeki retoriğin farklı öğeler yoluyla güçlendirilmesi yoluna gidilmiştir.

Haberin devamımda gerek Cumhurbaşkanı, gerekse Başbakan tarafından farklı zamanlarda açıklanan emekliye ikramiye verilecek sözüne tarih eşliğinde yer verilmiş, açıklamaları nerede ve hangi ifadelerle yaptıkları yazılmıştır. Özellikle Binali Yıldırım'ın 6 Haziran 2018 tarihinde yaptığı açıklamada "Emeklilerin kendileri değil dul ve yetimleri dâhil bundan istifade edecek" sözlerini sarf ettiği belirtilerek, bu ifadelerin altının sarı renkle vurgulandığı görülmüştür. Gazetenin bunu yaparak, haberin başlığı ve spotunda ortaya koyduğu retoriği ispatlamak için bizzat Başbakan'ın sözüne yer verdiği anlaşılmaktadır.

Haberde ayrıca, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın açıklamalarının ortasında Çalışma Bakanının da konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Gazete bu açıklamaları da "Çalışma Bakanı Top Çevirdi" sözleriyle eleştirmekte ve bakanın yaptığı, emekliliğe hak kazanan asıl kimse dışındakilerin payları oranında para alacakları yönündeki açıklamayı tatminkâr bulmayıp top çevirme olarak adlandırdığı görülmektedir.

Milli Gazete eleştirel bir dil kullandığı bu haberde AK Parti'nin, verdiği sözde dahi duramayan ve adaleti sağlama noktasında yetersiz olduğunu ima etmektedir.

AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Niğde mitingine 12 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'nin iç sayfasında ve sayfanın alt köşesine sıkışmış şekilde çok az yer

verdiği görülmektedir. Erdoğan'ın Niğde mitinginde yaptığı açıklamalardan ise yalnızca Kandil operasyonunun haberde konu edildiği, onun da özet şeklinde geçildiği anlaşılmaktadır. Haberin başlığındaki "Kandil Operasyonunu başlattık" ifadesi Erdoğan'ın sözlerinden alıntılanmış ve yoruma yer verilmeyerek tırnak içinde sunulmuştur.

Haberde Erdoğan'ın elinde mikrofonla konuşma yaptığı bir fotoğrafa yer verilmiş, haberin gövdesinde ise Kandil operasyonu ile ilgili kısa bir açıklaması yer almıştır. Gazete Erdoğan'ın haberine çok az yer vererek seçimin tarafları arasında dengeli haber dağılımı yapmanın çok ötesinde Erdoğan'ı neredeyse görmeme eğilimi göstermektedir. Diğer bazı gazetelerde Kandil operasyonu ile ilgili açıklamalara 1-2 sayfa yer ayrılırken, Milli Gazete'nin bu haberi minimize etmesi, siyasal yanlılık örneği olarak algılanmasına yol açabilmektedir.

Aynı gün gazetede CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun büyüme rakamları ve emekli maaşlarıyla ilgili eleştirilerinin yer aldığı bir haber yayınlamıştır. Haberin üst başlığında "Siyasette Ufku Dolanlar Ülkeyi Sağlıklı Yönetemezler" ve başlığında da " İçinizde 7 Küsur Büyüyen Esnaf Çiftçi Var Mı?" ifadelerine yer verilmiştir. Başlık ve üst başlıktaki ifadeler tırnak içinde verilmemiştir. Ayrıca bu cümlelerde yer alan iktidar eleştiresinin Milli Gazete'nin hükümete yaklaşımıyla paralellik taşıdığı göze çarpmaktadır.

Haberin gövdesinde Kemal Kılıçdaroğlu'nun bu açıklamaları Malatya Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na bağlı esnaflarla bir araya geldiğinde dile getirdiği anlaşılmaktadır. Kılıçdaroğlu habere yansıyan sözlerinde esnafa, hükümetin açıkladığı yüzde 7'lik büyüme hanginiz de var diye sorarak aslında açıklanan bu rakamın inandırıcılığının olmadığını ifade etmektedir.

Kılıçdaroğlu açıklamalarının devamında ülkenin tefecilere teslim edildiğini iddia etmekte ve çalışanlara verilmesi gereken paraların Londra'da bir avuç insana faiz olarak ödendiğini söylemektedir. Kılıçdaroğlu'nun işlediği bir diğer temanın ise, emekli aylığında yıllar içinde görülen azalma olduğu anlaşılmaktadır. Kılıçdaroğlu bu tezini ise rakamsal veriler yoluyla izah etmekte; 2008'de 1800 lira olan en düşük emekli aylığının yanlış politikalar yüzünden bugün 840 lira seviyesine gerilediğini söylemektedir. Gazete, haberin gövdesinde yorum yapmadan, yalnızca Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarına yer vermiş, diğer hükümet haberlerinde olduğu gibi eleştiriye katılma yoluna gitmemiştir.

13 Haziran 2018 tarihinde Milli Gazete 'de "Bunu da Yazın!" başlığıyla çıkan haberde, hükümete yakın medyanın eleştirildiği bir haber yer almıştır. Gazete iktidar yanlısı olarak değerlendirdiği ve "Havuz Medyası" olarak adlandırdığı medyayı adeta topa tutmaktadır. Üst başlıkta "Havuz medyasının" yanlı hareket ettiği ve 3 ay önce Saadet

Partisi'nden ailevi nedenlerle istifa etmiş ilçe başkanı haberinin çarpıtıldığını, bununla birlikte halen AK Parti meclis üyesi olan Mehdi Ensari'nin seçimlerde Saadet Partisi'ni destekleyeceği yönündeki açıklamasının ise görmezden gelindiğini yazmaktadır. Milli Gazete haberde asıl kan kaybeden Saadet Partisi değil Ak Parti'dir fakat yanlı medya yüzünden farklı algı oluşturulmaya çalışılıyor söylemi inşa etmek istemektedir

Haberin spotunda bakanlardan ve Ak Parti içinden Saadet Partisi'ne "Dil uzatmayan" kalmadı ifadesine yer verilmiş, bunu yapanların ise haksız bir şekilde ve kurnazlıkla hareket ederek, Necmettin Erbakan'ın ismine gönderme yaptıkları belirtilmiştir. Milli Gazete Havuz Medyasının ise, 28 Şubat medyası ile yarıştığını kaydederek çok ciddi biçimde eleştirmektedir.

Haberin başlığında "Bunu da yazın!" şeklinde bir ifadeye yer verilmesi de hükümete yakın medyanın AK Parti içindeki muhalefeti ve problemleri görmezden gelerek Saadet Partisi üzerinden algı yönetimi yapmaya çalıştığı biçimindeki eleştiri nedeniyle olduğu anlaşılmaktadır. AK Parti'ye yakın medya tarafgirlikle suçlanmakta, hatta 28 Şubat postmodern darbesi zamanındaki medyadan bile kötü olarak nitelenmektedir. Böylelikle muhafazakâr bir gazete iktidar yanlısı medyadan çektiğinin, vaktinde muhafazakârların 28 Şubat medyasından dahi çekmediğini ima etmektedir.

Haberin devamında, 3 ay önce saadet Partisi'nden istifa etmiş olan Tokat'ın Zile ilçesi başkanı ile ilgili haberin hükümete yakın medya tarafından ısıtılarak gündeme getirildiği ve sorumlu olarak kabul edilen bu durumun, devletin resmi haber ajansı olan Anadolu Ajansı tarafından da haberleştirildiği bilgisine yer verilmiştir. Milli Gazete 3 ay önce istifa eden ilçe başkanının gündeme taşınmasının maksatlı olduğunu düşünmekte ve halen Ak Parti meclis üyesi olan Mehdi Ensari'nin Saadet Partisi'ni destekleyen açıklamalar yapmasına rağmen çifte standart yapılarak habere konu olmamasını eleştirmekte, karşı delil olarak sunmaktadır. Milli Gazete haberinde bunu "AK Partili Ensari'nin Sözleri Haber Olmadı" alt başlığıyla okuyucuya yansıtmaktadır.

Milli Gazete bir önceki gün manşetine taşımış olduğu, emekli aylıklarının vefat eden emeklilerin dul ve yetim mirasçılarına eksik yatırıldığı konusunu yeniden işlemiştir. 13 Haziran 2018 tarihinde dünkü haberin devamı niteliğinde bir habere yer vermiştir. Haberin makro analizinde temasının emekli ikramiyesinde eşitsizlik yapıldığı iddiası olduğu anlaşılmaktadır. Gazete, 12 Hazirandaki nüshasında her emekliye bin lira ikramiye verileceğinin vaat edildiğini, oysa eşe 750, çocuğa ise 500 lira ödeme yapıldığını yazmakta, emekliler arasında dahi adaletle davranılmadığını ifade etmektedir. 13 Haziran'daki nüshasında ise "Bakan Yalanlamaya Çalışırken Doğruladı" başlığını kullanarak, emekliler

arasında ayrım yapılıp, aynı miktarda maaş yatırılmadığı yönündeki iddiasını devam ettirmektedir. Haberin spotunda Milli Gazete'nin dünkü manşet haberine Çalışma Bakanı tarafından cevap verilmeye çalışıldığı, fakat bakanın yapmış olduğu açıklama ile aslında gazeteyi doğruladığına değinilmektedir.

Haberin üst başlığında ise Başbakan'ın net bin lira verileceğini söylediği, fakat Bakan'ın açıklamasının ise bunun tersini ispat edecek şekilde olduğu yazılmaktadır. Haberin devamında Bakan Sarıeroğlu'nun konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Verilen açıklama içinde "Ölüm aylığı alan hak sahiplerine ölüm aylığı oranında ikramiye yatırılmıştır" açıklaması tüm emeklilere bin lira ikramiye yatırılmadığının kanıtı olarak gazete tarafından sunulmaktadır.

14 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete ideolojik yakınlık içinde olduğu Saadet Partisi'ni övücü ifadelerin yer aldığı haberi manşetten vermiştir. "Saadet Fenomeni!" başlığının kullanıldığı haberde, partinin seçimlerde gösterdiği sosyal medya performansına vurgu yapıldığı haberin devamından anlaşılmaktadır. Ayrıca başlıktaki sentaktik yapı içinde seçilen sözcükler ve ünlem işareti kullanılması başlığa okurun dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır. Haberin üst başlığında yine Saadet Partisi kastedilerek halkın kendi sorunlarına sahip çıkan partiyi tercih ettiği görüşüne yer verilmiştir. Böylelikle Saadet Partisi'nin halkın sorunlarıyla gerçek anlamda ilgilenen bir parti olduğu söylemi inşa edilmektedir.

Haberin spot bölümünde ise, Saadet Partisi'nin engellerle karşılaşmasına rağmen, özellikle sosyal medyada paylaşılan ve genel başkan Karamollaoğlu'na ait videoların yoğun ilgiyle karşılandığından bahsedilmektedir. Haberin başlığında kullanılan "Fenomen" sözcüğünün de bu başarıyı vurgulamak için özellikle seçilmiş bir Yeni Medya terimi olduğu gözlerden kaçmamaktadır.

Saadet Partisi'nin 24 Haziran seçimleri propaganda döneminde sosyal medyayı aktif olarak kullandığı kamuoyunda da bilinmektedir. Partinin mitingleri dahi e- miting şeklinde tasarlanarak sosyal medyaya ve dolayısıyla genç seçmene ulaşmak için yoğun bir çaba gösterildiği anlaşılmaktadır. Gazetenin manşete taşıdığı bu haber üzerinden verilmek istenen etkinin de yine partinin sosyal medyaya ve dolaysıyla genç seçmene ve alternatif medya kanallarına ne kadar önem verdiği söylemini inşa etmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Milli Gazete, büyük ortakları AK Parti ve MHP olan Cumhur İttifakı'nda sorun yaşandığını iddia eden bir haberi sayfasına taşımıştır. 14 Haziran 2018 tarihli haberin başlığında kullanılan "Cumhurda Çatlak Büyüyor" ifadesiyle gazetenin ittifaka olumlu yaklaşmadığı sezilmektedir. Başlığın sentaksı içinde seçilen çatlak büyüyor ifadesinin İttifak aleyhine bir anlam oluşturduğu görülmektedir. Bu yönüyle sözcük seçimi, gazetenin İttifaka

yönelik muhalif söylemini ortaya koyar niteliktedir. Haberin spotunda ise, başlıkta çatlak olarak betimlenen sorunun nedenleri kısaca verilmiştir. Buna göre, AK Parti'nin bütün oyların kendilerine verilmesini istediği, MHP'nin ise Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Erdoğan'ın desteklenmesi fakat meclis için MHP adaylarının tercih edilmesini talep ettiği yazılmaktadır. Spotun devamında, Erdoğan'ın açıklamalarında Cumhur ifadesini kullanmayışı ve MHP tarafından ısrarla dillendirilen af düşüncesinin ittifaktaki uyumsuzluğun nedeni olduğu iddia edilmektedir.

Haberin gövdesinde iki parti arasında uyumsuzluk yaşandığı ve bunun artık gizlenemez bir boyuta ulaştığına değinilmektedir. MHP liderinin bazı hükümlüler için af konusunda ısrarcı olması ve Erdoğan'ın Cumhur İttifakı söyleminden bahsetmemesi gazete tarafından iki parti arasındaki uyumsuzluğun delili olarak sunulmaktadır. Haberin devamında Sivas, Kayseri gibi illerde AKP ve MHP'liler arasında seçim yüzünden sorunlar ve tartışmalar olduğu, hatta Devlet Bahçeli'nin AK Partililerin kendi partililerine baskı yapamayacakları yönünde beyanatlar verdiğine değinilmektedir.

Haberin devamında "Ülkücü Oylar Üçe Bölünüyor" alt başlığı kullanılarak, Büyük Birlik Partisi ve İyi Parti'nin de Cumhur İttifakı'nın oylarını eriten unsurlar barındırdıkları tezi ortaya atılmaktadır. Gazete bu durumu da kanıt göstererek AK Parti için seçimlerin kolay olmayacağı düşüncesine satır aralarında yer vermektedir. Milli Gazete'nin, Saadet Partisi'nin seçimlerdeki rakibi olarak gördüğü AK Parti ve MHP'yi uyumsuz ve ittifakı devam ettiremeyecek gibi göstermesinin arka planında bu partilerden umduğunu bulamayacak seçmenin Saadet Partisi'ne yöneleceği düşüncesi olabilir.

Gazetede aynı gün Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nu konu alan bir habere yer verilmiştir. "Bilge Başkan Bayramda 'da Tempoyu Düşürmeyecek" başlığının haberde kullanıldığı görülmektedir. Başlıkta kullanılan bilge başkan ve tempoyu düşürmeyecek ifadeleri Karamollaoğlu'nu olumlayan anlamlar içermektedir. Gazete hem Saadet Partisi'nin seçim sloganlarından biri olan bilge başkan ifadesine gönderme yapmakta, hem de seçimi önemseyen çalışkan bir lider olduğu imajını oluşturmaya çalışmaktadır. Başlığın bu şekliyle kullanılması ise, ideolojik yanlılığı açık biçimde ortaya koymaktadır.

Haberin spotunda, gövdede yer alan bilgilerin özetlendiği ve Karamollaoğlu'yla ilgili olumlu ifadelerin sürdürüldüğü görülmektedir. Karamollaoğlu için bilge başkan benzetmesine burada da yer verilmiş, Bayram namazını Balgat Camisi'nde kılarak vatandaşlarla kucaklaşacağı belirtilmiştir. Kucaklaşma ifadesinin kullanılması Karamollaoğlu'nun halk kitlesiyle iyi iletişim içinde olduğu imajını oluşturmaya yönelik olabilir.

Haberin gövdesinde Karamollaoğlu'nun yüzlerce seçim programında halkla buluştuğu ve bayramda da bu buluşmalarına devam ettiği bilgisine yer verilmiştir. Haberin devamında kullanılan alt başlıkta ise " İkinci gün Samsunda, üçüncü gün Diyarbakır'da olacak" ifadesine yer verilerek başlık ve alt başlıkta oluşturulan Karamollaoğlu'nun çalışkan, dur durak bilmeyen bir siyasetçi olduğu söyleminin haberin sonuna kadar sürdürülmeye çalışıldığı görülmektedir.

Haber mikro olarak ele alındığında sentaktik yapı içinde seçilen sözcüklerin hemen tamamının olumlayıcı anlamlar taşıdıkları görülmektedir. Haber boyunca Saadet Partisi ve Temel Karamollaoğlu'nu olumlayan sözcüklerden oluşan bir cümle yapısının tercih edildiği gözlenmektedir.

15 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete, Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Eskişehir'de yapmış olduğu e-mitinge manşetten yer vermiş, ilk sayfayı ve iç sayfalardan birini tamamen bu habere ayırmıştır.

Haberin başlığında Karamollaoğlu'nu sözlerinden alıntılanan "15 Yıllık İktidar Muhalefeti Suçluyor" cümlesine yer verilmiştir. Başlığın, Karamollaoğlu'nun miting görüntüsünün hemen altına konumlandırılıp, tırnak içinde verilmediği görülmektedir. Haber tematik anlamda incelendiğinde iktidarın özellikle adalet noktasındaki eleştirisinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Karamollaoğlu'na göre, yapılan yanlışlar bilinmesine rağmen bu yanlışlara karşı eleştiri getirmenin halkta oluşturulan korku yüzünden mümkün olamadığı kaydedilmektedir. Karamollaoğlu, eleştiri yapanların ise hapis tehlikesiyle baş başa kaldıklarını söylemektedir.

Haberin ilk sayfada yer alan bölümünde iki alt başlık kullanıldığı ve bu başlıkların kırmız renkte, kalın biçimde okuyucunun dikkatini çekecek tarzda oluşturulduğu görülmektedir. "Hükümet Büyük bir Şaşkınlık içinde" alt başlığı altında Karamollaoğlu, 16 yıldan beri iktidarda olanların muhalefeti suçlamak gibi bir lüksü olmayacağını beyan etmekte ve seçimi "İstiklal harbi" biçiminde tanımlandırmanın da iktidar tarafından ortaya atılan en büyük hatalardan biri olduğunu söyleyerek; iktidarı ne yaptığını bilmez bir şaşkınlık içinde olmakla suçlamaktadır. "Güçlü Bir Meclis Oluşturacağız" alt başlığı altında ise Karamollaoğlu'nun, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi yerine mevcut parlamenter sistemi destekleyen açıklamalarda bulunduğu görülmektedir. Temel Karamollaoğlu, Cumhurbaşkanının yürütme görevini yerine getirmeye devam edeceğini, fakat parlamentonun ise denetim mekanizması ile yönetim içinde ağırlığının hissedilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Haberin iç sayfada yer alan bölümünde ise ilk sayfada kullanılan "Hükümet Büyük Bir Şaşkınlık İçinde" alt başlığının, başlığa taşındığı ve spotun da aynı ifadeden oluşturulduğu görülmektedir. "Hükümet Şaşkın ve Tedirgin" başlığı kullanılıp spotta da, 15 yıldır iktidarda bulunan AKP'nin yaşanan sorunlar noktasında muhalefeti suçlama eğilimi içine girdiği, bunun ise şaşılacak bir durum olduğu yazılmaktadır. Karamollaoğlu, hükümetin yaşadığı bu şaşkınlık ve korkunun ise seçimleri kaybetmesine engel olamayacağını ve dip dalgası olarak ifade ettiği Saadet Partisi'nin seçimlerde başarılı olacağını belirtmektedir.

Haberin gövdesinde Karamollaoğlu'nun Eskişehir'de düzenlediği e- miting sırasında "Bilge Başkan" sloganlarıyla karşılandığına değinilmiştir. Böylelikle hemen her Karamollaoğlu haberinde gazete tarafından tercih edilen bu sloganın bu haberde de kullanıldığı göze çarpmaktadır. Karamollaoğlu konuşmasında hükümetin başarısız olduğunu ve bundan dolaylı da panik ve şaşkınlık içinde bulunduğunu kaydetmektedir.

Haberin ayrı bir kutu açılarak oluşturulmuş bölümünde ise Karamollaoğlu'nun Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine karşı olduğu ve meclisin güçlendirilmesinden yana tavır aldığı yönündeki düşüncelerine yer verilmektedir.

Milli Gazete, Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Diyarbakır'da yaptığı mitinge de geniş yer ayırmıştır. Haber, hem manşetten verilmiş hem de iç sayfada detaylı şeklide aktarılmıştır. Gazete, Diyarbakır mitingini "Alternatif Mi Arıyorsunuz İşte Saadet" başlığıyla yayınlamıştır. Haberin mikro analizi yapıldığına, başlığın "Alternatif mi Arıyorsunuz" kısmının ise kırmızı renkli yüzey üzerine, beyaz renkle yazılarak dikkat çekici bir tasarımla verildiği görülmektedir. Haberin üst başlığında ise, Diyarbakır kent meydanında tarihi bir güne tanıklık edildiği yazılmak suretiyle Saadet Partisi'nin düzenlemiş olduğu seçim mitingine olumlu ve önemli bir hava kazandırılmıştır. Üst başlıkta ayrıca, Karamollaoğlu'nun 10 gün önce Diyarbakır'da Kürt Raporunu açıkladığı ve şimdi de meydanı dolduran on binlerce kişiye hitap ettiğine değinilmiştir. Meydanı dolduranlar için10 binlerce denilerek rakam verilmesi de yine Saadet partisi lehine bir algı oluşmasını sağlamaktadır.

Haberin spotunda Diyarbakır şehrinin, bulunduğu yörenin en büyük kenti olduğuna değinilerek tarihi günlerinden birini daha yaşadığı biçiminde mitingi önemseyen ifadelere yer verilmiştir. Saadet Partisi'nin şehrin en büyük meydanında miting yaptığı, dolayısıyla ilginin yüksek olduğu söylemi inşa edilmiş ve bu söylem mitinge 10 binlerce insan katıldığı şeklindeki açıklamalarla pekiştirilmiştir.

Haberin ilk sayfada yer alan bölümü "Diyarbakır'da Gövde Gösterisi" alt başlığıyla başlatılarak parti hakkında son derece olumlu bir imaj çizildiği görülmektedir. Haberde

Karamollaoğlu'nun İstasyon Meydanı'nda muhteşem bir kalabalığa hitap ettiği bilgisine yer verilerek bu imajın daha da kuvvetlendirildiği anlaşılmaktadır.

Habere gazetenin iç sayfasında detaylı biçimde yer ayrılmıştır. Burada "Diyarbakır'da Saadet Destanı Yazılacak" başlığı kullanılmıştır. Başlıkta geçen destanı sözcüğü yanlılık oluşturan bir anlam içermektedir. Yine haberin iç sayfadaki spotunda, Diyarbakır'ın Ortadoğu'nun en büyük şehirlerinden bir olduğu vurgulanmış ve Saadet Partisi'nin burada 10 binlerce kişinin katılımıyla miting yaptığı ifade edilmiştir. Spotta Karamollaoğlu'nun açıklamalarının önemli görülen kısımlarının kullanıldığı, buradaki ifadelerde Karamollaoğlu'nun, toplumun büyük çoğunluğunun gerçek düşüncesini belirtmekten korktuğu, dolayısıyla da seçimlerde Saadet Partisi'nin çok başarılı olacağı yönündeki söylemlerini dillendirdiğine yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde mitingle ilgili çok sayıda bilgi ve tema yer almıştır. Paragrafın başında Saadet Partisi'nin Diyarbakır'da düzenlediği mitingle tarihi bir gün yaşandığı muhabirin sübjektif ifadeleriyle haber metnine yansımıştır. Karamollaoğlu'nun 10 gün önce de şehre gelerek Kürt raporunu açıkladığı bilgisiyle habere devam edilmiştir. "Meydanda 'biz kardeşiz' sloganları" alt başlığı altında, meydana toplanan kalabalığın önce Kürtçe sonra da Türkçe olarak bu sloganı kullandığına değinilmiştir. Böylelikle, Türk ve Kürt halkı arasında sorun olmadığı yönündeki resmi söylemin miting esnasında yeniden üretimi de gerçekleştirilmiştir.

Haberin sloganları alt başlığa taşınarak Kürt seçmen üzerinde olumlu bir hava oluşturmak da amaçlamaktadır. Diğer yandan Diyarbakır Saadet Partisi Milletvekili Adayı Haşim Haşimi'nin de yaptığı konuşmada bu duruma gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Haşimi, sözlerinin satır aralarında fetret devrinin sona erdiğini ve Saadet Partisinin bir alternatif olarak halkın karşısında bulunduğunu belirten açıklamalarda bulunmuştur. Haşimi'nin bu sözlerinin de gazete tarafından haberde alt başlık olarak kullanıldığı görülmektedir.

Cumhurbaşkanı Adayı Karamollaoğlu'nun habere yansıyan diğer açıklamalarındaki söylemler ise şunlardır:

Karamollaoğlu, yoksulluk ve işsizlik vurgusu yapmakta ve bu durumun sorumlusu olarak 15,5 yıldır iktidarda olan Ak Parti'yi suçlamaktadır. "İnşaat Yapmakla İşsizlik Çözülmez" alt başlığı altında Karamollaoğlu, AK Parti'nin inşaata dayalı olduğunu düşündüğü büyüme modeline eleştiriler getirmektedir. Karamollaoğlu, AK Parti'nin kıraathane vaadini de eleştirmekte, önceliğin kıraathane değil fabrika gibi iş sağlayacak yatırımlarda olması gerektiğini söylemektedir. Haberin son bölümünde, bölgede yaşayanların

sıklıkla dile getirdiği "Ana Dilde Eğitim" konusunun da ayrı bir yer ayrılarak ele alındığı ve bu konuya Karamollaoğlu tarafından olumlu yaklaşıldığı mesajının verildiği görülmektedir.

Saadet Partisi İstanbul Teşkilatı'nın bayramlaşmasını konu alan haber 18 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete 'de yer bulmuştur. "Saadet İstanbul Erbakan Hoca'nın Başucunda Bayramlaştı" başlığının tercih edildiği haberde Erbakan Hoca'nın başucunda ifadesiyle partinin Necmettin Erbakan'ın siyasi mirasını sahiplendiği söylemine yer verildiği görülmektedir. Haberin spotunda Saadet Partisi'nin İstanbul Merkezefendi Camisi'nde bulunan Milli Selamet ve Refah Partisi kurucusu Necmettin Erbakan'ın kabrini ziyaret ederek bayramlaşma geleneğini bu yılda sürdürdüğüne değinilmiş, partililerin okunan duaların ardından bayramlaştıklarına yer verilmiştir. Spotun hemen altında kullanılan iki fotoğrafta ise, Merhum Erbakan'ın mezarı önünde ziyarette bulunan partililerin yer aldığı görülmektedir.

Haberin gövdesinde bayramlaşma programı ile ilgili detaylara yer verilmektedir. Buradaki açıklama yazısında, her yıl İstanbul Saadet Partisi teşkilatı olarak Erbakan'ın kabrinde bir araya gelindiği ve partililerin bu vesileyle kucaklaştıkları bilgisine değinilmiştir. Bayramlaşma merasimine partinin yöneticilerinin eksiksiz biçimde katıldığına da değinilmiştir. "Hocamızın Attığı Adımlar Her Zaman Yolumuzu Aydınlattı" alt başlığı altında, Saadet Partisi İstanbul Milletvekili Birol Aydın'ın açıklamalarına yer verildiği görülmektedir. Aydın'ın açıklamalarında, her bayram Erbakan'ın kabrinde buluştuklarına değindiği ve Necmettin Erbakan'ın dava, ilim ve fikir adamı olma özelliğini üzerinde taşıyan nadir kişiliklerden biri olduğunu vurguladığına değinilmiştir.

Milli gazete ideolojik anlamda yakın olduğu Saadet Partisi'nin bayramlaşma haberinde partinin Erbakan'ın mirasına sahip çıktığı söylemini inşa ederek önemli orandaki seçmen kitlesine mesaj vermektedir. Çünkü Necmettin Erbakan'ın içinde bulunduğu siyasi oluşumdan yeşeren partinin şu an dahi iktidar partisi olması muhafazakâr seçmen nezdindeki önemini anlatmak için önemli bir veridir. Bundan dolayı Saadet Partisi'nin Necmettin Erbakan'ı sahiplenmesinin siyasal anlamı büyüktür. Gazete bu söylemle, kendine yakın bulduğu seçmene mesaj vermeyi amaçlamaktadır.

19 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'de, Saadet Partisi İstanbul İl Teşkilatının düzenlemiş olduğu sokak yürüyüşüne geniş yer ayrılmıştır. Habere gazetenin ilk ve 2. sayfasında geniş yer verilmiş çok sayıda fotoğraf kullanılmıştır. Haberin başlığının ise oldukça anlam yüklü olduğu ve iktidar partisine de gönderme yapıldığı anlaşılmaktadır. "Atımızı Alan Yolumuzu Da Almadı Ya" şeklinde oluşturulan başlıkta, Milli Görüş geleneğinin temsilciliğinin Saadet Parti'nde olduğu, yolu terk edenler olsa da, Milli Görüş'e sahip çıkanların kararlı bir şekilde hedef için yürümeyi arzuladıklarına vurgu yapılmıştır.

Gazetenin haberde Saadet Partisi lehinde bir üslubu benimsediği açıkça görülmektedir. Üst başlıkta Saadet Partisi'nin engellendiği iddialarına yer verilmekte, bununla birlikte sokakların ise aynı görüşte olmadığı ve Halkın Saadet Partisi'ni desteklediği düşüncesine yer verilmektedir.

Başlığın üst kısmında kullanılan büyük fotoğraf ise sokak yürüyüşünü içermektedir. Fotoğrafın üstünde kullanılan ayrı bir başlıkta bu yürüyüşün sadece bir miting olmadığı, aslında bir sevgi buluşması olduğu ifade edilmiştir. Bu ifadelerin yer aldığı tasarımlı bir yazıya yer verilmiştir. Organizasyonun miting değil sevgi yürüyüşü olarak adlandırılması ise, Saadet Partisi için yapılan önemli bir olumlamayı ifade etmektedir. Haberin tamamında da sübjektif yorumlara dayalı bir yanlılığın izlerine rastlamak mümkündür.

Haberin spotunda yürüyüşle ilgili bazı ayrıntılara yer verilmiştir. Bayramın son gününde düzenlenen bu yürüyüşün, İstanbul'un sembol caddelerinden olan İstiklal Caddesinde yapıldığı, organizasyona Saadet Partisi İstanbul milletvekili adaylarının katıldığına yer verilmiştir. Yürüyüşün coşkulu olduğuna değinilmiş ve yürüyüşe katılanların halkı selamladığı bilgisi de yer almıştır. Haberin mikro yapısına bakıldığında spotunda yer alan cümlelerinde Saadet Partisi'ni olumlayan ifadeler bulunmaktadır. Haberin ilk sayfada yer alan kısmında ayrıca, Saadet Partisi İstanbul Milletvekili adayı Abdullah Sevim'in de bir açıklama yaptığı ve açıklamasının içeriğinin Saadet Partisi'nin seçimlerde beklenmedik biçimde başarı sağlayacağı söylemini barındırdığı anlaşılmaktadır.

Milli Gazete bu haberin devamına 2. sayfasında geniş biçimde yer ayırmıştır. Burada "Saadet Sokakta" başlığının kullanıldığı ve başlığın üzerinde ise sokak yürüyüşünü betimleyen 3 fotoğrafa yer verildiği görülmüştür. Bu fotoğraflardan birinde Saadet Partisi İstanbul adayları, diğerinde "Değiştir" sloganının bulunduğu pankartı açmış bir dizi partili ve son fotoğrafta da sokakta yürüyen partililer genel planda kullanılmıştır. Burada habere eklenen spotta ise yine birinci sayfada verilen bilgilerin tekrar edildiği, Saadet Partisi'nin bir dip dalga olarak seçimi kazanacağına ve sokakta coşkulu bir kalabalık olarak yürüdüklerine değinilmiştir.

Haberin iç sayfadaki gövdesinde Saadet Partisi İstanbul milletvekili Adayı Abdullah Sevim'in konuşmasından pasajlar sunulmuştur. Kullanılan alt başlıkta ise "Dip dalganın adı 'Saadet Partisi' olacak" ibaresine yer verilmiştir. Böylelikle gazetenin diğer haberlerde de sıklıkla kullandığı dip dalga söyleminin burada yeniden üretildiği göze çarpmaktadır. "Allah Mağrur Olanları Sevmez" alt başlığı altında ise iktidar partisi gurur içinde olmakla eleştirilmektedir. Haberin devamında ayrıca "Değiştirecek Miyiz?" alt başlığı kullanılmış ve böylelikle Saadet Partisi'nin seçim sloganına da gönderme yapılmıştır.

Milli Gazete 24 Haziran seçimleriyle ilgili olarak hazırladığı bu haberde Saadet Partisi lehine yanlılık oluşturulmuş ve haberden ziyade siyasal propagandayı andıran bir içerik ortaya çıkmıştır.

Seçim sürecinde Milli Gazete'nin merkez yönetim ve büyük şehirler dışında Saadet Partisi'nin daha küçük şehirlerindeki adaylarına da yer verdiği olmuştur. Bu bağlamda 19 Haziran 2018 tarihinde, Saadet Partisi Karabük Milletvekili adayı İsmail Kirenli'nin Karabük' ün Yenice ilçesinde yaptığı seçim çalışmalarını gazete sayfasına taşımıştır. Haberde "Seçimin Kazananı Saadet Olacak" başlığı kullanılmıştır. Başlık her ne kadar Kirenli'nin açıklamalarına dayandırılsa da, kelimeler değiştirilerek Saadet Partisi'ni olumlayan bir anlam oluşturulmuştur. Kirenli "Bu seçimin sonunda inşallah kazanan biz olacağız" açıklamasını yaparken, başlıkta farklı sözcüklere yer verilmiştir. Ayrıca başlıkta yalnızca Yenice için değil genel olarak tüm seçimi kapsayan ifadeler oluşturulmuştur.

Haberin üst başlığında yer alan ifadelerde, Yenice ilçesinde değişimin adresinin Saadet Partisi olacağı düşüncesine yer verilmiştir. Kullanılan üst başlık Saadet Partisi'ni seçimin adresi olarak gösteren peşin bir hüküm barındırmaktadır.

Haberde Saadet Partisi Karabük Milletvekili adayı İsmail Kirenli'nin gençlerle kahvehane masası etrafında yer aldığı bir fotoğraf kullanılmıştır. Haberin gövdesinde yer alan ifadelerde Kirenli'ye gençlerden yoğun ilgi gösterildiği bilgisine yer verildiği için temaya uyumlu bir fotoğraf seçimi yapıldığı söylenebilir.

Makro olarak ele alındığında haberin gövdesinde yer alan temaların işsizlik ve eğitim politikası eleştirisi olduğu, verilen mesajların ekonomi ağırlıklı olduğu göze çarpmaktadır. Mikro anlamda ise gövde metninde kullanılan pek çok sözcük üzerinde Kirenli lehinde bir yanlılık oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Henüz haberin ilk satırlarında Kirenli'nin Yenice İlçesi'ndeki seçim çalışmalarına aralıksız devam ettiğine değinilerek çalışkanlığına vurgu yapılmıştır. Çalışmalarını geceli gündüzlü devam ettirdiğinin yazılması ise bu olumlu bakışı açıkça ortaya koymaktadır.

Haberde iki alt başlık kullanılmıştır: "Genç Nüfus İstihdam Edilemiyor" ve "İşsizlik Diploması Veriyorlar." Haberin devamında gençlerden ilgi gördüğüne değinilen Kirenli'nin "Gençlerin İlgi Odağı Oldu" cümlesiyle olumlandığı göze çarpmaktadır. Haberin son bölümü Kirenli'nin, üniversite eğitiminin istihdama yönelik olmadığı yönündeki eleştirilerinden oluşmaktadır.

Aynı gün çıkan nüshada Saadet Partisi'nin seçim programı da gazete de yer bulmuş ve 19 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'de miting programı hakkında bilgi veren bir haber kaleme alınmıştır. Haber için "Saadet'te Miting Haftası" başlığı tercih edilmiştir. Bu başlıkta

yer alan sözcüklerden Saadet'te'nin kırmızı üzerine sarı renk ile verildiği ve ön plana çıkarıldığı gözlenmektedir.

Haberin üst başlığında Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Adayı Temel Karamollaoğlu'nun seçimin iyice yaklaştığı bu günlerde çalışmalarını bir kat daha hızlandırdığı bilgisi yer almış ve Karamollaoğlu'nun gün içinde Hatay ilinde olacağı belirtilmiştir. "Bir kat daha hızlandırdı" ifadesi Karamollaoğlu lehine bir yanlılığı ifade etmektedir. Gazete üst başlıktaki cümlesiyle zaten çok yoğun çalışan Karamollaoğlu'nun temposunu daha da artırdığı söylemini ürettiği söylenebilir. Böylelikle sentaktik yapıda kullanılan sözcükler yoluyla yanlılık oluşturulmuştur.

Haberin spotunda Karamollaoğlu'nun gün içinde Hatay'da düzenleyeceği bir e-mitingle partisinin milletvekili adaylarının tanıtımını yapacağı bilgisi yer almış, bu bilgiyle beraber Karamollaoğlu'nun yaptığı e-mitinglerle milyonlarca izleyiciye ulaştığı ve bugün yapacağı e-mitingle de tüm Türkiye'ye ulaşacağı bilgisine yer verilmiştir. Gazetenin Karamollaoğlu tarafından düzenlenen e-mitingleri ön plana çıkararak olumlandığı görülmektedir.

Haberin gövdesinde yrr alan temaların Karamollaoğlu'nun Hatay e-mitingi ve Hatay'dan sonra hangi illerde miting düzenleyeceğine dair bilgilendirme yazısından oluşmaktadır. Haber metninin girişinde muhabir, Karamollaoğlu'nun tevazu sahibi olduğu yönündeki sübjektif değerlendirmelere yer vermiştir. Devamında ise yaptığı e- mitingler yoluyla sosyal medyada popülerlik kazandığını ifade etmiştir. Haber metninde Karamollaoğlu'nun sosyal medyanın en çok konuşulanı olduğu olumlamasına yer verilmektedir. Bu intiba "Sosyal Medya Karamollaoğlu'nu Dinleyecek" alt başlığıyla pekiştirilmektedir.

Haberin devamında ise Karamollaoğlu'nun Hatay mitingi hakkında açıklamalar yer almaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete, Bostancı Gösteri Merkezi'nde yapılan Saadet Partisi İstanbul Buluşması etkinliğine geniş biçimde yer vermiştir. Haberin başlığı Saadet Partisi Lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun yaptığı açıklamalardan yola çıkılarak "Borca Ve İşsizliğe Mahkûm Ettiler" şeklinde oluşturulmuştur. Başlıkta AK Parti'nin ekonomi üzerinden eleştirildiği ve ifadenin tırnak içinde kullanılmayarak gazete tarafından da sahiplenildiği gözlenmektedir. Üst başlıkta Karamollaoğlu'nun İktidar partisinin 16 yıllık bilançosunu çıkardığına değinilmiş, Karamollaoğlu'ndan "Bilge Başkan" olarak söz edilerek hem seçim süreci boyunca sürdürülen söylemin yeniden üretildiği hem de Karamollaoğlu ve partisinin olumlandığı görülmektedir. Haberin spotunda, Bostancı Gösteri

Merkezi'nde büyük bir coşku ve heyecan olduğu bilgisine yer verilerek, Saadet Partisi lehine olumlama yapıldığı görülmektedir. Spotta ayrıca Karamollaoğlu'nun ekonomiyle ilgili eleştirilerine ve özellikle de devletin borçlanmasıyla ilgili olumsuz söylemlerine yer verilmiştir.

Haberin gövdesi "İMF Dışında Uçan Kuşa Borçluyuz" alt başlığıyla başlatılmıştır. Bu alt başlık kırmızı renkle, belirgin biçimde verilmiştir. Diğer yandan haberin spotunda da bulunan ülkenin İMF dışında hemen her yere borcu olduğu düşüncesinin de altının çizildiği görülmüştür.

Haberde ayrıca "Bu Seçim İktidar İle Saadet Partisi Arasında" şeklinde ayrı bir başlık kullanılmıştır. Bu başlıkta da Milli Gazete'nin Saadet Partisiyle olan ideolojik yakınlığının etkisiyle yorum ve varsayıma dayanan bir yargı olduğu görülmektedir.

Mikro bakımdan ele alındığında haberde iki fotoğrafa yer verildiği görülmüştür. Fotoğraflardan birinde katılımcılar toplu halde gösterilirken, kullanılan ikinci fotoğrafta Karamollaoğlu'nun parti için harçlıklarıyla yardımda bulunmuş olan çocuklarla verdiği poz yer almıştır. Bu fotoğrafın yanında yer alan açıklama da ise, Saadet Partisi'nin yardım kampanyasına vurgu yapılmıştır. Açıklamada Saadet liderinin konuşma yaptığı sırada sahneye gelen çocukların biriktirdikleri harçlıklarını Karamollaoğlu'na verdikleri bilgisi yer almıştır. Buradaki haber metninin sahnede duygusal anlar yaşandı biçiminde ifadelere yer verilerek sübjektif yargı oluşturacak biçimde dizayn edildiği görülmüştür.

Bu haber özelinden yola çıkılarak belirtilmesi gerek bir olgu vardır: Ülkemizde özellikle muhalefet konumunda olan ve iktidar partisi kadar gelişmiş maddi imkânları olmayan partilerin, kendilerine yakın yayın organlarında partileri için düzenlenen yardım kampanyalarına sıklıkla vurgu yaptıkları gözlenmektedir. Saadet Partisi'ne yakın Milli Gazete de seçim süreci boyunca partinin yardım kampanyalarına haberlerinde sıklıkla gönderme yapmıştır. Gazete bu yolla, bağlantılı olduğu siyasal partinin yardım kampanyasının bir anlamda tanıtımını da üstlenmektedir.

Gazetede aynı gün, dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın İzmir'de sürdürdüğü seçim çalışmalarını konu edinen habere de yer verilmiştir. Haberin başlığının "Bu İşi ABD İle Yürütmemiz Lazım" cümlesiyle oluşturulduğu görünmektedir. Haberin gövdesinde yer alan detayından Binali Yıldırım'ın İzmir'de, Kuzey Irak Bölgesi'nde yer alan Mümbiç'le ilgili açıklamalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Açıklamalar içinden özellikle çalışmaların ABD ile yürütüleceği temasına başlıkta yer verilmesi, hükümetin ABD ekseninde hareket ettiği söyleminin inşasına hizmet ettiği düşüncesini oluşturabilmektedir.

Haberin spot bölümünde de Yıldırım'ın Mümbiç konusundaki açıklamalarına yer verilmiş ve bu işin ABD ile birlikte yürütülmesi gerektiği yönündeki ifadelerine burada da yer ayrıldığı gözlenmiştir. Milli Gazete'nin bu haber üzerinden, hükümetin ABD olmadan bölgede adım atamayacak durumda olduğu söylemi yaymaya çalıştığı düşünülebilir.

Haberin gövdesinde Binali Yıldırım'ın İzmir Esnaf ve Sanatkârlar Birliğinde yapılan toplantıda konuştuğuna yer verilmiştir. Yıldırım burada yaptığı açıklamalarda, Mümbiç'in geleceğiyle ilgili konulara değinmiştir.

21 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'de Cumhur İttifakı'yla ilgili bir habere yer verilmiştir. Haberin siyah zemin üzerine beyaz renkli olarak dikkat çekici biçimde aktarıldığı görülmektedir. Haberin yazıldığı dikdörtgen zeminin sol tarafına Erdoğan, sağ tarafına ise Bahçeli'nin fotoğrafları yerleştirilmiştir. Haberin başlığı ise "Cumhur Tutmadı, Seçim Sonrası Meçhul" cümlesinden oluşmaktadır. Milli Gazete ideolojik yakınlık içinde olduğu Saadet Partisi sebebiyle karşı ittifakın haberlerinde eleştirel ve olumsuzlayıcı bir dil kullanmaktadır. Cumhur İttifakı'nın tutmadığıyla ilgili olarak haberin metninde ikna edici bir kanıta yer verilmemiştir. Bundan dolayı da yoruma dayalı bir temenninin başlıkta dillendirilmesine olarak algılanabilir.

Haber metninde, Cumhur İttifakı'nın beklenen sinerjiyi yakalayamadığı yönünde yoruma dayalı bir bilgi verilmiştir. Seçimde baraj olmaması da tüm partiler için olumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu durumun mecliste her kesimin temsiline olanak sağlayacağından bahsedilmiştir. Seçim barajının kaldırılmış olması düşük oy oranıyla yüksek milletvekili sayısına ulaşmaya engel olacağı için de önemli bulunmaktadır. Gazetenin bağlantılı olduğu Saadet Partisi'nin oy oranları düşünüldüğünde bu türden savları ortaya sürmesi anlamlılık oluşturmaktadır.

Haberin devamında başlıkta işlenen temanın detaylarına yer verilmiştir. Buna göre, Cumhur İttifakı üyesi MHP'den AK Parti'ye gereken desteğin gelmediği, bundan dolayı da ittifakın başarılı olmayacağına değinilmiş, böylelikle Millet İttifakı'nın uyumlu ve başarılı bir birliktelik sağlamadığı söylemi üretilmiştir. Muhabir, MHP'nin seçim performansı konusunda da olumsuz önermeler ileriye sürmekte, bunu da büyük oranda İyi Parti'nin seçimlerde başarılı olacağı, MHP'den İyi Parti'ye oy kayması yaşanacağı düşüncesine dayandırmaktadır. Haberde, AK Parti'nin oyunun yüzde 41'ler seviyesi ve altına gerilediği yönündeki yoruma yer verilmiş ve bu iddia yorumlanıyor şeklinde objektif olmayan isnatlara dayandırılmıştır. Haberin son bölümünde ise Saadet Partisi'nin seçim sonucunda mecliste yer alacağı iddiası yer almıştır.

Milli Gazete'nin bu haberde, Saadet Partisi'nin rakibi durumundaki Cumhur İttifakı'nın performansının düşük olduğu tezini objektif olmayan kriterlerle yorum ve varsayımlar üzerinden oluşturduğu görülmüştür.

Milli Gazete'de seçime katılacak parti liderlerinin 24 Haziran seçimlerinde oylarını nerede kullanacaklarına dair haber 21 Haziran 2018 tarihinde yayınlanmıştır. Haberin başlığı "Liderlerin Oy Kullanacakları Sandıklar Belli Oldu" cümlesiyle son derece yansız bir biçimde oluşturulurken, mikro analizinde ise kullanılan görselde, haberin spotu ve gövdesinde Saadet Partisi lehine yanlılık oluşturulduğu göze çarpmaktadır. Haberin spotunda yalnızca Saadet Partisi Lideri Temel Karamollaoğlu'nun oyunu nerede kullanacağı bilgisine yer verilirken diğer partilerden hiç bahsedilmemesi haberin en önemli unsurlarından biri olan haberdeki enformasyonun haberi oluşturan unsurlar arasında dengeli dağıtılması ilkesiyle bağdaşmamakta, spot böylelikle siyasi yanlılıkla oluşturulmaktadır.

Haberde yer alan görselde de sadece Karamollaoğlu'nun oy kullandığını gösteren bir fotoğrafa yer verilmiştir. Bu durum haberin başlığıyla bağdaşmamaktadır. Başlıkta liderlerin oy kullanacakları sandıkların belli olduğu bilgisine yer verilirken, görsel olarak sadece Karamollaoğlu'nun fotoğrafının kullanılması başlık ve içerik uyuşmazlığını oluşturmaktadır. Yanlılık yapılarak içerik kısıtlanmıştır.

Haberin gövde kısmında geçen alt başlıkta ise "Karamollaoğlu Ankara'da Oy Kullanacak" ifadesi yer almıştır. Böylelikle Saadet lideri bir kez daha diğer adaylardan öncelemiştir. Her ne kadar Milli Gazete'nin Saadet Partisiyle bağlantılı olduğu kamuoyu tarafından bilinse de, bu türden etik sorunlar evrensel gazetecilik ilkeleriyle çelişmesi bakımından sorun teşkil etmektedir. Habercilik hangi ideolojiye yakın olunursa olunsun en temel gazetecilik ilkeleri olan yansızlık ve dengelilik ilkleri göz ardı edilerek yapılabilecek bir iş değildir. Zira gazetecilik öncelikle bir kamu hizmeti olması sebebiyle sorumluluk taşınması gereken bir alanı ifade etmektedir.

Saadet Partisi lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Trabzon mitingine 21 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'de yer verilmiştir. Tematik bakımdan incelendiğinde işsizliğin baskın konu olarak işlendiği anlaşılmaktadır. Karamollaoğlu Trabzon'daki mitingde halka hitap ederken iktidar partisine çeşitli konularda getirdiği eleştirilerin haberin gövdesini oluşturduğu görülmektedir.

Haberin başlığında ise AK Parti'nin en çok tartışılan ve eleştiri alan Millet Kıraathaneleri vaadinin gündeme getirildiği ve yine eleştirel bir söyleme başvurulduğu göze çarpmaktadır. "Gençler Kıraathane Köşelerinde İşsiz Oturmayacak" cümlesinin kullanıldığı başlıkta, oturmayacak sözcüğü büyük harfeler ve kalın puntoyla verilerek

belirginleştirilmiştir. Böylelikle, AK Parti'nin kıraathane yatırımının oturmak gibi avareliği çağrıştıran bir durumla özdeşleştirildiği görülmektedir.

Haberin spotu Karamollaoğlu'nun sözleri paralelinde oluşturulmuştur. Karamollaoğlu'nun Trabzon meydanında on binlerce kişiye seslendiği olumlamasına yer verilmiş ve ekonomi alnındaki eleştirilerinin sıralandığı görülmüştür. Karamollaoğlu'nun eleştirilerinde hükümetin çalışan fabrikaları kapattığı ve gençlere iş sahası açmak yerine kıraathane gibi insanları tembelliğe alıştıracak yatırımlara yer verdiği eleştirisi dile getirilmiştir.

Haberde Karamollaoğlu'nun halka hitap ettiği Trabzon Meydanı görseli kullanılmış, görselin üstünde yer alan yazıda da Trabzonluların Saadet liderine tam destek verdiği ve "Değiştir" dediği yer almıştır. "Değiştir" sloganının Saadet Partisi'nin seçim sloganlarından biri olduğu düşünüldüğünde, burada kullanılmasının propagandaya hizmet ettiği düşünülebilir.

Haberin gövdesinin ise Karamollaoğlu'nu olumlayan ifadelerle oluşturulduğu görülmektedir. Bilge başkan gibi seçimde kullanılan sloganlardan birinin yer alması, Saadet Partisi lehine olumlu bir etki oluşturmaktadır. Haberin devamında Saadet Partisi'nin seçimden kazançlı çıkacağı, dip dalgası gibi daha önceki siyasal haberlerde de kullanılan bir tabir üzerinden verilmeye çalışılmıştır.

22 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete, Saadet Partisi'nin tüm seçim mitinglerine olduğu gibi oldukça geniş yer ayırmıştır. Haber ilk sayfada ve gazete içinde çok sayıda fotoğraf ve büyük puntolu yazılar eşliğinde sunulmuştur. Haberde dikkat çekecek biçimde Konya'dan Belde-i Muhayyere olarak bahsedilmiş ve bunun altı özellikle çizilmiştir. Belde-i Muhayyere Hz. Muhammed'e hicret etmesi için Allah tarafından teklif edilen 3 şehirden biri olması sebebiyle Konya için kullanılan bir isimdir. Bu bağlamda Konya'dan bu isimle söz edilmesi şehir hakkında yapılan olumlamayı işaret etmektedir. Bu ifadenin haberin farklı bölümlerinde tekrarlanması da gazetenin dini konulardaki hassasiyetini ortaya koymaktadır.

Haberde "Soğan İthal Etmek Herkesin Harcı Değil" başlığı üzerinden iktidar partisi hafife alınarak eleştirilmektedir. Haberin üst başlığında, "Seçim; Yapanlarla Satanlar Arasında" ibaresi kullanılmıştır. İktidar partisinin seçim söylemlerinde yer alan, 24 Haziran seçiminin yapım ekibiyle yıkım ekibi arasında olduğunu dillendirmesine karşın, Saadet Partisi'nin bu ifadesinin karşıt bir söylem üretimi olduğu düşünülebilir.

Haberin spotunda Karamollaoğlu'nun Konya'da halka hitap ettiği bilgisi yer almış ve Saadet liderinin ekonomi konusundaki eleştirilerine yer verilmiştir. Ülkenin tarımda kendine yeten konumdan saman ithal eder duruma geldiğine değinilmiştir. Haberin devamında

Karamollaoğlu'nun "Biz Erbakan Hocamızdan Öğrendik, Ak Parti Bir Projedir!" şeklindeki sözleri kırmızı ve sarı renkler kullanılarak ön plana çıkarılmıştır. Karamollaoğlu'nun fotoğrafının altında ise " Biz Milleti Aldatmayız" açıklamasına yer verilmiştir.

Haberin gazetenin iç sayfasında yayınlanan bölümünde ise, ilk sayfada değinilen "Belde-i Muhayyere" ifadesinin haberin başlığına taşındığı ve başlığın "Belde-i Muhayyere de Saadet Coşkusu" biçiminde oluşturulduğu görülmüştür.

Haberin girişinde Saadet lideri Karamollaoğlu'nu öven ifadeler yer almaktadır. Seçim çalışmalarına tam gaz devam ettiği, ülkeyi kuzeyden güneye karış karış dolaştığı, son gittiği yer olan Konya'da ise on binlerce kişiye hitap ettiği bilgisine yer verilmektedir. Yine haberin metninde Bilge Başkan sıfatına yer verildiği de görülmektedir. Kullanılan tüm ifadelerde Karamollaoğlu olumlanmaktadır. Konyalıların alanı hınca hınç doldurduğu ve 24 Haziran seçimlerinin provasının yapıldığı da yine haberde kullanılan olumlu ifadeler arasında yer almaktadır.

Haberin devamında, sahneye patates ve soğan çuvalı konularak bu ürünlerin fiyatlarına dikkat çekmenin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Konya Saadet Partisi milletvekili adayı Mustafa Özkafa'nın seçimlerin yapanlarla, satanlar arasında geçeceği yönündeki açıklamaları ise haberde alt başlık olarak kullanılmıştır.

Haberin son bölümünde meydanda toplananlara seslenen Karamollaoğlu'nun açıklamaları bulunmaktadır. Karamollaoğlu ifadelerinde Konya şehrinin her bakımdan partileri için öneme sahip olduğu ve Necmettin Erbakan'ın ilk seçildiği yer olması bakımından da ayrıcalıklı bir konumda bulunduğunu sözlerine eklemiştir.

22 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'de Saadet Partisi Ankara Milletvekili adayı Mehmet Fethi Öztürk'ün 24 Haziran seçimleriyle ilgili yaptığı açıklamalara yer verilmiştir. Haberin tamamında hâkim temanın gençler ve işsizlik üzerine kurulduğu görülmektedir. Bu bağlamda "Gençlere İstihdam Alanları Açacağız" başlığının haberin temasıyla uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Haberin spotunda seçime az bir süre kala Milletvekili adayı Mehmet Fethi Öztürk'ün Milli Gazete'ye önemli açıklamalarda bulunduğuna değinilmiştir.

Haberin gövdesi Saadet Partisi'ni olumlayan ifadelerle başlatılmıştır. "Saadet Partisi, Çözüm Önerileri ve Üslubuyla Vatandaşın Takdirini Kazanıyor" cümlesi ile, muhabirin yorumunun objektif verilerin önüne geçtiği görülmektedir. "Gençlerden Çok Şey Öğreniyoruz" başlığı altında Öztürk'ün gençlerin medya kullanım alışkanlıklarının değiştiği ve geleneksel araçlardan çok, yeni medya araçlarına yöneldikleri yönündeki açıklamalarına yer verilmektedir. Bu tespitin tıpkı bu haberde olduğu gibi Saadet Partisi'nin tüm haberlerinde dillendirdiği göze çarpmaktadır. Buradan yola çıkılınca Saadet Partisi'nin

özellikle düzenlediği e-miting gibi çalışmalar yoluyla genç seçmeni hedeflediği düşüncesine ulaşılabilir.

Haberin devamımda Öztürk tarafından özellikle işsizlik vurgusu yapıldığı, çalışma hayatında gençlerin karşılaştığı sorunlar ve iş bulma anlamındaki engellerden bahsettiği yazılmaktadır. Öztürk, işsizlik rakamlarının gerçeği yansıtmadığını dile getirmektedir. Haberin son bölümünde yer alan " Saadet'in Yükselişini Engellemeye Çalışıyorlar" ifadesin de ise Saadet Partisi'nin hak etmediği bir davranışa maruz kaldığına değinilmektedir.

23 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete'nin eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün suskunluğunu ve açıklama yapmamasını haberleştirdiği görülmektedir. Haberin başlığı da bu durumu ifade eder şekilde oluşurmuştur. Başlık "Gül Suskunluğuyla Tepki Gösteriyor" cümlesiyle oluşturulmuştur. Başlıktan da anlaşıldığı üzere Milli Gazete, Abdullah Gül'ün açıklamasını değil de açıklama yapmamasını haber değeri olarak görmüştür. Gazete Gül'ün açıklama yapmasını bekleyen bir tutum içine girmekte ve susmasını da muhalif bir tavır olarak algılamaktadır. Bu algı haberin üst başlığına da yansımaktadır. Üst başlıkta " 28 Haziran 2018 günü yaptığı son açıklamasında iktidarın açıklamalarını eleştirmişti.." ifadeleriyle, Abdullah Gül'ün hükümete karsı eleştirel bir yaklaşım içinde olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Haberin spotunda 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün en son açıklamasını İstanbul Maslak'ta bulunan çalışma ofisinde yaptığı bilgisi yer almaktadır. Gül'ün açıklamalarında nelerden bahsettiğine ise haberin devamında tırnak içine alınan bir metinle yer verildiği göze çarpmaktadır. Gül'ün bu açıklamasında, içinde bulunulan siyasal iklimi ve iktidarı eleştirdiği görülmektedir.

Milli Gazete bu haberle, Abdullah Gül'ün açıklamada bulunmamasını muhalif bir duruş olarak görme eğilimi içine girdiği dikkatlerden kaçmamakta ve en son yaptığı açıklamalar kanıt gösterilmek suretiyle gidişattan memnun olmadığı söylemi üretilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca Gül'ün, suskunluğu ile tepki gösterdiği yorumuna yer verilmesinin ise hiçbir objektif kritere dayanmadığı anlaşılmaktadır.

Milli Gazete'de genç seçmenlerle ilgili bir habere 23 Haziran 2018 tarihinde yer verilmiştir. "Sonucu Gençler Belirleyecek" başlığının kullanıldığı haberde genç seçmen sayısındaki artışa dikkat çekilmiş ve bu seçmenin son yapılan seçimlerde ise oy tercihini muhalefetten yana kullandığına değinilmiştir. Haberin üst başlığı da bu konuya değinerek "7 Haziran Ve 17 Nisan'ı Yüzde 17'lik Özgür Kitle Belirlemişti" cümlesi kullanılmıştır. Haberin spotunda 24 Haziran seçimlerinde 18-24 yaş aralığına sahip 9,5 milyon seçmenin oy kullanacağına dikkat çekilerek, bu seçmenlerin orta yaş seçmenin aksine partisine fanatik

olarak bağlanmış seçmenler olmadığı ve oy tercihlerinde daha özgür davrandığı iddiasına yer vermiştir. Spotta ayrıca eğitimli ve özgür muhafazakâr seçmenin tercihinin de önemle takip edildiğine yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde TÜİK verileri kaynak gösterilerek genç seçmen sayısında sürekli bir artış olduğu ve artan bu genç seçmen sayısının seçimlerde belirleyici olması sebebiyle siyasi partilerin dikkatini çektiğine değinilmiştir. Haberin devamında ise Saadet Partisi'nin genç kitleye erişim noktasında yapılan faaliyetlere değinildiği ve bu noktada olumluma yapıldığı görülmektedir. Saadet Partisi lideri Temel Karamollaoğlu'nun gençlerle bilgisayar oyunları üzerinden iletişim kurduğu, yayınlanan animasyonlar sayesinde de sosyal medyada çok yoğun ilgi gördüğüne değinilmiştir. Diğer yandan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun da sosyal medya üzerinden gençlere ulaşma bakımından başarılı çalışmalar yaptığına değinilmiştir. Gençlerin seçim tercihlerinin sosyal medya ve bilgisayar oyunları bağlamında ele alındığı bu haberde yalnızca Millet İttifakı üyesi, Saadet Partisi ve CHP'ye yer verilip diğer partilerin bu alanda bir çalışma yapıp yapmadıklarına dahi değinilmemesi haberin hakkaniyeti noktasında eksiklik oluşturmaktadır.

Haberin kenarında açılan ayrı bir kutu üzerinde seçimlerde oy kullanan genç seçmenle ilgili başka bir metne yer verildiği görülmektedir. Bu metnin başlığında gençlerden " Eğitimli, Bireysel, Şehirli, Özgür Kitle" olarak bahsedilip seçmen profillinin değiştiğine vurgu yapılmaktadır. Haberde ayrıca, bu kitlenin iktidar tarafında ciddiye alınmamakla birlikte seçimlerde belirleyici olduğuna da vurgu yapılmıştır.

23 Haziran 2018 tarihli Milli Gazete bir zamanlar AK Partiye yakın olan bazı kişilerin bu seçimlerde düşüncelerini değiştirerek Saadet Partisi'ne destek vereceklerini konu edinen bir habere yer vermiştir. Haberin tamamındaki hâkim söylemin hükümetin uygulamalarından rahatsız olan kesim ve kişilerin AK Parti'yi yavaş yavaş terk ettikleri ve partide iç kaynaklı bir siyasal çöküş yaşandığı düşüncesidir. Gazete AK Parti'nin içten içe eridiği düşüncesini ifade etmek için " İç Dalga" başlığını atmıştır. Başlık sayfada hatırı sayılır yer kaplamakta ve bu durum gazetenin habere verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Haberin üst başlığında iktidar partisinden AKP diye söz edilmekte ve iktidarı kaybetmemek için her yolu denediğine değinilmektedir. Ak Parti'nin bütün çabasına rağmen parti içindeki rahatsızlığın ileri boyuta ulaştığı ise kırmızı renkli olarak vurgulanmaktadır. Üst başlığın devamında ise AK Parti'ye artık oy vermeyecek kişilerin Saadet Partisi'ni destekleyecekleri kaydedilmektedir. Üst başlıkta oluşturulmaya çalışan söylemin, süreç içinde Ak Parti'yi destekleyenlerin partiden desteğini çekmeye başladıkları ve bu kişilerin siyasal tercihlerini Saadet Partisi'nden yana kullanacak oldukları düşüncesidir. Bunun kanıtı olarak

ise son seçimlere kadar Ak Parti içinde yer alan veya Ak Parti'ye oy vermiş kişilerin bu seçimde oylarını Saadet Partisine verecekleri yönünde açıklamalar yaptıkları gösterilmiştir. Gazete, Ahmet Davutoğlu'nun bir dönem danışmanlığını yapmış olan Etyen Mahçupyan ve Atılgan Bayar'ın Saadet Partisine oy verin çağrısında bulunduklarını ve Yeni Şafak'ta yazarlık yapmış olan Cemile Bayraktar'ın da Cumhur İttifakı'na oy yok açıklamasında bulunduğuna değinmiştir.

Haberin devamında, Ahmet Davutoğlu'nun eski danışmanı Atılgan Bayar'ın "Toplanın Saadet Partisi'ne Gidiyoruz" şeklindeki sözünün alt başlık olarak kullanıldığı ve kırmızı üzerine beyaz renkle çarpıcı biçimde oluşturulduğu görülmektedir. Bayar'ın hem Davutoğlu'na danışmanlık yapmış, hem de bir dönem Ak Parti'nin reklam kampanyaları için çalışmış bir kişi olarak yaptığı bu açıklama, başlık ve üst başlıkta verilmeye çalışılan Ak Parti kan kaybediyor söylemine dayanak olarak kullanılmıştır. Yine Bayar'ın benzer sosyal medya mesajlarına yer verilerek bu türden örneklerin çoğaltıldığı gözlenmektedir. Bayar'ın "Benimle Saadet'e gelen elini kaldırsın" "Bu partiye nasıl oy verilmez" "Toplanın saadete gidiyoruz" gibi internette kaydettiği sözler, siyah zeminde okunaklı bir tasarım eşliğinde verilmiştir.

Haberin Devamında Davutoğlu'nu eski danışmanı Etyen Mahçupyan ve Yeni Şafak gazetesi eski yazarı Cemile Bayraktar'ın fotoğraflarının da kullanıldığı açıklamalarına yer verilmiştir. Etyen Mahçupyan'ın Saadet Partisi'nin mutlaka mecliste olması gerektiği yönündeki düşüncesine ve seçimlerde oyunu Saadet Partisine kullanacağı bilgisine yer verilmiştir. Cemile Bayraktar'ın ise hükümete yakın Yeni Şafak gazetesinin eski yazarı olmakla birlikte Saadet Partisi'ni desteklediği ve bunu sosyal medya hesabı üzerinden de paylaştığı bilgisi yer almıştır.

Haberin temel söylemi, Ak Parti'de kan kaybı yaşandığı ve partiden kopanların Saadet Partisi'ne yöneldikleri düşüncesidir. Bu söylemi güçlendirmek içinse kamuoyunca bilinen ve daha önce AK Parti içinde yer almış kişilerin muhalif düşünceleri kanıt olarak sunulup, retoriğin güçlendirilmeye çalışıldığı gözlememektedir.

24 Haziran 2018, yani seçim günü yayınlanan Milli Gazete manşetinde "Milletin Saadeti İçin Sandık Başına" ifadesinin yer aldığı haberle çıkmıştır. Gazetenin tüm seçim süreci boyunca sürdürdüğü Saadet Partisi yanlılığını seçim günü atılan manşette devam ettirdiği gözlerden kaçmamaktadır. Gazetelerin ideolojik bağlılıkları haber içerik ve başlıklarını Milli Gazete örneğinde olduğu gibi ciddi anlamda etkilemektedir.

Haberin spotunda yaklaşık 56 milyon seçmenin 180 bin 65 sandıkta oy kullanacağı ve oy verme işlemlerinin hangi saatler arasında gerçekleşeceği bilgisine yer verilmekte, haberin

gövdesinde ise seçmenlerin oy verme işlemi sırasında nelere dikkat etmeleri gerektiğine değinilmektedir.

3.6.6. Birgün Gazetesi Sahiplik Yapısı

Türkiye'de günlük olarak yayınlanan Birgün gazetesi yayın hayatına 14 Nisan 2004 tarihinde başlamıştır. Sahibi Birgün Yayıncılık ve İletişim A.Ş. olarak görülmektedir. Pek çok sendika ve dernekten aldığı desteklerle oluşturulmuş bir gazete olan Birgün, haberlerinde daha çok sol kültürle ilgili söyleşiye, röportaja ve yazı dizisine yer vermektedir. Gazetenin mevcut haberlerine bakıldığında genellikle emek eksenli bir yayın politikası güttüğü anlaşılmaktadır (Bağdatlı Vural, 2011: 285-286).

Birgün "Halkın Gazetesi" sloganını kullanmaktadır. Gazetede bir dönem SHP ve CHP'den milletvekili seçilmiş ve aynı zamanda Kültür Bakanlığı yapmış Fikri Sağlar'da köşe yazarlığı yapmaktadır.

Birgün gazetesi Ak Parti Hükümetine muhalifliği ile bilinmektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan'a yapmış olduğu hakaretlerden dolayı zaman zaman ceza almıştır. Gazetenin 13.02.2015 tarihinde yapmış olduğu haber nedeniyle imtiyaz sahibi İbrahim Aydın ve yazı işleri müdürlüğünü yürüten Berkant Gültekin cezaevine girmiş olup 6 gün sonra denetimli serbestlik kararıyla tahliye olmuşlardır.

3.6.6.1. Birgün Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Birgün'ün iç sayfasında yer alan seçimle ilgili haberlerden biri "AKP'de 'Azınlık' Korkusu Sürüyor" başlığı ile verilmiştir. Başlıkta yer alan korkusu sözcüğünün cümleye negatif bir anlam kattığı ve bu anlam üzerinden AKP'nin olumsuzlandığı anlaşılmaktadır. Sürüyor sözcüğü ise partideki durumun yeni bir olgu olmadığını pekiştirmekte, yine olumsuz bir yargıyı yansıtmaktadır. Başlıktaki sentaktik yapı tümüyle olumsuzlayıcı bir anlam oluşumuna yol açmaktadır. Haberin gövdesinde bir iftar programına katılan Tüfenkçi'nin ifadelerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Gümrük ve Ticaret Bakanı Bülent Tüfenkçi'nin "Biz Meclis'te çoğunluğu sağlamadığımız an sistemi kilitlemiş oluruz" şeklindeki sözleri tırnak içinde verilmiştir. Gazete bu ifadeleri kullanarak, Bülent Tüfenkçi'nin sözlerine negatif bir gönderme yapmaktadır.

Gazetenin aynı sayfasında yayınlanan diğer bir haber ise "Soylu, FETÖ'yü Devreye Soktu" başlığını taşımaktadır. Haber başlığındaki retorik, okuyucuyu yanlış yönlendirmektedir. Başlık okunduğunda, cümle yapısında olumsuzlama yapıldığı, bakanın örgütle işbirliği içinde olduğu kanısını güçlendirmeyi amaçladığını düşündürmektedir. Birgün gazetesinin böyle olumsuzlayıcı bir başlık atmasının dayanağı ise Bakan Soylu'nun CNN

Türk Televizyonu yayınında söylemiş olduğu yeni bir kalkışma düşünceleri var, yeni plan yapılıyor fakat bunu başaracak güce sahip değiller şeklindeki açıklamalarıdır. Açıklamaya bakıldığında başlıktaki anlama yol açacak bir ifade bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, Birgün gazetesi İçişleri Bakanı'nın sözlerini bu şekilde yorumlama yoluna gitmiştir. Tematik olarak ele alındığında haberde başlık ve içerik arasında uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Uyumsuzluğu ortaya çıkaran olgu ise açıklamaların çarpıtılması sonucu ortaya çıkan bir durumdur.

Aynı tarihte gazetede "Albayrak'a izinsiz SMS'den suç duyurusu" başlığıyla yayınlanan bir başka haberde, Bu Düzen Değişmeli Platformu İstanbul 1. Bölge adayı olan Aydemir Güler'in, Ak Parti 1. Bölge Milletvekili adayı Berat Albayrak hakkında söylemiş olduğu sözler haberleştirilmiştir. Başlıkta kullanılan ifadenin cümle seçiminin de yine olumsuz anlam oluşturacak türden olduğu göze çarpmaktadır. Başlığın sentaksında yer alan izinsiz ve suç duyurusu ifadeleri olumsuz yargı oluşumuna yol açmaktadır. Haberde, Güler'in iddiasına göre Albayrak, "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 55/B maddesini" ihlal etmiştir. Birgün gazetesi, Aydemir Güler'in iddialarını tırnak içine almadan ve iddia olduğunu belirtmeden aktararak haberdeki ifadelerin doğru olduğu yönünde bir söylem üretmektedir. Bu türden açıklamalardan yola çıkılarak tüm iddiaların gerçekmiş gibi haberleştirilmesi habercilik kriterleri bakımından da sorun teşkil etmektedir.

"Devlet Bahçeli'nin Erdoğan'a Hakaretten Onlarca Dosyası Var" başlığıyla aynı sayfada yayınlanan diğer bir haberde, HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan'ın Muş mitinginde söylemiş olduğu sözlere Birgün gazetesinde geniş bir şekilde yer verilmiştir. Gazete haberin alt başlığını ise Pervin Buldan'ın, Devlet Bahçelinin Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında açılmış davalar bulunduğunu fakat şimdi Cumhurbaşkanıyla arasının iyi olduğunu; oysa HDP'lilerin bu tür dosyalardan ceza aldıkları yönündeki açıklamaları yer almaktadır. Haberin başlığında Buldan'ın sözlerini tırnak içine almadan yansıtan Birgün, haberin başlığının açılımını aktarırken ise, bu sözleri tırnak içinde vermektedir. Alt başlıkta Buldan'ın ifadelerinden yola çıkılarak iktidar ve muhalefet partileri arasındaki ayrımcılığa dikkat çekildiği görülmektedir. Bu ifadeler aynı zamanda güçlü olanın adalet mekanizmasında etkin olduğu, gücü olmayanın ise mağduriyete uğradığı söylemini de barındırmaktadır. Pervin Buldan'ın fotoğrafının da kullanıldığı bu haber, "Ülke Battı" alt başlığı üzerine inşa edilmiştir. Gazete haberin başlığında olduğu gibi alt başlığında da siyasi parti liderinin konuşmaları üzerinden muhalif bir söylem üretme yoluna gitmiştir. Bu alt başlıktaki sözcük seçimini de olumsuzlayıcı bir ifade oluşturduğu görülmektedir. Bu olumsuzluk ise, 'battı' sözcüğü üzerinden yapılmaktadır.

Aynı gün yapılan başka bir haber, şematik olarak ele alındığında CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin Sakarya mitingde söylediği sözlerden oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Haberin temasının ise, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın FETÖ terör örgütü ile merhum Erdal İnönü arasında bağlantı kurduğu iddiası üzerine kurulduğu görülmektedir. Haberin başlığı, "İnönü Gelemez, Sen Git" cümlesidir. Birgün gazetesi, İnce'nin sözlerini haberin başlığında verirken tırnak içine almadan aktararak bir yerde İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ölmesini arzuladığı söylemini destekleyen bu ironik dili sahiplenmektedir. Haberin başlığının açılımı ise "Eski Başbakan Erdoğan'a seslenen İnce, "Erdal İnönü gelemez, istiyorsan sen gidebilirsin yanına dedi" şeklinde oluşturulmuştur.

Haberin gövdesinde, İnce'nin; Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Erdal İnönü'nün FETÖ'cülerle yakın ilişkisi olduğu yönündeki iddiasına sert dille tepki gösterdiği aktarılmıştır. Birgün gazetesi alt başlıkları ise "Hastane Tepkisi" ve "Müslüman Değil Sahtekâr" cümleleriyle oluşturmuştur. Gazete "Müslüman Değil Sahtekar" alt başlığında, İnce'nin sosyal medyada kendisine yönelik yapılan karalama kampanyası ile ilgili açıklamalarını aktarmıştır. Birgün gazetesinin oluşturduğu haber başlığı ve başlığın açılımı Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ilgili olurken alt başlıkta geçen konu Erdoğan ile ilgili olmamasına rağmen gazete ilgiliymiş algısı yaratarak haberde manipülasyon yapmaktadır.

11 Haziran 2018 tarihinde, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 24 Haziran seçimleri ile ilgili yapmış olduğu açıklamaları, birinci sayfada "Kriz Kapıda, Taze Kan Gerekli", iç sayfada ise "Vaadim Huzur Ve Barış!" başlığıyla aktarılmıştır. Her iki başlığın da İnce'nin sözlerinden alıntı olduğu görülen haberde, tematik bakımdan İnce'nin, seçmene vaadinin verimli tarım arazileri ve bol ürün, çalışan üreten fabrikalar olduğu, keke para vermek istemeyenler ise Erdoğan'a oy verebileceği, iş isteyenlerin kendisine oy vermesi şeklindeki açıklamaları ön plana çıkartılmıştır. İnce'nin seçim meydanlarından fotoğrafının da kullanıldığı haber metni Muharrem İnce'nin AKP'yi eleştirip kendisini öven alt başlıklar üzerine inşa edilmiştir. İnce'nin sözlerine geniş yer ayıran Birgün gazetesi, birinci sayfasında ve iç sayfasında olduğu gibi alt başlıklarda da İnce'nin açıklamaları üzerinden önceleyerek haberi yapılandırma yoluna gitmiştir.

Sentaktik olarak ele alındığında İnce'nin ifadelerinde kullanılan sözcüklerin genellikle olumlayıcı olduğu, huzur, barış, bereket, gibi sözcüklerin haberin alt başlıklarında İnce'nin açıklamaları üzerinden verilerek olumlama yapıldığı göze çarpmaktadır. Ayrıca bu başlıklarda Erdoğan için kullanılan 'kek' gibi sözcüklerin ise AKP liderini hafife alan bir anlama sahip olduğu görülmektedir. Gazete bu ifadeleri tırnak içinde vermekle yanlılık oluşturmamakta

fakat Erdoğan için bir tek olumlu ifadenin dahi bu metinlerde yer almaması haberde dengesizliğe yol açmaktadır.

Birgün gazetesi aynı gün **"**Son Müjdesi: İnternet" başlığını taşıyan başka bir habere yer vermiştir. Haberin temasını Erdoğan ve AKP tarafından açıklanan seçim vaatleri oluşturmaktadır. Vaatler konusunda gazetenin yaklaşımının ise, eleştirel olduğu göze çarpmaktadır. 24 Haziran seçimleriyle ilgili haber başlığının açılımında Erdoğan'ın gelişmişlik göstergesi olarak buzdolabını gördüğü, çok başarılı gördüğü kıraathane projesini ise eleştiriler üzerine revize etmek zorunda kaldığı, bu durumda bedava verilecek kekin yanına bir de bedava interneti eklediği bilgisine yer verilmiştir.

Haberin başlığı ve gövdesi incelendiğinde; Birgün gazetesince Ak Parti'nin seçimler öncesi vaatlerini küçümseyen bir tavır içine girildiği ve vaatleri başarısız gösteren ve hafife alan bir söylemin oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Gazeteler, ideolojik yakınlık içinde oldukları siyasal parti ve oluşumları seçim dönemlerinde ön plana çıkarırken, belli bir yakınlık içinde bulunmadıkları siyasal oluşumlara ise ilgisiz kalabilmektedir. Birgün gazetesinin de bu haber üzerinden AK Parti'nin icraatlarını sönük gösterme eğilimi içinde olduğu düşüncesi oluşabilmektedir.

"İttifakta Bir Çatlak Ses Daha: BBP'de "Oy Vermeyin Diyor" başlıklı haber, Birgün gazetesinin 11 Haziran 2018 tarihli nüshasında yer almaktadır. Haberin spotunda, Cumhur İttifakı'nın iki önemli ortağı olan AKP ve CHP arasında sıkıntılar yaşandığı bu dönemde BBP'den de AKP'ye oy verilmemesi çağrısında bulunulduğu dile getirildikten sonra; bu durum karşısında BBP Genel Başkanı Destici'nin de kimsenin ittifaka zarar vermesine müsaade edilmeyeceği yönünde açıklama yapmak zorunda kaldığına yer verilmiştir.

Birgün gazetesinde yer alan haberin başlığı ile spotu ve haberin gövdesinin birbiriyle çeliştiği görülmektedir. Gazete, BBP'nin kurucusu olan Muhsin Yazıcıoğlu'nun yakın arkadaşı olduğunu iddia ettiği Hakkı Öznur'un Ak Parti'ye oy verilmemesi gerektiği yönündeki söylemini haberin başlığında BBP'nin genel bir söylemiymiş gibi okuyucuya aktarmıştır. Yani, editör veya muhabir tarafından atıldığı düşünülen bu başlık haberin ana metniyle çelişmektedir. Haberde kullanılan görsel ile başlığının birbiriyle uyuşmuyor olması yine dikkat çekmektedir; haberin görselinde Cumhur İttifakı liderlerinin İstanbul Yenikapı'da düzenlenen Kudüs Mitinginde bir araya geldikleri bir kareye yer verilmiştir. Haberin başlığına bakıldığında ise Cumhur İttifakı'nda çatlak olduğu belirtilmektedir. Haberin tamamında bir söylem ve tema bütünlüğü olmadığı göze çarpmaktadır. Bununla birlikte haberde işlenen ana temanın ise Cumhur İttifakında sorun yaşandığı söylentileri olduğu gözlenmekte, ittifak aleyhine bir algı oluşturulmaktadır.

11 Haziran 2018 günü "Vaadim Huzur Ve Barış" başlıklı başka bir haberde, Birgün gazetesi, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin İstanbul Esenyurt, Bahçelievler ve Küçükçekmece ilçelerinde yapmış olduğu mitinglerde söylediği sözleri haberleştirmiştir. Başlıktaki cümle İnce'ye ait olmasına rağmen, gazetenin bu sözleri tırnak içine almadan vermesi İnce'nin sözlerini desteklediğini göstermektedir. İnce'den alıntılanan huzur ve barış sözcüklerinin ise tamimiyle olumlu yargı oluşumuna hizmet ettiği ve bu anlamda İnce lehine bir olumlamaya katkıda bulunduğu görülmektedir. Haberin spotunda ise, yine İnce'nin seçmene vaadinin verimli topraklar, üreten fabrikalar olduğu, Erdoğan'a ise bedava kek yemek isteyenlerin oy vermesi şeklindeki sözleri aktarılmıştır. Haberin spotunda İnce'nin ana metindeki düşünceleri özetlenmiştir. Habere tematik açından bakıldığında, İnce'nin sözleri üzerinden oluşturulan ana temanın, Cumhurbaşkanı olması halinde ülkede pek çok fabrika açacağı, eğitim sistemini geliştireceği ve ülkeye huzur ve barış getireceği yönündedir.

11 Haziran 2018 tarihli başka bir haberinde Birgün, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun, Cumhurbaşkanı Recep Tayip Erdoğan'ın 24 Haziran seçimleri öncesinde açıkladığı "millet kıraathaneleri" vaadine atıfta bulunarak "İşsizlik Kıraathaneyle Değil Üretimle Çözülür" başlığını kullanmıştır. Birgün gazetesi, Kılıçdaroğlu'nun Erdoğan'a yönelik söylemiş olduğu işsizlikle mücadele etmenin yolunun kıraathane değil fabrika kurmaktan geçtiği şeklindeki sözlerini öne çıkarmıştır. Gazete Kılıçdaroğlu'nun "Çözemiyor, "Oyun Oynayın" diyor, "İlk İş YÖK'ü Kaldıracağız", "Esnaf Bakanlığı Kuracağız" Ve "Çiftçilere Seslendi: Gerçeği Görün" şeklindeki sözleri üzerinden ise haberin alt başlıklarını oluşturmuştur. Habere şematik olarak bakıldığında yoruma dayalı bir anlatımın benimsendiği görülmektedir. Haber tematik bakımdan ele alındığında ise, hem habere konu olan başlığın seçimi hem de alt başlıkların seçiminde editöryal bir yanlılık olduğunu görülmektedir. Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun seçim vaatlerinin Kılıçdaroğlu'nun ifadeleri üzerinden habere konu edildiği gözlenmektedir. Editör veya muhabir haberi oluştururken sürekli olarak Ak Parti'yi eleştiren ve CHP'nin seçim vaatlerini ön plana çıkaran başlık ve alt başlıklar kullanma yoluna gitmiştir. Böylelikle, ideolojik bakımdan uzak gördüğü AKP aleyhine bir söylemin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

12 Haziran 2018 tarihli Birgün 'ün birinci sayfasında Yaşar Aydın tarafından kaleme alınan "Sokağın Sesi Başka" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Haberin spotunda seçim anketlerini eleştiren ifadelere yer verilerek, anketler başka verileri işaret etse de, vatandaşın ve sokağın sesinin ise bambaşka sonuçları işaret ettiği ve AKP'nin tüm çabalarına rağmen halktan gerekli rağbeti görmediğine değinilmiştir.

Haberin başlığında kullanılan başka sözcüğü cümleye olumsuz bir yargı katmakta ve haberin tümü düşünüldüğünde iktidar partisi aleyhine bir söyleme yol açmaktadır. Spotta kullanılan ifade ve seçilen sözcükler de yine AKP için olumsuzlayıcı ifadelere yer vermektedir. Özellikle, sokağın sesinin başka olduğu ve AKP politikalarının artık heyecan yaratamadığı düşüncesi başlıktaki bu olumsuz düşüncenin sürdürülmesine yol açmaktadır. Gazete haber başlığında olsun, başlığının açılımında olsun kendi ideolojisine ve yayın politikasına uygun düşecek şekilde ifadelere yer vermiştir. Tematik olarak öne çıkartılan düşünce, Ak Parti'nin artık heyecanını kaybettiğidir. Bu tema haberin başlık ve gövdesinde yoğun biçimde işlenmiştir. Haber editöryal bakımdan incelendiğinde Yaşar Aydın'ın ifadelerinde yoruma fazlaca yer verdiği göze çarpmaktadır. Haberde yoruma fazlaca yer verilmesi ise haberin objektifliğini olumsuz etkileyen bir unsurdur. Diğer yandan, haberin başlığında ve spotunda olduğu gibi gövdesinde de yanlılık oluşturan bir anlatım tarzının benimsendiği anlaşılmaktadır.

Birgün 'ün aynı günkü birinci sayfasında "İspatla, Adaylıktan Çekileceğim" başlıklı başka bir haber mevcuttur. Başlıktaki ifade HDP'nin Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş' a aittir. Haberin ana metininin ise neredeyse tamamının Demirtaş'ın açıklamalarına dayandırıldığı görülmektedir. Haberin bir de spotu bulunmaktadır. Spotta haber özetlenmekte, Demirtaş'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kendisine yönelik olarak söylemiş olduğu "Elinde 53 Kişinin Kanı Var" sözlerine vermiş olduğu yanıt okuyucuya aktarılmaktadır. Birgün gazetesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kobani olaylarının azmettiricisi olarak suçladığı Demirtaş'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı kastederek "olaydan sonra 5 ay daha bizimle görüştün" sözlerini aktarırken "iddia etti" ve "ileri sürdü" demek yerine "dedi" diyerek bir yerde iddia niteliğindeki söylemi destekler niteliktedir.

Bu konu ile ilgili haberlerin seçim süreci boyunca hemen tüm gazetelerde işlendiği göze çarpmaktadır. Erdoğan çeşitli zamanlarda yaptığı açıklamalarda Demirtaş'ın tutuklu olması sebebiyle aslında aday olamayacağı düşüncesini dillendirmiştir. Erdoğan aynı zamanda Demirtaş'ın tutuklu olmasının sebebi olarak ta 2014 yılındaki Kobani olayları sırasında sergilediği tavrı neden göstermektedir. Aynı haber iktidara yakın medya tarafından Erdoğan olumlanarak verilirken, muhalif medya ise Demirtaş yanlısı bir tutum içine girmektedir. Birgün gazetesinin bu haberi de, olaya Demirtaş cephesinden baktığı düşüncesini yansıtır niteliktedir.

Gazetede aynı gün Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim vaatlerinin hafife alındığı başka bir habere yer verilmiştir. "Menü Genişliyor: Simit De Olacak" ifadesinden oluşan haber başlığında ironi yapıldığı gözlenmektedir. Genişliyor ifadesinin açıklaması olarak simidin de

olacağına değinilmesi başlıkta alaycı bir anlam oluşumuna yol açmaktadır. Haberin tamamına hâkim olan temanın, AK Parti seçim vaatlerinin eleştirisi olduğu söylenebilir. Diğer yandan oluşturulan haber metni başlıkla tamamen çelişmemekle birlikte tam bir uyum da göstermemektedir. Zira haberin içinde de muhabirin kendi cümlelerinden oluşan yorumlar yer almaktadır. Muhabir, Erdoğan'ın kıraathane projesini çılgın proje olarak tanımlamakta ve bu projesiyle ilgili hemen her gün yeni bir açıklama yaptığını dillendirmektedir. Bu ifadeler açıkça Erdoğan karşıtlığı oluşturmaktadır. Haberde nesnel olgular yerine yoruma dayalı bilgilerin yer alması ise objektiflik ve hakkaniyet ilkelerini baltalamaktadır.

Aynı tarihli nüshasında Birgün, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Diyarbakır mitingini konu edinen bir habere yer vermiştir. İnce'nin miting sırasında kullandığı "Kardeş Kavgası Bitsin" sözü haberin başlığı olarak kullanılmıştır. Haberin spotunda İnce'nin Kürt sorununa Diyarbakır Meydanında değindiği ve Kürtleri onare ederken Türklerin kaygılarını da giderecek biçimde sorunu çözeceklerini ifade ettiği belirtilmiştir. İnce ayrıca, geçmişte dokunulmazlıkların kaldırılmasına hayır oyu kullandığını ve bu sözünün arkasında olduğunu da belirtmiştir. Spotta yer alan ifadelerin tümünde İnce'nin olumlandığı göze çarpmaktadır. Birgün, İnce'nin konuşmasının detaylarını "Ahmed Arif Şiiriyle Başladı", "Çözüm TBMM'de", "Erdoğan'a Dava" gibi alt başlıkları altında vermiştir. Gazete bu alt başlıklarda ise; İnce'nin çözüm için TBMM'yi işaret ettiğini ve miting sırasında Selahattin Demirtaş'ı andığı bölümlerde alkışlar yükseldiğini haberleştirirken, haberde ayrıca İnce'nin birlik ve beraberlik çağrıları ön plana çıkarılmıştır.

Aynı gün Birgün 'ün iç sayfasında MHP'nin Adana'daki oy potansiyelini konu edinen bir haber yer almıştır. Meltem Yılmaz tarafından kaleme alınan "MHP'nin Oyları CHP İle İYİ Parti'ye Gidebilir…" başlığını taşıyan haber, MHP'nin kan kaybettiği temasını ele almaktadır. Haberin başlığında yer alan ifadeler spottaki cümlelerle daha da açılarak aktarılmıştır. Spotta tarımda yaşanan problemlerin çiftçileri zor duruma soktuğu, şehirdeki fabrikaların neredeyse tamamının kapandığı bilgileri aktarılırken, MHP'nin kalesi gibi görünen şehirde yaşanan bu olumsuzlukların da etkisiyle eski gücünde olmadığı mesajı verilmiştir. Ayrıca son dönemde CHP ve İyi Parti'nin şehirde güçlendiği ve HDP'nin ise oy potansiyelini koruduğuna dikkat çekilmiştir.

Haber incelendiğinde, metnin inandırıcılığını arttırmak için, sayısal unsurlara dayanan haber retoriği oluşturma yoluna gidildiği gözlenmektedir. Adana gibi, daha önce MHP'nin kalesi olarak bilinen bir şehirde yaşanan olumsuzluklar sebebiyle halkın tercihinin yön değiştirdiğine değinilmiştir. Haberin makro incelemesinde; tematik açıdan bakıldığında, haberin gövdesinde bulunan "Tarım Yanlış Politikalar Yüzünden Verimsizleşmiş" gibi

bilgiler ile, okuyucu üzerinde egemenlik kurulmaya çalışılmıştır. Okuyucular üzerinde egemenlik kurma, haberin alt başlığında da kendisini göstermektedir. Gazete alt başlıkta "İbre CHP'den Yana.." ifadesiyle yapılacak seçimler öncesinde CHP'yi işaret etmektedir.

13 Haziran 2018 tarihli Birgün gazetesinde CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin Kayseri mitingi haberleştirilmiştir. İnce'nin mitinginden alıntılanan "Saray'a Fransız Hurma Uzmanı" sözü haberde başlık olarak kullanmıştır. Başlıkta yer alan temanın Erdoğan ve saray üzerine odaklandığı görülmektedir. Mikro analizin Sentaktik yapısı içinde yer alan Fransız uzman ifadesi eleştirel anlam oluşmasında hurma sözcüğüyle birlikte önemli rol üstlenmektedir. Saraydaki uzmanın dahi ithal olması başka bir açıdan da eleştiriye kapı aralamaktadır. Haberin spotunda İnce'nin, Erdoğan'ın lükse düşkün olduğu yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir. İnce bu durumu örneklemek için Beştepe Sarayı'na Fransa'dan ithal hurma uzmanı getirildiği örneğini vermektedir. Haberin başlığına ve spotuna bakıldığında gazete, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın lüks düşkünü olduğu yolundaki ifadeler üzerine inşa ederek, İnce'nin söylediklerini destekleyen bir söylem üzerinden haberi kurgulamıştır. Birgün gazetesi daha önce ki pek çok haberinde yaptığı gibi, bu haberinde de iktidar karşıtı bir siyasetçinin ifadelerini başlığa taşırken tırnak içinde vermeyerek iktidar karşıtı söylemleri kaynak merkezi haline getirmeyi hedeflemiştir.

Muharrem İnce'nin miting meydanından bir fotoğraf karesiyle desteklenen haberin ayrıntıları iç sayfada, "Saraya Hurma Uzmanı" başlığıyla verilmiştir. Birinci sayfada kullanılan İnce'nin Diyarbakır'da Türk bayrakları arasındaki fotoğrafı, iç sayfada daha büyük olarak verilmiştir. Birgün gazetesi Diyarbakır, Türk Bayrağı ve Muharrem İnce üzerinden birlik ve beraberlik kurgusunu haberin iç sayfasında tekrar vurgulayarak bu söylemi yeniden inşa etmiştir.

Aynı gün gazetede yer alan başka bir haber HDP Eş Başkanı Selahattin Demirtaş üzerinden Cumhurbaşkanı Erdoğan eleştirisini içermektedir. Eleştiri yapanın HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan olduğu ve ifadeleriyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef aldığı anlaşılmaktadır. Buldan tarafından dile getirilen, "Yol Gözüktü Recep Bey, Gidiyorsun" ifadesi ise haberin başlığını teşkil etmiştir. Başlıkta, Buldan tarafından kullanılan Recep Bey ifadesi olumsuz ve alaycı bir anlam oluşturmakta ve Cumhurbaşkanlığı makamına karşı tasvip edilmesi güç bir niteleme yapılmaktadır. Gazete de bu sözleri başlığına taşıyarak Buldan'ın ifadelerinin dolaşıma girmesine katkıda bulunmuştur.

Haberin spotunda, Erdoğan'ın Demirtaş hakkında yalan söylediğini iddia eden Pervin Buldan'ın Cumhurbaşkanının yakın bir zamanda iktidarı kaybedeceği söylemini inşa ettiği anlaşılmaktadır. Burada olduğu gibi, Birgün gazetesinin haberlerinde görüşlerine yer verilen

kişilerin çoğu muhalefete mensup kişilerden oluşması ve karşı tarafın açıklamalarını görmezden gelmesi, gazetenin haber oluştururken denge unsurunu göz ardı ettiğini göstermektedir. Birgün ayrıca, Buldan'ın konuşmasının ayrıntılarını "Demirtaş Rüyasına Giriyor" ve "Erdoğan'sız Türkiye" gibi alt başlıkları üzerinden vermiştir. Bu ifadelerdeki söylemin ise Demirtaş'ın önemli bir siyasal aktör olduğu düşüncesi ve Erdoğan iktidarının devrini tamamladığıdır. Erdoğan'ın ise Demirtaş'tan çekindiği söylemi de burada zikredilmektedir. Bu alt başlıkların Buldan'ın sözlerinden alıntı olmasına rağmen tırnak içine alınmadan yayınlanmış olması, Birgün gazetesinin söylenenleri desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Yine 13 Haziran 2018 günü Birgün 'ün iç sayfasında "İnce Mitingde Erdoğan'a Fark Attı" başlığıyla başka bir haber daha yayınlanmıştır. Haberin, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Eskişehir mitingini ele aldığı görülmüştür. Haberin başlığına bakıldığında, muhabirin sübjektif yorumlarıyla oluşturulduğu gözlenmektedir. Ayrıca başlıkta yer alan ifadeler de, İnce'yi destekler niteliktedir. Haberin mikro incelemesinde lexical seçimlerin Ak Parti aleyhinde olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Örneğin başlığa çıkarılan "fark attı" kelimesi hem haberin lexical durumuna hem de haberin retoriğine örnektir.

Haberin gövdesinde muhabir, Erdoğan'ın Eskişehir'de miting yaptığı meydan ile İnce'nin yine Eskişehir'de yaptığı miting meydanındaki kalabalığı karşılaştırmış ve haberi İnce'nin mitingine daha çok kişinin geldiği tezine dayandırmıştır. Retorikte genellikle sayı ve rakam kullanımı inandırıcılığı artıran bir unsurdur. Bu haberde sayısal veriyle birlikte, muhabirin kendi yargısına dayandırarak meydanda bulunanlar hakkında bir kıyaslamaya gittiği anlaşılmaktadır. Muhabir haberdeki ana söylemin inşası için İnce'nin mitinginde daha fazla kişi olduğu tezini metin içinde kullanma yolunu seçmiştir. Muhabir her ne kadar mitingle ilgili sayısal veriler vermese de, kıyaslamayı iki liderin mitingindeki meydan kalabalığı üzerinden yaparak haberi daha etkili ve inandırıcı kılma yoluna gitmiştir.

Birgün gazetesinde aynı gün (13 Haziran 2018) yayınlanan pek çok haberde, siyasi iktidara karşı olan kesimlerin açıklamaları haber haline getirilmiştir. Genellikle bu haberlerde kullanılan başlıklar, gazetenin üretmek istediği " Ak Parti politikaları ülkenin ekonomisine ve birliğine zarar veriyor ve Ak Parti 24 Haziran seçimlerini kaybedecek" söylemi üzerine oturtulmaya çalışılmıştır.

14 Haziran 2018 tarihli Uğur Koç imzalı haberde, "İktidarın Üç Korkusu" manşetiyle çıkan Birgün gazetesi, seçimlerle ilgili haberin manşetinin açılımını da spotta şu cümlelerle okuyucusuna aktarmıştır: Başkanlık sistemi yapılması gereken revizyon hala yapılmadı,

üstelik seçimlere 10 gün kaldı. AKP oy kaybı yaşamaktan korktuğu için seçim sonrası oluşacak sistem hakkında bilgi vermemeyi tercih ediyor. Haberin hem manşeti hem de manşetinin açılımı, gözetenin ideolojik yanlılığı ve yayın politikasını yansıtmaktadır. Haberin manşeti ve spotunda yer alan 'korku' sözcüğü gazetenin iktidara bakış açısını yansıtmaktadır. Oluşturulan söylem, AKP'nin seçimleri kaybedeceği korkusu taşıdığı söylemidir. Spotta yer alan ifadelerde de iktidarın elinde KHK yetkisi dâhil tüm imkânların bulunmasına rağmen süreçle ilgili açıklamada bulunmaması, buna delil olarak sunulmaktadır. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın tokalaştıkları fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Seçmen Tepkisi", "Ekonomi Faktörü" ve "İttifak Korkusu" alt başlıkları üzerine kurulmuştur. Haberin gövdesinde yer alan ifadeler incelendiğinde daha çok öznel yorumların ağırlık taşıdığı görülmektedir. Bu durum haberi oluşturan alt başlıklarda da etkisini göstermiştir. Alt başlıklar sentaktik bakımdan ele alındığında seçilen, tepki ve korku gibi sözcüklerin ise iktidar aleyhine bir yanlılık oluşturduğu gözlenmektedir. Haber tematik olarak incelendiğinde ise AKP'nin 24 Haziran seçimlerinde kaybedeceğini düşüncesine dayandırıldığı gözlenmektedir.

Aynı gün, yani 14 Haziran 2018 tarihli Birgün 'ün birinci sayfasında CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin açıklamalarından oluşan bir başka haber yer almaktadır. Başlık "Ülkedeki Herkesi Fişledin Mi?" şeklindedir. Haber, İnce'nin Diyarbakır mitingi hakkında istihbarattan bilgi aldığını söyleyen Erdoğan'a yönelik eleştirilerini içermektedir. Birgün, bu haberinde de yine iktidar tarafının görüşlerine yer vermeyerek, haberi muhalefet kesiminin söylemleri üzerinden inşa etmiştir. Böylelikle haberde olması gereken dengelilik ilkesi zarar görmüştür. Haber tematik olarak ela alındığında, bir bilgi avından söz edildiği görülmekte ve Erdoğan'ın gerekli bilgileri ise istihbarat servisi üzerinde sağladığına yer verilmektedir.

Haber, iç sayfada "İstihbarat Çıkışına 'FETÖ' Göndermesi" başlığıyla yayınlanmıştır. Haberin spotunda yer alan, Erdoğan'ın, Diyarbakır mitingine katılanların çoğunun HDP'li olduğu yönündeki açıklamaları karşısında İnce'nin, MİT Muharrem İnceleme Teşkilatı olarak mı çalışıyor ve Erdoğan'ın yaverleri FETÖ ile bağlantılı çıktı, 15 Temmuz gecesi darbeyi eniştesinden öğrendi, neyin istihbaratından söz ediyor şeklindeki açıklamalardan oluşmaktadır.

Birgün gazetesi, haberin söylemsel çerçevesini ise daha çok İnce'den yana tavır alarak kurmuştur. Özellikle haberin spotunda kullanılan "Erdoğan'ın skandal istihbarat açıklaması" ifadesi yorum içermektedir. Haberde kullanılan "skandal" sözcüğü ise retorik bakımdan anlatımı güçlendirme işlevini taşımaktadır.

Birgün, aynı günkü iç sayfasında, HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan'ın "AKP 16 Yıldır Ektiğini 24 Haziran'da Biçecek" şeklindeki ifadeleri haber başlığı olarak kullanmıştır. Habere tematik olarak bakıldığında, 24 Haziran seçimleriyle ilgili değerlendirme ve HDP hakkında bazı bilgiler içerdiği görülmektedir. Haberin gövdesi sadece Pervin Buldan'ın açıklamaları üzerine kurulmuştur. Haberin alt başlıkları için "TÜSİAD'a Ekonomi Programını Anlattı" ile "Demirtaş'tan Beste" cümleleri seçilmiştir. Haberin başlığı ile alt başlıkları birbiriyle uyuşmamaktadır. Haberin başlığı, 24 Haziran seçimlerine yönelik olmasına rağmen, alt başlıkta "Demirtaş'tan beste" denilerek, HDP'nin tutuklu Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş'ın, ailesiyle haftalık telefon görüşmesinde kendi bestesini seslendirdiğinden bahsedilmektedir. Haberin HDP ağırlıklı olduğu ayrılan yer ve kullanılan alt başlıklar üzerinden ortaya çıkmaktadır. Özellikle Selahattin Demirtaş mağduriyeti söyleminin ön plana taşındığı görülmektedir.

15 Haziran 2018 tarihli Birgün'de, 24 Haziran seçimleriyle ilgili olarak "Çaldırmayacağız" manşetliyle çıkan bir haber yer almıştır. Uğur Şahin imzalı haberin manşetinin açılımı ise şu cümlelerle aktarılmıştır: Daha önce hayatta olmayanlara bile oy verdiren iktidar kanadının yine bu seçimde devreye gireceği korkusu, Erdoğan'ın bir açıklaması sonrası arttı. Çok sayıda seçmen açıklamalardan endişe duymak yerine, oyların heba olmaması için seferberlik başlattı. Birgün gazetesi söz konusu haberde sosyal medyada dolaşan bir videodan bahsetmektedir. Bu videoda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kapalı bir toplantıda partililere hitap ettiğini, bu hitap sırasında söylediği "değerli arkadaşlarım tabii 13 gün var, yani iş çantada keklik değil", "HDP ilçelerinde parti teşkilatımızdan çok farklı çalışma yapması lazım", "Sandıkları markaja alacaksınız", "Sandık hâkimiyeti kurarsak işi başlamadan bitiririz" şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Hem haberin başlığında, hem de gövdesinde nesnel bir dil kullanılmadığı, muhalefet partilerinin tarafında yer alacak bir biçimde yanlı davranıldığı göze çarpmaktadır. Muhalefetin çaldırmayacağız biçimindeki söylemini sahiplenen gazete, başlık ve spotta verdiği ifadelerle iktidar karşıtı blokun argümanlarını savunan bir hüviyete bürünmektedir.

15 Haziran 2018 tarihli Birgü 'ün birinci sayfasında "Kaldır OHAL'i Tutan Mı Var" başlıklı başka bir haber yayınlanmıştır. Birinci sayfadan yayınlanan ve iç sayfada ayrıntıların yer aldığı haber, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin miting açıklamalarından oluşmaktadır. Şematik olarak ele alındığında haber, 24 Haziran sonrası OHAL'in kaldırılmasına yönelik Erdoğan'ın yapmış olduğu açıklamalara İnce'nin verdiği yanıtlar üzerine inşa edilmiştir. Tematik bakımdan ise Erdoğan'ın OHAL'i kaldırma noktasında samimi olmadığı söylemine sahip olduğu görülmektedir. Birgün'ün diğer haberlerinde olduğu

gibi, haberde yer alan taraflara dengeli yer ayrılmadığı ve muhalefetin, yani İnce'nin açıklamalarının önceliği gözlenmektedir. Gazetenin ideolojik bakımdan daha yakın gördüğü adayın bakış açısını haberde daha fazla yansıtılmıştır.

Aynı tarihinde yayınlanan bir başka haber CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ile ilgilidir. Haber "O Duvarı Yıkacağız" başlığıyla verilmiştir. Başlıktaki ifade CHP'nin Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'na aittir. Gazete, kendi yayın politikasına ve ideolojik yanlılığına uygun düştüğü için Kılıçdaroğlu'nun sözlerini haberin başlığına taşımıştır.

Birgün gazetesi haberin spotunda, CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun Adalet Yürüyüşünün yıldönümünde yaptığı konuşmada kamuoyunda tartışılan hemen her konuda açıklamalar yaptığı ve temelde her alanda adalet istediklerini ifade eden açıklamalarına yer vermiştir. Kılıçdaroğlu, seçim barajını kastederek, duvarı yıkmanın toplumun tüm kesimlerinin görevi olduğunu belirtmektedir.

Haberin gövdesinde ise yine Kılıçdaroğlu'nun Ak Parti'ye yönelik sert açıklamaları aktarılmıştır. "Ülkede adaletin olmadığı ve 24 Haziran seçimleri ile bu adaletsizliğin yıkılacağı" yönündeki söylem haberin ana metnini oluşturmuştur. Bu durum ise haberde olması gereken dengelilik ve nesnelliği zedelemiştir.

HDP'nin tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın "Adaylık için diploma da gerekiyor" ifadelerinin başlığını taşındığı aynı günkü bir başka haberde; Demirtaş'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Başlıkta yer alan ifadenin Cumhurbaşkanı aleyhinde yanlılık oluşturan, aynı zamanda ironi barındıran bir ifade olduğu gözlerden kaçmamaktadır. Tematik olarak bakıldığında, Demirtaş'ın adaylığının yanlış olduğunu söyleyen Erdoğan'a HDP liderinin Twitter üzerinden verdiği cevabın, haberin konusunu oluşturduğu görülmektedir. Birgün, Demirtaş'ın Erdoğan için söylediği Cumhurbaşkanı adayı olunabilmesi için üniversite diploması olması gerektiği, fakat Erdoğan'ın diploması hakkında kamuoyunda olumsuz söylemler olduğu ve diplomasını gören kimsenin olmadığı biçimindeki ifadelerine yer vermiştir. Birgün gazetesi, diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de Ak Parti'ye muhalif olan kesimlerin söylemlerini haberin başlığı ve gövdesinde eleştirel bir biçimde ele almıştır.

16 Haziran 2018 tarihli Birgün'de, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim vaadine göndermede yapan "Fabrika Yok Ama AVM'de Kek Var!" manşetliyle bir haber yayınlanmıştır. Başlıkta oluşturulan fikir, AKP'nin üretim alanları olan fabrikalara önem vermezken, AVM gibi yatırımları ön planda tuttuğu söylemidir. Bu söylemle birlikte zikredilen kek ise, AKP'nin seçim vaadi olan kıraathanelere gönderme yaparak bu projeyi önemsizleştirmektedir.

Nurcan Gökdemir imzalı haberin spotunda, Türkiye'de bir zamanlar önemli tütün üretim sahaları ve sigara fabrikalarına sahip olan Samsun şehrinin AKP politikaları sebebiyle bu özelliğini kaybettiği, tarım yapılan yerlere konut dikildiği, fabrika binalarınınsa alışveriş merkezleri haline getirildiğine yer verilmiştir. Haberin başlığında oluşturulan söylemin spotta da sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Diğer yandan haberin gövdesinde tütünün Ak Parti hükümeti döneminde nasıl değer kaybettiğinden bahsedilse de, bu verilerin hangi kaynağa dayandırıldığı net olarak belirtilmemiştir. Böylelikle haberde, nesnellik ve kesinlik ilkelerine önem verilmediği anlaşılmaktadır.

16 Haziran 2018 tarihli Birgün gazetesinde öne çıkan başka bir haber, "YSK'ya Talimat Bilmecesi" başlığını taşımaktadır. Haber; Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Demirtaş'ın konuşması için TRT'ye talimat verdiği yönündeki açıklamalarına karşın, YSK Başkanı Sadi Güven'in YSK'nın talimat aldığı iddialarının doğru olmadığı yönündeki yanıtları üzerine kurulmuştur.

Birgün gazetesi, bu haberin ayrıntılarına ise 8. sayfasında yine aynı başlıkla yer vermiştir. Gazetenin iç sayfadaki haberin başlığının açılımını ise, Demirtaş'ın yapacağı seçim konuşmasıyla ilgili olarak Erdoğan'ın TRT'ye talimat verdiği, ardından gelen tepkiler sonucu da YSK'nın bu konuda açıklama yapmak zorunda kaldığına değinilmiş ve YSK başkanı Sadi Güven'in böyle bir talimat verilmediğini açıklamak durumunda kaldığı yazılmıştır. Birgün gazetesi yapmış olduğu haberde YSK'yı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan talimat alan ve bu yüzden kendini savunmak durumda kalan bir kurum olarak konumlandırmıştır. Böylelikle iktidarın devletin tüm kurumları üzerinde vesayeti olduğu söylemi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Gazetenin iç sayfasında yayımlanan "Demokrasiye İnanmıyoruz Ama Oylarımız Erdoğan'a" başlıklı haberde, Selefi derneklerin 24 Haziran seçimleri için Erdoğan'ı destekleyecekleri yönündeki beyanname haberleştirilmiştir. Haberin alt başlığında ise "Demokrasiyi Tasvip Etmedik" ifadesi ön plana çıkarılmıştır. Birgün gazetesi haberin başlığında olduğu gibi haberin alt başlığında da demokrasi karşıtı kesimlerin 24 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ı destekleyeceği yönündeki vurgusunu yenilemiştir.

"Sandık Oyunları Bu Defa Sökmeyecek" başlıklı diğer bir haberde, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 24 Haziran seçimlerine yönelik açıklamalarına yer verilmiştir. Alt başlıklar ise İnce'nin söylemiş olduğu "Erdoğan Demokrasiden Nasibini Almamış" ve "Derdim İntikam Değil" ifadeleri üzerine kurulmuştur. Haberin gövdesi İnce'nin ifadelerinden oluşturulsa da, alt başlıkta dikkat çekilen tematik anlam, daha çok Ak Parti karşıtlığı yönündedir. Böylelikle haberde öne çıkarılan başlık ve alt başlıklar tamamen editöryal yanlılık içermektedir.

17 Haziran 2018 tarihli Birgün'ün ilk sayfasında yayınlanan önemli haberlerden biri "Bu Bir Seçim Değil, Dip Dalgası" başlığı ile çıkmıştır. 24 Haziran seçimleriyle ilgili haberin başlığının açılımında Muharrem İnce'nin İstanbul'un farklı ilçelerinde halka hitap ettiği, yaptığı açıklamalarda halkın iktidardan şikâyetçi olduğu ve bu durumun sonucunun seçimde görüleceğini dile getirdiği belirtilmiştir. İnce halkın tepkisini de dip dalgası olarak tanımlama yoluna gitmiştir. Birgün gazetesi, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin konuşmasının alıntı olmasına rağmen tırnak içinde aktarmamış olması, gazetenin İnce'nin söylediklerini desteklediği yönünde değerlendirilebilir. Yukarıdaki haberin ayrıntılarına ise gazete iç sayfasında yer verilmiştir. Haberin başlığında olduğu gibi alt başlığı da İnce'nin miting sırasında söylediği "5 milyon olacağız" ve "O sizden biri değil" gibi sözler üzerinden oluşturulmuştur.

Haberin başlığı ve alt başlığında geçen dip dalgası deyimi ile AKP'nin kendi tabanından kaynaklı bir tepki ile seçimlerde başarısız olacağı düşüncesi ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu ifade ise, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye atfedilmektedir. Böylelikle haberde İnce'den alıntılanan bir söylemin sahiplenilerek başlık ve spotta yer verildiği görülmektedir.

Yine, 17 Haziran 2018 tarihli Birgün'ün iç sayfasında İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in açıklamalarından oluşan başka bir haber yayınlanmıştır. Haberin başlığı "Akşener: İşsiz Gençlere 500 TL Maaş" şeklindedir. Bu haberin alt başlığı, üst başlığı ve spotu bulunmamaktadır. Haber, Akşener'in Karabük mitingindeki söylemleri üzerinden derlenmiştir. Haberde Akşener'in özellikle Türkiye'deki genç işsizlik oranın yüksekliğini anlatmak için kullandığı birtakım sayısal veriler kullanıldığı görülmektedir. Sayısal verilerin bu şekilde haberde fazlasıyla ön plana çıkarılması haberi retoriksel anlamda güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Birgün gazetesinde 24 Haziran seçim süreci boyunca, İyi Parti ve Meral Akşener hakkında çok fazla habere yer verilmediği gözlenmektedir. Millet İttifakı'nın diğer ortaklarından olan CHP ile ilgili hemen her gün haberlere yer verilmesiyle birlikte, İyi Parti haberlerinin bu denli az olması ideolojik bakımdan gazetenin bu partiyi kendisine yakın görmemesiyle açıklanabilir.

Aynı tarihli Birgün gazetesinde öne çıkan başka bir haber, "AKP'den Bir "Vaat" Daha: Hayvanlara Eziyet Yasası" başlığını taşımaktadır. Haberde; Hükümet Sözcüsü Bekir Bozdağ ve Adalet Bakanı Abdülhamit Gül'ün hayvanlara eziyet ve işkence yapanlara yönelik cezalandırmayı öngören yasal düzenlemenin 24 Haziran seçimlerinden sonra yapılacağı yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Haberin başlığında "vaat" sözcüğünün tırnak içinde

verilmesi yoluyla kelimeye ironik anlam kazandırılmış ve söz konusu partinin vaatlerine ilişkin olumsuz bir anlam üretilmiştir. Ayrıca bu sözcük yoluyla AKP'nin seçim sürecinde pek çok vaatte bulunduğu yan anlamı da oluşturulmakta, normal süreçlerde gündem olmayacak konuların dahi seçim sürecinde ele alındığı fikrine yer verilmektedir. Haberin spotunda "Yavru bir köpeğin eziyet edilerek öldürülmesi toplumda büyük tepki yaratırken, AKP bu olayı da seçim malzemesi yaptı. Hükümet, ilgili yasa için seçimi işaret etti" denilerek olumsuz söylem, haberin spotu üzerinden yeniden üretilmiştir.

18 Haziran 2018 tarihli nüshasında Birgün, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin miting meydanında kullandığı "Halkın Gücü Yanımızda" sözünü haber başlığı olarak kullanmıştır. Haberin spotunda Muharrem İnce'nin seçim sürecinde devlet erkânının AKP'yi desteklediği yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin spotu ve başlığında İnce'ye atfedilerek oluşturulmak istenen söylem, devlet kurumlarının iktidarın yanında konumlandığı, bununla birlikte halkın ise CHP'den yana tavır aldığı söylemidir. Birgün gazetesi, haberde İnce'nin kalabalık bir miting meydanından halka seslendiği fotoğrafı da kullanarak haberin başlığını daha somut ve inandırıcı hale getirmeye çalışmıştır. Böylelikle başlıkta yer alan, halk yanımızda ifadesi görsel üzerinden güçlendirilmiştir. Gazetenin yayın politikası paralelinde, iktidar karşıtı olmasından dolayı muhalif partilerin eylemlerine haberlerinde fazlaca yer verdiği anlaşılmaktadır. Bu haberde de, Muharrem İnce'nin söylemlerinin olumlandığı ve sahiplenildiği anlaşılmaktadır.

Birgün gazetesinde, genellikle Ak Parti'nin seçimlere yönelik vaatleri eleştiri konusu yapılmaktadır. Bu haberlerden biri de "Erdoğan'dan Yeni Vaat: OHAL Yine Gelebilir" başlıklı haberdir. Böylelikle İktidar partisinin vaadi, ancak olumsuz bir durumu anlattığı için başlıkta yer bulabilmiştir. Oysa muhalefetle ilgili haberlerde başlığa taşınan ifadelerin genellikle olumlu anlamlar içerdiği gözlenmiştir. OHAL durumunun Türkiye'de 1990'lı yıllarda yaşanan olaylar yüzünden sözcük düzeyinde taşıdığı anlam bakımından olumsuz çağrışım yapması, Ak Parti'ye muhalifliği ile bilinen Birgün gazetesi tarafından bu sözcüğün haber başlığına taşınmasını beraberinde getirmiştir.

Birgün, bu haberin ayrıntılarına iç sayfasında aynı başlıkla yer verirken haberin spotu "ilan ettikleri OHAL'in 90'lardan farkını "Tamamen teröre yönelik" diye anlatan AKP'li Erdoğan, daha kaldırmadan gerektiği takdirde OHAL'i yeniden getirebileceklerini söyledi." şeklinde aktarmıştır. Böylelikle başlık üzerinde oluşturulan söylemin spotta da devam ettirildiği görülmektedir.

"Beyaz Toros İttifakı Kuruldu" başlıklı diğer bir haberde, HDP'nin Eş Genel Başkanı Sezai Temelli'nin Ak Parti'yi hedef alan sözleri haberleştirilmiştir. Haberin başlığının

açılımında HDP Eş Başkanı Sezai Temelli'nin, partisinin İstanbul mitinginde yaptığı konuşmada AKP'nin Yenikapı mitingine katılan eski Başbakan Tansu Çiller'i eleştirdiği ve 90'lı yıllarda kullanılan bir tabir olan beyaz Toros benzetmesini dillendirdiğine değinilmiştir. Temelli, Çiller'in mitinge katılımını eleştirirken makam araçlarının da beyaz Toros olacağı ironisinde bulunmuştur. Birgün, hem haberin başlığını hem de spotunu Sezai Temelli'nin açıklamaları üzerinden oluşturmuştur. Bu bakımdan şematik olarak bu haberin açıklama türünde bir haber olduğu söylenebilir. Temelli'nin miting meydanından halka seslendiği bir fotoğrafının da kullanıldığı haber, "Mafya İktidarının Sonu Geldi" ve "Beyaz Torosları Unutmadık" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Her iki alt başlıktaki ifadeler Sezai Temelli'ye ait olsa da, gazete bu ifadeleri aktarırken tırnak içine almadan aktarma yoluna giderek bir yerde Temelli'nin ifadelerini destekleyici bir tutum takınmıştır.

Haberde geçen 'Beyaz Toros' ifadesinin, 90'lı yıllarda doğu illerinde hâkim olan kaotik durumu ifade etmek amacıyla seçildiği anlaşılmaktadır. Böylelikle dönemin Başbakanlarından Tansu Çiller'in de ismi zikredilerek, kaotik yapının Çiller–Erdoğan ittifakı üzerinden sürdürüldüğü söylemi inşa edilmeye çalışılmaktadır.

İç sayfada "Yurtdışında Katılım Oranı Düşük Kaldı" başlığıyla yayınlanan haberin spotunda, AK Parti tarafından yapılan açıklamaya göre dış ülkelerdeki seçim sandıklarında oylamaya katılım oranının geçen yılların gerisinde kaldığı bilgisine yer verilmiştir. Böylelikle başlık ve spotta yer verilen temanın aynı olduğu anlaşılmakta ve bu şekilde tematik bir bütünlük oluşturulduğu görülmektedir. Aynı şekilde haberin gövdesindeki alt başlıkların da aynı temayı güçlendirdiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde "Oran yüzde 22'de" ve "Katılım Düşük" alt başlıklarına yer verilmiştir. Haberde, önceki seçimlerdeki katılım oranı ile 24 Haziran seçimlerine katılım oranı karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma daha çok sayısal veriler üzerinden yapılmıştır; bu da haberde retoriksel bir ikna çabasına hizmet etmektedir.

19 Haziran 2018 tarihinde "Saksı Koysalar Yüzde 70 Alırdı" manşetiyle çıkan Birgün gazetesi, seçimlere yönelik haberin manşetinin açılımını da, AKP'nin seçim için devlet kasasından ciddi anlamda harcamalarda bulunduğu, örtülü ödenekten 1 milyara yakın harcama yapıldığı, diğer pek çok kelemde de çok ciddi harcamalar olduğu bilgisine yer verilmiştir.

Gazete hem haberin başlığında hem de haberin açılımında kullanılan ifadelerle özellikle Ak Partiye yönelik negatif bir kanaat oluşturma yoluna gitmiştir. Haberde "Karşılıksız yardım" tırnak içinde verilerek, cümleye ironik bir anlam yüklenmiş, böylelikle AK Parti'nin bazı çevrelerle çıkar ilişkisi içinde olduğu ima edilmiştir.

Bu haberin hemen altındaki "AKP'lilerin "TAMAM" Kâbusu" başlığıyla başka bir haber yayınlanmıştır. CHP'nin 24 Haziran seçimlerinde kullandığı "Tamam" sloganı, bu haberin başlığında da kullanılmıştır. Böylelikle CHP'nin seçim sloganı üzerinden AKP'nin başarısız gösterilmesi amaçlanmıştır. Haberdeki ana söylem, Ak Parti'yi 24 Haziran seçimleri öncesinde meclisin çoğunluğunu kaybetme ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci tura kalması korkusu sardığı düşüncesidir.

Haberin iç sayfadaki devamında "Meclis TAMAM sıra Erdoğan'da" başlığını kullanan Birgün, haberin ayrıntılarını "Yandaş yazarlar meseleyi kavradı", "Erken seçim tehdit olacak", "Halk bir kez daha teslim olamaz", "Erdoğan'ın gitme ihtimali", "Mecliste çoğunluk hesabı" ve "Sandığa git, sahip çık, kazan" gibi alt başlıklar üzerinden vermiştir. Bu alt başlıklar ile haberde AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan karşıtı olumsuz söylemler dillendirilmiştir. Haberin retoriği açısından ise; özellikle alt başlıklarda olumsuz söylemler ile kitleler yönlendirilmeye çalışılmaktadır.

19 Haziran tarihli Birgün gazetesinde "Tansu Çiller Eleştirisi" başlığıyla, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin, Tansu Çiller'i hedef alan sözleri geniş bir şekilde aktarılmıştır. Böylelikle 24 Haziran seçiminde Erdoğan'ın yanında olduğunu beyan eden Çiller aleyhinde bir söylem oluşturulduğu görülmektedir. Oluşturulan bu söylemle birlikte ortaya konan ikinci durum ise, Erdoğan'ın siyasi anlamda Çiller'den medet umacak kadar zor durumda olduğu düşüncesidir. Aynı haber iç sayfada "90'ların Simgesinden Medet Umuyor, Zorda" başlığı ile detaylandırılmıştır. Bu ifadeler de aynı söylemi güçlendirmeye hizmet etmektedir. Haberin başlığı spotta ise, İnce'nin ismi faili meçhulle anılan Tansu Çiller'in Yenikapı'daki AKP mitingine katılmasını eleştirdiği ve Çiller'den yola çıkarak Erdoğan'a da olumsuz gönderme yaptığı görülmektedir.

Başlık, spot ve alt başlıklarda yer alan zorda sözcüğünün habere AKP ve Erdoğan aleyhine bir anlam kattığı görülmektedir. İnce'nin sözlerinin haberin başlığının açılımına taşınarak yapılmak istenen ise, haberin söyleminin kaynak noktası olması düşüncesidir. Birgün gazetesi diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de iktidar karşıtı kesimlerin söylemlerini ön plana çıkarmayı tercih etmiştir.

Aynı gün, "Hayır'ı Tamamlayacağız" başlığıyla yayınlanan başka bir haberde, Birleşik Haziran Hareketi'nin Ataşehir Deniz Gezmiş Parkı'nda düzenlediği etkinlik haberleştirilmiştir. Haberde, Birleşik Haziran Yürütme Kurulu Üyesi Alper Taş'ın, Ak Parti'yi hedef alan birtakım açıklamalarına geniş yer verilmiştir. Haber metninde Alper Taş, seçimleri AKP'nin kazanmasının dünyanın sonu olmayacağı, zaten uzun zamandan bu yana seçimleri AKP'nin kazandığı, fakat mücadelenin farklı yöntemlerle devam ettirilerek ülkenin

AKP-MHP ortaklığındaki baskıcı rejime teslim edilmeyeceği yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Taş ayrıca, Gezi Parkı eyleminde ve Adalet Yürüyüşünde tamamlanamayan süreci 24 Haziran seçim sürecinde tamamlayacaklarına da değinmiştir.

Haberin temasının "HAYIR'ı TAMAM'layacağız.." şeklindeki sözleri üzerine inşa edilmesi, Taş'ın sözlerinin tamamen desteklediğinin kanıtı olarak düşünülebilir. Haberde öne çıkarılan sözcüklere genel olarak bakıldığında; Ak Parti karşıtlığını merkeze alan söylemin yeniden üretildiği anlaşılmaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli birinci sayfasında "Özgür Türkiye'nin Hayalini Kuralım!" manşetini atan Birgün gazetesi, daha önceki pek çok haberinde de olduğu gibi, bu haberi de muhalefet parti temsilcilerinin açıklamaları üzerinden inşa etmiştir. Haberde İnce'nin Hatay'da, Cumhurbaşkanlığı seçimi kazanması durumunda bakanlar kurulunda farklı parti temsilcilerine yer vereceği, yargı bağımsızlığı için gerekenleri yapacağı şeklindeki açıklamalara yer verilmiştir.

İnce'nin bu açıklamaları, Birgün gazetesinin oluşturmaya çalıştığı söylem ile uyum içindedir. Basının, kendi söylemlerine uygun olması durumunda politikacıların düşüncelerine yer vermesi ise sık görülen bir durumdur.

Birgün, yukarıdaki haberin ayrıntılarına iç sayfasında yine aynı başlıkla yer vermiştir. İnce'nin miting meydanından bir fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Telefonunuz Dinlenmeyecek", "Medya, Cem Evleri, Ekonomi, Eğitim" ve "Din eğitimi devletin işi değil" alt başlıkları üzerine oluşturulmuştur. Haberde öne çıkan temaların, İnce'nin sözlerinden alıntılanarak toplumsal özgürlükler olduğu anlaşılmaktadır. Birgün, İnce'nin seçim vaatleri üzerinden haberin alt başlıklarını oluşturmak yoluyla bir anlamda CHP adayına ideolojik destek sağlamaktadır.

Gazetenin ilk sayfasında, "Bu Algı Operasyonu Seçim Yenilenemez" başlığıyla verilen bir haber yer almıştır. Aynı haber iç sayfada ise "İktidarın Algı Operasyonu Hukuki Bir Dayanağı Yok" başlığı kullanılarak verilmiştir. Sebahat Karakoyun imzalı haberin spotunda, seçim gününün iyice yaklaştığı süreçte AKP kanadından seçimleri kaybetmeleri durumunda seçim yenilenmesine gidileceği açıklamasının yapıldığı, bu açıklamanın ise tepkiye yol açtığı biçiminde ifadelere yer verilmiştir. Gazete, haberde yer alan birtakım iddiaları "kendi muhalif düşüncelerine de uyduğu için" sahiplenme yoluna gitmektedir. Haberin başlık, spot ve alt başlıklarında oluşturulan söylemin ise tamamen Erdoğan ve AKP karşıtlığı üzerine kurgulandığı gözlenmektedir.

20 Haziran 2018 tarihli Birgün'de, Erdoğan'ın Van mitingi haberleştirilmiştir. Haberin başlığı ise "Gül Döktüler Yollarına!" Cümlesiyle oluşturulmuştur. Bu başlığın

kullanılmasında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mitinginden önce sokakların gül suyu ile yıkandığı bilgisi etkili olmuştur. Gazete sokakların yıkanmasını biraz da mübalağa ederek, yoluna gül dökmek biçiminde kullanmıştır. Bu ifade ise, Erdoğan'ın alçakgönüllü bir siyasetçi olmadığı söylemine yol açabilecek bir ifadedir. Haberin spotundaki ifadelerde, Erdoğan'ın Van'da yapacağı miting öncesi belediyeye kayyum olarak atanmış belediye başkanının şehrin sokaklarını gül suyuyla yıkattığı ve Erdoğan'ın Van'da Kürt sorunuyla ilgili sert konuştuğu bilgisine yer verilmiştir.

Birgün gazetesi bu haberde birtakım söylentileri, iddiaları ve varsayımları kesim bilgi ilgi olarak sunarken, aynı zamanda Ak Parti yetkililerinin görüşlerine yer vermeyerek tarafsızlık ilkesini de göz ardı etmiştir. Ayrıca haberde kullanılan dil ile de Erdoğan aleyhtarlığı yapıldığı gözlenmektedir.

21 Haziran 2018 tarihli Birgün'ün ilk sayfasında CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili bir haber yer almaktadır. "Millete Hesap Vereceğim" başlığıyla yayınlanan bu haber gazetenin iç sayfasında ise "Çalma Yok, Şatafat Yok, Millete Hesap Vereceğim" başlığıyla verilmiştir. İnce'nin seçim meydanından bir fotoğrafının da kullanıldığı haberin spotunda, seçildikten sonraki ilk 100 gün içinde yapacaklarını sıraladığı ve yapacağı icraatlarının kaynağını da belirttiği, gösterişten uzak şatafatsız bir yönetim tarzını benimseyeceği, halkın parasını har vurup harman savurmadan harcayacağını söylediği belirtilmiştir. Şematik olarak incelendiğinde haber metninin neredeyse tümünün İnce'nin yaptığı açıklamalar üzerinden inşa edildiği anlaşılmaktadır. Tematik olarak ele alındığında ise İnce'nin söyleminin özellikle israf ve çalma noktasına odaklandığı, gazetenin de bunu başlık ve alt başlıklar yoluyla okuyucuya aktardığı anlaşılmaktadır. Haberin devamında kullanılan alt başlıklarda "Parayı Millete Vereceğim", "Kardeşlik Türküleri Söyleyeceğiz" ve "Anketler Canını Sıktı" cümlelerine yer verilmiştir. Tasarruf, kardeşlik gibi söylemlere odaklanan İnce ayrıca en büyük rakibinin, anket sonuçlarından dolayı yılgınlık yaşadığını beyan etmektedir. Hem haberin spotunda, hem de alt başlığının açılımında İnce'nin ifadeleri aktarılırken "dedi" sözcüğü seçilerek ifadelerinin gazete tarafından da destek gördüğü anlaşılmaktadır.

Yine aynı tarihli nüshasında Birgün, İyi Parti ve Cumhurbaşkanı Adayı Meral Akşener'in "İnsanlar Çalışa Çalışa Batıyor" sözünü haber başlığı yapmıştır. Haberde Akşener'in bazı vaatlerine yer verilmiştir. Akşener, 5 yılda Türkiye'yi tarımda kendine yeten bir ülke haline getireceklerini söylediği ve akaryakıtın çok pahalı olmasına gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. Akşener'in, yakıtın bu denli pahalı olduğu bir yapı içerisinde çiftçinin üretim yapmakta zorlanacağını söylediği ifade edilmiştir.

Çoğu haberde kullanılan retoriksel unsurlardan birisi de karşılaştırmadır. Birgün, haber metnini Akşener'in karşılaştırmaları üzerinden kurmuştur. Özellikle karşılaştırmada ortaya konulan sayısal veriler haberin inandırıcılığını artırmaya yöneliktir. Birgün sıklıkla olmamakla birlikte Akşener'in açıklamalarına sayfalarında yer vermektedir. İyi Parti'nin azda olsa gazetede yer bulması ise Millet İttifakı'nın üyesi olmasıyla açıklanabilir. Zira seçim süreci boyunca AKP ve MHP lehine bir habere gazetede rastlamak pek mümkün olmamıştır.

22 Haziran 2018 tarihinde "Neden Oy Vermen Gerektiğini Unutma" manşetiyle çıkan Birgün gazetesi, halkın seçimlere katılım göstermesi gerektiğini savunmaktadır. Haberde üst başlık olarak ta "Ya Tamam Ya Talan" cümlesini kullanmıştır. Gazete üst başlıkta suçlayıcı bir dil tercih etmiş olup, bu suçlayıcı dilin merkezine ise AK Parti'yi koymuştur. Sentaktik analizde, talan sözcüğünün seçilmiş olmasına bakıldığında bunun olumsuz yargının oluşumunda büyük rol oynaması olduğu anlaşılmaktadır. Zira talan sözcüğü bu başlıkta AKP yerine kullanılmaktadır. Haberde tematik olarak dikkat çekilen konu, AK Parti'ye oy verilmesi durumunda ülkenin kötüye gideceğidir. Birgün, haberin manşetinin açılımını ise; 16 seneden bu yana ülkeyi yöneten AKP iktidarının farklı alanlardaki başarısızlığının açıklandığı 9 maddelik bir listeye yer verildiğine değinilmiştir. Birgün gazetesi, birinci sayfasında bu 9 maddeyi de alt alta sıralamıştır.

Bu haberin hemen altında, "İzmir'de İnce Seli" başlıklı başka bir haber yayınlanmıştır. Haberin spotunda CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 3 büyük şehirde yapacağı mitinglere İzmir'den başladığı ve İzmir mitingine 2 milyona yakın seçmenin katıldığı bilgisine yer verilmiştir. Haberin başlığında kullanılan abartı ve vurgulayıcı söylem okuyucuyu ikna etmeye yönelik retoriksel bir ifadedir.

Vitrin sayfasında, Ahmet Şık'ın bir açıklaması "Varlık Yokluk Savaşı" başlığıyla verilmiştir. Haberde, Birgün gazetesinin desteklediği söylemle benzerlik taşıyan bir yaklaşım görülmektedir. Şık, 24 Haziran seçimlerinin "varlık ve yokluk" savaşı olduğunu, Parlamento'da çoğunluğu kaybedecek bir AKP'nin Cumhurbaşkanı adayının seçimleri kazanma şansının çok olmadığını belirtmiştir. Gazetenin bu haberle Ahmet Şık üzerinden AKP'ye olumsuz bakış açısını sürdürdüğü görülmektedir.

23 Haziran 2018 tarihinde Birgün "Herkes kendine yakışanı yapıyor" manşetiyle çıkmıştır. Birgün gazetesi haberin başlığının açılımında, milyonlarca insanın sokağa çıkarak kutuplaşma karşıtı bir tavır aldığını, bununla birlikte iktidar kanadının ayrımcılık yapmayı sürdürdüğünü, yapılan bunca miting ve muhalefete yönelen desteğe rağmen yandaş olarak isimlendirilen AKP taraftarlarının yalan haberler üretmeye devam ettikleri ifade edilmiştir.

Birgün gazetesinin bu haberi, AK Partiyi hedef almakta olup, özellikle haberin girişindeki "AKP ve yandaşlarının siyasi etik dışı hamleleri seçim yaklaştıkça kendini daha fazla gösterir oldu…" şeklindeki ifadeler seçim dönemindeki medyanın kullandığı dili ortaya koymaktadır. Diğer yandan AK Parti'ye yönelik bu eleştirinin asıl hedefinde ise iktidar yanlısı medya yer almaktadır. Bu durum özellikle haberin spotundaki ifadelerde iyice ortaya çıkmaktadır. Birgün gazetesi, iktidar yanlısı medyayı gerçekleri saptırmakla suçlarken, herkes kendine yakışanı yapar başlığı üzerinden ise gazetenin durduğu noktayı tarif etmekte ve seçim sürecinde gazetenin takındığı tavrı saygın bir tavır olarak adlandırmaktadır.

23 Haziran 2018 tarihli Birgün'ün iç sayfasında ön plana çıkan haberlerden biri "Erdoğan İkinci Turda Daha Da Etkisizleşecek" başlığını taşımaktadır. Etkisizleşecek sözcüğünün Erdoğan aleyhine olumsuz bir yargı inşa ettiği görülmektedir. Yaşar Aydın imzalı bu haberin spotunda şu cümlelere yer verilmiştir: "AKP ve Erdoğan, 24 Haziran'ın kendileri açısından parlak bir tablo çıkarmayacağının farkında. En büyük korkulan ise ikinci tur. Erdoğan ilk turda seçilemezse ikinci tur için kartları İnce dağıtacak." Birgün gazetesi, hem haberin başlığında hem de başlığının açılımında, 24 Haziran seçimlerinin Ak Parti lehine sonuçlanmayacağı yönünde bir kodlama oluşturmuştur. Haber genel olarak muhabirin öznel yorumuna dayanmakta olup, haberde "en büyük korkusu" gibi abartılı kelimeler kullanılarak inandırıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan haberin spotunda AK Parti ve Erdoğan için olumlu ifadeler yer almazken, İnce hakkında olumlu cümleler kurulmuş olması dikkat çekicidir. Gazete haberin taraflarından birine olumlu yaklaşırken, diğerinde aynı iyimserliği takınmamıştır.

24 Haziran 2018 tarihinde "İşlem TAMAM Sıra Sandıklarda" manşetiyle çıkan Birgün gazetesi, üst başlık olarak "Şimdi Her Yurttaşın Görevi Sandık Güvenliğini Sağlamak" ifadelerini kullanmıştır. Birgün gazetesi haber başlığında geçen "TAMAM" sözcüğünü büyük harflerle yazarak, seçim dönemimde muhalefet partilerinin Ak Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik kullandıkları söylemi desteklemiştir. Gazete, manşetin açılımında ise Türkiye'de seçmenlerin hem Cumhurbaşkanı hem de Milletvekillerini seçmek için oy kullanacaklarını, seçmenin en büyük sorumluluklarından birini de sandıkların güvenliğinin sağlanmasına destek olacağını kaydetmiştir. Birgün gazetesinin bu haberinde, seçimlerde usulsüzlük yapılabileceği söyleminin yeniden üretildiği görülmektedir.

Aynı sayfada, "Görevlilere Gözaltı Yapıldı" başlığını taşıyan diğer bir haberde, Başkentte HDP yöneticileriyle müşahitlerin hanelerinin polis tarafından dün sabah baskın yapıldığı bilgisine yer verilmiştir. Birgün gazetesi haberde, gözaltına alınan görevlilerin HDP'li olduğu için gözaltına alındığı yönünde bir söylem üretmiştir. Bu haber iç sayfada ise

“Sandık görevlilerine seçim öncesi gözaltı” başlığıyla aktarılmıştır. Spotta ise, aralarında HDP’lilerin de yer aldığı 25 kişinin yakalanması için karar çıkartıldığı ve 7 kişinin de gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir. Birgün gazetesi, iç başlık ve spotta tekrar “HDP’li olduğu için sandık görevlileri gözaltına alınmıştır” söylemini sürdürmüştür.

İstanbul Galatasaray meydanında toplanan Cumartesi Annelerinin haftalık basın açıklamasını yapan Sürgün Taşkaya’nın söyledikleri, aynı tarihli Birgün’ün iç sayfasında “Herkes Adaletten Yana Oy Kullansın” başlığıyla yer bulmuştur. Taşkaya’nın yapmış olduğu açıklamalardan alıntılan ifadelerin tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşınması, Birgün gazetesinin söz konusu açıklamayı desteklediği şeklinde değerlendirilebilir.

“ Türkiye Geleceğini Oyluyor” başlıklı başka bir haberin spotunda yaklaşık 56 milyon seçmenin oy vereceği, oy verme işlemininse 8’de başlayıp 17’de sona ereceği bilgisi yer almıştır. Haberin başlığı ile spotu bir bütünlük oluşturmamaktadır. Haberin başlığında 24 Haziran seçimlerinin ülkenin geleceği açısından ne kadar önemli olduğundan söz edilirken, spotta Türkiye’deki seçmen sayıları ve oy kullanma saatleri hakkında bilgilendirilme yapılmaktadır.

Birgün gazetesi, muhalif olduğu Ak Parti ve MHP’nin haberlerini genellikle birinci sayfasından vermemiştir. Birinci sayfadan AK Parti ile ilgili verdiği haberlerde ise genellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı ve Ak Parti’yi itibarsızlaştırdığı görülmektedir. Buna karşılık CHP’li siyasetçilerin açıklamalarını ve seçimle ilgili beyannamelerini birinci sayfasından aktarmayı tercih etmiştir.

3.6.7. Yeniçağ Gazetesi Sahiplik Yapısı

Türkiye’de 2002 yılında yayın hayatına başlayan Yeniçağ gazetesi milliyetçi bir çizgiye sahiptir. Gazete ilk çıktığında ülkücü camianın büyük desteğini almıştır. Yeniçağ uzun yıllar Milliyetçi Hareket Partisi ile yakın ilişkiler içinde olmasına rağmen ilerleyen süreçte Partinin Genel Başkanı Devlet Bahçeli ile birtakım sorunlar yaşamış ve eski MHP milletvekili Meral Akşener’in genel başkanlığını yaptığı İyi Parti’ye yakın bir çizgide yayın hayatını devam ettirmiştir. Hatta Yeniçağ gazetesinin imtiyaz sahibi Ahmet Çelik, 24 Haziran 2018 seçimlerinde İyi Parti’den İstanbul 1. bölge 2. sıradan milletvekili adayı olmuş olup, 24 Haziran seçimleri sonucunda milletvekili seçilmiştir. Ahmet Çelik Yeniçağ gazetesinin yanında, Dokuz Sütun ve Günboyu gazetelerin de sahibidir.

“Dünyayı Türkçe Okuyun” sloganı ile yola çıkan Yeniçağ gazetesi özellikle Türk Milliyetçiliği ve Atatürkçülük anlayışı üzerinden yayın yapan bir gazete olma özelliğini taşımaktadır.

3.6.7.1. Yeniçağ Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Yeniçağ, "Bu Düzen Değişecek" manşetiyle İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in açıklamalarını haberleştirmiştir. Haber manşetinin açılımında Akşener'in, iktidarın insanların sorunlarına çözüm üretmek yerine gönül eğlendirdiği, bir kişinin keyfi için ülkenin geleceğinin heba edildiği ve bu düzenin böyle sürüp gidemeyeceği, seçimlerle değişeceğini dile getiren ifadelerine yer verilmektedir. Yeniçağ'ın haberin manşetini tırnak içine almadan okuyucularına sunması, Akşener'in açıklamalarını benimsediğini şeklinde değerlendirilebilir. Haberde yer alan fotoğrafta Akşener Giresun'un Eynesil ilçesinde şehit ailesini ziyareti sırasında görülmekte ve şehit yakınını kucakladığı poz kullanılmaktadır. Akşener'in geçen hafta Kuzey Irak'ta şehit olan Uzman Çavuş Hakan Ergin'in babası ve annesi ile görüştüğü, şehidin ailesine başsağlığı dilediği aktarılmaktadır. Akşener'in şehit yakınıyla kucaklaştığı fotoğraf ta kullanılarak şehit ailesinin acısına ortak olduğu yönünde bir söylem üretilmiştir.

Haberin detayında Akşener'in Trabzon, Ordu ve Giresun'da halka hitap ettiği ve "Fındık 15 Lira olacak" vaadini dillendirdiği anlaşılmaktadır. Değinilen bir başka konunun ise, ülke yönetiminde israf yapıldığı söylemi barındırdığı ve iktidara gelinmesi halinde paraların nerelere harcandığının hesabının sorulacağıdır.

Haber gazetenin iç sayfasında da ilk sayfadaki başlığıyla yayınlanmıştır. Haberde ayrıca, 24 Haziran seçimlerinden sonra düzenin değişeceği yönünde okuyucuyu ikna etmeye yönelik bir retorik oluşturulmaktadır.

Aynı gün gazetenin iç sayfasında, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun bir açıklaması "Kıraathaneden Değil Fabrikadan Yana Olun" başlığıyla verilmiştir. Haberde Kılıçdaroğlu'nun söylemi ile gazetenin söyleminin örtüştüğü görülmektedir. Gazete, muhalif siyasetçilerin sözlerini tırnak içine almadan okuyucuya aktararak haberin nasıl okunması gerektiğini dikte etmektedir.

CHP lideri Kılıçdaroğlu 'nu konu edinen başka bir haber daha yine aynı sayfadan verilmiştir.

Bu haber ise, "SSK Benim Zamanımda Daha İyiydi" başlığıyla yayınlanmıştır. Haberde, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun birtakım iddialarına yer verilmiştir. Yeniçağ gazetesinin bu iddiaları alıntılama imlerine başvurulmaksızın haberin başlığına taşıması gazetenin Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarını desteklediği şeklinde yorumlanabilir. Haberin gövdesinde ise; Kılıçdaroğlu, kendi SSK Genel Müdürlüğü dönemindeki Sosyal Sigortalar Kurumu ile Ak Parti dönemindeki Sosyal Sigortalar Kurumunu karşılaştırmış,

Genel Müdürlüğü döneminde SSK'nın daha iyi olduğunu, birtakım sayısal veriler ile ortaya koymaya çalışmıştır. Yeniçağ, bu sayısal verileri tırnak içine alarak aynen aktarmıştır.

Gazetenin aynı sayfada CHP liderinin iki farklı haberine yer vermesinde ideolojik yakınlık içinde olduğu İyi Parti ile aynı seçim ittifakı içinde yer almasının etkili olduğu düşünülebilir.

Yine, 10 Haziran 2018 tarihinde yayınlanan başka bir haber, İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'i konu etmiştir. "İktidarın Çiftliği Olan Kurumlara Bakılacak" başlığının tercih edildiği bu haberin spotunda ise, Akşener tarafından kendisi hakkında dillendirilen bazı iddialara cevap verildiği anlaşılmaktadır. Haber tematik anlamda incelendiğinde konusunun yurtdışında stratejik yatırımlar yapan kamu ajansı TİKA ile ilgili olduğu görülmektedir. Haberden anlaşıldığına göre, Akşener'in bazı haber mecralarında TİKA'yı kapatacağı yönünde açıklamada bulunduğu iddia edilmiştir. Bu haber ise, bu iddialar konusunda Akşener'in açıklamalarından oluşturulmuştur. Akşener açıklamasında, kendisinin böyle bir beyanatta bulunmadığını, yalnızca yıllık 8 milyar dolara varan harcama yapıldığını dillendirdiğini belirtmiştir. Akşener, açıklamalarının devamında ise bu harcamaların nereye yapıldığının hesabını soracaklarını ifade etmiştir. Böylelikle haberin İyi Parti'nin iktidar olma ihtimali üzerine kurgulandığı anlaşılmaktadır.

11 Haziran 2018 tarihinde çıkan Yeniçağ gazetesi, İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in Ege Bölgesini kapsayan mitinglerini konu etmiştir. Haberin manşetinde Akşener'den alıntılanan "Tayyip Bey Milletin Adamı!" başlığı yer almıştır. Akşener'in ironi barındıran bu ifadelerinin haberin başlığında kullanılması Erdoğan aleyhine bir olumsuzlamaya da yol açmaktadır. Gazete, benzer haberlerinde olduğu gibi haber başlığını yine Akşener'in söylemleri üzerinden oluşturma yoluna gitmiştir. Haberin Spotunda, Akşener'in Ege'nin 4 farklı yerinde miting yaptığı, bu mitinglerde "Milletin adamı milletten korkmaz" diyerek Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yüklendiği aktarılmıştır. Meral Akşener'in Ege'de gerçekleştirdiği mitingden fotoğrafların da kullanıldığı haber metni, "Sen Nasıl Bir Başkomutansın?", "Millet Seni Çoktan Gönlünden Sildi" Ve "Korktuğu Başına Gelecek İnşallah" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Böylelikle haberin tümünde Erdoğan aleyhtarı bir hava olduğu ortaya çıkmaktadır. Başlıkta olduğu gibi tüm alt başlıkların da Akşener'in ifadelerinden alıntılandığı göze çarpmaktadır. Bu anlamda haberin içeriğinin Akşener'in düşünceleri paralelinde dizayn edildiği görülmektedir. Haberin şematik anlamda açıklama türünde olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan, haberin taraflarından biri olduğu anlaşılan AKP'ye yönelik eleştirilerin yoğun biçimde yer aldığı bu haberde, AKP kanadı ile ilgili herhangi bir argümana yer verilmemesi ise hakkaniyet ve dengelilik ilkesiyle çelişmektedir.

Bu haber gazetenin iç sayfasında "Erdoğan'ın Oyunu Sayemde Bozuldu" başlığı ile okuyuculara geniş biçimde aktarılmıştır. Yine Meral Akşener'in büyük bir fotoğrafın kullanıldığı haber Cumhur İttifakı'nın akıbeti, parlamenter sisteme geri dönüş olup olmayacağı, Fetullahçı terörle mücadele ve oyların çantada keklik olmadığına yer veren temalar üzerine inşa edilmiştir

"AKP Sanki Muhalefette" başlıklı başka bir haberde, Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Karamollaoğlu'nun açıklamaları bulunmaktadır. Haberde, Karamollaoğlu'nun Türkiye'yi 16 yılda bu olumsuz duruma düşünen iktidar partisinin ülkeyi kurtarıp, işsizliği çözecekleri yolunda açıklamalar yaptıkları, iktidarda kendilerinin değil de sanki başka bir parti varmış gibi davrandıkları yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Saadet lideri ülke adına yapılacak olumlu şeyleri sıraladıktan sonra, ironik bir biçimde bunca yıl iktidarda bulunan iktidar partisinin bu söylemleri dillendirmesini eleştirmektedir. İç sayfada ise "İktidar, Muhalefet Gibi Konuşuyor" başlığıyla bu haberin ayrıntılarına yer verilmiştir. Haberde Temel Karamollaoğlu'nun, Uğur Dündar'ın Halk TV'de yaptığı programında çarpıcı açıklamalarda bulunduğuna değinilmiştir, Karamollaoğlu'nun programdaki demeçlerinden ortaya çıkan söylemin ise, iktidardaki AK Parti ile aynı kökten gelmeleriyle birlikte, aralarında fikirsel bir ayrışma yaşandığı düşüncesidir.

Bu haberdeki söylemle aynı paralelde bir söylem oluşturulan başka bir haberde de yine Karamollaoğlu'nun diğer bir şehirde aynı yönde açıklamalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Her iki haberdeki hâkim söylemin de ülkenin zor bir süreçten geçtiği ve bunun sorumlusunun AK Parti olmakla birlikte; AK Parti'nin de muhalefetteki partiler gibi sorumlu arama yoluna gittiği düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır.

"İktidar, Muhalefet Gibi Konuşuyor" başlıklı bu haberde ise Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Gaziantep'te bir otelde partililerle yaptığı konuşmalar yer almıştır. Söz konusu haberde, Karamollaoğlu'nun ülkenin içinde yaşadığı durumundan AK Parti'nin sorumlu olduğunu, fakat bu partinin muhalefet gibi konuştuğu sözleri aktarılmıştır. Böylece ülkenin kötü yöneltildiği mesajı bu kez bir siyasi parti liderinin söylemleri üzerinden aktarılmıştır.

Bu haberin hemen altında "Kamyon Duvara Toslamak Üzere" başlıklı başka bir habere yer verilmiştir. Mikro anlamda analiz edildiğinde başlıkta kullanılan sözcüklerin iktidar aleyhine bir anlam oluşturduğu anlaşılmaktadır. Haber tematik anlamda ele alındığında, konusunun AKP eleştirisi olduğu ve bu eleştirinin Muharrem İnce'nin sözleri üzerinden yapıldığı anlaşılmaktadır. Gazete sayfanın büyük kısmını CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin İstanbul, Esenyurt meydanında yaptığı mitingdeki sözlerine

ayırmıştır. İnce'nin krizin kapıda ve kamyonun duvara toslamak üzere olduğu, bunun ise ancak taze kanla aşılacağı biçimindeki sözleri gazete tarafından tırnak içine alınmadan okuyucuya aktarılmıştır. Yeniçağ gazetesinin, Ak Parti karşıtı söylemleri haberlerinde fazlasıyla yer verdiği gözlenmekte olup, özellikle farklı ideolojik görüşten kimselerin, Ak Parti'yi eleştiren siyasetçilerin iddialarını genellikle tırnak içine alamadan haberin başlık ve alt başlıklarında kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Esenyurt mitinginden sonra yine aynı sayfada İstanbul Bağcılar mitingiyle ilgili habere de yer ayrılmıştır. Haberin başlığında İnce'den alıntılanan "Erdoğan Bu Krizi Atlatamaz" cümlesine yer verildiği görülmektedir. Yeniçağ gazetesi kendi yayın politikasıyla uyum gösteren söyleme sahip açıklamaları başlıklarında kullanmayı bu haberde de sürdürmüştür. İktidara muhalif kanatta yer alan ve Erdoğan'ın 24 Haziran seçimlerindeki muhtemel en büyük rakibi olan İnce'nin ifadeleri, gazetenin yayın politikasıyla uyum gösterdiği için haberin başlığına taşınmıştır.

Yeniçağ gazetesinin 12 Haziran 2018 tarihli nüshasının ilk sayfasında yayınlanan haberin, İyi Parti liderinin seçim çalışmalarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Haberin başlığı ise, "Bu İktidar İşçi Ve Fabrikaya Düşmanı !" şeklinde oluşturulmuştur. Gazete, Meral Akşener'in Elbistan mitinginde söylediği sözleri tırnak işareti kullanmadan vererek ifadeleri kendi görüşü gibi sunmuştur. Gazete ayrıca manşetin açılımında Akşener'in ifadeleriyle şeker fabrikalarında üretim maliyetinin yüksek olmasını yatırımın yapılmamasına bağlamakta, suni şeker üretiminin ise insan sağlığını tehdit ettiğine yer vermektedir. İfadelerin devamında mevcut hükümetin işçi düşmanı olduğu düşüncesi ortaya atılmaktadır.

Yeniçağ gazetesi, haberin manşetinde olduğu gibi manşetinin açılımında da yine Ak Parti'yi hedef alan siyasetçilerden birinin sözlerini ön plana çıkarmıştır. Meral Akşener'in Elbistan'da gerçekleştirdiği mitingin fotoğraflarının da kullanıldığı haber metni "Yerli ve Milliyiz Diyenler Gayri Milli Çıktı" ve "Yerli Ürünlerimizin Tümünü Göçerttiniz" alt başlıklar üzerine inşa edilmiştir. Haberin özellikle gövdesinde yerlilik ve millilik üzerinden egemen bir söylem üretildiği görülmektedir.

Aynı sayfada yer alan "Türkiye Şu Anda Kuşatılmış Halde" başlıklı haberde, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Diyarbakır mitinginde söylediği sözlere yer verilmiştir. Başlığın sentaktiğine bakıldığında kuşatılmış sözcüğünün olumsuz bir yargı içerdiği ve iktidar aleyhine bir eleştiri barındırdığı görülmektedir. İnce'nin Diyarbakır mitinginden fotoğrafının da kullanıldığı haber metni "Ciddi Sorunlar Var" ve "Önceliğimiz Barışmak" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Muharrem İnce'nin açıklamalarında yer alan barışmak sözcüğünün Diyarbakır'da dillendirilmiş olması ayrıca bir anlam ifade etmektedir.

Haberin gövdesinde, İnce'nin sözleri aktarılırken iddia etti, ileri sürdü yazılmak yerine "dedi" yazılarak ifadelerini olumlayan bir söylem kurulmuştur. Haber, iç sayfada "Halkın Çocuğuydu Şimdi Saraylı Oldu" başlığıyla aktarılmıştır. İlk sayfadakine benzer ifadelerin gazetenin iç sayfasında da tekrar edildiği görülmektedir. Yeniçağ gazetesi, Türkiye'de bir yönetim sorunu olduğu üzerine üretmeye çalıştığı söylemi yine bir siyasetçi üzerinden desteklemeye çalışmaktadır.

"Türkiye'de Baskı Havası Var" başlığıyla Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Bursa'da yaptığı açıklamalar gazetenin iç sayfasında haberleştirilmiştir. Haberin başlığı iktidarı olumsuzlayıcı bir anlam oluşturmakta ve bu anlamda Yeniçağ gazetesinin yayın politikasıyla da uyum göstermektedir. Sentaktik olarak özellikle baskı havası ifadesi bu olumsuz yargının oluşumunda rol oynamaktadır. Haberin gövdesinde Saadet liderinin sözlerinden yola çıkılarak, başta memur ve işçi kesimi olmak üzere toplumun pek çok kesimi üstünde baskı olduğuna ve bundan dolayı da insanların kanaatlerini belirtmekten korktuğuna değinilmiştir.

Yeniçağ gazetesi, 13 Haziran 2018 tarihli nüshasında yine Meral Akşener'in açıklamalarını ilk sayfasından yansıtmıştır. "Akşener: İftira Atan Şerefsizdir" manşetiyle çıkan gazetenin üst başlığı ise "Malatya'da Sert Konuştu." şeklindedir. Haberin spotunda yer alan ifadelerde, Akşener'in kendisi hakkında iktidar kanadı ve iktidara yakın medyada kara propaganda yapıldığı yönündeki düşüncelerine yer verilmiştir.

Haberin başlığı, üst başlığı ve spotunda yer bulan Akşener'e ait sözcüklerin iktidar kanadını olumsuzlayıcı, son derece sert ifadeler olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle sert konuştu, şerefsizdir, kara propaganda sözcükleri olumsuz anlamın inşasına yol açmaktadır.

Meral Akşener'in miting alanından bir fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Çiller Derhal Açıklama Yapsın", "Abilerin İpliği Pazara Çıkacak" ve "Halkın Cebinden 8 Milyar TL" alt başlıklar üzerine inşa edilmiştir. Bu alt başlıklardan ilki Çiller'in Akşener için söylediği 28 Şubat döneminde devletin gizli belgelerini ABD'ye sattığı ve bunun şahidi AKP'li vekil bulunduğu yönündeki iddiasına İyi Parti liderinin cevabından oluşmaktadır. İkinci alt başlık Meral Akşener'in "Ağır abi benzetmesi ile ifade ettiği" illegal yapıların ortaya çıkartılacağı söylemi üzerinden oluşturulmuştur. Diğer alt başlık ise yine Akşener'in TİKA ile ilgili söylediği sözleri kapsamaktadır. Akşener, TİKA'nın halkın parası olan 8 milyar lirayı usulüz biçimde harcadığı, iktidara gelmesi halinde bu harcamaların hesabını soracağı şeklinde açıklama yaptığına değinilmiştir.

Aynı gün yayınlanan başka bir haberde CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'yi ele alan bir habere de yer verilmiştir. Haber, "İsraf Değil, İnsaf Ekonomisi Sözü" bağlılığıyla

sunulmuştur. Hem başlıkta hem de içerikte Türkiye ekonomisinin kötü olduğu yönünde bir kanı oluşturulmaya çalışılmıştır. İnce'nin, Türkiye'nin çarı açığı ilgili olarak mitingde söylediği sözleri gazete haberinde ön plana çıkarmıştır. Yeniçağ'ın özellikle sayısal verilere dikkat çekmesi haberde inandırıcılığı artırmaya yöneliktir. Bu haber içerisinde aynı zamanda Erdoğan'ın, Muammer İnce'nin Diyarbakır mitingini kastederek "O mitinge HDP'lilerde gitmiş" sözüne yönelik olarak İnce'nin verdiği yanıt da haberleştirilmiştir. İnce'nin kendi mitinginde sadece HDP'lilerin değil, AKP'lilerin de olduğu yönündeki sözlerini gazete okuyucusuna aktarmıştır. Böylelikle, Erdoğan'ın iddiaları için konunun muhatabının görüşlerine başvurulmuş olması haberde dengeleme unsurunu sağlamıştır.

Bu haberin ayrıntıları gazetenin 8.'inci sayfasının yarısını kapsayacak şekilde "İnce: Mitinginde AKP'liler De Vardı" başlığıyla verilmiştir. Haberde İnce'nin kimseyi dışlayıp, ayırmadığı, ülkede barışı tesis edeceği, ekonomiyi düzelteceği ve toplumun tüm kesimlerini kucaklayacağı bağlamındaki sözleri aktarılmıştır. Haberde ayrıca, Muğla Yörük Obaları Derneği Başkanının İnce'ye bir tespih, adının yazıldığı Yörük örtüsü ve kasket hediye ettiği fotoğrafta da kullanılarak, haberin içeriğinde vurgulanan "herkesi kucaklayacağız" sözü retoriksel olarak pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Gazete, İnce'nin Diyarbakır mitingiyle ilgili iktidar kanadından gelen tepkiler ve bu tepkilere İnce'nin cevabına haberlerinde geniş biçimde yer vermiştir. Erdoğan, miting ile ilgili eleştirileriyle CHP ve İnce'yi HDP yanlısı olmakla suçlamakta, İnce ise, çeşitli argümanlarla bu suçlamalara cevap vermektedir.

"Erdoğan: Tamamı HDP'liydi" başlığıyla iç sayfada yayınlanan bir diğer haber de, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Muharrem İnce'nin Diyarbakır mitingine HDP'lilerin katıldığına yönelik iddiaları haberleştirilmiştir. Haberde, Erdoğan'ın sözlerinin yorum yapılmadan aktarılması nesnel habercilik olarak nitelendirilebilir. Diğer yandan Yeniçağ gazetesinin 24 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ı desteklememesine rağmen bu haber özelinde Erdoğan'ın düşüncesini paylaşıyor gibi görünmesinin altında, HDP karşıtlığı fikrinin etkili olduğu düşünülebilir.

9. sayfasını tamamıyla Meral Akşener' ayıran Yeniçağ gazetesinin en önemli haberlerinden birisi de "Bunların İpliklerini Pazara Çıkarmazsam Namerdim" başlıklı haberdir. Haberde; Meral Akşener'in söylemiş olduğu, iddia edildiğine göre 28 Şubat döneminde ben devletin önemli belgelerini ABD'ye satmışım, bu hem ayıptır hem de iftiradır. Madem bana bu şekilde saldırıyorlar ben de onların ipliğini pazara çıkaracağım şeklindeki ifadeleri öne çıkartılmıştır.

Bu ve benzer haberlerden anlaşıldığı üzere, iktidar kanadı ve özellikle Cumhur İttifakı Meral Akşener'i zaman zaman yeterince milliyetçi olmamakla, İçişleri Bakanlığı yaptığı dönemde devletin imkânlarını kendi amaçları uğruna kullanmakla suçlamaktadır. Seçim süreci boyunca Cumhur İttifakı kanadından buna benzer pek çok eleştiri habere konu olmuştur. Meral Akşener ise, gerek basın açıklamaları gerekse seçim mitinglerinde iddialara cevap vermiş, hatta zaman zaman muhataplarına karşı sert açıklamalar yapmıştır.

14 Haziran 2018 tarihinde "Vatan Çocukları İçin Varım" manşetiyle çıkan Yeniçağ gazetesi, Meral Akşener'in açıklamalarından oluşan haberin manşetinin açılımında, bir yanda cebinde parası olmayan vatan çocukları, diğer yanda evlerinde trilyonlar olan bakan çocukları olduğu, kendilerinin ise parasız vatan çocuklarından yana olduklarını ifade eden açıklamalarından oluşturulmuştur.

Bu manşetin açılımında da görüldüğü gibi, haberin alıntılamasının sonunda "dedi" sözcüğünü kullanılması, haberi yapan basın organının, Akşener'in açıklamalarını desteklediğini göstermektedir. Eğer Yeniçağ gazetesi "dedi" yerine "iddia etti" ve "ileri sürdü" sözcüklerini kullanmış olsaydı bu durum gazetenin Akşener'in açıklamalarına mesafeli bir tavır sergilediği şeklinde yorumlanabilirdi. Haberin spotunu oluşturan Akşener'in ifadelerinde toplumsal kesimler arasında kıyaslama yapıldığı ve iktidara yakın kesimin halktan kopuk, refah içinde ömür sürdüğü söylemi oluşturulmuştur. Haberin temasının Akşener üzerinden iktidarın eleştirisi olduğu düşünüldüğünde, spottaki ifadelerin temanın retoriğini güçlendirmeye hizmet ettiği anlaşılabilir.

Bu haberin hemen yanında, CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ve Ak Parti'yi hedef alan açıklamalarına yer verilmiştir. İnce'nin "Yorgun adam değil, taze kan" şeklindeki ifadesini, Yeniçağ gazetesi alıntılama imleri olmaksızın haberin başlığı olarak kullanmıştır. Gazete daha önceki pek çok haberinde yaptığı gibi bunda da kaynağın ifadelerinin savunucusu durumundadır.

Yukarıdaki haber gazetenin iç sayfasında ise "Milletin Şahlanışını Kimse Durduramaz" başlığıyla verilmiştir. İnce'nin Ordu'da yapmış olduğu mitingden kullanılan bir fotoğraf ise katılımın yüksek olduğu imajını yansıtmaktadır. Böylelikle haberin başlığında şahlanış sözcüğüyle pekiştirilen ifadenin, kullanılan görselle iyice kuvvetlendirildiği anlaşılmaktadır. Haberin gövdesi ise tamamıyla İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan sözleriyle oluşturulmuştur.

Yeniçağ gazetesinin iç sayfada yansıttığı haberlerden birisi de, Saadet Partisi Genel Başkanı Temel Karamollaoğlu'nun açıklamalarının yer aldığı "Başkalarına Tahammülünüz Yok" başlıklı haber olmuştur. Karamollaoğlu'nun açıklamaları, Meral Akşener ve Muharrem

İnce'nin söylemleriyle paralellik göstermektedir. Haberde Karamollaoğlu'nun, Ak Parti'nin kimseyi dinlemediği ve kimseyle istişare etmediği, yaşadığı problemlerin nedeninin bu istişare etmemek olduğu yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir. Millet İttifakı içinde yer alan Saadet Partisi liderinin açıklamalarının gazete tarafından kullanıldığı gözlenmektedir. Saadet Partisi'nin muhalif blokta yer alması Yeniçağ gazetesinde, aynı düşüncede olmasa bile yer bulmasına olanak sağlamıştır.

Yeniçağ gazetesi, aynı gün yayınladığı pek çok haberde Ak Parti hükümetine karşıtlığı ile bilinen siyasetçilerinin açıklamalarını haberleştirmiştir. Bu durum Yeniçağ'ın kendi söylemini bu bağlam üzerinden oluşturduğunu göstermektedir.

15 Haziran 2018 tarihli nüshasında yer alan haberde Yeniçağ, İyi Parti Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in açıklamalarına yer vermiştir. "Akşener, Sofrayı Ahlat'ta Kuruyor" başlığıyla verilen haberin spotu ise, bayram dolayısıyla kiraladığı evde ayrım yapmadan herkesi beklediğini ve bayram sofrası etrafında buluşturmak istediğini dile getiren açıklamalarına yer verilmiştir.

Yeniçağ gazetesinin haberi tematik açıdan incelendiğinde, başlığında ve spotunda " Meral Akşener'in ülkede yaşanan ayrışmaları ortadan kaldıracağı, insanları bir sofra etrafında toplayacağı" söyleminin inşa edildiği gözlenmektedir. Akşener'in Siirt ili Baykan ilçesinde bulunan Veysel Karani Külliyesini ziyaretinden bir fotoğrafının da kullanıldığı haberin alt başlıkları da yine Akşener'den alıntılanarak oluşturulmuştur. Tüm alt başlıkların Akşener'in ifadelerinden beslenmesi, gazetenin İyi Parti'yle olan ideolojik yakınlığını ortaya koymaktadır.

Yukarıdaki haber iç sayfada "Bütün Türkiye'yi Bayram Sofrasında Buluşturacağım" başlığıyla verilmiştir. Haberin başlığı, yine Akşener'in miting meydanındaki sözlerinden alıntılanmıştır. Akşener'in bayramlarda insanların büyüklerinin bulunduğu memleketlere giderek bayram sofrasında bir araya geldikleri, sofraları kadınların kurduğu, başı örtülü akrabaların da, kulağında küpe olan akrabaların da bu sofra etrafında buluştuğu şeklindeki açıklamalarının haberde ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Akşener'in habere yansıyan açıklamalarının devamında, Edirne'den gelen damadın da, Mardin'den gelen gelinin de sofrada buluştuğu ve sofrada uzanan ellerin eşit biçimde uzandığı, sofradan eşit pay aldıkları şeklindeki açıklamalarına da yer verilmiştir. Böylece, Akşener'in seçimleri kazanması durumunda ülkede toplumsal ayrışmanın sona ereceği ve toplumun her kesiminin birbiriyle kucaklaşacağı söylemi oluşturulmuştur. Söylemin inşasındaki ana unsurun ise yine Akşener'in açıklamaları olduğu görülmektedir.

Aynı gün yayınlanan "İnce: Kibirli Bu Dile Son Vereceğiz" başlıklı haberde, Muharrem İnce'nin Twitter üzerinden yapmış olduğu ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan bazı açıklamaları haberleştirilmiştir. Haberin başlığına ve kurgulanış biçimine bakıldığında, İnce'nin söylemleri ön plana çıkartılarak kaynağın ifadeleri üzerinden anlamsal bir çerçeve oluşturulduğu görülmektedir.

16 Haziran 2018 tarihinde "Türkiye İçin Bir Hayâlım Var" manşetiyle çıkan Yeniçağ, Meral Akşener'in Ahlat ziyareti sırasında yapmış olduğu açıklamaları oyucularına aktarmıştır. Bir gün önceki "Akşener, Sofrayı Ahlat'ta Kuruyor" manşetiyle verilen haberin devamı şeklinde olan haber için "Sofradaki Yemeği Herkes Eşit Alsın" ve "Merak Etmeyin, Çiftçi Rahatlayacak" alt başlıkları kullanılmıştır. Haberin başlılığının açılımında, İyi Parti lideri Akşener'in ailesiyle beraber Ahlat'ta bayram sofrası kurduğu, burada verdiği mesajlarda ise bayramların küslerin barıştığı, birlik ve beraberlik ortamının tesis edildiği zamanlar olduğu yönündeki açıklamaları ön plana çıkarılmıştır. Akşener'in burada yaptığı açıklamalarda ülkede birlik ve beraberliği sağlamayı amaçladığını dile getiren sözlerine özellikle yer verilmiştir. Haber, Akşener'in açıklamalarından meydana getirilmiş olup, metin içinde muhabirin veya editörün öznel yorumlarına rastlanmamaktadır. Haber mikro açıdan ele alındığında alt başlıklarda kullanılan sözcüklerin hemen tamamının Akşener ve İyi parti lehine anlam oluşturduğu görülmektedir. Tüm cümlelerin yapısı olumludur. Kuruyor, rahatlayacak, birlik beraberlik, müreffeh gibi kelimeler bu olumlu anlatımın oluşmasında rol oynamaktadır. Akşener'in mutlu aile tablosu haberde yansıtılmakta, Bayram sofrası gibi ifadelerle olumlu bir hava oluşturulmaktadır.

"Millet Şatafatı Görecek" başlıklı haberde, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Yalova mitinginde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan sözlerine yer verilmiştir. İnce, haberin başlığında verilen temayı da açıklayacak şekilde Erdoğan döneminde inşa edilen Cumhurbaşkanlığı Sarayı hakkındaki düşüncelerini haber içinde açıklamıştır. İnce, sarayı yıkmayacağını, gençlere tahsis edeceğini, oraya toplayabildiği kadar insan toplayarak şatafatlı biçimde ziyafet düzenleyeceğini ifade etmiştir. İnce'nin bu ifadelerinin haberde ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Gazetenin iç sayfasında ise "İnce: İşin Özeti "Tarzan Zorda" başlığıyla yine Erdoğan'ı hedef olan sözleri üzerinden oluşturulmuştur. İnce'nin açıklamalarına geniş yer verilen haberde, "Millet Şatafatı Görecek" ifadesinin tırnak içine alınmadan başlığa aktarılması, Yeniçağ gazetesinin İnce'nin açıklamalarını içselleştirdiğini göstermektedir. Muharrem İnce'nin ifadelerinde yer alan 6 ay boyunca millet şatafatı görecek ibaresinin, Başkanlık sarayında büyük israf yapıldığı söylemini inşa ettiği anlaşılmaktadır. Bu yaklaşımın uzun

süredir iktidara muhalif gazeteler tarafından dillendirilen israf söylemiyle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

17 Haziran 2018 tarihli Yeniçağ, "Projelerimiz Meydanlardan Yankılanıyor" manşetiyle İyi Parti Lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in Karabük ve Zonguldak mitingini ele almıştır. Haberde Akşener'in iktidarı hedef alan sözler sarf ettiği ve haberin hacim olarak geniş yer kapladığı görülmektedir. Akşener ifadelerinde, kendi projelerinin iktidar odaklı olduğuna değinmekte ve bu projelerinin iktidar çevreleri tarafından taklit edildiğine değinmektedir. Böylece Akşener'in ifadeleriyle, İyi Parti'nin öncü bir parti olduğu söylemine yer verilmiştir.

Yeniçağ gazetesi Meral Akşener'in açıklamaları içinde geçen etkin cümle yapılarını bularak, bunlar üzerinden haber oluşturma yoluna gitmiştir. Akşener'in elinde Türk bayrakları olan kalabalık bir meydana seslenirken ki fotoğrafının da kullandığı haber, "Taklitlerimiz Meydanlarda", "Bizim Projeler, İnsan Odaklı" ve "5 Yıl İçinde İthalatı Bitireceğiz" alt başlıkları altında oluşturulmuştur. Haberin temasının Akşener'in iktidar eleştirisini içerdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca gazete bu söylemleri sahiplenme yoluna giderek Akşener ve İyi Parti'ye destek sağlamaktadır.

Gazete aynı tarihte daha önce pek yapmadığı halde MHP lideri Devlet Bahçeli'yi konu edinen bir habere de yer vermiştir. Haberde "Türkiye İçin Varız" başlığı kullanılmaktadır. Tematik olarak ele alındığında, İstanbul'da partisinin bayramlaşma programına katılan Bahçeli'nin ifadelerine yer verildiği anlaşılmaktadır. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin, "Türkiye için demokrasi nöbetindeyiz "dedi" şeklinde sözleri aktarılmıştır. Devlet Bahçeli'den alıntılanan ifadelerdeki ortak paydanın Türkiye vurgusu olduğu gözlenmektedir. Böylelikle, Bahçeli'nin ifadeleri üzerinden milliyetçi bir söylem inşa edildiği anlaşılmaktadır.

Aynı haber için gazetenin 8. sayfasında "MHP Lideri: Ya Şok Olacaklar Ya Yok Olacaklar" başlığı kullanılmıştır. Haberde yorumsuz olarak Bahçeli'nin şu sözleri aktarılmıştır: Yarım asırdan bu yana üç hilali solduramadılar, tahammülsüzlükleri buradan kaynaklanıyor. Fakat bunu başaramayacaklar. Üç hilali Ulubatlı Hasan'ın yüreğinden, insanımızın bedeninden silip atamayacaklar. Her ne kadar kötü dedikodu yapıyorsalar da yapsınlar, oy oranımızı çok düşük, yüzde 5'ler seviyesinde gösterseler de biz bunlara aldırış etmiyoruz. MHP'nin başarısızlığına heves edenler var, kötü olmamızı isteseler de biz bunlara aldırış etmiyoruz. Bizim başarısızlığımızı umanlar 24 Haziran seçiminde yenilgiye uğrayacaklar.

İyi Parti'ye yakınlığı ile bilinen Yeniçağ gazetesinin, Millet İttifakı'nın karşında yer alan Cumhur İttifakı partilerden biri olan MHP'nin Genel Başkanı Bahçeli'nin açıklamalarını alıntı yapmadan haberin başlığına taşıması ilgi çekicidir. Gazetenin bu haber yoluyla Bahçeli ve MHP'yi bilinçli veya bilinçsiz biçimde desteklediği anlaşılmaktadır. Bu durum, İyi Parti'den önce MHP çizgisinde bir yayın politikası sürdüren gazetenin, seçim sürecinden bağımsız olarak MHP'yi direkt karşısına almak istemediği biçimde yorumlanabilir.

Aynı gün gazetede "16 Yıldır Millete Yalan Söylüyorlar" başlıklı başka bir haber yayınlanmıştır. Haberin gövdesinde Muharrem İnce'nin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik ifadeleri yer almaktadır. Yeniçağ gazetesi daha önceki pek çok haberinde olduğu gibi bu haberinde de Ak Partiye muhalif kesimin iddialarını alıntı olduğunu belirtmeden haberin başlığına taşımıştır. Bu durum bir bakıma haberi çerçevelemekte ve okuyucu tarafından nasıl okunması gerektiğini dikte etmektedir. Haberin başlığında İnce'nin kullandığı sözcükler içinde özellikle yalan sözcüğünün olumsuz anlam oluşumunu tetiklediği görülmektedir.

Yeniçağ gazetesinin 18 Haziran 2018 tarihinde "İşsiz Gencimiz Kalmayacak!" manşetiyle yayınladığı haberin spotunda başlıktaki ifadeden ne anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Spotta yer alan ifadelerde Meral Akşener, ülkedeki işsizlik problemini tasarladıkları milyarlarca liralık projelerle çözeceklerini ifade etmektedir. Yeniçağ, bu anlamda haberin başlığında ortaya attığı iddianın çözümünden haberin spotunda kısaca bahsetmiştir. Haberin alt başlıkları da yine Akşener'in, İşsizlik ile ilgili sözlerinden alıntılanan ifadelerle oluşturulmuştur. Tematik açıdan bakıldığında haberde, ülkede inanılmaz seviyelere ulaşmış bir işsizlik sorulu olduğu vurgulanmakta, bunun çözümü olarak ise Meral Akşener ve İyi Parti işaret edilmektedir.

Haber iç sayfada "Milyarlık Yatırımlarla İşsizliğin Beli Kırılacak" başlığıyla verilmiştir. Haberde Akşener'in işsizliğin çözümü olarak, 50 milyon dolarlık yatırım yaparak istihdam yaratacakları yönündeki ifadeleri aktarılmıştır. Haber metninin tamamı Akşener'in Bursa'da seçim meydanından yapmış olduğu konuşmalar üzerinden oluşturulmuştur. Diğer taraftan Akşener'in ekonomik vaatlerinin kaynağını nereden sağlayacağını ifade eden açıklamalarında sayısal verileri sıklıkla kullanmış olması, haberin inandırıcılığını arttırmaya hizmet etmektedir.

Yeniçağ'ın ilk sayfasında, "Hava Durumu Bile Seni Geçti", iç sayfasında ise "Hava Durumu Kadar Bile Reyting Yok!" başlığıyla başka bir habere yer verilmiştir. Haberde sözü edilen kişinin AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan olduğu anlaşılmaktadır. İnce'nin sözleriyle, kendisi ve Erdoğan arasında kıyaslama yaptığı ve Erdoğan'ı hafife alan ifadelere

yer verdiği görülmektedir. Hava durumunun televizyonda az izlendiğinden yola çıkılarak, Erdoğan'ın itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan sözlerinin aktarıldığı haberin girişi, Erdoğan benimle ekrana çıkarsa bana reyting kazandıracağını ifade edip tenezzül etmiyor, ben farklı kanalların yayınına çıktım Erdoğan'da çıktı, izlenme oranlarına bakıldığında benim çok daha fazla izlendiğim görülmekte şeklinde İnce'den alıntılanan ifadelere yer verilmiştir. Haberin gövdesine bakıldığında, İnce'nin sözlerinin tırnak içinde yorum yapılmadan aktarıldığı görülmektedir. Diğer yandan haberin kaynağı olan İnce'nin söylemlerinin tırnak içine alınmadan haberin başlıklarına taşınması, Yeniçağ gazetesinin İnce'nin görüşlerini içselleştirdiğini göstermektedir.

8. sayfada yer alan "Erdoğan'da Denetim Korkusu Var" başlığını taşıyan haberde, Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Star TV'de Nazlı Çelik'e yapmış olduğu açıklamalar haberleştirilmiştir. Haberin gövdesinde Karamollaoğlu'nun, AK Parti'nin seçim sonunda mecliste üçte ikilik çoğunluğu yakalayamaması halinde zor durumda kalacağı ve oluşacak olumsuz aritmetiğin AK Parti'yi çok zorlayacağı şeklindeki açıklamalarına yer verilmiştir. Karamollaoğlu'nun açıklamaları, Yeniçağ gazetesinin seçim öncesinde sürekli üretmeye çalıştığı söylemsel çerçeveye paralellik göstermektedir. Gazete, haberini yine kendi görüşüne benzerlik taşıyan açıklamalar üzerinden kurmuştur. Yeniçağ gazetesi, pek çok haberinde iktidar kaynakları ve çevresinin konuşmalarını sınırlı olarak verirken, muhalif partilerin kaynaklarını sürekli olarak konuşturmaktadır. Haberde bazı temalara daha fazla yer ayrılması tarafsızlık, nesnellik ve dengeliliği ortadan kaldırmaktadır.

19 Haziran 2018 tarihli nüshasında Yeniçağ, Meral Akşener'in miting meydanından söylediği "8 Milyar Doların Hesabını Sorun" ifadesini haberin manşeti olarak vermiştir. Haberin spotunda Akşener'den alıntılanan, TİKA'nın Afrika ülkesi Ekvator'da deniz temizliği yaptığı oysa bu parayla işsizlere iş sağlanabileceği şeklindeki ifadesine yer verilmiştir. Meral Akşener ve ellerinde Türk bayrakları ile mitinge katılan insanlarının fotoğraflarının da kullanıldığı haber metni, Meral Akşener'in ekonomiyle ilgili açıklamalarından alıntılanan başlıklarla şekillendirilmiştir.

Yeniçağ gazetesi Ak Parti ve Erdoğan'ı hedef alan olumsuz söylemler üzerinden yine haber oluşturma yoluna gitmiştir. Özellikle liderler arasında yaşanan çatışmacı söylemlerde, gazete iktidar kaynaklarının söylemlerini görmezden gelirken, muhalif parti liderlerinin söylemlerini abartılı bir biçimde ön plana çıkartarak yanlılığa yol açmaktadır.

Haberin iç sayfadaki, "TİKA'nın Bütçesiyle 150 Bin İşsiz Kurtulur" başlığıyla verilen devamında, Akşener'in gereksiz bulduğu harcamaları eleştiren cümlelerine yer verilmiştir. Akşener'in açıkladığı sayısal verilerle işsizliğin çözümü için nereden kaynak bulunacağıyla ilgili sorunun cevabının verilmesi yoluna gidildiği ve retoriği güçlendirmeye hizmet ettiği anlaşılmaktadır.

Yeniçağ gazetesinin aynı sayfasında yayınlanan diğer bir haber, "Andımızı Geri Getirebilir Misin?" başlığını taşımaktadır. Haberde, Akşener'e Niğde mitinginde küçük bir kız çocuğunun Cumhurbaşkanlığı kampanyası için kendi kumbarasını hediye ettiği, bu sırada Meral abla diye hitap ederek, kaldırılan ilkokul andı uygulamasını geri getirebilir misin? Sorusunu yönelttiği yazılmaktadır. Bu soru üzerine Akşener'in Andımızı sizce neden kaldırdılar? Türküm, doğruyum ifadeleriyle başlıyor, galiba doğru olunmayınca her gün tekrar edilmesinden rahatsız mı oldular şeklindeki açıklamaları aktarılmıştır. Haberde kız çocuğunun "andımızı geri getirebilir misin" şeklinde sorusunun haberin başlığına taşınması bir yerde gazetenin haber metninin söylemini kimin üzerinden oluşturmaya çalıştığını göstermiştir. Yeniçağ, Akşener'in andımızın kaldırılması ile ilgili rahatsızlığını küçük bir kız çocuğu üzerinden vererek toplumun da bu konuda hassas olduğunu vurgulamaya çalışmıştır.

20 Haziran 2018 tarihli nüshasında Yeniçağ, İyi Parti lideri Akşener'in iktidarı hedef alan ifadelerini "İktidar İçin Halkı Yoksul Bıraktılar" manşetiyle aktarmıştır. Haberin spotunda Akşener tarafından dile getirilen, ülkenin içinde bulunan potansiyeli görmezden gelerek, bilinçli olarak yoksullaştırarak, halkın bu yoksulluğu üzerinden iktidarda kalma hesabı yaptıkları şeklindeki açıklamalarına yer verilmiştir. Yeniçağ gazetesi, haberin başlığında ve spotunda iktidarın bilerek ve isteyerek halkı yoksullaştırdığını vurgusunu öne çıkartarak haberin bu çerçevede okunmasını arzu etmiştir. Akşener'in söylemleri üzerinden oluşturulan alt basıklar içinde seçime yönelik vaatlerin yanında, mevcut duruma yönelik eleştiriler de vardır. Yeniçağ gazetesinin Akşener'in açıklamalarını tırnak içinde vermeyerek alt başlık haline getirmesi, kendi düşüncelerine paralel bir açıklamayı iktidara muhalif söylemine kanıt olarak kullanmaya çalışması olarak yorumlanabilir.

Yukarıdaki haber iç sayfada "İktidarda Kalmak İçin Halkı Yoksullaştırdılar" başlığıyla aktarılmıştır. Akşener'in açıklamalarının başlığına taşınması, bu açıklamaları haberin kaynağı durumuna getirmiştir. Haberde Akşener'in yine, TİKA'nın israf yaptığına yönelik söylemlerini devam ettirdiği gözlenmektedir. Akşener, yurtdışında gereksiz biçimde harcama yapılmaması haline bu paralarla 154 bin traktör alınabileceği, tüp geçitler yapılarak bu geçitlerden parasız geçilme olanağı dahi sağlanacağını belirtmektedir. Akşener'in

açıklamaları üzerinden iktidarın gereksiz harcamalar yaptığı yönünde bir söylem oluşturulmuş olup, bu söylem sayısal verilerle de kanıtlanma yoluna gidilmiştir.

İlk sayfada, "Yeni Bir Anayasa Değişikliği Şart Oldu", iç sayfada ise "Anayasa Değişikliğine Gideceğiz" başlığıyla verilen haberde, Saadet Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun partisince Bostancı Gösteri Merkezi'nde düzenlediği programda yapmış olduğu açıklamaları haberleştirilmiştir. Haberin girişinde Karamollaoğlu'nun 24 Hazirandan sonra başka bir dönemin başlayacağı yönünde sözleri aktarılıp, Doğu ve Güneydoğuda Saadet Partisi adaylarının tehdit edildiği yönündeki açıklamaları yer almıştır. Karamollaoğlu, adaylarının hem tehdit edildiği hem de istifaya zorlandığı, tehditlerden yılan bazı adayların istifa etmek zorunda kaldıkları şeklinde açıklamalar yapmış ve bu açıklamalar haberde yer almıştır. Yeniçağ gazetesi, daha önce bazı haberlerinde olduğu gibi yine Ak Parti'ye muhalif Saadet Partisi Genel Başkanı'nın söylemlerine yer vermiştir. Medya, genellikle kendi söylemine paralellik gösteren ve uygun düşen politikacıların veya siyasi parti temsilcilerinin görüşleri üzerinden haber oluşturma yoluna gitmeyi tercih etmektedir.

Aynı tarihte yayınlan diğer bir haberde Yeniçağ, Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi Genel Başkanı Kadir Kartal'ın yapmış olduğu açıklamayı alıntı yaparak "İyi Parti'ye Destek Vermek Vatan Borcudur" başlığıyla haberleştirmiştir. Yeniçağ gazetesi, yine kendi görüşüne uygun düşen bir siyasetçinin açıklaması üzerinden haberin başlığını oluşturma yoluna gitmiştir. Haberin gövdesi ise Kartal'ın Türkiye'nin çevresinde gelişen bazı hadiseler ve Büyük Ortadoğu Projesi'nin ısrarla gündemde tutulması, ülkenin sınırlarını sarmış terör tehdidi altında, FETÖ ve PKK terör örgütlerinin yıkıcı faaliyetlerinin devam ettiği bir ortam içinde İyi Parti'ye destek vermek gereklidir biçimindeki açıklamaları yer almıştır. Kartal'ın habere yansıyan açıklamalarının devamında, Türkiye'nin tüm komşularıyla kavga içinde olduğu ve aynı kaygı verici durumun dünya ülkeleriyle de yaşandığı şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir.

Yeniçağ gazetesi, 21 Haziran 2018 tarihinde "Tarım, Ayağa Kaldırılacak" manşetiyle yayınlanmıştır. Haberin spotunda meral Akşener'in tarımda yapılan 9 milyar dolarlık ithalatın çiftçileri çok zor durumda bıraktığı, İyi Parti'nin ise uygulayacağı yeni tarım politikasıyla 5 sene içinde ülkeyi tarımda kendine yeter hale getireceği şeklindeki ifadeleri kullanılmıştır. Yeniçağ gazetesi, haberin söylemsel çerçevesini Akşener'in seçimlere yönelik vaatleri üzerine oturtmuştur. Akşener'in miting meydanında elinde kırmızı-beyaz renkte bir tülbentle halka seslendiği fotoğrafın da kullanıldığı haber metninde, yoksulluk oluşturan iktidarın gideceği,

ucuz mazot ve elektrik sağlanacağı, oluşturulan Millet İttifakı'nın mecliste de sürdürüleceği mealindeki 3 alt başlığa yer verilmiştir.

İlk iki alt başlıkta seçimlere yönelik vaatler ortaya konulurken, son alt başlıkta ise Millet İttifakı'nın gelecekteki durumu hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Habere bakıldığında, hem başlığında hem de alt başlıklarında Akşener'in söyleminin doğrudan haberin diline aktarıldığı görülmektedir. Yeniçağ gazetesi, Akşener'in söylemlerini tırnak içine almadan haberin başlığa aktararak nasıl okunması gerektiği konusunda yönlendirme yapmaktadır.

"Süper Baskın Seçim AKP'nin Sonu Olacak" başlığıyla iç sayfada yayınlanan haberde, İyi Parti lideri Meral Akşener'in Ak Parti'yi hedef alan sözleri haberleştirilmiştir. Yeniçağ gazetesi, Akşener'in ülkeye yoksulluk getiren iktidarın 24 Haziran seçimleriyle birlikte iktidarı kaybedeceği ve partilerinin iktidara gelerek kötü gidişata son verip ülkeyi kalkındıracağı şeklindeki sözlerini iç sayfasından büyük puntolarla italik formatında vererek, okuyucunun bu sözlere dikkati çekmesi amaçlanmıştır. Kalabalık bir miting meydanında Akşener'in elinde Türk bayrakları olan vatandaşlara seslendiği bir fotoğrafın da kullanıldığı haber metninin girişinde Kars'ta on binlerce kişinin Akşener'i "büyük bir coşku" ile karışladığı belirtilmiştir. Böylece haberin fotoğrafı ile giriş kısmında anlamsal bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.

Haberin gövdesinin büyük bir kısmı Akşener'in verdiği sayısal veriler üzerine inşa edilmiştir. Sayısal veriler haberin inandırıcılığı artırmakta olup aynı zamanda okuyucunun dikkatini çekmesini sağlamaktadır.

İç sayfada dikkatlere sunulan "Akşener Kazanırsa Yardımcısı Olurum" başlıklı haberde, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin seçimlere yönelik değerlendirmeleri aktarılmıştır. Yazının girişinde İnce'nin, İstanbul'da ulusal medyanın genel yayın yönetmenleri ile bir araya geldiği belirtildikten sonra, Akşener'in Başkan olması halinde Muharrem İnce'ye yardımcılık teklifi götüreceğini, İnce'ni de buna karşılık aynı teklifi Akşener'e yapacağı yönündeki ifadelere yer verilmiştir. Her iki siyasetçinin birbirlerine karşı olumlayıcı dili üzerinden kurulan haber metninde, İyi Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi birlikteliğinin seçim sonrasında da devam edeceği vurgusu ön plana çıkarılmıştır.

Yeniçağ gazetesi, 22 Haziran 2018 tarihinde "Yalana, Talana Son Vereceğiz" manşetiyle çıkmıştır. Alt başlık ise, yine Meral Akşener'in açıklamalarına dayandırılmıştır. Akşener, Türkiye'deki hemen her kurumun arpalık haline geldiği ve yapılan harcamalara bakıldığında sorunun büyüklüğünün ortaya çıktığı şeklindeki ifadeleri üzerine haber inşa edilmiştir. Yineçağ gazetesi, diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberde de İyi Parti Genel

Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'e yönelik olumsuz tanımlamalardan uzak durmuş ve Akşener'in birtakım açıklamalarından yola çıkarak Ak Parti ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik olumsuz ifadelere yer vermiştir.

Yeniçağ, Meral Akşener'in Ak Parti'ye yönelik eleştirilerini "İyi Parti Korkusu Akıllarını Uçurmuş" başlığıyla Ak Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a gönderme yaparak yansıtmıştır. Tematik açıdan değerlendirildiğinde gazete, diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberini de iktidar karşıtlığı üzerinden oluşturmuştur. Gazete burada, Meral Akşener'in seçim meydanlarında söylediği sözü tırnak içine almadan aktararak insanları yönlendirmektedir. Yeniçağ gazetesinin, desteklediği siyasetçilerin görüşlerini ve ifadelerini aktarırken tarafsızlıktan uzaklaşabildiği gözlenmektedir.

23 Haziran 2018 tarihli Yeniçağ gazetesi, İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in İstanbul Çekmece ve Avcılar konuşmasına atıfta bulunarak "Engelleri Aşarak Geliyoruz" manşetini kullanmıştır. Gazete, manşetin açılımını da Akşener'e dayandırarak şu anlamdaki cümlelerle okuyucusuna aktarmıştır: Afişlerimiz dağıtıldı, stantlarımıza zarar verildi, yolumuzu kapatıp elektriğimizi kestiler, fakat tüm bu engellemeler bizi yıldırmadı. Bu ifadeler Akşener'in konuşmasından alıntı olmasına rağmen gazetenin tırnak içine almadan vermiş olması, buradaki söyleme katıldığı şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir durum haberin manşetinde de görülmektedir. İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "İyi Partiden Korkuyorlar" alt başlığı üzerine inşa edilmiştir. Haberin içeriğinde ise Meral Akşener'in bizi engellediniz diyelim halkın yüreğini nasıl engelleyecekseniz sözleri aktarılmıştır. Haberin tamamında iktidar aleyhtarı bir söylem olduğu anlaşılmaktadır. Şematik olarak ele alındığında, haberin bütünüyle Akşener'in açıklamalarından oluştuğu görülmektedir.

Manşetin ayrıntıları iç sayfada "Çıkarılan Tüm Engelleri Tek Tek Yıkıp Geliyoruz" başlığıyla tekrar okuyuculara aktarılmıştır. Faruk Malik imzalı haberde, Akşener'in seçim kampanyasına iki gündür İstanbul'da devam ettiği, Küçükçekmece'de on binlerce kişinin katıldığı mitingde yine kadınlar ve geçlerin çoğunlukta olduğu, ayrıca Akşener'in Avcılar, Silivri ve Büyükçekmece'de de miting düzenlediği ifade edilmiştir. Haberde Meral Akşener'in kalabalık görünen bir miting meydanından resminin verilmesi, haberin içeriğini pekiştiren görsel bir söylemin yaratılması sağlanmıştır.

23 Haziran 2018 tarihinde yine iç sayfada yer alan başka bir haberde, Meral Akşener'in Avcılar ve Büyükçekmece mitinglerinde söylediği, yapılan her türden engelleme ve kurnazlığa rağmen sandık müşahitlerinin sonuna kadar sandık başında bekleyecekleri şeklindeki sözleri Yeniçağ gazetesi tarafından "Sandıkta Üç Kâğıda Dikkat" başlığı ile

haberleştirilmiştir. Gazete, kendi söylemine uygun olan açıklamayı haberin başlığını oluşturacak şekilde kullanmıştır.

Bu haberin hemen altında yer alan "Saldırı Üstüne Saldırı" başlıklı haberde, İyi Parti'nin seçim çalışmaları sırasında pek çok engele ve saldırıya maruz kaldığı yeniden işlenmektedir. Haberde ayrıca İyi Parti'nin Arnavutköy'deki bir standının da zabıta görevlileri tarafından kapatılmak istenmesi üzerine gerginlik yaşandığını da belirtilmiştir; fakat gazetede zabıta görevlilerin hangi gerekçeleri göstererek standı kapatmak istediği ile ilgili ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır.

Yeniçağın iç sayfasında, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin "İnce: Önce Yangını Söndürelim Yangını" sözlerinden alıntılanan başlıkla aktarılmıştır. Haberde İnce'nin Tandoğan Meydanında halka seslendiği, İzmir Mitinginde olduğu gibi milyonların mitinge katıldığı ve Tandoğan Meydanı'nda sığmadığı, meydana bağlanan caddelerin de dolduğu, İnce'nin meydanda eşi Ülkü İnci ile birlikte sahneye çıktığını ve büyük alkış aldığı aktarılmıştır.

Haberin temasının Muharrem İnce'nin iktidar eleştirisine ayrıldığı gözlenmektedir. İnce'nin ifadelerinde ülkenin yangın içinde olduğu benzetmesine başvurduğu anlaşılmıştır. Böylelikle acil müdahale edilmesi gereken ekonomik ve sosyal bir tablo vurgusu bu benzetme üzerinden yapılmaktadır. Özellikle başlık ve spotta geçen yangın sözcüğü bu anlamın oluşumunda etkili olmaktadır.

3.6.8. Cumhuriyet Gazetesi Sahiplik Yapısı

Cumhuriyet gazetesi 8 Mayıs 1924'te Yunus Nadi tarafından kurulmuştur. Atatürk'ün yakın arkadaşlarından biri olarak ta bilinen Yunus Nadi, İstanbul'da Cumhuriyet rejiminin önemli bir destekleyicisi idi. Gazete özellikle hilafet propagandalarına karşı etkili bir şekilde Cumhuriyet rejiminin savunmuş olup bu anlamda rejimi sevdirmeyi ve benimsetmeyi amaçlamıştır. Cumhuriyet gazetesinin ilk kurucuları arasında ise Yunus Nadi ile birlikte Nebizade Hamdi ve Zekeriya Sertel vardır. Bu kurucu isimlerin her biri 10'ar bin lira vererek gazeteyi çıkarmışlardır (Topuz, 1973: 155-156).

Gazetenin baskısı kısa sürede artmış olup, sermeye artışına gidilmiştir. Zekeriya Sertel ise bu süreçte sermaye artışına katılmayıp Cumhuriyet gazetesinden ayrılmıştır. Sertel'in ayrılmasının ardından gazetenin yazı işlerini görevine Kemal Salih Sel getirilmiştir. Zamanla gazetenin kadrosuna pek çok yeni isim eklenmiş ve iyice zenginleşmiştir. Halit Ziya Uşaklıgil, Ahmet İlhan, Fuat Köprülü, Turhan Tan, Abidin Daver, Ahmet Rasim, Mümtaz

Faik Fenik, Cenap Şahabettin, Cevat Fehmi Başkut, Nedim Tör, Feridun Osman Menteşoğlu gazetenin ilk döneminin önemli yazarlarıdır (Topuz, 1973: 156).

Cumhuriyet gazetesi, 1940'lı yıllarda özellikle Avrupa'da yükselen milliyetçilik politikalarından etkilenmiş olup bu politikaları destekler duruma gelmiştir. Yunus Nadi'nin ölümünden sonra Cumhuriyet gazetesinin başına Demokrat Partide de milletvekilliği yapacak olan oğlu Nadir Nadi geçmiştir. Nadi daha sonra Demokrat Parti'yi desteklemeye yönelik pek çok yazılar yazsa da, partisini hatalı gördüğü noktalarda da eleştirmiştir. 1960'a doğru ise gazete tekrar Cumhuriyet Halk Partisi'ni desteklemeye başlamıştır (Toruk, 2008:103-104).

Gazetenin 1960'lı yıllarda yazı işleri müdürlüğünü Kayhan Sağlamer, Vecdi Kızıldemir ve Erol Dallı yapmıştır. 1963 yılında Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmeliğine Ecvet Güresin getirilmiştir. Bu dönemde İlhan Selçuk, Yaşar Kemal, Burhan Felek gibi önemli isimler gazetenin kadrosunda yer almıştır (Toruk, 2008: 104). 1960'dan 1971'in Mart ayına kadar geçen sürede Cumhuriyet gazetesinin satışında önemli yükseliş yaşanmış, gazete bir dönem 160 bin tirajına ulaşmıştır (Topuz, 1973: 225-226).

1970'lı yıllar ise Cumhuriyet gazetesinin sola yakın olduğu dönem olmuştur. Özellikle İlhan Selçuk gazetede bu düşüncenin fazlasıyla egemen olmasını sağlamış ve sol cevreler tarafından ilgi gören bir gazete haline gelmiştir. Nadir Nadi'nin 20 Ağustos 1991 yılında ölmesiyle birlikte Cumhuriyet gazetesi zor bir süreç geçirmiştir. Gazetede İlhan Selçuk ve Hasan Cemal arasından bir rekabet yaşanmış, bu rekabetten Hasan Cemal galip çıkmıştır. Bunun ardından Uğur Mumcu, Mustafa Ekmekçi ve Oktay Akbal gazeteden ayrılmıştır. Gazete tiraj kaybetmesi üzerine ekonomik sıkıntıya düşmüş, bunun üzerine Uğur Mumcu, İlhan Selçuk gibi geçmişteki önemli isimler gazeteye geri dönmüşlerdir. Hasan Cemal ise gazeteden birkaç arkadaşıyla birlikte ayrılmıştır (Toruk, 2008: 104). Gazeteye geri dönem yazarlardan Uğur Mumcu 24 Ocak 1993 yılında düzenlenen suikast sonucu hayatını kaybetmiştir.

Cumhuriyet gazetesi, 2002 yılında tek başına iktidara gelen Ak Parti'ye karşı muhalif bir duruş sergilemiştir. 2007 yılında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde de Ak Parti karşıtı haberlerini sürdürmüştür. 2008 yılında Ergenekon operasyonu kapsamında İlhan Selçuk gözaltına alınıp sonra serbest bırakılmıştır. Gazetenin önemli isimlerinden olan Mustafa Balbay ise tutuklanmıştır.

Cumhuriyet Vakfı Yönetim Kurulu bir dönem gazetenin Genel Yayın Yönetmenliğini yapan Utku Çakırözer'in görevine son vermiş ve Şubat 2015 tarihinde Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmeliğine Can Dündar'ı getirmiştir. Dündar döneminde gazete AK Parti'ye muhalif bir tavır içinde olmuştur. Dündar, 29 Mayıs 2015 tarihinde Mit tırları ile

ilgili haberinden dolayı gazetenin Ankara temsilcisi olan Erdem Gül ile birlikte gözaltına alınmış ve sonrasında tutuklanmıştır. "Devletin gizli belgelerini açıklamak" suçundan yargılan Can Dündar, 5 yıl 10 ay hapis cezası almış, 92 gün hapis yatmıştır. Hapisten çıktından sonra ülkeden ayrılan Dündar hakkında ayrıca 2018 yılında Gezi Parkı olayları ile ilgili soruşturmada tutuklamaya yönelik yakalama kararı bulunmaktadır.

Dündar'ın istifasının ardından Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmenliğine 2016 yılında Murat Sabuncu getirilmiştir. Aynı şekilde Sabuncu'da "FETÖ ve PKK'ya üye olmadan örgüt adına suç işlememek" gerekçesiyle tutuklanmış, daha sonra ise tahliye edilmiştir. Sabuncu 2 yıl Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmeliğini yapmış, ardından gazetenin genel yayın yönetmenliğine Aykut Küçükkaya getirilmiştir. 2.11.2019 tarihli Cumhuriyet gazetesinin künyesinde Genel Yayın Yönetmeli olarak Aykut Küçükkaya gözükmektedir (www.cumhuriyet.com.tr).

3.6.8.1. Cumhuriyet Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi tutuklu HDP Eş Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ı konu eden bir habere imza atmıştır. Haberin tamamında ortaya konan söylemin, Demirtaş'ın mağduriyete uğradığı düşüncesi olduğu göze çarpmaktadır.

Haberin üstünde yer alan bölümde, tıpkı Demirtaş gibi tutuklu olan HDP milletvekili İdris Baluken'in de aralarında bulunduğu HDP'li üst düzey siyasilerin kitapları için Diyarbakır'da bir imza kampanyası düzenlendiği bilgisine fotoğraf eşliğinde yer verilmiştir. "Demirtaş ve Baluken İçin İmza Günü" başlığının yer aldığı bu bölümde çok sayıda kişinin kitabı olmakla birlikte, tutuklu Demirtaş ve Baluken isminin başlık yoluyla öne çıkarıldığı görülmektedir. Bu isimlerin başlık yoluyla öne çıkarılması ise haberin tümünde yer alan mağduriyet düşüncesinin daha da pekişmesine yol açmaktadır.

Haberin gövdesinde Demirtaş'tan alıntılanan "İktidarda Olandan Daha Güçlüyüm" cümlesinin başlık olarak seçildiği görülmektedir. İktidarda olan ifadesiyle mevcut Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kastedildiği anlaşılırken, ifadenin Demirtaş'a ait olduğu tırnak içinde verilerek belirtilse bile, sadece başlıkta böyle bir ifadenin kullanılması dahi Erdoğan aleyhinde bir yanlılık oluşmasına yol açabilecek bir kurgulama yapıldığı düşüncesine yol açabilmektedir.

Haberin alt başlığında Demirtaş'ın, adil yargılanmadığım için 20 aydan beri hapishanedeyim, bir bakıma burada siyasi rehine olarak tutuluyorum biçimindeki ifadesine yer verilmiştir. Burada ifadenin Demirtaş'a ait olduğu belirtilmekle birlikte, dedi sözcüğünün

seçilmiş olması Demirtaş'ın bu düşüncesinin bir iddiadan öte anlamı olduğunun kanıtıdır. Dedi yerine iddia etti ifadesi kullanılmış olsaydı Demirtaş'ın siyasi rehine olduğu yönündeki tezine mesafeli bir yaklaşım getirilmiş olacaktı. Oysa, dedi sözcüğü iddiayı yoruma açık hale getirerek, gazete tarafından bu iddiaya ters bir düşünce ortaya konmadığının anlaşılmasına yol açmaktadır.

Haberin gövdesinde tutuklu olan Demirtaş'ın yabancı bir muhabire avukatı aracılığıyla aktardığı demece yer verilmiştir. Demirtaş ifadelerinde, denk olmayan bir seçim yarışı içinde bulunduğu, bununla birlikte seçmen nezdinde iyi bir durumda olduğu düşüncesini belirtmektedir. Cumhuriyet gazetesi, Demirtaş'ın ifadelerini tırnak içinde verirken, ifadelerinin sonuna eklediği, dedi, ifadesini kullandı, yanıtını verdi ibarelerini seçerek bu söylemlere iddiadan öte anlamlar yüklemektedir. Cumhuriyet, Demirtaş'ın söylemleri içindeki ithamlar için tarafsız durmayı tercih ederek, objektif ama iktidar aleyhinde bir duruş sergilemektedir. Zira, Demirtaş açıklamalarının hemen tamamında suçsuz yere hapiste olduğu söylemini yinelemektedir. Gazete, bunun Demirtaş'ın düşüncesi olduğunu görmezden gelmekle bu söylemi örtülü de olsa desteklemektedir. Örneğin, Demirtaş tutuklu olmasını sadece AKP ve Erdoğan eleştirisine bağlamaktadır. Oysa, seçim sonrası ortaya çıkan siyasi ve askeri gelişmelerde Demirtaş'ın Partisi'nin diğer siyasi partilerle çok farklı bir noktada durduğu açık biçimde ortaya çıkmıştır. (Barış Pınarı Harekâtında HDP diğer tüm siyasi partilerden farklı bir tutum takınmıştır. Bu durum Demirtaş'ın sadece Erdoğan ve Ak Parti'yi eleştirdiğim için tutuklandım iddiasını zayıflatmaktadır)

Haberde ayrıca, Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ın Twitter'dan paylaştığı düğün videosuna ayrı bir yer ayrılmıştır. "Başak Demirtaş: Sen Çal Ben De Halay Çekeceğim" başlığının bu bölümde yer aldığı görülmektedir. Başlığın altındaki metinde yer alan içerikte ise, tıpkı düğünlerinde olduğu gibi Demirtaş'ın saz çaldığı, eşi Başak Demirtaş'ın ise oynadığı günlerin özleminin yansıtıldığı görülmektedir. Eşinin sosyal medya iletisi üzerinden Demirtaş'ın özgür, iyi günlerine gönderme yapıldığı gözlenmektedir. Demirtaş'ın haberi içinde böylesine duygu yüklü bir Twit'e yer verilmesi, saz çalmak, düğün, gibi temaların habere yansıtılması okuyucuda; Demirtaş'ın ailesinden ayrı hapiste ömür çürüten ve o günlerin özlemini çeken bir siyasi tutuklu imgesi oluşturmaktadır. Eşinin sosyal medya paylaşımının bu haber içinde yer alması Demirtaş için ayrıca bir olumlama oluşturduğu gözlerden kaçmamaktadır.

Gazetede aynı gün, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin İstanbul Kadıköy'de düzenlediği gece mitingine de yer verilmiştir. Haberin başlığı ve alt başlığında Muharrem İnce'nin olumlandığı anlaşılmaktadır. Haberde "Gece Yarısı Mesajı: Birinci Turda

Biter" başlığı yer almaktadır. Başlık, Muharrem İnce'nin konuşmasından alınmakla birlikte tırnak içinde verilmemiştir. Başlık yoluyla üretilen söylem, 24 Haziran seçimlerinde Muharrem İnce'nin ilk turda dahi seçimi kazanabileceği düşüncesidir. Bu söylem özellikle "Birinci turda biter" ifadesiyle ortaya konmaktadır.

Haberin alt başlığında, yine CHP ve Muharrem İnce lehine bir yanlılık yapıldığı gözlenmektedir. "Kadıköy'deki Gece Yarısı Mitingi Cumhuriyet Bayramı Fener Alayını Hatırlattı" ifadesine yer verilen alt başlıkta, özellikle Cumhuriyet Bayramı benzetmesinin bulunması yanlılık oluşturmaktadır.

Haberin gövdesi, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Kadıköy'de gece yarısı miting yaptığı bilgisiyle başlamıştır. Gövde metninin girişinde İnce'nin, Erdoğan tarafından dillendirilen seçimi kaybedersen siyaseti bırakacak mısın? Şeklindeki sorusuna yanıt verdiği anlaşılmaktadır. İnce, Erdoğan'ın belirleyeceği bir kanalda kendisi ile tartışmasını bunun ön koşulu olarak sunmakta ve televizyondaki bu tartışmadan sonra seçimi kaybetmesi durumunda siyaseti bırakacağını söylemektedir. İnce, konuşmasında Erdoğan ile arasında yalnızca 1-2 puanlık fark kaldığını belirterek bu gidişle aralarındaki farkın hızla kapanıp ilk turda dahi Erdoğan'ın önüne geçeceği düşüncesini ileri sürmektedir.

Haberin devamında İnce'nin gece mitinginin planlanmasına rağmen yoğun kalabalık nedeniyle yürüyüş bölümünün yapılamadığı bilgisine yer verilmiştir. Bu durum haber metninde yoğun katılım ve on binlere konuştu gibi olumlayıcı ifadelerle yer almaktadır. Haber mikro boyutta düşünüldüğünde İnce'nin mitinginin gece yapıldığının özellikle belirtilmesi sentaktik yapı üzerinden bir olumlama meydana getirmektedir.

Haberin devamında İnce'nin, Erdoğan tarafından dile getirilen kıraathane projesini eleştirdiği görülmektedir. Bu bölümde "Kekler Benden" sözü alt başlığa taşınmıştır. İnce kıraathanenin iş yapmayan insanların gideceği mekân olduğunu belirterek, Erdoğan'ın da emekliliği geldiği için kıraathaneye gidebileceğini, bu durumda kekleri ise kendisinin ısmarlayacağını söylemektedir. İnce, Erdoğan'ın kıraathane projesini hafife almaktadır.

Haberin devamının İnce'nin Erdoğan için söylediği eleştirilerle sürdürüldüğü görülmektedir. Kadıköy'de, hükümete zayıf karne verme eylemini gerçekleştiren gençlerin gözaltına alınıp şiddet uygulandığını söyleyen İnce, ben de hükümete zayıf karne veriyorum, beni de mi dövdüreceksiniz sözlerini kullanmakta ve beni de mi dövdüreceksiniz ifadesinin alt başlıkta yer aldığı görülmektedir. İnce, sözlerinin devamında Erdoğan'ın çeşitli konular sebebiyle vatandaşlar arasında ayırım yaptığını söyleyip kendisinin bu anlamda kapsayıcı bir şemsiye gibi her vatandaşa eşit davranacağı mesajını vermektedir.

Haber tematik olarak seçim yarışını İnce'nin önde götürdüğü düşüncesi paralelinde oluşturulmuştur. Yoğun kalabalığın gece yarısı olmasına rağmen dağılmaması ve yürüyüşün dahi izdiham sebebiyle geçekleştirilmediği gibi ifadeler bu düşünceyi pekiştirmektedir. Cumhuriyet bayramı ve fener alaylarıyla topluluğun özdeşleştirilmesi de İnce'ye verilen önemli bir destek olarak göze çarpmaktadır.

11 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Muharrem İnce'nin İstanbul'un bazı ilçelerinde yapmış olduğu mitingleri manşete taşımıştır. Haberin temasının AKP eleştirisi olduğu gözlenmektedir. Haberin başlığının hemen üstünde ve gazete logosunun sağ tarafında yer alan ibare, Cumhuriyet gazetesinin AKP'ye bakışını yansıtmaktadır. "İnce, AKP'deki dönüşümü böyle tanımladı" ifadesi ile gazete, AKP'de bir dönüşüm yaşandığı hükmünü koymuş bulunmaktadır. Haberin başlığı ise, bu dönüşümün ne yönde olduğunu İnce'nin sözleri üzerinden açıklamaktadır. Başlıkta, tırnak içinde " Erdoğan Beyaz Türk" ifadesi yer almış ve böylelikle gazetenin ortaya koyduğu dönüşümün iddiasının, bir anlamda da değişimin ne yönde olduğu açıklanmıştır.

Haberin spotunda İnce'nin kendisini Türkiye'nin zencisi olarak konumlandırdığı, gazetenin de Erdoğan'ı Beyaz Türk yani elit olarak tanımladığı, böylelikle İnce'nin mağdur olan kesimin bir üyesi olduğu mesajını verildiği görülmektedir.

Haberin gövdesinde Muharrem İnce'nin Esenyurt, Bağcılar, Bahçelievler ve Küçükçekmece ilçelerindeki toplantılardaki söylemlerine yer verilmiştir. Haberin girişinde bu ilçelerin AKP'li seçmenlerin yoğun olarak yaşadığı yerler olduğu bilgisi verilmiştir. İnce'nin Esenyurt mitinginde vatandaşlar tarafından "Hak hukuk adalet" "Başkan İnce" sloganlarıyla karşılandığı, toplantıya Bakırköy ve Şişli belediye başkanlarının da katılarak İnce'ye destek verdiklerine değinilmiştir. Haberde ayrıca, emeklilikte yaş sınırına takılanların oluşturduğu dernek üyelerinin de İnce'ye teşekkür ettikleri yer almıştır. Böylelikle meydanlardaki vatandaşların, kendi partisindeki diğer siyasilerin ve toplumun çeşitli kesimlerinin İnce'ye destek verdiği düşüncesi oluşturulmuştur. İnce için, meydandakilerin olumlu sloganlarıyla karşılanan, diğer belediye başkanları tarafından desteklenen ve dernek üyelerince kendisine teşekkür edilen bir lider imajı çizilmiştir.

Haberin devamı İnce'nin aynı zamanda en büyük rakibi olan Erdoğan hakkındaki eleştirilerine ayrılmıştır. İnce ifadelerinde kendisini ülkenin zencisi, rakibini ise Beyaz Türk olarak konumlandırarak halktan birisi olduğu söylemi oluşturmaya çalışmıştır. İncenin sözleri alt başlılara taşınarak bu söylemin ön plana çıkarıldığı anlaşılmaktadır. "Türkiye'nin Zencisiyim" "81 Milyonu Seviyorum" ifadeleri İnce'nin sözlerinden yola çıkılarak haberin alt başlıklarını oluşturmuştur. İnce'nin ifadelerinin tamamını tırnak içinde veren gazete,

söylenenleri ve ithamları iddia olduğuna değinmeyerek bunları ifade etti, belirtti gibi açıklamaları olumsuzlamadan vermeyi tercih etmiştir.

Haberin bir bölümünde, Cumhurbaşkanı'nın geldiği yeri unuttuğu ve eskisi gibi davranmadığı şeklindeki ifadelere yer verilmiş, böylelikle İnce'nin üretmiş olduğu söylemin gazete tarafından da benimsendiği görülmüştür.

Haberin ayrı bir bölümünde "Bağcılar'da İnce Rüzgârı" başlığı altında İstanbul Bağcılar mitingi hakkında bilgi verilmiştir. Sentaktik yapıda yer alan İnce rüzgârı ifadesiyle İnce'nin açık biçimde olumlandığı anlaşılmaktadır. Haberin gövdesinde de İnce'nin yaptığı açıklamalarda, Bağcılar semtinin muhafazakâr kimliği sebebiyle kendisine destek vermeyeceğinin düşünüldüğü oysa meydandaki kalabalığın bunun aksini ispat ettiği söylemini dillendirdiği gözlenmektedir. Buradaki İnce rüzgârı ifadesinin de bu düşünce paralelinde oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Haberin devamında İnce'nin mitingine Bahçelievler ve Küçükçekmece'de devam ettiği bilgisine yer verilmektedir. Burada kullanılan alt başlıkta ise "Bay Bay Recep..." ifadesine yer verilerek Erdoğan'ın "Bay Kemal, Bay Muharrem" söylemlerine karşı ironik bir karşı söylem üretildiği görülmektedir. Burada İnce'ye ait olan ve Cumhurbaşkanını hafife alan ifadelerin gazete tarafından haber metninin sentaktik yapısı içinde ön plana çıkartılarak etkisi artırılmaya çalışılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 11 Haziran 2018 tarihli nüshasında, TRT ve özel televizyon kanallarının 24 Haziran seçim sürecinde muhalefet partilerine çok az, ya da hiç yer ayırmadığı hakkındaki habere yer verilmiştir. Sinan Tartanoğlu imzasını taşıyan haberin başlığında bu durum ilginç bir benzetmeyle aktarılmıştır. "TV'lerde Muhalefete 'Karartma Günleri'" ifadesi başlık olarak kullanılmıştır. Karartma günleri benzetmesiyle televizyonların muhalif partileri görmezden geldiği söylemi dramatik biçimde ortaya konmuştur.

Haberin spotunda, hükümete yakın televizyon kanallarının Mayıs ayının başından 3 Haziran tarihine kadarki süreçte CHP, İyi Parti, HDP ve Saadet Partisiyle ilgili haberlere neredeyse 1 saniye dahi yer vermediği şeklinde mübalağa yapılmıştır. Haberin başlığı ve spotundaki söylemden anlaşılan ise, Cumhuriyet gazetesinin ayrımcılık olarak nitelediği bu durumdan son derece rahatsızlık duyduğudur.

Haberin gövdesinin, başlık ve spotta oluşturulan yargının ispatı niteliğindeki sayısal verilerden oluştuğu gözlenmektedir. Haberin hemen girişinde, Televizyonların seçim dönemlerinde eşit ve adil davranmalarını gerektiren yasal düzenleme bulunmasına rağmen OHAL kararnamesi nedeniyle YSK'nin bu görevi yerine getiremediği ve bundan dolayı da hükümete yakın televizyonların bunu fırsat bildiklerine değinilmiştir. Haberde, İnce'nin

NTV'de katıldığı programda, Erdoğan'ın 17 mitinginin kanalda baştan sona verildiğini oysa kendisinin hiçbir mitinginin başından sonuna kadar yayınlanmadığını belirttiği bilgisi yer almaktadır.

Haberde yer alan bilgilerin, CHP kontenjanından seçilmiş 2 RTÜK üyesi tarafından hazırlanan rapora dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu Rapora göre, hemen tüm özel televizyon kanallarında Cumhur İttifakı partileri ve özellikle de AKP ve MHP'ye muhalefet partilerinden daha çok yer ayrıldığı ifade edilmektedir. Haberin "TRT'de İstikrar" başlığı altında verilen diğer bir bölümünde ise, TRT'nin yayın politikasının istikrar sözcüğü üzerinden ironik bir dille eleştirildiği görülmektedir. Haberde ayrıca, TRT'de AKP ye 61 saat yer ayrılırken CHP'ye ise 9,5 saat yer verildiği aktarılmıştır. Vatan Partisi ve HDP'ye ise hiç yer verilmediğinin altı çizilmiştir.

Haberin devamındaki alt başlıkta "5 Yandaşta Muhalefet" başlığı tercih edilerek, 24 TV, Akit TV, TGRT Haber, TV Net ve Ülke TV'nin de iktidar partisinin seçim çalışmalarına ağırlıklı olarak yer verdikleri bilgisi verilmiştir.

Haberin son bölümünde, yukarıda isimleri verilen ve hükümet yanlısı olarak nitelenen 5 kanal dışında CNN Türk kanalı için de eleştirel bir başlık kullanılması dikkat çekmektedir. " CNN TÜRK'te Muhalefet Körü" başlığının kullanıldığı bu bölümde; kanalın Cumhur İttifakına 60 saat, Millet İttifakı haberlerine ise 28 saat yer verdiği bilgisi yer almıştır. Haber metninin tamamında ise, HDP'nin televizyon kanalları tarafından görülmeyen bir parti olduğu düşüncesinin altı özellikle çizilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi bu haber özelinde, medyanın iktidar yanlısı olarak gördüğü yayın politikasını eleştirmekte ve bunun etik olmadığı düşüncesini inşa etmeye çalışmaktadır. Gazete bu savını kanıtlamak için rakamsal verilerin yer aldığı ve uzman kişilerce hazırlanmış bir rapordan yararlanmaktadır. Böylece savunduğu retoriği güçlendirme yoluna gitmektedir.

12 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muammer İnce'nin Diyarbakır mitingine geniş yer ayırmıştır. Haberdeki hâkim temanın Kürt sorunu olduğu anlaşılmaktadır. Miting manşetten verilmiş, iç sayfada ise detaylara değinilmiştir. Haberin ilk sayfadaki başlığında "Adını Koyalım: Kürt Sorunu" başlığı kullanılırken "Adını Koyalım" ifadesinin kırmızı fon üstünde çarpıcı bir tasarımla verildiği görülmektedir. Bu durum, gazetenin de sorunun temelde "Kürt Sorunu" ifadesiyle anlam bulacağını benimsediği ve belli bir etnik gruba yönelen maddi ve manevi ihlaller olduğu düşüncesini inşa etmeye çalıştığına işaret etmektedir. Haberin üst başlığının da bu düşünce paralelinde oluşturulduğu görülmektedir. "Muharrem İnce Diyarbakır Mitinginde 'Kürt Sorununu Çözmek İstiyorum'

Dedi" cümlesinden oluşan üst başlığın, Kürt Sorunu temasına baskın biçimde yer vermekte olduğu görülmektedir.

Haberde İnce'nin miting meydanında halka seslendiği bir görsel kullanılmış ve fotoğrafın altına "Tarihi Miting" ibaresi kırmızı renkle dikkat çekecek biçimde yazılarak olumlama yapılmıştır. Fotoğrafın altında yer alan ifadelerde ise, Erdoğan'ın taşıma partililerle doldurmaya çalıştığı meydanın bu mitingde çok yoğun bir kitle ile doldurulduğu ifadesine yer verildiği görülmektedir. Yoğun kalabalık karşısında İnce'nin kendisinin de şaşkınlık yaşadığı belirtilirken, meydanda toplananların ise "Seloya Özgürlük" sloganları atarak tutuklu HDP Eş Başkanı Selahattin Demirtaş'a destek verdikleri anlaşılmıştır.

Haberin ilk sayfada verilen kısmında " Büyük Kalabalık" ve "Çözüm Yeri Meclis" alt başlıkları kullanılmıştır. İlk başlıkla, meydanda büyük bir kalabalık bulunduğu, dolayısıyla İnce'ye verilen desteğin büyük olduğu söylemi yeniden üretilirken, ikinci başlık altında İnce'nin adını "Kürt Sorunu" koyalım dediği, sorunla ilgili çözüm için meclisi adres gösterdiği bilgisine yer verilmiştir.

Haberde ayrıca Muharrem İnce'nin eşi Ülkü İnce'nin, Selahattin Demirtaş'ın eşini ziyaret ettiği bilgisi fotoğraf eşliğinde verilmiştir. Bu fotoğrafla CHP ve İnce'nin Demirtaş konusunda iktidar partisiyle aynı görüşte olmadığı anlaşılabilmektedir.

Aynı haber gazetenin iç sayfasında İnce'den alıntılanan "Sorunu Çözeceğim" başlığıyla verilmiştir. Alt başlıkta da bu paralelde, CHP Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin Kürt sorununu çözeceği ve bu konuda adres olarak Meclis'i gösterdiği bilgisine yer verilmiştir. Burada, İnce'nin kendi telefonuyla kalabalık ve kendisinin kadrajda yer aldığı bir fotoğrafına yer verildiği görülmüştür.

Haberin gövdesinin, İnce'nin Kürt Sorununu çözmek istediği yönündeki açıklamalarıyla başladığı görülmektedir. İlk alt başlıkta "Siyaseti Uzlaştıracağım" cümlesine yer verilmiştir. İnce'nin, diğer partiler gibi HDP ile de görüşeceğini ve iktidar partisinden eleştiri alan Demirtaş ziyaretiyle ilgili olarak ta "Bu konuda Kimseden izin alacak durumda değilim" ifadesini kullandığı yazılmıştır. Böylelikle, iktidar kanadından gelen bu konudaki eleştiriyi savuşturma yoluna gitmiştir.

Haberin devamında İnce'nin Milletvekillerinin dokunulmazlıkları konusundaki görüşlerinin ele alındığı görülmektedir. İnce, dün olduğu gibi bugün de dokunulmazlığa hayır diyeceğini ve aynı noktada olduğunu belirtmektedir.

"Sizi Aldatmaya Gelmedim" alt başlığı altında İnce'nin seslendiği Diyarbakırlılara, onları aldatmaya gelmediğini ve gençliğinde Diyarbakırlı Şair Ahmet Arif'in "Hasretinden

Prangalar Eskittim" şiirini ezberlediğini de belirtmiştir. İnce, Kürtler 'in onare edilmek istendiğinin altını ise özellikle çizmiştir.

Haberin iç sayfadaki bölümünde ayrıca "Diyarbakır'dan Güçlü Mesaj" başlığına yer verildiği görülmüştür. Muharrem İnce'nin söylemlerinin resmi ideolojiyle paralel olmadığı ifadelerinden ortaya çıkmaktadır.

12 Haziran 2018 Tarihli Cumhuriyet gazetesinde, 6-7 Ekim 2014 tarihinde Güneydoğu illerinde medyadan gelen sokak çatışmaları hakkında HDP Eş Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın iddialarının yer aldığı bir habere yer verilmiştir. Haberin başlığı için "'Kobani' Yalanları" ifadesi tercih edilmiştir. Böylelikle gazete, Demirtaş'ın bu konudaki açıklamalarını sahiplenmiş gözükmektedir. Zira Demirtaş'ın bu olaylarda kabahati olduğu söylemi Cumhurbaşkanı tarafından daha önce farklı zamanlarda dillendirilmiş ve basında yer bulmuştur. Tutuklu olan Demirtaş'ın sosyal medya yoluyla bu konuya cevap verdiği ve Erdoğan'ı yalan söylemekle itham ettiği haberin içeriğinden anlaşılmaktadır. Gazetenin başlığa taşıdığı bu iddia ise açıkça Cumhurbaşkanını hedef almaktadır. Zira ifade tırnak içinde dahi verilmemiştir.

Tıpkı başlıkta olduğu gibi haberin spotunda da, Erdoğan'ın 6-7 Ekim olayları hakkında yaptığı tüm açıklamaların Demirtaş tarafından hem de tek tek yalanlandığı bilgisine yer verilmiştir. Haberin sentaksında özellikle tek tek ifadesinin yer almış olması da, konuya derinlemesine bir vurgu yapıldığını göstermektedir.

Haberin gövdesinde HDP tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın Twitter üzerinden Erdoğan'a seslendiği anlaşılmaktadır. Demirtaş'ın açıklamalarında, 6-7 Ekim olayları için kendisini suçlayan Erdoğan'a olaylarla ilgisi olmadığı yönündeki kanıt sunma çabası içine girdiği görülmektedir. Demirtaş'ın olayların tarihinin yanlış verildiği, olaylardan etkilenen sayısının hatalı olduğu, kendisi ve parti üst düzeyinden kimsenin bu konu ile ilgili yargılanmadığı gibi savlar ileriye sürerek Erdoğan'ın açıklamalarını etkisiz hale getirmeye çalışmakta olduğu anlaşılmaktadır. Demirtaş açıklamalarında, Erdoğan'ın olaylardan sonra dahi kendileriyle 5 ay boyunca çözüm süreci bağlamında görüşmeyi sürdürdüğünü dile getirerek hakkındaki iddialara bu yolla cevap vermeye çalıştığı haber metnine yansımaktadır.

Demirtaş'ın sosyal medya hesabı üzerinden hakkındaki iddialara yer vermiş olması ve bu iddiaların habere konu edilmesinde sorun bulunmamakla birlikte, haberin başlığı ve spotunda Erdoğan'ın açıkça olumsuzlandığı göze çarpmaktadır. Bu durum ise, Cumhuriyet gazetesinin seçim süreci boyunca Erdoğan karşıtı ve Demirtaş lehine bir pozisyonda bulunmasıyla açıklanabilir.

13 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Cumhur İttifakını ele alan bir habere manşetten yer vermiştir. Haberin başlığı ve üst başlığında Cumhur İttifakında işlerin yolunda gitmediği söyleminin inşa edildiği gözden kaçmamaktadır. Haberin başlığı "İttifak Çatlağı Gizlenemiyor" şeklinde oluşturulmuştur. Cümle sentaksında özellikle çatlak ve gizlenemiyor sözcüklerinin olumsuz anlam yarattığı görülmektedir. Haberin üst başlığın da ise, "AKP ve MHP arasındaki oy hesabı güven bunalımı yarattı" şeklinde bir cümle tercih edilmiştir. Buradaki olumsuzlamanın ise, bunalımı yarattı ifadesiyle oluşturulduğu anlaşılmaktadır.

Bahçeli ve Erdoğan'ın yan yana fotoğraflarının haberde kullanıldığı ve her ikisinin de gülümsemeyen düşünceli yüz ifadelerinin olduğu pozlarına yer verildiği görülmektedir. Haberin ilk sayfada yer alan bu kısmında "AKP hep kendine çalışıyor" ve "Bahçeli AKP'yi Eleştiriyor" şeklinde iki ayrı alt başlığa yer verilmiştir. Bu alt başlıklar altında ise AKP ve MHP'nin görünürde müttefik olmakla birlikte sahada birbirlerinden oy kapma yarışı içinde oldukları, bu durumun ise partilerde rahatsızlık oluşturduğu teması üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Hatta bu rahatsızlığı örneklendirmek amacıyla, AKP Anakara Milletvekili ve önceden MHP saflarında siyaset yapan Tuğrul Türkeş'in, seçimden sonra ittifakın devam etmeyeceği yönündeki açıklamaları kanıt olarak sunulmuştur. Böylelikle, AKP ve MHP arasında sorun yaşandığı şeklindeki retoriğin, kanıt gösterme yoluyla pekiştirilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Manşetten verilen habere, ayrıca iç sayfada da geniş yer ayrılmıştır. Burada özellikle dikkat çekecek bir tasarımla ayrıca "Sular Durulmadı" ibaresi yer almıştır. Başlıkta ise "Cumhur'da Kriz Tırmanıyor" ifadesiyle gazetenin ilk sayfasındaki söylemin güçlendirildiği görülmüştür. Haberin spotunda iki parti arasındaki oy kapma yarışının ittifakın zayıflamasındaki en büyük neden olduğuna değinilmiştir.

Haberin gövdesinde seçimlere az bir zaman kala iki parti arasında ittifakın gittikçe zayıfladığı iddia edilmiş ve buna neden olarak ta partilerin birbirinden oy kapma yarışı içinde olmaları gösterilmiştir. "AKP'den Oy İkame Ediyor" alt başlığı altında, MHP'nin özellikle AK Parti'nin güçlü olduğu doğu illerinde oy devşirme peşinde olduğu yönündeki düşüncelere yer verilerek, AK Parti Milletvekillerinin de bu durumdan rahatsız olduğuna değinilmiştir. Vekillerin son dönemde, özellikle Afrin Harekâtı sonrası milliyetçi söylemlerde yaşanan güçlenme ile birlikte oyların MHP'ye kayacağından endişe ettikleri düşüncesine yer verilmiştir. "İttifak Değil AKP Vurgusu" başlığı altında ise MHP'li siyasilerin ittifakın kendilerinden ziyade AK Parti'nin çıkarlarına hizmet ettiği yönündeki düşüncelerine yer verildiği görülmektedir. "Ankara'daki Ülkücü Geçmişli Adaylar" alt başlığı altında da yine bu

şehir için gösterilen adayların MHP'li geçmişe sahip olmaları, AK Parti'nin MHP'den oy kapmaya çalıştığı şeklinde yorumlandığının düşünülmesine yol açtığı ifade edilmektedir.

Haberin tamamındaki hâkim düşüncenin, AKP ve MHP'nin görünürde bir ittifak içinde yer almakla birlikte, ittifakın geleceği olmadığı şeklinde bir söylem yaymayı amaçlamakta ve bunu kanıtlamak için de her iki parti kesimlerinden duyulan rahatsızlıkların örnek olarak gösterildiği anlaşılmaktadır.

13 Haziran 2018 günü Cumhuriyet gazetesinin iç sayfasında yer alan başka bir haberde, Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yurtdışındaki seçmenler için yazdığı mektubu ele alan haberde; manşetten verilen haberde olduğu gibi Cumhur ittifakında sorun yaşanıyor söyleminin sürdürüldüğü görülmektedir.

Haberin başlığı için tercih edilen "Gurbetçiye Mektupta İttifakın Adı Yok" ifadesiyle Erdoğan'ın MHP'yi önemsemediği söylemi oluşturulmaktadır. Aykut Küçükkaya imzasını taşıyan haberin gövdesinde, seçimlere 11 gün kala yurt dışında oy verme işlemlerinin devam ettiği, Cumhurbaşkanı adayı Erdoğan'ın ise, yurtdışı seçmenlerine yönelik iki sayfalık bir mektup kaleme aldığı bilgisine yer verilmiştir. Haberde, mektupta Cumhur ittifakı ve MHP'den ise bahsedilmediğinin altı çizilmiştir. Erdoğan'ın adeta ittifakı unuttuğu ve yalnızca kendi partisi için seçmenlerden oy istediği bilgisine yer verilmiştir.

14 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın partisinin İstanbul mahalle başkanları toplantısında yaptığı açıklamalar ve sosyal medyaya yansıyan videolar konu edilmiştir. Haberin başlığı ve içeriğinden söz konusu videoların HDP ile ilgili olduğu ve toplantıya katılanlar tarafından sosyal medyaya sızdırıldığı anlaşılmaktadır. Haberin mikro analizinde, "HDP Üzerinde Çalışın" başlığının üzerindeki ifadelerde ise "Erdoğan'ın Sosyal Medyada AKP'liler Tarafından Paylaşılan Videolarında Skandal İfadeler" üst başlığında, özellikle skandal sözcüğünün seçilmesi gazete tarafından habere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşıldığını göstermektedir.

Haberin hemen altında yer alan Erdoğan fotoğrafının bilgi yazısında ise, Erdoğan'ın 24 Haziran seçimleri için çantada keklik değil ifadesine yer verilmiştir. Fotoğrafın altında paylaşılan bu bilgi ile 24 Haziran seçimlerinin AKP için zor bir süreç olacağı izlenimi güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Haberde, Erdoğan'dan alıntılanan iki alt başlık kullanılmıştır. Bu alt başlıklardan ilkinde "Dışarıda Konuşmam" ifadesiyle Erdoğan'ın toplantıda söylediği sözlerin gizli ve herkesle paylaşılmayacak bilgiler ihtiva ettiğine özellikle vurgu yapılmıştır. Haber metninde, sosyal medyaya sızdırılan videoların toplantıya katılan partililer tarafından yüklendiği ve

Erdoğan'ın bu toplantıda düşüncelerini dışarıda paylaşmadığını sadece partililerle paylaştığını özellikle de HDP'nin yakın markaja alınarak takip edilmesi gerektiğini söylediği anlaşılmaktadır. Bu haber metninde verilmek istenen iki düşüncenin öncelikle Erdoğan'ın kamuoyundan sakladığı ayrı bir ajandası olduğu ve parti içinde Erdoğan karşıtı, Erdoğan'ın konuşmalarını basına sızdırıp zor durumda bırakacak bir damar olduğu söylemleri olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci alt başlıktaki "Başlamadan Bitiririz" ifadesi yine Erdoğan'dan alıntılanmıştır. Haberin metninde ise Erdoğan tarafından partililere seçim sandıklarına sahip çıkmaları yolunda uyarılarda bulunduğuna yer verilmiştir. Erdoğan'ın uyarıları içinde özellikle diğer partilerden gelmeyen sandık görevlisi olabileceği, bu durumda AKP'li sandık görevlilerinin gelmeyenin yerine geçmek suretiyle sandıkta üstünlük sağlayabileceğine değindiği anlaşılmıştır. Böylelikle Erdoğan'ın seçimlerde hileye başvuracağı söylemi üretilmeye çalışılmıştır.

Haberin tamamındaki hâkim söylemin, Erdoğan'ın HDP'den çekindiği ve gerçek anlamda bir rakip olarak gördüğü düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır. Haber içeriğinde özellikle HDP'nin markaja alınması talimatının verilmesi de bu durumun kanıtı olarak gösterilmektedir. Diğer yandan seçim süreci boyunca Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerde genellikle HDP'den yana tavır alındığı gözlenmektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki diğer bir haberde, AKP'li Amasya Belediye Başkanlığı tarafından verilen iftar yemeği eleştirel bir bakış açısıyla metne dökülmüştür. Haberin tamamındaki söylemin, AKP ile halk arasında kopukluk olduğu düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır.

"İftarında Protokolü Oldu" başlığı kullanılan haberde, başlık üzerinden toplumsal eşitsizlik mesajı verilmiştir. İftar yemeğinde siyasiler ile halka eşit davranılmayıp, ayrımcılık yapıldığı düşüncesi verilmeye çalışılmaktadır. Bu düşüncenin oluşmasında ise özellikle haberin sentaktik yapısında tercih edilen "Protokol" sözcüğünün etkili olduğu düşünülebilir. Protokol sözcüğü hiyerarşik yapıyı çağrıştırması bakımından olumsuz bir anlamın inşasına yol açmaktadır. Haberin üst başlığında seçilen sözcükler de yine başlıkta inşa edilen ayrımcılık vurgusunu pekiştirmektedir. "Amasya'daki AKP iftarında vatandaşa kumanya verildi, siyasilere ziyafet çekildi" ifadesiyle kumanya ve ziyafet sözcükleri üzerinden kıyaslama yoluyla bir retorik oluşturulmaktadır. Başlık ve üst başlıktaki retoriğin AKP'nin halka mesafeli yaklaştığı ve değer vermeyerek ayrımcılık yaptığı düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinde devrin Başbakanı Binali Yıldırım'ın AKP'li Amasya Belediyesinin verdiği iftar yemeğine katıldığı ve yemekte protokol ile halk arasında ayrımcılık yapıldığı düşüncesinin işlendiği görülmektedir. Siyasiler ile halk arasına beyaz bir örtü çekilerek ayrı yerlerde iftar ettikleri, yemek çeşidi ve yemekte kullanılan tabak, kaşık, çatal gibi malzemeler arasında da farklılık olduğunun özelikle altı çizilmiştir. Haberde, halk ile protokolün ayrılmasıyla birlikte, korumaların da iftar alanında bulunduğuna yer verilmiş, siyasiler ile halk asrında bir uçurum oluştuğu izlenimi daha da kuvvetlenmiştir. Kullanılan fotoğrafların retoriğin güçlendirilmesi ve kıyas yapılmasına hizmet ettiği görülmektedir. İlk fotoğrafta sağ tarafta AKP'li siyasiler ve beyaz bir perde ile ayrılan sol tarafta ise sıradan halk gösterilmiş, böylelikle aralarına bir set çekildiği görüntü yoluyla da belirtilmiştir. Kullanılan diğer iki fotoğraftan birinde zengin bir siyasi masası, hemen yanında ise ona göre son derece gösterişsiz ve fakir bir sıradan halk yemek masası kullanılmıştır. Böylelikle, AKP'nin iftar gibi eşitliğin öncelikli olması gereken dini bir programda dahi halkla arasına mesafe koyduğu söylemi yazınsal ve görsel biçimde ispatlanmaya çalışılmıştır.

15 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'ın 14 Haziran'da yapmış olduğu Yalova mitingi haberine yer vermiştir. "Meydan Boş Kaldı" başlığının kullanıldığı haberdeki fotoğraf ise, başlıktaki retoriği güçlendirmektedir. Kullanılan fotoğrafta, aralarında büyük boşluklar olan, ellerinde bayraklarla dolaşan vatandaşların olduğu bir kare yer almaktadır. Fotoğrafın üst kısmına büyük puntolarla ve kırmızı renkte dikkat çekecek biçimde Yalova ibaresinin yerleştirildiği görülmektedir.

Hazal Ocak imzasını taşıyan haberin üst başlığında ise, Erdoğan'ın CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin memleketinde düzenlediği mitingin sönük geçtiği ve vatandaşların daha toplantı bitmeden alanı terk ettikleri bilgisine yer verilmiştir. Üst başlıkta kullanılan sönük geçti ibaresi, haberin tümünde yer alan söylemin özeti gibidir. Haberin tamamındaki söylem Erdoğan'ın, İnce'nin memleketinde seçmenden yeterli ilgiyi göremediği düşüncesidir. Üst başlıkta yer alan "Yurttaşlar miting bitmeden meydanı boşaltmaya başladı" ifadesi ilk cümlede yer verilen temayı daha da güçlendirmekte, vatandaşların toplantıyı tercih etmediği, gelenlerin de kısa bir süre sonra sıkılarak alanı terk ettikleri bilgisi yer almaktadır.

Haberin gövdesinde de başlık ve üst başlıkta yer alan söylemin devam ettirildiği göze çarpmaktadır. Haberin ilk cümlelerinde Erdoğan'ın mitingine desteğin sönük olduğu ve katılanların da bitmesini beklemeden alanı terk ettikleri bilgisine yeniden yer verilmektedir. Haberin devamında Erdoğan'ın mitingi sırasında diğer parti mitinglerinde olmayan bir

yoğunluktaki güvenlik önlemine dikkat çekilmekte, başka şehirlerden de güvenlik güçlerinin gelerek takviye sağlandığına değinilmektedir. Böylelikle, AKP'nin diğer partilerin aksine halkla arasında, daha az güvene dayalı bir ilişki olduğu söylemi inşa edilmeye çalışılmaktadır. Bu durum haberin gövdesinde yer alan alt başlığa da yansımıştır. "Olağanüstü Önlem" ifadesinin yer aldığı alt başlık tırnak içinde verilmemiş ve olağanüstü sözcüğü ile abartılı bir güvenlik olduğu vurgusu gazete tarafından metne eklenmiştir. Kullanılan bir diğer alt başlıkta ise "Bir Saat Gecikmeli Başladı" ifadesine yer verilmiştir. Erdoğan'ın bir saat gecikmeyle kürsüye geldiği ve sözlerine Muharrem İnce'yi eleştirerek başladığı bilgisine yer verilmiştir.

Haberin devamının Erdoğan'ın kürsüden yaptığı açıklamalarla şekillendiği görülmektedir. Erdoğan açıklamalarında Selahattin Demirtaş'ı kastederek, tutuklu bir kimseden başkan adayı olamayacağını özellikle vurgulamıştır. Sözlerinin devamında ise özellikle millet kıraathaneleri vaadiyle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Haberin son bölümü ise Erdoğan'ın İnce'ye yönelik, seçimi kaybedersen bırakacak mısın çağrısı paralelinde şekillendiği görülmektedir.

Haberin tamamındaki söylemin, Erdoğan'ın İnce'nin memleketinde yeterli desteği bulamamış olduğu şeklinde oluşturulduğu açık biçimde anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesi aynı günkü sayısında bu kez Erdoğan'a cevap veren Muharrem İnce'nin sözlerinin yer aldığı başka bir habere yer vermiştir. Böylelikle, Erdoğan'ın iddiaları karşısında İnce'nin argümanlarına da yer ayırarak habercilikte önemli bir unsur olan dengeliliğin dikkate alındığı gözlenmektedir. "İftar Sofrasını İftira Sofrası Yapmam" başlığının kullanıldığı haberde, İnce'nin, Erdoğan tarafından Yalova Meydanında yapılan mitinge atıf yaptığı haberin devamından anlaşılmaktadır. İnce, böylelikle Erdoğan'ın kendisiyle ilgili söylemlerinin hem doğru olmadığını ifade etmekte, hem de iftar sofrasından bu yönde beyanatlar vermeyi uygun bulmadığını belirtmektedir.

Haberin üst başlığında "İnce Köylüleriyle Buluştu" ifadesine yer verilmiştir. Kullanılan fotoğrafta ise, Muharrem İnce ve eşinin iftar masasındaki görüntüsü bulunmaktadır. Fotoğraf karesinde Muharrem İnce'nin hemen solunda yer alan çarşaflı bir kadın görüntüsü ise dikkat çekicidir. Resmin iftar sofrasında çekilmesiyle çarşaflı kadın arasında bir ilişki oluşturulduğu izlenimi verebilmektedir. Bu durum CHP ve İnce'nin dini inançlara saygılı ve hoşgörülü olduğu düşüncesini oluşturabilecek bir anlam meydana getirebilir.

Haberin gövdesinde İnce'nin yoğun bir seçim çalışması içinde olduğunun altı çizildikten sonra, bu yoğunluğa bir günlüğüne ara vererek arife günü son iftarı köylüleriyle yaptığı bilgisine yer verilmiştir. İnce'nin yaptığı açıklamalarda ise, Erdoğan'ın Yalova

mitinginde kendisine çattığını fakat iftar sofrasından cevap vermeyip Cumhuriyet Meydanından cevap vereceğini belirtilmiştir. Haber metninin devamında iftar yemeğinin ayrıntıları yer almakta, köy meydanına kurulan uzun masalar ve yoğun katılım gibi ifadelerle olumlama yapıldığı göze çarpmaktadır. Metnin devamında İnce'nin iftara katılanlara bir konuşma yaptığı ve gelecek seneki iftarın ise Çankaya Köşkü'nde olacağı mesajını verdiği anlaşılmaktadır. İnce sözlerinin devamında, Erdoğan'ın Yalova mitinginde kendisini hedef aldığını fakat iftar sofrasından kendisine cevap vermeyeceğini de sözlerine eklemiştir.

Haberin devamı İnce'nin Erdoğan ve 24 Haziran seçimleriyle ilgili söylemleriyle şekillenmiştir. İnce, Erdoğan'ın yorulduğunu, oysa Türkiye'nin taze bir kana ihtiyacı olduğunu söyleyerek bir anlamda kendisini işaret etmiştir. Haberde ayrıca, İnce'nin bayram mesajına ayrı bir kutucuk içinde yer verilmiştir. İnce mesajında, tüm ülke halkının mutlu bir bayram geçirmesi dileğinde bulunmuştur.

Erdoğan'ın Yalova mitingi sonrası İnce'nin cevap niteliği taşıyan bu açıklamalarının gazetede yer almış olması dengelilik ilkesi bakımından önem arz etmektedir. Bununla birlikte Erdoğan'ın miting haberinde olumsuzlama yapılırken, İnce'nin haberinde olumlama yapıldığı ise gözlerden kaçmamaktadır. Haberde dengelilik ilkesini dikkate alan Cumhuriyet gazetesi, yansızlık ilkesinde ise aynı hassasiyeti göstermediği bu iki haber özelinden çıkarılabilir.

16 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası uygulamaya konulan OHAL durumunu eleştirel bir bakışla haberleştirmiştir. "OHAL Herkesi Mağdur Etti" başlığının kullanıldığı haber manşetten verilmiştir. Başlığın tırnak içinde verilmemesi de gazetenin bu düşüncede olduğu intibasını uyandırmaktadır. Haberin üst başlığında ise " CHP hükümetin 'Kimseye zarar gelmedi' tezine raporla yanıt verdi" ifadesi yer almaktadır. Böylelikle OHAL'den kaynaklı sorun yaşanmadığı tezinin hükümet tarafından savunulduğu, bununla birlikte CHP'nin bu tezin doğru olmadığının ispatına yönelik bir rapor hazırladığı anlaşılmaktadır. Cumhuriyet gazetesi ise, özellikle kullandığı başlıkla AKP gibi düşünmediğini ortaya koymakta ve OHAL'den kaynaklanan sorunlar olduğu görüşünü paylaşmaktadır.

Haberin ilk sayfasında yer alan alt başlıklarında da Gazetenin olaya CHP penceresinden yaklaştığını anlaşılmaktadır. "OHAL'in Faturası" ve "Hukuksuzluk" alt başlıkları altında haberin detay bilgilerine yer verilmiştir. Haber metninde AKP'nin seçimler sonrası da devam ettirmeyi beyan ettiği OHAL uygulamasıyla ilgili CHP tarafından bir rapor hazırlandığı ve raporla yaşanan sorunlara değinildiği yazılmıştır. Haberin metninde geçen rapora göre, halkın satın alma gücünün düştüğü, cari açığın arttığı, şirket iflaslarında çoğalma yaşandığı dile getirilmiştir. Özellikle "Hukuksuzluk" alt başlığında daha çok adaletle ilgili

sorunlara değinilmiştir. Burada, tutuklanan kişilerin meslek gruplarına göre dağılımı verilmiş ve artış yaşandığı belirtilmiştir. Yoğun biçimde sayısal verilerin kullanıldığı haber metni OHAL döneminde ihlallerin yoğunlaştığı tezini desteklemeyi amaçlamakta ve sayısal verilerle retoriğin güçlendirilmesi amaçlamaktadır. Sayısal ifadelerle yapılan ihlallere değinilirken; görevden alındı, ihraç edildi, istismara uğradı ifadelerinin kullanılması da bu retoriği daha da güçlendirmektedir.

Aynı Tarihli Cumhuriyet gazetesinde zamanın Başbakanı Binali Yıldırım'ın Tunceli mitingi haberleştirilmiştir. Haberin başlığı gazetenin olayı hangi yönden gördüğünü özetlemektedir. "Tunceli'de Hiçbir Vaatte Bulunmadı" başlığındaki ifadeyle, Binali Yıldırım'ın söylediklerini değil söylemediklerini başlığa taşımayı yeğlenerek, Yıldırım aleyhine bir yanlılık oluşturmuştur. Ayrıca başlıktaki sentaktik yapıda Tunceli ve vaatte bulunmadı ifadelerinin bir arada kullanılması da, Yıldırım'ın söz konusu Tunceli olunca hiçbir çabası olmadığı söylemini de içermektedir.

Haberin gövdesinde Binali Yıldırım'ın bayram namazını memleketi Erzincan'ın Refahiye ilçesinde eda ettiği, akrabaları ve hemşerileriyle bayramlaştıktan sonra Tunceli'ye geçerek Seyit Rıza Meydanı'nda halka hitap ettiği yazmaktadır. Yıldırım'ın buradaki açıklamalarında hayatının önemli kısmını siyasi arenada geçirdiğine değinerek, 12 yıl bakanlık yaptığını ifade etmiştir. Yıldırımın bu acıkmalarından sonra meydanda toplanan çoğunluğu Alevi ve Kürt olan seçmene hitap ettiği fakat hiçbir vaatte bulunulmadığının altı yeniden çizilmiştir.

Gazetenin, Binali Yıldırım'ın Tunceli meydanında yapmış olduğu konuşmaya eleştirel ve aleyhinde yanlılık oluşturacak biçimde yaklaşığı hem haberin başlığında hem de gövdesinde ortaya çıkmaktadır.

17 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, HDP'den Milletvekili adayı olan Halkevleri eski başkanı Oya Ersoy'la yapılan bir röportaj habere yer verilmiştir. Oya Ersoy'un Halkevleri eski başkanı ve HDP'den aday olduğu haberin üst başlığına taşınmıştır. Böylelikle siyasal anlamda sola yakın ve Kemalist düşünceye sahip kişilerin HDP ile ortak hareket ettiği, dolayısıyla seçim sürecindeki diğer tüm haberlerde de olduğu gibi HDP'ye sistem için tehlike arz etmeyen bir bakış açısından yaklaşıldığını ortaya koymaktadır. Haberin başlığında yine Cumhuriyet gazetesinin seçim süreci boyunca takındığı tavırla paralellik gösteren bir söylem yansıtılmaktadır. "Hedefimiz AKP'yi Geriletmek" başlığı ile, AKP için bir olumsuzlamaya gidildiği görülmektedir. Haberin başlığının, Ersoy'un haber içinde yer alan açıklamalarından seçilerek başlığa taşındığı anlaşılmaktadır. Gazete bu başlığı tırnak içinde vermemiş ve Ersoy'un düşüncesine örtülü biçimde de olsa destek vermiştir. Oya

Ersoy'un pek çok konu hakkında yapmış olduğu açıklamalar içinden özellikle AKP'nin seçimlerde başarısız olması temennisinin işlendiği temanın başlığa taşınması gazetenin ideolojik bakışını yansıtması bakımından önemlidir.

Mikro olarak incelendiğinde haberde oldukça büyük bir fotoğraf kullanıldığı, kadrajda sadece kadınların olduğu ve onların da ön planda oldukları görülmektedir. Böyle olmasında, adayın kadın kimliği yanında haber içindeki açıklamalarına da yansıyan kadını önceleyen ifadelerle de bir bütünlük ve uyum oluşturmasının etkisi olduğu düşünülebilir.

Haberin gövdesi milletvekili adayı Oya Ersoy'un sorulara vermiş olduğu cevaplardan oluşmaktadır. Halkevleri neden aday çıkardı? Sorusunun cevabında Ersoy, aday çıkarma mantığını demokrasiye olan bağlılıklarıyla ve doğru bulmadıklarını söylediği %10 barajı ile açıklamaktadır. Ersoy barajın aşılmaması halinde 36'sı kadın olmak üzere 80 civarındaki HDP'li adayın meclise giremeyeceğine değinerek temel motivasyonunu baraj karşıtlığı ve HDP'deki kadın eksenli aday politikasıyla açıklamaktadır. Gerek kullanılan fotoğrafta, gerekse Ersoy'un açıklamalarında feminen bir söylem olduğu, en azından kadına yönelik pozitif ayrımcılık yapıldığı gözden kaçmamaktadır. Ersoy açıklamalarının devamında, AKP'nin mecliste geriletilmesi düşüncesinden dolayı aday olmaya karar verdiğine değinmiştir. Ayrıca, Sosyalist kimliğe sahip insanların mecliste temsil edilmesinin gereği olarak ta aday olduğunu ifade etmiştir.

HDP ile ortaklaştığınız noktalar neler? Sosyalistler mecliste ne yapacak? Sorusunun cevabında ise, AKP faşizmine karşı ortak mücadele, kadın adaylara daha fazla yer verilmesi, ana dilde eğitim ve çalışan hakları gibi konularda HDP ile aynı potada buluştuklarını dile getirmiştir. Ersoy, bununla birlikte aynı düşünmedikleri konular olduğunun da altını çizmiştir. Haberin devamında Ersoy'un, seçimler sonucunda AKP'nin gücünü kaybedeceği ve hemen tüm partilerden oluşan bir mozaiğin mecliste olacağı düşüncesine yer verilmiştir. Ersoy verdiği cevaplarla öz olarak, AKP karşıtlığı ve AKP ye muhalif tüm parti ve çevrelerle ortak hareket edilebileceği bunun sonucunda da ne olursa olsun AKP'nin eski gücünü kaybetmesi düşüncesinin yattığını ortaya koymuştur. Cumhuriyet gazetesi ise, seçim sürecinin başından beri yayınladığı haberlerde genellikle HDP'yi olumlayan bir tavır geliştirmiş ve AKP aleyhine bir söylem oluşturmayı yeğlemiştir.

Gazete 18 Haziran 2018 tarihli nüshasında, Cumhurbaşkanı adayı ve AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan'ın İstanbul Yenikapı mitingini içeren bir habere yer vermiştir. Makro olarak incelendiğinde Erdoğan'ın miting söylemleri pek çok farklı temayı barındırmakla birlikte, gazete DYP eski başkanı Tansu Çiller'in mitinge katılmasını oldukça da eleştirel bir dille haberin başlığına taşımıştır.

"1990'ların Ruhu Yenikapı'da Hortladı" ifadesiyle Tansu Çiller'in mitinge katılmış olması eleştirilmiştir. Mikro bakımdan düşünüldüğünde başlıkta yer alan "Hortladı" sözcüğü son derece olumsuz bir yargı oluşmasına yol açmaktadır. Haberin üst başlığında yer alan "AKP mitinginde Çiller Sürprizi" ifadesi, hem kırmız renkle verilerek dikkat çekmekte, hem de durumu anlatmak için kullanılan "Sürpriz" kelimesi beklenmedik bir gelişme olduğunu vurgulamaktadır. Haberin spotunda yer alan ifadeler ise başlık ve üst başlıktaki yargıdan daha fazla olumsuzluk içermektedir. Diğer yandan, Mehmet Ağar'ın oğlunun da aday gösterilmesi AKP'nin şaibeli olaylarla adı anılan kimselere kucak açan bir yapıya büründüğü ve hemen her yerden medet uman bir çaresizlik içinde olduğu söylemini de yaymaktadır.

Haberde iki fotoğraf kullanılmış, bu fotoğraflardan birinde Erdoğan ile İstanbul Belediyesi'ne ait araçların yer aldığı bir kolaja yer verilmiştir. Bu fotoğrafta yer alan yazıda ise, belediye araçlarının gün boyunca miting meydanına insan taşıdığı bilgisi bulunmaktadır. Böylelikle meydandaki kişilerin bir kısmının yönlendirme ve belediyenin imkânlarının kullanılması yoluyla devşirildiği düşüncesi oluşturulmaktadır. Kullanılan diğer fotoğrafta ise miting meydanında yer alan özellikle kadın seçmenlerden oluşan bir kareye yer verilmiştir.

Hilal Köse imzasını taşıyan haberin gövdesinde ise Erdoğan'ın açıklamaları ve mitingle ilgili bazı detaylara yer verilmiştir. Haberin giriş bölümünde Erdoğan'ın yine Muharrem İnce'yi dilinden düşürmediği bilgisine değinilerek, tüm konuşmalarında İnce'ye yönelik eleştirilerde bulunduğu görülmektedir. Haberin devamında karadan belediyeye ait otobüslerin ve denizden de vapurların miting alanına seçmenleri taşıdığı, fakat yine de mitingi takip eden vatandaşlardan Erdoğan'ın konuşmasının bitmesini beklemeden alanı terk edenler olduğu bilgisi yer almıştır. Böylelikle seçmenlerin miting alanında isteksizce bulundukları söylemi oluşturulmaya çalışılmıştır. Erdoğan'dan önce kürsüye Binali Yıldırım'ın çıktığı ve BBP Genel Başkanı Mustafa Destici ile DYP eski başkanı Tansu Çiller'in de miting alanında olduğu bilgisine de ayrıca yer verilmiştir.

Haberin devamında Erdoğan'ın İstanbul için yaptıklarını İnce'nin görmezden geldiği, bundan dolayı da kendisine "Kör müsün" şeklinde hitap ettiği metne eklenmiştir. Erdoğan açıklamalarının devamında, partisinin ülkenin ekonomik gelişimi için önemli çalışılmalarda bulunduğuna değinmiş ve bunu ispat etmek için de bir dönem IMF'ye dahi borç verecek duruma geldiklerinden örnek vermiştir.

Erdoğan haberde ayrıca, Külliye'nin israf oluşturduğu eleştirilerine yanıt vermektedir. Külliye inşaatının israf olmadığını ispat etmek içinse binada Rusya Devlet Başkanı Putin ile yaşadığı bir anısını mitinge katılanlarla paylaşmıştır. Erdoğan, Putin ile Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapmış oldukları bir görüşme esnasında Putin'in kendisine büyük devletler

biraz da yönetim binalarının ihtişamıyla bunu yansıtırlar düşüncesini paylaştığını aktarmıştır. Erdoğan bu örnekten de yola çıkarak külliyenin israf oluşturduğu söyleminin doğru olmadığının ispatına yönelmiştir.

18 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi Erdem Gül imzasını taşıyan ve seçimlerin 2. tura kalacağı öngörü ve daha çokta temennisini barındıran bir habere yer vermiştir. Haberin başlığının ise gerçek verilerden çok söylentiye dayalı olarak oluşturulduğu anlaşılmaktadır. "AKP'de 2. Tur Hesabı" başlığının kullanıldığı, haberin üst başlığı ise şimdiye kadar muhalefet tarafından dillendirilen seçimin ikinci tura kalacağı düşüncesinin yavaş yavaş iktidar cephesinde de konuşulmaya başlandığını ifade eden cümleden oluşmuştur. Haberin spotunda ise HDP ve Millet İttifakı'nın seçimlerin ikinci tura kalacağına kesin gözüyle baktığı, iktidar tarafında ise seçim sürecinin başında %55 olarak dillendirilen oy oranının yavaş yavaş düşürülerek seçimlerin ikinci tura kalacağı düşüncesinin resmi olmasa da kulislerde dillendirildiği bilgisine yer verilmiştir. Spotta ayrıca bu düşünceyi desteklemek amacıyla Batı'nın da seçimlerin ikinci tura kalacağı düşüncesinde olduğuna da yer verilmiştir. Haberde ortaya konan retoriğin desteklenmesi amacıyla muhalefet ve batılı ülkelerin aynı düşüncede olduğuna yer verilse de, seçim sonuçlarının bu paralelde çıkmayıp ilk turda AKP'nin yeterli oy oranına ulaştığı düşünüldüğünde, gazetenin bu analizinin çokta yerinde bir analiz olmayıp, temenni olduğu anlaşılmıştır.

Haberin gövdesinde ilk olarak seçim sürecinin aceleye getirilmesi eleştirilirken, seçimin ikinci tura kalacağı düşüncesi özellikle muhalefetin bu noktadaki beklentisi üzerinden yansıtılmıştır. Muhalefetin, bu baştan belirleyici tutumu yanında, iktidar cephesinde de son zamanlarda bu yönde bir eğilim olduğuna yer verilmiştir. Bu analizin hemen devamında ise batılı ülkelerin seçimle ilgili tahminlerine yer verilmiştir. Muhalefet blokunun, yani Millet İttifakı ve HDP'nin düşüncesinin seçimlerin nefes nefese geçeceği ve büyük ihtimalle de ilk turda gerekli oyun alınamayacağı yönünde bir yargı oluştuğuna değinilmektedir.

Haberin devamında Cumhur İttifakında yer alan MHP içinde ise özellikle son zamanda itaatsiz bir seçmen kitlesinin oluştuğu ve bu seçmenlerin Cumhur İttifakı'na oy vermeme noktasında bir eğilim gösterdiği iddia edilmektedir. Cumhur İttifakı'nın özgül ağırlığının çoğunu oluşturan AKP tarafında ise özellikle iktidarın uzamasına bağlı olarak mental bir yorgunluk olduğu dile getirilmiştir. Böylelikle haberin yazarı Erdem Gül ve dolaylı olarak Cumhuriyet gazetesine göre başlangıçta %60'ların telaffuz edildiği AKP cephesinde bu tahminin revize edilerek çok aşağıya çekildiği düşüncesine yer verilmiştir.

Cumhuriyet, bu haber özelinde objektif verilerden daha çok söylenti ve temenniler üzerinden hareket ederek, AKP ve Cumhur İttifakı'nın seçimin ilk turunda başarılı

olmayacağı savında bulunmaktadır. Gazetenin ideolojik yaklaşımının etkili olduğu bakış açısının doğru olmadığı ise seçimlerin ilk turunda Cumhur İttifakı'nın başarılı olmasıyla ortaya çıkmıştır.

19 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, CHP Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin seçim performansını detaylı biçimde ele alan bir habere yer vermiştir. Haberde İnce'nin seçim süreci boyunca katıldığı mitingler ve sosyal medya çalışmalarına detaylı biçimde yer verilerek diğer adaylarla ve daha çok Erdoğan'la kıyaslama yoluna gidildiği görülmektedir. Cumhuriyet gazetesi, İnce'nin performansının diğer adaylardan daha iyi olduğunu iddia etmekte ve retoriği desteklemek için haberde çok sayıda olayı örnek olarak kullanmaktadır.

"46. Gün 100. Miting" başlığının kullanıldığı haberin spotunda Cumhurbaşkanı adayı olmasıyla birlikte seçim kampanyasına başlayan İnce'nin başarılı olduğu ve 46 gündür yaptığı seçim çalışmalarıyla gündemi belirlediğine değinilmiştir. Haberde kullanılan başlık ve spotun içeriği ele alındığında gazetenin İnce için olumlu ifadelere yer verdiği ve yanlılık oluşturduğu dikkat çekmektedir.

Haberde kullanılan fotoğrafta ise Muharrem İnce'nin İstanbul Kadıköy'de yapmış olduğu gece mitinginden bir kare kullanılmış ve mitinge katılımın çok yoğun olduğu fotoğrafın açıklama yazısında belirtilmiştir. Yine burada da özellikle katlımın çok yoğun olduğu ifadesine yer verilerek olumlamaya gidildiği gözlenmektedir.

Haberin gövdesinde 4 Mayıs 2018 tarihinde seçim çalışmalarına başlayan İnce'nin çalışmalarından örneklere yer verilmiş ve diğer adaylarla kıyaslama yoluna gidilmiştir. İnce'nin 100. mitingini Kilis'te yaptığı bilgisine yer verilerek, seçim çalışmalarının başlamasıyla birlikte diğer adaylara da başarı dileklerinde bulunan ziyaretler gerçekleştirdiği ve o partiler için maddi bağışta bulunulduğuna değinilerek, İnce'nin birleştirici ve uzlaşmacı bir kişiliğe sahip olduğu düşüncesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Haberin devamında İnce'nin aday olmasıyla birlikte Türk siyasetinde hegemonyasının uzun süredir devam ettiren Erdoğan'ın karşısına ilk kez gerçek manada bir aday çıktığı vurgusu yapılarken, bir yandan da Erdoğan'ın uzun yıllar Türk siyasetini domine ettiği düşüncesi gazete tarafından da ifade edilmiş olmaktadır.

"Sosyal Medya Lideri" alt başlığıyla sürdürülen haberde İnce'nin sosyal medya paylaşımında Erdoğan'a 50 bin fark attığını ve paylaşımlarında esprili bir dili tercih ettiğine değinilmiştir. Böylelikle haberin tamamında yapılan Erdoğan ile kıyaslamaya bir kez daha gidilerek, İnce'nin en büyük rakibinin Erdoğan olduğu söylemi oluşturulmuştur. Kullanılan sayısal veriler ise İnce'nin bu yarışta önde olduğunu ispatlamaya yöneliktir.

İnce'nin miting performansının değerlendirildiği haberin devamında Kemal Sunal'ın film repliklerinden alıntı yaptığı ve meydandaki kitle ile iyi iletişim kurduğuna yer verilmiştir. İnce'nin Erdoğan'ın kendisi hakkındaki eleştirilerine de yine esprili bir üslupla yaklaştığına değinilmiştir. İnce'nin meydanlardaki söyleminin etkinliğini ortaya koymak içinse OHAL'in kaldırılması ve memurlara 3600 ek gösterge sağlanması noktasındaki açıklamalarının iktidar üzerinde etki oluşturduğu ve Erdoğan'ın bu açıklamalar sebebiyle bu konuları gündeme aldığına, böylelikle İnce'nin söyleminin Erdoğan'a etki edecek bir boyuta ulaştığına yer verilmiştir. Haberde verilen bir başka örnekte ise İnce'nin Erdoğan'ı yeni yapılan köprülerin bayramlarda paralı olması bakımından eleştirildiği ve Erdoğan'ın bu eleştiriler sebebiyle geri adım attığına değinilmiştir. Böylelikle İnce'nin etkinlik sahasının geniş olduğuna vurgu yapılmaya çalışılmıştır.

Haberin son bölümünde İnce'nin televizyon yoluyla yaptığı seçim çalışmalarına yer verilmiş "Ekrana Kilitledi" alt başlığı ile ekran performansından da son derece olumlu ifadelerle bahsedilmiştir.

Muharrem İnce'nin seçim sürecindeki tüm çalışmalarının değerlendirildiği bu haberde CHP adayı hakkında övücü ve olumlu ifadelere yer verildiği ve hiçbir konuda eleştirilmediği anlaşılmaktadır. Gazete'nin bu haberinden yola çıkılarak Muharrem İnce ve CHP'ye 24 Haziran seçimlerinde koşulsuz destek verdiği düşüncesi oluşabilmektedir.

19 Haziran 2018 Tarihinde Cumhuriyet gazetesi, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı adayı Tayyip Erdoğan'ın Samsun'da yaptığı mitingi sayfasına taşımıştır. Erdoğan'ın mitingde farklı konulara değindiği, daha çok ise İnce'nin Selahattin Demirtaş ziyaretini eleştirdiği haber metninden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Gazetenin Cumhurbaşkanı'nın OHAL'le ilgili açıklamasını başlığa taşıyıp eleştirel bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

"Ohal'e Güzelleme" başlığı ile Erdoğan'ın devam etmekte olan olağanüstü hal uygulamasından yana tavır aldığı başlık üzerinden verilmekte ve güzelleme sözcüğü ile bu destek eleştirilmektedir. Zira sentaktik yapı içinde güzelleme sözcüğü olumlu bir hava katmaktan uzaktır. Haberin spotunda yine Erdoğan'a karşı olumsuz bir tavır takınıldığı gözlenmektedir. "Samsun Mitinginde Demirtaş ve İnce'yi hedef tahtasına koyan Erdoğan, 'Bugün ülkemizde huzur varsa OHAL'i en güzel kullandığımız için' dedi" Bu ifadede hedef tahtasına koyan ibaresi ile Erdoğan'ın açıklamalarına olumsuz yaklaşıldığı görülmektedir. OHAL'i huzurun sebebi olarak gösteren açıklamanın ise haberin başlığını destekleyici bir anlam ifade ettiği gözlenmektedir.

Haberin gövdesinde, Samsun mitingini yapan Erdoğan'ın açıklamalarıyla yine İnce ve Demirtaş'ı hedef aldığının yazıldığı görülmüştür. Cümlede geçen yine ifadesi Erdoğan'ın sürekli olarak Demirtaş ve İnce'yi eleştiren yaklaşımını belirtmek için kullanılan ve olumsuz bir anlam oluşturan bir sözcük olarak dikkat çekmektedir. Haberin devamında Erdoğan'ın Demirtaş ve İnce'yi hangi sebeplerden dolayı eleştirdiği bilgisine yer verilmiştir. Metinde yer alan bilgiye göre, Erdoğan'ın Demirtaş'ı 6-7 Ekim 2014 olaylarının sorumlusu olarak suçladığı ve İnce'yi ise Edirne Cezaevinde tutuklu bulunan Demirtaş'ı ziyaret ettiği için yoğun biçimde eleştirdiği anlaşılmaktadır. Erdoğan "Aday yapacak başka birini mi bulamadılar" ifadesiyle İnce'nin aday olmasını eleştirmekte ve bunun sebebi olarak ta Demirtaş'ı ziyaret etmesini göstermektedir.

Haberin devamında Erdoğan, İnce'nin kendisini yorgun olmakla itham ettiğini, bununla birlikte siyasette antrenmanlı olduğunu ve meydanların kendisine sağladığı sinerji ile çalışma azmi kazandığını dile getirip, İnce'nin bu iddiasını karşılama yoluna gitmektedir. Erdoğan, Muharrem İnce'nin Partisinin kıraathane projesini eleştirip hafife aldığına değinerek bu konuda da eleştirilere cevap verdiği görülmektedir.

Haberin son bölümünün ise başlığa da taşınan OHAL'le ilgili olduğu anlaşılmaktadır. "OHAL Yine Gelebilir" alt başlığının kullanıldığı bu bölümde Erdoğan'ın konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Erdoğan buradaki ifadelerinde İnce'nin OHAL ve katsayı durumunu gündeme getirmesiyle kendilerinin bu konulardaki açıklamaları arasında bir bağlantı olmadığını ve OHAL'in toplumu etkileyen bir yönü bulunmadığını savunarak açıklamaktadır. Erdoğan, OHAL'in ne Samsun' a, ne sanayimize ne de halka bir zararı yok sözleriyle savunma yapmakta ve seçim sonrasında da gerekli görüldüğü takdirde bu uygulamanın devam edeceğini söylemektedir.

20 Haziran 2018 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi ilk sayfasında oldukça dikkat çeken bir karikatür yayınlamıştır. Musa Kart imzasını taşıyan karikatürün konusu ise Cumhurbaşkanı adayı Recep Tayyip Erdoğan'dır.

Karikatürün içeriğine bakıldığında, Erdoğan'ın kendisine uzatılan mikrofona demeç verdiği görülmektedir. Erdoğan çiziminde olağandışı bir durum gözlenmese de tüm anlamın mikrofonu uzatan muhabir üzerinden oluşturulduğu görülmektedir. Şapkasında yandaş yazan muhabirin mikrofonu uzayan burnuyla uzattığı ve bu haliyle yalan söylemesi yüzünden burnu uzayan "Pinokyo" karakterini yansıttığı görülmektedir. Pinokyo karakterli muhabir uzayan burnunun ucuna yerleştirdiği mikrofonu Erdoğan'a uzatarak şunları sormaktadır: " Dünyanın kıskandığı bir ülke yarattınız, nasıl oldu anlatır mısınız?" Konuşma balonu içinde yazılan bu ifade ile ironi yapıldığı anlaşılmaktadır. Asıl verilmek istenen düşüncenin ise yandaş

medyanın olayları iktidar partisi yanlısı olarak gördüğü ve doğruyu söylemediğidir. Nitekim karikatürde soruyu soran ve mikrofonun da sapını oluşturan muhabirin burnunun söylediği yalanlar nedeniyle epey uzadığı göze çarpmaktadır.

Cumhuriyet gazetesi seçimin arifesinde ilk sayfasından yayımladığı bu karikatürle AKP ve Erdoğan'a bakış açısını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Erdoğan'ın yalnızca partisinin düşüncelerini onaylayan bir yandaş medya oluşturarak halkı kandırdığı söylemi üretilmektedir. Ayrıca bu çizim gazetenin seçim sürecindeki Erdoğan karşıtı yayın politikasının da iyi bir özetini oluşturmaktadır.

20 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun TV 5'te katıldığı programdan alıntılanan bir habere yer vermiştir. Haberin Cumhuriyet gazetesinin tüm tutukluluk dönemi boyunca desteklediği Selahattin Demirtaş'la ilgili olduğu görülmektedir. "Kılıçdaroğlu'ndan Tepki" üst başlığının kullanıldığı haberde "Demirtaş bir kişinin keyfi için tutuklu" başlığı Kılıçdaroğlu'na dayandırılarak kullanılmıştır. Kılıçdaroğlu'nun bu sözü ile Erdoğan'ı kastettiği haberin tümü ve güncel gündem yoluyla anlaşılmaktadır.

Haberin gövdesinde CHP liderinin önceki gece TV 5'in sorularına yanıt verdiği bilgisi yer almaktadır. Kılıçdaroğlu'nun yaptığı açıklamalarda öncelikle MHP'ye değindiği ve bu partinin AKP güdümüne girdiğini ve köklü bir partinin bu şekilde davranmasının anlaşılır bir davranış olmadığını beyan etmiştir. Kemal Kılıçdaroğlu, Selahattin Demirtaş'ın tutukluluğu konusundaki soruya ise eleştirel bir açıdan yaklaşmaktadır. Kılıçdaroğlu bu durumu bir demokrasi ayıbı olarak nitelemiştir. Demirtaş'ın seçimleri kazanması halinde dünyadaki yansımalarının da olumsuz olacağına değinmiştir.

Cumhuriyet gazetesi, seçim süreciyle birlikte yayınladığı Demirtaş'la ilgili haberlerin hemen tamamında bu haberde ortaya konan söylemle paralel bir söylemi benimsemiştir. Buna göre, Demirtaş'ın tutuklu olması için makul bir sebep bulunmamakta ve tutuklu olmasının yegâne sebebi iktidar partisine karşı etkili muhalefet yapması olarak gösterilmektedir. Gazetenin, Demirtaş'la ilgili hemen tüm haberlerde bir mazlumlaştırma düşüncesinin benimsendiği göze çarpmaktadır.

Kılıçdaroğlu'nun TV 5 televizyonuna açıklamalarda bulunduğu gün Saadet Partisi Genel Başkanı Temel Karamollaoğlu'nun da FOX TV'de sorulara yanıt verdiği Cumhuriyet gazetesinin başka bir haberinden anlaşılmaktadır. "Temel Karamollaoğlu: AKP Çoğunluğu Alamaz" başlığı ile verilen haberde, AKP'nin seçimlerde yeterli başarıyı gösteremeyeceği düşüncesi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Haberin gövdesinde Karamollaoğlu'nun televizyonda yaptığı açıklamalarda AKP'nin seçimlerde çoğunluğu kesinlikle sağlayamayacağını beyan ettiği belirtilmektedir. Karamollaoğlu açıklamalarında seçimi kazanamayan bir AKP'nin ise mecburen adalet ve anayasa alanında reformlar yapmaya yöneleceğini deklere etmektedir. Haberin devamında Karamollaoğlu'nun, Erdoğan'ın empati yapmak yoluyla muhalefet partilerinin yerine kendisini koyması gerektiğine değindiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesi Saadet Partisi'ne az da olsa yer ayırmış ve bunu da AKP eleştirisi teması paralelindeki bir haberden yana kullanmıştır. Saadet Partisi'ne yer ayrılması ise tamamen AKP aleyhine yapılan açıklamalara bağlanabilir.

21 Haziran 2018 tarihinde seçim süreci içinde Cumhuriyet gazetesinde fazlaca yer bulamayan Vatan Partisi ile ilgili kısa da olsa bir habere yer verildiği görülmüştür. "Perinçek Gazetecilerle Buluştu" üst başlığını taşıyan haberin başlığında ise Doğu Perinçek'ten alıntılanarak "Kimse 15 Aydan Fazla Yönetemez" başlığına yer verildiği görülmüştür. Haberin gövdesinde yer alan bilgilerde ise, Perinçek'in kendi partileri dışında hiçbir partinin ülkeyi 15 aydan fazla yönetemeyeceği iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu söylemin Perinçek'in tüm siyasal yaşamı boyunca kullandığı üslupla da paralellik taşıdığı göze çarpmaktadır. Perinçek, girdiği tüm seçimlerden düşük oy oranlarıyla çıkmakla birlikte, seçim öncesinde yaptığı açıklamalarda daima çok iddialı söylemlerde bulunan bir lider olarak bilinmektedir.

Haberin gövdesinde Perinçek'in seçim nedeniyle gazetecilerle bir araya gelerek açıklamalarda bulunulduğuna değinilmiş, fakat haber hacim olarak sayfada fazla yer bulamamıştır. Perinçek in açıklamalarından alıntılanan konuların başında haberin başlığına da taşınan kendileri dışında kimsenin ülkeyi 15 aydan fazla yönetemeyeceği söylemi, dünyada üretimin batıdan doğuya kaydığı ve bun göre konumlanmak gerektiği düşünceleri yer almaktadır. Perinçek, üretimin artık Çin ve Hindistan gibi ülkelere kaydığını beyan etmiştir. Gazetenin, Perinçek'in açıklamalarından alıntıladığı son tema ise terör konusundaki açıklamalarıdır. Buna göre Perinçek, Türkiye'nin 2014 yılından sonra ABD ve Batı ülkelerine direnmeye başladığını, bu bağlamda da FETÖ ile mücadele ettiğini paylaşmakta ayrıca PKK Terör örgütü ile ilgili mücadelede de zafiyet gösterilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Perinçek, PKK ile mücadelede önemli olanın güç kullanarak örgüte boyun eğdirmek olduğunu söylemiştir.

Yine 21 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet nüshasında Erdoğan'ın koalisyon konusundaki açıklamaları, Kemal Kılıçdaroğlu'nun açıklamalara yaptığı eleştiriler eşliğinde kritik edilmiştir. Bu haberde gazetenin yaydığı ana söylemin ise Erdoğan'ın siyasal

yaşamındaki çelişkili tutumunu ortaya koyma çabasıdır. Erdoğan'ın dün kara dediğine bugün ak dediği söylemi haberde yer almaktadır.

Haberin başlığında yer alan "4 Gün Kala 'Koalisyon' Dedi" açıklamasıyla Erdoğan'ın karar değişikliğine vurgu yapılmıştır. Erdoğan'ın halka seslendiği bir fotoğrafına da yer verilen haberin ayrıntılarında ise seçim süreci başında sözünü etmediği koalisyon söylemini dillendirdiğinden bahsedilmektedir. Haberin gövdesindeki detayda, Erdoğan'ın özel bir radyo kanalındaki söyleşide ilk kez yeterli milletvekili sayısının altında kalmaları halinde koalisyonun gündeme gelebileceğini dile getirdiğinden bahsedilmektedir. Erdoğan'ın bu açıklamasının sorulması üzerine CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu'nun ise tepki gösterdiği bilgisine yer verilmiştir. Kılıçdaroğlu, yeni yönetim sistemi ile koalisyonun ülke için iyi olmayacağı yönündeki düşüncelerini paylaşmıştır.

"Erdoğan Yine Çelişti" alt başlığı altında ise gazete Erdoğan'ın 2015 yılındaki koalisyon karşıtı açıklamalarını habere taşıyarak, sabit bir siyasal duruşu olmamakla eleştirmektedir. Böylelikle Erdoğan'ın dünkü söylemleriyle bugünkü söylemleri örtüşmeyen siyasal bir aktör olduğu söylemi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

22 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Muharrem İnce'nin İzmir mitingini manşetine taşımıştır. Haber mikro olarak analiz edildiğinde neredeyse sayfanın yarısını kaplayan bir görselle desteklenen haberin fotoğrafında İzmir Gündoğdu meydanında çok büyük bir kalabalık olduğu okura aktarılmaktadır. Ayrıca meydan görseliyle birlikte yer alan Muharrem İnce fotoğrafının ellerini iki yana açarak tüm ülkeyi kucaklayıcı bir anlam oluşturulduğu görülmektedir. Fotoğrafın altında yer alan açıklama yazısında ise, İzmirlilerin üzerlerindeki kırmızı beyaz kıyafetlerle alanı doldurdukları, hatta on binlerce kişinin de alana giremediği bilgisine yer verilmiştir. Böylelikle alanda da muazzam bir kalabalık olduğu, İnce'ye desteğin ise dolup taştığı mesajı verilmiştir.

Haberin üst başlığında "İzmir İnce'nin Barış, Kardeşlik, Demokrasi Çağrısına Yüz Binlerle 'Tamam' Dedi" ifadesi ile İnce'nin topluma barış, kardeşlik, demokrasi gibi olumlu mesajlar verdiğinin özellikle altı çizilerek hakkında son derece olumlu bir hava yaratılmaktadır. Üst başlıkta İnce'nin bu çağrılarına seçmen tarafından tamam denilmesi ise meydandaki kalabalıktan yola çıkılarak gazete tarafından üretilmiş bir söylemdir. Haberin başlığı son derece çarpıcı biçimde İzmir Gündoğdu meydanını da hatırlatacak şekilde büyük harfler ve puntolarla "GÜN DOĞDU" şeklinde oluşturulmuştur. Böylelikle bir yandan İzmir Gündoğdu meydanına gönderme yapılırken, bir yandan da ülkeyi aydınlığa çıkaracak bir seçim sürecinin İzmir'den halkın üzerine doğduğu ve İnce'ye yönelen bu desteğin ülke için hayırlı bir gelişme olduğu söylemi de yayılmaktadır.

Haberin devamında “Herkes Kazanacak” ve “İnternet’te Kesildi” alt başlıklarının yer aldığı görülmektedir. Herkes kazanacak alt başlığı altında Muharrem İnce’nin 24 Haziran seçimleri sonucunda kazanması durumunda kazananın 81 milyonluk ülke olacağı söylemine yer verildiği görülmüştür. İnternet’te kesildi alt başlığı altında ise, miting esnasında kesilen internetle ilgili Muharrem İnce’nin sitem içeren açıklamalarına değinilmiştir. İnce açıklamalarında, kendilerinin kazanmaması için her türlü engellemeyle karşılaştıklarını ve miting sırasında kesilen internetin de bu bağlam içinde düşündüğünü dile getirmektedir.

Bu haberin iç sayfada yer alan devamında ise “İnce İzmir’de Yüz Binlere Seslendi” ifadesine yer verilerek meydandaki yoğun kalabalığa yeniden vurgu yapılmıştır. Kullanılan fotoğrafta da alandaki kalabalık olgusunun iyice pekiştirildiği görülmektedir. Fotoğrafın altında yer alan açıklamaların ise tümüyle İnce’yi olumlamaya yönelik olduğu fark edilmektedir. Mitingin yarım saat geç başlamasından ötürü alandakilerden özür dilediği gibi son derce lehine ifadelerle Muharrem İnce’nin olumlandığı gözlenmektedir. İnce’nin davranışlarına yapılan bu vurgunun, haberin başlığı yoluyla iyice pekiştirildiği de anlaşılmaktadır. Bu sayfada yer alan haber başlığı “Gündoğdu ‘İnce’liği” şeklinde oluşturularak, Muharrem İnce’nin son derce zarif bir kişiliğe sahip olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır.

22 Haziran 2018 Tarihli Cumhuriyet gazetesi, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin Adana mitingine küçükte olsa yer vermiştir. Haberin temasının Bahçeli tarafından seçim süreci boyunca dillendirilen af söylemini taşındığı görülmektedir. “Bahçeli yine af dedi” cümlesi ile de Bahçeli’nin en çok gündeme getirdiği konunun bu olduğunun da altı çizilmekte ve gazete tarafından çok ta olumlu yaklaşılmamaktadır.

Haberin gövdesinde Bahçeli’nin Adana mitinginde yaptığı açıklamalara yer verilmektedir. Bahçelinin yaptığı açıklamalarda adi suçlar dışında suç işleyenlere bir sefere mahsus olmak üzere af çıkarılmasını dillendirdiğine değinilmektedir. Bahçeli açıklamalarının devamında, Cumhur ittifakı içinde yer almalarını ülkenin birlik ve beraberliğine gönderme yaparak açıklama yoluna gitmektedir. Seçimlerin 2. tura kalacağı söylemiyle ilgili de konuşarak, bu konuda aynı düşünmediğinin mesajını vermiştir. Bahçeli’ye göre seçimler ikinci tura kalmayacaktır.

Cumhuriyet gazetesi, 22 Haziran tarihli nüshasında Devlet Bahçeli haberinin hemen yanında kısa bir Binali Yıldırım haberine yer vermiştir. Haberin başlığı ise Yıldırım’ı olumsuzlayan bir ifade içermektedir. “Say Say Bitiremedi” cümlesinin yer aldığı başlıkla Yıldırım’ın Ankara mitingi sırasında dile getirdiği ve partisi tarafından yapılan icraatlarının sıralandığı açıklamalara yer verilmiştir.

Haberin gövdesinde Binali Yıldırım'ın AKP tarafından 15 yılda yapılan alt yapı çalışmalarını dillendirdiği fakat bunu yaparken de Ankaray'ın da kendi dönemlerinde yapıldığı gibi gaflar da yaptığına yer verilmektedir. Yıldırım'ın yapılan hizmetler say say bitmez şeklindeki açıklamalarının biraz da alaya alınır tarza başlığa taşındığı görülmektedir. Cumhuriyet haberde ironiye başvurarak muhalif olduğu AKP'ye karşı alaycı bir tutum içine girmektedir.

23 Haziran 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Muharrem İnce'nin Ankara mitingine geniş yer ayrıldığı görülmektedir. "Ben Değil Biz Varız" cümlesinin kullanıldığı haberin başlığı tırnak içinde verilmemiş ve İnce'nin bu sözünde yer alan birlik beraberlik söyleminin gazete tarafından da benimsendiği anlaşılmıştır. Haberin spotunda "Cumhurbaşkanı adayı İnce Ankara mitinginde Yüz binlerle birlikte Türkiye'ye seslendi" ifadesi yer almaktadır. Böylelikle mitinge katılımın çok yoğun olduğu belirtilmekle beraber mitingdeki söylemin tüm ülkeye hitap ettiğine de değinilmiş olmaktadır.

İklim Güncel imzasını taşıyan haberin gövdesinde Muharrem İnce'nin Tandoğan Meydanı'nda yapmış olduğu mitingden alıntılara yer verilmiştir. Haberin girişinde İnce'nin yapılacak seçimlerde ben değil biz var söylemini paylaştığı bilgisi Erdoğan'ın tek adam rejimini de eleştirdiği bilgisiyle birlikte verilmiştir. İnce'nin bu açıklamalarının "Ben yok biz var" biçiminde alt başlığa da taşındığı görülmüştür. İnce açıklamalarının devamında, seçim çalışmaları boyunca 50 gün evinde uyuma imkânı bulamadığını ve seçim günü sandıklara sahip çıkılması gerektiğini ifade etmektedir.

Haberin devamı Muharrem İnce'nin üç devlet kurumu için yaptığı suçlayıcı ifadelerle sürmektedir. İnce TRT, YSK ve AA yöneticilerini seçimlerde yanlılık yaptıkları düşüncesiyle seçimden sonra yargıya göndereceğini ifade etmektedir. İnce, Ankara'da kendileriyle ilgisi olmayan bir grubun başörtüsü üzerinden provokasyon yaptığına da değinerek, bunu yapanların insanlık ve Müslümanlıkla alakası olmayan kimseler olduklarına değinmiştir. İnce Erdoğan'ın seçim sonucu oluşturmayı planladığı yönetim şemasını da eleştirerek bu yönetim şaması içinde yer alacak olanları ise uydu ve yalaka olmakla suçlamaktadır.

"En Büyük Millet Bahçesine Saray Yaptın" alt başlığı altında Muharrem İnce Erdoğan'ın Millet Bahçesi projesini eleştirerek, yapılacaklar bir yana en büyük millet bahçesi olan Atatürk Orman Çiftliği'ne dahi saray yaptığını dile getirmektedir. İnce ayrıca konuşmasının devamında daha önceki açıklamalarında da yaptığı gibi Erdoğan'ı televizyon ortamında tartışmaya davet etmektedir.

23 Haziran 2018 günkü Cumhuriyet gazetesinde "Cumhur İttifakında Çatlak" başlıklı bir haberin yer aldığı görülmektedir. Haberin, Devlet Bahçeli'nin Cumhur ittifakı içine nifak

ekmeye çalışanlar var açıklamasıyla ilintili olduğu anlaşılmaktadır. Haberin spotunda ise ”MHP Lideri Bahçeli ‘Erdoğan, Davutoğlu’nun Hatalarını Yaparsa Her Şey Biter’ Dedi” ifadeleri yer almaktadır. Böylelikle Cumhur ittifakında ciddi bir sorun yaşandığı izlenenimi verilmektedir.

Haberin gövdesinde Bahçeli’nin açıklamalarına yer verilmiş ve MHP liderinin nifakla ilgili yaptığı açıklamalarının AKP’li bazı çevrelere yönelik olduğunu belirttiğine değinilmiştir. Bahçeli’nin parti olarak AKP’yi seçimde desteklediklerini, seçim sonucunda Erdoğan’ın başkanlığını benimsedikleri yönündeki açıklamaları da yer almıştır. Erdoğan için “Davutoğlu’nun hatalarını yaparsa gider” açıklaması ise dikkat çekicidir. Bahçelinin bu açıklamaları bir yandan Erdoğan’ı desteklerken diğer yandan da kendi isteği dışındaki oluşum ve faaliyetlere de izin vermeyeceği ve bu olursa ittifaktan dahi vazgeçebileceği düşüncesine yol açmaktadır.

3.6.9. Yeni Akit Gazetesi Sahiplik Yapısı

Yeni Akit gazetesi ilk olarak 12 Eylül 1993 tarihinde Akit adıyla çıkmıştır. Başlangıçta gazetenin imtiyaz sahibi Nuri Akyon’dur. Gazete daha sonra isim değişikliği yoluna gitmiş, 5 Aralık 2001’de Anadolu’da Vakit ismini almıştır. Vakit isminin başına Anadolu ismini eklemesinin nedeni ise, isim hakkının elinde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Anadolu’da Vakit gazetesinin imtiyaz sahibi Nuri Aykon’un 13 Eylül 2010 tarihinde vefat etmesi üzerine, gazetenin isim haklarına ellerinde bulunduran Aykon ailesi yayınına devam edip etmeme konusunda tereddüt yaşamıştır. Bunun üzerine Vakit Yayın Kurulu bir karar alarak, Yeni Akit ismiyle yayınlanmaya devam etmiştir. (www. Haber 7.com).

Günlük olarak yayınlanan Yeni Akit gazetesinin 2.11.2019 tarihli künyesinde yer alan genel yayın yönetmeni İsmail Uğur’dur. Gazete, muhafazakâr ve İslamcı bir çizgiye sahiptir. Gazete ateistler, eşcinseller, solcu kesimle ilgili yaptığı haberler ve attığı manşetler nedeniyle pek çok eleştiri ile karşı karşıya kalmıştır. Abdurrahman Dilipak, Ali Karahasanoğlu, Latif Erdoğan gibi isimler burada köşe yazarlığı yapmaktadır. Bünyesinde Akit TV’de yer alan Akit Medya Gurubunun yönetim kurulu başkanlığını gazetenin kurulum aşamasında önemli rol oynayan Mustafa Karahasanoğlu yapmaktadır. Yeni Akit, hiçbir ticari kuruluştan destek almadığını, gelirlerinin büyük bir kısmını reklamlardan sağladığını iddia etmektedir.

3.6.9.1. Yeni Akit Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihinde “Kaynak Var Hizmet Yok” manşetiyle çıkan Yeni Akit gazetesi, 24 Haziran seçimlerinin hemen öncesinde CHP’li belediyeleri hedef alan haberinde,

manşet üstü başlık olarak, belediyelerin büyük miktarda bütçelere sahip olduğu fakat bu bütçeyi halk yararına kullanmadıkları yönündeki ifadeyi kullanmıştır. Haberin manşetinde kullanılan kelimeler birbirini tamamlar niteliktedir. Haberin üst başlığında ise CHP belediyeleriyle ilgili birtakım olumsuz iddialara yer verilerek, 24 Haziran seçimleri öncesinde seçmenin hangi yönde oy kullanması gerektiği adeta dikte edilmektedir.

Üzerinde Şişli Belediyesi yazan, etrafı çöplerle dolu bir konteynerin fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Ödenekler Buhar Oluyor" ve "Tescilli Beceriksizler!" ara başlıkları üzerine kurulmuştur. İlk ara başlıkta, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi tarafından CHP'nin İstanbul'daki 14 ilçe belediyesine yol bakım onarım, ulaşım ve alt-üstyapıda kullanmak için 50 milyon TL'ye yakın yardım yapıldığı fakat bu paraların CHP'li belediyeler tarafından buharlaştırdığı aktarılırken; ikinci ara başlıkta, kendisine sağlanan kaynakları doğru kullanmayan CHP'li belediyelerinin FETÖ ve Sapkın gruplarla ilişki içinde olduğu iddia edilmiştir. Yeni Akit, bu haberin sağ tarafında "İşte CHP'li Belediyelerin Aldığı Yardım Tutarı" ifadesi altında bu belediyelere yapıldığı iddia edilen yardımların miktarlarının olduğu bir tabloya yer vermiştir. Bu tablo üzerinden bolca sayısal veri aktarılarak haberin inandırıcılığı arttırılmaya çalışılmıştır.

Bu haberin hemen yanında yer alan "Bunlara Kalsa Ülkeyi De Satarlar" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Ankara mitinginde söylemiş olduğu sözler haberleştirilmiştir. Erdoğan'ın sözleri tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşınması, gazetenin kaynağının açıklamalarını desteklediğini göstermektedir. Haberin spotunda yine Erdoğan'ın, "Biri çıkıyor Külliye'yi satacakmış, öbürü çıkıyor Çankaya'yı satacakmış. Bunlara kalsa, bu ülkeyi de satarlar" şeklindeki açıklamaları öne çıkarılmıştır. Haberin başlığında olduğu gibi spotunun da Erdoğan'ın sözlerinden alıntı yapılarak kurgulanmış olması iktidar ekseninde anlam kazanmasına neden olmuştur.

11 Haziran 2018 tarihinde Yeni Akit'in vitrin sayfasında "TRT'yi Satmak İhanettir" başlıklı bir yorum habere yer verilmiştir. Faruk Arslan imzalı haberde, "CHP ve İyi Parti'nin iktidara gelmesi durumunda başta TRT olmak üzere ülkenin pek çok yerli ve milli değerini yok edeceği" düşüncesi vurgulanmaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan, Ak Parti'ye yakınlığı ile bilinen gazetelerin (Sabah, Yeni Şafak, Yeni Akit) tamamında Millet İttifakı temsilcilerinin ülkenin milli değerlerini ortadan kaldırmak istediği yönünde benzer mesajlar üretmişlerdir. Haberin ayrıntıları gazetenin iç sayfasında aynı başlıkla verilirken haberin spotu şu mealdeki ifadelerle oluşturulmuştur: TRT Karşıtı kirli bir propaganda sürdürülmektedir. Ülkede yerli ve milli olan her şeye karşı çıkmakla bilinen CHP ve İP tarafından yönlendirilen bu olumsuz hareket

TRT'yi hedef potasına koymuş durumdadır. Yine, Muharrem İnce'de her fırsatta iftira içerikli söylemlerle bu kurumu yıpratmaktadır. Meral Akşener iktidar olmaları durumunda TRT kurumunu satacaklarını belirtmiştir.

Haber mikro anlamda incelendiğinde sentaktik yapının gazetenin söylemini güçlendirme yönünde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Haberin spotunda İyi Parti ifadesi yerine "İP" kullanarak ötekileştirme ve küçümseme yoluna gitmiştir. Haberin ayrıntılarında spotta yer alan ifadeler tekrar edildikten sonra, Anadolu Yayıncılar Derneği Başkanı Sinan Burhan'ın açıklamaları arasında geçen "Kültürel darbedir" ifadesi ile yine Avrupa Gazeteciler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Fişenk'in açıklamalarından alınan "Kimsenin haddine değil" ve "Devleti satıyorlar" ifadeleri ara başlık olarak kullanılmıştır. Her iki dernek başkanının açıklamaları tırnak içine alınmadan ara başlık olarak aktarılması, açıklamaların Yeni Akit tarafından desteklendiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Söz konusu haberin başlığına, spotuna ve ara başlıklarına genel olarak bakıldığında; Millet İttifakı'nın iktidara gelmesi durumunda ülkenin parçalanacağı söyleminin tekrardan üretildiği görülmektedir.

Yeni Akit aynı gün yayınladığı pek çok haberini, siyasi iktidar ve iktidara yakın olan kaynaklarının açıklamalarından oluşturmuştur. Haberde kullanılan başlıkların ve ara başlıkların önemli bir kısmı Cumhur İttifakı temsilcilerinin açıklamalarından alıntılanmıştır. Gazetenin ilk sayfasında Adalet Bakanı Abdülhamit Gül'ün "24 Haziran'da Manşeti Millet Atacak" şeklindeki ifadesi, alıntılama olmadan doğrudan haberin başlığına taşınarak kaynağın açıklamaları içselleştirilmiştir. Haberin ayrıntıları gazetenin iç sayfasından aktarılırken, Gül'ün "Batılı devletler seçimi Erdoğan'ın kazanmasını istemiyor" şeklindeki açıklamaları üzerinden haberin söylemi oluşturulmuştur. Yeni Akit, biz ve öteki ayrımını yine iktidar kanadının bir temsilcisinin açıklamalarından yararlanarak kurmaktadır. Gazete, haberlerinde Cumhur İttifakı'nın karşısında olan tüm partileri ve Müslüman olmayan devletleri öteki olarak görmektedir.

Yeni Akit aynı gün, MHP lideri Bahçeli'nin, FETÖ'nün yeni darbe girişimine kalkışacağı yönündeki söylentilerine cevap niteliği taşıyan "Cehennemin Dibine Yollarız" sözünü haberin başlığına taşımıştır. Bahçeli'nin açıklamalarını "Türk İslam Ülküsü", "Cumhurun İttifak Ruhu" ve "FETÖ Ve PKK Aynıdır" başlıkları altında detaylandırılmıştır. İkinci ara başlık altında Bahçeli'nin, Cumhur İttifakının Haziran seçimlerinde başarılı olması için çalışıyoruz, bu mücadeleden galip gelmezsek kaybolup gitmemiz mukadderdir. Zira zalim kesim fırsat kollayıp elini ovuşturmaktadır anlamına gelen açıklaması aktarılmıştır. Bahçeli'nin bu söylemi, Yeni Akit'in sık sık dile getirdiği söylemle paralellik göstermektedir.

Gazete bir yerde okura iletmek istediği mesajı kendi söylemiyle benzerlik gösteren Bahçeli'nin açıklamaları üzerinden tekrar üretmiştir.

12 Haziran 2018 tarihli Yeni Akit gazetesinde "Millet Kelle Koltukta Muhalefet Evde Koltukta" başlığıyla, 24 Haziran seçimleri öncesi muhalefet partilerini hedef alan bir habere yer verilmiştir. Yeni Akit, diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de kullandığı başlık ile ne kadar taraflı bir yayın politikasına sahip olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Gazetenin ilk sayfasından duyurulan haber, 8. sayfasında ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Haberin spotunda, Millet İttifakı olarak isimlendirilen ve CHP, HDP ve İP'ten oluşan siyasi birlik temsilcilerinin 15 Temmuz darbe gecesinde, sokaklarda değil evlerindeki koltuklarında ve rahat içinde oldukları öne sürülmüştür. O gece halk sokaklarda darbecilerle mücadele ederken zikredilen bu siyasi bloğun evlerinde kontrollü biçimde keyif çattıkları yönünde yorumlara yer verilmiştir. Yeni Akit'in yine ideolojik bakış açısı üzerinden bir haber oluşturduğu gözlenmektedir. Özellikle haberin spotunda "İP", "Sözde Millet İttifakı" ve "Müzmin Muhalefet" gibi ifadelere yer verilmesi nesnel habercilik anlayışından uzak olduğunu göstermektedir.

Haberin ayrıntılarında, spotta aktarılan bilgiler tekrarlanmış olup, 15 Temmuz gecesi vatandaşların darbecileri durdurmak için sokaklarda mücadele verdiğini, buna karşılık Muhalefet partileri içinde yer alan; Kemal Kılıçdaroğlu, Meral Akşener, Selahattin Demirtaş ve Muharrem İnce gibi isimlerin evlerinde oturdukları aktarılmıştır. Yeni Akit, haberin başlığından itibaren içeriğini biz ve onlar karşıt söylemi üzerine kurmuştur. Haberde muhalefet partileri ve onların temsilcileri "Onlar" olarak konumlandırılmış, olumsuz bir biçimde okurlara aktarılmıştır. "Biz" olarak konumlandırılanlar ise Cumhur İttifakı içinde yer alan partiler ve vatandaşlardır. Ayrıca CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun darbe girişimini televizyondan izlediğine gösteren bir fotoğraf yerleştirilerek inandırıcılığının arttırılmaya çalışıldığı gözlenmiştir.

Yeni Akit'in ilk sayfasında yer alan, "Terörist İni Kandil'e Operasyon Başladı" başlıklı haber, gazetenin iç sayfasına da aynı başlıkla aktarılmıştır. Söz konusu haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Niğde mitinginde belirtmiş olduğu, Kandil operasyonunun başladığı, bölgede yer alan silah depolarının hedef alındığı, 20 uçak yoluyla 14 noktadaki hedeflerin tahrip edildiği, operasyonun ise devam ettiği yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın terör örgütleri üzerinden ana muhalefet partisi CHP'yi hedef alan sözleri haberin girişinde, muhalefet istekli olmasa dahi Afrin'e nasıl operasyon yapılıp temizlendiyse, Kandil'inde aynı şekilde temizleneceği ifadesiyle aktarılmıştır. Yeni

Akit haberin girişinde "CHP'nin terör örgütlerini koruduğu" yönündeki söylemini Erdoğan'ın ağzından yeniden üretmiştir. CHP'ye yönelik bu söylem Erdoğan'ın açıklamalarının geniş bir şekilde yer aldığı "Onların Terör Diye Derdi Yok" ara başlığında detaylandırılmıştır. Haber makro açıdan bakıldığında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iddiaları üzerinden oluşturulmasına rağmen, kullanılan başlık ve ara başlılar tırnak içine alınmadan aktarılmıştır. Haber söyleminin bu şekilde oluşturulması gazetenin de bu söylemleri desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

13 Haziran 2018 tarihli Yeni Akit'te "Doktora Tezi Uyduruk Çıktı" başlıklı haberde, İyi Parti lideri Meral Akşener'i olumsuzlayan bir habere yer verilmiştir. Mahmut Övür'ün açıklamaları üzerinden kurgulanan haberin spotunda şu yöndeki ifadeler yer almıştır: Tarihçi olmasıyla her zaman övünen Akşener'in maskesi inmiştir. Akşener'in tezi konuyla ilgili uzmanlar tarafından tam bir facia olarak nitelendirilmiştir. Yazdığı tarih tezi bu şekilde eleştiri almış birisinin siyasal tezlerinin de çok olumsuz sonuçlara yol açacağı ortadadır.

Haberin spotunda Akşener'in yapmış olduğu doktora tezi üzerinden çıkarım yapılarak siyasi projeler üretemeyeceği yönünde, değersizleştirişi ve hafife alan söylemler ön plana çıkarılmıştır. Haberin ayrıntılarında Akşener'in doktora tezinde yer aldığı iddia edilen hatalar ön plana çıkarılarak haberin başlığı ve spotunda ki söylemler ile bu durum somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Ertuğrul Şahan imzalı başka bir haber iç sayfadan "İnce'nin Mitingine Katılanlar HDP'li" başlığıyla yayınlanmıştır. Yeni Akit, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Eskişehir mitinginde yapmış olduğu açıklamalar üzerinden "CHP Ve HDP İttifakı" söylemini tekrar üretmiştir. Haberin başlığında "HDP" yazısının diğer sözcüklerinden farklı olarak kırmızı renkte verilmesi okuyucunun dikkati çekilmeye yöneliktir. Haberin detayları ise, Erdoğan'ın sözlerinin geniş şekilde yer aldığı "Teröristlere Karşı Taviz Yok", "Eskişehir'e 16 Yılda 21 Milyarlık Yatırım", "2019 Türk Dünyası Eğitim Başkenti" ve "Asıl Kek Bunlara Denir" ara başlıkları ile aktarılmıştır. Gazete, haberin başlığını Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İnce'yi hedef sözlerinden oluştururken ara başlıkları ise ağırlıklı olarak Ak Parti döneminde Eskişehir'e yapılan yatırımlardan meydana getirmiştir. Haber makro açıdan tematik olarak ele alındığında, Yeni Akit gazetesinin oluşturduğu haber başlığı ile gövdesinde kullandığı ara başlıklar arasında bir uyum olmadığı göze çarpmaktadır.

14 Haziran 2018 günkü Yeni Akit gazetesinin iç sayfasında "Muhalefet Tanap'ı Da Yıkacak Mı?" başlığıyla bir haber yer almıştır. Söz konusu haberin başlığı, Sabah gazetesi köşe yazarı Dilek Güngör'ün açıklamalarından alıntılanmış olmasına rağmen tırnak içinde aktarılmayarak gazete tarafından içselleştirilmiştir. Yine haberin başlığında soruya yer

verilmesi okulcuyla iletişim kurmayı amaçlamaktadır. Haberin spotunda, Dilek Güngör tarafından sorulan, şu ana kadar AK Parti'nin yapmış olduğu hemen tüm projeleri yıkacağını söyleyen muhalefet seçimi kazanması halinde çok önemli bir enerji dağıtım projesi olan TANAP'ı da yıkacak mı sorusuna yer verilmiştir.

Haberin başlığındaki "muhalefet ülkenin kalkınmasını engelliyor" söylemi, Güngör'ün ifadeleri üzerinden haberin spotunda tekrar üretilmiştir. Haberin girişi ise Güngör'ün "Muhalefet, AK Parti'nin yaptığı ne kadar proje varsa yıkmayı, taş üstünde taş bırakmamayı vaat ediyor…" yazısı ile başlamaktadır. Sentaktik olarak ele alındığında taş üstünde taş bırakmamak deyimi, muhalefetin yıkıcılığını sembolize etmek için kullanılmaktadır. Haberde gazete kendi düşüncesine ideolojik anlamda yakın olan başka bir medya organının temsilcisini referans göstererek söylemini yeniden inşa yoluna gitmiştir.

Yeni Akit'in ilk sayfasındaki "İnce'nin Oy Riyakârlığı" başlığı, gazetenin iç sayfasında aynen aktarılmıştır. Haber metninde, CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin seçmenin oyunu etkileyebilmek için din tüccarlığı yaptığı aktarılmıştır. Haberin iç sayfasındaki devamında, CHP'nin istemeyerek te olsa aday olarak çıkardığı İnce, oy toplayabilmek için farklı kılıklara girmekte, özellikle sağ kesimin gözüne girebilmek için dini yerlere ayrı bir ilgi göstermekte, böyle davranarak dindar kesimden oy toplamayı hesap etmekte mealindeki ifadelere yer verilmiştir.

Yeni Akit haberin başlığından itibaren son derece yanlı ve mesleki normların göz ardı edildiği bir haber metni oluşturmuştur.

Aynı sayfada öne çıkarılan başka bir haber ise "Cemil Çiçek'i Hackleyen İP Çıktı!" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberde Cemil Çiçek adına sahte sosyal medya hesabı açıp FETÖ lehine çeşitli paylaşımlarda bulunan kişinin İyi Parti Haymana Gençlik Kolları Başkanı Hamza Kabasakal olduğu aktarılmıştır. Haber metninde İyi Parti üyesi Kabasakal tarafından yapıldığı iddia edilen bu olumsuz davranış tüm partiye mal edilmeye çalışılmıştır. Gazete haberin temasını da bu düşünce paralelinde oluşturmuştur.

Yeni Akit gazetesi, 15 Haziran'da yayımlandığı muhalefet partileriyle ilgili haberlerinde yine "muhalefet partileri terör öğütlerini destekliyor" şeklindeki söylemini sürdürmüştür. Söz konusu haberlerden biri gazetenin iç sayfasından "Kılıçdaroğlu, Berberoğlu'nu Yine Ziyaret Etti" başlığıyla yayımlanırken haberin girişinde Kemal Kılıçdaroğlu'nun hapiste bulunan partisinin İstanbul Milletvekili Enis Berberoğlu'nu ziyaret ettiği, Berberoğlu'nun ise FETÖ tarafından servis edilen bilgileri ifşa ettiği için Maltepe Cezaevinde olduğu bilgisine yer verilmiştir.

Gazete, seçimler öncesinde CHP'ye yönelik olumsuz bir söylem yaratmak için haberin girişinde Berberoğlu'nun geçmişiyle ilgili ayrıntılı bilgi verme yoluna gitmiştir. Gazete bu haberi oluştururken okuyucuyu bilgilendirmekten ziyade Berberoğlu'nun üzerinden CHP'yi eleştirme amacı gütmektedir. Medya organları kendileri için yarar teşkil ettiğini düşündüğü durumlarda haberin geçmişiyle ilgili ayrıntılı bilgi verme yoluna giderken, olumsuzluk teşkil eden durumlarda ise olayın geçmişi hakkında bilgi vermemeyi tercih etmektedirler.

Yeni Akit'in ekonomi sayfasında Buğra Kardan imzalı, "Sandığın Rotasını Ekonomi Belirleyecek" başlıklı bir habere yer verilmiş olup, haberin spotunda, 24 Haziran seçimi için aday olanların vaatler sunmaya devam ettikleri, Erdoğan'ın ilk turda en fazla oyu almasının beklendiği ve üretimi ve ihracatı güçlendirmeye yönelik projeleriyle dikkat çektiği belirtiliyor. Bununla birlikte Erdoğan'ın en önemli rakibi konumundaki İnce'nin ortaya koyduğu ekonomik bir modeli yok şeklindeki ifadeler aktarılmıştır.

Gazete bu haber başlığında yoruma yer vermekle birlikte daha önceki genel yaklaşımının aksine ideolojik yakınlığını göz ardı ederek daha ılıman bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Haberin spotunda Cumhurbaşkanı Erdoğan ve İnce'nin ekonomik vaatleri karşılaştırılırken, İnce'nin vaatlerinin abartalı olduğu vurgulanmıştır. Haberin gövdesinde, İnce'ye yönelik olumsuz söylem "İnce Güldürüyor" ara başlığı altında detaylandırılırken "…İnce, mitinglerinden fabrika açacağını ve halkın gelirini artıracağını iddia ediyor.." ifadeleri ön plana çıkarılmıştır. Haberin kurgusunda "iddia ediyor" ifadesinin kullanılması, Yeni Akit'in, İnce'nin vaatlerine mesafeli durduğunu göstermektedir. Diğer taraftan haberin gövdesinde "Reformlara Devam", "Yerli Üretim Ve İhracata Odaklanılacak", "İstihdam Da Artacak" Ve "Dijitalleşmeye Önem Veriliyor" ara başlıkları kullanılarak Ak Parti ve Erdoğan olumlama yoluna gidilmiştir. Bu ara başlıklar altında Erdoğan'ın vaatlerinin "sözünü veriyor", "dile getiriyor" şeklinde aktarılması, gazetenin bu açıklamaları desteklediğinin göstergesi olarak düşünülebilir.

16 Haziran 2018 tarihli Yeni Akit'in ilk sayfasında "Ezanın CHP Zulmünden kurtuluşunun 68. Yılı" başlığıyla bir haber yayımlanmıştır. Gazete atmış olduğu bu başlıkla okuyucuya haberin nasıl yorumlaması gerektiğini bir anlamda dikte etmiştir. Başlıkta seçilen zulüm sözcüğü ifadeye son derece negatif bir anlam katmakta ve CHP'yi olumsuzlayan bir anlam oluşturmaktadır. Haberin spotunda CHP'nin tek partili yönetimi zamanında ezanın Türkçe okunmasının yasak edilmişti şeklindeki ifadelere yer veren Yeni Akit, spotta "Milli Şef" sözcüğünü tırnak içinde kullanarak okuyucunun sözcüğe dikkat çekmesini amaçlamıştır. Muhafazakâr bir ideolojiye sahip olan Yeni Akit, haberlerinde sürekli dillendirdiği "CHP'nin din karşıtı bir parti olduğu" söylemini tarihsel süreçten bir takım örnekler öne sürerek

kanıtlamaya çalışmaktadır. Bu şekilde bir olumsuzlamanın seçim sürecinde yapılması ise seçmene bir mesaj olarak düşünülebilir.

Haber ilk sayfadaki özette; Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimleri öncesinde mütedeyyin vatandaşlara iyi görünmek amacıyla her çeşit ikiyüzlülüğe başvuran CHP şeklinde başlamaktadır. Devamında, tek parti olarak iktidarda olduğu dönemde ezanı 18 sene boyunca Türkçe olarak okuttuğu bilgisine yer verilip; bu günün ezanın yeniden asıl dili olan Arapça ile seslendirilmesinin yıl dönümü olduğu hatırlatmaktadır.

Gazete haberin başlığında ve spotunda olduğu gibi, haberin girişine de söylemini CHP'ye yönelik bir olumsuzlama üzerinden kurmuştur. Haberin girişinde CHP ikiyüzlülükle suçlayan Yeni Akit, biz ve öteki ayrımını bu sefer din üzerinden yapmıştır. Gazete kendi ideolojisinden olanları "Müslüman" olarak görürken, öteki olarak konumlandırdığını ise "İslam düşmanı" olarak algılama eğilimindedir.

Harun Sekmen imzalı haberin ayrıntıları iç sayfada "CHP Zihniyeti Tam 18yıl Ezanı Türkçe Okuttu" başlığıyla verilmiştir. Haberin spotunda ilk sayfada yer alan bilgiler tekrar edildikten sonra, zamanın başbakanı olan Adnan Menderes'in ezanın Arapçadaki asıl şekliyle okunması yönündeki düşüncesinin otoriter CHP yönetimi tarafından kabul görmediği, buna rağmen ezanı aslına döndüren Menderes'i ise idam ederek intikam aldığı yönündeki görüşe yer verilmiştir.

Gazete haberde devamla, uzmanların CHP'nin bu türden ılıman yaklaşımlarına inanılmaması yönünde uyarılarda bulunduğu yazılmıştır. Haberin başlığı ve spotunda etkin cümle yapıları kullanılarak CHP olumsuz biçimde haberin merkezine yerleştirilmiştir. Haberin ilk sayfasında CHP'ye yönelik olumsuz üslup gazetenin iç sayfasında da yenilenmiştir. Haberin gövdesinde ise tarihçi yazar Süleyman Kocabaş ve yine tarihçi Ensar Gökhan Dalkıran'ın açıklamalarına yer verilmiştir. İki yazarın açıklamaları "CHP Zulmünün Göstergesi" ve "Menderes Aslına Çevirdi" alt başlıkları altında detaylandırılmıştır. Yeni Akit "CHP din düşmanı bir partidir" söylemini alanında uzman olarak gördüğü bu iki tarihçi yazarın söylemleri üzerinden doğrulatmaya çalışmaktadır.

Aynı günkü Yeni Akit'in vitrin sayfasında dikkatlere sunulan "Güneydoğu 24 Haziran'da Üzerine Düşeni Yapacak" başlıklı haber, gazetenin iç sayfasına da aynı başlıkla aktarılmıştır. Ekrem Şahan imzalı haberin detaylarında Adıyaman, Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlı Urfa'dan aday gösterilen bazı AK Partili Milletvekili adaylarının 24 Haziran seçimlerine yönelik değerlendirmelerine yer verilmiştir. Haberin girişinde seçim gününün Türkiye'yi küresel güç haline getirecek sürecin başlangıcı olduğu ve bir hafta kala Güneydoğu'da yer alan şehirlerde gazete tarafından halkın nabzının tutulduğu ifadesine yer verilmiştir. Haberin

başlığı üzerinden "seçmen Ak Parti'ye oy vermesi durumunda üzerine düşeni yerine getirmiş sayılacak" mesajı üretilmiştir. Yeni Akit haberin girişini tamamıyla kendi yorumuyla oluştururken, yorumları desteklemek için ise haberin gövdesinde kaynak olarak Ak Partili bazı milletvekili adaylarının görüşleri aktarmıştır.

17 Haziran 2018 tarihli Yeni Akit, ilk sayfasında "Nerede Tehdit Varsa Oraya Gideceğiz" başlığıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Antalya mitinginde yapmış olduğu açıklamalar haberleştirmiştir. Haberin girişinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kandil'e yönelik operasyonları eleştirenlere sert çıktığı aktarıldıktan sonra Erdoğan'ın nerede bir tehdit seziliyorsa istensin yahut istenmesin Türk askeri o tehdidi bertaraf edecektir mealindeki ifadelerine yer verilmiştir. Haberin başlığında geçen ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemlerinden derlenmiş ifadeler, haberin girişinde de görülmektedir.

Gazete'nin ilk sayfasından duyurulan bu haberin iç sayfadaki devamı yine aynı başlık üzerinden inşa edilmiştir. Haberin başlığında "Nerede Tehdit Varsa" ifadesi çok büyük puntolarla siyah renkte aktarılırken "Oraya Gireceğiz!" ifadesi ise yine büyük puntolarla kırmızı renkte yansıtılmıştır. Gazete haberin başlığındaki ifadeleri hem ilk sayfadan hem de iç sayfadan farklı tasarımlarla tekrar ederek, sık tekrar üzeninde haberin retoriksel argümanını güçlendirmeye çalışmaktadır. Diğer taraftan haberin gövdesinde ise, Erdoğan'ın Antalya'ya yapılan ve yapılması planlanan projeler hakkındaki açıklamalarına yer verilmiştir. Bu durum haberin başlığı ve haberin gövdesi arısında tematik bir uyumsuzluk meydana getirmiştir. Zira başlık milliyetçi söylemlerle kurulurken, haberin gövdesi Antalya seçmenine yönelik seçim vaatlerinden oluşturulmuştur.

İlk sayfada, "Dolmabahçe Camii'ni Kayıkhane Yapmışlar!" iç sayfada "İşte CHP Bu" başlığıyla verilen Faruk Arslan imzalı araştırma haberin spotu, tek parti döneminde İstanbul'un önemli camilerinden olan Bezm-i Alem Valide Sultan Camisinin gerçek işlevi dışında kayıkhane olarak kullanıldığı bilgisiyle oluşturulmuştur.

Haberin başlığı ve spotu incelendiğinde son derece taraflı ve yanlı olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle haberin başlığı, haberin nasıl okuması gerektiği konusunda okuyucuyu yönlendirmektedir.

Haberin devamında "İşgalciler Bile Yapmadı", "Camiyi Kayıkhaneye Çevirdiler", "Postallarıyla Çiğnediler", "ve "18 Yıl Ezansız Kaldı" ara başlıkları kullanılmıştır. Haberin ara başlıklarında da haberin spotunda üretilen söyleme tıpa tıp benzer bir söylem vardır. Gazeteye göre, CHP İslam karşıtı bir parti olup, dine büyük zararlar vermiştir. Yeni Akit gazetesi 24 Haziran öncesi seçimlerine çok az bir süre kala böyle bir haber yaparak seçmene, CHP iktidara gelirse "camilerinizi yıkar, "ezanınızı okutmaz" mesajını vermeye

çalışmaktadır. Yeni Akit ara başlıklarda korku uyandıran ifadelere yer verip seçmeni korkutarak retoriksel ikna yöntemini kullanmaktadır.

18 Haziran 2018 tarihinde "İstanbul Destan Yazdı" manşetiyle çıkan Yeni Akit gazetesi, Ak Parti'nin İstanbul Yenikapı'da düzenlediği mitingle ilgili haberin manşetinin açılımını da yapan, şu anlama gelen cümlelerle aktarmıştır: AK Parti tarafından İstanbul Yenikapı'da düzenlenen miting havanın yağışlı olmasına rağmen çok büyük alaka gördü. 2 milyona yakın insan miting alanını doldurdu. Mitingde halka seslenen Erdoğan, en baba mitingi bu mübarek günde yapıyoruz. Kararını vermiş olan İstanbul yine destan yazmaktadır ifadelerini kullandı.

Haberin manşetinde ve manşetinin açılımında "destan yazdı" ve "2 milyona yakın insan geldi" gibi ifadeler kullanılarak seçim meydanlarının AK Parti'yi işaret ettiği ve seçimleri tekrar AK Parti'nin kazanacağı yönünde bir söylem üretilmiştir. Haberde ayrıca kalabalık miting meydanını gösteren büyük bir fotoğraf kullanılarak "2 milyona yakın insan" ifadesi ile desteklenmeye çalışılmıştır. Yeni Akit gazetesi, haberin manşeti ve spotundaki ifadeler ile haberin fotoğrafı arasında bir bütünlük oluşturarak seçmen üzerinde etki yaratmaya çalışmıştır.

Haberin alt başlıkları "İstanbul Kararını Vermiş", "Bu Ne Hayasızlıktır Bay Muharrem" ve "Büyük Devlet Olmanın Alamet-İ Farikası" şeklinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarından oluşturulmuştur. Alıntılamaların tırnak işareti içinde aktarılmaması gazetenin söylenenleri desteklediğinin bir işaretidir. Haber iç sayfadan "İstanbul Kararını verdi" başlığıyla aktarılmıştır. Yine mitingin kalabalığına vurgu yapan sayısal veriler kullanılmış ve Erdoğan'ın açıklamaları ön plana çıkarılmıştır. Spottaki kurguda sadece "Erdoğan" ismi kırmızı renkte verilerek dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Haberin detayında ise, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İnce'yi hedef alan açıklamalarının geniş bir şekilde yer aldığı, "Adam Tam Kör", "Hale Bak Hale" ve "Başörtüsüne Karşı" ara başlıkları kullanılmıştır. Erdoğan'ın İnce'yi hedef alan sözleri detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Haberin başlığı ve spotunu Erdoğan'ın sözlerini destekleyiciyi bir biçimde kurgulayan Yeni Akit, aynı şekilde haberin detaylarında da bu durumu sürdürmüştür. Erdoğan'ın İnce için söylediği "başörtüye" kaşı ifadesini tırnak içine alınmadan verilmiştir.

Yukardaki haberle bağlantılı olan "AA: Yenikapı'da 1 Milyon 300 Bin HDP'nin Mitinginde 15 Bin Kişi Vardı" başlığını taşıyan haberde, Anadolu Ajansına dayandırılarak AK Parti'nin İstanbul Yenikapı'da yapmış olduğu mitingine 1 milyon 300 bin kişi katıldığı, HDP'nin Bakırköy Halk Pazarı'nda gerçekleştirdiği mitinge ise sadece 15 bin kişinin katıldığı aktarılmıştır. Haberde ayrıca bu ölçümlerin Anadolu Ajansı tarafından helikopterle havadan

metrekareye düşen insan sayısının analiziyle elde edildiği aktarılmıştır. Oysa, Yeni Akit gazetesi yapmış olduğu haberde Ak Parti mitingine "yaklaşık 2 milyon" kişinin katıldığını belirtmişti. Gazete kendi verdiği rakamın abartalı bir rakam olduğunu yine kendi yapmış olduğu ve AA'ya dayandırdığı haberle istemsizce de olsa ortaya çıkmasına neden olmuştur. Diğer taraftan, AK Parti ve HDP mitinglerine katılan kişi sayıları karşılaştırılarak retoriksel bir söylem oluşturulmuştur. Haberde, bir durumu diğerine göre daha belirgin hale getirmek istenmesi halinde, haber oluşturmada en şık kullanılan retoriksel unsurlardan biri olan "karşılaştırmadan" yararlanılmaktadır.

Aynı tarihli başka bir haberde Yeni Akit, ilk sayfasında yer alan, "Millet Değil, Terör İttifakı" başlığını, iç sayfasında da aynen kullanmıştır. Başlıktaki kelime seçilmeleri Yeni Akit'in ideolojik tutumunu ortaya koymaktadır. Burada sentaktik yapı içinde "millet" ve "terör" kelimeleri birlikte kullanılarak Millet İttifakı'nın terör ile ilişki içinde olduğu mesajı seçmene verilmeye çalışılmıştır. Başlıkta geçen bu sözcükler haberin retoriğini pekiştirmektedir.

Haberin başlığının açılımında ise şu yöndeki ifadeler yer almaktadır: Erdoğan ve Cumhur İttifakı'na karşı başarılı olamayacaklarını anlayan Millet İttifakı adayları siyasi kazanç yüzünden terörden medet umar duruma düştü. CHP'nin zorlama adayı İnce, İP'nin milliyetçi olduğunu iddia eden adayı Akşener ve Saadet lideri Karamollaoğlu neredeyse teröre arka çıkacak davranış içine girdiler.

Gazetede, haberin başlığında geçen "Terör İttifakı" ifadesi ile "Millet ittifakını" ilişkilendirmek ve buna dikkat çekmek için Millet İttifakı'nın liderlerinin isimleri italik yazılmıştır. Yine haberde İyi Parti lideri Meral Akşener için "sözde milliyetçi aday Meral Akşener" denilerek bir etiketleme yapılmıştır. Haberin girişinde, Millet ittifakının Erdoğan gitsin de ne olursa olsun anlayışıyla hareket ettiği aktarılmakta, İyi Parti ve Saadet Partisi'nin tutuklu Selahattin Demirtaş için "özgürlük naraları" attığı iddiasına yer verilmektedir. Yeni Akit haberin gövdesinde "Demirtaş'ın Özgürlük Havarileri" başlığı altında yine Millet ittifakını suçlayıcı ve yargılayıcı bir dil kullanmıştır.

19 Mayıs 2018 tarihinde ilk sayfada, "Osmanlı Tokadını Sandıkta Vuracağız" başlığıyla verilen ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın millet düşmanları olarak nitelendiği kişilere ve 24 Haziran seçimlerine yönelik açıklamalarından oluşan haber, iç sayfada yine aynı başlıkla aktarılmıştır. Haberin spotunda, 24 Haziran seçimleri kapsamında son mitinglerini yapan Erdoğan'ın Orta Karadeniz'de bir araya geldiği vatandaşlara ekonomik kumpaslar konusunda açıklama yaptığına değinilmiştir. Erdoğan, "Bizi döviz kuru ve kredi notu üzerinden terbiye etmeye heveslenenlere de Osmanlı tokadını sandıkta vuracağız" dedi"

ifadelerine yer veren Yeni Akit, haberin spotunda kullandığı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ait olan ifadeyi tırnak içine almadan haberin başlığında da kullanmıştır. Haberin spotunda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemleri üzerinden "biz" ve "öteki" şeklinde çerçevelendirme yapılarak egemen söylem üretilmiştir. Haberin alt başlığında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın terör örgütü uzantısı olarak nitelendirdiği kişilere ve terörle mücadele yönelik açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde ayrıca Erdoğan'ın, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı İnce'yi hedef alan sözleri aktarılmıştır. Haberin her ne kadar yazımında yoruma fazla yer verilmemiş olsa da haberin başlığı ve spotu editöryal yanlılık barındırmaktadır.

Aynı tarihte "Ak Parti'nin Yaptıkları Yapacaklarının Teminatı" başlıyla yayınlanan başka bir haberde dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Yıldırım'ın açıklamaları bir önceki haberdeki Erdoğan'ın açıklamaları ile benzerlik göstermekte olup bu benzerlik haberin yazımı ve aktarımında da görülmektedir. Yıldırım'ın sözleri tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşınmış ve Yeni Akit gazetesinin görüşüne dönüşmüştür. Haberin girişinde Yıldırım'ın PKK, FETÖ ve DEAŞ'ın dış destekli proje örgütler olduğu yönünde açıklamaları aktarıldıktan sonra şu anlama gelen ifadelerine yer verilmiştir: Birlik beraberlik ve kardeşliğimize zarar vermeye çalışanlara fırsat sunmayacağız. Bizim partimiz yapım ekibidir. Diğer yandan bir de yıkım ekibi mevcut. 24 Haziran seçimleri bu iki ekip arasındaki mücadeleye sahne olacaktır. Partimizin yaptıkları ise yapacaklarının teminatıdır.

Haber metninin ayrıntıları11.sayfasından aktaran Yeni Akit, ilk sayfasında olduğu gibi yine Yıldırım'ın açıklamaları üzerinden, egemen söylem üretmeye çalışmıştır. Tematik açıdan haberde "Ak Parti iktidardan giderse ülke bölünür" söylemi ön plana çıkarılmıştır.

19 Mayıs 2018 tarihli Yeni Akit gazetesinin öne çıkardığı Mustafa Durmaz imzalı haber, "FETÖ Operasyonları Akşener'in Uykusunu Kaçırmış" başlığıyla verilmiştir. Haber mikro bakımdan incelendiğinde; başlığının tasarımında iki farklı renk kullanılmıştır. "Akşener'in" kısmı kırmızı renkte ve büyük punto ile verilirken, "FETÖ operasyonları uykusunu kaçırdı" siyah olarak verilmiştir. Böylelikle dikkat çekici özelliği olan kırmızı renkle "Akşener" ismine odaklanma sağlanmıştır. Bu durum gazetenin editöryal yanlılığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Haber yazımı itibariyle birtakım iddialara dayanmakta olup, bu iddialara kaynak olarak Akşener'in 3 yıl önce katıldığı iddia edilen bir televizyon programında yapmış olduğu açıklamalar gösterilmektedir. Haberin spotu "3 yıl önce katıldığı bir TV programında açıklamalarda bulunan İP Genel Başkanı Meral Akşener, korsan tahliye kararıyla hukuku gasp eden FETÖ'cü yargı mensuplarını koruyarak, "Tutuklanan Hâkim Bey'in eşinin paylaştığı tweetlerini okuduğunda uykularım kaçtı. Bu yapılanın izahı mümkün

değil" dediği ortaya çıktı" şeklinde oluşturulurken, haberin başlığında geçen sözler yenilenmiştir. Retorikte iknayı artırmak için aynı sözcükler metin içinde veya farklı haber metinleri içinde sık sık kullanılmaktadır. Haberin spotu içinde geçen ifade aynen başlığa taşınarak "Akşener'in FETÖ'cü" olduğu yönünde söylem tekrarı retoriksel bir ikna çabası olarak değerlendirilebilir. Haberin başlığından ve spotundan duyurulan Akşener'in FETÖ' ilişkilendirilen ifadeleri "FETÖ kadar çok üzülmüş" ve "Akşener: Fetullahçı Polisleri serbest bırakacağım" ara başlıklarla tematik açıdan görünür kılınmıştır. Diğer taraftan haberin tamamı okunduğu zaman Akşener'in açıklamaya yaptığı iddia edilen "TV programının" ismi ve kanalı hakkında hiçbir bilgi bulunmamakta olup sürekli olarak " bir TV Programı" diye bahsedilmektedir.

Gazete, 20 Haziran tarihinde İyi Parti lideri Meral Akşener'i hedef alan "Akşener'in İP'ini Bırakan Bırakana" başlıklı bir haber yayınlamıştır. Seçilen bu sözcükler yoluyla Akşener aleyhinde bir anlam oluşturulmaktadır. Haberin ayrıntıları gazetenin iç sayfasından aktarılmış olup, gazetenin vitrin sayfasında şu bilgilere yer verilmiştir: Fetullahçı kaçak teröristlerin Meral abla diyerek benimsedikleri Meral Akşener'in partisi İP, çabuk çözüldü. FETÖ'yü desteklediği toplumda zikredilen kişilere bünyesinde yer veren İyi Parti'de 7 ay içinde çok sayıda partili istifa ederek ayrıldı.

Gazete önceki pek çok haberinde olduğu gibi, yine kendi ideolojik tepkisi üzerinden bir haber oluşturmuştur. Özellikle haberin başlığında kullanılan "İP'ini bırakan bırakana" ifadesi bunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. İdeolojik anlamda Cumhur İttifakı'na yakın duran pek çok medya organının İyi Parti'yi küçümsemek ve ötekileştirmek için söylediği "İP" sözcüğü bu haberde biraz daha ileri taşınarak hakaret boyutunda kullanılmıştır. Muhabirler veya editörler kimi zaman habere konu olmuş kişileri küçümsemek ve oluşturdukları habere dikkat çekmek için haberin başlığında ve metninde ironi yapabilirler. Yeni Akit gazetesinin İyi Parti'den pek çok siyasetçinin ve parti üyesinin istifa ettiğini belirtmek için haber başlığında ironi yaparak, Akşener'e insan dışı bir varlığa hitaben söylenen ve hakaret niteliği taşıyan bir ifade kullanmıştır.

Haberin girişinde geçen "FETULLAHÇI firari teröristlerin "Meral abla" ifadesinde "Fetullahçı" sözcüğü büyük harflerle, "Meral abla" ise tırnak içiresinde aktarılmıştır. Böylece kullanılan sözcüklere okuyucunun dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Haberin iç sayfasındaki ayrıntılarında "Akşener" ve "FETÖ" kelimelerinin yan yana kullanımına özen gösterilerek ilk sayfadaki olumsuzlayıcı söylem yeniden üretilmiştir. Ayrıca Yeni Akit iç sayfasında İyi Parti'den ayrılan il başkanları, ilçe başkanları, milletvekilleri ve kurucu üye sayıları ile ilgili birtakım sayısal veriler verilerek okuyucuyu iknaya yönelik retoriksel söylem oluşturmuştur.

20 Haziran 2018 tarihli Yeni Akit gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Van mitinginde terör örgütleri ve muhalefet partilerine yönelik açıklamalarını "Bu Topraklarda Vampirleri Yaşatmayız" başlığıyla duyurmuştur. Haberin ilk sayfasında Erdoğan'ın, biz bu bölgede terör unsurlarını, haram yiyicileri, bölge halkının kanına kasteden vampirleri barındırmayacağız. Van 24 Haziran'da oyunu onlardan alıp İstanbul'da bulunan küçücük bir azınlığa satanların hegemonyasından kurtulacak mealindeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları üzerine inşa edilen haber söyleminde "biz" ve "ötekiler" fikri işlenmiştir. Özellikle, Erdoğan'ın mitinginde söylediği ve gazetenin sık sık aktardığı "Biz" sözcüğü Yeni Aktin'in haberinin söylem çerçevesini belirlemektedir. Bu söylem içinde "öteki" olarak konumlandırılanlar ise; Terör örgütlerinin yanı sıra birtakım muhalefet partileridir.

Haberin ayrıntıların yer aldığı gazetenin 11. sayfasında yine aynı haber başlığı kullanılmış olup haberin spotunda, ilk sayfadan verilen bilgiler tekrar edilmiştir. İç sayfada kullanılan "Terörden, Teröristten korkmayacağız" ara başlığı haberin söylemsel çerçevesindeki "biz" ve "ötekiler" söylemini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Aynı gün yayınlanan "HDP'ye Verilen Oy Türkiye'ye İhanettir" başlıklı haberde, İzol Aşireti üyelerinin kurduğu İzolder'in kurucu başkanı Hasan Doğan'ın HDP'yi terörle ilişkilendiren açıklamalarına yer verilmiştir. Söz konusu haberde Doğan'ın söylemleri üzerinden "HDP'nin, CHP ve terör örgütü PKK ile birlikte hareket eden bir parti olduğu, 24 Haziran seçimlerde "HDP'ye Oy Verilmemesi Gerektiği" fikri işlenmiştir. Gazetenin ilk sayfasında ayrıca Hasan Doğan'a ait bir fotoğraf karesi de verilmiştir. Fotoğraf altı yazıda Doğan'ın Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaklaşık 100 bin, dünya genelinde ise 3 milyonun üzerinde mensubu bulunduğu aktarılmıştır. Gazete haberde birtakım yuvarlama rakamlar vererek okuyucuya aşiretin ne kadar etkili olduğu mesajını vermeye çalışmıştır.

Haberin ayrıntıları iç sayfadan yine aynı başlıkla aktarılmış olup, haber metninde üretilen söylem birebir aynıdır. Doğan'ın açıklamaları ekseninde haberin gövdesine "Bütün Halkımız Biliyor" ara başlığı konumlandırılmıştır. Bu ara başlık altında Doğan'ın "Kürtlerin niçin HDP'ye oy vermemesi gerektiği" yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Gazetenin, Doğan'ın ifadesini tırnak içine almadan gazetenin ara başlığına taşıması Doğan'ın açıklamaları içselleştirdiğini gösterir. Haberde üretilen "HDP, PKK'nın bir siyasi koludur" söylemi, Terörist Başı Öcal'ın büyük bir resmini önünde HDP'li milletvekillerin halkı selamladıkları bir fotoğraf karesiyle de desteklenmeye çalışılmıştır.

Yeni Akit "21 Haziran 2018" tarihli sayısında Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce ile ilgili yayınladığı haberde, gazetenin Cumhuriyet Halk Partisi ve onun adayına yaklaşımını

ortaya koyar niteliktedir. “Tacizci İnce’yi FETÖ Kurtarmış” manşetiyle çıkan Yeni Akit gazetesi, haberin açılımını şu anlamdaki cümlelerle okuyucusuna aktarmıştır: Bir dönem kendisine yardımcı olarak çalışan kadına, taciz sayılabilecek mesajlar gönderen ve kapısına dayanarak ahlaksız isteklerde bulunan CHP adayı İnce hakkında o dönemde açılan soruşturmanın, FETÖ örgütü mensubu savcılarca üstü örtüldüğü anlaşıldı.

Yeni Akit gazetesinin hem haberin manşetinde hem de manşetin açılımında kullandığı üslup ve dil, gazetenin nesnellikten uzak ve taraflı yayın yaptığını göstermektedir. CHP’nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce ile onun tacizine uğradığını idea edilen kadının fotoğraflarının da kullanıldığı haber metni, “İnceden ahlaksız talepler” ve “İnce’nin taciz mesajları silindi” başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Yeni Akit, haberin manşetinde ve manşetin açılımında olduğu gibi alt başlıklarının aktarımında da tacize uğradığını iddia eden kadının idealarını kesin olarak doğru kabul etmekte ve haberi kendi arzu ettiği şeklinde aktarmaktadır.

Aynı haber karesin içine konumlandıran diğer bir haberde tacize uğradığını iddia eden Fatma B.’ nin açıklamalarına yer verilirmiştir. “Abazayım Gel Kabusu” başlığıyla yansıtılan haberde, Takvim gazetesinin bir haberinden alıntı yapılarak Fatma B.’nin, para değil adalet istiyorum sözleri aktarılmıştır. Haberin başlığına yansıtılan cümle Fatma B.’nin açıklamaları olmakla birlikte tırnak içine alınmadan aktarılması gazetesinin iddia sahibinin iddiaları doğru olarak kabul ettiğini göstermektedir.

“Rakısı Da Tacizi De Unutulmadı” cümlesiyle yukardaki habere ek haber olarak sunulan başlığın altında şu ifadelere yer verilmiştir: 24 Haziran seçim döneminde türbeye, camiye yönelen, başörtülü kadınlara ve mütedeyyin kesime sempatik görünmeye özen gösteren Muharrem İnce geçmiş dönemde gündeme rakı alemi ve taciz iddialarıyla gelmişti. evli ve çocuklu olan İnce, cep telefonu üzerinden F.B. isimli kadına gönderdiği uygunsuz mesaj iddialarıyla da anılmıştı.

Gazete, hem haberin başlığında hem de içeriğinde Muharrem İnce’ye yönelik ağır ithamlarını sündürmüş olup, aynı zamanda İnce’ye ait olduğunu düşünülen telefon mesajlarını görsel öğe olarak kullanarak haberi inandırmaya yönelik retorik bir söylem oluşturmuştur. Haber metni bir yerde Muharrem İnce’nin özel yaşamını da içine alacak biçimde örgütlenmiştir. Haberde ayrıca “ rakısı, tacizi, camiye, türbana, başörtülülere” gibi çeşitli kelimeler ön plana çıkarılmaktadır. Gazetenin bu kelimeleri bir arada kullanarak haberi inşa etmesi ikili karşıtlık unsurundan faydalandığını ve okuyucuların habere olan inandırıcılığını arttırmaya çalıştığını göstermektedir.

Aynı günkü Yeni Akit gazetesi iç sayfasından “CHP’liler Ailecek HDP’ye Verecek!” başlıklı kesin yargı belirten bir haberi yayınlanmıştır.

Haberin başlığı ve spotu incelendiğinde kamuoyuna, 24 Haziran seçimlerde "CHP'liler PKK'nın siyasi uzantısı olan HDP'yi destekleyecek " şekilde mesajı verilmeye çalışılmıştır. Çünkü gazete daha önce yaptığı pek çok haberde HDP'yi terör örgütünün siyası uzantısı olarak nitelendirmiştir. Haberin spotunda Oyuncu Pelin Batu'ya Gezi eylemlerine katıldığından dolayı Gezici oyuncu Pelin Batu denilerek lakap kullanılmıştır. Bu lakapla, okuyucunun zihninde Batu hakkında bir imaj oluşturmak hedeflenmiştir. Yeni Akit haberin spotunda öteki olarak nitelendirdiği karşı kamptakilere "HDP'yi hortlatma" ve "CHP'de de aynı zihniyet" gibi yergi ifadelerde kullanmıştır.

Haberin girişinde, MAK Danışmanlık Başkanı Mehmet Ali Kulat'ın, Parlamento seçimlerinin kaderini HDP'nin barajı geçip geçemeyeceğinin belirleyeceği yönündeki açıklamaları aktarılırken yine Kulat'ın, CHP içindeki Muharrem İnce taraftarlarının Kemal Kılıçdaroğlu gitsin diye HDP'ye oy vereceği yönünde birtakım iddiaları ön plana çıkartılmıştır. Haberin spotu ve girişinde geçen ifadeler "Meclis'in akıbeti HDP'ye Bağlı", "Kılıçdaroğlu Gitsin Diye" ve "İlk Tur Bıçak Sırtı" ara başlıkları altında detaylandırılmıştır. Bu alt başlıklarla haberde dikkat çekmek istediği unsurları ön plana çıkarmıştır. Gazete kendi yorum ve iddialarını, Kulat'ın değerlendirmelerine de dayandırarak retoriksel anlamda haberin inandırıcılığı arttırmaya çalışmıştır.

Aynı tarihli başka bir haberde Yeni Akit, CHP'nin lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun 2010 referandumda adres beyanında bulunmadığından dolayı oy kullanamadığını alaya alarak " Kılıçdaroğlu Unutma, Oyunu Ankara'da Kullanacaksın!" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Haber metninde 2010 referandumda Kılıçdaroğlu'nun oy kullanmadığına hiç değinilmeyip sadece bütün siyasi parti temsilcilerin oylarını nerede kullanacağı hakkında bilgi verilmiştir. Bundan dolayı haberin başlığı ve metni birbiriyle uyumlu değildir.

Yeni Akit gazetesi 22 Haziran 2018 tarihli nüshasında da CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili taciz haberlerini vermeye devam etmiş ve ilk sayfada "İnce'nin Korkusu Taciz Dosyası" başlıklı bir habere yer vermiştir. Haberde, 6 yıl önce Fatma B. adlı kadını taciz ettiği gerekçesiyle hakkında fezleke hazırlanan Muharrem İnce'nin bu suçtan yargılanma korkusuyla, 2016'da Meclis 'deki dokunulmazlık oylamasında parti kararına muhalefet ederek "hayır" yönünde oy kullandığına ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Haberde Muharrem İnce'nin tacizci olduğunu yönündeki söylem yeniden üretilmiştir.

Yeni Akit'in birinci sayfasından duyurulan bu haberin ayrıntılarına, gazetenin 12. sayfasında geniş yer ayrılmıştır. İç sayfada yine aynı başlıkla verilen haberin spotu ise şu şekilde oluşturulmuştur: Muharrem İnce'nin dokunulmazlıkların kaldırılması noktasında kullandığı oyun altında geçmişte hakkında yer alan taciz iddiaları ve dosyası etkili olmuştur.

Yeni Akit diğer haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de iğneleyici ve alaycı bir retorik kullanımını tercih etmiştir. Haberin spotunda İnce'nin taciz davasını savunmak için vekâlet verdiği 11 avukatın 8 inin kadın olduğu belirtilerek, İnce'nin kadın düşkünü bir siyasetçi olduğu yönünde mesajı verilmeye çalışılmıştır. Haberin spotunda, İnce'nin Samsun mitinginde sahnede kendisine hediye edilen bisiklete binmesine atıfta bulunularak "Bisikletli İnce" ifadesi kullanılmıştır. Yeni Akit'in İnce'ye yönelik böyle bir lakap kullanılması gazetenin İnce'yi hafife aldığını ve ona olumsuz baktığını göstermektedir. Yine haberin spotunda "İnce" ismine dikkat çekmek için tırnak içinde verilmiştir. Haberin gövdesi ise "Dokunulma Korkusu" ve "Kendine Avukat Ordusu Kurdu" şeklindeki iki ara başlık üzerine inşa edilmiştir. Haberin başlığı, spotla ve haberin ana metni ile uyum içerisinde olup, yine haberin girişi ve spotunda yaşandığı iddia edilen taciz olayı özetlenmektedir.

Yeni Akit'in birinci sayfasında yer alan, "Bunlardan Devlet Adamı Olmaz" başlığı, gazetenin iç sayfasın da aynen kullanılmıştır. Haber, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Millet İttifakı'nı, özellikle CHP'yi hedef alan söylemleri üzerine inşa edilmiştir.

Haberin spotunda "Kahramanmaraş ve Gaziantep'te moral bulan Cumhurbaşkanı, "Darbe şakşakçıları, tankların arasından sıvışanlar, bölücü örgüte şirinlik yapanlar, FETÖ'cülere 40 takla atanlar devlerin adamı olmaz dedi." ifadesine yer verilmiştir. 200 bin Suriyelinin ülkelisine döndüğünü de belirten Erdoğan, seçim sonrası Suriye'nin topraklarını güvenli duruma getirerek, ülkemizde barınan Suriyelilerin tamamını ülkelerine göndermeyi amaçlıyoruz açıklamasında bulunmuştur.

Haberin spotunda "dedi", "müjdesini verdi" gibi ifadeler kullanılarak Erdoğan'ın açıklamalarını destekler bir söylem üretilirken, aynı zamanda Yeni Akit'in baştan beri sürdürdüğü "CHP terör örgütleri ile birlikte hareket ediyor" söylemini bir kez daha, Erdoğan'ın açıklamaları üzerinden üretmiştir. Haberin detayları ise, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözlerinin detaylı bir şekilde yer aldığı "35 Baş Teröristi Bitirdik", "Bunların İşi Gücü Yalan", "Moralin Bozulsa Ne Yazar" ve "Suriyelilerin Hepsi Dönecek" alt başlıkları üzerine kurulmuştur.

Aynı tarihte yayınlanan "Şehit Yakınları CHP'nin Çelengini Parçaladı" başlıklı haberde, Malatya'da bir şehit cenazesine CHP'nin göndermiş olduğu çelenge yapılan saldırı haberleştirilmiştir. Söz konusu haberde, şehit yakınları ve bir grup vatandaşın CHP'ye Terör örgütünün siyasi uzantısı HDP birlikte hareket etmesinden dolayı tepkili olduğu söylemi üretilmiştir. Haberin başlığında geçen "CHP" kelimesi tırnak içinde ve renkli aktarılarak isme dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Haberin gövdesinde kullanılan "CHP'yi aramızda istemiyoruz" ara başlığı gazetenin söylemsel çerçevesini ortaya koymaktadır. Haberin

ayrıntıları okunduğunda bu ara başlıktaki ifadenin şehit cenazesine katılan vatandaşlar tarafından söylendiği anlaşılmaktadır. Yeni Akit, ise bu alıntıyı tırnak içinde aktarmayarak söylenenleri içselleştirmiştir. Bu haberin inandırıcılığı ve etkisini arttırmak için de haberin içinde şehit cenazesi sırasında yaşanan çelenk parçalama olayı ile ilgili birtakım görsellere yer verilmiştir.

23 Haziran 2018 tarihinde "İşte İnce'nin Din Düşmanı CHP'si" manşetiyle çıkan Yeni Akit gazetesi haberini tematik olarak CHP'nin İslam düşmanlığı üzerinden oluşturmuştur. Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ve CHP'yi hedef alan haberin manşetinin açılımını ise şu ifadelerle aktarmıştır: Oy almak için milletin manevi duygularını istismar etmeye yönelseler de bu millet CHP'nin geçmişini iyi bilmektedir. Bunların Camileri ahır yaptıklarını, ezanın aslını bozup Türkçe yaptıklarını, alimleri darağacına gönderdiklerini, başörtüsüne yasak getirdiklerini, CHP'nin tüm tarihi boyunca sürdürdüğü din düşmanlığını…

Yeni Akit daha önceki haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de "CHP'nin din düşmanı bir parti olduğu" söylemini yeniden üretme yoluna gitmiştir. Haberin manşeti ve bu manşetin açılımında seçilen sözcükler gazetenin yanlı habercilik anlayışını ortaya koymaktadır. Gazete, haberin manşetini desteklemek için manşetin hemen sol tarafında faklı punto ve renkle "Bir asra yakın süredir, 6 oku hep İslam'a sapladılar" ifadelerine yer vermiştir. Haberin birinci sayfasındaki devamı İse "Özlerinde Değişen Bir Şey Yok" ve "Dindar Halka Kindar CHP" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Haberin manşetinde ve spotunda olduğu gibi alt başlıklarda gazete suçlayıcı ve yargılayıcı bir dil kullanılmıştır. Yeni Akit ilk sayfasından verdiği haber metininde her ne kadar Mustafa Kemal Atatürk'ün ismini kullanmamış olsa da haberin başlığı, spotu ve alt başlıklarında Atatürk'ün de din düşmanı bir kişi olduğu yönünde bir söylem üretmiştir.

Yukarıdaki haberin iç sayfadaki ayrıntıları üzerinde, "Ramazanda Bira içen Muharrem İnce seçim uğruna cami cami dolaşıyor!" cümlesinin yazılı olduğu Muharrem İnce'nin iki eliyle yüzünü kapattığı bir fotoğrafla verilmiştir. Haberin ayrıntıları gazetenin iç sayfasından yine aynı başlıkla aktarılmış olup, haberin spotunda, " Geçmişten Buyana CHP'nin Din Düşmanı Bir Parti" olduğu söylemi tekrar vurgulanmıştır. Yeni Akit, haberin gövdesinde CHP'li bazı siyasetçilerin söylemiş olduğunu iddia ettiği "Allah Ve Peygamber Boş Laf!" ve "İslam Dini Çökmüş" sözlerini haberin ara başlığı olarak kullanırken, aynı zamanda "M. Kemal'i İlahlaştıran Küstah" ve "Şirk Yuvası CHP" ara başlıkları ile CHP'li birtakım siyasetçilere hakarete veren ifadeler kullanmıştır. Gazete atmış olduğu ara başlıkta Mustafa Kemal ismini M. Kemal diye kısaltarak vermiştir. Türkiye'de genellikle Atatürk'le ilgili

haberlerde veya yazılarda böyle bir kısaltma yapılmamaktadır. Gazete bu kısaltmayı yaparak Mustafa Kemal Atatürk'ü önemsemediği yönünde bir söylem ortaya koymaktadır.

Yeni Akit gazetesinin sürmanşetinde "Senin Bir "oy "un Bin Oyunu Bozar" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Üst başlıkta, İç Anadolu Bölge Milletvekili adaylarının seçmene yönelik "Sandığa Gidin" açıklamaları aktarılmıştır. Haberdeki bu ifade tırnak içinde verilerek dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Haberin üst başlığı ve spotu okunduğunda, haberin başlığındaki ifadelerin kime veya kimlere ait olduğu anlaşılmaktadır. Tematik olarak haberin başlığı, üst başlığı ve spotunda konu bütünlüğü sağlanmıştır. Yeni Akit, daha önce yapmış olduğu pek çok haberde olduğu gibi bu haberinde de "Ak Parti karşıtı olanlar Türkiye düşmanıdır" söylemini yeniden üretmiştir.

İç sayfada aynı başlıkla detaylandırılan haberin spotunda Ak Parti Konya Milletvekili adayı Ahmet Sorgun'un "Halkımız bir oyu ile bin oyunu bozmak için sandığa gitsin" şeklindeki ifadesi aktarılmıştır. Haberin devamında yine Sorgun'un "Halkın teveccühü bin kat arttı" açıklaması detaylandırılmıştır. Haberde Sorgun'un yanı sıra diğer Ak Parti Milletteki adayları Lütfiye Selva Çam ve Yusuf Başer'in 24 Haziran seçimlerine yönelik söylemiş olduğu "Sahada esen rüzgâr çok pozitif" ve "Milletimiz yerli ve milli olanın yanında duracak" şeklinde açıklamaları ön plana çıkarılmıştır. Yeni Akit, kendi söylemine uygun olan haber aktörlerini konuşturarak "AK Parti'nin karşısında olanların "milli" ve "yerli" olmadığı söylemini üretmektedir.

Aynı gün yayınlanan "Pakistan Uleması Erdoğan İçin Dua Etti" başlıklı haberde ise, "Pakistan'da faaliyet gösteren Vafak Al Medaris Al Arabiye kurumu uleması, kuruma bağlı, camilerde Cuma Namazı sonrasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 24 Haziran'daki Cumhurbaşkanı seçimini kazanması için dua etti" şekilde ifadelere yer verilmiştir. Yeni Akit bu haberle, dünyadaki önemli din adamları ve Müslümanların 24 Haziran seçimlerinde Erdoğan'ın yanında olacağı yönünde bir söylem üretmiştir. Bu söylemi destekleyen başka bir haber ise " Müslüman Tutuklulardan Erdoğan'a Destek Çağrısı" başlığıyla yayınlanmıştır. Bu haberde İBDA davasından müebbet hapis cezası alan Ethem Köylü ve İsmail Uysal ile yapılan özel bir röportaja yer verilmiştir. Yeni Akit, Köylü ve Uysal'ın açıklamalarından yapmış olduğu alıntıları "Ümmetin Geleceği İçin" ve "Bu Gidişat Devam Etmeli" ara başlıkları ile aktarmıştır. Gazete ön plana çıkardığı bu alt başlıklarda da "Ak Parti Müslümanların Partisidir" söylemi tekrar üretilmiştir.

24 Haziran 2018 tarihinde "Allah utandırmasın" manşetiyle çıkan Yeni Akit gazetesi, manşet üstü başlık olarak "56 Milyon Seçmen İstiklalini Oylamak İçin Sandık Başına Gidiyor" ifadesini kullanmıştır. Yeni Akit bundan önceki pek çok haberinde olduğu gibi yine

din teması üzerinden haber başlığı üretmiştir. Haberin spotunda, Türk Milleti bugün oyunu kullanacak, hem vekillerini belirleyecek, hem de ülkeyi 2023'e taşıyacak ilk Cumhurbaşkanını tespit etmiş olacak şeklindeki açıklamalara yer vermiştir.

Haberin üst başlığında kullanılan "istiklalini oylamak" ifadesi ile yine haberin spotunda kullanılan "belki de tarihinin en kritik ve en önemli seçimi" ifadeleri arka arkaya kullanılarak seçimler öncesinde dikkat ve endişe uyandırılmaya çalışılmıştır. Yeni Akit yine haberin spotunda, Ak Parti'nin 24 Haziran seçimleri öncesinde çok sık kullandığı "Türkiye'yi 2023'e taşıyacak" ifadesini kullanarak ülkenin geleceği için Ak Parti'ye oy verilmesi gerektiği yönünde söylem üretmiştir.

Seçim sandığına oy atan bir elin fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Oy Verme Saatlerine Dikkat" ve "Ülkemiz İçin Hayırlı Olsun" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Birinci alt başlıkta Türkiye'deki seçmen sayısı ve seçimlerin hangi saatler arası oy kullana bileceği hakkında bilgi verilirken, ikinci alt başlıkta 24 Haziran seçimlerinin ülke için çok önemli olduğu yönünde söylem yeniden üretilmiştir. İç sayfada, aynı başlıkla detaylandırılan haberin spotunda STK temsilcilerinin "Türkiye'nin Ve Dünyanın Kaderi İle İlgili Bir Seçim" ifadesi italik yazılarak ifadeye okuyucunun dikkati çekilmeye çalışmıştır. Yeni Akit, kendi haberinde üretmiş olduğu söylemi, STK temsilcilerinin söylemleri ile desteklemiştir. STK temsilcilerin konuşmalarının ayrıntılarını "AKL-I Selime Oy Kullanmalıyız", "Değiştik Diyenler Değişmedi", "İdeolojilerin Üstünde Bir Seçim" ve "Mazlumları Sevindirelim" gibi ara başlıklar üzerinden aktarılmıştır. Ara başlıklar STK temsilcilerimden alıntı olmasına rağmen tırnak içinde aktarılmamış olması, Yeni Akit'in söylemleri desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Aynı gün yayınlanan diğer bir haber "Küfürbaz CHP'lilere Gözaltı" başlığıyla sunulmuştur. Haberin girişinde CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin İzmir mitingi öncesinde bir eğlence merkezinde eğlenen 4 kişinin alkol alıp Cumhurbaşkanı Erdoğan'a küfürlü tezahüratta bulunduğu, bunun üzerine gözaltına alındığı aktarılmıştır. Haberde ayrıca "İzmir'in Sarhoşları" ara başlığı kullanılmış olup, haberin başlığında olduğu gibi küfür ve argo içeren sözcükler üzerinden oluşturulmuştur. Haberin gövdesinde CHP'yi destekleyen kişilerin alkol kullanan ve İslami gereklerini yerine getirmeyen kişiler olduğu söylemi yeniden üretmiştir. Yeni Akit, daha önce pek çok haberinde yaptığı gibi bu haberinde de birtakım kişilerin olumsuz davranışlarını Cumhuriyet Halk Parti ve onun seçmenine mal etmiştir.

Yeni Akit gazetesi hakaret içeren ve kendi yorumlardan oluşan birtakım bilgileri haber olarak okuyucularına yansıtmıştır. Ayrıca gazete muhafazakâr ve kendi çizgisinden olmayan görüşleri ise aşağılamış ve İslam karşıtı olarak konumlandırmıştır.

3.6.10. Yeni Şafak Gazetesi Sahiplik Yapısı

Yeni Şafak gazetesi 23 Ocak 1995 tarihinde kurulmuştur. Gazetenin ilk sahipleri Mahmut, Ahmet ve Recep Kış kardeşler ile ortakları Ahmet Şişman'dır. İlerleyen süreçlerde gazete el değiştirmiş ve Albayrak Grubu'na geçmiştir. Gazetenin 02.11.2019 tarihli künyesine göre imtiyaz sahibi Ahmet Albayrak olarak görünmektedir (Arvas, 2006: 101).

Albayrak Grubu faaliyetlerine 1952 yılında İnşaat sektörü ile başlamıştır. Grup ticari faaliyetlerini 1982 yılına kadar sadece bu sektörde sürdürmüştür. 1992 yılına gelindiğinde ise inşaat sektörünün yanında Türkiye'de bu alanda ilk kez olarak özel atık şirketini kurmuştur. Albayrak grubu daha sonra İstanbul'da yer alan pek çok belediyenin atık toplama işini üstlenmiştir (www. albayrak.com.tr).

Albayrak Grubu 1996 yılından itibaren sanayi, lojistik ve hizmet sektörü başta olmak üzere pek çok alanda faaliyet göstermeye başlamıştır. 1997 yılında Yeni Şafak gazetesini satın almasından sonra, 2005 yılında ATR televizyonunu kuran grup, daha sonra bu televizyon kanalının ismini TV NET olarak değiştirmiştir. Ayrıca Tempo TV de grubun elinde bulunan başka bir kanalıdır. Albayrak grubu aynı zamanda Lokma, Derin Tarih, Derin Ekonomi, Cins, Gerçek Hayat, Skyroad, Bilge Çocuk, Bilge Minik, Kırmızı Beyaz, Nihayet gibi dergilerin de sahibidir (www. albayrak.com.tr).

Yeni Şafak gazetesi genellikle muhafazakâr kitleye hitap etmektedir. Gazete kendi kurumsal sayfasında da belirtiği gibi ülkede milli irade ve milli değerlerin hâkim olması için çalıştığını ileri sürmektedir (www. yenişafak.com.). Bu medya grubu ayrıca AK Parti'ye yakınlığı ile de bilinmektedir.

3.6.10.1. Yeni Şafak Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihinde "Bunlar Bu Ülkeyi De Satar" manşetiyle yayınlanan Yeni Şafak gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Ankara mitinginde muhalefet partilerini hedef aldığı haberin manşetinin açılımında şu yöndeki ifadelerine yer vermiştir: 16 yıldan bu yana ülkeye kazandırılan pek çok eser muhalefet tarafından ya yıkılmak ya da satılmak isteniyor. Muhalefet şaşkınlık içindedir. Bir yandan Külliye binasını satmak isteyenler, bir yandan Çankaya'yı satmak isteyenler. Bunların eline kalsa bu ülkeyi de satacaklar.

Gazete, kalabalık miting meydanından bir fotoğrafta kullanıldığı haber metnini "İcazet İstiyorum" ve "Devasa Millet Bahçesi" alt başlıkları üzerinden aktarmıştır. Alt

başlıkların ilkinde Erdoğan'ın seçmenden izin istediği vurgularken, ikinci alt başlıkta ise; Erdoğan'ın seçim vaatleri aktarılmıştır.

Seçim vaatleri gazetenin iç sayfasında "Ankara'ya 3 Müjde" başlığıyla detaylandırılırken, haberin spotunda Ankara'daki dev mitinge on binlerce vatandaşın katıldığı vurgulanmıştır. Yeni Şafak okuyucu üzerinde bir etki oluşturmak için mitingin devasa olduğunu ve on binlerce kişinin katıldığını vurgulamaya çalışmıştır. Haberin gövdesinde "Ankara'da Destan Yazdı" ara başlığı kullanılarak haberin spotundaki söylemi destekleme yoluna gidilmiştir. Haberde ayrıca Erdoğan'ın miting meydanından halkı selamladığı bir fotoğraf kullanılırken yine Erdoğan'ın muhalefet partilerini hedef alan "Bunlar Ülkeyi De Satar", "Vaatleri Sadece Yıkmak" ifadeleri ön plana çıkarılmıştır.

Aynı tarihli Yeni Şafak gazetesinin iç sayfasında MHP lideri Devlet Bahçeli'nin bir açıklaması "Uyursak Tutsak Düşeriz" başlığıyla yayımlanmıştır. Haber makro olarak ele alındığında temasının Cumhur İttifakı ve bu ittifaka karşı olan kesimler olduğu anlaşılmaktadır. Haberde, Yeni Şafak "biz" ve "ötekiler" söylemini Bahçeli haberi üzerinden kurgulamıştır. Haberin girişinde içinde bazı milletvekili adayları ile il teşkilatı yöneticilerinin olduğu bir toplantıya katılan Bahçeli'nin, toplantıda şu mealdeki ifadeleri kullandığı aktarılmıştır: İttifakla birlikte küresel saldırılara, tuzaklara, hainlere ve terör odaklarına karşı mukavemet ediyoruz. Cumhur İttifakı'nı engellemeye çalışanlar, altını oymaya çalışanlar aslında ülkeye en büyük kötülüğü de yapmaktadır. Bu odaklar Türkiye'yi mahvetmeye çalışan adeta saat ayarlı bombalardır.

Bahçeli'nin bu ifadeleri, Yeni Şafak'ın baştan beri savunduğu Cumhur İttifakı'na muhalif olanalar bu ülkenin düşmanlarıdır söylemi ile benzerlik göstermektedir. Haberin sonunda yine Bahçeli'nin, uyunursa esir olunacağı, toplumun kendi değerlerini yitirerek, idarenin gücü yeten, fırsat kollayanların eline geçeceği biçimindeki ifadelerine yer verilmiştir. Özellikle haberin son bölümünde aktarılan Bahçeli'nin bu sözleri haberin söylem çerçevesini meydana getirmiştir.

Yukardaki haberle aynı sayfada yayınlanan başka bir haberde yine muhalefet partilerine yönelik olumsuzlayıcı söylem üretilmiştir. Yeni Şafak gazetesi dönemin Başkanı Binali Yıldırım'ın muhalefet partilerini hedef alan sözleri "Bir Tarafı Yapım Diğer Tarafı…" başlığıyla yayımlamıştır. Gazete haberin başlığında eksik cümle kullanarak, okuyucuya haberin başlığını kendi istediği doğrultuda tamamlatmaya çalışmıştır. Haber metinde muhalefet partilerin ülkeye zarar vermek istediğini yönündeki söylemi Yıldırım'ın açıklamaları üzerinden tekrar üretilmiştir. Haberin devamında "Yalancı Pehlivanlar Piyasadalar" ara başlığı altında Yıldırım'ın seçim sürecinde bazı adayların gerçeği

yansıtmayan söylemlerde bulundukları, fakat bu çevrelerin gücünün Türkiye'ye yetmeyeceği şeklindeki beyanatına yer verilmiştir. Binali Yıldırım'ın ayrıca seçimin iki taraf arasında geçtiğini belirttiği ve bu taraflardan birisinin kendileri yani yapım ekibi olduğu, diğer tarafta yer alanların ise yıkım ekibi olduğunu söylediğine değinilmiştir.

Yıldırım'a ait ifadeler haberin başlığında olduğu gibi haberin ara başlığında da tırnak içinde aktarılmayarak söylemler içselleştirme yoluna gidilmiştir.

11 Haziran 2018 tarihinde "24 Haziran'ın Telafisi Olmaz" manşetiyle çıkan Yeni Şafak, bu haberin makro incelemesinde temasının 24 Haziran seçimlerinin önemi olduğu anlaşılmaktadır. Haberin manşetinin açılımında ise, Erdoğan tarafından seçimlerin çok önemli olduğunun ifade edildiği, seçimin adeta ülkenin bağımsızlığı ve geleceğine karar verilecek bir aşama olduğu belirtilmektedir. Erdoğan'ın bu yüzden de muhakkak sandığa gidilip oyun kullanılması gerektiği, bayram da olsa, tatil de olsa sandıklara sahip çıkılmasının, rehavete kapılmaksızın işin sıkı tutulmasının gereği üzerine açıklama yaptığı aktarılmıştır.

Haber şematik olarak ele alındığında söz konusu haberin tamamını Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları üzerinden oluştururken ilk sayfasında "İstifa Edecek Misin" ara başlığı altında Erdoğan'ın ,CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye yönelik "…Bay Muharrem birinci çıkamazsan istifa edecek misin?.." şeklindeki sözlerini aktarmıştır. Haberde yer alan ara başlık Erdoğan'ın konuşmasından alıntılanmış olmasına rağmen, tırnak içinde aktarılmayarak Erdoğan'ın ifadeleri içselleştirilmiştir.

Haberin iç sayfadaki ayrıntılarında "Telafisi Olmaz" başlığını kullanan Yeni Şafak, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Sandıkları boş bırakmayalım. Tatilin telafisi olur ama sandığın telafisi olmaz" şeklindeki açıklamalarını tekrar ön plana çıkarmıştır. Gazete haberin söylemsel çerçevesini, 24 Haziran seçimleri ülkenin geleceği için çok önemli olduğu ve bu yüzden seçmenin sandığa gitmesi gerektiği üzerinden kurgulamıştır.

Yukarıdaki haberin devamı niteliğinde olan "Kafası Basmıyor" başlıklı haber, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İnce'ye yönelik sözlerinden oluşturulmuştur. Gazete, Erdoğan'ın ifadelerini alıntılama imleri olmaksızın haberin başlığına taşıyarak bunları sahiplenme yoluna gitmiştir. Haberde Erdoğan'ın Kanal İstanbul projesine karşı çıkan rakibi Muharrem İnce'yi çok sert bir dille eleştirildiği, özellikle Bay Muharrem hitabıyla seslenerek kafası ve ufku olmadığı yönünde açıklamalar yaptığı görülmektedir. Erdoğan, Kanal İstanbul projesinin neden gerekli olduğunu ortaya koymak için ise boğaz da meydana gelen gemi kazalarını ileri sürmüştür. Yeni Şafak, haberde Erdoğan'ın İnce ile ilgili sözlerini aynen aktararak CHP ve Cumhurbaşkanı adayına yönelik olumsuzlayıcı bir söylem inşa etmiştir.

Aynı tarihli Yeni Şafak'ta, "Millet İttifakı İle Bir Yere Varılmaz", "Atatürk'ün Partisi Yanlış Yolda" ve "Gün Birlik Olma Günü" başlıklı haberlere yer verilmiştir. Gazete bu haberlerini, Aksaray seçmeninin 24 Haziran seçimlerine yönelik açıklamaları üzerinden oluşturmuştur. Yeni Şafak her üç haberde de yapılan açıklamaları doğrudan aktarırken, Millet İttifakı'na yönelik olumsuzlamayı seçmenin söylemleri üzerinden yeniden inşa etmiştir. Haberde ayrıca retoriksel inandırıcılığını artırmak için seçimlerle ilgili görüşleri alınan vatandaşların fotoğraflarına yer verilmiştir.

12 Haziran 2018 tarihli Yeni Şafak gazetesinin ilk sayfasında "Partigöç HDP'ye Oy Verecek" başlığıyla yayınlanan haberin spotunda, 15 Temmuz darbe girişimi sürecinde, askeri birliklere FETÖ kalkışması bildirisini gönderen Tuğgeneral Mehmet Partigöç'ün 24 Haziran seçimlerinde oyunu HDP'ye vereceği şeklindeki bilgi ön plana çıkarılmıştır.

Gazete, haberin başlığın ve spotu üzerinden daha önce de sık sık vurguladığı "24 Haziran seçimlerinde Terör öğütleri ve onların temsilcileri AK Parti karşısında yer alan partileri destekleyecek" söylemini yeniden üretmiştir. Yeni Şafak'ın ilk sayfasında "Aynı Saftayız " ifadesi öne çıkartılarak bu yazı altından haberini özetlenmiştir. Haberin girişinde ise hapishane kayıtlarına göre Mehmet Partigöç'ün eşi ile cezaevinde yaptığı görüşme sırasında eşine "Ben HDP'ye vereceğim. Biz aynı saftayız adamla, hapisteyiz" şeklinde konuştuğu aktarılmıştır. Yeni Şafak, Partigöç ile eşi arasında gerçekleşen konuşmanın hapishane kayıtlarında geçtiğini belirterek, haberini resmi kaynaklardan doğrultarak retoriksel olarak inandırıcılığını artırmaya çalışmıştır. İç sayfadan "Partigöç HDP'ye Oy Verecekmiş" başlığıyla yayımlanan haberin spotunda birinci sayfada yer alan bilgiler tekrar edilmiştir. Haberin detayları ara başlıkları üzerinden detaylandırılmıştır. İlk ara başlıkta Mehmet Partigöç'ün eşi M. Partigöç'ün "HDP barajı geçmezse 70-80 milletvekili otomatikman ne İYİ Parti'nin ne CHP'nin direk AK Parti'nin olacak diyor. O yüzden vermek lazımmış. "Biz seçmenlerimizi öyle yönlendiriyoruz" şeklinde ifadeler aktarılırken ikinci ve üçüncü ara başlıklarda ise Partigöç'ün 15 Temmuz gecesi darbeyi püskürtmek için Genelkurmay'ın kışlasına giren vatandaşlara yönelik eleştirileri ile kendi davasına sürekli bir imamın izleyici olarak gelip, her tarafa Türk bayrağı asmasına yönelik konuşmaları aktarılmıştır. Haberin ilk ara başlığı ile ikinci ve üçüncü ara başlıkları arasında tematik bir bütünlük görülmemektedir. İlk ara başlıkta haberin başlığı ve spotundaki bilgiler detaylandırılırken, diğer iki ara başlıkta ise daha çok darbe gecesi ve Partigöç'ün davasında yaşanan olaya ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

Aynı tarihli Yeni Şafak iç sayfasında "İkiyüzlülüğün Belgesi" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Gazete, CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ilgili yaptığı haberin başlığı hakaret içeren ifadelerden oluşturmuştur. Haberin girişinde, İnce'nin muhafazakâr

oylardan pay kapmak adına meydanlarda vaatler yaptığı, camilerde fotoğraf çektirdiği oysa 2009 yılında TRT'de başörtülü olarak çalışan bir personel için TBMM'de soru önergesi verdiği ifade edilmiştir. Böylelikle "Muharrem İnce'nin aslında dine mesafeli bir kişi" olduğu yönünde söylem üretilmiştir. İnce'ye yönelik bu ve buna benzer söylemler Sabah ve Yeni Akit gazetelerinde de sık sık üretilmektedir. Haberin retoriksel inandırıcılığını arttırmak için ise; İnce'nin 2009 yılında TBMM'ye verdiği soru önergesi belgesine görsel olarak haberde yer verilmiştir. Haberin ayrıntıları İnce'nin verdiği önergesinde sormuş olduğu "TRT bu çalışanla ile ilgili işlem yaptı mı?" ve "TRT'de başka başörtülü çalışan var mı?" şeklindeki 2 ayrı başlık altında yayınlanmıştır.

Yeni Şafak, yine 12 Haziran nüshasında "FETÖ'cülerin Umudu 24 Haziran" başlıklı başka bir haber yayınlamıştır. Haberin temasının 15 Temmuz sonrası FETÖ elemanlarının durumunun oluşturduğu gözlenmektedir. Haberin spotunda, örgütün 24 Haziran seçimlerini bir çıkış olarak algıladığı ve bu yöndeki duyumların 15 Temmuz Şehitlerinin avukatları vasıtasıyla paylaşıldığı bilgisine yer verilmektedir.

Haberde referans olarak 15 Temmuz şehit yakınları ve gazilerin avukatlarının açıklamaları gösterilmiştir. Haberin girişinde, başlıkta ve spotta yer alan bilgiler tekrar edildikten sonra, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 15 Temmuz öncesinde Yalova'da bulunan Özel Yücebilgili Fatih İlkokulu'nu ziyaret ettiğini, İyi Parti'den çok sayıda yöneticinin FETÖ ile irtibatta olduğu ve FETÖ'nün bundan önceki seçimlerde HDP'yi desteklediği aktarılmıştır. Haberin detayları "İki Kritik Plan Devrede", "Bir Anda Ağız Değiştirdiler" ve "Fırsat Devşirmeye Çalışıyorlar" ara başlıkları ile aktarılmıştır. Birinci alt başlıkta PKK'lı bir itirafçının 15 Temmuz'u aylar öncesinde bildiği aktarılırken, diğer iki ara başlıkta ise 15 Temmuz Darbe Davaları Platformu Başkanı Mehmet Alagöz'ün FETÖ tutuklularının seçim tarihi belli olmasından sonra mahkeme heyetine hemen karar vermemesi gerektiğini belirtiğini ve onlara bir üst aklın seçim sonrası için bazı mesajlar verdiği yönünde ki açıklamaları aktarılmıştır. Yeni Şafak gazetesi haberin söylemsel çerçevesini terör örgütü destekleyenlerin 24 Haziranda AK Parti karşında yer alan CHP, İyi Parti ve HDP'ye oy vereceği yönünde muhalefet partilerini olumsuzlama üzerine kurmuştur.

13 Haziran 2018 tarihli Yeni Şafak gazetesinin iç sayfasından "İyi Partili Başkan Tutuklandı" başlığıyla yayınlanan haberin spotunda, İyi Parti Gençlik Kolları Başkanı Sefa B. nin Adana'da düzenlenen FETÖ operasyonuyla tutuklandığı bilgisine yer verilmiştir.

Yeni Şafak, oluşturduğu haberin başlığında ve spotunda tutuklanan kişinin İyi Parti ile olan yakınlığına vurgu yaparak "İyi Parti'nin FETÖ ile ilişki içerisinde" olduğu yönündeki söylemi yeniden üretmiştir. Haberin gövdesinde "Hijyen Evi'nden Çıkmıştı" ara başlığını

altında yine İyi Parti Çukurova Gençlik kolları Başkanı Sefa B.'nin daha önce FETÖ/PYD'ye yönelik 1 Haziran'da Adana kent merkezinde yapılan operasyonda gözaltına alındığı ve daha sonra serbest bırakıldığı vurgulanmıştır.

Aynı günkü Yeni Şafak'ın iç sayfasında yine "Bu Dönüşün Sebebi Ne?" başlıklı bir yorum haberine yer verilmiştir. Aybike Eroğlu imzalı haberde, 24 Haziran seçimleri öncesinde CHP ve HDP birlikte hakaret ediyor söylemi yeniden üretilmiştir. Gazete, haberin başlığında 24 Haziran seçimleri için CHP ve HDP'nin yakınlaştığı ön varsayımını, soru sorup okuyucuya söyletmeye çalışmıştır. Haberin girişinde, CHP'nin, HDP'yi Millet İttifakı'nın bir parçası yapmaya çalıştığı vurgulanmış olup, iki parti arasında yakınlaşmanın CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı İnce'nin, HDP'li Selahattin Demirtaş'ı kaldığı cezaevinde ziyareti ile başladığı aktarılmıştır. Aynı haber içerisinde, CHP-HDP yakınlaşmasına ilişkin ifadeler "SELO'ya Özgürlük"Naraları" ara başlığı altında da sürdürülmüş olsa da, haberde aynı zamanda İnce'nin Demirtaş'a yönelik 6-7 Ekim Kobani olaylarından dolayı söylemiş olduğu "Ya bu çağrıyı yapan düşünecek, sen milletvekilisin, parti başkanısın bunu göreceksin" demişti" şeklindeki sözleri aktarılmıştır. Yeni Şafak, haberinde CHP'nin söylemlerinin seçimler dolayısıyla nasıl değiştiğini vurgulamaya çalışmıştır.

14 Haziran 2018 tarihinde "Yıkım Ekibini Dağıtın" manşetiyle çıkan Yeni Şafak gazetesi, haberin spotunda Erdoğan'ın Trabzon'da seçmenlerle buluştuğuna değinmiştir. Spota yansıyan açıklamalarda, Erdoğan muhalefeti yıkım ekibi olarak tanımlamakta ve söyleyecek bir sözlerinin de olmadığını belirtmektedir. Yaptıkları yapılanı yıkmak diyen Erdoğan, meydanda toplananlara seslenerek ülkenin üzerine kara bulut gibi çöktüğünü söylediği muhalefeti 24 Haziran da dağıtıyor muyuz demektedir. Şematik olarak incelendiğinde; gazetenin haberin başlığını ve spotunu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemleri üzerinden oluşturduğu görülmüştür.

"İnce 40 Takla Atıyor" ara başlığı altında Erdoğan'ın CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'yi hedef alan sözleri aktarılmıştır. Erdoğan'ın Trabzon mitingine ait bir fotoğrafının da kullanıldığı haber metninde, fotoğraf üstü yazısı olarak Erdoğan'ın "Türkiye'nin başına karabulut gibi çöken" ifadesine yer verilmiştir. Yeni Şafak, Cumhurbaşkanı'nın muhalefete yönelik olumsuzlayıcı söylemlerini sadece haberin başlığı ve spotunda kullanmamış aynı zamanda haberde kullandığı fotoğraf üstü yazısında ve ara başlıkta da devam ettirmiştir. İç sayfada "Milli İradeye İhanet Ettiler" başlığıyla detaylandırılan haberde Erdoğan'ın Millet İttifakı içinde gerçekleşen Milletvekili transferlerine yönelik eleştirileri aktarılmıştır. Haberde Millet İttifakı'nın ülkeyi yıkmak için kurulduğu yönünde bir söylem üretilmiştir.

Gazetenin iç sayfasında; Ak Parti Grup Başkan Vekili Mustafa Elitaş'ın bir açıklaması "İnce'yi Piyasaya FETÖ'cüler Sürdü" başlığıyla verilmiştir. Elitaş'ın söylemleri üzerinden yapılandırılan haberin spotunda; FETÖ'nün Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı devirmek için önce Meral Akşener'i, şimdi ise Muharrem İnce'yi devreye soktuğu yazılmıştır. Makro anlamda haberin şematiği incelendiğinde; Haberin başlığı ve spotu tamamıyla Elitaş'ın değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Haberin spotundaki bilgiler "Avuçlarına Aldılar" ara başlığı altında detaylandırılırken, yine Elitaş'ın, Cumhurbaşkanı adayı olmadan önce Gülen'le görüştüğü ve iznini alarak adaylığa soyunduğu noktasındaki iddialarına yer verilmiştir. Elitaş, haberde yer alan iddiaların devamında, örgütün önce Akşener sonra da İnce'yi etkisi altına aldığını belirtmektedir. Haber tümüyle Elitaş'ın ifadelerinin etken bir şekilde metne aktarılmasıyla oluşturulmuştur.

15 Haziran 2018 tarihli Yeni Şafak gazetesinin manşetinde "90'lara Dönüş Cephesi" başlığı kullanılmıştır. Haberin spotunda, 90'ların cephesi olarak adlandırılan cephenin CHP, HDP, İyi Parti ve Saadet Partisi'nin oluşturduğu Millet İttifakı olduğu anlaşılmaktadır. Anılan bu ittifakın ise terör ve karmaşa ortamı olarak bilinen 90'lı yıllardaki ortamın havasını yansıttığı işaret edilerek, o dönemde de bazı partilerin terör örgütü uzantısı partiyi meclise taşımak için çabaladığı, bu gün yaşanan durumun da benzer bir durum olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki ifadelerle haberin manşetinin açılımını yapan Yeni Şafak, yine bir yorum üzerinden haberi oluşturmuştur. Haberin manşeti ve spotunda gazete, geçmişten örnek ve iddialar ortaya sunarak, seçmeni kaygıya sevk etmekte ve Millet İttifakı'nın temsilcileri ve HDP'ye oy verilmemesini istemektedir. Gazete, suçlayıcı ve yargılayıcı dilini "Özal'ı Hedef Alan Süreç" ve "Terör Ve Faili Meçhul Dönemi" alt başlıkları üzerinden de sürdürmüştür. Haberde kullanılan her iki alt başlıkta Yeni Şafak gazetesinin sürekli olarak üretmek istediği "Millet İttifakının temsilcilerinin geçmişi karanlık" söyleminin tekrarladığı görülmektedir.

Haberin iç sayfadaki "90'lara Dönüş İttifakı", "Hedefleri Erdoğan", "FETÖ İle Birlikte Hareket Ettiler" başlıklarıyla verilen devamında; geçmişte Özal'ı devirmek için muhalefet partilerinin birtakım gizli ittifaklar içine girdiği belirtilmiştir. Aynı durumun 24 Haziran seçimleri öncesinde de yaşandığı, Millet İttifakı içinde yer alan partilerin Erdoğan'ı iktidardan uzaklaştırmak için HDP ve FETÖ ile gizli planlar yaptığı vurgulanmıştır.

Gazetenin iç sayfasında "Tutuklundan Aday Olmaz" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Haberin spotunda "…Seçimleri atlatalım adaylık şartları arasında sadece hükümlü olmayı değil tutuklu olmayı da koyacağız.." şeklindeki Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin başlığı Erdoğan'ın söylemlerinden alıntı olmasına rağmen, gazete söylemleri tırnak içinde aktarmayarak ifadeleri içselleştirme yoluna gitmiştir. Haberin alt

başlıkları yine Erdoğan'ın söylemleri üzerinden oluşturulmuştur. İlk alt başlıkta AK Parti'nin yalnızca millete hesap veren bir parti olduğu vurgulanırken, HDP'nin ise terör örgütü PKK'nın siyasal bir uzantısı olduğundan dolayı örgütün hegemonyası altında bir parti olduğu söylemi üretilmiştir. İkinci alt başlık altında Erdoğan'ın, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve yine CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin sürekli yalan söylediği iddiasına yönelik açıklamalarına yer verilirken, son alt başlıkta ise İnce'nin Kobani olaylarında 53 vatandaşın ölümünde sorumlu tutulan Demirtaş'ı Edirne Cezaevinde ziyaret ettiği özellikle vurgulanmıştır.

Aynı tarihli Yeni Şafak gazetesinin iç sayfasında "Kürtlerin Kanından Besleniyorlar" başlıklı başka bir haber yayınlanmıştır. Haberin spotunda ve girişinde Erdoğan'ın, Suruç ilçesinde Ak Parti Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Halil Yıldız ve yakınlarına esnaf ziyareti sırasında saldırılanların PKK'lı olduğu yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Haberin detayları ise, Erdoğan'ın sözlerinin geniş şekilde yer aldığı "Dün Ne İse Bugün De Öyleler", "Hazımsızlık çıldırtıyor" ve "Şiddet En İyi Bildikleri Şey" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Bu alt başlıklarda Erdoğan'ın PKK ve HDP'nin Kürtlere zarar vermekte olduğu yönündeki açıklamaları aktarılmıştır.

16 Haziran 2018 tarihinde Yeni Şafak gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İstanbul Sultangazi 'de Cuma namazı çıkışı vatandaşlara yaptığı konuşmasına atıfta bulunarak "Birkaç Güne Müjdemiz Olacak" başlığını kullanmıştır. Bu başlığın açılımını ise, Erdoğan'ın sınır ötesi askeri operasyonlara değinerek, Cerablus ve Afrin'de önemli başarılara imza atıldığını, Kandil bölgesinin ise uçaklarla bombalandığını ve birkaç gün içinde yine müjdeli haberler vereceğini ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin başlığında Erdoğan'ın konuşmasından alıntı yapılmasına rağmen tırnak içine alınmadan verilmiş olması, gazetenin Erdoğan'ın söylemlerini desteklediği şeklinde yorumlanabilir. Erdoğan'ın vatandaşlara seslenişinin fotoğrafının da kullanıldığı haber metni, "Bu İşin Arkasını Bırakmayız" Ve "Bedelli Seçimden Sonra Gelecek" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. İlk alt başlıkta terör üzerinden egemen bir söylem üretilirken, ikinci alt başlıkta ise 24 Haziran seçimlerine yönelik mesaj verilmiştir.

İç sayfada, Erdoğan'ın sözlerini destekleyecek şekilde oluşturtulan bu haberin spotunda Erdoğan'ın terör ile mücadele konusunda söylemleri ve 24 Haziran seçimlerine yönelik vaatleri aktarılmıştır. Haberin devamı "Bu Oyunu Siz Bozacaksınız", "Kudüs'ü Bile İstismar Etti" şeklindeki alt başlıklar üzerine inşa edilmiştir. Erdoğan'ın açıklamalarından oluşan bu 2 alt başlık ise tırnak içinde verilmemiştir. Bu durum haberin yansızlığına olumsuz etki etmiştir. Yeni Şafak ilk alt başlıkta önceki haberlerinde olduğu gibi Cumhurbaşkanı

Erdoğan'ın söylemleri üzerinden Türk-Kürt kardeşliğini vurgulayarak, HDP'nin Kürt halkına zarar verdiği ve Kürtlerin ise bu oyunu bozması gerektiği yönündeki açıklamalarını aktarmıştır. İkinci alt başlıkta ise yine Erdoğan'ın söylemleri üzerinden, CHP'nin Kudüs meselesini istismar ettiği aynı zamanda Türkiye'nin teröre karşı verdiği mücadelen rahatsız olduğunu vurgulamıştır.

Yeni Şafak 16 Haziran 2018 tarihinde, sağ düşünceye yakın bir isim olan İçişleri eski Bakanı Mehmet Ağar'ın seçimlerle ilgili açıklamalarına yer vermiştir. "5 Yıllık Süreçte Mutlaka Erdoğan Olmalı" başlılığı haberde tercih edilmiştir. İçişleri eski Bakanı Mehmet Ağar'ın FETÖ'yü Cumhuriyetin kurulmasından bu yana karşılaşılan en büyük sıkıntı olarak tanımladığı, ülke olarak bu örgütten de kaynaklanan zor bir süreçten geçildiği ve gerekli mücadelenin verilebilmesi için Erdoğan'ın en az 5 yıllık zaman sürecinde yönetimde kalması gerektiği şeklindeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Haberin başlığının Ağar'ın konuşmasından alıntı olmasına rağmen tırnak içine alınmadan yansıtılması, Yeni Şafak gazetesinin söylenenleri desteklediği yönünde değerlendirilebilir.

Haberin ayrıntıları gazetenin iç sayfasından "Sıkı Temizlik İçin Erdoğan Şart" başlığı ile verilirken, haberin spotunda; Ağar'ın, terör ile mücadelenin sürmesi, hem de devletin içine sızmış FETÖ'cülerin temizliği için Erdoğan'ın 24 Haziran seçimlerini tekrar kazanması gerektiğine yönelik söylemleri aktarılmıştır. Haberin başlığı ve spotunda olduğu gibi haberin alt başlıkları da Ağar'ın açıklamaları üzerinden oluşturulmuştur. Haberin gövdesinde; "Mücadele Çok Başarılı" ve "Cumhurbaşkanı Kararlı" alt başlıkları kullanılarak, tecrübeli bir siyasetçinin ağzından Erdoğan olumlanma yoluna gidilmiştir.

"Ha PKK ha CHP" başlığını taşıyan başka bir haberde, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin açıklamaları aktarılmıştır. Yeni şafak gazetesi 24 Haziran öncesinde kendi söylemleri ile paralellik gösteren Bahçeli'nin söylemlerini ilk sayfasından aktarmıştır. Gazete pek çok haberinde de vurguladığı "CHP terör örgütleri ile birlikte hareket ediyor" söylemini, Bahçeli'nin söylemleri üzerinden haberde yeniden üretmeye çalışmıştır. Bahçeli'nin açıklamaları etken bir şekilde habere aktarılmıştır.

Yeni Şafak gazetesi Diyarbakır'da gerçekleşen Kobani olaylarında PKK sempatizanları tarafından öldürülen Yasin Börü'nün babası Fikri Börü'nün CHP ve HDP'yi hedef alan sözlerini 17.06.2018 tarihinde "CHP ve HDP Aynıdır" manşetiyle yayımlamıştır. Haberin spotunda, 6-7 Ekim 2014 Kobani olayları sırasında öldürülen Yasin Börü'nün babasının, Selahattin Demirtaş'ın tahliye edilmesi yönünde görüş bildiren CHP'ye son derece sert biçimde tepki gösterdiği bilgisi yer almıştır.

Tematik olarak haberin manşetine çıkan bilgi, haberin spotunda da tekrarlanmıştır. Haberin spotunda "Zaten CHP Onların Bir Kuludur. CHP Ve HDP Aynıdır" ifadeleri mavi renkte yazılarak okuyucunun dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Yasin Börü'nün babasının açıklamalarından alıntı olduğu anlaşılan haberin alt başlıkları "O Günden Beri Uyuyamıyorum" "Saadet, Bir Oy İçin Yaptı" şeklinde oluşturulmuştur. Haberin alt başlıklarında Fikri Börü'nün, Demirtaş'a ve Saadet Partisi'ne yönelik olumsuzlayıcı söylemleri ön plana çıkarılmıştır. Yeni Şafak gazetesi, 24 Haziran seçimleri öncesinde Yasin Börü'nün babasının açıklamalarını manşetine tesadüfen taşımamıştır. PKK sempatizanları tarafında öldürülen Börü'nün babasının açıklamaları ile Yeni Şafak gazetesinin kendi ürettiği söylemler bire bir benzerlik göstermektedir.

Yasemin Asan imzalı haberin detayları gazetenin iç sayfasında "Uykularım Kaçıyor" başlığıyla aktarılmıştır. Haberin başlığı, manşetinde olduğu gibi Fikri Börü'nün babasının açıklamalarından alıntılanarak oluşturulmuştur. Yeni Şafak haberin spotunda yine 6-7 Ekim olayların sorumlusunun Selahattin Demirtaş olduğunu vurgulayarak Fikri Börü'nün Demirtaş aday olduktan sonra uyku tutmuyor, bu partiye destek verenler de bunların zihniyetindedir şeklindeki açıklamalarını aktarmıştır. Haberin gövdesi ise " CHP ve HDP aynı" ve "Birbirinden Farksız" alt başlıkları üzerinden oluşturulmuştur. İlk alt başlıkta Börü'nün çocuğunun ölümünden sorumlu tuttuğu Selahattin Demirtaş'ı, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Edirne Cezaevi'nde ziyaret etmesine yönelik eleştirileri aktarılmıştır. İkinci alt başlıkta ise Saadet Partisi lideri Temel Karamollaoğlu'nun Demirtaş'ın serbest kalması gerektiği yönündeki açıklamalarına yönelik olarak Börü'nün, Saadet Partisi'nin Erbakan çizgisinden saptığını ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir. Gazete, Yasin Börü'nün babasının açıklamalarını kanıt göstererek haberinde SP ve CHP'ye yönelik olumsuz bir söylem oluşturmuştur.

Yani Şafak gazetesi 24 Haziran seçimleri öncesinde CHP ve HDP'nin birbirine yakınlaştığı yönündeki iddialarını aynı gün iç sayfasında yer alan "CHP Oyları HDP'ye Akıyor" başlıklı haberinde de sürdürmüştür. Gazete daha önce pek çok haberinde olduğu gibi yine Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemlerini haberin başlığına taşımıştır. Haberin spotunda Erdoğan'ın CHP oylarının bir bölümünün HDP'ye Aktarıldığı ve bu durumun tespitini de yapıldığı şeklindeki ifadelerini ön plana çıkarılırmıştır. Gazete bu ifadeleri kalın fontla vererek dikkat çekmeye çalışmıştır. Haberin devamında, Erdoğan'ın iktidarda oldukları dönemde ülkenin geliştiği vurgulamak için söylediği "Deveye Hendek Atlattık" ve "3.5 Kat Büyüdük" sözleri tırnak işareti kullanılmadan haberde ara başlık olarak aktarılmıştır. Haber metni tamamıyla Erdoğan'ın açıklamaları üzerinden inşa edilirken, özellikle

Cumhurbaşkanının muhalefet partilerine yönelik olumsuzlayıcı söylemi haberin merkezine oturtulmuştur.

18 Haziran 2018 tarihinde "İstanbul Kararını Verdi" manşetiyle çıkan Yeni Şafak gazetesi, bu manşeti ve ifadesiyle, seçimleri İstanbul'da Ak Parti'nin kazanacağı yönünde kesin bir söylem üretmiştir. Gazete, Erdoğan'ın İstanbul'da gerçekleştirdiği mitingi şu yöndeki cümlelerle aktarmıştır: Tüm olumsuz hava şartlarına rağmen Yenikapı'daki miting meydanı AK Partili seçmenler tarafından tamamen dolduruldu. Meydan adeta bayram yerine döndü. Yoğun kalabalığa seslenen Erdoğan ise kalabalığı, seçimin İstanbul'da kazanıldığı şeklinde yorumladı. Gazete mitinge 1 milyon 300 bin kişinin katılım gösterdiğini de ayrıca habere eklemiştir.

Gazetenin, İstanbul mitingine katılan kişi sayısını rakamlar ile vermesi, haberin manşetini fotoğraf ile de desteklemesi, haberin retoriği ve inandırıcılığını arttırmıştır. Haber aynı zamanda "Kükreme Vakti, " En Baba Miting" ve "Nazar Değmesin" alt başlıkları üzerine inşa edilmiştir. Erdoğan'ın söylemlerinden alıntı olmasına rağmen bunların tırnak içine alınmadan verilmesi, gazetenin Erdoğan'ın söylemlerini sahiplendiği şeklinde yorumlanabilir. Haberin iç sayfadaki devamında "İstanbul kararlı" başlığını kullanan gazete, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşması içinde geçen "En baba Miting" ve "Şimdiden hayırlı olsun" ifadelerini haberin gövdesinde ön plana çıkarmıştır. Haberde kullanılan görselde, kalabalık bir miting meydanı yer alırken fotoğraf üstü yazı olarak "Bir milyon 300 bin kişi Yenikapı'yı bayram yerine çevirdi" şeklinde ifadelere yer verilmiştir. Fotoğrafın başlıkta verilen ifadeyi güçlendirmek amacıyla kullanıldığı düşünülebilir.

Yukarıdaki haberin devamı niteliğinde olan "Maşallah Camiden Çıkmıyor" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, CHP ve Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye yönelik sözlerini haberleştirilmiştir. Yeni Şafak gazetesi yine Cumhurbaşkanı Erdoğan'a ait ifadeleri tırnak içine almadan haberin başlığına taşımıştır. Erdoğan'ın, CHP'nin geçmişte ezanı yasakladığını, halkına zulüm ettiği yönündeki ifadeleri aktarıldıktan sonra, İnce'ye yönelik söylemiş olduğu daha düne kadar camide çekilen tek bir fotoğrafı yokken, seçim sürecinde camiden çıkmadığı şeklindeki ifadesi ön plana çıkarılmıştır.

Yeni Şafak gazetesi bu haberiyle, Erdoğan'ın söylemleri üzerinden CHP'nin din düşmanı bir parti olduğu yönündeki söylemi yeniden üretmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan ile eski Başbakan Tansu Çiller'in fotoğrafının kullanıldığı "Milli Şuurla Buradayım" başlıklı haberde Çiller'in, Ak Parti'nin İstanbul Yenikapı'da düzenlediği mitinge katıldığını ve mitingde " Milli Şuurla buradayım. Herkes bir söz söyler ama son sözü millet söyleyecektir" şeklinde açıklamalarda bulunduğu

aktarılmıştır. Yeni Şafak gazetesi," 24 Haziran seçimlerinde Ak Parti'ye oy vermek milli bir görevdir" söylemini Çiller'in açıklamaları üzerinden vurgulamaya çalışmıştır. Aynı haber gazetenin iç sayfasına "Bir Borç Bildim" başlığıyla aktarılmıştır. Başlık yine Çiller'in açıklamalarından alıntılanmıştır. Haberde, Çiller'in son dönemlerde terör ile mücadelede ciddi başarılar elde dildiği yönündeki açıklamaları aktarıldıktan sonra şu yöndeki açıklamalarına yer verilmiştir: İvedilikle halledilmesi gereken terör, ekonomik durum, dış ilişkiler gibi sorunlar bulunuyor, fakat bunlara koalisyon hükümetleriyle çözüm bulmak kolay görünmüyor. Ben bugün burada milli şuur adına yer aldım. Herkesin söyleyecek bir sözü vardır ancak son sözü millet söyleyecektir. Bu açıklamayı yapmayı da milletime bir borç biliyorum.

Yeni Şafak gazetesi, 19 Haziran 2018 tarihli birinci sayfasında yer alan "Kaçak Hoca Çalıştırdı, Müfettişi Tehdit Etti" başlıklı haberde CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili bir habere yer vermiştir. İnce'nin fotoğrafının da kullanıldığı haberin girişinde; bir dönem dershanesinde kaçak öğretmen çalıştırdığı için denetlemeye gelen SSK müfettişi Ali Tezel'in dershanesini denetlemesine izin vermediği, bu yüzden teftişin polis nezaretinde yapıldığı aktarılmıştır. Haberde ayrıca Tezel'in 2010 yılında TBMM binasında karşılaştıklarında İnce'nin bu olaydan dolayı kendisini tehdit ettiğine yönelik iddiaları aktarılmıştır. İç sayfada "Sigortasız Çalıştırıp Tehditler Savurdu" başlığını kullanan Yeni Şafak gazetesi bu başlık altında da eleştirel söylemini sürdürmüştür. Gazete, haberde Ali Tezel'in görüşlerini aktarırken, İnce'nin görüşlerine başvurmayarak yanlılık oluşturmuştur. Yine haberde İnce'nin kaçak öğretmen çalıştırdığına yönelik söylemlin retoriksel anlamda inandırıcılığını arttırmak için 2002 yılında gerçekleştiği iddia edilen bu olayın resmi denetim raporu görsel olarak sunulmuştur.

Millet İttifakı'nın diğer bir ortağı Saadet Partisi'ni olumsuzlamaya yönelik oluşturulan diğer bir haber "Saadet'te CHP İstifası" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberin spotunda, Saadet Partisi'nin Kars ili 1. Sıra milletvekili adayı Sezgin Yıldız'ın ilçe başkanı ve 24 partili ile birlikte istifa ederek Ak Parti'ye katıldığı bilgisi yer almıştır.

Haberin spotunda Saadet Partisinden istifa eden Yıldız'ın Kars'ta birinci sıradan milletvekili adayı olduğu özellikle vurgulanarak istifanın ne kadar önemli olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Haberin iç sayfada, "Millet İttifakı'nın Temeli Sallandı" başlığıyla verilen devamında CHP'nin, HDP Cumhurbaşkanı Adayı Selahattin Demirtaş'a yönelik olumlu söylemleri dolayısıyla Millet İttifakı'nın temsilcilerinden biri olan Saadet Partisi'nde istifalar yaşanmaya başladığı vurgulanmıştır. Bu başlıkla, Saadet Partisi'nin doğru ittifak içinde olmadığı vurgulanmaya çalışılmıştır. Yeni Şafak gazetesi haberin başlığında geçen

"Temel" kelimesini kırmızı renkte vererek Saadet Partisi lideri Temel Karamollaoğlu'nun ismine göndermede bulunmuştur. Yine haberin gövdesinde Saadet Partisi'nde istifalar yaşanmaya başlığı ifadesi ile istifaların bundan sonra da devam edeceğini ima edilmiştir.

Haberin gövdesi "İçime Sindiremedim" ve "Teröre Destek Vermek Bizi İncitti" alt başlıklar üzerine inşa edilmiştir. Her iki alt başlıkta 24 Haziran seçimleri öncesi Saadet Partisi'nden istifa eden milletvekili adaylarının açıklamalarından alıntılanmıştır. Gazete bu alıntılamaları tırnak içerisinde aktarmayarak ifadeleri içselleştirme yoluna gitmiştir. Gazetenin bu iki milletvekilinin düşüncelerine sayfasında yer vermesinin sebebi ise; başından beri savunduğu Millet İttifakı teröre destek veren bir ittifaktır söylemine örnek teşkil edecek açıklamalar yapmış olmalarıdır.

20 Haziran 2018 tarihinde "Kontonculuk Oynayanlar Dersini Alıyor" manşetiyle yayımlanan Yeni Şafak, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Van ve Adana mitinglerinde yapmış olduğu açıklamaları derleyerek haberleştirilmiştir. Haberin spotunda Cumhurbaşkanı Erdoğan, PKK'nın oluşturmaya çalıştığı terör koridorunun engellendiğini, emperyalist ülkelerin planlarına hizmet ederek doğuda bazı şehirlerde kanton yönetim ilan etmek isteyenlere derslerinin verildiği, Afrin ve Fırat Kalkanı operasyonlarıyla terör odaklarına gerekenin yapıldığını ve aynı kararlılıkla bu mücadelenin süreceği seklindeki ifadeleri yer almıştır.

Erdoğan'ın kalabalık miting meydanı fotoğrafının da kullanıldığı haber metni "Halisdemir'in Kabrine Gidemedi" ve "Lamı Cimi Yok Yüksek Faiz Düşecek" alt başlıkları üzerine kurulmuştur. Yeni Şafak, Erdoğan'ın ifadelerini tırnak içine almadan haberin manşetine ve alt başlıklarına taşıyarak içselleştirme yoluna gitmiştir. Haberin manşeti ve spotunda Erdoğan'ın Türkiye'nin sınır ötesi operasyonları konusundaki açıklamaları ön plana çıkarılmasına rağmen, ara başlıklarında ise Muharrem İnce'yi hedef alan sözleri ile ve 24 Haziran seçimleri sonrası faizlerin düşürülmesine ilişkin ifadeleri aktarılmıştır. Dolayısıyla tematik bakımdan haberin manşeti ile ara başlıkları arasında bir bütünlük görülmemektedir.

"Halisdemir'in Kabrine Gidemedi" alt başlığı altında Erdoğan'ın, İnce'nin FETÖ ve HDP ile ittifak içinde olduğundan dolayı Niğde'ye geldiği zaman Ömer Halisdemir'in kabrine gitmediği yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Yeni Şafak gazetesi baştan beri savunduğu "İnce FETÖ Terör Örgütü Tarafından Destekleniyor" söylemini en üst düzeyden, yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemleri üzerinden yeniden üretmiştir. Haber gazetenin iç sayfasından yine aynı başlıkla aktarılırken, özellikle İnce'nin cezaevinde bulunan Selahattin Demirtaş'ı ziyaret ettiği vurgulanmıştır. Böylece gazete, CHP ve HDP'nin 24 Haziran

seçimlerinde birlikte hareket ettiği yönündeki söylemini İnce'nin, Halisdemir'in kabrini ziyaret etmemesine dayandırmaya çalışmıştır.

Bu haberin hemen altında "CHP'nin Yeni Lideri İnce" başlıklı, şematik olarak incelendiğinde tamamıyla yoruma dayalı başka bir habere yer verildiği görülmüştür. Yeni Şafak gazetesi bu haberini CHP ve Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'yi olumsuzlama üzerine kurmuştur.

Nur Banu Aras imzalı haber birtakım iddialar üzerine kurulmuş olmasına rağmen, haberin başlığına taşınan ifadeler netlik taşımamaktadır. Haberde ayrıca Kılıçdaroğlu ve İnce'nin ellerini havaya kaldırıldıkları bir resme yer verilirken, fotoğraf üstü yazı olarak "İlk kaybeden Kemal Bey" ifadesi kullanılmıştır. Yeni Şafak, Kılıçdaroğlu'na "Kemal Bey" diyerek onu küçümseme yoluna gitmiştir. Haberin ayrıntıları Yeni Şafak'ın iç sayfasından "Hesabı Tutmadı" başlığıyla verilirken, yine gazetenin ilk sayfasında yer alan bilgiler haberin spotunda tekrar edilmiştir. Haber söylemi özellikle Kılıçdaroğlu olumsuzlayan bir yapı içerisinde inşa edilmiştir. Kılıçdaroğlu ve İnce arasında bir rekabet olduğu, bunun 24 Haziran seçimleri sonrası net bir şekilde ortaya çıkacağı vurgulanmaktadır.

21 Haziran 2018 tarihli Yeni Şafak gazetesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Şanlıurfa ve Mardin mitingleri ile 18 ulusal 250 yerel radyonun ortak yayınında yapmış olduğu açıklamalarını haberleştirmiştir. "Kandil'deki Lider Takımını Hallettik" manşeti Erdoğan'ın sözlerinden alıntılanmış olmasına rağmen tırnak içinde verilmemiştir. Bu durum gazetenin Erdoğan'ın ifadelerini desteklediği şekilde yorumlanabilir. Haberin manşetinde olduğu gibi, alt başlıkları da Erdoğan'ın ifadeleri üzerinden kurulmuştur. Birinci alt başlık altında Erdoğan'ın terörle mücadele konusunda açıklamalarına yer verilirken, ikinci alt başlıkta ise UBER'e karşı olumsuz yaklaşımı vurgulanarak, Erdoğan'ın taksicilerin yanında olduğu yönünde bir söylem üretilmiştir.

Yeni Şafak gazetesi tarafından yayınlanan yukarıdaki haberin ayrıntılarına gazetenin iç sayfasında da yer verilmiştir. Yeni Şafak gazetesi Erdoğan ifadeleri üzerinden devletin terör örgütleri ile kararlı bir şekilde mücadele ettiği yönündeki söylemi yeniden üretmiştir.

Aynı tarihte "Azınlıklardan Tam Destek" başlığı " ve "Allah Erdoğan'dan Razı Olsun" alt başlığıyla yayımlanan başka bir haberde Süryani Kadım Vakfı Başkan yardımcısı Kenan Gürdal'ın açıklamaları haberleştirilmiştir. Haberin başlığında genelleme yapılmıştır. Yeni Şafak gazetesi bu haberin başlığı üzerinden bütün azınlıkların 24 Haziran seçimlerinden Erdoğan'ı destekleyecek yönünde bir algı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Haberin gövdesinde AK Parti döneminde azınlıkların mülk edinme, ibadethane ve ana dilde eğitim haklarına kavuştuğu vurgulamıştır. Bu söylemini desteklemek için ise Süryani

Kadim Vakfı Başkan Yardımcısı Kenan Güral'ın açıklamaları kanıt olarak gösterilmiştir. Özellikle Güral'ın, AK Parti döneminde ilk kez kendilerine bir isteklerinin olup olmadığı sorulduğu yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Yine Güral'ın "Allah Reis-i Cumhurumuzdan razı olsun" şeklindeki ifadesi dikkat çekmesi için kalın font ile verilmiştir.

22 Haziran 2018 tarihinde "Küfürbaz Adam" manşetiyle çıkan Yeni Şafak gazetesi, Muharrem İnce'yi hedef almıştır. Haberin spotunda, İnce'nin küfürbaz olduğu ve Türkiye'ye daha önce böyle bir küfürbaz siyasetçi gelmediği vurgulanmıştır. Gazetenin spotunda İnce'ye yönelik bu ifadelerin kullanılmasının sebebi ise İnce'nin koruma polisine TBMM'nin Beşiktaş misafirhanesinde yer ayrılmamasından dolayı, İnce'nin resepsiyon görevlisini arayarak küfürler savurduğu iddiasıdır. Gazete haberin manşetinde "Küfürbaz Adam" ifadesiyle İnce'ye olumsuz lakap takmıştır. Yeni Şafak böyle yaparak Cumhurbaşkanı adayı İnce'yi olumsuzlamakta, hakkında kötü bir imaj oluşturmaya çalışmaktadır. İnce'nin fotoğrafının da kullanıldığı haber metni "Bilgi İşlemde Kayıtlı" ve "Memur Sakin Davrandı" alt başlıkları üzere kurulmuştur. İlk alt başlıkta İnce ile resepsiyon memuru arasında geçen konuşmanın kalite standartları gereği bilgi işlemde kayıtlı olduğu vurgulanarak, haberin kaynağı açıkça belirtilmiştir. İkinci alt başlıkta ise İnce'nin küfürleri karşısında memurun sakın davrandığı aktarılmıştır.

Aynı gün Saadet Partisi'ni olumsuzlayan haber, "SP'de İstifalar Bitmek Bitmiyor" başlığıyla verilmiştir. Haberin spotunda Partinin Çorum, Uğurludağ İlçe Başkanı Rıfat İpek ve 60 kişinin Millet İttifakı'na tepki göstererek AK Parti'ye geçtiği işlenmiştir. Haberin spotunda İpek'in " Millet bu ittifaklardan yer alan partilere verilen her oyun PKK, FETÖ'ye yarayacağının bilincinde" şeklindeki açıklamaları siyah fontla verilerek bu ifadelere dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Haberin gövdesinde uzun yıllar partide görev yapmış birinin istifa etmesini ciddi bir sorun belirtisi olarak göstermek için "10 Yıldır İlçe Başkanıydı" ara başlığı kullanılmıştır.

23 Haziran 2018 tarihli Yeni Şafak'ta "Ümmetin Duası Erdoğan'la Birlikte" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Pakistanlı ulemaların açıklamaları üzerinden 24 Haziran seçimlerinde tüm Müslümanların Erdoğan'ı destekleyeceği şeklinde genelleyici bir söylem üretilmiştir. Yeni Şafak gazetesi haberi, "biz" ve "öteki" söylemi üzerinden oluşturmuştur. Gazete 24 Haziran'da AK Parti'yi Müslümanların destekleyeceği, İslam düşmanı olanların ise AK Parti karşında yer alan partileri destekleyeceği savını vurgulamıştır.

3.6.11. Sözcü Gazetesi Sahiplik Yapısı

Sözcü gazetesi, Doğan Grubuna bağlı Gözcü gazetesinin kapanmasının ardından bu gazetenin isim hakları satın alınarak 27 Haziran 2007 tarihinde İstanbul merkezli olarak kurulmuştur. Gazete iktidara yönelik eleştirilerle ön plana çıkmaktadır. Daha önce Hürriyet gazetesinde köşe yazarlığı yapan ve hükümete muhalefetiyle bilinen Yılmaz Özdil, Bekir Coşkun, Emin Çölaşan ve Saygı Öztürk gibi pek çok isim Sözcü gazetesinde yazılarına devam etmektedir.

Gazetenin genel yayın yönetmeni 02.11.2019 tarihli künyesine göre Metin Yılmaz'dır. Sözcü gazetesinin imtiyaz sahibi ise Burak Akbay'dır. Estetik Yayıncılık A.Ş. kurucusu olan Burak Akbay, Sözcü gazetesinin yanında Korkusuz Gazete ve Sözcü Kitabevi gibi çeşitli basın organlarını elinde bulundurmaktadır.

3.6.11.1. Sözcü Gazetesi Haber Analizleri

10 Haziran 2018 tarihinde Sözcü gazetesi CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik sözlerini "Çık Karşıma, Kaybedersem Siyaseti Bırakırım" manşetiyle duyurmuştur. "Muharrem İnce rakibi Erdoğan'a çağrı yaptı" üst başlığıyla verilen haberin spotunda, Muharrem İnce'nin seçim sonucunda 1. Parti olarak çıkmaması durumunda siyaseti bırakmayı düşündüğünü soran AKP liderine miting sırasında yanıt verdiğine değinilmektedir. Haberin girişinde, spotta yansıtılan sorunun cevabı İnce'nin ağzından şu şeklide aktarılmıştır: Seçimi kaybedersem siyaseti bırakacağı ama bunun için tek bir şartım var bir televizyon kanalında tartışmamız. Bu şartımı kabul edersem seçimden birinci çıkamazsam siyaseti bırakırım.

Haberin spotunda yer alan "sahur öncesi" ifadesi, İnce'nin İstanbul, Bağdat caddesinde yapmış olduğu, kalabalık bir miting meydanından aktarılan fotoğraf karesiyle desteklenerek haber retoriksel açından güçlendirilmeye çalışılmıştır. Haberde fotoğraf altı başlık olarak "Cadde Hıncahınç Doldu, İnce On Binlerce Kişiye Seslendi" ifadesi yer almıştır. Sözcü'nün sahur öncesi Bağdat Caddesi'nde yapılan mitingle ilgili olarak bu türden ifadelere yer vermesi, verilmek istenen mesajın etkisini arttırmaya yöneliktir. Haber şematik olarak incelendiğinde İnce'nin açıklamaları üzerine inşa edildiği görülmektedir. Haberde gerek atılan başlık, gerekse kullanılan fotoğraf bir bütün olarak okunduğunda Muharrem İnce'nin seçimlerin 1 numaralı favorisi olduğu söylemi ortaya çıkmaktadır.

Manşet haberin ayrıntılarını iç sayfadan " Çık Karşıma" başlığıyla duyuran Sözcü gazetesi, başlığın açılımında ise İnce'nin Kadıköy'de büyük bir kalabalığa hitap ettiğini,

Erdoğan'ın seçim sonuçlarıyla ilgili sorusuna da birlikte televizyon yayınına katılmak şartıyla evet dediğine yer vermiştir.

Haber metninde İnce'nin Kadıköy mitingi öncesinde binlerce kişiyle Bağdat Caddesi üzerinden Göztepe Parkı'na yürüdüğü, İnce'ye yürüyüş sırasında her yaştan insanın büyük ilgi gösterdiği aktarılmıştır. Haberin fotoğraf altı yazısında olduğu gibi, haber metni içinde de "binlerce kişi" denilere sayısal veriler kullanılmıştır.

İlk sayfadan "Bunlar Obez Oldu Gömleğe Sığmıyor" iç sayfadan ise "Obez Oldular Gömlek Yırtılıyor" başlığıyla verilen haberde, SP'nin Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun Uğur Dündar ile Halk Arenası programında yapmış olduğu açıklamalar aktarılmıştır.

Her iki başlığın da Karamollaoğlu'nun sözlerinden alıntı olmasına rağmen, iç sayfadaki başlığın tırnak içine alınmadan verilmesi, gazetenin kaynağın açıklamalarını desteklediği şeklinde yorumlanabilir. Haberde, Uğur Dündar'ın "AKP'yle Farkınız Nedir?" sorusuna Karamollaoğlu'nun verdiği yanıtlar "Yanlış Aşı Oldular" ara başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir. Karamollaoğlu AK Parti'nin lüks iftarlar düzenlediğini eleştirmekte, adaletin ise her zamankinden daha çok aranan şey olduğuna değinmektedir. Karamollaoğlu'nun açıklamalarından alıntılanan sözler gazetede koyu renkte ve dikkat çekecek biçimde verilmiştir. Sözcü, muhafazakâr bir siyasetçinin açıklamaları üzerinden Ak Parti'nin "lüks ve şatafata" düşkün bir parti olduğu yönünde mesaj üretmiştir. Gazete haberin tümünü Ak Parti'ye muhalif bir parti liderinin yapmış olduğu yorumlar üzerinden kurmuş olup, okuyucusuna haberi nasıl okunması gerektiğini bir anlamda dikte etmiştir.

Aynı gün yayınlanan Saygı Öztürk imzalı haber "Sınır Kapılarında AKP Propagandasına YSK'dan Onay Çıktı" başlığıyla verilmiştir. Haberde, 24 Haziran seçimleri için yurtdışı kütüğüne kayıtlı seçmenlerin oy kullanmaya başladığı, Başbakanlığa bağlı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın da gümrük kapılarına seçmenleri bilgilendirmek için birtakım stantlar açtığı, bu stantlara da AKP'nin seçim sloganını akla getiren "Türkiye İçin oy vakti" afişlerinin asılı olduğu aktarılmıştır. Haberde ayrıca, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) üyesi ve Ankara 1. Bölge Milletvekili Adayı Mehmet Hadimi Yakupoğlu'nun afişlerin kaldırılması için YSK'ya başvurduğu, fakat "somut kanıt" gösterilemediği belirtilerek itirazın 7'ye karşı 4 oyla reddedildiği belirtilmiştir. Haberin devamında Milletvekili Adayı Yakupoğlu'nun "Bulundurulması Yasak" ve "Yasaya Göre Asılamaz "şeklindeki açıklamaları ara başlık olarak kullanılmıştır. Hem söz konusu haberle ilgili olarak atılan başlık, ham de haberin kurgusunda konuşturulan ve konuşturulmayan

taraflar bir bütün olarak incelendiğinde; YSK'nın taraflı bir kurum olduğuna yönelik olumsuz bir söylem üretildiği görülmektedir.

Medya bu haberde olduğu gibi kimi zaman kendi ideolojisine karşıt olarak düşündüğü kurum ve kişilerin almış olduğu karar ve eylemleri olumsuzluk olarak değerlendirirken, olumlu eylemlerini ise görmezden gelebilmektedir.

11 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesi birinci sayfasından İyi Parti lideri Meral Akşener'in gazeteci Deniz Ayhan'a verdiği röportajı haberleştirmiştir. Akşener'in röportaj sırasında söylediği "Erdoğan Bana Bakanlık veya Güçlü Başbakan Yardımcılığı Teklif Etti" ifadesi haberin manşeti olarak kullanmıştır. Gazete manşet üstü başlığında ise Meral Akşener'in bu açıklamaları yalnızca Sözcü gazetesine yaptığı belirtilmiştir. Akşener'in konuşmaları içinde geçen bazı iddiaların tırnak içine alınmadan haberin manşetine taşınması, Sözcü gazetesinin Akşener'in iddiaların doğru olarak kabul ettiğini şekilde yorumlanabilir.

Haberin spotunda Akşener'in, OHAL, FETÖ, bedelli askerlik ve Kandil operasyonu konusunda açıklamalarda bulunduğu ve kendisine 7 Haziran'da yapılan teklifle ilgili de konuştuğu bilgisine yer verilmiştir. Gazete balıktaki sentaks içinde "şunları söyledi" ifadesine yer vererek kaynağın söylediklerini doğru kabul ettiği görüntüsü vermektedir. Gazeteler bazen kendi ideolojine yakın çevrelerin iddialarını kesinmiş gibi aktarırken, ideolojilerine uzak çevrelerin iddialarına ise şüphe ile yaklaşabilmektedir.

Haberin girişinde Akşener'in, 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra AK Parti'nin kendisine yazılı olarak bakanlık ve sözlü olarak güçlü başbakan yardımcılığı teklif ettiği yönündeki ifadeleri aktarıldıktan sonra, şimdi makbul görülmesem bile o zamanlar halen harika ve makbul bir kişiymişim ki bana teklifle gelmişler ifadelerine yer verilmiştir. Akşener'in geçmişte makbul olduğu yönündeki açıklaması başlık olarak kullanılmıştır. Bu başlık altında Akşener'in bundan sonra da böyle bir teklif gelirse Cumhur İttifakı'na katılmasının mümkün olmadığı yönündeki açıklamaları da aktarılmıştır.

Haberde Akşener'in açıklamaları aktarılırken büyük puntolu başlık ve spot kullanılırken, Cumhur İttifakı temsilcilerinin açıklamalarını çok daha küçük puntolarla vermiştir.

Aynı gün Oda TV'ye dayandırılarak çıkan başka bir haber "AKP Gebze'de Oy İçin Halka Para Dağıttı" başlığıyla verilmiştir. Haberin girişinde Kocaeli'nin Gebze ilçesindeki Mevlana Mahallesi'nde AKP'nin vatandaşlara para dağıttığı, para dağıtımı sırasında zaman zaman tartışmalar yaşandığı aktarılmıştır. Haberde ayrıca görüntülerde "Burada Ne Oluyor?" diye sorun birine yaşlı bir kadının "Para dağıtıyorlar. Ak Parti, Erdoğan" diye yanıt verdiği belirtilmiştir. Haber yaşlı kadının kendisine sorulan bir soruya verdiği yanıt üzerine kurulmuş

olmasına rağmen, haberin başlığında kullanılan ifadeler kesinlik taşımaktadır. Gazete bir yerde, kadının iddialarını kesin doğru olarak kabul etmiştir. Haberin gövdesinde ise "Savcıya Çağrı Yaptı" ara başlığı kullanılırken bu başlığın altında İyi Parti'nin İstanbul milletteki adayı Murat Ağırel'in para dağıtımına ilişkin bir video paylaşımı yapmış olduğu görülmektedir.

"AKP'nin iftarında elektrik devletten" başlıklı haberde, AKP Bartın İl Başkanlığı'nın şehir stadının yanında boş bir alanda AKP'li vekil adaylarının da katıldığı bir iftar yemeği verdiği, iftar verilen alanın ise devlete ait olan stattan kablolar çekilerek aydınlatıldığı aktarılmıştır. Ali Ekber Ertürk imzalı haberin ayrıntılarında, bu davranışın "etik" tartışması başlattığı, 10'uncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in oğlunun düğününü Çankaya Köşkü'nde yaptığında düğün saatine denk gelen elektrik parasını cebinden ödediği vurgulanmıştır. Haberde kullanılan retoriksel unsur ise "karşılaştırma" dır. Sözcü gazetesi AK Parti Bartın ilçe başkanlığının iftarı ile Sezer'in davranışını karşılaştırarak, iktidarın yeteri kadar "etik" davranmadığı söylemini üretmektedir.

12 Haziran 2018 tarihinde "Diyarbakır'da Barış Güvercini Uçurdu" manşetiyle çıksan Sözcü gazetesi, manşet üstü başlık olarak "İnce Kürt sorununu çözme sözü verdi ve …" ifadesini kullanmıştır. Makro olarak ele alındığında haberin temasının Muharrem İnce tarafından yapılan Diyarbakır mitingi olduğu görülmektedir. Mitinge geniş yer ayıran gazete, manşetinde ve manşet üst başlığında "Kürt Sorunu" ile "barış" vurgu yapmıştır. Haberin spotunda, Muharrem İnce'nin Diyarbakır'da ezberleri bozduğu, halkın coşku ve umutla dolu olarak mitinge katıldığı bilgisine yer verilmiştir. Sentaktik yapı içinde spotta yer alan geçen "ezber bozdu", "coşkulu kalabalık" ve "umut verdi" sözcükleri arka arkaya okunduğunda CHP'nin bir milletvekili dahi çıkaramadığı bölgede artık bu durumun değiştiği İnce'nin söylemlerinin bölge halkında karşılık bulduğu yönünde bir mesaj üretilmiştir. Sözcü gazetesi, kendi siyasi duruşu ve söylemine yakın olan CHP ve onun Cumhurbaşkanı Adayı İnce'yi haberleştirirken somut gerçeklere dayanmayan değerlendirmelerine yer vermiştir.

İnce'nin barışçı ve birleştirici söylemleri haberde iki fotoğrafla da desteklenmeye çalışılmıştır. Bu fotoğraflardan ilki, İnce'nin Diyarbakır mitinginde meydanda beyaz güvercin uçurulan fotoğrafı olurken, ikincisi ise Diyarbakır'daki miting meydanından sadece Türk bayraklarının sallandığı bir fotoğraf karesidir. Sözcü gazetesi İnce'nin Diyarbakır mitingine katılımın yoğunluğunu vurgulamak için fotoğraf altı yazısında "İstasyon Meydanı'ndaki On Binlerin Kulağı İnce'deydi" ifadesine yer vermiştir. "On binlerce kişi" söylemi kesin bir sayı belirtmeyen bir söylem olup çoğu zaman sayının çokluğunu vurgulamak için kullanılır. Gazete ayrıca "Beyaz güvercin" ve "Türk bayrağı" fotoğrafları üzerinden, tek bayrak altında

Kürtlerin ve Türklerin birlikte barış içinde yaşanabileceği söylemini ön plana çıkararak, bu toplumsal barışı gerçekleştirecek kişinin İnce olduğu yönünde bir söylem üretmiştir.

Yukarıdaki haberin iç sayfadaki ayrıntıları "Barışacağız Büyüyeceğiz" başlığıyla verilirken, haberin spotu şu yöndeki ifadelerle oluşturulmuştur: Muharrem İnce Diyarbakır'da barış güvercinleri uçurdu, çözüm olarak 3 B formülünü sunup; bunu bari, büyüme, bölüşüm şeklinde formülize etti. Bir yandan da Tayyip Erdoğan'ın Beyaz Türk, kendisinin ise mazlum bir zenci olduğu benzetmesine yer verdi. İnce'ye ait olan başlıktaki sözün tırnak içine gösterilmeden oldukça iri puntolarla kırmızı renkte aktarılması, Sözcü gazetesinin söz konusu ifadelere verdiği önem ile açıklanabilir. Haberin başlığında ayrıca ulusal birliktelik ve Türk-Kürt kardeşliği vurgusu yapılmıştır. Haberin spotunda İnce'nin "Erdoğan'ın aşırı zenginleştiğini ve halktan koptuğunu" vurgulamak için kullandığı "Beyaz Türk" ifadesi ile kendi için kullandığı "zenci" ifadesini tırnak alımlaması yapmadan gazetenin kendi düşüncesiymiş gibi haberleştirmiştir. Haber ayrıca "Ahmet Arif'le Başladı" ve "Erdoğan ile farkımız" ifadelerinden oluşan iki ayrı ara başlıktan oluşturulmuştur. İlk ara başlıkta İnce'nin Diyarbakır mitinginde Diyarbakırlı Ahmet Arif'in bir şiirini okuduğu aktarılırken, ikinci ara başlıkta ise İnce'nin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "lüks içinde yaşadığına" yönelik birtakım iddialarına yer verilmiştir.

12 Haziran 2018 tarihli nüshasında Sözcü, İyi Parti lideri Meral Akşener'in Elbistan mitingde söylediği "Barzani'yi Ben Öpmedim" ifadesini haber başlığı olarak kullanırken, haberin üst başlığını ise "Akşener'den Zehir Zemberek Sözler" şeklinde oluşturmuştur. Haberin temasının terör olduğu görülmektedir. Haberde, Akşener'in söz konusu ifadesi tırnak içine alınmadan başlığa aktarılmıştır. Aynı zamanda bu ifadenin daha dikkat çekici ve görünür olabilmesi için italik ve büyük puntolarla yazılmış olması, gazetenin haberin başlığından itibaren hangi çerçeve içinde okunması gerektiği yönünde yönlendirme yaptığını ortaya koymaktadır. Haberde, Akşener'in Kahramanmaraş, Elbistan ve Adıyaman'da mitingler yaptığı, miting sırasında bir vatandaşın şu anda ülke için ekonomiden daha önemlisi terör sorunudur demesi üzerine, AKP hükümetini ve Erdoğan'ı işaret ederek, rezalet olarak adlandırdığı Habur olayına gönderme yaptığı ve hükümetin Barzani ile işbirliği yaptığını dile getirdiği belirtilmiştir. Akşener'in, Çözüm Süreci'ni de kastederek Diyarbakır Meydanı'nda yapılan konseri ve Oslo görüşmelerini olumsuzlayan ifadelerde bulunduğuna değinilmiştir. Böylece Akşener, Erdoğan'ı terörle mücadele konunda kıyasıya eleştirmekte ve alıntılanan ifadeler ise haberde milliyetçi bir söylem oluşumuna yol açmaktadır.

Haberin girişinde Akşener'in mitinglerine Kahramanmaraş ve Adıyaman'da devam ettiği, miting sırasında şehit yakını olduğunu söyleyen bir gencin ülkenin ekonomik sorundan

daha önemli sorununun terör sorunu olduğu ve Akşener'e saraydan önce terör sorununu çözeceğinizi anlatsaydınız dediği, bunun üzerine Akşener'in gence cevap verdiği aktarılmıştır. Haberin girişinde kullanılan "şehit yakını olduğunu söyleyen" ifadesi, gencin şehit yakını olmama ihtimalinin de olduğunu vurgulamak için kullanılmış olup, ifade düzeyinde "karşı gerçeklik" yaratma çabası gözlenmektedir.

Haberin gövdesi ise üç ara başlıktan oluşmaktadır. Haberde yer alan ilk ara başlık "29 Ekim Hatırlatması" cümlesinden oluşmuş ve bu ara başlık altında Akşener'in mitinginde soru yönelten gence, kendisinin terörü çözdüğünü, hatta terörü çözdüğü için suçlamalarla karşı karşıya kaldığını söylediği belirtilmiştir. Akşener, AKP hükümetini kastederek, Habur rezaletini kendisinin yapmadığını, Barzani'yi öpenler olduğunu, Oslo görüşmelerinde konuşanın da kendisi olmayıp, Peşmerge'yi davulla zurnayla da karşılayanın kendisi olmadığını belirtmiştir. Bu ara başlık altında Akşener'in kullandığı bütün ifadeler tırnak içinde aktarılmıştır. Haberin gövdesinde bulunan diğer iki ara başlık tırnak içine alınmadan "Üretmek zorundayız" ve "Halep'te iftar mesajı" cümleleri ile aktarılmıştır. Sözcü gazetesi bu başlıklar altında Akşener'in seçim vaatlerini aktarmıştır; fakat aktarma yaparken yine alıntı işaretlerini kullanmamıştır.

Hem haberin birinci sayfasında kullanılan başlık ve spotu hem de iç sayfasında devamında kullanılan başlık ve spot "çözüm sürecini" eleştirirken, aynı zamanda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ve AK Parti'yi çözüm süreci üzerinden hedef almaktadır. Haberin önemli bir kısmı bu tema üzerine kurgulanmıştır. Haberde yer alan başlıklar, ana metin ve spotla uyum içerisindedir.

Sözcü gazetesi aynı gün CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Malatya Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği'ni ziyareti sırasında söylediği "AKP'ye Oy Verirseniz Daha Çok Ağlarsınız" ifadesini haberin başlığı olarak kullanmıştır. Habere üst başlık olarak "CHP Lideri Kılıçdaroğlu, Malatya'da Esnafa Seslendi" cümlesi seçilmiştir. Haberin spotunda, CHP liderinin 7,4 olarak açıklanan büyüme rakamı hakkında Malatya'da açıklama yaptığı, büyüyen kesimin rantiye kesimi olduğu, emekli, çiftçi ve esnafa büyüme rakamından yansıyan bir pay olmadığına değindiği bilgisine yer verilmiştir.

Haberin başlığı büyük puntoyla ve italik olarak verildiği için üst başlığı ve spotuna göre daha fazla dikkat çekmektedir. Sözcü gazetesi Kılıçdaroğlu'nun sözünü tırnak içinde vermeyerek haberin başlığına taşınan ifadeyi sahiplendiğini gösterirken, aynı zamanda bu söz üzerinden korku ve endişe yaratarak ikna etmeye yönelmiştir. Haberin girişinde ise Kemal Kılıçdaroğlu'nun AK Parti'yi hedef alan sözleri aktarılmıştır. Başlık ve haberin girişinde bir bütünlük olduğu görülmekte olup, Kemal Kılıçdaroğlu diye başlayan haberde "Kemal"

isminin haberin baslığında olduğu gibi italik yazılmış olması tematik açıdan haberin uyumlu olabileceği konusunda ipucu vermektedir.

Haberin iç sayfadaki devamında ise "Elinizi Vicdanınıza Koyup Öyle Oy Verin" başlığına yer verilmiş, haberin spotu şu anlamı oluşturacak şekilde oluşturulmuştur:

Kemal Kılıçdaroğlu toplumun dar gelirli kesiminin büyüme rakamlarından pay almadıkları, pay alan kesimlerin daha önce de aslan payını alan belli kesimler oluğu yönünde açıklamada bulunmuştur. Kılıçdaroğlu büyümeden pay alamayan kesime seslenerek, bu şekilde iktidarı desteklemeye devam ederseniz bu sonuca katlanmak durumunda kalırsınız demektedir.

Haberde Kılıçdaroğlu fazlasıyla ön plana çıkartılmış olup, metin CHP liderinin söylemlerinden alıntı yapılarak oluşturulmuştur. Bu da haberde anlamsal kapanmaya neden olmuştur. Haberin birinci sayfasında verilen "Vicdanınıza Sorun" ara başlığı ile iç sayfasından verilen "Değişim ve Dönüşüm Gerek" ara başlıkları yine kaynağın açıklamaları üzerinden çerçevelenmiştir. Özellikle Kılıçdaroğlu'nun, herkesin ekonomik anlamda rahatlaması için "değişim ve dönüşüm gerek" cümlesi haberin genel söylemini oluşturmaktadır.

13 Haziran 2018 tarihinde "Aradaki Fark" manşetiyle çıkan Sözcü gazetesi, manşet üstü başlık olarak "Meydanlarda Yeni Polemik İnce'nin Diyarbakır Mitingi" ifadesini kullanmıştır. Haberin spotunda ise Erdoğan'ın 5 yıl önce Diyarbakır'da yapmış olduğu mitingle, İnce'nin 24 Haziran seçim süreci içinde aynı şehirde yapmış olduğu miting karşılaştırılmıştır. Erdoğan'ın mitingine Barzani'nin de katıldığı ve Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi bayraklarının miting alanında kullanıldığı, oysa İnce'nin mitinginde ise Türk bayrakları olduğu belirtilmiştir. Spotun devamında İnce'nin kendisini Diyarbakır mitinginden dolayı eleştiren Erdoğan'a Muğla'dan sert bir biçimde yanıt verdiği anlaşılmaktadır. Spotta, İnce lehine yanlılık yapıldığı gözlenmektedir. Gazete haberin başlığında ve spotundaki kullandığı ifadeleri iki fotoğraf karesiyle destekleyerek haberin inandırıcılığını retoriksel olarak güçlendirmeye çalışmıştır.

Haberde iki farklı tarihten iki ayrı fotoğraf kullanılmıştır. Bu fotoğraflardan ilki Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 16 Kasım 2013 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleştirdiği mitinge ait olup, ikincisi ise CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin 11 Haziran 2018 tarihinde Diyarbakır'da yapmış olduğu mitinge aittir.

Çerçevede Erdoğan'ın mitingine katılanların ellerindeki Türk ve Irak bölgesel yönetimi bayrakları ile AK Parti flamalarını yan yana sallandıkları bir an seçilirken, İnce'nin mitinginden ise Türk bayraklarının sallandırıldığı an seçilmiştir. Özellikle Erdoğan'ın

mitingindeki Türk bayrağı, bölgesel yönetim bayrakları ile AK Parti flamalarının yuvarlak içine alınarak verilmesi, okuyucunun dikkatinin bunun üzerine yoğunlaştırmaya çalışıldığını göstermektedir. Sözcü gazetesi fotoğraf seçiminde yanlı davranarak, mitingde ellerinde "kürdistan bayrağı" olan insanların Erdoğan'ı desteklediği ve bir dönem birlikte hareket ettikleri yönünde bir söylem üretmiştir. Fotoğrafta kürdistan ve Türk bayrakları üzerinden görsel bir zıtlık oluşturularak ideolojik bir mesaj üretilmeye çalışılmıştır. Haber metinde zıtlıklardan yararlanılarak haberin etkisinin arttırılmaya çalışılmakta ve aynı durum haber fotoğraflarında da göze çarpmaktadır. Sözcü gazetesi Irak Kürt bölgesi bayrağı karşısına Türk bayrağı koyarak bu fotoğraf üzerinden egemen söylem üretmeye yoluna gitmektedir.

Haberde aynı zamanda fotoğraf altı metin kısmında da yanlılık yapıldığı göze çarpmaktadır. 16 Kasım 2013 Diyarbakır mitingine ait fotoğrafın yazısında "Meydanlarda Barzani Bayrakları Vardı" başlığı kullanılarak Erdoğan'ın, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Başkanı Barzani'nin katılımıyla zamanında toplu açılış yaptığı, meydanda Türk ve Bölgesel Kürt yönetimi bayrakları ile AKP filamanlarının yan yana sallandığı, Barzani'yle birlikte kol kola fotoğraf verildiği ve meğri meğri denilerek ağıt çekildiği aktarılmıştır. Haberde hem fotoğraf yazısında kullanılan başlıkta hem de metnin içinde geçen "kol kola fotoğraf çekinildi" ve "meğri meğri diye ağladılar" ifadelerine bakıldığında, iki tarafın geçmişte çok yakın ilişkiler içinde olduğu yönünde mesaj üretilmiştir.

Diğer taraftan 11 Haziran 2018 Diyarbakır mitingine ait olan fotoğrafın yazısında "Meydan Türk Bayraklarıyla Doluydu" başlığı kullanılmış olup İnce'nin mitinginde her yerde Türk bayraklarının açıldığı ve İnce'nin meydanlarda barış güvercini uçurduğu, birleştirici ve bütünleştirici mesajlar verdiği aktarılmıştır. Fotoğraf yazısında kullanılan başlığa ve fotoğraf yazısına bütün olarak bakıldığında; Türk bayrağı altında birleşmeyi ve bütünleşmeyi merkeze alan egemen söylemin üretilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Haberin girişinde ise; Erdoğan'ın, İnce'nin Diyarbakır mitingine, İstihbarattan aldığı bilgiye göre katılanların neredeyse tamamına yakının HDP'li olduğu yönündeki açıklamasına karşılık olarak İnce'nin Muğla'dan cevap verdiği aktarılmıştır. "Erdoğan İçin Jübile Vakti" ara başlığıyla İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a vermiş olduğu yanıtta, kendisinin kimseyi ayırmadığını, Diyarbakır'da yaptığı mitinge AK Partililerin de katıldığını açıklayarak, huzur ve barış istediğini, kimseyle kavga etmek gibi bir niyeti olmadığını, Erdoğan içinse artık jübile vaktinin geldiğini ifade etmektedir.

Sözcü gazetesi yukardaki metin içinde de geçen ve İnce'ye ait olan "Erdoğan için jübile vakti" ifadesini alıntılama imleri olmadan haberin başlığa taşıyarak söylemi içselleştirmiştir. Sözcü gazetesinin haberde ve ara başlıkta kullandığı dil, seçim dönemlerinde

medya-siyaset ilişkisini gösterir niteliktedir. Sözcü gibi hemen her gazete, kendi ideolojisine yakın gördüğü düşünceyi olumlarken, karşıt gördüğünü ise eleştirme yolunu seçmektedir.

Söz konusu haberin iç sayfadan ayrıntıları "İstihbaratın Görevi Muhalefeti İzlemek Mi? başlığıyla verilirken, üst başlık olarak "İnce, AKP'nin kalesi Kayseri ve Muğla'dan Erdoğan'a sordu" cümlesini kullanmıştır. Haberin başlığında bu varsayım soru şeklinde öne çıkartılmıştır. Başlıkta kullanılan cümlede İstihbaratın asıl görevinin muhalefeti izlemek olmadığı, kendisiyle alakalı işlerle ilgilenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Haberin spotunda ise CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı İnce'nin Diyarbakır mitingi için istihbarat aldım. Meydanda çoğu HDP'liydi diyen Erdoğan'a cevap verdiği belirtilmiştir. Haberin gövdesinde İnce'nin, MİT'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yalan söylediği, Diyarbakır mitinginde sadece HDP'lilerin olmadığı, aynı zamanda AK Partililerinde olduğu yönünde açıklamalarına geniş yer verilmiştir. Sözcü gazetesi yapmış olduğu bu haberin hiçbir yerinde Erdoğan için Cumhurbaşkanı ifadesini kullanmamıştır. Medya organlarının siyasetçilerin adları ve unvanlarını haberde kullanış biçimleri o medya organının ideolojisi hakkında bilgi verebildiği gibi aynı zaman da haberi yapılan kurum veya kişiye olan bakış açısını da ortaya koyabilmektedir.

Aynı gün yayınlanan "Erdoğan Panik Yaşıyor" başlıklı haberde İyi Parti Genel Başkan Yardımcısı Koray Aydın'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik ifadeleri aktarılmıştır. Aydın'ın yapmış olduğu açıklamalara geniş yer verilen haberde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik söylediği bir cümlenin tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşınması, Sözcü gazetesinin Aydın'ın ifadelerini içselleştirdiği şeklinde değerlendirilebilir. Aynı zamanda Koray Aydın'ın yapmış olduğu pek çok yorum içinden "Erdoğan Panik Yaşıyor" ifadesinin haberin başlığına aktarılması gazetenin tarafsızlık ilkesinden uzak olduğunu da ortaya koymaktadır. Haberin ayrıntısında Aydın'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2. turda Meral Akşener ile yarışmak istemediği, Erdoğan'ın ikinci tura Akşener ile kalması durumunda seçimi kazanma şansının olmadığı yönünde ifadelerine yer verilmiştir. Aydın'ın açıklamalarına dayandırılarak oluşturulan bu haberde tematik olarak ön plana çıkan anlam, seçimler 2. tura kalırsa Erdoğan kaybedeceğidir.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun sözlerini "İnce, Yüzde 32'ye Doğru Gidiyor" başlığıyla haberleştiren Sözcü gazetesi, üst başlık olarak "Kılıçdaroğlu Canlı Yayında Açıkladı" ifadelerini kullanmıştır. Sözcü, Kılıçdaroğlu'nun sözünü alıntılama imleri olmaksızın haberin başlığına taşımıştır. Söylem oluşturmada çok sık başvurulan yöntemlerden biri de kendi ideolojik düşüncene uygun açıklamalar üzerinden haber başlığı oluşturulmasıdır.

Haberin girişinde, Kılıçdaroğlu'nun bir TV kanalında gündeme dair sorulara yanıt verdiği aktarılmıştır. Kılıçdaroğlu'nun, İnce'ye yönelik ifade etmiş olduğu, seçim çalışmaları ve gösterdiği performansını çok beğendiği, son zamanlarda yapılan gözlemlere göre İnce'nin oyunun yüzde 32'ler civarına ulaştığı, ilerleyen süreçte bu ivmenin yukarı yönlü hızlı gelişim içinde olacağı ve Erdoğan'ın ise oy oranının düştüğü yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Şematik olarak ele alındığında, haberin başlığında yanlılık emareleri görülse de, haberin giriş ve gövdesi yorumdan uzak olup Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarından oluşmaktadır.

Haberin başlığı ve giriş İnce'nin 24 Haziran seçimlerinde alabileceği oy oranı üzerine kurgulanırken, haberin gövdesi "Seçim Barajı Kalkıyor" ara başlığı altında Kılıçdaroğlu'nun seçim vaatleri üzerine yapılandırılmıştır. Haberin başlığı ile ara başlığı arasında bu yüzden bir uyum görülmemektedir.

14 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesinde, Emin Özgönül imzalı haber "Dip Dalgası Geliyor" başlığıyla manşetten yayınlanmıştır. Gazete manşet üstü başlığında siyasiler, seçim meydanları ve anketçilerin bu yönde sinyal verdiği belirtilmiştir. Haberin spotunda ise, eski seçimlerdeki gibi AKP lehine bir hava oluşmadığı, sandıkta sürpriz beklendiği, nasıl ki Ali Koç Fenerbahçe başkanlık seçiminde Aziz Yıldırım'a fark attıysa, aynı durumun 24 Haziran seçimlerinde de yaşanabileceğine değinilmiştir.

Haberin başlığındaki "Dip Dalga Geliyor "cümlesi ile haberin spotundaki "AKP Lehine Bir Hava Yok" ifadeleri arka arkaya okunduğunda Sözcü gazetesinin sürekli olarak vurguladığı "24 Haziran seçimleri sonrası AK Parti gidecek" söyleminin yeniden üretildiği anlaşılmaktadır. Gazete manşetinde, üst başlığında ve spotunda seçmiş olduğu sözcüklerle haberi kendi bakış açısına göre çerçevelemiştir.

Sözcü gazetesi haberin girişinde geçen "Seçimlerde" sözcüğü ile haberin gövdesinde geçen "CHP" sözcüğünü italik olarak kodlayarak yanlı bir şeklide görsel vurgulama yapmıştır. Haber ilk başta araştırma türü gibi görünse de, metnin geneli okunduğunda haberin CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP'nin Mersin Milletvekili Fikri Sağlar'ın tespitleri ve ifadeleri üzerinden inşa edildiği anlaşılacaktır. Bu bağlamda haber metninde tek yönlü anlamsal bir darlık net bir şekilde kendini göstermektedir.

Aynı haber iç sayfadaki devamında; üzerinde "Fikri sağlar, 35 yıllık tecrübesiyle konuştu:" "AKP'nin Üzerinden Silindir Geçecek" başlıklarıyla aktarılmıştır. Haberde geçen "35 yıllık tecrübesiyle" ifadesi birtakım tespitlerde bulunan Sağlar'a olan inandırıcılığı artırmaya yönelik retoriksel söylemdir. Medya bazen inandırıcılığı artırmak için, habere konu

olan kaynakların bazı özelliklerini ön plana çıkartır. Bu kaynaklar bir bilim adamı olabileceği gibi, alanında uzman bir kişi de olabilmektedir.

Sözcü gazetesi haberin girişinde, Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile birlikte 37 ili dolaşarak mitinglere katılan ve 35 yıldır aktif politikanın içinde olan CHP Mersin Milletvekili Fikri Sağlar'ın seçim meydanlarının içten içe bir dip dalgasının yaklaşmakta olduğunun sinyalini verdiği şeklindeki ifadelerine yer vermiştir. Kendisiyle yapılan röportaj sırasında Fikri Sağlar'ın kullandığı "AKP'nin üzerinden silindir geçecek" ifadeleri tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşımıştır. Sağlar'ın açıklamalarından alıntılanan bu sert söylemin bu şekilde aktarılması söylemin gazete tarafından da desteklendiği şeklinde yorumlanabilir. Haberde seçilen başlık yazarın ideolojisini ve niyetini açıkça belli etmektedir. Haberde, Sağlar'ın tespitleri kesinlikle doğruymuş gibi aktarılmıştır. Muhabir veya editörler kendi ideolojine uzak olan kişilerin ileri sürdüğü görüşleri genellikle iddia ve söylenti olarak aktarırken, kendi görüşüne yakın bir siyasetçinin veya bir sanatçının açıklamalarını kanıtlı, doğruluğu herkes tarafından kabul edilmiş gibi sunma eğilimindedir.

"Dip Dalga Geliyor, İnce Birinci Turda Kazanabilir" başlıklı haber, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun FOX TV'de yayınlanan İsmail Küçükkaya ile Çalar Saat programında yapmış olduğu açıklamaları ele almıştır. Haberin spotunda, Kılıçdaroğlu'nun canlı yayında yaptığı açıklamalarda partisinin adayı Muharrem İnce'nin ilk veya ikinci turda başkanlık koltuğuna oturacağı, Millet İttifakı'nın da seçimler sonucunda mecliste çoğunluk olacağı yönünde açıklamalar yaptığı belirtilmiştir.

Sözcü haberin ayrıntılarında, Kılıçdaroğlu'nun 24 Haziran seçimlerinin sonuçlarına yönelik iddialarının yer aldığı ve daha önce sık sık vurgulan "dip dalgası geliyor" söylemini destekler bir dil kullanılmıştır. Mikro bakımdan ele alındığında, haberin sentaktik kurgusunda Kılıçdaroğlu genellikle, "belirten" ve "söyleyen" durumundadır. Haberin neredeyse bütününde CHP liderinin açıklamalarını destekleyen bir söylem oluşturulmuş olup, Kılıçdaroğlu'nun seçimlerin sonuçlarına yönelik değerlendirmelerin doğru kabul edildiği yönünde bir mesaj üretilmiştir.

14 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesinin iç sayfasında yer alan haber "Cumhur İttifakı Bu Kez Sivas'ta Kapıştı" başlığıyla aktarılmıştır. Başlıkta kullanılan "bu kez" sözcüğü, Cumhur İttifakı içinde yer alan partilerin daha önce de aralarında çatışma yaşadığını ima etmektedir. Yine başlıkta geçen "kapışma" sözcüğü olumsuz bir anlam içermekte olup gazetenin Cumhur İttifakı'na yaklaşımını ortaya koymaktadır. Haberin başlığında kullanılan olumsuz cümle seçimleri gazetenin cumhur ittifakına olumsuz baktığı şeklinde yorumlanabilir.

Haberin girişinde, Ak Parti Sivas il Genel Meclis Üyesi Turan Topgül'ün MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Sivas'ta düzenlediği istişare Toplantısı'nda boş salona hitap ettiği yönündeki açıklamaları aktarıldıktan sonra, Topgül'ün Sivas toplantısının kendilerini 4 milletvekilinin meclise girmesinin garanti olduğu, hatta 5. vekilin dahi girebileceği yönünde umutlandırdığı şeklinde açıklamasına yer verilmiştir.

Sözcü gazetenin yapmış olduğu bu haber iktidara yakınlığı ile biline Sabah, Yeni Akit ve Yeni Şafak gazetelerinde yer almamıştır. Medya genellikle kendi ideolojisine yakın gördüğü partilerin ve siyasetçilerin olumsuz haberini görmezden gelirken, olumlu haberlini ise fazlasıyla önce çıkarmaktadır.

15 Haziran 2018 tarihinde "Seçim Nasıl Kazanılır!" manşetiyle çıkan Sözcü, AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'la ilgili birtakım iddialara yer vermiştir. Gazete, özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedefe koyduğu haberde, atmış olduğu başlıkla seçimlerin şaibeli olduğu konusunda bir söylem oluşturmuştur. Sözcü gazetesinin manşeti aynı zamanda gazetenin iktidara yaklaşımını da ortaya koyar niteliktedir.

Gazete manşet üstü başlık olarak "Erdoğan'ın Basına Kapalı Toplantıdaki Sözleri Olay Oldu" cümlesini kullanırken, haberin spotunda ise, Erdoğan'ın toplantıda partisinin mahalle başkanlarına seslendiği, bu söylediklerini dışarıda paylaşamayacağını ve seçimde HDP'ye ve sandıklara önem gösterilmesini dile getirdiğine değinilmiştir. Gazetenin yapmış olduğu habere tematik açıdan bakıldığında manşeti, üst başlığı ve spotu tam anlamıyla uyumluluk göstermektedir. Haberin manşetinde kullanılan "Seçim Nasıl Kazanılır" cümlesi ile üst başlıkta geçen "basına kapalı toplantıdaki" ve yine haberin spotunda kullanılan "bunları dışarda konuşmam" ifadeleri art arda okunduğu zaman, "AK Parti seçimleri kazanmak için her türlü hileyi yapıyor" şeklinde yorumlanabilir.

Haberin girişinde, Erdoğan'ın 9 Haziran'da İstanbul'daki mahalle başkanları toplan tısında kaydedilen konuşmalarının AK Partililer tarafından paylaşılmasıyla sosyal medyada büyük tepki çektiği vurgulanmıştır. Haberde, Erdoğan'ın toplantıda AK Partililere sandıklar için çeşitli tüyolar verdiği belirtikten sonra bu tüyoların ne olduğunu "Erken Gidin Uyarası" başlığı altında verilmiştir. Buna göre Erdoğan; seçim günü sandık başına AK Partililerin diğer parti görevlilerinden önce gitmeleri gerektiği ve sandıkta hâkimiyetin diğer partililere kaptırılmaması, hâkimiyetin sağlanması durumunda seçimlerde başarı sağlamanın daha kolay olacağı yönünde açıklamalar yapmıştır. Erdoğan'ın ayrıca basına kapalı toplantıda HDP'yi barajın altında bırakacak çalışmalar yapılmasını istediğine değinilmiştir.

Aynı tarihli nüshasında Sözcü, İyi Parti lideri Meral Akşener'in Mardin mitinginde kullandığı "Yandaşın Cebine Konan 2 Trilyon Doları Alacağım" ifadesini haber başlığı olarak

aktarmıştır. Haberin üst başlığında ise "Akşener Vaatlerinin Kaynağını Açıkladı !" şeklinde cümleye yer verilmiştir. Akşener'in açıklamaları üzerinden oluşturulan haberde, kaynak durumundaki Akşener'in söylediği bir cümlenin tırnak içinde gösterilmeden başlığa taşınması, Sözcü'nün kaynağın düşüncelerini içselleştirdiğini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan haberin üst başlığındaki cümlenin sonunda ünlem işareti kullanılarak "vaatlerin kaynağının" ne olduğu ile ilgili açıklamaya dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Kamil Elibol imzalı söz konusu haberin iç sayfadaki ayrıntıları, "2 Trilyon Doları Yandaş Müteahhitten Alacağım" başlığıyla verilmiştir. Akşener'in ifadesinin alıntılama imleri olmaksızın yine haberin başlığına taşınması, kaynağın açıklamalarının gazete tarafından desteklendiği şeklinde yorumlanabilir. Haberin spotunda Meral Akşener'in, iktidar bana seçim vaatlerimin kaynağını soruyor, kamudaki lüks araçlardan vazgeçerek kaynağın büyük kısmının bulmuş olacağım şeklindeki açıklamasına yer verilmiştir. Haberin başlığında ve spotunda "AK Parti'nin yandaşları için para harcadığı" iddia edilmiş olup, haberin bu üretilen söylemsel çerçeve üzerinden okunması istenmiştir. Gazete, özellikle Akşener'in birtakım iddialarını kesin doğru olarak kabul ederek haberine aktarmıştır.

"Tutukludan aday olmaz düzenleme yapacağız" başlık haberde ise, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Yalova mitinginde yaptığı konuşmalar aktarılmıştır. Haberin girişinde HDP'nin tutuklu Cumhurbaşkanı adayı Selahattin Demirtaş'ın, Erdoğan tarafından eleştirildiği vurgusu yapılmış ve Erdoğan'ın bu ifadelerine yer verilmiştir: Edirne Cezaevi'nde tutuklu olan Selahattin Demirtaş terör örgütüyle irtibat içindedir. Seçimler sonrası yalnızca hüküm giyen mahkûmların değil tutuklu olanların da aday olamaması için gereken yasal düzenleme yapılacaktır.

Haberde cümlenin "..Demirtaş'ın arkasında PKK'nın olduğunu iddia ederek…" şeklinde inşa edilmesi, Sözcü gazetesinin söz konusu iddiaya mesafeli yaklaştığını ortaya koymaktadır. Haber yazımında "ileri sürdü", "öne sürdü" ve "iddia etti" gibi fiillerin kullanılması genellikle yapılan açıklamaların desteklenmediğini göstermektedir.

16 Mayıs 2018 tarihli Sözcü gazetesi, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin açıklamasını "İnce Hastalık Korkusu Erdoğan'a Çok Şey Yaptırıyor" manşetiyle duyurmuştur. Gazetenin manşetindeki söz, İnce'ye ait olmasına rağmen gazete alıntılama imleri kullanmaksızın İnce'nin bu sözünü haberin manşetine taşımıştır. Bu durum, İnce'nin ifadesinin gazete tarafından desteklendiği anlamına gelmektedir.

Haberin spotu ise , "Öğretmen ve polise 3600 ek göstergeden OHAL'in kaldırılmasına kadar birçok vaadinin AKP tarafından sahiplenilmesine İnce böyle tepki gösterdi" şeklindedir. Sözcü'nün haberin manşetindeki taraflı politikası haberin spotunda da kendini göstermektedir.

Özellikle "birçok vaadinin AKP tarafından sahiplenilmesine" ifadesi son derece yanlı bir ifade olup, gazete okuyucuya haberin nasıl okunması gerektiği adeta dikte etmektedir.

Haberin iç sayfadaki devamında ise "Ali Cengiz Oyunları Bu Kez Sökmeyecek" başlığına yer verilmiş olup, haberin spotu şu ifadeler ekseninde oluşturulmuştur: Muharrem İnce, Erdoğan'ın HDP'yi baraj altında bırakmak için partililerine verdiği talimata tepki göstermekte ve CHP sandık görevlilerinin seçim günü sandıklara sahip çıkacakları yönünde açıklama yapmaktadır.

Haberin başlığında kullanılan "Ali Cengiz oyunları" ifadesi İnce'nin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hitaben söylediği bir sözdür. Hile ile iş yapmak için kullanılan bu ifadeyi gazete tırnak içinde alıntılama yapmadan haberin başlığını taşınmıştır. Bu durum İnce'nin söylemi Sözcü gazetesi tarafından destekleniyor şeklinde yorumlanabilir.

Sözcü gazetesi genellikle Ak Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı "öteki" olarak konumlandırmış olup, özellikle Millet İttifakı içinde yer alan siyasi parti temsilcilerinin açıklamalarını haberleştirirken saldırgan bir tutum sergilemiştir. Haberlerin bir kısmı gazetenin ideolojik olarak yakın olduğu siyasilerin iddiaları üzerine kurulmuş olmasına rağmen, kullanılan ifadeler fazlasıyla netlik taşımakta, kesin doğru olarak kabul edilmektedir.

Aynı tarihli Sözcü gazetesi, 12. sayfasında İyi Parti lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in dönemin Başbakanı Binali Yıldırım'a yönelik sözlerini başlığa taşıdığı bir habere yer vermiştir. "Savaşa Gitmiyoruz Seçime Gidiyoruz" başlığıyla verilen haberin üst başlığı "İyi Parti lideri Akşener, Ahlat'tan Binali Yıldırım'a seslendi" şeklindedir. Haberin spotunda ise şunlara yer verilmektedir: İyi Parti lideri Akşener, Binali Yıldırım'ın Cumhur ittifakına verilen oylarla alçakça davranan çevreleri yeneceklerini söylediğini belirterek, sonuç itibarıyla bu bir seçimdir, savaşa girmiyoruz bu niteleme çok yanlış olmuştur şeklindeki açıklamalarda bulunmuştur.

Haberin başlığı, üst başlığı ve spotu Akşener'in açıklamaları üzerinden oluşturulmuştur. Haberin spotu ve başlığı tam bir uyumluluk göstermektedir. Özellikle haberin başlığında geçen "seçime gidiyoruz" ifadesi ile haberin spotunda geçen "millet oy kullanacak" ifadesi bir bütünlük oluşturmaktadır. Haberin devamında ise "Ayrıştırıcı Dili Bırakın" ve "Provokasyonlara Dikkat" alt başlıklarına yer verilmiştir. Her iki alt başlıkta Akşener'in sözlerinden oluşmasına rağmen tırnak içinde verilmemiştir. Bu durum sözcünün Akşener'in açıklamalarını desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Sözcü, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Bedelli askerliğe yönelik sözlerini ilk sayfada "Bedelli Gündemimizde Var Bir İhtiyaç Olduğu Da Ortada", iç sayfada ise "Bedelli Gündemimizde" başlığıyla vermiştir. Haberin spotunda, Erdoğan'ın bedelli askerlik için

toplumda bir ihtiyaç oluştu, asker kanadıyla bunu seçimlerden sonra görüşerek bir adım atılacak yönündeki açıklamalarına yer verilmiştir.

Sözcü gazetesi haberde Başbakan Binali Yıldırım'ın 27 Nisan'da katıldığı bir televizyon programında bedelli askerliğin gündemlerinde olmadığını söylediğini, bir gün sonra Erdoğan'ında benzer bir açıklamada bulunduğunu, fakat seçimlere 8 gün kala Erdoğan'ın bedelli askerlik gündemimizde şeklinde bir açıklama yaptığını aktarmıştır. Söz konusu haberde, siyasetçilerin iki farklı söylemi kıyaslanarak retoriksel güçlendirme yoluna gidilmiştir. Haber metninde geçen "seçimlere 8 gün kala" cümlesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 24 Haziran seçimlerinde oy almak için bedelli askerliği gündeme getirdiği düşüncesini vurgulamak için kullanılmıştır.

17 Haziran 2018 tarihinde "Devletin Kaymakamı AKP'li Vekil Adayına Mikrofon Tuttu" manşetiyle çıkan Sözcü gazetesi, haberde üst başlık olarak "Tarafız Olması Gerekirken Yaptığına Bak!" cümlesini kullanmıştır. Sözcü hem manşetinde hem de üst başlığında suçlayıcı bir dil kullanmış olup, bu suçlayıcı dilin merkezine ise Samsun Vezirköprü kaymakamı Emre Altıner'i koymuştur. Haberde Samsun'un Vezirköprü kaymakamı Emre Altıner'in, Vezirköprü'de hal inşaatı temel atma töreninde Ak Parti Samsun milletvekili adayı Yusuf Ziya Yılmaz'ın konuşmasında mikrofonu tuttuğu aktarılmıştır. Haberin spotunda, milletin verdiği vergilerden maaşını alan Kaymakam'ın, temel atma töreninde AKP'li siyasiye mikrofon tutması eleştirilmiştir. Kaymakam Altıner'in mikrofon tutarken çekilmiş fotoğrafına da yer verilmiştir. Sözcü gazetesi böylece, haber metnini fotoğraf ile destekleyerek haberin inandırıcılığını arttırmaya çalışmıştır.

Aynı tarihli Sözcü'nün 10. sayfasında "Lüks Arabalardan İndireceğim Onları" başlığıyla, İyi Parti Lideri Meral Akşener'in Karabük mitinginde söylemiş olduğu sözleri haberleştirmiştir. Akşener'in açıklamalarına geniş yer ayıran gazetenin Ak Parti'yi hedef alan bir ifadesini tırnak içine alamadan haberin başlığına taşıması, o açıklamasını benimsediğini ortaya koymaktadır. Haberin spotunda, Akşener'in devlette israfın biteceği, lüks arabalara binildiği ve bu harcamanın azaltılması durumunda önemli bir kaynak sağlanacağı, iktidara gelir gelmez israf olarak adlandırdığı lüks araba masraflarına son vereceğini ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir.

Aynı tarihli Sözcü gazetesi, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin miting meydanından kullandığı "48 saat içinde OHAL kalkacak" ifadesini haberin başlığı olarak aktarmıştır. Haberin spotunda, Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin halkla buluşmayı sürdürdüğü, 4 farklı yerde miting düzenlediği, seçilmesi halinde bir sefere mahsus olarak

bedelli askerliğe imkân tanıyacağı ve OHAL'i de kaldıracağını ifade eden açıklamalarına yer verilmiştir.

Haberde, İnce'nin açıklamaları etkin cümle yapısıyla aktarılmış olup, İnce haberin merkezi konumuna getirilmiştir. Haberin alt başlıklarında genellikle İnce'nin seçim vaatlerinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bu durum belirli bir temanın haber metni üzerinde hâkimiyet oluşturmasına neden olarak, haberin bu tema üzerinden okunmasına yol açmaktadır.

18 Haziran 2018 tarihinde **"**Edirne'den Tunceli'ye Gönül Köprüsü Kurdum" ana başlığıyla ve "Muharrem İnce Halkı Nasıl Birleştirdiğini Böyle Açıkladı:" üst başlığıyla verilen haberde, CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı hedef alan sözleri haberleştirilmiştir. Söz konusu haberin başlığında mecaz yapılarak retoriksel güçlendirmeye gidilmiştir. Haberin girişinde İnce'nin, benim 4. köprüyü nereye yapacağımı açıklamamı istiyorlar, aslında ben Tunceli'den Edirne'ye gönül köprüsünü kurmuşum. 24 Haziran seçimleri iki farklı kesim arasında mücadeleye sahne olacak, bunlar devleti sömürenler ile milletin evlatlarıdır biçimindeki açıklamalarına yer verilmiştir.

İnce'nin açıklamaları içerisinde geçen ifadeler üzerinden haberin başlığı oluşturulurken söz konusu ifadelerinin tırnak içine alınmadan aktarılması, Sözcü gazetesinin söylemi ile İnce'nin söyleminin uyuştuğunun bir kanıtıdır.

Haber iç sayfada yine aynı başlıkla verilirken, spotunda İnce'nin yukarıda verilen ve gönül köprüsü oluşturdum yönündeki açıklamalarının kullanıldığı görülmektedir.

Sözcü, haberi İnce'nin sözlerinden "biz" ve "öteki" söylemini öne çıkartarak ve doğrudan Erdoğan'ı hedef alacak biçimde oluşturmuştur. Sözcü gazetesinin, gerek ilk sayfasında gerekse iç sayfasında herhangi bir değişiklik yapmadan Muharrem İnce'nin açıklamalarına geniş bir şekilde aktarması, Muharrem İnce'nin söylemlerini desteklediği şeklinde değerlendirilebilir.

"Yolun Sonu Göründü" başlığını taşıyan diğer bir haberde, Akşener'in Bursa ve Bilecik mitinginde söylemiş olduğu sözler haberleştirilmiştir. Sözcü, haberin başlığının açılımını ise şu mealdeki cümlelerle aktarmıştır: İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener, Bursa ve Bilecik'te halka seslenirken, İyi partinin bu seçimlerin galibi olarak son noktayı koyacağını ifade etmiştir.

Sözcü gazetesinin Akşener'den yapmış olduğu alıntıların sonunda "söyledi" gibi anlamı güçlendiren kelime seçmesi, yayın organının Akşener'in söylemlerini desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Gazete 18 Haziran 2018 tarihli birinci sayfasında yer alan başka bir haberde İyi Parti'nin milletvekili Aytun Çıray'ın, Özlem Gürses'e verdiği röportajı haberleştirmiştir. Çıray'ın röportaj sırasında söylediği "15 Temmuz'un Asıl Sorumlusu AKP'dir" cümlesi haber başlığı olarak kullanılmıştır. Çıray'ın bu sözleri Sözcü gazetesinin zaman zaman kullandığı fakat kanıta dayanmayan söylemleri ile benzerlik taşımaktadır. Gazete bu haberde, kendi söylemini bir milletvekilin ağzından doğrulatma yoluna gitmiştir.

19 Haziran 2018 tarihinde "Tencerede Aş Değil Taş Pişiyor" manşetiyle çıkan Sözcü, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'nin, Kilis mitingde söylemiş olduğu sözleri haberleştirmiştir. Haberin manşetinin açılımda ise şunlar yazmaktadır: Maraş, Antep ve Kilis'te miting yapan İnce, halkın yaşadığı sıkıntıları dile getirmiş ve sorumlu olarak gördüğü iktidara yüklenmiştir.

Manşetinin açılımına genel olarak bakıldığında, İnce'nin yanı sıra muhabir veya editörün ifadelerinden oluşan bir yorum görülmektedir. Örneğin "….Halkın Çektiği Sıkıntıları Dile Getiren İnce" cümlesi açıkça hükümet karşıtlığı içermektedir. Haberin devamında "Enflasyon Yüzde 30" ve "Kibri Bırak Arık" şeklinde iki alt başlık kullanılmıştır. Retoriksel açıdan ön plana çıkan yöntemlerden biri olan sayı ve rakam kullanımı bu haberin ilk alt başlığında da kendini göstermektedir. İnce'ye dayandırılarak aktarılan, mutfaktaki enflasyonun yüzde 30'lara ulaştığı. Milletin 1,5 liraya çay içemediği sözleriyle haber daha etkili kılınmaya çalışılmıştır.

Haberin devamı gazetenin 10. sayfasında ayrıntılı olarak yer almaktadır. "Kibirlenerek Yürüme Dağlara Erişemezsin" başlığıyla verilen bu haberin üst başlığı "Muharrem İnce, Erdoğan'a İsra suresi 37. Ayeti hatırlattı" şeklinde oluşturulmuştur. Haberin spotunda ise yine İnce'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik olumsuz söylemleri yer almaktadır. Haberin başlığı ve spotu birbiriyle uyum içinde olup, özellikle haberin gövdesi içerisinden çıkarılan başlık, editöryal yanlılığı net bir şekilde ortaya koymaktadır. Haber, İnce'nin söylemleri çerçevesinden kurgulanmış olup, okuyucuyu haberi bu yönde okumaya teşvik etmektedir.

Yine 19 Haziran 2018 tarihli Sözcü'nün birinci sayfasında, İyi Parti lideri Meral Akşener'in bürokratları ve özellikle Aksaray Emniyet Müdürü'nü hedef alan açıklamalarından meydana gelen bir başka haber yayınlanmıştır. Başlık "Sarayın Finoluğunu Yapanları Uyarıyorum" şeklindedir. Haberin girişinde Akşener'in, bu devranın böyle gitmeyip değişeceği, iktidarın gücüne güvenip sarayın korumalığını hatta yalakalığını yapanları uyarmakta olduğu, Erdoğan'ın, Mavi Marmara eyleminde olduğu gibi onları da ortada bırakacağı günlerin geleceğinden söz ettiği belirtilmiştir.

Buradaki ifadelerde yer alan 'finoluğu" sözcüğü son derece olumsuz bir anlam oluşumuna yol açmakta, ayrıca aşağılayıcı bir durum oluşturmaktadır. Haberin girişi tamamıyla Akşener'in açıklamalarından oluşturmuş olup, birincil tanımlayıcının ifadelerinin aktarılmasından ibarettir. Bu yüzden editörün ve muhabirin öznel yaklaşımı bulunmamaktadır; fakat Akşener'in açıklamaları içinde geçen bir ifadenin tırnak içine alınmadan haberin başlığına taşınması gazeteyi Akşener'in söylemini destekler duruma getirmektedir.

Sözcü gazetesi yukarıdaki haberin ayrıntılarına 11. sayfasından yine aynı başlıkla yer verirken üst başlıkta "Akşener, Aksaray Emniyet Müdürüne Ateş Püskürdü" cümlesini kullanmıştır. Haberin başlığının açılımı da şu cümleler ile aktarılmıştır: Akşener, Partisi için HDP ile aynı yolda yürüyorlar söyleminde bulunduğunu söylediği Aksaray Emniyet Müdürü için "Hadi oradan edepsiz" ifadesini kullandı.

Sözcü gazetesinde yayınlanan habere tematik açından bakıldığında, haberde dikkat çekici temanın bürokratların devlete değil Ak Partiye hizmet ettiği düşüncesi olduğu göze çarpmaktadır.

Sözcü'nün 19 Haziran 2018 tarihi nüshadaki seçimler ile ilgili bir diğer haberi ise "Merkez Sağ 3'e Bölündü" başlığını taşımaktadır. Üst başlıkta "Türkiye'nin Kader Seçimine 5 Gün Kala Saflar İyice Netleşti" cümlesi yer almaktadır. Haberin spotunda Türkiye'de DP-DYP-AP çizgisini temsil eden merkez sağ siyasetçilerinin, 24 Haziran seçimleri öncesinde görüş ayrılıkları yaşadığı, Cindoruk, Ağar, Çiller ve Uysal'ın üç farklı partiyi desteklediği vurgulanmıştır. Haberin gövdesinde DYP eski lideri ve eski Başbakan Tansu Çiller ile DYP'nin eski içişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın 24 Haziran seçimlerinde AK Parti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı desteklediği bilgisi yer almıştır. DYP'nin eski lideri Hüsamettin Cindoruk'un CHP'nin adayı Muharrem İnce'yi, buna karşılık DP Genel Başkanı Gültekin Uysal'ın ise İyi Parti lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'i desteklediği vurgulanmıştır. Tematik açından incelendiğinde haberin hem başlığında, hem spotunda hem de gövdesinde 24 Haziran seçimleri öncesinde merkez sağ siyasetçiler arasında "görüş ayrılığı" yaşandığı vurgulanmıştır.

20 Haziran 2018 tarihli Sözcü'de, 24 Haziran seçimleri ile ilgili olarak "İktidarda Kalmak İçin İnsanlarımızı Yoksullaştırdılar" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Sözcü gazetesinin ilk sayfasında verilen ve devamında iç sayfasında işlenen haber İyi Parti Lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in Bolu, Düzce ve Kocaali'de yapmış olduğu mitinglerdeki sözlerinden oluşmaktadır. Haberin üst başlığı "Meral Akşener AKP İçin Bu Çarpıcı Tespiti Yaptı" şeklindedir. Haberin ilk sayfasında Akşener'in Ak Parti iktidarını

hedef alan, iktidarda kaldıkları süre boyunca yaptıkları icraatları tek tek inceledik, iktidar partisinin yerini kaybetmemek için halkı bilerek yoksullaştırdığı sonucuna vardık şeklindeki sözleri yer almıştır.

Aynı gün Sözcü'nün iç sayfasında "Müftülüğün Kuran Kursu AKP Seçim Bürosu Oldu" başlığıyla başka bir haber yayınlanmıştır. Üst başlıkta "Propaganda Yapacak Başka Yer Kalmamış Gibi.." cümlesi yer almaktadır. Hem haberin başlığında, hem de haberin alt başlığında kullanılan dil, gazetenin iktidar partisine mesafeli olduğunu göstermektedir. Haberin spotunda ise Ak Parti bayraklarının Cami ve kamu binalarından sonra Kuran Kurslarına da asılmaya başlandığı belirtilerek, üst başlık ve başlıktaki olumsuz söylem devam ettirilmiştir. Haberde, Bartın'ın Çukurbük Köyü'nde müftülüğü ait olduğu iddia edilen ve üzerinde Ak Parti seçim afişlerinin asılı olduğu bir bina gösterilerek haberin inandırıcılığı, görsel unsurlar ile artırılmaya çalışılmıştır.

21 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesi, SP'nin Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu'nun iktidarı hedef alan konuşmasına atıfta bulunarak "Dolar Kuru 4.75 TL Soğan Kuru 6.95 TL" manşetini kullanmıştır. Gazete manşet üstü başlık olarak mutfakların en temel gıda maddelerinden olan soğanın dolarla yarıştığı bilgisi yer almış, haberin girişi şu şekilde yapılandırılmıştır: Saadet lideri hayat pahalılığının nereye vardığını ortaya koymak için soğan fiyatının geldiği son durumu örnek verdi.

Sözcü gazetesi, Karamollaoğlu'nun Türkiye ekonomisine yönelik yapmış olduğu açıklamaları tırnak içerisinde vermeyerek, bu açıklamaları destekleyen bir tavır takınmıştır.

Sözcü, aynı gün Meral Akşener'in Kars ve Iğdır mitinginde söylediği "Aşırı Yolsuzluk İsraf, Rüşvet Var Önünü Keseceğiz" ifadesini birinci sayfasından haber başlığı olarak kullanmıştır. Haberin girişinde ise Akşener'in, Türkiye'de kaynak sıkıntısı olmadığı, yolsuzluk ve israfın önlenmesi durumunda ülkenin kalkınacağını ifade eden sözlerine yer verilmiştir. Haberde, kullanılan başlık ve haberin girişi, gazetenin 24 Haziran seçimleri öncesi üretmek istediği "İktidar Ülkeyi Kötü Yönetiyor" söylemini destekler niteliktedir.

Haberin iç sayfada işlenen devamında ise, "Süper Baskın Seçim Getirenler Pişman" ana başlığı ile verilen haberin üst başlığında Meral Akşener'in Iğdır ve Kars'ta halka seslendiği bilgisi yer almıştır. Haberin spotunda ise, Akşener'in 24 Haziran seçimleriyle birlikte ülke de değişim yaşanacağı, sanayisi ve tarımı kalkınmış yolsuzluğun olmadığı bir ülkenin inşa edileceği biçimindeki sözleri bulunmaktadır. Sözcü gazetesi haberin başlığında olduğu gibi haber metninin büyük bir bölümünü Akşener'in görüşleri üzerinden yapılandırmıştır. Fakat haberin spotunda Akşener'in söylemini "dikkat çekti", "vurguladı"

gibi destekleyici ifadeler kullanmak yerine "dedi" gibi mesafeli bir sözcükle aktarması kaynağın açıklamaları üzerinden anlamsal kapanma yapmadığı göstermektedir.

Yine 21 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye yönelik birtakım iddialarına yanıt niteliği taşıyan başka bir habere yer vermiştir. Haberin üst başlığında Erdoğan ve taraftarı olan medyanın İnce'nin Ömer Halisdemir'in mezarını ziyaret etmediğini iddia ettikleri bilgisine yer verilmiştir. Haberin başlığı ise "İnce İftirayı İşte Bu Fotoğrafla Çürüttü" şeklindedir. Haberin spotunda şunlar yazmaktadır: Muharrem İnce, FETÖ'cülerin şehit ettiği Halisdemir'in kabri başında dua ederken çekilmiş fotoğrafını paylaştı.

Sözcü gazetesi haberinin tamamındaki söylemini Erdoğan karşıtlığı üzerine kurarken aynı zaman da Erdoğan'ı İnce'ye iftira atan rakibi olarak konumlandırmıştır. Diğer taraftan haberde kullanılan fotoğrafa bakıldığında; İnce'nin, Ömer Halisdemir'in mezarı başında dua etmekte olduğunu görülmektedir. Sözcü gazetesi bu fotoğraf üzerinden de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İnce'ye "iftira attığı" düşüncesini retoriksel olarak güçlendirmeye çalışmıştır.

22 Haziran 2018 tarihinde "İzmir Yıkıldı" manşetiyle çıkan Sözcü gazetesi, manşet üstü başlık olarak Muharrem İnce'nin İzmir'de gövde gösterisi yaptığı bilgisine yer vermiştir. İlk sayfasının önemli bir kısmını İnce'nin mitingine ayıran Sözcü, haberin detayında Gündoğdu Meydanı'ndaki mitinge 3 milyon kişinin katıldığını belirtmiştir. Sözcü gazetesinin sayısal verilere dayandırarak oluşturduğu haber retoriği ile haberin manşetinin inandırıcılığını artırmaya çalışmıştır.

Haber iç sayfada "İzmir Tamam dedi" başlığıyla verilmiştir. Haberin başlığındaki ifade Muharrem İnce'ye ait olmayıp editör ve muhabir tarafından atılmıştır. Sözcü gazetesinin haberin başlığını atarken kullandığı ifade, seçim öncesinde medya-siyaset ilişkisini ortaya koyar niteliktedir. Diğer taraftan haberin başlığında kullanılan "Tamam" sözcüğü diğer sözcüklerden farklı olarak kırmızı renkte yazılarak bu yolla dikkat çekilmek istenmiştir. Haberin girişinde yer alan, İzmir Gündoğdu Meydanı'nda bulunan 3 milyon kişiye Muharrem İnce tarafından hitap edildiği, Meydanın Türk bayraklarıyla donatılmış olduğu, diğer yandan denizde teknelerde bulunan CHP'lilerin de buradan mitinge destek verdikleri şeklindeki ifadelere yer verilmiştir. Kullanılan bu ifadeler yoluyla Sözcü'nün çeşitli sayısal veriler de kullanarak, seçimleri İnce'nin kazanacağı yönünde bir söylem oluşturma yoluna gittiği görülmüştür.

22 Haziran 2018 tarihli 1. sayfasında, Vatan Partisi lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Doğu Perinçek'in Sözcü gazetesine yapmış olduğu açıklamaların haberleştirildiği görülmektedir. Haberin başlığı "Şeyh Sait'ler Değil Atatürk Kazanacak" cümlesinden

meydana gelmektedir. Perinçek'in açıklamalarının tırnak içinde aktarılmaması Sözcü gazetesinin Perinçek'in açıklamalarını desteklediği şeklinde yorumlanabilir.

Haberin üst başlığında Vatan Partisi liderinin Sözcü gazetesine konuştuğu bilgisi bulunmaktadır. Haberin spotunda ise, Doğu Perinçek'in gerek Şeyh Sait gerekse Seyit Rıza'nın Atatürk'e karşı ayaklanma tertip eden kişiler olduklarını beyan eden açıklamalar yer almıştır. Hem haberin başlığında, hem de spotunda "Atatürk" "Şeyh Sait" ve "Seyit Rıza" isimlerinin bir arada kullanılması haberde zıtlıklar üzerinden anlatımı güçlendirme ve etkiyi artırma çabası olarak değerlendirilebilir.

Yukarıdaki haberin ayrıntılarına gazetenin 12. sayfasında yer verilmiştir. Haber şematik olarak incelendiğinde açıklama türünde olduğu görülmektedir. Haberin hemen hemen tümü Vatan Partisi lideri Perinçek'in birtakım iddiaları ve seçim vaatlerinden oluşmaktadır. Haberin gövdesinde gazetenin ilk sayfasından da verilen ve Perinçek'e ait olan, Şeyh Sait ve Seyit Rıza'nın heykellerinin Diyarbakır ve Tuncel'den halkın rızası da alınarak kaldırılacağı bilgisi genişletilerek aktarılmıştır.

Aynı gün İyi Parti lideri Meral Akşener'in Sözcü gazetesine yapmış olduğu açıklamalar gazetenin ilk sayfasında "Seçilemeyecek ve Evine Gidecek" başlığıyla aktarılmıştır. Gazete diğer pek çok haberinde olduğu gibi bu haberinde de AK Parti'ye muhalifliği ile bilinin bir siyasetçinin söylemini tırnak içine almadan haberin başlığına taşımıştır. Akşener'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik olarak söylemiş olduğu "panik içinde" ve "dağılmış vaziyet" sözlerini aktardıktan sonra, yine Erdoğan'ı hedef alan "…sarsılacak, seçilemeyecek ve evine gidecek.." şeklindeki ifadelerini ön plana çıkarılmıştır. Sözcü, Akşener'in açıklamalarının ayrıntılarına ise 10. sayfasından yer vermiştir. Haberin gövdesinde, "…Akşener, "Millet ittifakı da TBMM'de çoğunluğu alacak" dedi" şeklinde ifadeye yer verilmiştir.

23 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesinin manşetinde "Ankara Da Yıkıldı" şeklinde bir cümle yer almaktadır. Sözcü, CHP'nin Cumhurbaşkanı Adayı Muharrem İnce'nin Ankara'da yaptığı mitinge birinci sayfasında ve iç sayfada geniş yer ayırmıştır. Haberde manşet üstü başlık olarak "İnce'nin Tandoğan Mitingi De Hıncahınç Doluydu" cümlesi kullanılmıştır. Haberin manşetinin açılımı ise şu yöndeki ifadelerden oluşmaktadır: Önceki gün İzmir Gündoğdu Meydanın 'da 3,5 milyon civarında insana seslenen İnce, Ankara'da dün yine milyonlarca katılımcıya hitap etti.

Haberin manşetinde seçilen yıkıldı kelimesi çokluğu belirten abartılı bir anlam oluşmasına hizmet ederek retoriksel olarak CHP mitingini olumlayan bir söylem inşa

etmektedir. Diğer yandan mitinge katılan kişi sayısının verilmesi de yine retoriksel bir ikna çabasını ortaya koymaktadır.

22 Haziran tarihindeki miting için İzmir yıkıldı başlığını kullanan Sözcü, aynı başlığı Ankara mitingi için de kullanarak retorikte en önemli olan tekrarlama yöntemine başvurarak akılda kalıcılık ve aynı söylemin devamlılığını sağlamaktadır. Böylece iki gün üst üste çıkan haberlerde söylem bütünlüğü de sağlanmış olmaktadır. Yine manşet üstü başlıkta seçilen, hınca hınç sözcükleri de yıkıldı sözcüğünde olduğu gibi olumlama içermektedir. Böylelikle, İnce'nin mitinglerine katılım çok yoğun olduğu düşüncesi ispat edilemeye çalışılmaktadır. Kanıt olarak ta sayısal verilerle birlikte abartıl sözcükler seçildiği görülmektedir.

Aynı tarihli Sözcü gazetesi 1. sayfasında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'ye cevap niteliği taşıyan açıklamalarından alıntı yaparak "Parası Olan Geçsin" başlığıyla başka bir habere yer vermiştir. Haberin metninde İnce'nin, iktidarın yaptırdığı Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nden geçişin pahalı olmasını eleştirdiğini, buna cevap olarak Erdoğan'ın, İşine gelenden geç kardeşim, parası olan oradan geçsin sen ise diğerinden şeklinde ifade kullandığı belirtilmiştir. Erdoğan'ın miting meydanından bir fotoğraf karesiyle verilen "Parası Olan Geçsin" başlığı, Erdoğan'ı olumsuzlama amacı gütmektedir. Haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan "parası olmayan insanları umursamayan bir kişi" gibi gösterilerek bu yönde mesaj verilmeye çalışılmıştır.

23 Haziran 2018 tarihli Sözcü gazetesinin 12. Sayfasında, İyi Parti Lideri Akşener'in İstanbul mitinginde söylemiş olduğu sözler habere konu edilmiştir. Haber "Gençlerimiz İşsizse Düzen Değişmelidir" başlığıyla verilmiştir. Akşener'in sözlerinin tırnak içine alınmadan veriliyor olması, Sözcü gazetesinin Akşener'in temennisini desteklediğini göstermektedir.

"Engelleri Aşa Aşa Geliyoruz" Diyen Akşener, İstanbul'da Konuştu" üst başlığıyla verilen haberin spotunda şu ifadelere yer verilmiştir: Meral Akşener, 24 Haziran akşamı Türkiye'nin değişim yaşayacağını iddia etmektedir. Seçim maratonuna da huzur getirmek, gerilimi ortadan kaldırmak ve topluma nefes aldırmak için çıktıklarını belirtmiştir.

Haberin üst başlığında ve spotunda tekrar referans olarak İyi Parti lideri ve Cumhurbaşkanı adayı Meral Akşener'in sözleri kullanılmıştır. Haber üst başlığında kullanılan "engelleri aşa aşa geliyoruz" ile yine haberin spotunda kullanılan "çok şey değişecek" alıntısı Sözcü gazetesinin 24 Haziran seçimleri öncesinde sık sık vurguladığı " 24 Haziran seçimleri sonrası iktidar değişecek" vurgusunu pekiştirmektedir.

24 Haziran 2018 tarihinde "Tamam Mı Devam Mı" manşetiyle çıkan Sözcü gazetesi, üst başlık olarak "56 Milyon Seçmen Bugün Sandıkta Kararını Verecek" ifadesini

kullanmıştır. Sözcü gazetesinin haberinin başlığında geçen “Tamam” sözcüğü, 24 Haziran seçimleri öncesinde Millet İttifakı içinde yer alan siyasi partilerin çok sık kullandığı bir slogandır.

Sözcü gazetesi, seçim yasaklarının olduğu 24 Haziran günü “Ak Parti’nin Ve Erdoğan’ın 24 Haziran Seçimlerini Kaybedeceği” söylemini direkt olmasa bile dolaylı olarak kullandığı “Tamam” sözcüğü üzerinden tekrar üretmiştir. Söz konusu haberin spotunda toplumu birleştirici bir dil kullanılmış olup özellikle “Kazanan Türkiye Olsun” ifadesiyle gazete egemen bir söylem üretmiştir.

SONUÇ

Haber içerisinde dil araçsallaşmış bir araçtır. Haberdeki hegemonik düşüncenin inşasında ve sürdürülmesinde dilin etkisi büyüktür. Habere konu edilen olaylarda dilin etkin kullanımıyla içeriğin yeniden üretimi ve benimsetilmesi gerçekleşmektedir.

Çalışmada 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde gazetelerde yer alan haberlerde ideolojinin ekinliği, içselleştirilmesi ve doğallaştırılması göze çarpmaktadır. İncelenen haberlerin önemli bir kısmının ideolojik hedefler doğrultusunda oluşturulduğu tespit edilmiştir. Yani, bu sonuç gazetelerin haberleri destek verdikleri ideolojinin sınırları içinde oluşturdukları varsayımını kanıtlar niteliktedir.

Gazetelerin gündemi birbirine yakın şekilde oluşmakla birlikte, gündemdeki konulara yaklaşımda ise önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Her gazete ideolojik bağlantısı sebebiyle belli haberleri öne çıkartıp, bazı haberleri görmezden gelme eğilimi içine girebilmektedir. Bir gazete için makbul görülen siyasal aktör, başka bir gazetede son derece olumsuz eleştirilere hedef olabilmektedir. Bu olgu ise, haber aynı olsa dahi her gazetenin haberi kendi penceresinden aktardığı varsayımı ile paralellik göstermektedir.

Haber metinlerinde metaforlar, benzetmeler, ironi, alay, karşılaştırmalar yapılmakta, sayısal verilerle retoriğin güçlendirilmesi yoluna başvurulmaktadır. Gazeteler kendi ideolojilerine yakın parti ve liderleri olumlama yoluna giderken, karşıt görüşteki lider ve partiyi ise sözcük dizimi ve söylem üzerinden eleştirmektedir.

Gazeteler haber kaynaklarını ideolojik yakınlıklarına göre belirlemekte, belli kaynaklardan daha sıklıkla faydalanmakta, benimsemedikleri kaynaklara ise çok az yer ayırmaktadırlar. Hürriyet dışındaki gazetelerin haberin farklı taraflarına yeterince ve adil biçimde yer ayırmadıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Hürriyet gazetesinin sahiplik yapısındaki değişimin haber diline yansıdığı da gözlenmiştir. Gazete, sahiplik yapısındaki değişimle birlikte iktidarı önceleyen bir yayın politikası benimsemiştir.

Gazeteler destekledikleri partinin düşüncesinin toplumun genel düşüncesi olduğu tezini savunma yoluna gitmekte, haberlerde kullandıkları dil ve verdikleri örnekler yoluyla o düşüncenin doğru olduğunu kabul ettirmeye çalışmaktadır. Böylelikle, hegemonik düşüncenin inşası ve sürdürülmesinde gazetelerin önemli rol oynadıkları varsayımının da doğrulandığı anlaşılmaktadır.

Pek çok haberde kutuplaştırıcı bir söylem benimsenmekte, karşıt ideoloji içinde yer alan partinin olumsuz bir haberi anında gazetenin manşetinde yer bulabilmektedir. Olumsuz

haberler karşı tarafa mal edilirken, olumlu olanlar ise yakın partinin başarısı gibi aksettirilmektedir.

Gazeteler kendi söylemleriyle paralellik gösteren eski siyasetçilerin açıklamalarına geniş yer vererek gündeme taşımaktadır. Dış kaynaklı bazı açıklamalar ise gazetenin ve savunduğu siyasal partinin işine geliyor ise hemen sahiplenilip haber yapılmaktadır.

Gazeteler rakip gazeteleri genellikle daha az vatansever olmak, ülkeyi daha az düşünmekle suçlayabilmektedir. Özellikle zararlı örgütler konusunda birbirlerini destek vermekle suçlamaktadırlar.

Haberlerdeki manşet, başlık ve iç başlıklar genellikle tüm gazetelerde yakınlık içinde oldukları parti liderinin açıklamalarından oluşturulmaktadır. Bu açıklamalar yoluyla öteki (olumsuz) konumlandırılmaktadır.

Hürriyet gazetesi, 24 Haziran seçim sürecindeki yayınlarında seçimin tüm taraflarına hakkaniyet esasına dayalı dengeli biçimde yer ayırmaya gayret etmiş, zaman zaman ise iktidar partisini olumlayan haberlere imza atmıştır. Gazetesinin sahiplik yapısının seçimler öncesi değişerek Aydın Doğan'dan, Demirören grubuna geçmesiyle birlikte hükümet eleştirisinin gittikçe zayıfladığı gözlenmiştir. Bu değişiklik Hürriyet'in haberlerindeki hükümet eleştirisi bağlamında eskiye oranla ılıman bir çizgi takip etmesine yol açmıştır.

İktidara yakınlığıyla bilinen Sabah gazetesi, seçim sürecindeki haberlerinde genel olarak AK Parti ve Cumhur İttifakı'nı olumlayan, Millet İttifakı'na eleştirel yaklaşan haberlere yer vermiştir. Özellikle AK Parti tarafından dile getirilen muhalefet partilerinin yıkım ekibi, Ak Parti'nin ise yapım ekibi olduğu düşüncesine çok sayıda haberde yer verilmiştir.

AK Parti'nin iktidarı döneminde yaptığı icraatlar ve seçim sürecindeki vaatleri de Sabah gazetesinin haber konularından birini oluşturmuştur. Parlamenter sistemin eleştirisiyle ilgili haberler de yine gazete sayfasına yansıtılmıştır. Ayrıca Kandil operasyonu ve terörle mücadele konuları da tıpkı Hürriyet gazetesinde olduğu gibi sıklıkla işlenen konulardandır.

Sabah gazetesi İnce'nin memleketi Yalova'da Erdoğan'ın yaptığı mitingle ilgili haberde, asrın seçimi nitelemesini sahiplenmekte, haberin tamamında Erdoğan lehine tavır takınmaktadır. Yine terör haberlerinde de gazetenin Erdoğan'ı olumlayan bir tutum takındığı gözlenmektedir.

Sabah gazetesinin muhalefet lideri Muharrem İnce haberlerinde genellikle olumsuzlamaya gittiği görülmektedir. Gazete, 15 Temmuz darbe gecesi İnce'nin tavla oynadığının belirtildiği bir habere de imza atarak eleştirel bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Diğer yandan Muharrem İnce'nin, partisinin genel başkanı ile dahi temel mesellerde görüş

ayrılığı yaşadığı belirtilmiş, sözleri genel başkanca bile kabul görmeyen bir aday nasıl oluyor da seçimlerde halkın oylarına talip oluyor söylemi gazetede oluşturulmuştur.

Sabah gazetesi, 24 Haziran 2018 seçim sürecinde AK Parti, Erdoğan ve bir oranda Bahçeli'yi olumlayan söylemlere yer verirken, Millet İttifakı, CHP ve İyi Parti'ye ise haber içeriklerinde olumsuz yargılarla yaklaşmıştır.

MHP'nin yayın organı gibi hareket eden Ortadoğu gazetesinin, 24 Haziran 2018 haberleri incelendiğinde, aleni biçimde MHP ve Cumhur İttifakı tarafgirliği gözlenmektedir.

Haber içeriklerinin yoğun olarak Devlet Bahçeli'nin miting ve açıklamaları, Cumhur İttifakı ile ilgili ve özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan ekseninde oluşturulduğu görülmektedir. Miting ve açıklama kaynaklı haberlerle birlikte gazete yazarlarının seçimle ilgili yazıları da söylemlerin şekillenmesinde rol oynamıştır. Gazete okuruna siyasi parti liderlerinin açıklamalarıyla birlikte, gazetenin önemli yazarlarının seçim sürecindeki yazılarıyla da ulaşma yoluna gitmiştir. Bu yönüyle Ortadoğu, kitle gazetesinden çok bir fikir gazetesi görünümü taşımaktadır.

Ortadoğu gazetesi, sıklıkla yer verdiği MHP liderini konu alan haberlerde yer alan ifadelerinde ise tamamen MHP yanlısı sözcük ve cümle yapılarını tercih etmiştir. Gazete, bazı haberlerinde siyasal bülten görünümündeki metinlere dahi yer vermiştir.

AK Parti ve Erdoğan ile ilgili haberlere Ortadoğu gazetesinin yeterince yer ayırdığı görülmüştür. Erdoğan ile birlikte Binali Yıldırım' da zaman zaman haberlerde yer bulmuş, özellikle Cumhur İttifakı içinde sorun yaşanmadığı yönündeki açıklaması ön plana çıkarılmıştır.

Ortadoğu gazetesi, Cumhur İttifakı aktörlerine sayfasında yeterince yer ayırırken, Millet İttifakı cephesine ise doğrudan yer ayırmamış, az sayıdaki haberde bu partilerin açıklamalarına yer verilmiştir. Gazete tarafından sıklıkla öne çıkarılan söylemlerden birinin de, CHP'nin HDP'yi meclise taşıma çabası içinde olduğu anlaşılmakta ve bu iddia gazete tarafından sıklıkla dillendirilmektedir.

Ortadoğu gazetesinde seçim öncesi İyi parti ve Meral Akşener'le ilgili kayda değer haber bulunmamaktadır. Akşener ve partisinin adının geçtiği haberlerde ise genellikle olumsuzlama yapılmıştır. Seçim öncesi Alaattin Çakıcı'nın cezaevinden gönderdiği mektubunun gazetede yayınlanması ise milliyetçi çevrelerin Akşener'in partisine yönelmesinin önüne set çekmeyi hedeflediği anlaşılmaktadır.

Ortadoğu gazetesi, haber seçiminde daima MHP ve Devlet Bahçeli'den yana tavır takınmıştır. Bahçeli'nin yaptığı açıklamalar hemen her gün gazetenin manşetinde yer bulmuştur. Bunun yanında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın milliyetçi söylemler barındıran

açıklamaları da gazetede tarafından sahiplenilmiştir. Gazete, 24 Haziran seçimleri öncesinde yayınladığı haberlerde, MHP politikalarını ve ideolojisini okuyucu kitlesiyle buluşturma gayreti içinde olmuştur.

Vatan Partisi'ne ideolojik yakınlığıyla bilinen Aydınlık gazetesi, 24 Haziran 2018 seçimleri öncesi yayınladığı haberleri tamamen bu perspektiften oluşturmuştur.

Haberlerin çoğundaki hâkim söylem, Doğu Perinçek ve Vatan Partisi tarafından sıklıkla telaffuz edilen Batı karşıtı, Avrasyacılık düşüncesi paralelindedir. Yine, Ulusalcılık ve Atatürkçülük haberlerin oluşumunda önemli rol oynamıştır.

Gazete bazı haberlerinde Erdoğan'ı olumlayan ifadelere yer verse de, genel olarak Erdoğan karşıtı bir söylem üretmektedir. Erdoğan'ın olumlandığı haberlerin çoğunda dillendirilen düşüncenin, Vatan Partisi ideolojisine yakın düşünceler olduğu dikkat çekmektedir. AK Parti, Batı karşıtı - Avrasyacı yaklaşım içinde olduğu zaman gazetede daha geniş yer bulmuş, üstelik haberde Erdoğan ve partisine karşı olumlu bir tutum da takınılmıştır.

Aydınlık, seçimler öncesi miting ve toplantı haberlerinden çok gazete yazarlarının Vatan Partisi fikir ve vaatlerini anlattıkları haberlere yer ayırmıştır. Böylelikle, tıpkı Ortadoğu gazetesi gibi günlük haber akışından çok ideolojik yakınlık içinde olduğu partinin genel düşünce yapısını yansıtan bir fikir gazetesi olarak işlev görmüştür.

Aydınlık gazetesi haberlerindeki temel yaklaşım seçime katılan tüm partilerin eleştirilip, Vatan Partisi'nin her bakımdan olumlanmasıdır. Vatan Partisi'nin düşünce yapısı tüm haberlerdeki söylemin inşasında önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda öne çıkan düşüncelerin ise Doğu Perinçek tarafından yıllardır dillendirilen Atatürkçü, Ulusalcı, Avrasyacı, tam bağımsız Türkiye fikirleri olduğu görülmektedir. Diğer gazetelerde hiç yer ayrılmayan ya da çok kısa değinilen, İran'ın Astana Süreci konusundaki açıklamalarına gazetede geniş biçimde yer ayrılması bu düşüncenin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Gazete, HDP ve Demirtaş haberlerinde ise aleyhte bir tutum sergilemektedir. Bu bağlamda CHP'de, Demirtaş ve partisine destek verdiği düşüncesiyle eleştirilmektedir. Gazete, İnce'nin Diyarbakır mitinginde Demirtaş'ın anılması ve meydanda terör örgütü bayraklarının yer almasından duyduğu rahatsızlığı haberin diline yansıtmıştır. Aydınlık gazetesi, tutuklu Demirtaş'ın cezaevinde ziyaret edilmesine son derece olumsuz yaklaşmakta ve bu türden destekleri vatan hainliği olarak nitelemektedir.

Gazete, haberlerinde HDP'ye karşı sıklıkla olumsuz dil kullanmayı tercih etmekte, seçimler sonrası oluşacak oy dağılımı içinde HDP'nin yönetimde yer alma ihtimali ve düşüncesine tamamıyla karşı çıkmaktadır. Aydınlık gazetesi, ülke bütünlüğü konusunda hassas olduğu düşüncesini haberlerindeki dil ve üslupla açıkça ortaya koymuştur.

Aydınlık gazetesi seçime katılan tüm partiler için zaman zaman eleştirel haberlere yer verse de, Vatan Partisi'ni hemen her konuda destekleyen ve olumlayan haberler yapmıştır. Tüm liderler hakkında az ya da çok eleştiride bulunulurken, Doğu Perinçek hakkında hiçbir olumsuz düşünceye yer verilmemesi ideolojik yakınlıkla açıklanabilmektedir. Aydınlık, Vatan Partisi'nin seçimi kazanmasından öte, özellikle iktidar partisinin Doğu Perinçek'in başını çektiği Avrasyacı düşünceye yaklaşmasını önemseme yoluna gitmiştir.

Muhafazakâr bir söyleme sahip olan ve son yıllarda AK Parti muhalefetiyle öne çıkan Mili Gazete'de seçimle ilgili yayınlanmış haberlerin büyük çoğunluğunun Saadet Partisi ve Cumhurbaşkanı adayı Temel Karamollaoğlu ile ilgili olduğu görülmüştür. Temel Karamollaoğlu dışında Saadet Partisi'nin İstanbul Milletvekili adayları çoğunlukta olmak üzere Diyarbakır, Şanlıurfa, Karabük, gibi diğer bazı illerdeki Milletvekili adaylarını konu edinen haberlere de yer ayrılmıştır. Saadet Partisi'nden sonra gazetede ayrılan yer bakımından Millet İttifakı üyesi CHP ve Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili haberlere ise oran olarak çok az yer ayrıldığı görülmüştür. AK Parti ve Cumhur İttifakı'nın diğer üyesi MHP ile ilgili haberlere Saadet Partisi ve CHP'den az yer verilmiş ve ilgili haberlerde eleştirel bir dil kullanıldığı görülmüştür.

Milli Gazete, çoğunlukla Karamollaoğlu tarafından yapılan e-mitingleri habere konu etmiştir. Bu mitinglere genellikle ilk sayfa ve bir iç sayfa tamamen ayrılmış, haber dili ise Karamollaoğlu ve Saadet Partisi'ni olumlayacak şekilde inşa edilmiştir. Haberlerin başlık ve alt başlıklarında Saadet Partisi'nin seçim sloganları olan "Değiştir" ve "Bilge Başkan" cümlelerinin sıklıkla yer aldığı göze çarpmaktadır. Milli Gazete'nin Saadet Partisi'yle ilgili haberlerindeki hâkim söylemine göre; partinin oyunun hükümete yakın medya tarafından düşük gösterilmeye çalışıldığı, oysa partinin oy potansiyelinin büyüklüğünün seçimlerin sonuçlarını etkileyecek boyutta bir "Dip dalga" olduğu ifade edilmektedir.

Milli Gazete, Saadet Partisi'ni seçim ortağı olan CHP ve Muharrem İnce ile ilgili haberlere sayfasında çok az yer ayırmış ve bu haberlerde işlenen konuların ise ana konulardan daha çok tali konuları içerdiği anlaşılmıştır. Ana konularla ilgili tüm haberlerin ise ya hükümetin direkt eleştirisi ya da Saadet Partisi kurmaylarının açıklamalarına dayandırılarak verilen haberler olduğu görülmektedir. İktidar partisi ve MHP ile ilgili haberlere ise çok az sayıda ve kısıtlı yer ayrılmıştır.

Milli Gazete, Saadet Partisi ve Karamollaoğlu ile ilgili seçim haberlerinde sıklıkla çok büyük bir ilgi olduğu, alanın hınca hınç dolduğu, çalışmaların gece gündüz demeden devam ettiği, sevgi seli gibi olumlayıcı ifadelerin yer aldığı gözlemlenmiştir.

Sol ideolojiye yakınlığıyla bilinen Birgün gazetesi seçim öncesi haberlerinde, Millet İttifakı ve Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce'yi olumlayan ve Cumhur İttifakı'na olumsuz yaklaşan bir yayın anlayışını benimsemiştir. Gazete, muhalif tavır takındığı AK Parti ve MHP haberlerine birinci sayfasında genellikle yer vermemiş, yer verince de Erdoğan ve AK Partiyi eleştirdiği görülmüştür. Bununla birlikte İnce ve Millet İttifakı haberlerine ise genellikle birinci sayfasında yer verip, olumlayarak aktarmıştır.

Birgün gazetesinde, Erdoğan ve Cumhur İttifakı hakkında çıkan haberlerin hemen çoğunda eleştirel bir dil kullanıldığı gözlenmektedir. Erdoğan haberlerinde sürekli olarak eleştirel bir dil kullanılmış, CHP'nin vaat ve açıklamaları genellikle alt başlıklarda yer verilerek ön plana çıkarılmıştır. Bazı haberlerde Erdoğan'ın seçimlerde mecliste yeterli çoğunluğu sağlayamayacağı söylemi oluşturulmuştur. Erdoğan'ın seçim vaatlerinin eleştiri konusu edildiği pek çok habere yer verilmiş, özelikle kıraathane ve kek üzerinden ironik ve eleştirel bir dil kullanılmıştır. Yayınlanan pek çok haberde ise Cumhur İttifakı içinde sorunlar olduğu söylemi inşa edilmiştir.

Birgün gazetesi, haberlerinde iktidarın adalet sitemine müdahale ettiği ve yargıçları zor durumda bıraktığı yönündeki düşünceye yer vermiştir. Gazete, YSK'nın dahi iktidar tarafından kuşatıldığı ve kararlarının tartışılır hale geldiğini savunmaktadır. Birgün, seçimler öncesinde bazı dini derneklerin de demokrasiye inanmadıklarını beyan etmekle birlikte Erdoğan'ı destekleme kararı adlıklarını ve bunu açıkladıklarını belirterek, Erdoğan'ın demokrasiye inanmayan kesimlerce desteklenen bir siyasi aktör olduğu söylemini inşa etmektedir.

Birgün, İnce ve Kılıçdaroğlu haberlerinde objektif veya olumlayıcı bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Pek çok haber İnce'nin açıklamaları üzerinden inşa edilmiştir. İnce'nin iktidar olması halinde ülkeye yeni fabrikalar açacağı, eğitim sistemini düzelterek, ülkeye huzur ve barış getireceği söyleminin gazete sayfalarından yansıtıldığı görülmektedir.

İnce'nin Diyarbakır'da düzenlediği ve pek çok siyasi çevre ve basının bir kesiminin tepkisini çeken miting konusunda da gazetenin ılımlı bir tavır takındığı, haberin spotundaki ifadeler yoluyla olumlama yaptığı gözlenmektedir. Diyarbakır mitingini eleştiren Erdoğan'a İnce tarafından verilen cevabı sahiplenen Birgün gazetesi, haberin çerçevesini İnce'nin bakış açısıyla çizmiştir. Gazete İnce'nin mitinglerindeki katılımcı sayısı ile Erdoğan mitinglerindeki katılımcıları kıyaslayarak, İnce'nin daha fazla kitle topladığını vurgulamaktadır.

Birgün gazetesi, seçim sürecindeki pek çok haberini Muharrem İnce'nin açıklamalarından oluşturmuştur. İnce'nin açıklamalarına haberlerin spotu ve gövdesinde daima yer verilerek destek sağlandığı anlaşılmaktadır. İnce'nin seçim vaatleri de gazetede

geniş biçimde yer almıştır. Yine gazetede, Kılıçdaroğlu'nun konu edildiği haberlerde de editöryal yanlılık yapıldığı gözlenmektedir.

Birgün gazetesi, HDP ve Demirtaş'a hem geniş yer ayırmış hem de iktidara karşı HDP'nin argümanlarını destekleyen bir yayın politikası gütmüştür. Erdoğan'ın seçim süreci boyunca eleştirdiği Demirtaş'a yer vererek, kendini ifade etme olanağını sağlandığı görülmektedir. Hem Demirtaş'ın hem de partinin diğer liderlerinin açıklamaları gazetede sıklıkla yer almıştır.

Birgün gazetesinde İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'le ilgili haberlerinin az da olsa yer bulmuş olması ise Millet İttifakı üyesi olmasıyla açıklanabilir. Gazetede seçim süreci boyunca AK Parti ve MHP lehine bir habere ise rastlanmamıştır.

Birgün gazetesi, iktidar yanlısı medyayı gerçekleri saptırmakla suçlayarak, herkesin kendisine yakışan bir yayın anlayışını benimseyeceği söylemini dillendirmiş, iktidara muhalif bir konumda bulunduğunu ortaya koymuştur.

Diğer bir yayın organı olan Yeniçağ gazetesi, 24 Haziran 2018 seçimleri öncesi yayınladığı haberlerin neredeyse tamamında İyi Parti ve Meral Akşener'i olumlayan söylemlere yer verirken, iktidar kanadının ise genellikle eleştirildiği gözlenmektedir. Gazetenin ideolojik bakımdan İyi Parti ile olan yakınlığı haber içeriklerini ve haber söylemini etkilemektedir. Millet İttifakı'nda yer alan siyasal partiler, İyi Parti başta olmak üzere CHP ve Saadet Partisi haberlerine daha fazla yer ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Meral Akşener, Yeniçağ gazetesinin en önemli haber kaynağını oluşturmaktadır. Akşener'in yaptığı mitinglerdeki sözleri ve diğer açıklamaları hemen her gün gazetenin manşetinden verilmiştir.

Millet İttifakı'nın İyi Parti dışındaki iki önemli ortağı olan CHP ve Saadet Partisi haberlerine Yeniçağ gazetesinde yer verilmiştir. Kılıçdaroğlu'nun iktidarı eleştiren açıklamaları gazete sayfasında sıklıkla yer bulmuştur. CHP lideri, bir haberde SSK'nın kendi döneminde daha iyi durumda olduğunu dile getirmiştir. Kılıçdaroğlu'nun açıklamalarının Yeniçağ gazetesinde yer bulması ise İyi Parti ile seçim ittifakı içinde olmasına yorulabilir. Yine, Saadet lideri Karamollaoğlu'nun iktidarı eleştiren açıklamalarına da gazetede yer verildiği görülmektedir.

Yeniçağ gazetesinin, seçim öncesinde HDP ile ilgili haberlere hemen hemen hiç yer ayırmadığı dikkat çekmektedir. Gazete pek çok haberinde Erdoğan'ı eleştirmesine rağmen Erdoğan'ın Diyarbakır mitingi konusunda HDP'ye yönelen olumsuz eleştirilerini destekleyici bir tavır içine girmiştir.

Yeniçağ seçim sürecinde yayınladığı haberlerin çoğunda hükümet karşıtı söylemlere daha fazla yer ayırmıştır. Gazetenin haber içeriklerine taşıdığı söylemin 24 Haziran seçimleri sonucunda Ak Parti'nin gideceği ve ülkenin huzura kavuşacağı düşüncesi olduğu söylenebilir.

Başka bir gazete Cumhuriyet ise; AK Parti ve Cumhur İttifakı karşıtı yayın politikasını seçim süreci boyunca sürdüren bir anlayışı benimsemiştir. Gazetenin, CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı İnce ve HDP adayı Demirtaş'la ilgili haberlerde ise olumlu ifadelerle yanlılık oluşturulduğu görülmüştür.

Cumhuriyet, Demirtaş'ın tutukluluğu nedeniyle bir mağduriyet yaşadığı düşüncesini haberlerinde işlemiş ve bu söyleme sık sık başvurmuştur. Bu bağlamda hâkim ideolojiye ters bir düşünceyi savunma yoluna gitmiştir. Gazete, Demirtaş'ın tutuklu olmasını kabullenmeyen bir söylemi benimsemektedir.

Gazetede seçimlerin ilk turda dahi İnce tarafından kazanılabileceği şeklinde bir temanın da yoğun biçimde işlendiği anlaşılmıştır. Böylelikle kararsız seçmen üzerinde tesir oluşturulmaya çalışılmıştır.

Erdoğan'ın miting haberinde daima olumsuzlama yapılırken, İnce'nin haberlerinde olumlama yapılması ise gözlerden kaçmamaktadır.

Gazetedeki Erdoğan'la ilgili haberlerde genellikle eleştirel bir dil kullanıldığı gözlenmektedir. Erdoğan'ın, seçim süreci içinde yer aldığı Cumhur İttifakı'nı umursamayan bir tavır takındığı ve sadece kendisi ve partisini düşündüğü yönündeki görüşe yer verilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinin ideolojisine ters olan Yeni Akit gazetesinin haberlerinde ise iktidar yanlısı tutum açık biçimde göze çarpmaktadır. Gazete, özellikle CHP'yi çok ağır biçimde eleştirmektedir. Millet İttifakı partileri öteki olarak konumlandırılarak, iktidara gelmelerinin siyasal ve toplumsal bir faciaya yol açacağı söylemi haber metinlerine yansıtılmıştır.

Gazetenin ön plana çıkardığı temaların başında, muhalefet partilerinin ve özelikle CHP'nin iktidara gelmesi durumunda ülkeyi satacağı söylemini barındıran haberlerin başı çektiği görülmektedir. Gazete, hemen tüm haberlerinde tarafları Müslümanlardan yana ve Müslümanlar aleyhine olarak konumlandırma yoluna gitmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi konusu haberlerde sıklıkla işlenmiş ve muhalefet bu konu üzerinden yoğun biçimde eleştirilmiştir.

Yeni Akit, İyi Parti lideri Akşener'in FETÖ ile ilişkisi olduğu konulu haberlere de yer vermiştir. Gazetenin Akşener'e bakışı genel olarak olumsuzdur.

Yeni Akit'te CHP çok sayıda haberin öznesini oluşturmakta ve genellikle olumsuz olarak bahsedilmektedir. Gazete, Erdoğan'la ilgili haberlerinde ise olumlayıcı ifadelere yer

vermektedir. Muharrem İnce'nin, Yeni Akit haberlerinde kıyasıya eleştirildiği ve geçmişi üzerinden sorgulamaya tabi tutulduğu görülmektedir. Yeni Akit İktidar partisinden çok CHP'yi konu edinmiş fakat bu partiden her haberinde olumsuz sözcükler ve cümle yapılarıyla bahsetme yolunu seçmiştir.

Yalnızca Yeni Akit değil, Ak Parti'ye yakınlıklarıyla bilinen Sabah ve Yeni Şafak gibi gazeteler de Millet İttifakı partilerinin milletin değerleriyle sorunları olduğu ve seçimi kazanmaları halinde milli ve manevi değerlere savaş açacakları söylemini seçim sürecindeki haberlerinde dillendirmişlerdir.

Yeni Akit, seçim döneminde Cumhur İttifakı'nı açık bir biçimde desteklemekte ve bu ittifakın karşında yer alan tüm siyasal oluşumları öteki ve düşman olarak konumlandırmaktadır.

Yeni Akit, CHP ile birlikte Meral Akşener'i özellikle hedef almakta ve İyi Parti'den İP olarak söz etmektedir. Gazete, Akşener ile ilgili genellikle olumsuz haberlere yer vermektedir.

Gazete, CHP'den geçmişte ezanı yasaklayan ve camileri kayıkhane olarak kullanan parti olarak söz etmekte, din karşıtı bir siyasal parti söylemini inşa etmektedir. Yeni Akit, bu düşüncesini örneklendirmek için ise pek çok tarihi olayı kanıt olarak sunma yoluna gitmektedir.

Yeni Akit, Millet İttifakı Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili haberlerini tamamen olumsuz bir bakış açısıyla yansıtmaktadır. İnce'nin geçmişte cinsel istismar suçu işlediği, bundan dolayı da milletvekilli dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı çıktığı düşüncesini ortaya atmıştır.

Yani Akit'te Yayınlanan haberlerin büyük çoğunluğu Cumhur İttifakı mensuplarının açıklamalarından oluşmuştur.

Yeni Şafak gazetesi de, tıpkı Yeni Akit'in haberlerinde kullanmış olduğu biz ve ötekiler söylemini haber içeriklerini oluştururken sıklıkla kullanmıştır. Ak Parti ve Cumhur İttifakı içinde yer alan partiler biz olarak konumlandırılırken, karşı tarafta yer alanlar ise ötekiler, yani yıkım ekibinin elamanları olarak konumlandırılmıştır. Cumhur ittifakı ve AK Parti ülkenin geleceği ve imarı için uğraşırken, karşı tarafta yer alanlar adeta bir yıkım ekibi gibi çalışmakta ve yapılan onca güzel şeyi de yıkacakları düşüncesiyle eleştirilmektedir.

Yeni Şafak gazetesi, yayınladığı Erdoğan ve AK Parti temalı haberlerde olumlu bir yaklaşım ve iyimser bir tavır içine girmekte ve haber içeriklerini bu yönde kurgulamaktadır. Seçimlerin AK Parti ve Erdoğan için başarılı bir şekilde sonuçlanacağı savı bu haberlerin ana söylemini oluşturmaktadır. Erdoğan'ın Yenikapı mitingi gazete tarafından olumlu ifadelerle yansıtılmış ve Tansu Çiller'in mitinge katılımı milli şuurun belirtisi olarak aktarılmıştır.

Yeni Şafak, muhalefeti yıkım ekibi olarak konumlandırmakta ve haber içeriklerini bu konumlandırma paralelinde şekillendirmektedir. Özellikle CHP adayı İnce, seçimden önce başörtüsü yasağını desteklerken seçimlere doğru camilerden çıkmayan bir lider olmakla eleştirilmiştir. Muharrem İnce'nin aday olmasının arkasında ise FETÖ olduğu gazetenin bir iddiası olarak haberlerde yer almıştır. İnce ayrıca, HDP ve Demirtaş'a destek veren ve terör örgütü uzantılarını meclise sokmaya çalışan bir siyasal aktör olarak gösterilmiştir.

Diğer bir gazete olan Sözcü'nün, Millet İttifakı parti ve liderlerinin açıklamalarına daha fazla yer ayırdığı, özellikle İnce ve Akşener haberleri üzerinden söylem oluşturma yoluna gittiği görülmektedir. Erdoğan haberleri gazetede daha az yer bulmakta ve genellikle eleştirel bir bakış açısıyla kurgulanmaktadır. Gazete, seçim öncesi yayınladığı haberlerinde ürettiği söylemle AK Parti iktidarının seçimleri kaybedeceği düşüncesini oluşturmaya çalışmıştır. CHP'nin Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ilgili haberlere hem fiziki olarak daha fazla yer ayrılmış hem de İnce'nin ifadelerine olumlu ve destekleyici bir üslupla yaklaşıldığı gözlenmiştir.

Milli Gazete sayfaları dışında çok fazla yer bulamayan Saadet Partisi ve Temel Karamollaoğlu'nun, Sözcü'de oldukça fazla habere konu olduğu ve iktidar karşıtı açıklamalarına yer verildiği anlaşılmaktadır.

İyi Parti ve Meral Akşener haberleri Sözcü'de sıklıkla yer bulmuştur. Millet İttifakı partileri güçleri ve oy oranları nispetinde gazetede habere konu olmuştur.

Gazetede Cumhur İttifakı içinde sorunlar yaşandığı iddiaları zaman zaman gündeme gelip, haberlere konu olmuştur. MHP ve AK Partililer arasında uyum sorunu yaşandığı ve bazı kentlerde rahatsızlık olduğu yönündeki düşünceler haberlere yansımıştır.

Demirtaş'ın tutukluluk hali ve bu durumda aday olup olamaması yönünde özellikle AKP tarafından ortaya atılan fikir ve bu düşünceye muhalif açıklamalar da diğer bir haber temasını oluşturmaktadır.

Sözcü gazetesi, Erdoğan ve partisini öteki olarak konumlandırarak, kendisine yakın bulduğu Millet İttifakı partilerinin haberlerinde Erdoğan'a yönelik eleştirel bir söylem oluşmasında rol oynamıştır. Millet İttifakı mensuplarının bazı açıklamaları ideolojik sebeplere dayalı, abartılı eleştiriler dahi olsa, gazete tarafından tamamıyla doğru iddialarmış gibi sunulmaktadır.

Gazete, seçim sürecinde yayınlamış olduğu haberlerde Millet İttifakı adayı Muharrem İnce'yi seçimlerin mutlak favorisi olarak göstermiştir. İnce'nin açıklamalarının genellikle olumlandığı anlaşılmaktadır. İnce'nin Diyarbakır mitingi iktidar kanadından yoğun eleştiri

alsa da gazete miting haberini olumlu ifadelerle verme yoluna gitmiş, haberde "barış güvercini uçurdu" gibi son derece olumlu ifadelere yer vermiştir.

Sözcü gazetesi, seçim süreci boyunca yayınladığı haberlerin ezici çoğunluğunda AK Parti'nin bu seçimleri kaybedeceği söylemini inşa etme yoluna gitmiştir. Bu düşüncenin ispatı için eski bazı siyasilerin bu konudaki açıklamalarının da dayanak olarak sunulduğu görülmüştür. Örneğin, eski bakanlardan Fikri Sağlar'ın AKP üzerinden silindir geçecek açıklamasına yer verilmiştir. AK Parti'nin seçimleri kazanmak için hile dahi yapabileceği söylemi bazı haberlerde üretilmiştir. Erdoğan'ın basına kapalı toplantıda partililerine HDP ile ilgili yaptığı açıklamalar da bunun kanıtı olarak sunulmuştur.

Sözcü gazetesi, 24 Haziran 2018 seçimlerinde yayınladığı harelerde Millet İttifakı ve özellikle İnce'den yana tavır almış, haber söylemini Erdoğan'ın seçimleri kaybedeceği varsayımı üzerine kurmuştur.

Türkiye'de günlük yayınlanan bazı gazetelerin seçim dönemlerindeki haber söylemlerinin ortaya konması amacıyla yürütülen bu araştırma sonucunda; yayın organlarının hemen tamamının seçimlere katılan partilere ideoloji çerçevesinden yaklaştıkları anlaşılmıştır.

Gazeteler, ideolojik olarak bağlantılı oldukları partilerin haberlerine hem çok daha fazla yer ayırmakta hem de haber içeriklerini olumlayıcı ifadelerle oluşturmaktadırlar. Yine gazeteler bağlı bulundukları yayın gurubu veya ekonomik örgütün siyasi pozisyonuna göre kendilerini konumlandırmaktadırlar. Bağlı oldukları ekonomik gurup seçim sürecinde hangi ittifakı destekliyor ise gazete de o ittifaktan yana tutum almaktadır.

Gazeteler ideolojik ve ekonomi politik olarak karşı cephede gördükleri siyasi partilerin seçim çalışmalarını genellikle görmeme eğilimine girebilmekte, az da olsa yer verdikleri zaman ise muhalif ve eleştirel bir dil kullanmayı tercih etmektedirler.

Belli bir ideolojinin yayın organı olarak faaliyet gösteren gazeteler ise yakın oldukları siyasal parti veya ittifakın bülteni formatına bürünmektedirler.

Ana akım denilebilecek büyük gazeteler seçim sürecinde hemen tüm partilere yer vermekle beraber ideolojik olarak yakın buldukları partilerin çalışmalarını çok daha fazla görme eğilimi içine girmektedirler.

KAYNAKÇA

Adaklı, G. (2006). *Türkiye'de Medya Endüstrisi*. Ütopya Yayınları, Ankara.

Adorno, T. (2011). *Kültür Endüstrisi- Kültür Yönetimi*. (çev. N. Ülner - M. Tüzel ve E. Gen). İletişim Yayınları, İstanbul.

Adorno, T. W. ve Horkheimer, M. (2013). *Teori ve Pratik Üzerine*.(çev. O. Kılıç). Metis Yayınları, İstanbul.

Adorno, T. W. ve Horkheimer, M. (2014). *Aydınlanmanın Diyalektiği*, (çev. N. Ülner ve E. Öztarhan Karadoğan). Kabalcı Yayıncılık, İstanbul.

Adorno, T.W. (2004). *Edebiyat Yazıları.* (çev. S. Yücesoy ve O. Koçak). Metis Yayınları, İstanbul.

Adorno, W. T. (2000). *Minima Moralia.* (çev. O. Koçak, A. Doğukan). Metis Yayınları, İstanbul.

Alparslan, B. (2019). "Marksizim ve Dil Felsefesi: Psikoloji Çerçevesinde Bir İnceleme". *Muhakeme Dergisi.* 2 (1) ss. 34-43

Althusser, L. (1974). *Özeleştiri Ögeleri.* (çev. L. Targu). Belge Yayınları, İstanbul.

Althusser, L. (1996). *Gelecek Uzun Sürer.* (çev. İ. Birkan). Can Yayınları, İstanbul.

Althusser, L. (2003). *Makyavel'in Yalnızlığı ve Başka Metinler/ Althusser'in Mirası.* (çev. T. Ilgaz, A. Şenel, S. Çarmık). Epos Yayınları, Ankara.

Althusser, L. (2005). *Yeniden Üretim Üzerine.* (çev. A. Işık Ergüden ve A. Tümertekin). İthaki Yayınları, İstanbul.

Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları.* (çev. A. Tümertekin). İthaki Yayınları, İstanbul

Anderson, P. (2016). *Batı Marksizmi Üzerine Düşünceler*. (çev. B. Aksoy). Birikim Yayınları, İstanbul.

Arık, E. ve Akgün, H. (2018). "Medya Metinlerinin İnşasında İdeolojik Farklılıklar: "Süper Teşvik Paketi" Haberlerinin Söylem Analizi, *Intermedia International e-Journal, Fall - December* - 2018 5(9)

Aristoteles. (2015). *Retorik.* (çev. M. H. Doğan), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Arvas, İ. S. (2006). *II. Meşrutiyet'ten Bugüne Merkez Sağ Partileri, Merkez Sağ Gazeteleri: Yeni Şafak İncelemesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.

Assoun, P. L. (2014). *Frankfurt Okulu.* (çev. I. Ergüden). Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

Avcı, N. (1999). *Enformatik Cehalet.* Kitabevi, İstanbul.

Bağdatlı V. N. (2011). *78 Kuşağının Toplumsal Belleği ve Tecrübesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Barthes, R. (1979). *Göstergebilim İlkeleri.* (çev. B. Vardar ve M. Rıfat). Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Barthes, R. (1997). *İmage Music Text.* Fontana Press, London.

Baudrillard, J. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon.* (çev. O. Adanır). Doğu-Batı Yayınları, Ankara.

Bauman, Z. (2015). *Bireyselleşmiş Toplum*. (çev. Y. Alagon), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Beaud, M. (2016). Kapitalizmin Tarihi 1500-2010. (çev. F. Başkaya). Yordam Kitap, İstanbul.

Benhabib, S. (2005). *Eleştiri, Norm ve Ütopya.* (çev. İ. Tekerek). İletişim Yayınları, İstanbul.

Bircan, U. (2015). "Saussure'de Dil, Dilbilim ve Göstergebilim". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13 (25) s. 43-66.

Borradori, G. (2008). *Terör Günlerinde Felsefe, Jürgen Habermas ve Jacques Derrida ile Diyaloglar.* (çev. E. Barca), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Bottomore, T. (1987). *Siyaset Sosyolojisi.* (çev. E. Mutlu). Teori Yayınları, Ankara.

Bottomore, T. (2016). *Frankfurt Okulu ve Eleştirisi.* (çev. Ü. Hüsrev Yolsal). Say Yayınları, İstanbul.

Buey, F. F. (2014). *Reading Gramsci.* Brill, Boston.

Bulut, S ve Yaylagül, L .(2004). "Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişkisine Yönelik Haberler". *İletişim,* 19:,119-142.

Bülbül, A. R. (2001). *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar.* Nobel Yayın Dağıtımı, Ankara.

Çakmak Kılıçaslan, E. D. (2008). *Siyasal İletişim İdeoloji ve Medya İlişkisi.* Kriter Yayınevi, İstanbul.

Çam, Ş.(2015). *"Medya Çalışmalarında Göstergebilim Çözümlemeleri", İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle,* B. Yıldırım (drl.). Literatürk Academia, Konya.

Çeğin, G. ve Arlı, A. (2004). İdeoloji Kavramının Aşınması ve Pierre Bourdieu'nün Kuramsal Seçenekleri. Doğu Batı Yayınları, İstanbul.

Çiğdem, A. (2008). *Akıl ve Toplumun Özgürleşimi.* İletişim Yayınları, İstanbul.

Çoban, B. (hzl.). (2003). "Söylem, İdeoloji ve Eylem: İktidar ve Muhalefet Arasındaki Mücadeleyi Çözümleme Denemesi". *Söylem ve İdeoloji.* Su Yayınları, İstanbul.

Davies, M. (2013). *Oppositions and Ideology in News Discourse*. Bloomsbury, London/Berlin.

Dedeoğlu, G. (2014). *Demokrasi Basın ve Haber Etiği.* Sentez Yayınları, İstanbul.

Dellaloğlu, B. F. (1998). *Toplumsal'ın Yeniden Yapılanması Habermas Üzerine Bir Araştırma.* Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Derrida, J. (1994). *Göstergebilim ve Gramatoloji.* (çev. T. Akşin), AFA Yayınları, İstanbul.

Derrida, J. (2009). *Edebiyat Edimleri.* (çev. M. Erkan ve A. Utku). Otonom Yayıncılık, İstanbul.

Derrida, J. (2014). *Gramatoloji.* (çev. İ. Birkan). Bilgesu Yayınları, Ankara.

Devenney, M. (2004). *Ethics and Politics in Comtemporary Theory Between Critical Theory and Post-Marxism.* Routledge, New York.

Devran, Y. (2010). *Haber Söylem İdeoloji.* Başlık Yayın, İstanbul.

Duran, J. P. (2015). *Marx'ın Sosyolojisi.* (çev. A. Aktaş), Birikim Kitapları, İstanbul.

Durkheım, E. (2006). *Sosyoloji Dersleri*. (çev. A. Berktay). İletişim Yayınları, İstanbul.

Dursun, Ç. (2014). *TV Haberlerinde İdeoloji.* İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Eagleton, T. (2009). *Eleştiri ve İdeoloji.* (çev. S. Kılıç), İletişim Yayınları, İstanbul.

Eagleton, T. (2011). *Kötülük Üzerine Bir Deneme.* (çev. Ş. Bezci), İletişim Yayınları, İstanbul.

Eagleton, T. (2015). *İdeoloji.* (çev. M. Özcan). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Erasmus, D. (2009). *Deliliğe Övgü.* (çev. Ç. Dürüşken). Kabalcı Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, İ ve Alemdar, K. (2010). *Öteki Kuram*. Erk Yayınları, Ankara.

Erdoğan, İ. (2001). "Kitle İletişimi Örneğiyle Marksist Siyasal Ekonomi Yaklaşımı Üzerine Bir Tartışma". *Praxis*. Sayı 4 : 276-313.

Erdoğan, İ. (2014). *Medya Teori ve Araştırmaları.* Erk Yayınları, Anakara.

Erdoğan, İ. (2014). *Medya Teorisi ve Araştırmaları Biliş ve Davranış Yönetimi Amaçlı Endüstri, Devlet ve Üniversite İşbirliğinde, Medyanın Egemen ve Alternatif Açıklamaları.* Erk Yayınları, Ankara.

Eroğul, C. (2018). *Marksizm ve Birey Sorunsalı.* Yordam Kitap, İstanbul.

Erol, M. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya.* Ütopya Yayınları, Ankara.

Fairclough, N. (2003)."Dil ve İdeoloji", *Söylem ve İdeoloji*, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan(haz.) Barış Çoban(çev.), Su Yayınları, İstanbul.

Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş.* (çev. S. İrvan), Pharmokan Yayınları, Ankara.

Foucault, M. (1987). *Söylem Düzeni.* (çev. T. Ilgaz). Hill Yayınları, İstanbul.

Foucault, M. (2001). *Kelimeler ve Şeyler.* (çev. M. A. Kılıçbay). İmge Kitabevi, Ankara.

Foucault, M. (1999). *Bilginin Arkeolojisi.* (çev. V. Urhan). Birey Yayıncılık, İstanbul.

Foucault, M. (2005). *Entellektüelin Siyasi İşlevi*. (çev. I. Ergüden- O.Akınbay- F.Keskin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Fowler, R. (2007). *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. Routledge, London.

Freeden, M. (2011). *İdeoloji.* (çev. H.Gür), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

Freeden, M. (2003). *Ideology A Very Short Introduction.* Oxford University Press, New York.

Fromm, E. (2016). *Marx'ın İnsan Anlayışı.* (çev. K. H. Ökten). Say Yayınları, İstanbul.

Geuss, R. (2002). *Eleştirel Teori Habermas ve Frankfurt Okulu.* (çev. F. Keskin). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji.* C. Güzel (hzl.). Kırmızı Yayınları, İstanbul.

Gilber, J. (2013). *Kültürel Çalışmalar ve Anti-Kapitalizm.* (çev. Onur Kartal),Yeni Kültürel Çalışmalar, Gray Hall & Clare Birchall (drl), Say Yayınları, İstanbul.

Girgin, A. (2014). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. Der Yayınları, İstanbul.

Gramsci, A. (1986). *Hapishane Defteri.* (çev: K. Somer), Onur Yayınları, İstanbul.

Güngör, N. (2013). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar.* Ekinoks Yayın Dağıtımı, Ankara

Hall, G. (2013). *Birmingham Öldü-Çok Yaşa Birgmingham-Kültürel Çalışmalar ve Yapısöküm.* (çev. O. Kartal), Yeni Kültürel Çalışmalar, G. Hall & C. Birchall (drl.).Say Yayınları, İstanbul.

Hall, S., Lumley, B., Mclennan, G. (1985). *Siyaset ve İdeoloji "Gramsci"*. Birey ve Toplum Yayınları, Ankara

Hall, S. (2010). "Anlamlandırma, Temsil, İdeoloji: Althusser ve Post-Yapısalcı Tartışmalar", *Kitle İletişim Kuramları,* E. Mutlu (der), Ütopya Yayınları, Ankara.

Hall, S.(2014). "İdeoloji ve İletişim Kuramı", *Medya Kültür Siyaset,* Süleyman İrvan (drl). Pharmakon Yayınevi, Anakara.

Hall, S. (2003). *"Kodlama ve Kodaçım." Söylem ve İdeoloji içinde.* (çev. B. Çoban) (hzl. B. Çoban ve Z. Özarslan.). s. 309-326. Su Yayınları, İstanbul.

Hallin, Daniel, C. (2010). Eleştirel Kuram Prespektifinden Amerika Haber Medyası. *Kitle İletişim Kuramları.* E. Mutlu (drl). Ütopya Yayınları, Ankara.

Hohendahl, P. U. (1997). *Prismatic Thought: Theodor W. Adorno.* University pf Nebraska Press, USA.

Holborow, M. (2015). *Language and Neoliberalism.* Routledge, London and New York.

Holz, H. H. (2014). *Frankfurt Okulu Eleştirisi.* (çev. M. Çanlı). Evrensel Basın Yayın, İstanbul.

Horkheimer, M ve Adorno, T. (1995). *Aydınlanmanın Diyalektiği.* (çev. O. Özügül), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

Horkheimer, M. (2013). *Elipse Of Reason.* Bloomsbury, USA

Ives, P. (2004). *Gramsci's Politics of Language: Engaging the Bakhtin Circle and the Frankfurt School*. University of Toronto Press, Canada.

İnal, A.(1996). *Haberi Okumak.* Temuçin Yayınları, İstanbul.

Jameson, F. (2010). "Kitle Kültüründe Şeyleşme ve Ütopya", *Kitle İletişim Kuramları*, E. Mutlu (der.). Ütopya Yayınları, Ankara.

Jay, M. (1984). *Marxism and Totality*. University of California Press, Los Angeles.

Jay, M. (2014). *Diyalektik İmgelem Frankfurt Okulu'nun Tarihi ve Çalışmaları (1923-1950).* (çev. S. Doğan). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Jorgensen, M. ve Phillips, L. J.(2004). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage Publications, London.

Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil.* Dergâh Yayınları, İstanbul.

Karadaş, A. (2012). *Direnişi Nasıl Dokuduk*. Doğa Basın Yayın, İstanbul.

Karakaya, Şerafettin. (2007). *Dil Gelişimi ve Dil Politikası.* Akçağ Yayın, Ankara.

Kazancı, M. (2002). "Althusser, ideoloji ve iletişimin dayanılmaz ağırlığı". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1 Cilt: 57, S.S: 55-87.

Kellner, D. (2008). *"Ayrımın Üstesinden Gelmek: Kültürel Çalışmalar ve Ekonomi- Politik", İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar.* (çev. ve drl. H. Ergül, S. Çelenk), De Ki Basım Yayım, Ankara.

Laclau, E. (1998). *İdeoloji ve Politika.* (çev. H. Sarıca). Belge Yayınları, İstanbul.

Levi-Strauss, C. (1994). *Hüzünlü Dönenceler.* (çev: Ö. Bozkurt), YKY, İstanbul

Levi-Strauss, C. (2013). *Mit ve Anlam.* (çev. G. Y. Demir). İthaki Yayınları, İstanbul.

Lewis, J. (2004). *Cultural Studies- The Basic.* Sage Publications, London.

Litvak, J. (1997). *Strange Gourmets: Sophistication, Theory, and the Novel*. Duke University Press, London.

Lukacs, G. (1978). *Estetik.* (çev. A. Cemal), Payel Yayınevi, İstanbul.

Lukacs, J. (1994). *Yirminci Yüzyılın ve Modern Çağın Sonu.* (çev. M. Harmancı).Yeni Yüzyıl Tarih Dizisi, İstanbul.

Lyotard, J. F. (2014). *Postmodern Durum.* (çev. İ. Birkan), Bilgesu Yayınları, Ankara.

Macquail, D. ve Windahl, S. (2010). *İletişim Modelleri.* (çev. K. Yumlu). İmge Kitabevi, Ankara.

Madran, C. Y. (2012). *Modern İngiliz Romanında Mikhail Bakhtin*. Gündoğan Yayınları, İstanbul.

Maigret, E. (2014). *Medya ve İletişim Sosyolojisi.* (çev. H. Yücel). İletişim Yayınları, İstanbul.

Mannheim, K. (1995). *İdeoloji ve Ütopya.* (çev. M. Okyayuz). Epos Yayınları, Ankara.

Marcus, H. (2013). *Özgürlük Üzerine Bir Döneme.* (çev. S. Soysal), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Marcuse, H. (1991). *Karşıdevrim ve Başkaldırı.* (çev. G. Koca ve V. Ersoy). Ara Yayıncılık, Ankara.

Marcuse, H. (2007). *One-Dimensional Man.* Routledge, London.

Marcuse, H. (2010). *Tek-Boyutlu İnsan.* (çev. A. Yardımlı). İdea, İstanbul.

Mardin, Ş .(2015). *İdeoloji.* İletişim Yayınları, İstanbul.

Mills, S. (2003). "Söylem ve İdeoloji", *Söylem ve İdeoloji*, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan (hzl.) Zeynep Özarslan (çev.). Su Yayınları, İstanbul.

Mora, N. (2008). *Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim.* Altkitap, İstanbul.

Morgan, M. (2014). *Medyaya Karşı Geoege Gerbner.* (çev. G. Ayas - V. Batmaz& İ. Kovacı). Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Morley, D. (1992). *Television Audiences & Cultural Studies.* Routledge: London- NewYork.

Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve Toplum.* TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayın Müdürlüğü Ofset Tesisleri, Ankara.

Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak.* Ayraç Kitapevi, Ankara.

Owe, D. S.(2002). *Between Reason and History: Habermas and the Idea of Progress.* State University of New York Press, New York.

Özdemir, E ve Şendil, A.F. (2015). "Soğuk Savaş Dönemi Algı ile Gerçek Arasında Bir İmge Olarak Türk Solu: Demokrat Parti'nin Sol Hareketlere Yaklaşımı". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 12, sayı.23, pp. 337-367.

Özer, Ö. (2015). "Teun Adrian Van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi", *İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle Besim Yıldırım (Ed).* LiteraTürk Yayınları, Konya.

Pekasil, T. (2007). *Türkiye'de 68 Kuşağı ve Din (Din Sosyolojisi Açısından Bir Neslin Analizi).* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı, Felsefe ve Din Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul.

Plass, U. (2007). *Language and History in Theodor W.Adorno's Notes to Literature.* Routledge, New York – London.

Procter, J. (2004). *Stuart Hall*. Routledge. USA.

Quiniou, Y. (2009). *Yaygın Yanlış Fikirler Kıskacında Karl Marx*. (çev. S. Kılıç) Versus Kitap, İstanbul.

Reagan, T. (2002). *Language, Education and Ideology.* Praeger, USA.

Rousseau, J. J. (2016). *Toplum Sözleşmesi*. (çev. V. Günyol).Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Ruberto, L. E. (2010). *Gramsci, Migration, and the Representation of Women's Work in Italy and the U.S.* Lexington Books, United Kingdom.

Runions, E. (2001). *Changing Subjects: Gender, Nation and Future in Micah, Sheffield.* Academic Press, New York.

Salamini, L. (2014). *The Sociology of Political Praxis.* Routledge, USA.

Sancar, S. (2014) *İdeolojinin Serüveni.* İmge Kitabevi, Ankara.

Saussure, F. D. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri.* (çev: B. Vardar). Multilingual Yayınları, Ankara.

Shoemaker, P & Reese, S. D. (2014). "*İdeolojinin Medya İçeriği Üzerindeki Etkisi", Medya Kültür Siyaset.* S. İrvan(Der). Pharmakon Yayınları, Ankara.

Slater, P. (1998). *Frankfurt Okulu.* (çev. A. Özden), Kabalcı Yayınevi. İstanbul.

Smith, A. (1999). *Milletlerin Zenginliği.* (çev. H. Derin). Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Sözeri, C. ve Güney, Z.(2011). *Türkiye'de Medyanın Ekonomi Politiği: Sektör Analizi.* İstanbul. Tesev yayınları, İstanbul.

Stevenson, N. (2015). *Medya Kültürleri Sosyal Teori ve Kitle İletişim.* (çev. G. Orhon- B. E.Aksoy), Ütopya Yayınları, Ankara.

Stirk, M.R. P. (1992). *Max Horkheimer A New Interpretation.* Rowman & Littlefield, USA.

Stubbs, M. (1983). *Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language.* Chicago, The University of Chicago Press.

Swartz, D .(2011). *Kültür ve İktidar Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi.* (Çev. E. Gen), İletişim Yayınları, İstanbul.

Şeker, M. (2003). "Haber Söylemi İçinde Yapılandırılmış Örtülü Nesnellik İhlalleri", *Selçuk İletişim,* cilt 2, sayı 4: 100-113.

Şeriati, A. (2018). *Marksizm.* Fecr Yayınları, Ankara.

Şimşek, A. (2015). "İletişim Araştırmalarında Paradigma Değişimi", *İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle, Besim Yıldırım* (der) Literatürk Academia, Konya.

Tarr, Z. (2011). *The Frankfurt School: The Critical Theories of Marx Horkheimer and Theodeor w.Adorno.* Transaction Publishers, USA and London.

Therborn, G. (1989). *İktidarın İdeolojisi ve İdeolojinin İktidarı.* (çev. İ. Cüre), İletişim Yayınları, İstanbul.

Therborn, G. (2010). *Marksizmden Post-Marksizme.* (çev: D. Evci). Dipnot Yayınları, Ankara.

Thomassen, L. (2010). *Habermas A Guide For The Perplexed.* Continuum, London.

Thompson, J. B. (1985). *Studies in The Theory of Ideology.* University of California Press, Los Angeles.

Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite.* (çev. S. Öztürk). Kırmızı Yayınları, İstanbul.

Thompson, J.B. (2013). *İdeoloji ve Modern Kültür.* Dipnot Yayınları, Ankara.

Timur, T. (2008). *Habermas'ı Okumak.* Yordam Kitap, İstanbul.

Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi.* Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Toruk, İ. (2008). *Gutenberg'den Dijital Çağa Gazetecilik.* LiteraTürk, İstanbul.

Turner, G. (2016). *İngiliz Kültürel Çalışmaları.* (çev. D. Özçetin ve B. Özçetin), Heretik Yayınları, Ankara.

Valentine, J. (2013). "Kültürel Çalışmalar ve Post- Marksizm", *Yeni Kültürel Çalışmalar. G. Hall & C. Birchall* (drl.). Onur Kartal (çev.). Say Yayınları, İstanbul.

Van Dijk, T. (2003) "Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım", Söylem ve İdeoloji, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan(hzl.). Nurcan Ateş(çev.), Su Yayınları, İstanbul.

Walter, G. (1956). "Across the Desk: A Study of 16 Telegraph Editors". *Journalism Quarterly,* 33(3), pp.423-432.

Wayne, M. (2015). *Marksizm ve Medya Araştırmaları Anahtar Kavramlar, Çağdaş Eğilimler.* (çev. B. Cezar).Yordam Kitap, İstanbul.

Wheatland, T. (2009). *The Frankfurt School in Exile.* University of Minnesota Press, London.

Williams, G. (1999). *French Discourse Analysis: The Method of Post-structuralism.* Routledge, New Yok.

Williams, R.(1993). *Kültür*. (Çev. S. Aydın), İmge Kitabevi, Ankara.

Wilson, J. (2003). "Politik Söylem", *Söylem ve İdeoloji*, Barış Çoban ve Zeynep Özarslan (hzl.) Zeynep Özarslan (çev.), İstanbul: Su Yayınları.

Woolhouse, R. (2011). *John Locke.* (çev. A. Terzi). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar.* Dipnot Yayınları, Ankara.

Yücel, A. (2015). "Batı Avrupa'da Türkçe Medya: Almanya", *Selçuk İletişim*, 8(4):244-265.

Yücel, B. (2011). "İdeolojinin Tarihçesi", *Sosyoloji Dergisi*, c.3, S.23,ss.183-206.

Zizek, S. (2014). *Günümüz ideolojisinden kesitler.* (çev. E. Ünal). Encore Yayınları, İstanbul.

Zylinska, J. (2013)." Kültürel Çalışmalar ve Etik", (çev. O.Kartal) *Yeni Kültürel Çalışmalar.* Gray Hall & Clare Birchall (Drl.), (çev. Onur Kartal),Say Yayınları, İstanbul.

İnternet Kaynakları

http://www.aydinlik. com.tr/künye, (erişim tarihi: 16 Kasım 2018)

http://www.birgun.net/haber-detay/birgun-yoneticileri -ibrahim-aydın-ve-berkant-gultekin-tahliye-oldu-162618.html (erişim tarihi: 15 Kasım 2018)

http://www.gazeteler.org/ortadogu -gazetesi-hakkinda (erişim tarihi:15 Kasım 2018)

https://www. aydinlik.com.tr/aydinlik-97-yildir-isiyor-ozgurluk-meydani-Haziran-2018-7 (erişim tarihi: 16 Kasım 2018)

http://www.haber7.com/medya/haber/619707-vakit-gazetesi-bugun-son-kez-yayinlandi (erişim tarihi: 9 Kasım 2018)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Mevlüt Can KOÇAK
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Meram Konya Lisesi
Lisans Diploması	Lefke Avrupa Üniversitesi/ İletişim Bilimler Fakültesi Radio-TV-Cinema (İngilizce)
Yüksek Lisans Diploması	Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı
Yabancı Dil	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
	Yeni medya, söylem, seçmen davranışları, siyasal iletişim ve iletişim teknolojileri gibi alanlarda toplam 20 makale ve 3 kitap bölüm yazarlığı bulunmaktadır.
İŞ DENEYİMİ	
	Karabük Üniversitesi (Öğretim Görevlisi)
E-Posta	mevlutcankocak@karabuk.edu.tr